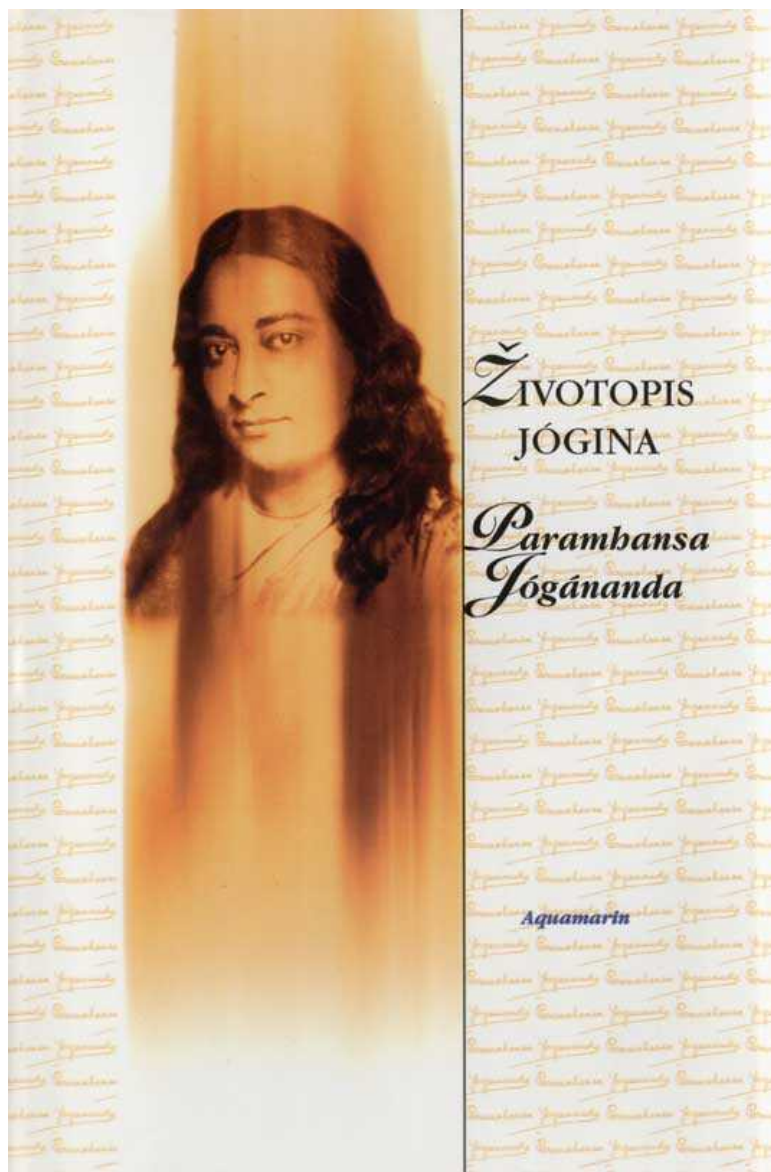

E-book je doplněna fotografiemi z anglické verze a z internetu (čísla stránek zachována).

ŽIVOTOPIS JÓGINA

Paramhansa Jógánanda

S předmlouvou W. Y. Evans-Wentze, M. A., D. Litt., D. Sc.

*„Nevidíte-li znamení
a zázraky, nevěříte.“ Jan 4,48*

Aquamarin,
Praha 1996

Copyright, 1946, by Paramhansa Yogananda

První vydání: 1946 by The Philosophical Library, Inc.
15 East 4 Oth Street
New York, N. Y.

1996 reprint z roku 1946 by Aquamarin,
Pivovarnická 12, 180 00 Praha 8

Translation © Dr. Dušan Zbavitel, 1995
Vyšlo ve Vydavatelství Aquamarin,
Pivovarnická 12, 180 00 Praha 8
Vydání 1.
Výroba NiKotisk, Plzeň
ISBN 80-901922-2-2-X

ÚVOD

To, co držíte v rukou, není obyčejná kniha. Je to duchovní poklad. Číst její poselství naděje pro všechny hledače pravdy znamená pustit se do velikého dobrodružství.

Paramhansa Jógánanda byl první jógický mistr Indie, jehož posláním bylo žít a učit na Západě. Když ve dvacátých letech projížděl křížem krázem Spojenými státy při tom, co nazýval svým „duchovním tažením“, naplňovali jeho nadšení posluchači největší přednáškové sály Ameriky.

Jeho počáteční působení bylo účinné. Ale jeho trvalý vliv je ještě větší. Tento jediný svazek, *Vlastní životopis jógina*, poprvé vydaný v roce 1946, pomohl zahájit duchovní revoluci na Západě a nadále ji inspiruje.

Jenom zřídka se stane, že by mudrc velikosti Paramhansy Jógánandy sepsal přímé vyličení svých životních zkušeností. Zjevení z dětství, návštěvy u indických světců a mistrů, léta výuky, kterou získal v ášramu svého guru, a dlouho utajovaná učení o sebeuvědomění mnoha náboženských tradic činí z *Vlastního životopisu jógina* uznávané mistrovské dílo duchovní literatury. I při své hloubce je plné jemného humoru, živých příběhů a praktického zdravého rozumu.

Toto je doslovný přetisk původního vydání *Vlastního životopisu jógina* z roku 1946. Ačkoli následujících vydání, přihlízejících k úpravám provedeným po autorově smrti v roce 1952, se prodalo více než milion výtisků a byla přeložena do více než 19 jazyků, oněch pár tisíc výtisků originálu zmizelo už od té doby v rukou sběratelů.

Nyní je s tímto přetiskem znovu k dispozici vydání z roku 1946 s veškerou svou inherentní silou, přesně jak je poprvé předložil velký mistr jógy.

POZNÁMKA NAKLADATELE

(přebráno z nakladatelství Crystal Clarity)

Toto vydání původního textu bylo načasováno ke stému výročí narození Paramhansy Jógánandy v roce 1893.

Přetisk je totožný s textem prvního vydání, které vydala roku 1946 Philosophical Library v New Yorku. Přizpůsobili jsme mu i obálku a grafickou úpravu a použili typů srovnatelných s písmem použitým v roce 1946. Svazek obsahuje také reprodukce fotografií z prvního vydání.

Ačkoli se Jógánanda osobně podílel na přípravě druhého a třetího vydání knihy, opravil způsob přepisu a gramatické chyby a zodpověděl dotazy čtenářů, má originál osobitou sílu, která si podle našeho názoru obzvláště zaslouží, aby byla zachována. Abychom zůstali věrni původnímu vydání, neopravovali jsme ani chyby v prepisech, gramatice a interpunkci.

Další vydání po třetím byla už připravena po autorově smrti v roce 1952. O rok později získalo autorská práva od Philosophical Library Sdružení pro sebeuvědomění, organizace založená Paramhansou Jógánandou v Los Angeles v Kalifornii; to bylo pak nakladatelem všech dalších vydání až do tohoto přetisku, který vydalo nakladatelství Crystal Clarity.

Crystal Clarity je nakladatelstvím Církve sebeuvědomění Ánanda.

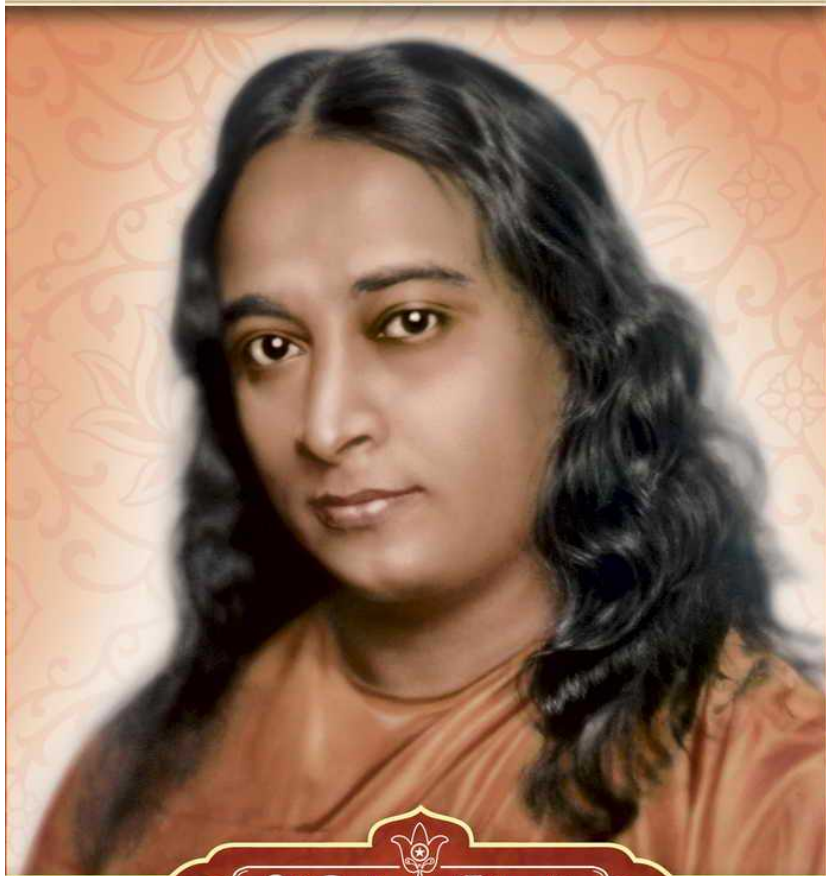
Ánandu, zasvěcenou šíření nauk Paramhansy Jógánandy, založil roku 1968 jeden z Jógánandových přímých žáků J. Donald Walters (Krijánanda).

Ani nakladatelství Crystal Clarity ani Církev sebeuvědomění Ánanda nejsou pobočkami Sdružení pro sebeuvědomění.

Shledáte-li tuto knihu inspirující a budete se chtít dozvědět víc o životě a učení Jógánandy Paramhansy, Crystal Clarity se s vámi může podělit o mnoho zdrojů. Kvůli dalším informacím volejte nebo pište na adresu: Crystal Clarity Publishers, 14618 Tyler Foote Road, Nevada City, California 95959, 1-800-424-1055.

Autobiography of a Yogi

PARAMAHANSA YOGANANDA

Self-Realization Fellowship

FOUNDED 1920

Paramahansa Yogananda

PŘEDMLUVA

W. Y. Evans-Wentz, M. A., D. Litt., D. Sc.
Jesus College, Oxford; autor knih
Tibetská kniha mrtvých,
Velký tibetský jógin Milaräpa,
Tibetská jóga a tajné nauky aj.

Hodnotu Jógánandova *Vlastního životopisu* značně zvyšuje okolnost, že je to jedna z mála knih v angličtině o indických mudrcích, kterou nenapsal novinář nebo cizinec, nýbrž člověk jejich vlastní rasy a výcviku – krátce řečeno že je to kniha o jóginech od jógina. Jako očitě svědectví o neobyčejných životních osudech a schopnostech moderních hinduistických světců má tato kniha význam jak dobový tak nadčasový. Jejím vynikajícímu autorovi, kterého jsem měl to potěšení znát v Indii i v Americe, měl by být každý čtenář zavázán a ocenit ho. Jeho neobyčejný životní dokument je jistě jedním z největších odhalení hloubky hinduistické mysli a srdce i duchovního bohatství Indie, jaké kdy bylo na Západě vydáno.

Měl jsem tu čest setkat se i s jedním ze světců, jejichž životní příběh je zahrnut do tohoto vyprávění – se Šrí Juktěšvarem Girim. Portrét tohoto ctihodného světce se objevil jako část frontispisu v mé knize *Tibetská jóga a tajné nauky*. Se Šrí Juktěšvarem jsem se setkal v Purí v Uríse, na březích Bengálského zálivu. Byl tehdy představeným tichého ášramu nedaleko pobřeží a věnoval se hlavně duchovnímu výcviku skupiny mladých učedníků. Projevil živý zájem o blaho lidu Spojených států a celé Ameriky i Anglie a vypytl se mě na působení svého hlavního žáka Paramhansy Jógánandy v Kalifornii; vřele ho miloval a v roce 1920 ho poslal jako svého vyslance na Západ.

Šrí Juktěšvar měl ušlechtilý vzhled a jemný hlas, příjemné vystupování a byl hoden zbožné úcty, kterou mu jeho stoupenci spontánně prokazovali. Každý, kdo ho znal, ať už patřil k jeho komunitě nebo ne, si ho vysoce vážil. Živě si vzpomínám na jeho vysokou, vzpřímenou asketickou postavu, oděnou do šafránově zbarveného roucha člověka, který se vzdal světských tužeb, jak stojí u vchodu své poustevny, aby mě uvítal. Vlasy měl dlouhé a mírně zkadeřené a na tváři vous. Jeho tělo bylo svalnaté a pevné, ale štíhlé a

pěkně utvářené, a jeho krok energický. Za místo svého pozemského pobytu si vybral svaté město Purí, kam přichází denně mnoho zbožných hinduistů, představitelů všech indických provincií, na pouť do slavného chrámu Džagannátha, „Pána světa“. V Purí zavřel také Šrí Juktéšvar v roce 1936 naposledy smrtelné oči před výjevy této přechodné existence a zesnul s vědomím, že jeho inkarnace dosáhla triumfálního završení.

Jsem opravdu rád, že mohu podat toto svědectví o ušlechtilém charakteru a svatosti Šrí Juktéšvara. Spokojený s pobytem stranou davů oddával se bezvýhradně a pokojně onomu ideálu života, který teď zaznamenal jeho učedník Paramhansa Jógánanda pro věčnost.

W. Y. Evans-Wentz

W. Y. Evans-Wentz (1919)

Věnováno památce
LUTHERA BURBANKA
amerického světce

Luther Burbank

Autorovo poděkování

Jsem hluboce zavázán slečně L. V. Prattové za dlouholetou vydavatelskou dřinu s rukopisem mé knihy. Děkuji také slečně Ruth Zahnové za přípravu rejstříku, panu C. Richardu Wrightovi za dovolení použít výňatků z jeho indického cestovního deníku a Dr. W. Y. Evans-Wentzovi za rady a povzbuzení.

PARAMHANSA JÓGÁNANDA

28. října 1945
Encinitas, Kalifornie

Paramahansa Yogananda
..

MOJI RODIČE A RANÁ LÉTA

Charakteristickým rysem indické kultury je odedávna hledání nejvyšších pravd a vztah soužití žáka s guruem. Moje vlastní cesta mě přivedla ke světcí Kristova typu, jehož krásný život byl zformován pro věky. Byl jedním z velkých mistrů, kteří jsou tím jediným bohatstvím, jež Indii zbylo. Vynořovali se v každé generaci a chránili svou vlast před údělem Babylonu a Egypta.

Mé nejranější vzpomínky mají anachronické rysy předchozí inkarnace. Jasně se rozpomínám na vzdálený život jógina uprostřed sněhu Himálaje. Tyto záblesky minulosti mi bezrozměrným poutem umožnily zahlédnout také záblesky budoucna.

Moje mysl není ušetřena ani bezmocných pokoření dětství. Trpce si vzpomínám, že jsem nebyl schopen volně chodit ani se vyjadřovat. Když jsem si uvědomoval svou tělesnou neschopnost, vystávaly ve mně vlny modliteb. Můj citový život měl podobu mlčenlivých slov v mnoha jazycích. Ve vnitřním zmatení jazyků můj sluch postupně přivykal bengálským slabikám lidí, které mě obklopovaly. Klamavý je rozsah mysli nemluvněte, kterou dospělí považují za omezenou na pouhé hračky.

Duševní vření a mé nereagující tělo ve mně vyvolávaly umíněné záchvaty pláče. Vzpomínám si, jak rodinu udivovaly moje útrapy. Ale mám také plno šťastnějších vzpomínek – na matčino laskání i na své první pokusy o šišlavé věty a vratké kroky. Tyto rané triumfy, zpravidla rychle zapomenuté, jsou přece jen přirozenou základnou sebedůvěry.

To, že moje vzpomínky sahají tak daleko, není ničím ojedinělým. O mnoha jóginech je známo, že si uchovali vědomí sebe sama bez přerušení dramatickým přechodem z jednoho „života“ do druhého. Kdyby byl člověk pouhé tělo, jeho ztráta by znamenala skutečně konec jeho identity. Ale pokud mudrci celých tisíciletí hovořili pravdu, je přirozenost člověka v podstatě netělesná. Jádro lidského jáství je jenom dočasně připojeno ke smyslovému vnímání.

Jakkoli je to podivné, jasné vzpomínky na rané dětství nejsou až tak vzácné. Při svých cestách po mnoha zemích jsem vyslechl rané vzpomínky z úst mnoha pravdomluvných mužů i žen.

Narodil jsem se v poslední dekádě devatenáctého století a svých prvních osm let jsem strávil v Górahpuru. To bylo mé rodiště ve Spojených provinciích v severovýchodní Indii. Bylo nás osm dětí, čtyři chlapci a čtyři dívky. Já, Mukundalál Ghoš,¹ jsem byl druhý syn a čtvrté dítě.

Otec i matka byli Bengálci z kšatrijské kasty.² Oba byli požehnáni svatou povahou. Jejich vzájemná láska, pokojná a důstojná, se nikdy nevyjadřovala frivolně. Dokonalá rodičovská harmonie byla klidným centrem, kolem něhož se otáčelo osm rušných životů. Můj otec, Bhagabatíčaran Ghoš, byl laskavý, vážný a občas i přísný. My děti jsme ho velice milovaly, ale zachovávaly jsme od něho jistý uctivý odstup. Byl to vynikající matematik a logik a nechával se vést hlavně svým intelektem. Ale matka byla královna srdce a učila nás jedině láskou. Po její smrti nám otec projevoval víc svou niternou něžnost. Všiml jsem si, že se jeho pohled často proměňuje v matčin.

V matčině přítomnosti jsme zakoušeli svá nejranější sladkohořká setkání se spisy. Kvůli kázni nám připomínala příběhy z *Máhábháraty* a *Rámájany*. Poučování a tresty šly ruku v ruce.

Každodenním gestem úcty vůči otci bylo, že nás matka odpoledne pečlivě oblékla, abychom ho přivítali při návratu z úřadu. Měl u Bengálsko-nágpurské dráhy, jedné z největších indických společností, postavení podobné pozici místopředsedy. Jeho práce vyžadovala cestování a naše rodina žila za mého dětství v různých městech.

Matka měla vždy otevřenou dlaň vůči potřebným. Také otec měl sklon k laskavosti, ale jeho respekt před zákonem a pořádkem se týkal i rozpočtu. Jednou utratila matka za dva týdny krmením chudých víc než otcův měsíční příjem.

„Prosím tě, chci od tebe jenom to, abys držela svou dobročinnost v rozumných mezích.“ I tato jemná výtku byla pro matku příliš. Objednala si drožku, ale svým dětem ani nenaznačila svůj nesouhlas s otcem.

„Sbohem, odjíždím k rodičům.“ Prastaré ultimatum!

Propukli jsme v udivený nářek. V pravou chvíli se objevil strýc z matčiny strany; pošeptal otci jakousi moudrou radu, bezpochyby

¹ Moje jméno bylo změněno na Jógánanda, když jsem vstoupil do starého mnišského řádu svámijů v roce 1914. Náboženský titul Paramhansa mi udělil můj guru roku 1935 (viz kap. 24 a 42).

² Podle tradice druhá kasta válečníků a vládařů.

nashromážděnou odvěkými zkušenostmi. Otec pronesl pár smířlivých poznámek a matka nechala s radostí drožku odjet. Tak skončila jediná neshoda, kterou jsem kdy mezi svými rodiči zpozoroval. Ale vzpomínám si na jednu charakteristickou diskusi:

„Dej mi, prosím, deset rupií pro nešťastnou ženu, co k nám zrovna přišla.“ Matčin úsměv měl osobitou přesvědčivost.

„Proč deset? Stačí jedna.“ Otec to hned zdůvodnil: „Když umřeli najednou můj otec i prarodiče, okusil jsem poprvé chudobu. Před cestou do vzdálené školy byl mou jedinou snídaní malý banán. Později na univerzitě jsem byl na tom tak zle, že jsem požádal jednoho bohatého soudce o podporu jedné rupie měsíčně. Odmítl to s poznámkou, že i jedna rupie je důležitá.“

„Jak trpce vzpomínáš na tu odmítnutou rupii!“ Matčino srdce našlo okamžitě logické řešení. „Chceš, aby i ta žena vzpomínala se stejnou bolestí na to, jak jsi jí odmítl deset rupií, když je nutně potřebovala?“

„Vyhrálas!“ S odvěkým gestem poraženého manžela otevřel náprsní tašku. „Tady je deset rupií. Dej jí je s mým přáním všeho nejlepšího.“

Otec měl sklon odpovědět na každý nový návrh napřed „ne“. Jeho postoj k cizí ženě, která si tak snadno získala matčiny sympatie, byl příkladem jeho navyklé opatrnosti. V mých očích byl vždycky rozumný a ve svých soudech vyrovnaný. Když jsem dokázal podpořit své četné žádosti dobrými argumenty, pokaždé mi vyhověl, ať už šlo o prázdninovou cestu nebo o nový motocykl.

Vůči svým dětem v jejich raných letech byl otec přísný, ale i jeho postoj k sobě samému byl vpravdě spartánský. Nikdy například nenavštívil divadlo a rekreaci hledal v různých duchovních praktikách a v četbě *Bhagavadgíty*. Vyhýbal se všemu přepychu a lpěl na starých botách, dokud nebyly k ničemu. Jeho synové si kupovali automobily, jakmile se jich začalo všeobecně používat, ale otec se na své každodenní cestě do úřadu spokojil s drezínou. Hromadit peníze kvůli moci bylo proti jeho povaze. Jednou po zorganizování Kalkatské městské banky odmítl vlastní obohacení jejími akciemi. Chtěl jenom prostě splnit ve volném čase svou občanskou povinnost.

Několik let po jeho odchodu do penze přišel jeden anglický účetní prozkoumat knihy Bengálsko-nágpurské dráhy. Užaslý kontrolor zjistil, že otec nikdy nepožádal o výplatu premií, které měl dostat.

„Pracoval za tři!“ řekl účetní šéfům společnosti. „Dlužíte mu 125 000 rupií (asi 41 250 dolarů).“ Úředníci předali otci na tuto

částku šek. Měl o tom tak nízké mínění, že se o celé té věci rodině ani nezminil. Mnohem později se ho na to zeptal můj mladší bratr Bišnu, který si povšiml vysokého vkladu na jeho bankovním účtu.

„Proč se vzrušovat hmotným ziskem?“ odpověděl mu otec. „Kdo usiluje o vyrovnanou mysl, nejásá nad ziskem, ani si nezoufá nad ztrátou. Ví, že člověk přichází na tento svět bez haléře a bez jediné rupie jej zase opouští.“

Brzy po svatbě se moji rodiče stali žáky velkého mistra Láhirího Mahášaje z Váránasí. Styk s ním posílil otcovu od přírody asketickou povahu. Matka se svěřila mé starší sestře Romě: „Tvůj otec a já žijeme spolu jako muž a žena jenom jednou do roka, abychom měli děti.“

S Láhirím Mahášajem se otec poprvé setkal díky Abinášbábuovi,³ zaměstnanci górahpurské pobočky Bengálsko-nágpurské dráhy. Abináš sytil můj mladý sluch úchvatnými historkami o mnoha indických světcích. Pokaždé končil holdem svému vlastnímu guruovi.

„Už jsi slyšel, za jak neobyčejných okolností se stal učedníkem Láhirího Mahášaje tvůj otec?“

Tuto udivující otázku mi položil jednoho lenivého letního odpoledne, když jsme seděli u nás doma. S úsměvem jsem zavrtěl hlavou.

„Před lety, ještě než ses narodil, jsem požádal svého představeného v úřadě – tvého otce – o týden dovolené, abych mohl navštívit svého gurua ve Váránasí. Tvůj otec se mému záměru vysmál.

„To se chceš stát náboženským fanatikem?“ zeptal se mě. „Jestli to chceš někam dotáhnout, soustřed' se na svou práci v úřadě!“

Když jsem šel toho dne po lesní cestě smutně domů, setkal jsem se s tvým otcem v nosítkách. Propustil sluhy a vykročil po mém boku. Aby mě utěšil, poukazoval na výhody toho, když člověk usiluje o světské úspěchy. Ale já jsem ho skoro neposlouchal. Moje srdce pořád opakovalo: „Láhirí Mahášaji, nemohu žít, jestli tě nevidím!“

Cesta nás zavedla k okraji tichého pole, kde chumáče divoké trávy ještě korunovaly paprsky podvečerního slunce. S obdivem jsme se zastavili. A tu se najednou objevila na poli jen pár metrů od nás postava mého velikého gurua!⁴

„Bhagabatí, jsi na svého zaměstnance příliš přísný!“ zazněl v našich užaslých uších jeho hlas. Potom zmizel stejně tajemně, jak

³ *Bábu*, připojované k bengálským jménům, znamená „pan“.

⁴ Fenomenální schopnosti velkých mistrů vysvětluje 30. kapitola „Zákon zázraků“.

přišel. Padl jsem na kolena a volal: „Láhirí Mahášaji! Láhirí Mahášaji!“ Tvůj otec se ohromením chvíli ani nepohnul.

„Abináši, nejen že ti dám dovolenou, ale dám ji i sobě a hned zítra odjedeme do Váránasí. Musím poznat toho velikého Láhirího Mahášaje, který je schopen libovolně se zhmotňovat, aby kvůli tobě zakročil. Vezmu i svou ženu a poprosíme mistra, aby nás zasvětil do duchovní cesty. Zavedeš nás k němu?“

„Samozřejmě.“ Naplnila mě radost ze zázračné odpovědi na mé modlitby a z příznivého obratu událostí.

Příští večer jsme s tvými rodiči odjeli vlakem do Váránasí. Další den jsme si najali drožku a potom jsme museli ještě pěšky úzkými uličkami k odlehlému domovu mého gurua. Když jsme vešli do malé místnosti, poklonili jsme se mistrovi, který seděl ve své obvyklé lotosové pozici. Zamrkal svými pronikavými očima a upřel je na tvého otce.

„Bhagabatí, jsi na svého zaměstnance příliš přísný!“ Byla to stejná slova, jaká pronesl před dvěma dny na poli v Górákhpuru. Dodal: „Jsem rád, že jsi dovolil Abinášovi, aby mě navštívil, a že jsi ho i se ženou doprovodil.“

K radosti tvých rodičů je zasvětil do duchovní praxe *krijájógy*.⁵

Od onoho památného dne jsme s tvým otcem jako bratři-učedníci blízkými přáteli. Láhirí Mahášaj projevil živý zájem o tvoje narození. Tvůj život bude určitě spjat s ním; mistrovo požehnání nikdy nezklame.“

Láhirí Mahášaj opustil tento svět krátce poté, co jsem do něj vstoupil. Jeho obraz ve zdobeném rámu zdobil vždycky náš rodinný oltář v různých městech, kam otce jeho úřad přeložil. Nejedno ráno i večer zastihly mou matku i mne při meditaci před improvizovanou svatyňkou, kde jsme obětovali květiny máčené ve vonné santálové pastě. Kadidlem a myrtou i svou společnou oddaností jsme uctívali božstvo, které došlo svého plného vyjádření v Láhirím Mahášajovi.

Jeho obraz měl na můj život ohromný vliv. Jak jsem vyrůstal, rostly ve mně i myšlenky na mistra. Při meditaci jsem často vídal, jak jeho fotografický portrét vystupuje ze svého rámu, bere na sebe živou podobu a usedá přede mnou. Když jsem se pokusil dotknout se jeho vznešených nohou, proměnil se opět v obraz. Spolu s tím, jak mé dětství přecházelo v chlapecký věk, měnil se v mé mysli i Láhirí Mahášaj z malého obrázku stíněného v rámu v živoucí osvícenou

⁵ Jógová technika, která utiňuje smyslové podněty a tím umožňuje člověku dosahovat stále větší identity s kosmickým vědomím.

bytost. Často jsem se k němu modlil ve chvílích zkoušek nebo zmatku a nacházel jsem v sobě jeho útěšné pokyny. Nejprve jsem se rmoutil nad tím, že už fyzicky nežije. Ale když jsem začal objevovat jeho skrytou všudepřítomnost, už jsem nad tím nenaříkal. Často psával těm svým žákům, kteří příliš dychtili po jeho spatření: „Proč sem chceš jezdit, abys uviděl moje kosti a maso, když jsem pořád v dosahu tvé *kutasthy* (duchovního pohledu)?“

Když mi bylo asi osm, dostalo se mi požehnání, že mě fotografie Láhirího Mahášaje vyléčila. Tato zkušenost ještě posílila moji lásku k němu. Na našem rodinném statku v Ičchápuru v Bengálsku jsem onemocněl asijskou cholerou. Můj život byl vážně ohrožen; doktoři nic nezmohli. U mého lůžka mě matka horečně nutila dívat se na obraz Láhirího Mahášaje na zdi nad mou hlavou.

„Pokloň se mu v duchu!“ Věděla, že nemám ani tolik síly, abych dokázal sepnout v pozdravu ruce. „Jestli mu opravdu projevíš svou oddanost a v duchu před ním poklekneš, zachrání ti život.“

Díval jsem se na jeho obraz a viděl jsem, jak oslepující světlo z něho zalévá mé tělo a celý pokoj. Moje závratě a jiné neovladatelné příznaky zmizely; bylo mi dobře. Najednou jsem měl v sobě dost síly, abych se sklonil a dotkl se matčiných nohou s díkem za její nezměrnou víru v jejího gura. Matka tiskla opětovně hlavu k obrázku.

„Všudepřítomný Mistře, děkuji ti, že tvé světlo vyléčilo mého syna!“

Uvědomil jsem si, že i ona byla svědkem onoho zářivého světla, které mě v okamžiku vyléčilo z osudné nemoci.

Ona fotografie je dodnes mým nejvzácnějším majetkem. Dal ji otci sám Láhirí Mahášaj, a proto má v sobě svaté vibrace. I její původ je zázračný. Slyšel jsem ten příběh od Kálikumára Ráje, otcova duchovního spolubratra.

Mistr se zřejmě nechtěl nikdy nechat fotografovat. Jednou byl přes jeho protesty pořízen skupinový snímek s ním a houfem ctitelů včetně Kálikumára Ráje. Užaslý fotograf zjistil, že na desce, která ukazovala jasné obrazy všech žáků, není uprostřed, kde logicky očekával obrysy Láhirího Mahášaje, nic než prázdné místo. Hodně se o tom tehdy diskutovalo.

Jeden student a zkušený fotograf, Gangádhárbábu, se chlubil, že jemu prchavá postava neunikne. Když příštího rána seděl guru v lotosové pozici na dřevěné lavici se zástěnou za zády, přišel Gangádhár se svým vybavením. Udělal všechno pro úspěch své akce

a pořídil dvanáct snímků. Na všech našel otisk dřevěné lavice a zástěny, ale mistrova postava opět chyběla.

Gangádharbábu přišel za guruem se slzami a otřesenou pýchou. Trvalo to řadu hodin, než Láhirí Mahášaj přerušil své mlčení pregnantní poznámkou:

„Jsem Duch. Může tvoje kamera zachytit všudepřítomné Neviditelné?“

„Vidím, že nemůže. Ale svatý pane, toužím po obrázku tělesného chrámu, kde se onen Duch plně projevuje mému omezenému vidění.“

„Přijď tedy zítra ráno! Umožním ti to.“

Fotograf znovu zaostřil svůj aparát. Tentokrát byla posvátná postava jasně na desce, už neoděna pláštěm tajemné nepostižitelnosti. Pro další snímek už mistr nikdy nepózoval. Alespoň já jsem žádný neviděl.

Ta fotografie je otištěna v této knize. Rysy Láhirího Mahášaje sotva naznačují, které byl rasy. Poněkud záhadný úsměv dává tušit jeho intenzivní spojení s Bohem. Jeho oči, napolo otevřené, aby naznačily zdánlivé zaměření na vnější svět, jsou zároveň napůl zavřené. Naprosto ignoroval ubohá pozemská lákadla, ale stále si byl plně vědom duchovních problémů hledačů, kteří si k němu přicházeli pro jeho dary.

Krátce poté, co mě vyléčila moc guruova obrazu, měl jsem duchovní vidění. Jednoho rána, když jsem seděl na lůžku, upadl jsem do hlubokého snění.

„Co je za tmou zavřených očí?“ přepadla mě silně myšlenka. Okamžitě se před mým vnitřním zrakem objevil oslnivý záblesk světla. Na velkém zářivém plátně v mém čele se jako miniaturní filmové obrázky vytvořily božské postavy světců, sedících v meditační pozici v horských jeskyních.

„Kdo jste?“ zeptal jsem se nahlas.

„Jsme himálajští jóginí.“ Je těžké popsat nebeskou odpověď; srdce se mi vzrušeně rozbušilo.

„Hrozně rád bych šel do Himálaje a byl jako vy!“ Vidina zmizela, ale stříbrné paprsky se šířily ve stále širších kruzích do nekonečna.

„Co je to za záračnou září?“

„Jsem Íšvara.⁶ Jsem Světlo.“ Hlas byl jako dunící mraky.

„Chci být s tebou zajedno!“

⁶ Sanskrtské označení Boha jako Vládce vesmíru, odvozené od kořene *íš-*, „vládnout“. V hinduistických písmech najdeme 108 jmen pro Boha a každé z nich má jiný odstín filozofického významu.

Ze své zvolna mizící extáze jsem si uchoval trvalý odkaz inspirace k hledání Boha. „Je věčnou, stále novou Radostí!“ Tato vzpomínka ve mně zůstala dlouho po dni uchvácení.

Jiná raná vzpomínka je trvalá, a to doslova, protože mám po ní jizvu dodnes. Moje starší sestra Uma a já jsme seděli jednou časně ráno pod nímovníkem na našem górahpurském statku. Pomáhala mi s bengálskou čítankou, pokud jsem dokázal odtrhnout pohled od papouška zobajícího opodál zralé plody. Uma si postěžovala, že má na noze vřed, a šla pro hrníček s masťou. Trochu jsem si jí namazal na paži.

„Proč si dáváš lék na zdravou ruku?“

„Víš, Umo, cítím, že tam budu mít zítra vřed. Zkousím tvoji mast na místě, kde se ten vřed objeví.“

„Ty lháři!“

„Neříkej mi lháři, Umo, dokud neuvidíš, co se ráno stane.“ Byl jsem dotčen.

Umu to nepřesvědčilo a třikrát nadávku opakovala. Když jsem jí zvolna odpovídal, znělo z mého hlasu skálopevné přesvědčení.

„Povídám ti, že zítra budu mít silou své vůle přesně na tomhle místě na paži vřed; a tvůj vřed napuchne do dvojnásobné velikosti.“

Ráno jsem se probudil se statným vředem na udaném místě a vřed Umy se zdvojnásobil. Sestra se s křikem rozběhla za matkou: „Z Mukundy je čaroděj!“ Matka mi vážně domluvila, abych už nikdy nepoužíval síly slov k ubližování. Její radu jsem si zapamatoval navždy a řídil se jí.

S vředem jsem musel k doktorovi. Dodnes mám po chirurgickém zákroku viditelnou jizvu. Na mém pravém předloktí zůstala trvalá připomínka moci pouhého lidského slova.

Ty prosté a domněle neškodné věty, řečené Umě s hlubokým soustředěním, měly v sobě dost skryté síly, aby vybuchly jako bomby a vytvořily konkrétní, i když škodlivé následky. Později jsem pochopil, že výbušnou vibrační sílu řeči lze moudře zaměřit k tomu, aby osvobodila život od nesnází, takže může fungovat bez šrámů.⁷

⁷ Neomezená potence zvuku je odvozena z Tvůrčího slova, *aum* či *óm*, kosmické vibrační síly skryté za veškerou atomickou energií. Každé slovo, vyslovené s jasným uvědoměním a hlubokým soustředěním, má materializační hodnotu. Účinnost hlasitého či mlčenlivého opakování inspirujících slov zjistil coueismus a podobné systémy psychoterapie; tajemství spočívá v tom, že vystupňujete vibrační hodnotu své mysli. Básník Tennyson nám zanechal ve svých *Vzpomínkách* popis své repetitivní metody přecházení z vědomé mysli do nadvědomí: „Často jsem míval už docela od dětství, když jsem býval sám, jakýsi bdělý trans – to pro nedostatek lepšího označení,“ napsal Tennyson. „Dostával jsem se do něho mlčenlivým *opakováním*

Naše rodina se přestěhovala do Láhauru v Paňdžábu. Tam jsem získal obrázek Božské Matky v podobě bohyně Káli.⁸ Posvětil malou neobřadnou svatýňku na balkoně našeho domova. Naplnilo mě jednoznačné přesvědčení, že kterákoli moje modlitba bude korunována úspěchem, vyslovím-li ji na tomto posvátném místě. Jednoho dne, když jsem stál s Umou, pozoroval jsem dva draky vznášející se nad střechami budov na protější straně úzké uličky.

„Proč jsi tak potichu?“ šťouchla do mě Uma loktem.

„Zrovna jsem myslel na to, jak je to úžasné, že mi Božská Matka dá všechno, o co požádám.“

„Asi by ti dala i ty dva draky, co?“ zasmála se sestra.

„Proč ne?“ Začal jsem se mlčky modlit, abych je měl.

V Indii se hraje hra s draky, jejichž šňůry jsou natřeny lepidlem a skelným prachem. Každý hráč se snaží přeříznout šňůru soupeře. Uvolněný drak se potom vznáší nad střechami a je to velká legrace ho chytit. Protože jsme byli s Umou na balkoně, zdálo se nemožné, že by nám mohl některý osvobozený drak padnout do rukou; jeho šňůra by přirozeně visela nad střechami.

Hráči na protější straně uličky se pustili do hry. Jedna šňůra byla přeříznuta; drak se okamžitě rozletěl směrem ke mně. Na okamžik znehybněl; způsobilo to náhlé utišení větru, které stačilo k tomu, aby se šňůra pevně zachytila o kaktus na střeše protějšího domu. Vytvořila tak perfektní smyčku, za kterou jsem mohl draka zachytit. Předal jsem kořist Umě.

„To byla jenom neobyčejná náhoda, nezpůsobily to tvoje modlitby. Uvěřím ti, jestli k tobě přiletí i ten druhý drak.“ Sestřiny černé oči prozrazovaly víc údivu než její slova.

Pokračoval jsem ve svých modlitbách se zdvojenou horlivostí. Druhý hráč trhl šňůrou tak prudce, že svého draka ztratil. Ten se roztančil ve větru a zamířil ke mně. Můj pomocník kaktus udělal znovu z drakovy šňůry smyčku, abych ji mohl zachytit. I tuto trofej jsem věnoval Umě.

„Opravdu, Božská Matka ti naslouchá! Pro mě je to až moc tajemné!“ Sestra utekla jako vyděšené štěně.

svého jména pro sebe, až se najednou, jakoby z intenzity vědomí individuality, zdálo, že se sama individualita rozpustila a vyvanula v bezbřehé bytí, a to nikoli ve zmatený stav, nýbrž v ten nejjasnější, nejjistější ze všech, naprosto mimo slova – kde smrt byla téměř směšnou nemožností – a ztráta osobnosti (pokud to bylo to) nepřipadala jako vyhasnutí, nýbrž jako jediný pravý život.“ Dále píše: „Není to žádná mlhavá extáze, nýbrž stav transcendentního zázraku, spojený s absolutní jasností mysli.“

⁸ Káli je symbol Boha v aspektu věčné Matky Přírody.

(VLEVO) Já ve věku 6 let;
(VPRAVO) Já ve věku 16 let

Džagadiščandra Bose (Sir Dr. Jagadish Chandra Bose)

MATČINA SMRT A MYSTICKÝ AMULET

Největší touhou mé matky bylo, aby se už oženil můj starší bratr. „Až uvidím tvář Anantovy manželky, najdu nebe na tomto světě!“ Často jsem slýchal matku vyjadřovat těmito slovy její silný indický cit pro pokračování rodiny.

V době Anantova sňatku mi bylo jedenáct. Matka byla v Kalkatě, kde radostně dohlížela na svatební přípravy. Otec a já jsme zůstali sami v našem domě v severoindickém Baréli, kam po dvouletém pobytu v Láhauru otce přeložili.

Už předtím jsem byl svědkem nádhery svatebních obřadů, když se vdávaly mé starší sestry Roma a Uma; ale v případě Ananty jako nejstaršího syna byly přípravy skutečně okázalé. Matka vítala početné příbuzné, kteří se sjížděli denně do Kalkaty ze vzdálených míst. Pohodlně je ubytovala ve velkém, nově získaném domě číslo 50 v Amherst Street. Vše bylo připraveno – hostina s lahůdkami, veselý trůn, na němž měli přinést bratra do domu jeho nastávající, řady barevných světel, mamutí sloni a velbloudi z papíroviny, anglický, skotský i indický orchestr, profesionální baviči, kněží pro prastaré obřady.

Otec a já, oba v té nejlepší náladě, jsme si naplánovali, že se připojíme k rodině právě včas na obřady. Krátce před velkým dnem jsem však měl neblahé vidění.

Bylo to o půlnoci v Baréli. Ze spánku po otcově boku na dvorku našeho bungalovu mě probudilo podivné třepotání moskytiéry nad lůžkem. Průsvitná záclonovina se rozestoupila a já jsem spatřil milovanou postavu matky.

„Probud' otce!“ Její hlas zněl jen jako šepot. „Nasedněte do prvního vlaku ve čtyři ráno! Pospěšte si do Kalkaty, jestli mě chcete ještě vidět.“ Postava zmizela.

„Tati! Tati! Maminka umírá!“ Hrůza v mém hlase ho okamžitě probudila. Vzlykavě jsem ze sebe vypravil osudnou zprávu.

„To jsou jenom ty tvoje halucinace,“ odbyl to otec svým charakteristickým odmítnutím. „Tvoje matka se těší skvělému zdraví. Odjedeme zítra, jenom jestli dostaneme nějakou špatnou zprávu.“

„Nikdy si to neodpustíš, že jsi nejel hned!“ přiměla mě úzkost dodat trpce. „Ani já ti to neodpustím!“

Melancholické ráno přineslo výslovné potvrzení: „Matka těžce nemocná; svatba odložena; přijďte ihned.“

Otec a já, oba zdrceni, jsme se vydali na cestu. Na přestupní stanici nám přijel naproti jeden z mých strýců. Div jsem ve svém vnitřním zmatku neskočil pod kola vlaku. Cítil jsem se už oloupen o matku a nemohl jsem to pomyšlení snést. Miloval jsem ji jako svého nejdražšího přítele. Její útěšné černé oči byly v nicotných tragédiích mého dětství tím nejbezpečnějším útočištěm.

„Je ještě naživu?“ zeptal jsem se strýce.

„Samozřejmě.“ Hned pochopil zoufalství v mém obličejí. Ale sotva jsem mu uvěřil.

Do Kalkaty jsme dojeli, jenom abychom se ocitli tváří v tvář ohromujícímu mystériu smrti. Zhroutil jsem se do téměř bezživotného stavu. Trvalo to dlouho, než mi do srdce vstoupilo smíření. Moje nářky bušily na vrata nebes a nakonec přivolaly Božskou Matku. Teprve její slova vyhojila mé mokvajících rány:

„Byla jsem to já, kdo na tebe dohlížel život za životem v něžnosti mnoha matek. Podívej se a uvidíš v mém pohledu ty černé oči, ztracené krásné oči, které hledáš.“

Otec a já jsme se vrátili do Barélí krátce po kremačním obřadu. Každého časného rána jsem vykonal truchlivou památeční pouť k vysokému šiuliovému stromu, který stínil hladký zlatozelený trávník před naším bungalovem. V poetických okamžicích jsem si představoval, že se bílé šiuliové květy prostírají na travnatý oltář v ochotné oddanosti. Moje slzy se mísily s rosou a často jsem vídával, jak se z ranního šera line podivná záře jako z jiného světa. Přepadaly mě prudké záchvěvy touhy po Bohu. Cítil jsem, jak mocně mě vábí Himálaj.

V Barélí nás navštívil jeden z mých bratranců, který se zrovna vrátil ze svatých hor. Dychtivě jsem poslouchal jeho vyprávění o příbytcích jóginů a svámijů⁹ vysoko v horách.

„Utečme do Himálaje!“ Tento můj návrh nenašel u Dvárky Prasáda, mladého syna našeho statkáře z Barélí, pochopení. Prozradil

⁹ Základní význam sanskrtského slova *svámi* je „ten, kdo je zajedno se sebou (sva)“. Jako titul člena mnišského řádu odpovídá termínu „ctihodný“.

můj záměr mému staršímu bratrovi, který právě přijel navštívit otce. Místo aby se jen zasmál neproveditelnému plánu malého chlapce, Ananta si kvůli němu tropil ze mne posměch.

„Kde máš oranžové roucho? Bez něho nemůžeš být svámí.“

Ale mne jeho slova nepochopitelně nadchla. Už jsem se viděl jako mnich bloudící po Indii. Možná že probudila vzpomínky z minulého života; v každém případě jsem začal vidět, jak přirozeně budu nosit oděv mnišského řádu, založeného už ve starověku.

Když jsem si jednou ráno povídal s Dvárkou, ucítil jsem, jak na mě silou laviny sestupuje láska k Bohu. Můj společník nevěnoval mé výmluvnosti velkou pozornost, ale já jsem si naslouchal celým srdcem.

Toho odpoledne jsem utekl směrem k Nainítálu na úpatí Himálaje. Ananta mě dohonil a přinutil k truchlivému návratu do Barélie. Jediná pouť, kterou mi povolili, byla obvyklá návštěva šiuliového stromu za svítání. Srdce ve mně plakalo pro ztracené matky, lidskou i božskou.

Trhlina, kterou způsobila v tkáni rodiny matčina smrt, byla nenapravitelná. Ve svých zbývajících čtyřiceti letech se už otec znovu neoženil. Ujal se obtížné role otce i matky svého stádečka a byl teď pozorovatelně něžnější a přístupnější. Různé rodinné problémy řešil s klidem a porozuměním. Po úředních hodinách se uchyloval jako poustevník do svého pokoje a se sladkou vážností prováděl *krijájógu*. Dlouho po matčině smrti jsem se pokusil najmout anglickou ošetřovatelku, aby učinila život mého rodiče pohodlnějším, ale otec zavrtěl hlavou.

„Služba pro mě skončila s tvou matkou.“ V očích se mu odrazila celoživotní oddanost. „Od žádné jiné ženy ji nepřijmu.“

Teprve čtrnáct měsíců po matčině skonu jsem se dozvěděl, že mi zanechala významné poselství. Ananta byl u jejího smrtelného lože a zaznamenal její slova. Ačkoli požádala, aby mi je tlumočil do roka, bratr s tím otálel. Teď měl odjet do Kalkaty a oženit se s dívkou, kterou mu matka vybrala.¹⁰ Jednou večer si mě zavolał.

„Mukundo, zdráhal jsem se sdělit ti ten podivný vzkaz.“ Anantův hlas zněl rezignovaně. „Bál jsem se, že v tobě podnítí touhu opustit domov. Už i tak překypuješ zbožnou horlivostí. Když jsem tě posledně chytil na útěku do Himálaje, definitivně jsem se rozhodl, že splnění svého slibu už nesmím odkládat.“ Bratr mi předal malou krabičku a vyřídil matčino poselství.

¹⁰ Indický zvyk, že životní partnery pro své děti vybírají rodiče, přežil útoky času. Procento šťastných indických manželství je vysoké.

„Nechť jsou tato slova posledním požehnáním mému milovanému synu Mukundovi!“ řekla matka. „Nadešla hodina, kdy musím podat zprávu o mnoha závažných jevech, které se udály po tvém narození. Poprvé jsem se dozvěděla, jaká cesta je ti souzena, když jsi byl ještě nemluvně. Tehdy jsem tě přivezla ke svému guruovi do Váránasí. Skoro skryta za zástupem žáků sotva jsem viděla Láhirího Mahášaje, který seděl v hluboké meditaci.

Hladila jsem tě a modlila se, aby si nás guru povšiml a požehnal ti. Když moje mlčenlivá oddaná modlitba zesílila, otevřel oči a pokynul mi, abych šla blíž. Ostatní mi uvolnili cestu; sklonila jsem se k jeho svatým nohám. Mistr si tě posadil na klín a položil ti ruku na čelo, jako by tě duchovně křtil.

„Matičko, tvůj syn bude jógin. Jako duchovní stroj doveze mnoho duší do Božího království.“

Srdce ve mně poskočilo radostí, když mi vševědoucí guru splnil tajné přání. Už krátce před tvým narozením mi řekl, že půjdeš jeho cestou.

Později jsem, můj synu, byla spolu s tvou sestrou Romou svědkem tvé vize Velkého Světla; dívaly jsme se ze sousedního pokoje, jak ležíš nehybně na lůžku. Světlo ozářilo tvou tvář, a když jsi říkal, že půjdeš do Himálaje hledat Boha, znělo z tvého hlasu železné odhodlání.

Tak jsem se, můj synu, dozvěděla, že tvá cesta je vzdálena světským ambicím. Další potvrzení přinesla ta nejpodivnější událost mého života – událost, která mě teď přiměla k tomuto poslednímu poselství.

Byl to rozhovor s jedním mudrcem v Paňdžábu. Když naše rodina bydlela v Láhauru, přiběhl za mnou jeden ze sluhů.

„Paní, je tu nějaký divný *sádhu*.¹¹ Trvá na tom, že musí mluvit s Mukundovou matkou.“

Tato slova rozezněla ve mně hlubokou strunu; okamžitě jsem šla hosta pozdravit. Sklonila jsem se k jeho nohám a cítila jsem, že přede mnou stojí skutečný Boží člověk.

„Matko,“ řekl, „velcí mistři chtějí, abys věděla, že nebudeš dlouho na této zemi. Tvoje příští nemoc bude poslední.“¹² V tichu, které následovalo, jsem nepocítila žádný úlek, nýbrž jenom vibrace velkého míru. Potom promluvil znovu:

¹¹ Poustevník; člověk provádějící *sádhanu* čili způsob duchovní disciplíny.

¹² Když jsem se z těchto slov dozvěděl, že matka měla tajné povědomí o svém brzkém skonu, poprvé jsem pochopil, proč tak spěchala s Anantovou svatbou. Ačkoli umřela před ní, bylo jejím přirozeným mateřským přáním zúčastnit se obřadu.

„Budeš strážkyní jistého stříbrného amuletu. Dnes ti jej nedám; na důkaz pravdivosti mých slov se zhmotní ve tvých rukou zítra, až budeš meditovat. Na svém smrtelném loži musíš přikázat svému nejstaršímu synu Anantovi, aby amulet rok podržel a potom jej předal tvému druhému synovi. O významu amuletu se Mukunda poučí od velikých. Měl by jej dostat, až bude připraven zřít se všech světských nadějí a začít hledat Boha. Až bude amulet v jeho držení několik let a poslouží svému účelu, zmizí. I kdyby ho schovával na nejtajnějším místě, vrátí se, odkud přišel.“

Nabídla jsem světcu almužnu¹³ a s hlubokou úctou jsem se mu poklonila. Nevzal si nic, požehnal mi a odešel. Když jsem příštího večera seděla se sepjatýma rukama v meditaci, v mých dlaních se zhmotnil stříbrný amulet, jak *sádhu* slíbil. Ohlásil se chladným, hladkým dotekem. Víc než dva roky jsem jej bedlivě hlídala a teď ho zanechávám u Ananty. Nermuť se pro mne, protože můj velký guru mě pošle do náručí Nekonečna. Sbohem, mé dítě, Vesmírná Matka tě bude ochraňovat.“

Spolu s amuletem přišel záblesk osvětlení; procitlo ve mně mnoho spících vzpomínek. Talisman, kulatý a starodávný, byl pokryt sanskrtskými písmeny. Pochopil jsem, že pochází od učitelů z minulých životů, kteří nevidění vedli mé kroky. A byl tu ještě další význam; ale tajemství amuletu se plně neprozrazuje.

V této kapitole už nemohu vyprávět o tom, jak talisman nakonec za velmi nešťastných okolností mého života zmizel a jak jeho ztráta ohlásila, že získám gurma.

Ale chlapec, jehož pokusy dostat se do Himálaje, byly zmařeny, cestoval denně na křídlech onoho amuletu do dálky.

¹³ Obvyklé gesto úcty vůči *sádhu*ům.

Můj otec Bhagabatíčaran Ghoš, učedník Láhirího Mahášaje

Moje matka, žačka Láhiriho Mahášaje

SVĚTEC SE DVĚMA TĚLY

„Otče, když ti slíbím, že se bez nucení vrátím, mohu si zajet do Váránasí?“

Otec málokdy omezoval moji lásku k cestování. Už jako chlapci mi dovolil navštívit mnoho měst a poutních míst. Zpravidla mě doprovázel některý přítel nebo přátelé; cestovali jsme pohodlně s jízdenkami první třídy, které opatřil otec. Nomádům z jeho rodiny dokonale vyhovovalo jeho postavení železničního úředníka.

Otec slíbil, že o mé žádosti pouvažuje. Příštího dne si mě zavola a podal mi zpáteční jízdenku Baréli–Váránasí, několik rupiových bankovek a dva dopisy.

„Musím poslat svému váránasijskému příteli Kedárnáthbábuovi obchodní návrh. Bohužel jsem ztratil jeho adresu. Ale myslím, že mu budeš moct ten dopis doručit přes našeho společného přítele Svámího Pranabánandu. Svámí, můj učednický bratr, dosáhl vysokého duchovního stupně. Z jeho společnosti budeš mít prospěch; ten druhý dopis ti poslouží jako doporučení.“

V otcových očích to zajiskřilo, když dodal: „A pamatuj si, už žádné útěky z domova!“

Vyrazil jsem s nadšením svých dvanácti let (i když čas nikdy neztlumil mou zálibu v nových scénách a cizích tvářích). Když jsem přijel do Váránasí, okamžitě jsem zamířil do svámíjova obydlí. Přední dveře byly otevřeny; prošel jsem dlouhou místností podobnou hale do prvního patra. Na mírně vyvýšeném stupínku tam seděl v lotosové pozici dost tlustý muž, oděný jen bederním pásem. Hlavu i obličej bez vrásek měl hladce oholené; na rtech mu pohrával blažený úsměv. Aby rozptýlil mé obavy, že jsem ho vyrušil, pozdravil mě jako starého přítele.

„Požehnání mému milovanému!“ uvítal mě srdečně dětským hlasem. Poklekl jsem a dotkl se jeho nohou.

„Vy jste Svámí Pranabánanda?“

Přikývl. „A ty jsi Bhagabatího syn.“ Vyslovil ta slova, ještě než jsem stačil vytáhnout z kapsy otcův dopis. Užasle jsem mu předal list, který se teď už zdál zbytečný.

„To víš, že ti najdu Kedárnáthbábua.“ Světec mě znovu překvapil svou jasnoživostí. Podíval se na dopis a pronesl několik láskyplných poznámek o mém otci.

„Víš, dostávám dva důchody. Jeden je na doporučení tvého otce, protože jsem kdysi pracoval u něho v kanceláři. Druhý mám na doporučení svého Nebeského Otce, pro něhož jsem svědomitě ukončil svoje světské povinnosti.“

Ta slova mi připadala velice záhadná. „Jaký důchod dostáváte od Nebeského Otce, pane? To vám hází peníze do klína?“

Zasmál se. „Myslím tím důchod bezedného míru – odměnu za dlouhá léta hluboké meditace. Teď už netoužím po penězích. O těch mých pár hmotných potřeb je bohatě postaráno. A význam toho druhého důchodu pochopíš později.“

Světec úsečně zakončil náš rozhovor a znehybněl. Zahalilo ho tajemné ovzduší. Nejdřív mu zazářily oči, jako by uviděl něco zajímavého, a potom mu zase pohasly. Jeho mlčení mě zarazilo; ještě mi neřekl, kde najdu otcova přítele. Trochu neklidně jsem se rozhlížel po holé místnosti, kromě nás dvou prázdné. Můj pohled utkvěl na jeho dřevěných sandálech ležících pod vyvýšeným sedadlem.

„Nedělej si starosti, *čhota mahášaji*.¹⁴ Muž, se kterým chceš mluvit, bude do půlhodiny u tebe.“ Jógín mi četl myšlenky – což nebylo v daném okamžiku tak těžké.

Znovu upadl do svého nesrozumitelného mlčení. Hodinky mi prozradily, že půlhodina už uplynula.

Svámi se probral. „Myslím, že Kedárnáthbábu je už za dveřmi.“

Slyšel jsem, jak někdo vystupuje po schodech. V úžasu jsem nic nechápal; hlavou se mi honily zmatené myšlenky: „Jak je to možné, že otcův přítel byl zavolán bez pomoci posla? Od té doby, co jsem přišel, nemluvil svámi s nikým jiným než se mnou!“

Rychle jsem vyběhl z místnosti a běžel dolů. Uprostřed schodiště jsem potkal hubeného muže středního vzrůstu se světlou pletí. Zdálo se, že spěchá.

„Vy jste Kedárnáthbábu?“ Můj hlas byl zabarven vzrušením.

„Ano. A nejsi ty syn Bhagabatího, co tu na mě čeká?“ Přátelsky se usmál.

¹⁴ „Malý pane“ – tak mě oslovovalo mnoho indických světců.

„Jak to, pane, že jste sem přišel?“ Byl jsem zmaten jeho nevysvětlitelným příchodem.

„Všechno je dnes tajemné! Před necelou hodinou jsem zrovna dokončil koupel v Ganze, když ke mně přistoupil Svámí Pranabánanda. Nemám tušení, jak mohl vědět, že tam v tu dobu budu.

„V mém bytě na tebe čeká syn Bhagabatího,“ pravil. „Půjdeš se mnou?“ Rád jsem souhlasil. Když jsme tak šli bok po boku, svámí mě ve svých dřevěných sandálech kupodivu dokázal předběhnout, ačkoli jsem měl na nohou tyhle pevné boty.

„Za jak dlouho dojdeš do mého domu?“ zeptal se mě Pranabánandadží, který se najednou zastavil.

„Asi za půl hodiny.“

„Mám ještě něco na práci.“ Záhadně se na mě podíval. „Musím tě tu nechat. Uvidíme se u mne doma, kde tě budeme se synem Bhagabatího čekat.“

Než jsem mohl něco namítnout, vyřítil se kupředu a zmizel v davu. Přišel jsem, jak nejrychleji jsem mohl.“

Toto vysvětlení jenom zvýšilo můj úžas. Zeptal jsem se ho, jak dlouho už svámího zná.

„Loni jsme se párkrát potkali, ale v poslední době ne. Byl jsem moc rád, když jsem ho dnes u *ghátu* zase uviděl.“

„Nemůžu uvěřit vlastním uším! Copak ztrácím rozum? Viděl jste ho jako přízrak, nebo doopravdy? Dotkl jste se jeho ruky a slyšel jste zvuk jeho kroků?“

„Nevím, o čem mluvíš.“ Zlostně se zarděl. „Nelžu ti. Nechápeš, že jedině svámí mi mohl říct, že tady jsi?“

„Ale ten muž, Svámí Pranabánanda, mi nezmizel z očí od té chvíle, co jsem před hodinou přišel.“ Vykoktal jsem celou historku.

Otevřel doširoka oči. „Žijeme v tomhle věku, nebo sníme? V životě bych nečekal, že zažiju takový zázrak! Myslel jsem, že ten svámí je jenom obyčejný člověk, a teď vidím, že si dovede zhmotnit druhé tělo a působit v něm!“ Společně jsme vešli do světcovy místnosti.

„Podívej se, tyhle sandály měl na nohou u *ghátu*,“ pošeptal mi Kedárnáthbábu. „A na sobě měl jenom bederní pás, zrovna jako teď.“

Když se mu návštěvník poklonil, světec se s vyčítavým pohledem otočil ke mně.

„Proč tě to všechno tak udivuje? Pravému jóginovi není neznáma jemnohmotná jednota světa jevů. Mohu kdykoli vidět své učedníky ve vzdálené Kalkatě a rozmlouvat s nimi. A oni mohou právě tak libovolně překonávat všechny překážky hrubé hmoty.“

Svámi se pravděpodobně uvolil povědět mi o svých schopnostech astrálního rádia a televize, jen aby podnítl v mé mladé hrudi duchovní horlivost.¹⁵ Ale já jsem místo nadšení pocítil strach a bázeň. Protože mi bylo souzeno provádět svá duchovní pátrání pod vedením jiného guru – Šrí Juktéšvara, se kterým jsem se tehdy ještě nesetkal – nepocítil jsem chuť přijmout za svého učitele Pranabánandu. S pochybnostmi jsem se na něho podíval a nebyl jsem si jist, zda přede mnou sedí on sám nebo jeho protějšek.

Mistr se pokoušel zahnat můj neklid pohledem probouzejícím duši a nadšenými slovy o svém vlastním guruovi.

„Láhirí Mahášaj byl největší jógin, jakého jsem kdy poznal. Byl vtělené Božstvo v lidské podobě.“

Uvažoval jsem: Dokáže-li si žák libovolně zhmotnit druhé tělo, jaké zázraky mohou být upřeny jeho mistrovi?

„Povím ti, jak neocenitelná je guruova pomoc. Kdysi jsem meditoval spolu s jiným žákem osm hodin každou noc. Ve dne jsme museli pracovat v železniční kanceláři. Bylo pro mne těžké vykonávat své úřednické povinnosti; toužil jsem věnovat Bohu všechnen svůj čas. Osm let jsem vydržel meditovat polovinu noci. Měl jsem obdivuhodné výsledky; moji mysl osvětily obrovské duchovní vjemy. Ale mezi mnou a Nekonečnem zůstával pořád malý závoj. Ani nadlidským úsilím se mi nedařilo dosáhnout konečného, neodvolatelného spojení. Jednou večer jsem navštívil Láhirího Mahášaje a poprosil ho o jeho božský zákrok. Naléhal jsem na něho celou noc.

„Andělský guru, moje duchovní touha je tak veliká, že už nemohu žít, nesetkám-li se s Velikým Milovaným tváří v tvář.“

„Co mohu dělat? Musíš meditovat ještě hlouběji.“

„Utíkám se k tobě, můj Božský Mistře! Vidím tě zhmotnělého před sebou ve fyzickém těle. Požehnej mi, abych tě mohl vnímat ve tvé nekonečné podobě.“

¹⁵ Fyzikální věda potvrzuje svým způsobem platnost zákonů, které odhalují jógini psychickou vědou. Například 26. listopadu 1934 byly na Královské univerzitě v Římě předvedeny televizní schopnosti člověka. „Dr. Giuseppe Calligaris, profesor neuropsychologie, stiskl jisté body na těle muže, který reagoval přesným popisem jiných osob a předmětů na opačné straně zdi. Dr. Calligaris řekl ostatním profesorům, že jsou-li podrážděny jisté oblasti na kůži, má dotyčný nadsmyslové vjemy, které mu umožňují vidět předměty, které by jinak nemohl vnímat. Aby umožnil svému subjektu rozeznávat věci za zdi, tiskl profesor Calligaris po patnáct minut místo vpravo na jeho hrudi. Řekl, že při podráždění jiných míst na těle může subjekt vidět i věci v dálce bez ohledu na to, zda je už někdy předtím spatřil.“

Láhirí Mahášaj vztáhl ruku v laskavém gestu. „Jdi teď a medituji! Přimluvil jsem se za tebe u Brahmý.“¹⁶

S nesmírnou úlevou jsem se vrátil domů. Oné noci jsem v meditaci dosáhl horoucího cíle svého života. Od té doby už Požehnaný Stvořitel nezůstal nikdy skryt mému zraku za žádnou zástěnou klamu.“

Pranabánandovu tvář zalilo božské světlo. Do mého srdce vstoupil mír z jiného světa; všechn strach byl pryč. Světec se mi světil ještě s něčím.

„O několik měsíců později jsem se vrátil k Láhirímu Mahášajovi, abych mu poděkoval za onen nekonečný dar. Potom jsem se zmínil o něčem jiném.

„Božský guru, nemohu už pracovat v úřadě. Prosím, vysvobod mě! Brahma mě udržuje v neustálém opojení.“

„Požádej svou společnost, aby tě poslala do výslužby.“

„Jaký důvod mám uvést, když sloužím teprve tak krátce?“

„Řekni, co cítíš.“

Příštího dne jsem podal svou žádost. Lékař se mě zeptal, proč chceš tak předčasně odejít.

„V práci cítím, jak mi páteří stoupá pocit, který mě zmáhá. Proniká mi celým tělem, takže nemohu plnit své povinnosti.“

Bez dalších otázek doporučil lékař důrazně mé penzionování a brzy se tak stalo. Víím, že v lékaři i železničních úřednících včetně tvého otce zapůsobila vůle Láhirího Mahášaje. Automaticky poslechli duchovní pokyn velikého gura a vysvobodili mě pro život nepřerušovaného spojení s Milovaným.“¹⁷

Po tomto neobyčejném odhalení se Svámí Pranabánanda ponořil do jednoho ze svých dlouhých mlčení. Když jsem se potom loučil a uctivě se dotkl jeho nohou, požehnal mi:

„Tvůj život patří cestě odřikání a jógy. Uvidím zase tebe i tvého otce později.“ Obě tyto předpovědi se po letech splnily.¹⁸

Šli jsme s Kedárnáthbábueu bok po boku houstnoucí tmou. Předal jsem mu otcův dopis, který si přečetl pod pouliční lucernou.

¹⁶ Bůh ve svém aspektu Stvořitele; od sanskrtského kořene *brh-*, šířit se. Když vyšla v *Atlantic Monthly* v roce 1857 Emersonova báseň *Brahma*, většinu čtenářů to udivilo. Emerson se tomu zasmál. „Povězte jim,“ řekl, „aby místo Brahma vyslovili Jahve, a nebudou zmateni.“

¹⁷ Při hluboké meditaci jsou první zážitky Ducha v oblasti páteře a potom v mozku. Příval blaženosti je překonávající, ale jógin se naučí ovládat jeho vnější projevy. Po svém penzionování napsal Pranabánanda jeden z nejhlubších komentářů k *Bhagavadgítě*, který vyšel bengálsky a hindsky.

¹⁸ Viz kap. 27.

„Tvůj otec navrhuje, abych přešel do jeho kalkatského úřadu. Bylo by to příjemné těšit se aspoň na jeden z těch důchodů, co má Svámí Pranabánanda. Ale není to možné; nemohu opustit Váránasí. Bohužel – dvě těla ještě pro mne nejsou!“

Svámí Pranabánanda, „Světce se dvěma těly“,
vznešený žák Láhirího Mahášaje

MŮJ PŘERUŠENÝ ÚTĚK DO HIMÁLAJE

„Odejdi pod nějakou obyčejnou záminkou ze třídy a najmi si drožku! Čekej s ní v uličce, kde ji neuvidí nikdo z našeho domu.“

Takové byly moje poslední pokyny Amaru Mitrovi, příteli ze střední školy, který mě chtěl doprovázet na cestě do Himálaje. K útěku jsme zvolili příští den. Bylo třeba opatrnosti, protože Anantova bdělost nepolevovala. Byl odhodlán zmařit plány na útěk, které, jak tušil, ovládaly mou mysl. Amulet ve mně tiše pracoval jako duchovní kvásek. Doufal jsem, že uprostřed Himálaje najdu mistra, jehož tvář se mi často zjevovala ve vizích.

Rodina žila teď v Kalkatě, kam otce natrvalo přeložili. Podle patriarchálního indického zvyku přivedl Ananta svou nevěstu, aby žila v našem domově, nyní v čísle 5 na Gurpar Road. Tam jsem se v podkrovním pokojíku věnoval meditacím a připravoval svou mysl na hledání Boha.

Památné ráno přineslo neblahý déšť. Když jsem uslyšel na ulici kola Amarovy drožky, spěšně jsem si svázal deku, pár sandálů, obrázek Láhirího Mahášaje, výtisk *Bhagavadgíty*, růženec a dva bederní pásy. Tento uzlík jsem vyhodil ze svého okna ve druhém poschodí. Seběhl jsem po schodech a vyhnul se strýci, který kupoval u dveří ryby.

„Kam ten spěch?“ Přejel mě podezřívavým pohledem.

Odpověděl jsem mu nic neříkajícím úsměvem a šel k uličce. Našel jsem svůj uzlík a se spikleneckou opatrností jsem se připojil k Amarovi. Jeli jsme do obchodního centra na Čádníčauk. Už měsíce jsme si schovávali peníze na přesnídávky, abychom si mohli koupit anglické šaty. Věděl jsem, že můj chytrý bratr si dovede zahrát na detektiva, a doufali jsme, že ho evropským oděvem obelstíme.

Cestou na nádraží jsme se zastavili pro mého bratrance Džjotiho Ghoše, kterému jsem říkal Džotinda. Byl čerstvým konvertitou a

zatoužil po guruovi v Himálaji. Oblékl si nový oblek, který jsme měli připravený. Teď jsme byli dobře zamaskováni. Srdce v nás jásala.

„Teď už potřebujeme jenom plátěné střevice.“ Vedl jsem své druhy k obchodu, kde byla vystavena obuv s gumovou podrážkou. „Předmětů z kůže získané zabitím zvířat se musíme na této svaté cestě vystříhat.“ Zastavil jsem se na ulici, abych odstranil koženou vazbu ze své *Bhagavadgíty* a kožené řemínky ze své tropické helmy anglické výroby.

Na nádraží jsme si koupili jízdenky do Bardvánu, kde jsme hodlali přestoupit na vlak do Hardváru na úpatí Himálaje. Sotva se vlak dal na útěk stejně jako my, dal jsem průchod několika svým nadšeným nadějším.

„Představte si to!“ zvolal jsem. „Získáme od mistrů zasvěcení a prožijeme trans vesmírného vědomí. Naše těla budou obdařena takovým magnetismem, že k nám budou himálajské šelmy přicházet docela krotce. Z tygrů budou domácí kočky, které se od nás nechají hladit.“

Tato poznámka – tlumočící vyhlídku, kterou jsem považoval jak metaforicky tak doslovně za úchvatnou – vyvolala u Amara nadšený úsměv. Ale Džotinda odvrátil pohled a upřel jej na krajinu uhánějící za oknem.

„Rozdělíme si peníze na tři díly,“ přerušil Džotinda dlouhé mlčení. „Lístek v Bardvánu bychom si měli koupit každý sám. Nikdo na nádraží pak neuhádne, že utíkáme společně.“

Bez jakéhokoli podezření jsem souhlasil. Za soumraku zastavil náš vlak v Bardvánu. Džotinda zašel k pokladně; já a Amar jsme zůstali na nástupišti. Čekali jsme patnáct minut a potom se pustili do marného pátrání. Hledali jsme ho všude, ustrašeně jsme vyvolávali jeho jméno. Ale Džotinda zmizel v temném neznámém nádraží.

Povolily mi nervy a docela mě to ochromilo. Jak mohl Bůh dopustit tuto skličující příhodu? Můj pečlivě naplánovaný útěk za ním byl krutě zmařen.

„Amare, musíme se vrátit domů.“ Plakal jsem jako děčko. „Džotindův zrádný odjezd je špatné znamení. Naše cesta je odsouzena k zániku.“

„Takhle ty miluješ Pána? To nevydržíš ani malou zkoušku zrady společníka?“

Když se Amar zmínil o božské zkoušce, mé srdce se uklidnilo. Osvěžili jsme se proslulými bardvánskými sladkostmi, *sítábhógem* („potravou bohyně“) a *motičúrem* („perlovými hroudami“). O pár hodin později jsme nasedli do vlaku do Hardváru přes Barélie. Když

jsme v Moghulseráji přisedali, diskutovali jsme na nástupišti o životně důležité věci.

„Amare, brzy nás asi budou vyslýchat úředníci od dráhy. Nepodceňuji chytrost svého bratra. Ať už to dopadne jakkoli, nebudu lhát.“

„Chci po tobě jenom, abys byl zticha, Mukundo. Až budu mluvit, nesmíš se smát ani ušklibat.“

V tom okamžiku mě zahlédl evropský výpravčí. Mával telegramem, jehož význam mi byl okamžitě jasný.

„Utíkáte ze vzteku z domova?“

„Ne!“ Byl jsem rád, že mi jeho volba slov umožnila důrazně mu odpovědět. Věděl jsem, že za mé nekonvenční jednání není zodpovědný vztek, nýbrž „nejzbožnější touha“.

Nato se výpravčí obrátil na Amara. Soubor vtipu, který následoval, mi jen taktak dovolil zachovat stoickou vážnost.

„Kde je ten třetí chlapec?“ Muž vložil do svého hlasu všechnu váhu své autority. „No tak, pověz pravdu!“

„Vidím, že máte brýle, pane. Nevidíte, že jsme jenom dva?“ Amar se nestoudně zasmál. „Nejsem kouzelník, nedokážu vykouzlit třetího.“

Výpravčí, zřejmě vyvedený z míry jeho drzostí, hledal nový směr útoku.

„Jak se jmenuješ?“

„Thomas. Jsem syn anglické matky a indického otce konvertity.“

„A jak se jmenuje tvůj přítel?“

„Říkám mu Thompson.“

To už moje vnitřní veselí dosáhlo vrcholu; neobřadně jsem vyrazil k vlaku, který už pískal k odjezdu. Amar mě následoval i s výpravčím, který byl natolik důvěřivý a ochotný, že nás sám usadil v evropském kupé. Zřejmě ho trápilo pomyšlení, že by dva poloangličtí chlapi měli cestovat v oddělení vyhrazeném domorodcům. Po jeho zdvořilém rozloučení jsem se opřel dozadu a neovladatelně se rozesmál. Můj kamarád měl na tváři výraz radostného uspokojení nad tím, že přelstil staršího evropského výpravčího.

Na nástupišti se mi podařilo ten telegram přečíst. Byl od mého bratra a stálo v něm: „Tři bengálští chlapi v evropských šatech utíkají z domova do Hardváru přes Moghulseráj. Prosím zadržet do mého příjezdu. Bohatá odměna za vaše služby.“

„Amare, říkal jsem ti, abys doma nenechával poznačený jízdní řád.“ Vyčítavě jsem se na něho podíval. „Bratr ho určitě našel.“

Můj kamarád zahanbeně přiznal svou chybu. Krátce jsme se zastavili v Baréli, kde na nás čekal Dvárka Prasád s telegramem od Ananty. Můj starý přítel se statečně snažil nás zadržet; přesvědčil jsem ho, že jsme neutekli jen tak pro nic. Stejně jako poprvé odmítl Dvárka mou výzvu, aby jel do Himálaje s námi.

Zatímco náš vlak stál té noci na nádraží a já jsem napolo spal, probudil Amara další úředník od dráhy. Také on se stal obětí kouzla „Thomase“ a „Thomsona“. Vlak nás za úsvitu triumfálně dovezl do Hardváru. V dálce se majestátně tyčily hory a kynuly nám. Vyběhli jsme z nádraží do svobody městského davu. Naším prvním činem bylo převléct se do domorodého oděvu, protože Ananta nějak prokoukl náš evropský převlek. Těžce na mne dolehla předtucha, že budeme polapeni.

Považovali jsme za nejlepší ihned opustit Hardvár, a tak jsme si koupili jízdenky dál na sever do Rišikéše, místa posvěceného chodidly mnoha mistrů. Nastoupil jsem do vlaku, ale Amar ještě bloumal po nástupišti. Najednou ho zastavil výkřik policisty. Náš nevídaný strážce nás dopravil do nádražního bungalovu a ujal se našich peněz. Zdvořile nám vysvětlil, že je jeho povinností nás zadržet, dokud nepřijede můj bratr.

Když se policista dozvěděl, že cílem uprchlíků byl Himálaj, vyprávěl nám podivný příběh.

„Vidím, že blázníte po světcích. Nikdy neuvidíte většího Božího muže, než byl ten, se kterým jsem se setkal včera. Poprvé jsme ho spatřili spolu s mým kolegou před pěti dny. Měli jsme službu u Gangy, kde jsme pátrali po jednom vrahovi. Příkaz zněl polapit ho živého nebo mrtvého. Vědělo se o něm, že se přestrojuje za *sádhu*, aby olupoval poutníky. Kousek před sebou jsme zahlédli postavu, která připomínala onoho zločince. Náš povel, aby zůstal stát, ignoroval; rozběhli jsme se, abychom ho přemohli. Přiskočil jsem k němu zezadu a strašně silně jsem mávl šavlí; skoro jsem mu usekl pravou paži.

Nevykřikl, ani se nepodíval na hroznou ránu a kupodivu pokračoval ve své rychlé chůzi. Když jsme mu zastoupili cestu, klidně řekl: „Nejsem vrah, kterého hledáte.“

Když jsem zjistil, že jsem poranil svatě vyhlížejícího mudrce, zasáhly mě hluboké výčitky svědomí. Padl jsem mu k nohám, prosil o odpuštění a nabídl mu svůj turban, aby si jím zastavil krev, která se mu řinula z rány.

„Synu, byl to z tvé strany pochopitelný omyl.“ Světec se na mě laskavě podíval. „Jdi a nic si nevyčítej! O mne se postará Milovaná

Matka. ‘ Přitiskl si paži k trupu a hle, držela tam; krev mu nevysvětlitelně přestala téct.

‘Přijď za mnou za tři dny pod tamten strom a uvidíš, že budu mít ránu docela zahojenou. Pak už si nebudeš nic vyčítat.’

Včera jsme s mým kolegou přišli dychtivě na určené místo. *Sádhu* už tam byl a dovolil nám prohlédnout si jeho paži. Nezůstala na ní ani stopa po zranění!

‘Jdu přes Rišikéš do himálajské samoty.’ Požehnal nám a rychle odešel. Mám pocit, že jeho svatost povznesla můj život.“

Policista zakončil své vyprávění zbožným zvoláním; byl zjevně pohnut svým zážitkem. Podal mi výstřížek z novin o tom zázraku. Po obvyklém zkreslujícím způsobu senzacechtivého tisku (který bohužel nechybí ani v Indii) byla reportérova verze poněkud přehnaná; naznačovala, že světec byl málem sřat.

Amar i já jsme naříkali, že jsme propásli velkého jógina, který dokázal tak kristovským způsobem odpustit svému pronásledovateli. Indie, ačkoli je v posledních dvou stoletích materiálně chudá, má nevyčerpatelnou zásobu božského bohatství; i tak světský člověk jako policista může občas spatřit u cesty duchovní „mrakodrap“.

Poděkovali jsme důstojníkovi, že nám svou kouzelnou příhodou zkrátil nudné čekání. Asi nám chtěl naznačit, že měl víc štěstí než my – našel osvíceného světce bez úsilí, kdežto naše pátrání neskončilo u nohou mistra, nýbrž na drsné policejní stanici.

Když už jsme byli tak blízko Himálaje, a přece ve svém zajetí tak daleko, řekl jsem Amarovi, že cítím dvojnásobné nutkání dostat se na svobodu.

„Až se naskytne příležitost, vyklouzneme ven. Do Rišikéše můžeme jít pěšky.“ Povzbudivě jsem se usmál.

Ale jakmile nám byla odebrána pevná opora našich peněz, z mého druhu se stal pesimista.

„Jestli se odvážíme jít tak nebezpečnou džunglí, skončíme místo ve městě svatých v žaludku tygra.“

Ananta a Amarův bratr dorazili za tři dny. Amar uvítal svého příbuzného s radostnou úlevou. Já jsem byl neusmířen s osudem; Anantovi se ode mne dostalo jenom hubování.

„Chápu, jak se cítíš,“ konejšil mě bratr. „Nechci po tobě nic víc, než abys mě doprovodil do Váránasí k jednomu světci a potom na pár dní navštívil v Kalkatě svého zarmouceného otce. Potom můžeš zase pokračovat ve svém hledání mistra.“

V tom okamžiku se vložil do našeho rozhovoru Amar prohlášením, že se už nehodlá vrátit se mnou do Hardváru. Vyhřival

se v rodinném teple. Ale já jsem věděl, že se pátrání po svém guruovi nikdy nevzdám.

Nastoupili jsme do vlaku do Váránasí. Tam se mi dostalo na mé modlitby zvláštní a okamžitá odpověď.

Ananta přichystal už předem důmyslný plán. Než přijel za mnou do Hardváru, zastavil se ve Váránasí a požádal jistého znalce písem, aby si se mnou pohovořil. Pandit i jeho syn mu slíbili, že se ujmou úkolu odradit mě od cesty *sannjásina*.¹⁹

Ananta mě zavedl do jejich domu. Syn, mladý muž afektovaného chování, mě přivítal na dvoře. Pustil se se mnou do zdouhavé filozofické rozpravy. Předstíral, že zná ve své jasnozřivosti mou budoucnost, a rozmlouval mi nápad stát se mnichem.

„Bude tě postihovat neustálé neštěstí a nebudeš schopen najít Boha, pokud budeš zanedbávat svoje normální povinnosti. Bez světských zkušeností nemůžeš odčinit minulou karmu.“²⁰

V odpověď mi napadla Kršnova nesmrtelná slova: „Dokonce i člověka naveskrz zkaženého, je-li mi oddán a neoddává se ničemu jinému, je třeba počítat mezi spravedlivé, neboť se správně rozhodl. Záhy se stane ztělesněním pořádku, získá věčný mír. Věz, synu Kuntí, že kdo je mi oddán, nezahyne.“²¹

Ale důrazné předpovědi mladého muže poněkud otřásl mou důvěrou. S veškerou horlivostí svého srdce jsem se mlčky modlil k Bohu:

„Prosím, rozptyl můj zmatek a odpověz mi, tady a nyní, zda si přeješ, abych vedl život askety nebo světského člověka.“

Povšiml jsem si sádhua ušlechtilého zjevu, který stanul právě před panditovým domem. Zřejmě zaslechl rozhovor mezi samozvaným jasnovidcem a mnou, protože si mě zavolal k sobě. Cítil jsem obrovskou sílu proudící z jeho očí.

„Synu, neposlouchej toho nevědomce! V odpověď na tvé modlitby mi Pán řekl, abych tě ujistil, že jedinou cestou tvého života je cesta odříkání.“

S úžasem a vděčností jsem se na toto jednoznačné poselství šťastně usmál.

¹⁹ Doslova „kdo se vzdal“. Od sanskrtského slovesného kořene, který znamená „odhodit“.

²⁰ Následky minulých skutků v tomto nebo dřívějším životě; od sanskrtského *kr-*, „dělat“.

²¹ *Bhagavadgíta* IX, 30–32. Kršna byl největší indický prorok; syn Kuntí Ardžuna byl jeho přední žák.

„Jdi pryč od toho člověka!“ křičel na mne ze dvora „nevědomec“. Můj svatý průvodce zvedl v požehnání ruku a zvolna odešel.

„Ten *sádhu* je zrovna takový blázen jako ty.“ Tuto milou poznámku pronesl šedovlasý pandit. On i jeho syn na mne hleděli zarmouceně. „Slyšel jsem, že i on opustil pro marné hledání Boha domov.“

Odvrátil jsem se. Řekl jsem Anantovi, že už se s našimi hostiteli nehodlám bavit. Můj bratr souhlasil s okamžitým odchodem; brzy jsme už seděli v kalkatském vlaku.

„Jaks to odhalil, pane detektive, že jsem utekl se dvěma společníky?“ neovládl jsem cestou domů svou zvědavost. Ananta se usmál.

„Ve tvé škole jsem zjistil, že Amar odešel ze třídy a už se nevrátil. Příští ráno jsem zašel k nim a objevil tam zatrhaný jízdní řád. Amarův otec zrovna odjížděl kočárem a mluvil s kočím.

„Můj syn dnes se mnou do školy nepojede. Zmizel,“ sténal otec.

„Slyšel jsem od jednoho kočího, že váš syn a dva další, všichni oblečení po evropsku, nastoupili na Háorském nádraží do vlaku;“ pravil muž. „Drožkáři darovali svoje kožené boty.“

A tak jsem měl tři stopy – jízdní řád, trojici chlapců a anglické šaty.“

Poslouchal jsem Anantu se směsicí obdivu a zklamání. S tou štedrostí drožkáři jsme to trochu přehnali!

„Samozřejmě jsem pospíchal poslat telegramy přednostům stanic na všech místech, která Amar zatrl v jízdním řádu. Bylo mezi nimi Baréli, a tak jsem zatelegrafoval i tvému tamnímu příteli Dvárkovi. Dotazy v našem kalkatském sousedství jsem zjistil, že bratranec Džotinda nebyl jednu noc doma, ale další ráno se vrátil v evropských šatech. Vyhledal jsem ho a pozval na večeři. Přijal; moje přátelské chování ho odzbrojilo. Cestou jsem ho zavedl nepozorovaně na policii. Tam ho obklopilo několik policistů, které jsem předem vybral pro jejich drsný vzhled. Pod jejich hrozivými pohledy byl Džotinda ochoten vysvětlit své záhadné chování.

„Do Himálaje jsem vyrazil s dobrou náladou,“ vysvětloval. „Nadchla mě vyhlídka, že se tam setkám s mistry. Ale když Mukunda řekl, že při našich extázích v himálajských jeskyních budou i tygři očarováni a budou kolem nás posedávat jako kočičky, nadšení ve mně zamrzlo; pot mi vyrazil na čele. Říkal jsem si: Co když síla našeho duchovního transu na divokou povahu tygrů nezapůsobí? V duchu jsem se už viděl jako nedobrovolný obyvatel tygřího žaludku – a jak se tam dostávám ne najednou, ale po kouskách!“

Můj hněv nad Džotindovým zmizením se proměnil ve smích. Musím se přiznat, že jsem pocítil jisté zadostiučinění – ani on neunikl střetu s policií!

„Ananto, jsi rozený stopař!“ Můj pobavený pohled nebyl docela prost zklamání. „A Džotindovi řeknu, že jsem rád, že ho k útěku nedohnala zrada, jak jsem si myslel, ale jenom moudrý pud sebezáchovy.“

Doma v Kalkatě mě otec dojemně požádal, abych zkontroloval své toulavé nohy alespoň do té doby, dokud nedokončím střední školu. V mé nepřítomnosti z lásky ke mně zařídil, že k nám bude pravidelně docházet svatý pandit Svámí Kecalánanda.²²

„Tvým učitelem sanskrtu bude mudrc,“ sdělil mi otec důvěrně.

Otec doufal, že utiší mé náboženské toužení výukou učeného filozofa. Ale dopadlo to opačně: místo suchopárných lekcí rozdmýchal ve mně můj nový učitel ještě větší touhu po Bohu. Otec nevěděl, že je nadšeným žákem Láhirího Mahášaje. Tento veliký guru měl tisíce učedníků, které k němu vábil jeho neodolatelný božský magnetismus. Později jsem se dozvěděl, že Láhirí Mahášaj často charakterizoval Kecalánandu jako *ršiho* čili osvíceného mudrce.

Hezký obličej mého domácího učitele rámovaly bohaté kadeře. Měl bezelstné tmavé oči, průzračné jako dítě. Všechny pohyby jeho štíhlého těla se vyznačovaly klidnou uvážlivostí. Byl vždy jemný a laskavý; byl pevně zakotven v nekonečném vědomí. Strávili jsme spolu mnoho šťastných hodin v hluboké *krijové* meditaci.

Kecalánanda byl známou autoritou na prastaré *šástry* čili posvátné knihy; jeho erudice mu vynesla titul Šástrí Mahášaj, kterým byl zpravidla osločován. Ale moje pokroky v sanskrtu nebyly valné. Využíval jsem každé příležitosti, abych se vyhnul suchopárné gramatice a hovořil o józe a o Láhirím Mahášajovi. Můj učitel mi jednou vyhověl a vyprávěl mi o svém vlastním životě s mistrem.

„Měl jsem to vzácné štěstí, že jsem mohl pobývat u Láhirího Mahášaje deset let. Jeho domov ve Váránasí byl každonočním cílem mé poutě. Guru se zdržoval vždycky v malé přední místnosti v přízemí. Sedával v lotosové pozici na dřevěném sedátku bez opěradla a jeho žáci ho obklopovali v půlkruhu. Oči mu zářily a

²² V době našeho setkání ještě Kecalánanda nevstoupil do řádu svámijů a říkalo se mu všeobecně „Šástrí Mahášaj“. Abych se vyhnul zmatkům se jménem Láhirího Mahášaje a Mistra Mahášaje, uvádím svého učitele sanskrtu pod jeho pozdějším mnišským jménem. V bengálštině vyšel nedávno jeho životopis. Kecalánanda se narodil v bengálském okrese Khulna roku 1863 a vzdal se svého těla ve Váránasí ve věku 68 let. Jeho rodinné jméno bylo Ašutoš Čatterdži.

tančily radostí z Boha. Vždycky byly napůl zavřené, jak jeho pohled pronikal vnitřními zornicemi do oblasti věčné blaženosti. Zřídka mluvil dlouze. Občas upřel pohled na žáka, který potřeboval pomoc; pak se z něho řinula léčivá slova jako lavina světla.

Pod mistrovým pohledem rozkvétal ve mně nevýslovný mír. Prostupovala mě jeho vůně jako z lotosu nekonečna. Být s ním po celé dny, třeba i bez jediného slova, byl zážitek, který docela proměnil celou moji bytost. Když v cestě mého soustředění vyvstala nějaká neviditelná překážka, meditoval jsem u guruových nohou. Snadno jsem tak dosahoval i těch nejvzácnějších stavů. V přítomnosti menších učitelů k takovým vjemům nedocházelo. Mistr byl živoucím Božím chrámem, jehož dveře otvírala všem učedníkům oddanost.

Láhirí Mahášaj nebyl konvenčním vykladačem písem. Bez úsilí se nořil do ‚božské knihovny‘. Z fontány jeho vševědoucnosti tryskala pěna slov a spršky myšlenek. Měl zázračný klíč, který otvíral hluboké filozofické vědomosti uložené před věky ve védách. Když byl požádán, aby vyložil různé úrovně vědomí, o nichž se zmiňují starověké spisy, souhlasně se usmál.

‚Já ty stavy prožiji a hned vám povím, co cítím.‘ Byl tak diametrálně jiný než učitelé, kteří se naučí písmům nazpaměť a potom podávají nereálné abstrakce.

‚Vysvětli, prosím, posvátné strofy, jak rozumíš jejich smyslu,‘ vyzval mlčenlivý guru často některého učedníka. ‚Povedu tvoje myšlenky, aby byl výklad správný.‘ Takto bylo zaznamenáno mnoho z postřehů Láhirího Mahášaje spolu s obsáhlými komentáři různých žáků.

Mistr nikdy neradil k otrocké víře. ‚Slova jsou jenom skořápky,‘ říkával. ‚Ziskej si přesvědčení o přítomnosti Boha svým vlastním radostným kontaktem s ním v meditaci.‘

Ať měl žák jakýkoli problém, guru navrhoval k jeho řešení *krijájógu*.

‚Klíč jógy neztratí svou účinnost ani potom, až už tu nebudu ve svém fyzickém těle, abych vás vedl. Tuto techniku nelze spoutat, zaznamenat ani zapomenout. Neustále pokračujte ve své cestě k osvobození *krijou*, jejíž síla spočívá v jejím provádění.‘

Já sám považuji *kriju* za nejúčinnější nástroj spásy, který si může člověk při svém hledání Nekonečna vyvinout vlastním úsilím,“ zakončil Kegalánanda svoje svědectví. „Jejím použitím se stal všemohoucí Bůh, skrytý ve všech lidech, viditelným vtělením z masa a krve Láhirího Mahášaje a mnoha jeho učedníků.“

V Kegalánandově přítomnosti provedl Láhírí Mahášaj i kristovský zázrak. Můj učitel mi o tom jednou vyprávěl se zrakem odvráceným od sanskrtských textů před námi.

„Jeden slepý žák jménem Rámu vzbudil ve mně aktivní soucit. Neměl by mít v očích světlo, když věčně slouží našemu mistrovi, v němž naplno plane božskost? Jednou ráno jsem se pokusil s Rámuem promluvit, ale on jen celé hodiny trpělivě ovíval gurua vějířem z palmového listu. Když konečně vyšel z místnosti, šel jsem za ním.

„Rámu, jak dlouho jsi už slepý?“

„Od narození, pane. Můj zrak nepoznal nikdy požehnání záblesku slunce.“

„Náš všemohoucí guru ti může pomoci. Požádej ho o to!“

Příštího rána přistoupil Rámu zdráhavě k Láhírímu Mahášajovi. Skoro se styděl požádat, aby mu k duchovní hojnosti přidal ještě fyzické uzdravení.

„Mistře, ve vás je Ozařovatel vesmíru. Prosim vás, vnešte do mých očí jeho světlo, abych mohl vnímat i tu menší záři slunce.“

„Rámu, někdo tě navedl, abys mě dostal do obtížné situace. Nemám léčivé schopnosti.“

„Pane, Nekonečný ve vás dokáže jistě i léčit.“

„To je něco jiného, Rámu. Bůh nezná omezení. Ten, který rozžehuje hvězdy, může ovšem vnést světlo i do tvých očí.“

Nato se mistr dotkl Rámuova čela v místě mezi obočími.²³

„Udržuj si soustředěnost a po sedm dní často prozpěvuj jméno proroka Rámy!²⁴ Dočkáš se nádherného východu slunce.“

Do týdne se tak stalo. Rámu poprvé spatřil krásnou tvář přírody. Vševědoucí guru mu neomylně poradil opakovat jméno Rámy, kterého ctil nad všechny ostatní světce. Rámuova víra byla půdou zoranou oddaností, z níž vzešlo guruovo mocné símě trvalého vyléčení.“ Kegalánanda se na chvíli odmlčel a potom složil svému guruovi další hold.

„Při všech mistrových zázracích bylo zřejmé, že nikdy nedovolí svému egu,²⁵ aby se považovalo za jejich příčinu. Díky své dokonalé odevzdanosti umožnil Primární léčivé síle, aby proudila skrze něho. Mnoho těl dramaticky vyléčených Láhírím Mahášajem se muselo

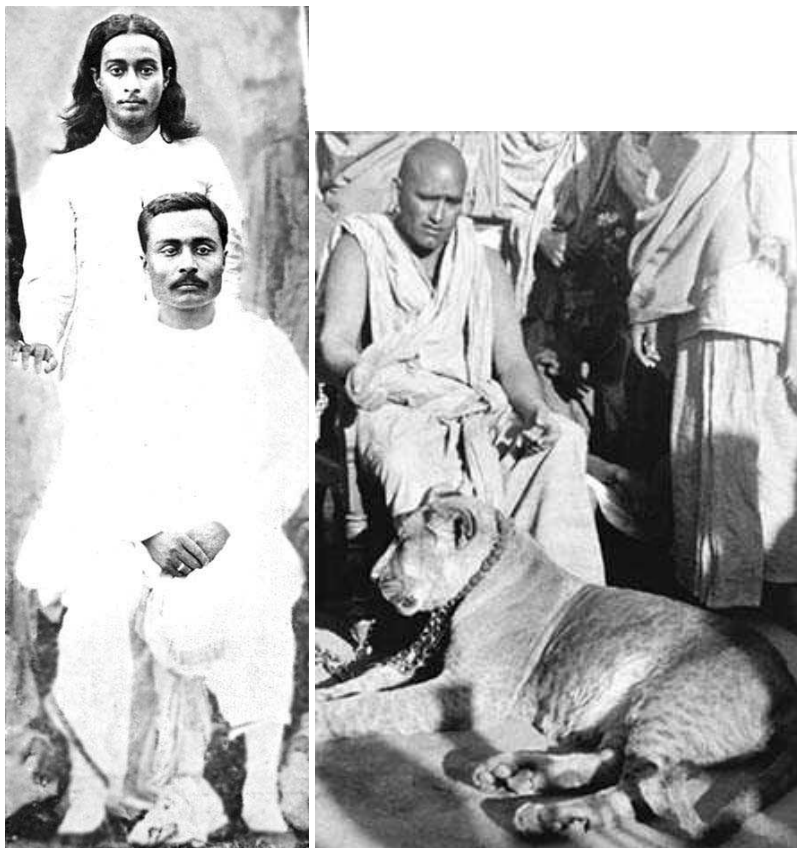
²³ Sídlu „jediného“ či duchovního oka. Při smrti je zpravidla vtaženo vědomí člověka do tohoto posvátného místa, soudě podle očí obrácených v sloup.

²⁴ Svátá ústřední postava sanskrtského eposu *Rámájany*.

²⁵ *Ahamkára*, jáství, základní příčina dualismu či iluze *májá*, ve které se subjekt (ego) jeví jako objekt; tvorové se pak považují za tvůrce.

nakonec stát potravou pohřebních plamenů. Ale mlčenlivé duchovní probuzení, které vyvolával, a Kristovi podobní žáci, jež vytvořil, jsou jeho nehynoucím zázrakem.“

Nikdy jsem se nestal sanskrtským učencem; Kegalánanda mě učil božstější syntaxi.

(VLEVO) Já, stojící za mým starším bratrem, Anantou.
(VPRAVO) Krišnánanda, na allahabadské kumbhméle v roce 1936,
se svou vegetariánskou lvicí.

„SVĚTEC VŮNÍ“ A JEHO ZÁZRAKY

„Všechno má své období a každý účel pod sluncem svůj čas.“

Neměl jsem tuto Šalamounovu moudrost, aby mě utěšila; na každé vycházce z domova jsem pátral kolem sebe po tváři svého předurčeného guru. Ale naše cesty se nezkřížily, dokud jsem nedokončil střední školu.

Mezi mým útekem s Amarem do Himálaje a oním velkým dnem, kdy vstoupil do mého života Šrí Juktéšvar, uplynuly dva roky. V tomto mezidobí jsem se setkal s řadou mudrců – „Světcem vůní“, „Tygřím svámím“, Nagendranáthem Bhádurím, Mistrem Mahášajem i slavným bengálským přírodovědcem Džagadiščandrou Bosem.

Moje setkání se „Světcem vůní“ mělo dvě přede hry, jednu harmonickou a druhou komickou.

„Bůh je prostý. Všechno ostatní je složité. Nehledej v relativním světě přírody absolutní hodnoty!“

Tyto filozofické závěry pronikly jemně k mému sluchu, když jsem mlčky stál před chrámovou sochou Káli.²⁶ Otočil jsem se; před sebou jsem spatřil vysokého muže, jehož oděv – nebo spíš nedostatek oděvu – prozrazoval potulného *sádhua*.

„Opravdu jste pronikl do mých udivených myšlenek!“ Vděčně jsem se usmál. „Zmatek z přívětivého a strašného aspektu přírody, jak je symbolizuje Káli, už popletl moudřejší hlavy, než je ta moje.“

„Málo je těch, kdo rozřeší její tajemství. Dobro a zlo je vyzývavá hádanka, kterou klade život jako sfinga každé inteligenci. Většina lidí se nepokouší o její řešení a zaplatí to životem, neboť trest je i nyní

²⁶ Káli představuje věčný princip v přírodě. Tradičně je zobrazována jako čtyřruká žena stojící na bohu Šivovi čili Nekonečném, protože příroda či fenomenální svět má své kořeny v noumenu. Čtyři paže symbolizují základní atributy, dva blahodárné a dva ničivé, a naznačují podstatnou dualitu hmoty nebo stvoření.

stejný jako v dobách Théb. Jen tu a tam se některá osaměle čnící postava vzepře. *Z máje*²⁷ duality sklídí celistvou pravdu jednoty.“

„Hovoříte s přesvědčením, pane.“

„Dlouho jsem se cvičil v poctivé introspekci, nádherně bolestivém přístupu k moudrosti. Sebezkoumání, nelitostné pozorování vlastních myšlenek, je tvrdá a ořesná zkušenost. Rozdrtí na prach i to nejstatnější ego. Ale opravdová sebeanalýza vytváří s matematickou přesností zřece. ‚Sebevyjadřování,‘ individuální sebeznávání, plodí egoisty, kteří jsou si jisti svým právem soukromě si vykládat Boha a vesmír.“

„Před takovou arogantní originalitou ustupuje bezpochyby pravda pokorně do pozadí.“ Měl jsem z našeho rozhovoru potěšení.

„Člověk nedokáže pochopit žádnou věčnou pravdu, dokud se sám neosvobodí od předstírání. V lidské mysli, obnažené až na slizké dno, se to jen hemží odpudivým životem nesčetných desiluzí o světě. Boje na bitevních polích blednou ve srovnání s tím, když se člověk poprvé utkává s vnitřními nepřáteli. Nejsou to žádní smrtelní protivníci, které lze zdolat hrozivými šiky moci. Tito vojíní nevědomých choutek, všudepřítomní, neúnavní a pronásledující člověka i ve spánku, se nás pokoušejí všechny zavraždit. Nemyslíci je ten, kdo pohrbí své ideály a poddá se obecnému údělu. Může se jevit jinak než jako neschopný, zdřevěnělý, hanebný tvor?“

„Vážený pane, nemáte žádné porozumění pro zmatené masy?“

Mudrc chvíli mlčel a pak odpověděl nepřimo.

„Milovat jak neviditelného Boha, schránu všech ctností, tak viditelného člověka, který zjevně žádné nemá, často mate. Ale důmyslnost se rovná chaosu. Vnitřní zkoumání brzy odhalí ve všech lidských myslích něco společného – pevnou spřízněnost sobeckými motivy. Alespoň v tomto smyslu se projeví lidské bratrství. Zděšené lidstvo jde za tímto sjednocujícím objevem. Dozrává v soucit s bližními, slepý k léčivým schopnostem duše čekající na prozkoumání.“

„Světci všech věků pociťovali vůči utrpení světa totéž co vy, pane.“

„Jenom mělký člověk ztrácí schopnost reagovat na životní útrapy druhých, když klesne do svého vlastního omezeného utrpení.“ Sáhnuv přísný obličej viditelně změkkl. „Ten, kdo používá skalpelu sebezpitvání, pozná rozsah soucitu s veškerenstvím. Dosáhne

²⁷ Kosmická iluze, doslova „vyměřovatel“. *Májá* je magická síla ve stvoření, díky které se v Neměnném a Nedílném jeví omezení a rozdily.

vysvobození od ohlušujících požadavků ega. Na takové půdě rozkvétá láska k Bohu. Nakonec se tvor obrací ke svému Stvořiteli – když už pro nic jiného, tedy aby se v úzkosti tázal: „Proč, Pane, proč?“ Bičem bolesti je konečně člověk dohnán k Nekonečné bytosti, jejíž krása ho jedině dokáže ukonejšit.“

Mudrc a já jsme byli v kalkatském chrámu v Kálighátu, kam jsem se přišel podívat na jeho proslulou velkolepost. Můj náhodný společník odmítl pohrdavým gestem jeho nazdobenou důstojnost.

„Cihly a zdivo nezpívají slyšitelnou melodii; srdce se otevře jedině lidskému zpěvu existence.“

Zvolna jsme kráčeli ke slunečnímu svitu u vchodu, kudy procházely zástupy věřících.

„Jsi mladý,“ podíval se na mne světec zamyšleně. „Také Indie je mladá. Starověcí *ršijové*²⁸ vytvořili nesmazatelné vzory duchovního života. Jejich starodávné výroky jsou dostačující i pro tuto dobu a zemi. Kázeňské předpisy, které nevyšly z módy a neztratily působnost vůči podvodům materialismu, dodnes formují Indii. Skeptický čas prověřil *vědy* tisíciletími – větším počtem tisíciletí, než počítají zmatení vědci. Ber je jako své dědictví!“

Když jsem se uctivě loučil s výmluvným *sádhuem*, poskytl mi jasnovidnou předpověď:

„Až dnes odtud odejdeš, čeká tě neobvyklý zážitek.“

Opustil jsem prostory chrámu a bez cíle jsem se potuloval ulicemi. Když jsem zahrnul za roh, narazil jsem na starého známého – jednoho z těch upovídáných chlapíků, jejichž konverzační schopnosti ignorují čas.

„Hned tě nechám jít dál, jenom co mi povíš všechno, co se událo za těch šest roků, co jsme se neviděli.“

„To je paradox! Musím už jít.“

Ale držel mě za ruku a doloval ze mě kousky informací. Je jako hladový vlk, pomyslel jsem si pobaveně; čím déle mluvím, tím hladověji čenichá po novinkách. V duchu jsem se modlil k bohyni Káli, aby mi vynalezla nějakou cestu k úniku.

Najednou mě můj společník opustil. S úlevou jsem si oddechl a zrychlil krok v obavách, že znovu upadnu do spárů toho mluvky. Za sebou jsem uslyšel rychlé kroky a přidal jsem na tempu. Neodvažoval jsem se ohlédnout. Ale mládenec mě skokem dohonal a žoviálně mě plácl po rameni.

²⁸ *Ršijové*, doslova „zřeci“, byli v pradávnmém starověku autory *véd*.

„Zapomněl jsem ti říct o Gandhabábuovi (,Světci vůní‘) – bydlí tam v tom domě.“ Ukázal na budovu pár metrů od nás. „Zajdi za ním; je zajímavý. Můžeš tam zažít něco neobvyklého. Sbohem!“ A opravdu odešel.

Myslí mi bleskla podobně formulovaná předpověď *sádhua* z Kálighátu. Zmateně jsem vešel do domu a byl jsem uveden do prostorné přijímací haly. Seděl tam po orientálním způsobu na oranžovém koberci zástup lidí. K uším mi dolehl uctivý šepot:

„Podívej se na Gandhabábuu tam na té leopardí kůži! Dokáže dát přirozenou vůni každé květině té, která žádnou nemá, nebo vzkřísit zvadlý květ nebo způsobit, aby z kůže kohokoli vycházela nádherná vůně.“

Podíval jsem se přímo na světce. Jeho pohled spočinul na mně. Byl zavalitý a vousatý, s tmavou pletí a velkýma lesknoucíma se očima.

„Jsem rád, že tě vidím, synu. Pověz, co chceš. Chtěl bys nějaký parfém?“

„K čemu?“ Jeho otázka mi připadala dost dětinská.

„Abys mohl vychutnat zázrak cítění vůní.“

„Využívat Boha k výrobě pachů?“

„No a co? Bůh vytváří vůně i tak.“

„Ano, ale vytváří i křehké lahvičky z okvětních plátků k jejich uchování. Můžete zhmotnit květinu?“

„Zhmotňuji vůně, mladý příteli.“

„Pak připravíte voňavkárny o práci.“

„Dovolím jim pokračovat v řemesle. Mým cílem je demonstrovat Boží moc.“

„Je třeba Boha demonstrovat, pane? Neprovádí snad sám zázraky všude a ve všem?“

„Ano, ale i my bychom měli předvádět něco z jeho tvůrčího bohatství.“

„Jak dlouho vám trvalo zvládnout toto umění?“

„Dvanáct let.“

„K výrobě vůní astrálními prostředky? Mám dojem, vážený světče, že jste promrhal tučnou část svého života na vůně, které si můžete opatřit za pár rupií v každém květinářství.“

„Vůně vadnou spolu s květy.“

„Vůně vadnou spolu se smrtí. Proč bych měl toužit po takových, které potěší jenom tělo?“

„A ty jsi zase potěšil mou mysl, pane filozofe. Natáhni pravou ruku!“ řekl s gestem požehnání.

Byl jsem jen malý kousek od Gandhabábu; nikdo jiný nebyl tak blízko, aby se mohl dotknout mého těla. Natáhl jsem ruku, které se jógin ani nedotkl.

„Jakou vůni bys chtěl?“

„Růží.“

„Staň se!“

K mému velkému překvapení zavanula ze středu mé dlaně silná vůně růží. S úsměvem jsem vytáhl z vázy nablízku velkou květinu, která nevoní.

„Může tahle květina vonět jako jasmín?“

„Staň se!“

Okamžitě vytryskla z plátků jasmínová vůně. Poděkoval jsem divotvorci a posadil se k jednomu z jeho žáků. Informoval mě, že Gandhabábu, jehož pravé jméno je Višuddhánanda, se naučil mnoha jógickým tajemstvím od jednoho mistra v Tibetu. Dostalo se mi ujištění, že onen tibetský jógin už dosáhl věku přes tisíc let.

„Jeho učedník Gandhabábu nepředvádí vždycky svoje vonné kousky s takovým slovním doprovodem jako teď.“ Student hovořil o svém mistrovi se zjevnou hrdostí. „Jeho metody se značně liší podle rozdílností povah. Je úžasný. K jeho stoupencům patří mnoho představitelů kalkatské inteligence.“

V duchu jsem se rozhodl, že jejich řady nerozšířím. Guru příliš doslovně „úžasný“ nebyl podle mého vkusu. Se zdvořilým poděkováním Gandhabábuovi jsem odešel. Když jsem se coural domů, přemítal jsem o těch třech různých setkáních, která mi přinesl dnešní den.

Když jsem vcházel do domu, potkal jsem sestru Umu.

„Ty ses nějak vymódil, že používáš parfémy!“

Beze slova jsem jí nabídl svou ruku, aby si přičichla.

„To je krásná růžová vůně! Je neobyčejně silná.“

Pomyslel jsem si, že je spíš „silně neobyčejná“, a mlčky jsem jí strčil pod nos astrálně navoněnou květinu.

„Miluju jasmín!“ Uchopila květinu. Na tváři měla zmatený údiv, když znovu a znovu čichala jasmínovou vůni květiny, o které dobře věděla, že vůbec nevoní. Její reakce rozptýlila mé podezření, že mě Gandhabábu uvedl do nějakého stavu autosugesce, ve kterém jsem vůně cítil jenom já.

Později jsem slyšel od přítele Alakánandy, že „Světce vůní“ má i schopnost, kterou by potřebovaly hladovějící masy Asie a dnes už i Evropy.

„Byl jsem spolu s další stovkou hostů v domově Gandhabáua v Bardvánu,“ vyprávěl Alakánanda. „Byla to slavnostní příležitost. Protože jógin je proslulý tím, že dovede vytahovat věci jen tak ze vzduchu, v žertu jsem ho požádal, aby zhmotnil pár mandarinek, které zrovna neměly své období. Okamžitě se placky *luči*, které měl každý před sebou na banánovém listě, naduly; ukázalo se, že v každé je oloupaná mandarinka. Zakousl jsem se do té svojí s obavami, ale byla sladká.“

O léta později jsem vnitřním uvědoměním pochopil, jak dosahoval Gandhabábu svých materializací. Bohužel je tato metoda mimo dosah hladovějících zástupů světa.

Různé smyslové podněty, na něž člověk reaguje – hmatové, zrakové, chuťové, sluchové i čichové – jsou produktem vibračních variací v elektronech a protonech. Tyto vibrace zase ovládají „živototrony“, jemné životní síly či energie drobnější než atom, inteligentně nabitě pěti rozličnými substancemi smyslových vjemů.

Gandhabábu, který se jistými jógovými praktikami sladil s kosmickou silou, byl schopen přimět „živototrony“, aby přeskupily svou vibrační strukturu, a tak dosáhnout svého cíle. Jeho vůně, ovoce a jiné zázraky byly zhmotněním světských vibrací a ne vnitřními pocity vyvolanými hypnózou.

Předvádění zázraků, jaké konal „Světec vůně“, je okázalé, ale duchovně bezcenné. Má málo smyslu kromě zábavy a je to odklon od seriózního hledání Boha.

Při menších operacích osob, které by anestetika mohla ohrozit, používají lékaři jako jakéhosi duševního chloroformu hypnózy. Hypnotický stav je však pro ty, kdo jsou mu často vystaveni, škodlivý; má negativní psychické následky, které časem poškozují mozkové buňky. Hypnóza je vetřelectvím do oblasti cizího vědomí. Její dočasné jevy nemají nic společného se zázraky, které provádějí lidé s božským uvědoměním. Praví světci, probuzení v Bohu, dosahují změn v tomto snovém světě vůlí harmonicky sladěnou s Tvůrčím vesmírným snilkem.

Mistři odsuzují okázalé vystavování neobvyklých schopností na obdiv. Perský mystik Abú Saíd se jednou vysmál fakírům, kteří se vychloubali svou zázračnou mocí nad vodou, vzduchem a prostorem.

„Žába je také doma ve vodě,“ prohlásil Abú Saíd s lehkým výsměchem. „Vrána a sup snadno létají ve vzduchu; a satan je přítomen současně na východě i na západě. Opravdovým člověkem je ten, kdo ve spravedlnosti pobývá mezi svými lidskými druhy, kdo kupuje a prodává, ale ani na okamžik nezapomíná na Boha.“ Při jině

příležitosti vyjádřil veliký perský učitel své pojetí zbožného života. „Odsunout stranou, co máš v hlavě (sobecké touhy a naděje); volně rozdávat, co máš v rukou; a nikdy neuhýbat před ranami protivenství.“

Ani nestranný mudrc z Kálighátu ani jógin vycvičený v Tibetu neuspokojovali mou tužbu po guruovi. Když jsem se konečně setkal se svým mistrem, naučil mě jedině svým jemným příkladem, co je měrou opravdového člověka.

Višuddhánanda Gandhabábu, „Světec vůní“

TYGŘÍ SVÁMÍ

„Objevil jsem adresu Tygřího svámiho. Pojdme ho navštívit!“

S tímto lákavým návrhem přišel Čandí, jeden z mých přátel ze střední školy. Dychtil jsem po setkání se světcem, který před svým klášterním životem chytal tygry a bojoval s nimi holýma rukama. Měl jsem chlapecké nadšení pro tak pozoruhodné kousky.

Příští ráno bylo chladno jako v zimě, ale Čandí a já jsme se vydali na cestu. Po dlouhém marném pátrání v kalkatském předměstí Bhabánípuru jsme dorazili ke správnému domu. Na dveřích byly dva železné kruhy, které jsem silně rozezněl. Navzdory kraválu přišel sluha neuspěchaným krokem. Jeho ironický úsměv naznačoval, že návštěvníci nemohou ani svým hlukem narušit klid světcova domu.

Můj společník a já jsme vycítili jeho mlčenlivé pokárání a byli jsme vděční, že nás pozval dál do přijímacího pokoje. Dlouhé čekání v nás vyvolalo nepříjemné pochyby. Nepsaným indickým zákonem pro hledače pravdy je trpělivost; mistr může záměrně podrobit dychtivost návštěvníka zkoušce. Na Západě používají někdy této psychologické lsti doktoři a zubaři.

Konečně nás sluha vyzval, abychom vešli do ložnice. Slavný Sohong Svámí²⁹ seděl na lůžku. Pohled na jeho obrovité tělo na nás zapůsobil podivně. Hleděli jsme na něho s vyvalenýma očima. Ještě nikdy jsme neviděli takový hrudník nebo bicepsy jako fotbalové míče. Na mohutném krku seděla hlava s obličejem ozdobeným rozevlátými kadeřemi, vousy a knírem. Z tmavých očí zářily holubičí i tygří vlastnosti. S výjimkou tygří kožešiny kolem svalnatého pasu byl nahý.

Když jsme s přítelem opět našli hlas, pozdravili jsme mnicha a vyjádřili svůj obdiv nad jeho zdatností v neobvyklé kočičí aréně.

„Pověděl byste nám, jak je možné si holými pěstmi podmanit nejdivočejší ze všech šelem džungle, královského bengálského tygra?“

²⁹ *Sohong* bylo jeho řádové jméno. Obecně byl znám jako Tygří svámí.

„Moji synové, bojovat s tygry je pro mne hračka. Kdyby bylo třeba, dokázal bych to ještě dnes.“ Dětsky se zasmál. „Vy se díváte na tygry jako na tygry; já je znám jako kočky.“

„Myslím, svámídzí, že bych si dovedl všípít do podvědomí, že tygři jsou kočky, ale přiměl bych taky tygry, aby tomu uvěřili?“

„Samozřejmě je třeba mít i sílu. Nemůžete očekávat, že nad tygrem zvítězí děcko, které si představí, že je to domácí kočka. Silné ruce jsou pro mne dostatečná zbraň.“

Vyzval nás, abychom šli za ním na dvůr, kde uhořel do okraje zdi. Na zem dopadla cihla; vyraženým zubem stěny prokoukla obloha. Málem jsem se zapotácel úžasem; pomyslel jsem si, že kdo dokáže vyrazit jedinou ranou cihlu zazděnou v pevné zdi, musí být určitě schopen vyrazit i zuby tygrovi.

„Mnoho mužů má stejnou fyzickou sílu jako já, ale chybí jim chladná sebedůvěra. Kdo je statný jen tělesně, ale ne duševně, asi při pohledu na divokou šelmu svobodně se prohánějící džunglí omdlí. Tygr ve své vrozené divokosti a ve svém prostředí se hodně liší od cirkusového zvířete přikrmovaného opiem.“

Útok královského bengálského tygra už odsoudil mnoho mužů se silou Herkula k naprosté bezmocnosti. Tygr tak promění člověka v jeho vlastní mysl v kočku. Ale ten, kdo má dostatečně silné tělo a ohromně silnou odhodlanost, může situaci obrátit a vnutit tygrovi přesvědčení, že je jenom kočka. Kolikrát jsem to už udělal!“

Byl jsem naprosto ochoten uvěřit, že obr přede mnou tuto metamorfózu tygra v kočku opravdu dokáže. Zdálo se, že má náladu na poučování; Čandí i já jsme uctivě naslouchali.

„Svaly ovládá mysl. Síla úderu kladivem závisí na vynaložené energii; síla vyjádřená tělesným nástrojem člověka závisí na jeho útočné vůli a odvaze. Mysl doslova vytváří a udržuje tělo. Pod tlakem instinktů z minulých životů prosakuje postupně do lidského vědomí síla nebo slabost. Projevují se jako zvyky, které zase tuhnou v žádoucí či nežádoucí tělo. Vnější křehkost má duševní původ; a tělo spoutané zvyky zase jako v začarovaném kruhu kříží plány mysli. Když pán připustí, aby mu poroučel sluha, stane se ze sluhy samovládce; podobně je podrobena mysl, když se podvolí diktátu těla.“

Na naši prosbu byl imponantní svámí ochoten povědět nám něco o svém životě.

„Bojovat s tygry bylo mým nejranějším snem. Měl jsem silnou vůli, ale moje tělo bylo slabé.“

Unikl mi překvapený výkřik. Připadalo mi neuvěřitelné, že tento člověk, nyní „s rameny Atlasa, schopnými nést“, mohl někdy poznat slabost.

„Zdolal jsem svůj handicap jediňe nezdolnou vytrvalostí v otázkách zdraví a síly.“

„Myslíte, ctihodný svámí, že i já bych mohl někdy zápasit s tygry?“ Bylo to poprvé a naposled, co ta bizarní myšlenka zavítala do mé mysli.

„Ano,“ usmál se. „Ale tygrů je mnoho druhů; někteří se potulují v džungli lidských tužeb. Z toho, když sraziš zvíře, neplyne žádná duchovní zásluha. Raději buď vítězem nad šelmami nitra!“

„A jak jste se proměnil z krotitele divokých tygrů v krotitele divokých vášní, pane?“

Tygrí svámí se odmlčel. Do jeho pohledu se vlouidily vzpomínky na uplynulá léta. Pozoroval jsem jeho duševní boj; rozhodoval se, zda má na mou otázku odpovědět. Nakonec se souhlasně usmál.

„Když moje sláva dosáhla vrcholu, byl jsem opilý pýchou. Rozhodl jsem se, že budu s tygry nejen bojovat, ale také je předvádět s různými triky. Mou ctižádostí bylo přinutit divoká zvířata, aby se chovala jako zkrocená. Začal jsem s uspokojujícím úspěchem předvádět své kousky veřejnosti.“

Jednou večer vešel do mého pokoje v přemítavé náladě otec.

„Musím tě varovat, synu. Rád bych tě zachránil před nadcházející nemocí, kterou ti způsobí drtivé kolo příčiny a následku.“

„Jste fatalista, otče? Mají mocné vody mé činnosti zkalit pověry?“

„Nejsem fatalista, synu. Ale věřím ve spravedlivý zákon odplaty, jak mu učí svatá písma. V rodině džungle vládne vůči tobě odpor; může se ti jednou pomstít.“

„Udivujete mě, otče. Dobře víte, jací jsou tygři – krásní, ale nelítostní. I když tygr zrovna sežral spoustu masa z nějakého bezmocného tvora, dostane znovu chuť, sotva zahlédne další kořist – třeba gazelu, která se vesele pase na trávě. Chytí ji, prokousne jí měkké hrdlo a potom ta zlovolná šelma jenom ochutná trochu krve a jde dál. Tygři si ze všech obyvatel džungle zaslouží nejvíc opovržení. Kdo ví, třeba jim moje rány vtlučou do zabeđených lebek trochu zdravého rozumu. Jsem vlastně učitel lesní školy, který je učí dobrým způsobům. Považujte mě, otče, za krotitele a ne za zabijáče tygrů. Jak by mi dobré skutky mohly přinést nějaké zlé následky? Nežádejte na mě, abych změnil svůj způsob života.“

Čandí i já jsme byli sama pozornost; chápali jsme jeho dilema. V Indii dítě málokdy neposlechne rodiče.

„Otec poslouchal můj výklad se stoickým mlčením. Doprovodil jej odhalením, které pronesl vážným hlasem.

„Nutíš mě, synu, abych ti opakoval neblahou předpověď jednoho světce. Přišel za mnou včera, když jsem seděl při své každodenní meditaci na verandě.

„Drahy příteli, přicházím s poselstvím pro tvého bojovného syna. Ať zanechá své divoké činnosti! Jinak skončí jeho příští střet s tygrem těžkým zraněním, po němž bude následovat šestiměsíční nemoc. Potom zanechá svých dosavadních zvyků a stane se mnichem.“

Ta historka na mě moc nezapůsobila. Myslel jsem, že se otec stal důvěřivou obětí popleteného fanatika.“

Tygrí svámí to přiznal s netrpělivým gestem, jako by odmítal něčí hloupost. Dlouho pochmurně mlčel a zdálo se, že na nás zapomněl. Když opět pokračoval ve vyprávění, mluvil tlumeným hlasem.

„Nedlouho po otcově varování jsem navštívil hlavní město Kučbiháru. Byl jsem na tom malebném území poprvé a očekával jsem příjemnou změnu. Jako všude doprovázel mě na ulicích dav zvědavců. Zaslechl jsem útržky hovoru.

„To je ten člověk, co chytá divoké tygry.“

„Jsou to nohy, nebo kmeny stromů?“

„Podívejte se na jeho obličej! Musí to být vtělení samého krále tygrů!“

Víte, jak vesničtí kluci zastávají úlohu posledního vydání novin. A ústní bulletiny žen kolují dům od domu ještě větší rychlostí. Za pár hodin bylo celé město vzrušeno mou přítomností.

Večer jsem pokojně odpočíval, když jsem uslyšel dusot cválajících koní. Zastavili před mým obydlím. Dovnitř vešli statní policisté v turbanech.

Zarazilo mě to. „Člověku se může přihodit ledacos,“ pomyslel jsem si. „Přišli mě snad volat k zodpovědnosti za něco, o čem ani nevím?“ Ale policisté se mi uklonili s neobvyklou zdvořilostí.

„Vážený pane, vítáme vás jménem knížete Kučbiháru. Je potěšen, že vás může pozvat na zítřek ráno do svého paláce.“

Chvilku jsem o tom uvažoval. Z jakési nejasné příčiny jsem pocítil lítost nad tímto narušením své klidné cesty. Ale prosebný postoj policistů rozhodl; souhlasil jsem.

Příštího dne přijel pro mne k mému údivu velkolepý kočár tažený čtyřspřežím. Nad mou hlavou držel sluha vyzdobený slunečník, aby mě ochránil před spalujícím sluncem. Z jízdy městem a jeho zalesněným okrajem jsem měl potěšení. U vrat paláce mě uvítal sám

knížecí velmož. Nabídl mi své vlastní zlatem prošíváné sedadlo a s úsměvem usedl do křesla prostšího tvaru.

„Tahle zdvořilost mě bude určitě něco stát,“ pomyslel jsem si se vzrůstajícím údivem. Motiv knížete se vynořil už po několika bezvýznamných poznámkách.

„Moje město je plné pověstí, že dokážete bojovat s divokým tygrem holýma rukama. Je to pravda?“

„Naprostá pravda.“

„Sotva tomu mohu uvěřit! Jste kalkatský Bengálec, který se živil bílou rýží městských lidí. Buďte, prosím, upřímný – nebojujete jenom s bezpáteřnými zvířaty nakrmenými opiem?“ Jeho hlas byl hlučný a sarkastický, zabarvený místním přízvukem.

Ušetřil jsem si odpověď na tuto urážlivou poznámku.

„Vyzvu vás tedy, abyste zápasil s mým čerstvě uloveným tygrem Rádžábégamem³⁰. Jestli mu dokážete úspěšně vzdorovat, spoutat ho řetězem a při plném vědomí opustit jeho klec, dostanete to královské zvíře a navíc ještě několik tisíc rupií a mnoho dalších darů. Jestli se s ním odmítnete utkat, roznesu vaše jméno po celém státě jako jméno podvodníka.“

Jeho drzá slova mě zasáhla jako sprška kulek. Okamžitě jsem zlostně souhlasil. Kníže, který ve svém vzrušení napolo vstal z křesla, klesl se sadistickým úsměvem zpět. Připomínal mi římské císaře, kteří se vyžívali v posílání křesťanů do arény se šelmami.

„Utkání uspořádáme ode dneška za týden. Lituji, že vám nemohu dovolit spatřit zvíře předem.“

Nevím, jestli se kníže obával, že bych se mohl pokusit tygra zhypnotizovat nebo ho nakrmit opiem.

Opustil jsem palác; pobavilo mě zjištění, že královský slunečník a kočár už teď chybějí.

Příští týden jsem metodicky připravoval svou mysl i tělo na nadcházející zkoušku. Přes svého sluhu jsem se doslechl, že kolují ty nejfantastičtější pověsti. Hrozivá předpověď světce mému otci se nějak dostala na veřejnost a s každým krokem se měnila. Mnoho prostých venkovanů věřilo, že se do tygra vtělil zlý duch prokletý bohy; za nocí prý bere na sebe různé démonské podoby, ale ve dne zůstává pruhovaným zvířetem. Předpokládalo se, že ten démonský tygr byl seslán, aby mě pokořil.

³⁰ Jméno značí „král a královna“; tygra tak pojmenovali, protože v sobě spojoval zuřivost tygřího samce i samice.

Další fantastická verze tvrdila, že modlitby zvířat ke zvířecímu nebi vyvolaly odezvu v podobě Rádžábégama. Měl být nástrojem mého potrestání – mne, dvounohého opovázlivce, tak ponižujícího pro celou tygří čeleď. Člověk bez kožešiny a bez tesáků, a opovazuje se postavit tygrovi vyzbrojenému drápy a statným tělem! Soustředěná zášť všech pokořených tygrů shromáždila podle venkovanů tolik síly, aby přivedla pyšného krotitele k pádu.

Můj sluha mě dále ujistil, že kníže je jako pořadatel souboje mezi člověkem a zvířetem ve svém živlu. Dohlížel na postavení zastřešeného pavilonu, kam se vešly tisíce diváků. Uprostřed je obrovská železná klec pro Rádžábégama, obklopená dobře zajištěným vnějším prostorem. Zajatec vydává neustále sérii řevu, při němž stydne krev. Krmí ho úsporně, aby v něm probudili zuřivou chuť k jídlu. Třeba kníže očekává, že se šelma nakrmí mým masem.

Zástupy z města i předměstí si dychtivě kupovaly vstupenky na jedinečnou podívanou, ohlašovanou duněním bubnů. Na stovky dalších se už nedostalo, sedadla byla vyprodána. Mnoho lidí se prodralo do stanu násilím nebo se tísnilo pod galeriemi.“

Jak se blížilo vyvrcholení příběhu Tygřího svámiho, stoupalo i moje vzrušení; také Čandí uchváceně mlčel.

„Objevil jsem se klidně uprostřed tygrových zuřivých explozí a hukotu poněkud vystrašeného davu. Měl jsem na sobě jenom roušku kolem beder, jinak mě žádný oděv nechránil. Odsunul jsem závoru vnějšího prostoru a chladnokrevně jsem ji za sebou opět zavřel. Tygr ucítil krev. S hromovými úderý útočil na mříže – vítal mě děsivě. Publikum ztichlo v soucivé hrůze; před rozduřeným zvířetem jsem mu připadal jako mírný beránek.

V mžiku jsem byl v kleci; ale sotva jsem zabouchl její dveře, Rádžábégam se na mě vrhl. Zle mi rozdrásal pravici. Lidská krev, ta nejchutnější pochoutka, jakou tygr zná, se řinula celým proudem. Zdálo se, že se naplňuje světcovo proroctví.

Okamžitě jsem se vzpamatoval z otřesu z prvního vážného zranění, které jsem kdy utrpěl. Skryl jsem své zakrvácené prsty pod bederní roušku z tygrova dohledu a rozmáchl jsem se levou paží k drtivému úderu. Zvíře se zapotácelo, zatočilo se v pozadí klece a šhubavě skočilo kupředu. Na hlavu se mu snesl déšť mých proslulých úderů.

Ale krev, kterou už Rádžábégam okusil, na něho působila jako první doušek vína na alkoholika, který dlouho nedostal napít. Útoky šelmy zdůrazňované ohlušujícím řevem nabývaly na zuřivosti. Moje neúplná obrana levou rukou mě vystavovala jeho drápům a zubům.

Ale oplácel jsem mu jaksepatří. Bojovali jsme jako o život. Klec se proměnila v peklo, krev stříkala na všechny strany a z hrdla zvířete se draly výbuchy bolesti i vražedné krvežíznivosti.

„Zastřelte ho!“ „Zabijte tygra!“ ozvaly se výkřiky z publika. Ale člověk i zvíře se pohybovali tak rychle, že strážcova kulka by minula cíl. Sebral jsem všechnu sílu své vůle, prudce jsem vykřikl a zasadil šelmě poslední ránu. Tygr se zhroutil a zůstal nehybně ležet.“

„Jako kočička!“ přerušil jsem ho.

Svámi se srdečně zasmál a pak pokračoval ve svém strhujícím vyprávění.

„Konečně byl Rádžábégam poražen. Pokořil jsem jeho královskou hrdost ještě víc – zkrvavenýma rukama jsem mu rozevřel čelisti. Na dramatický okamžik jsem strčil hlavu do smrtelné pasti. Potom jsem se poohlížel po řetězu. Vytáhl jsem jeden z hromady na podlaze a připoutal tygra k mřížím klece. Triumfálně jsem vykročil ke dveřím.

Jenže ten vtělený ďábel měl výdrž hodnou jeho předpokládaného démonského původu. S neuvěřitelnou prudkostí přerval řetěz a skočil mi na záda. Prudce jsem upadl s ramenem v jeho čelisti. Ale okamžitě jsem se převalil a stiskl ho pod sebou. Nelitostnými ranami jsem uvrhl proradnou šelmu do polobezvědomí. Tentokrát jsem ji přivázel pečlivěji. Zvolna jsem vyšel z klece.

Uvítal mě další řev, ale radostný. Dav propukl v jásot, který zněl, jako by vycházel z jediného gigantického hrdla. I když jsem byl zle rozdrásán, splnil jsem všechny tři podmínky boje – zdolal jsem tygra, přivázel ho na řetěz a bez cizí pomoci jsem ho opustil. Navíc jsem útočnou šelmu tak drasticky zranil a vyděsil, že si ani nevšimla mé hlavy ve své tlamě.

Když mi ošetřili rány, uctili mě a ozdobili věnci; k mým nohám se snesly stovky zlatých mincí. Celé město mě oslavovalo. Na všech stranách bylo slyšet nekonečné diskuse o mém vítězství nad jedním z největších a nejdivočejších tygrů, jaké kdy kdo spatřil. Odměnou jsem dostal Rádžábégama, jak bylo slíbeno, ale nenadchlo mě to. Do srdce mi vstoupila duchovní změna. Zdálo se, jako bych s posledním odchodem z klece zavřel i dveře za svými světskými ambicemi.

Následovalo trýznivé období. Po šest měsíců jsem byl následkem otravy krve blízko smrti. Sotva jsem se zotavil natolik, abych mohl opustit Kučbihár, vrátil jsem se do svého rodného města.

„Teď už vím, že mým učitelem je onen svatý muž, který mě tak moudře varoval,“ přiznal jsem pokorně otci. „Kdybych ho tak mohl najít!“ Moje touha byla upřímná, protože světec přišel jednoho dne bez ohlášení.

„Dost už toho krocení tygrů!“ Hovořil s klidnou jistotou. „Pojď se mnou; naučím tě, jak zdolávat šelmy nevědomosti, potulující se v džungli lidské mysli. Jsi zvyklý na publikum; nechť je jím galaxie andělů potěšených tvým vzrušujícím mistrovstvím v józe.“

Můj svatý guru mě zasvětil do duchovní cesty. Otevřel dveře mé duše, vzdorující a zrezavělé dlouhým nepoužíváním. Ruku v ruce jsme se brzy vydali k mému výcviku do Himálaje.“

Čandí a já jsme se sklonili v pozdravu k nohám svámího, vděční za jeho živý náčrt vpravdě bouřlivého života. Cítil jsem se bohatě odměněn za dlouhé zkušební čekání v chladném přijímacím pokoji.

Sohong svámí, „Tygří svámí“ (Shyamakanta Bandopaddhyaya)

LEVITUJÍCÍ SVĚTEC

„Včera večer jsem viděl na jednom shromáždění jógina, který se vznášel ve vzduchu metr nad zemí,“ řekl můj přítel Upendramohan Čaudhuri důrazně.

Nadšeně jsem se na něho usmál. „Asi uhádnu jeho jméno. Nebyl to Bháduri Mahášaj z Upper Circular Road?“

Upendra přikývl, trochu zklamán tím, že mi neřekl nic nového. Můj zájem o svaté muže byl mezi mými přáteli dobře znám; dělalo jim radost přivést mě na čerstvou stopu.

„Ten jógin žije tak blízko nás, že ho často navštěvuji.“ Moje slova vyvolala na Upendrově tváři nový zájem a já jsem se mu svěřoval dál:

„Viděl jsem ho provádět pozoruhodné kousky. Dokonce zvládl různé formy *pránájámy*³¹. Jednou prováděl Bháduri Mahášaj přede mnou *bhastriku pránájámu* tak úžasnou silou, že se zdálo, jako by v místnosti vypukla opravdová bouře. Potom burácející dech utišil a zůstal nehybně ve vysokém stavu nadvědomí.³² Aura míru po bouři byla nezapomenutelně živá.“

„Slyšel jsem, že ten světec nikdy nevychází z domova.“ V Upendrově hlase zazněl náznak nevíry.

„Opravdu je to tak. Žije vevnitř už dvacet let. Jenom o svátcích trochu poleví v tomto pravidle, které si sám uložil, a vyjde aspoň na

³¹ Metody ovládnání životní síly regulací dechu.

³² Francouzští profesori zkoumali vědecky jako první na Západě možnosti nadvědomé mysli. Profesor Jules-Bois, člen L'École de Psychologie na Sorbonně, přednášel v roce 1928 v Americe; řekl, že francouzští vědci už uznali existenci nadvědomí, „které je přesným opakem Freudova podvědomí a je schopností, jež činí z lidského tvora skutečného člověka a ne nadzvíře“. M. Jules-Bois vysvětlil, že probuzení vyššího vědomí „se nesmí směšovat s coueismem nebo hypnotismem. Filozoficky byla existence nadvědomí uznávána už dávno, neboť je to vlastně nadduše, jak o ní hovoří Emerson, ale vědecky byla zjištěna teprve nedávno.“ Francouzský vědec pravil, že z nadvědomí pochází inspirace, genialita a morální hodnoty. „Víra v ně není mysticismus, i když uznává a oceňuje hodnoty, které hlásali mystici.“

chodník před svým domem. Tam se pokaždé shromáždí žebráci, protože světec Bhádurí je znám svým měkkým srdcem.“

„Jak může zůstat ve vzduchu navzdory zemské přitažlivosti?“

„Jóginovo tělo ztrácí po použití určitých *pránájám* svou hmotnost. Může pak levitovat nebo poskakovat jako žába. I o světcích, kteří nepraktikují formální jógu, je známo, že ve stavu intenzivní oddanosti Bohu levitovali.“³³

„Chtěl bych se o tom dozvědět víc. Navštívuješ jeho večerní setkání?“ Upendrovi zářily oči zvědavostí.

„Ano, často tam chodím. Velice mě baví vtip v jeho moudrosti. Občas naruším svým smíchem vážnost shromáždění. Světci to nevadí, ale jeho učedníci na mě hledí jako na vraha.“

Když jsem se toho odpoledne vracel ze školy domů, šel jsem kolem příbytku Bhádurího Mahášaje a rozhodl jsem se ho navštívit. Jógin byl pro normální veřejnost nedostupný. Mistrovo soukromí střežil osamělý žák bydlící v přízemí. Byl to pedant; vyptával se mě, zda mám smlouvanou „schůzku“. Jeho guru se objevil právě včas, aby mě uchránil potupného vyhození.

„Mukunda může přijít, kdy chce.“ Světec na mne mrknul. „Neuzavírám se kvůli sobě, ale kvůli druhým. Světští lidé nemají rádi otevřenost, která otřese jejich falešnými iluzemi. Světci jsou nejen vzácní, ale také zneklidňující. I v písmech uvádějí často do rozpaků.“

Následoval jsem Bhádurího Mahášaje do jeho strohého příbytku v horním patře, odkud se jen zřídka pohnul. Mířící často ignorují panoráma vřavy světa.

„Mahárši,³⁴ jste první jógin, o kterém vím, že zůstává pořád vevnitř.“

„Bůh zasadí své světce někdy do nečekané půdy, abychom se nedomnívali, že ho můžeme podřídit nějakým pravidlům.“

Světec uzavřel své vibrující tělo do lotosové pozice. Ani v sedmdesáti se na něm neprojevovaly žádné nepříjemné znaky vysokého věku nebo usedlého způsobu života. Byl statný a vzpřímený, v každém ohledu ideální. Měl tvář *ršije*, jak ji líčí starodávné texty. Jeho ušlechtilá hlava byla hojně ozdobena vousy a vždycky seděl vzpřímeně, s klidným zrakem upřeným na Všudepřítomného.

Světec i já jsme se pohroužili do meditace. Za hodinu mě z ní vytrhl jeho jemný hlas.

³³ Svátá Tereza z Avily a jiní křesťanští světci byli nejménou spatřeni ve stavu levitace.

³⁴ „Velký světec“.

„Často se uchyluješ k mlčení, ale vypěstoval sis i *anubhavu*?“³⁵
Připomínal mi tím, abych miloval Boha víc než meditaci.
„Nezaměňuj techniku za cíl!“

Nabídl mi mango. S oním dobromyslným vtípem, který mi při jeho vážné povaze připadal tak okouzlující, poznamenal: „Lidé mají zpravidla radši *džalajógu* (spojení s jídlem) než *dhjánajógu* (spojení s Bohem).“

Jeho jóginický žert vyvolal u mne hlučný smích.

„Jak ty se dovedeš smát!“ V jeho zraku se objevil láskyplný záblesk. Jeho vlastní obličej byl vždycky vážný, jen s lehkým náznakem extatického úsměvu. Ve velikých lotosových očích se však tajil božský smích.

„Tamty dopisy přišly až z daleké Ameriky,“ ukázal světec na několik tlustých obálek na stole. „Dopisují si s několika společnostmi, jejichž členové se zajímají o jógu. Znovuobjevují Indii s lepším smyslem pro směr než Kolumbus. Rád jim pomáhám. Znalost jógy je zadarmo pro všechny, kdo ji přijmou, jako denní světlo. A to, co uznali *ršijové* za podstatné pro lidské vykoupení, není třeba pro Západ ředit. Ani Západ ani Východ, ačkoli jsou ve vnějších zkušenostech tak rozdílné, nemohou vzkvétat, pokud neprovádějí nějakou formu ukáznějící jógy.“

Světec na mne upíral klidný zrak. Neuvědomoval jsem si, že jeho slova jsou zahaleným prorockým vedením. Teprve teď, když píší tyto řádky, chápu plný význam jeho častých narážek na to, že jednou odvezu indické učení do Ameriky.

„Mahárši, přál bych si, abyste pro dobro světa napsal o józe knihu.“

„Cvičím žáky. Oni a jejich žáci budou živými svazky, důkazem svědčícím proti přirozenému rozkladu doby a nepřirozeným výkladům kritiků.“

Zůstal jsem s jóginem až do večerního příchodu jeho žáků. Bhádurí Mahášaj se pustil do jedné ze svých nenapodobitelných rozprav. Jako pokojná záplava smetal duševní trosky svých posluchačů a unášel je k božství. Svá nápaditá podobenství vyjadřoval bezchybnou bengálštinou.

Dnes večer rozváděl Bhádurí různé filozofické body spojené se životem Mírábái, středověké rádžpútské princezny, která opouštěla svůj dvůr, aby vyhledávala společnost *sádhui*. Jeden velký *sannjásin*

³⁵ Skutečné vnímání Boha.

ji odmítl přijmout, protože je žena, ale její odpověď ho přivedla pokorně k jejím nohám.

„Povězte mistrovi,“ řekla, „že jsem nevěděla, že ve vesmíru existují kromě Boha ještě nějakí muži; nejsme snad před ním všichni ženami?“ (Pojetí Pána jako jediného Pozitivního tvůrčího principu; jeho stvoření není ničím jiným než pasivní *májou*.)

Mírábái složila mnoho extatických písní, uchovaných v Indii dodnes jako poklad; jedna z nich zní:

„Kdyby bylo možno dosáhnout Boha každodenní koupelí,
byla bych raději velrybou v hlubokém moři.
Kdyby bylo možno poznat jej jezením kořinků a plodů,
ráda bych pro sebe zvolila podobu kozy.
Kdyby bylo možno odhalit ho s pomocí růžence,
modlila bych se s obrovským růžencem.
Kdyby bylo možno odhalit ho klaněním před kamennou sochou,
ráda bych pokorně uctívala horu z kamene.
Kdyby bylo možno vsát Pána s mlékem,
znalo by ho mnoho telat i dětí.
Kdyby přivolalo Boha opuštění manželky,
nebyly by tisíce mužů eunuchy?
Mírábái ví, že k tomu, abys našel Pána,
je třeba jedině lásky.“

Hodně studentů vkládalo do Bháduriho střevíců, které při jeho meditaci ležely po jeho boku, rupie. Tato uctívá obětina, která je v Indii zvykem, naznačuje, že učedník skládá guruovi k nohám svůj hmotný majetek. Vděční přátelé jsou jenom Pánem v přestrojení, dohlížejícím na své stádečko.

„Mistře, vy jste úžasný!“ zadíval se jeden odcházející student s nadšením na mistra. „Vzdal jste se bohatství a pohodlí, abyste hledal Boha a učil nás moudrosti.“ Bylo dobře známo, že Bháduri Mahášaj opustil už v raném věku rodinu s velkým majetkem a nastoupil cílevědomě cestu jógy.

„Obracíš to naruby!“ Na světcově tváři se objevila mírná výtka. „Opustil jsem pár ubohých rupií, pár ubohých radovánek pro vesmírnou říši nekonečného blaha. Jak to tedy, že jsem se něčeho zřekl? Víím, co je radost podílet se na pokladech. Je to nějaká oběť? Těmi, kdo se něčeho zřikají, jsou ve skutečnosti krátkozrací a zaslepení lidé – opouštějí nesrovnatelné božské bohatství pro pár pozemských hraček.“

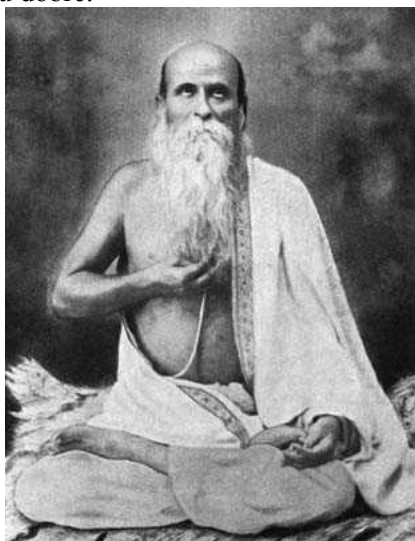
Zasmál jsem se tomu paradoxnímu pojetí odříkání, které klade Kroisovu čapku na hlavu každého svatého žebráka a všechny pyšné milionáře proměňuje v nevědomé mučedníky.

„Božský řád pečuje o naši budoucnost s větší moudrostí než kterákoli pojišťovna.“ Mistrova závěrečná slova byla uvědomělým vyznáním jeho víry. „Svět je plný neklidných lidí, kteří věří ve vnější bezpečí. Jejich trpké myšlenky jsou jako vrásky na jejich čelech. Ten, který nám dává vzduch a mléko už od našeho prvního vdechu, ví, jak se den za dnem postarat o své věrné.“

Pokračoval jsem ve svých poškozných poutích ke světcovým dveřím. S mlčenlivou horlivostí mi pomáhal dosáhnout *anubhavy*. Jednoho dne se odstěhoval do Ram Mohan Roy Road, daleko ze sousedství mého domova. Jeho milující žáci mu tam postavili nový ášram, známý jako „Nagendramath“.³⁶

I když to posunuje mé vyprávění o řadu let kupředu, uvedu zde poslední slova, která ke mně Bhádurí Mahášaj pronesl. Krátce předtím, než jsem se vydal na Západ, jsem ho vyhledal a pokorně jsem poklekl, aby mi na rozloučenou požehnal.

„Jeď do Ameriky, synu! A jako svůj štít vezmi s sebou důstojnost prastaré Indie. Na čele máš vepsáno vítězství; ušlechtilí lidé tam v dálce tě přijmou dobře.“

Bhádurí Mahášaj, „levitující světec“

³⁶ Plné světcovo jméno bylo Nagendranáth Bhádurí. *Math* značí poustevnu čili ášram.

VELKÝ INDICKÝ VĚDEC DŽAGADÍŠČANDRA BOSE

„Bezdrátové vynálezy Džagadíščandry Boseho předběhly objevy Marconiho.“

Když jsem zaslechl tuto poznámku, přišel jsem blíž ke skupině profesorů zabraných do vědecké diskuse. Pokud byla důvodem toho, že jsem se k nim připojil, národní pýcha, lituji toho. Nemohu zapřít svůj živý zájem o důkazy, že Indie může hrát vůdčí roli nejen v metafyzice, ale i ve fyzice.

„Jak to myslíte, pane?“

Profesor ochotně vysvětloval: „Bose byl první, kdo objevil bezdrátový koherer a přístroj k určování lomu elektrických vln. Ale indický vědec nevyužíval svých objevů komerčně. Brzy zaměřil svou pozornost od anorganického světa k organickému. Jeho revoluční objevy v oboru fyziologie rostlin jsou ještě větší než jeho velké výkony ve fyzice.“

Zdvořile jsem svému informátorovi poděkoval. Dodal: „Veliký vědec je mým kolegou profesorem na Presidency College.“

Příštího dne jsem navštívil mudrce v jeho domě, který byl blízko našeho na Gurpar Road. Už dlouho jsem ho z uctivé vzdálenosti obdivoval. Vážný botanik, který už byl v důchodu, mě přívětivě uvítal. Byl to hezký, tělnatý muž po padesátce, s hustými vlasy, širokým čelem a očima snílka. Přesnost jeho slov prozrazovala celoživotní návyk vědce.

„Nedávno jsem se vrátil z výpravy za vědeckými společnostmi na Západě. Jejich členové projeví živý zájem o jemné přístroje, které jsem vynalezl a jež demonstrují neviditelnou jednotu veškerého života. Boseho crescograf³⁷ má schopnost zvětšovat desetmilionkrát. Mikroskop zvětšuje jen několiktisíckrát, a přece přinesl zásadně

³⁷ Z latinského *crescere*, „růst“. Za svůj crescograf a jiné objevy získal Bose roku 1917 britský šlechtický titul.

důležitý obrat v biologické vědě. Crescograf otevírá netušené možnosti.“

„Udělal jste hodně, pane, abyste urychlil setkání Východu a Západu v neosobním náručí vědy.“

„Dostalo se mi vzdělání v Cambridgi. Jak obdivuhodná je západní metoda podrobit každou teorii pečlivému experimentálnímu ověření! Tento empirický postup šel u mne ruku v ruce se sklonem k introspekci, který je mým východním dědictvím. Společně mi umožnily prolomit mlčení v oblastech přírody, které byly dlouho nesdílňé. Výmluvné diagramy mého crescografu dokazují i největším skeptikům, že rostliny mají citlivý nervový systém a rozmanitý citový život. Láska, nenávisť, radost, strach, potěšení, bolest, vzrušivost, ustrnutí a nesčetné reakce na podněty jsou u rostlin stejně univerzální jako u zvířat.“

„Jedinečný tep života ve veškeré tvorbě se před vaším příchodem mohl zdát jen básnickou fantazií, pane profesore. Jeden světec, kterého jsem kdysi znal, nikdy neutrhł květinu. „Mám oloupit růžový keř o jeho hrdost na krásu? Mám hrubě urazit svým rvaním jeho důstojnost?“ Vaše objevy doslova ověřují jeho slova.“

„Básník zná pravdu důvěrně, zatímco vědec se k ní blíží klopýtavě. Příklad' někdy do mé laboratoře a uvidíš jednoznačné svědectví mého crescografu.“

Zúčastnil jsem se slavnostního otevření Bosova ústavu. Sešly se tu stovky nadšenců. Umělecká výzdoba i duchovní symbolika nového domova vědy mě okouzly. Přední bránu tvořil prastarý zbytek svatyně. Za lotosovou³⁸ fontánou vyjadřovala socha ženy s pochodní indickou úctou k ženě jako nesmrtelné nositelce světla. V zahradě stál chrámek zasvěcený noumenonu za jevy. To, že tu nebyl žádný oltářní obraz, naznačovalo Boží netělesnost.

Boseho projev k této příležitosti mohl stejně dobře zaznít z úst některého starověkého *ršije*.

„Otvírám dnes tento ústav ne jako pouhou laboratoř, nýbrž jako chrám.“ Jeho slavnostní vážnost dolehla na přeplněnou posluchárnu jako neviditelný plášť. „Při svých výzkumech jsem byl nevědomky veden do okrajových oblastí fyziky a fyziologie. Ke svému údivu jsem zjistil, že hraniční čáry mizí a vynořují se body styku mezi říší živého a neživého. Neorganická hmota se nechovala jako inertní; zmítala se působením četných sil.“

³⁸ Lotos je v Indii prastarý božský symbol; jeho otvírající se plátky naznačují rozpínání duše; to, že jeho čistá krása vyrůstá z bahna, je příznivým příslibem.

Zdalo se, že univerzální reakce přivádí kov, rostlinu i živočicha pod společný zákon. Všichni vykazovali v podstatě stejné jevy únavy a deprese s možností vzpamatování a vzestupu i trvalé netečnosti spojené se smrtí. Naplněn úžasem nad tímto ohromujícím zobecněním oznámil jsem své výsledky Královské společnosti – výsledky ověřené experimenty. Ale přítomní fyziologové mi doporučili, abych se držel fyzikálního zkoumání, kde jsem si už zajistil úspěch, a nepletl se do jejich domény. Mimoděk jsem se zatoulal do oblasti neznámého kastovního systému a porušil tak etiketu.

Byl tu také neuvědomělý teologický sklon, který směřuje nevědomost s vírou. Často se zapomíná, že Ten, který nás obklopol stále se vyvíjejícím tajemstvím stvoření, zasil do nás také touhu ptát se a porozumět. Ze zkušeností mnoha let nepochopení jsem poznal, že život zasvěcenec vědy je nevyhnutelně naplněn nekonečným bojem. Musí předkládat svůj život jako obětinu a neohlížet se na zisk či ztrátu, úspěch nebo neúspěch.

Vedoucí vědecké společnosti světa časem přijaly mé teorie a výsledky a uznaly význam indického přínosu přírodním vědám.³⁹ Může mysl Indie uspokojit cokoli malého nebo omezeného? Neustále žijou tradicí a životní silou sebeomlázování se tato země přizpůsobila nesčetným proměnám. Vždy vyvstávali Indové, kteří zavrhovali bezprostřední kořist okamžiku a usilovali o realizaci nejvyšších ideálů života – ne pasivní askezi, nýbrž aktivním bojem. Slaboch, který odmítl konflikt a nic nezískal, neměl se čeho vzdát. Jedině ten, kdo bojoval a vyhrál, mohl obohatit svět plody své vítězné zkušenosti.

Práce s reakcí hmoty, která již byla v Bosově laboratoři provedena, a nečekaná odhalení v rostlinném životě otevřely široké pole bádání ve fyzice, fyziologii, medicíně, zemědělství a dokonce i

³⁹ „V současné době přivádí jen čirá náhoda Indii do obzoru amerických vysokoškoláků. Osm univerzit (Harvardova, Yaleská, Columbijská, Princetonská, Johna Hopkinse, Pensylvánská, Chicagská a Kalifornská) mají katedry indologie nebo sanskrtu, ale Indie nemá prakticky zastoupení na katedrách historie, filozofie, umění, politiky, sociologie a v ostatních odděleních intelektuálních zkušeností, ke kterým, jak jsme viděli, značně přispěla... Proto věříme, že žádný studijní obor, zejména v humanitních vědách, nemůže být plně vybaven bez specialistů řádně vyškolených v indických fázích příslušné disciplíny. Věříme také, že každá vysoká škola, která chce připravit své absolventy na inteligentní práci ve světě, ve kterém budou žít, musí mít mezi svými vyučujícími vědce dobře znalého indické kultury.“ Výňatky z článku prof. W. Normana Browna z Pensylvánské univerzity, květen 1939.

psychologii. Problémy, dosud považované za neřešitelné, se nyní staly předmětem experimentálního výzkumu.

Ale velkých úspěchů nelze dosáhnout bez strohé přesnosti. Odtud dlouhá baterie hypersenzitivních přístrojů a nástrojů mé výroby, která dnes stojí před vámi v bednách ve vstupní hale. Hovoří o dlouholetém úsilí proniknout od klamného zdání do skutečnosti, která zůstává nespátřena, o neustálé dřině a vytrvalosti a o nápaditosti použité k překonání lidské omezenosti. Každý tvořivý vědec ví, že skutečnou laboratoří je mysl, která odhaluje za iluzemi zákony pravdy.

Přednášky, které se tu budou konat, nebudou pouhým opakováním vědomostí z druhé ruky. Budou ohlašovat nové objevy, poprvé demonstrovány v těchto prostorách. Díky pravidelnému publikování prací ústavu dosáhnou indické příspěvky celého světa. Stanou se veřejným majetkem. Nic se tu nebude patentovat. Druh naší národní kultury vyžaduje, abychom nikdy neznescvěcovali vědomosti tím, že bychom jich používali jenom pro svůj osobní prospěch.

Mým dalším přáním je, aby zařízení ústavu bylo pokud možno k dispozici pracovníkům ze všech zemí. Pokouším se tak pokračovat v tradicích naší země. Už před pětadvaceti stoletími vítala Indie ve svých starověkých univerzitách v Nálandě a Takšašile učence ze všech koutů světa.

Ačkoli věda není ani východní ani západní, nýbrž ve své všeobecnosti mezinárodní, je Indie obzvláště hodna značně k ní přispívat.⁴⁰ Planoucí indická představitost, která dovede vydolovat

⁴⁰ Starověkým hinduistům bylo dobře známo atomické složení hmoty. Jedním ze šesti systémů indické filozofie je *vaišéšika*, od sanskrtského kořene *višéša-*, „atomická osobitost“. Jedním z předních vykladačů *vaišéšiky* byl Aulukja, zvaný také Kannáda, „Jedlík atomů“, který se narodil asi před 2800 lety.

V dubnovém čísle časopisu *East-West* v roce 1934 byly vědecké znalosti *vaišéšiky* shrnuty takto: „Ačkoli je moderní ‚atomová teorie‘ obecně považována za nový vědecký objev, vyložil ji už dávno Kannáda, ‚pojídač atomů‘. Sanskrtské *anu* lze přeložit jako ‚atom‘ ve smyslu řeckého ‚nerozřiznutý‘ či nedělitelný. Další vědecké výklady *vaišéšiky* z doby před Kristem zahrnují: 1. pohyb jehel k magnetu, 2. cirkulaci vody v rostlinách, 3. *ákášu* čili éter, inertní a nestrukturovaný, jako základnu přenášení jemnohmotných sil, 4. sluneční žár jako příčinu všech jiných forem tepla, 5. teplo jako příčinu molekulárních změn, 6. zákon gravitace způsobované kvalitou, která je inherentní zemským atomům a dává jim jejich přitažlivou sílu nebo tah dolů, 7. kinetickou povahu veškeré energie; to, že následky mají vždy své kořeny ve výdeji energie nebo redistribuci pohybu, 8. univerzální rozklad rozpadem atomů, 9. vyzářování tepelných a světelných paprsků, nekonečně drobných částíček, vrhajících se nepředstavitelnou rychlostí na všechny strany (moderní teorie ‚kosmických paprsků‘), 10. relativitu času a prostoru.

Vaišéšika přisuzuje původ světa atomům, svou povahou věčným, tj. jejich největším zvláštěm. Tyto atomy mají prý neustálý vibrační pohyb... Nedávný objev, že

z masy zdánlivě protichůdných faktů nový řád, je zadržována návykem soustředění. Tato brzda dává sílu s nekonečnou trpělivostí udržovat myšlení ve stopách pravdy.“

Při vědeckých závěrečných slovech mi vstoupily slzy do očí. Není skutečně „trpělivost“ synonymem pro Indii, uvádějící ve zmatek stejně tak Čas jako historiky?

Navštívil jsem výzkumné středisko znovu krátce po jeho otevření. Veliký botanik nezapomněl na svůj slib a provedl mě tichou laboratoří.

„Položím pod crescograf tuto kapradinu; zvětšení je obrovské. Kdybychom takto zvětšili pohyb šneka, zdálo by se, že cestuje rychlostí expresního vlaku.“

Dychtivě jsem upřel pohled na plátno, kam byl promítnut stín kapradiny. Droboučké životní pohyby byly teď jasně patrné; rostlina před mým okouzleným zrakem velmi pomalu rostla. Vědec se dotkl špičky kapradě kovovou tyčinkou. Pantomima vývoje se prudce zastavila a svůj výmluvný rytmus obnovila, teprve když byla tyčinka odsunuta.

„Viděls, jak je jakýkoli vnější zásah pro citlivé tkáně škodlivý,“ poznamenal Bose. „Dívej se – teď použiji chloroform a potom protilátku.“

Chloroform zastavil veškerý růst; protilátka jej znovu oživila. Vývojové pohyby na plátně mě upoutaly víc než děj hraného filmu. Můj společník (nyní v roli zloducha) propíchl část rostliny ostrým nástrojem; křečovitě záchvěvy naznačily bolest. Když částečně prořízl stonek břitvou, stín byl prudce vzrušen a pak se utišil v konečném bodu smrti.

„Dosáhl jsem úspěšného přesazení velkého stromu tím, že jsem ho napřed chloroformoval. Takoví lesní velikáni zpravidla po přesazení rychle hynou.“ Džagadíš se šťastně usmál, když vyprávěl o manévru na záchranu života. „Grafy mého citlivého přístroje dokázaly, že stromy mají oběhový systém; pohyb jejich mízy odpovídá krevnímu tlaku živočišných těl. Zpravidla uváděné mechanické důvody, jako kapilární přitažlivost, nemohou vysvětlit vzestup mízy. Crescograf vyřešil tento jev jako činnost živých buněk. Peristaltické pohyby vycházejí z cylindrického tubusu, který se táhne dolů stromem a slouží jako skutečné srdce. Čím hlouběji pronikáme, tím nápadnější je fakt, že v mnohotvaré přírodě spojuje všechny formy uniformní řád.“

atom je miniaturní sluneční systém, by nebyl pro staré vaišéšikové filozofy žádnou novinkou; redukovali čas na nejzazší matematický pojem popisem nejmenší jednotky času (*kala*) jako doby, za kterou atom proběhne svou vlastní prostorovou jednotkou.“

Velký vědec ukázal na další Bosův přístroj.

„Ukážu ti pokusy s kusem plechu. Životní síla v kovech reaguje kladně nebo záporně na podněty. Různé reakce zaznamenává inkoustová křivka.“

Hluboce zaujat sledoval jsem graf, který zaznamenával charakteristické vlny atomické struktury. Když profesor kápl na plech chloroform, vibrační čára se zastavila. Dala se znovu do pohybu, když kov zvolna obnovil svůj normální stav. Můj společník použil jedovatou chemikálii. Spolu se zakončením chvění plechu zapsala jehla dramaticky rozsudek smrti.

„Bosovy přístroje prokázaly, že i kovy, jako ocel používaná na nůžky a stroje, podléhají únavě a periodickým odpočinkem získávají znovu účinnost. Použití elektrického proudu nebo velký tlak vážně poškodí životní tep v kovech, nebo jej dokonce zahubí.“

Rozhlížel jsem se po četných vynálezech v místnosti, výmluvném svědectví neúnavného důmyslu.

„Pane, je politováníhodné, že plnější využívání vašich kouzelných přístrojů neurychlí hromadný rozvoj zemědělství. Nebylo by možné použít některých z nich k rychlým laboratorním pokusům, které by naznačily vliv různých typů hnojiv na růst rostlin?“

„Máš pravdu. Budoucí generace budou využívat Bosových přístrojů na nesčíslné množství způsobů. Vědec zřídka pozná současnou odměnu; musí se spokojit s radostí z tvořivé služby.“

Odcházel jsem s nezměrnou vděčností k neúnavnému mudrci. „Může se ohromující plodnost jeho génia někdy vyčerpat?“ říkal jsem si.

Léta ji nijak nezmenšila. Bose vynalezl složitý přístroj zvaný „rezonanční kardiograf“ a potom pokračoval v rozsáhlém výzkumu nesčetných indických rostlin. Odhalena byla netušeně obrovská lékárna užitečných léků. Kardiograf je sestaven s neomylnou přesností a zaznamenává na grafu setinu vteřiny. Rezonanční záznamy měří droboučkou pulzaci v rostlinné, živočišné i lidské struktuře. Veliký botanik předpověděl, že používání jeho kardiografu povede k vivisekci rostlin místo zvířat.

„Souběžné zaznamenávání účinků léku podaného současně rostlině a zvířeti prokázalo ohromující jednotnost výsledků,“ řekl. „Všechno v člověku je předznamenáno v rostlině. Experimenty s vegetací přispějí ke snížení lidského utrpení.“

O léta později potvrdili Bosova průkopnická zjištění i jiní vědci. *The New York Times* takto referoval o práci na Columbijské univerzitě v roce 1938:

V několika posledních letech bylo zjištěno, že když nervy přenášejí poselství mezi mozkiem a jinými částmi těla, vznikají drobné elektrické impulzy. Tyto impulzy byly změřeny citlivými galvanometry a milionkrát zesíleny moderními zesilovači. Dodnes nebyla nalezena uspokojivá metoda ke studiu průchodů impulzů nervovými vlákny živých zvířat nebo člověka pro velkou rychlost, se kterou tyto impulzy cestují.

Dr. K. S. Cole a Dr. H. J. Curtis ohlásili objev, že dlouhé buňky sladkovodní rostliny nitelly, často používané v akváriích, jsou prakticky totožné s nervovými vlákny. Dále zjistili, že když jsou podrážděna vlákna nitelly, vytvářejí elektrické vlny, vyjma rychlosti po všech stránkách podobné vlnám nervových vláken ve zvířatech a člověku. Objevili, že elektrické nervové impulzy v rostlině jsou mnohem pomalejší než ve zvířatech. Tohoto objevu použili proto jako způsobu, jak pořídit zpomalené filmové záběry průchodu elektrických impulzů v nervech.

Rostlina nitella se tak může stát jakýmsi čarovným kamenem k dešifrování bedlivě strážných tajemství blízkých samému rozhraní ducha a hmoty.

Básník Rabíndranáth Thákur byl věrným přítelem indického idealistického vědce. Bengálský pěvec mu věnoval tyto verše:

Zvolej, ó asketo, védskými slovy: „Procitni! Vstaň!“
Oslov svým zvoláním pandity – tupá je jejich zbraň
moudrosti šáster. Oslov i chvastouny, ať zvednou zrak
ke tváři přírody od země, již kryje jenom brak.
Svolej to hejno snílků i mudrců, ať celé přiletí
k ohni tvých posvátných zápalných obětí;
ať naše prastará Indie vrátí se zas
k tvořivé práci pro všechny, již zavál čas,
ať její modlitba opět až k obloze vzlétá,
ať je zas, čím byla – guruem celého světa.

BLAŽENÝ UCTÍVAČ A JEHO KOSMICKÁ ROMANCE

„Posad' se, prosím, malý pane. Hovořím se svou Božskou Matkou.“

Mlčky a s bázní jsem vešel do místnosti. Oslnil mě andělský zjev Mistra Mahášaje. S hedvábným bílým vousem a velkýma zářícíma očima vypadal jako vtělená čistota. Jeho zdvižená brada a složené ruce mě zpravily, že jsem ho vyrušil uprostřed pobožnosti.

Jeho prostá slova na uvítanou měla na mne ten nejsilnější účinek, jaký jsem zatím pocítil. Od smrti své matky jsem považoval trpké odloučení od ní za míru veškeré úzkosti. Teď byla nepopsatelnou mukou ducha agonie odloučení od mé Božské Matky. Se zasténáním jsem klesl k zemi.

„Uklidni se, malý pane!“ řekl světec s porozuměním.

Jako člověk opuštěný uprostřed oceánu jsem se chytil jeho nohou jako jediného voru k záchraně.

„Zakročte, svatý pane! Zeptejte se Božské Matky, jestli dojdou v jejích očích milosti.“

Takový slib se nedává jen tak snadno; mistr musel mlčet.

Mimo veškerou pochybnost jsem byl přesvědčen, že mistr Mahášaj důvěrně rozmlouvá s Matkou veškerenstva. S hlubokým zahanbením jsem si uvědomil, že moje oči jsou slepé vůči té, kterou světcův zrak i v této chvíli jasně vnímá. Objímal jsem mu nohy, hluchý k jemnému kárání, a znovu a znovu jsem ho prosil, aby mi pomohl.

„Přednesu tvoji prosbu Milované.“ Mistrovu kapitulaci doprovodil lehký soucitný úsměv.

Jaká síla musela být v těch několika slovech, když jsem pocítil, že je má bytost vysvobozena ze svého exilu?

„Pamatujte na svůj slib, pane! Brzy se vrátím pro její poselství.“ V mém hlase, který byl ještě před okamžikem žalostným vzlykáním, znělo radostné očekávání.

Když jsem sestupoval po dlouhém schodišti, přemohly mě vzpomínky. Tento dům číslo 50 na Amherst Street, nyní rezidence Mistra Mahášaje, býval kdysi domovem mé rodiny a dějištěm matčiny smrti. Tady bylo zlomeno moje lidské srdce; a tady byl dnes můj duch jakoby ukřižován nepřítomností Božské Matky.

Dychtivě jsem se vracel domů na Gurpar Road. Vyhledal jsem samotu svého malého podkroví a setrval jsem až do desíti v meditaci. Temnotu teplé indické noci ozářila najednou kouzelná vidina.

Přede mnou stanula Božská Matka obklopená září. Její něžně se usmívající tvář byla vtělená krása.

„Vždycky jsem tě milovala. Vždycky tě budu milovat.“ A zmizela, zatímco nebeské tóny ještě doznívaly ve vzduchu.

Příštího rána se slunce sotva vyhouplo do obstožné výše, a už jsem byl podruhé u Mistra Mahášaje. Vystoupil jsem po schodišti domu plného bolestných vzpomínek až k jeho pokoji ve třetím patře. Knoflík na zavřených dveřích byl omotán tkaninou – zřejmě náznak, že světec si přeje samotu. Zatímco jsem nerozhodně stanul na podestě, otevřela dveře mistrova zvoucí ruka. Poklekl jsem k jeho svatým nohám. V hravé náladě jsem si nasadil vážnou masku, pod kterou jsem skryl svou rozjásanou náladu.

„Přišel jsem si, pane – hodně časně, to musím přiznat – pro vaše poselství. Řekla vám Milovaná Matka něco o mně?“

„Ty malý darebo!“

Nic víc neřekl. Zřejmě na něho moje předstíraná vážnost neudělala žádný dojem.

„Proč tak tajemně a tak nepřímě? Copak světci nikdy nemluví prostě?“ Asi jsem byl trochu drzý.

„To mě musíš zkoušet?“ Jeho klidné oči byly plné porozumění. „Mohu snad přidat jediné slovo k ujištění, kterého se ti dostalo včera v deset v noci od samé Krásné Matky?“

Mistr Mahášaj ovládal stavidla mé duše; znovu jsem se vrhl na tvář k jeho nohám. Tentokrát se mi však řinuly z očí slzy štěstí a nenesitelné bolesti.

„Myslíš si, že se tvoje oddanost nedotkla Nekonečného milosrdenství? Boží mateřství, které jsi uctíval jak v lidské, tak v božské podobě, nemohlo odmítnout odpověď na tvůj pláč opuštěnosti.“

Kdo byl tento prostý světec, jehož sebemenší žádost k Vesmírnému duchu se setkala se sladkým souhlasem? Jeho úloha ve světě byla skromná, jak se slušelo na toho nejskromnějšího člověka, jakého jsem kdy poznal. V tomto domě na Amherst Street

vedl Mistr Mahášaj malou chlapeckou střední školu. Jediné slovo napomenutí nepřešlo přes jeho rty; kázeň udržoval bez příkazů a rákosky. Opravdu vyšší matematice se vyučovalo v těchto skromných učebnách a také chemii lásky, která v učebnicích chybí. Šířil moudrost spíše duchovní nákazou než pevnými poučkami. Světec, stravovaný nefalšovanou vášní k Božské Matce, už nepotřeboval vnější formy respektu o nic víc než dítě.

„Nejsem tvůj guru, ten přijde až později,“ říkal mi. „Pod jeho vedením budou tvoje zážitky převedeny láskou a oddaností do jeho termínů hluboké moudrosti.“

Vždycky pozdě odpoledne jsem se vypravil na Amherst Street. Šel jsem za božským pohárem Mistra Mahášaje, vždy tak plným, že jeho kapky přetékały na mne. Ještě nikdy jsem se neklaněl s nejhlubší úctou; teď jsem považoval za výsadu i to, že smím chodit po téže půdě, kterou posvětily nohy Mistra Mahášaje.

„Vezměte si, pane, prosím, ten čampakový věnec, který jsem udělal zvlášť pro vás.“ Jednou k večeru jsem přišel s věncem z květů. Ale on plaše ucouvl a odmítal tu poctu. Teprve když vycítil, že by se mě to dotklo, souhlasil.

„Protože oba uctíváme Matku, můžeš vložit věnec na tento tělesný chrám jako obětinu té, která v něm sídlí.“ V jeho prostorné povaze nebylo jediné místo, kde by se mohla uchytit jakákoli egoistická myšlenka.

„Zítřka si zajdeme do dakšinešvarského chrámu, který navždy posvětil můj guru.“ Mistr Mahášaj byl žákem Kristovi podobného učitele Šrí Rámakrišny Paramhansy.

Čtyřmílovou cestu jsme příštího rána podnikli člunem po Ganze. Vešli jsme do chrámu Káli s desíti kopulemi, kde spočívají sochy Božské Matky a Šivy na lotosu z vyleštěného stříbra s tisíci pečlivě vyleštěnými okvětními plátky. Mistr Mahášaj zářil okouzlením. Oddával se své nevyčerpatelné romanci s Milovanou. Když prozpěvoval její jméno, měl jsem dojem, že se moje uchvácené srdce tříští na tisíc kousků.

Později jsme se procházeli po posvátných prostorách a zastavili se v tamaryškovém háji. Mana, kterou tento strom poskytuje, byla symbolem nebeské potravy rozdělené Mistrem Mahášajem. Pokračoval ve svém zbožném prozpěvování. Já jsem seděl strnule a nehybně na trávě mezi růžovými tamaryškovými květy. Dočasně jsem opustil tělo a vznášel se v nebeských výšinách.

Byla to první z mnoha poutí do Dakšinešvaru se svatým učitelem. Od něho jsem se poučil o sladkosti Boha v aspektu Matky či Božské

slitovnosti. Dětského svěťce aspekt Otce či Boží spravedlnosti příliš nevábil. Přísný, náročný matematický soud byl jeho jemné povaze cizí.

„Mohl by sloužit jako pozemský prototyp nebeských andělů!“ pomyslel jsem si, když jsem ho jednou pozoroval při modlitbách. Díval se na svět očima, už dávno důvěrně obeznámenýma s Prvotní čistotou, bez náznaku nevole nebo kritiky. Jeho tělo, mysl, řeč i skutky byly bez úsilí v souladu s prostotou jeho duše.

„Můj mistr mi to řekl“ – tímto holdem místo prosazováním sebe sama končil každou moudrou radu. Jeho ztotožnění se Šrí Rámakrišnou bylo tak dokonalé, že ani vlastní myšlenky už nepovažoval za své.

Ruku v ruce jsme se jednoho večera procházeli podél bloku jeho školy. Radost mi zkálil příchod ješitného známého, který nás obtížil zdoluhavou rozpravou.

„Vidím, že z toho člověka nemáš velkou radost.“ Svěťcův šepot byl pro sobce zabraného do svého monologu neslyšitelný. „Promluvil jsem si o tom s Božskou Matkou; uvědomuje si tvoji nepřijemnou situaci. Slíbila, že až dojdeme tam k tomu červenému domu, připomene mu něco naléhavějšího.“

Upřel jsem pohled k místu spásy. Sotva jsme došli k červeným vratům, muž se nevysvětlitelně otočil a odešel; ani větu nedokončil a vůbec se nerozloučil. Do ovzduší se vrátil příjemný mír.

Jindy jsem se zase ocitl v blízkosti Háorského nádraží. Na okamžik jsem se zastavil před chrámem a mlčky jsem kritizoval skupinku mužů s bubny a cymbály, kteří zuřivě prozpěvovali.

„Jak bezbožně používají při tom mechanickém opakování božské jméno Páně!“ uvažoval jsem. Najednou jsem užasl – rychlým krokem se ke mně blížil Mistr Mahášaj. „Jak to, že jste tady, pane?“

Světec ignoroval moji otázku a odpověděl mým myšlenkám: „Že je to pravda, malý pane, že jméno Milované zní sladce ze všech rtů, nevědomých i moudrých?“ Láskyplně mi ovinul paži kolem ramen a už mě unášel na svém kouzelném koberci k Slitovné bytosti.

„Chtěl by ses podívat na bioskop?“ Tato otázka, která zazněla jednoho odpoledne z úst Mistra Mahášaje, byla záhadná. Onoho slova se tehdy používalo v Indii pro biograf. Souhlasil jsem; byl jsem rád v jeho společnosti za jakýchkoli okolností. Rychlá procházka nás přivedla do parku před Kalkatskou univerzitou. Můj společník ukázal na lavičku u rybníka, kterému se říká *Goldighi*.

„Posaďme se na pár minut! Můj mistr mě žádal, abych meditoval, kdykoli uvidím širší vodu. Její klid nám připomíná širý klid Boha.

Jako se může ve vodě odrážet všechno, zrcadlí se i celý vesmír v jezeře Kosmické mysli. Tak říkával často můj gurudéva.“

Brzy jsme vstoupili do univerzitní haly, kde už probíhala přednáška. Byla propastně nudná, i když byla občas prokládána diapozitivy, které byly stejně nezajímavé.

„Tak tohle je ten bioskop, který mi chtěl mistr ukázat!“ Moje mysl byla netrpělivá, ale nikdy bych neurazil světce tím, že bych dal na sobě znát, jak mě to nudí. Ale on se ke mně důvěrně naklonil.

„Vidím, malý pane, že se ti ten bioskop nelíbí. Řekl jsem to Božské Matce; má pro nás oba plné pochopení. Řekla mi, že teď zhasne elektrické světlo a nerozsvítí se dřív, dokud nebudeme moct odejít.“

Sotva jeho šepot dozněl, ponořila se hala do tmy. Profesorův pronikavý hlas utonul v údivu a pak poznamenal: „Zdá se, že zdejší elektrický systém má nějakou poruchu.“ Zatím jsme už byli oba bezpečně za dveřmi. Když jsem se z chodby ohlédl, viděl jsem, že dějiště našeho utrpení zalilo opět světlo.

„Tenhle bioskop tě tedy zklamal, malý pane, ale myslím, že ten druhý se ti bude líbit.“ Světec a já jsme stanuli na chodníku před budovou univerzity. Lehce mě uhodil do prsou nad srdcem.

Následovalo přetvářející ticho. Tak jako se moderní film změní v němý, když se porouchá zvuková aparatura, zdusila Božská ruka jakýmsi podivným zázrakem pozemský hluk. Chodci, autobusy, auta, volské káry i drožky se železnými koly – všechno se šinulo kolem nás bez jediného zvuku. Jako bych měl vševidoucí zrak, pozoroval jsem i výjevy, které byly za mnou a na všech stranách, stejně snadno jako ty před sebou. Celá ta živá podívaná v této malé části Kalkaty defilovala přede mnou nehlukně. Panoramatickou podívanou prostupovala měkká záře jako žár ohně, jen slabě viditelný pod tenkou vrstvou popela.

Také mé vlastní tělo mi připadalo jako jeden z těch mnoha stínů, třebaš bylo nehybné, zatímco ostatní se míhaly němě sem a tam. Několik chlapců, mých přátel, se ke mně přiblížilo a prošlo kolem mne; ačkoli se na mne podívali, nepoznali mne.

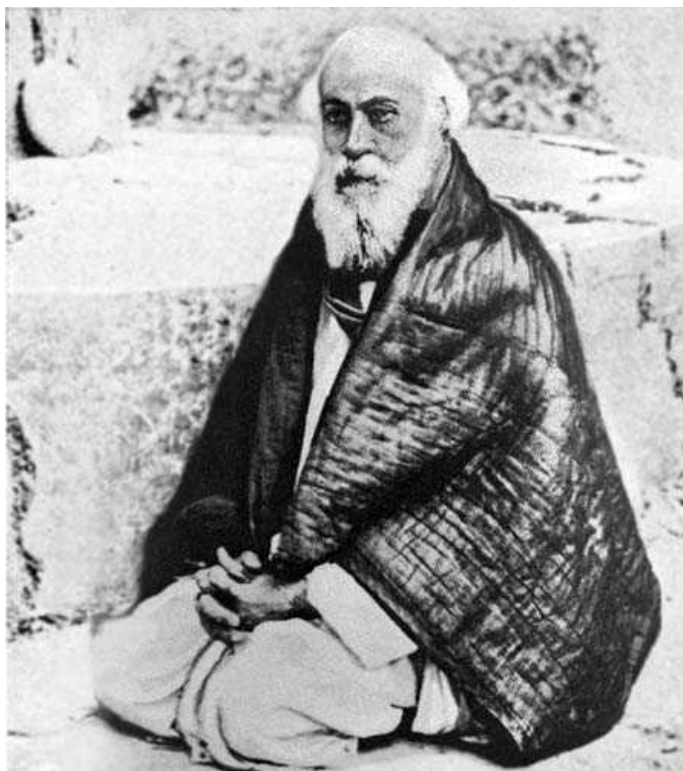
Jedinečná pantomima mě uvedla do neuvěřitelné extáze. Zhluboka jsem pil z jakési studny blaženosti. Najednou zasáhl moji hrud' další měkký úder Mistra Mahášaje. Do mého neochotného sluchu vtrhla vřava světa. Zapotácel jsem se, jako bych byl drsně vytržen z lehkého spánku.

„Vidím, malý pane, že jsi v tom druhém bioskopu našel zalíbení.“ Světec se usmíval; chtěl jsem mu z vděčnosti padnout k nohám. „To

mi teď nemůžeš udělat; víš přece, že i ve tvém chrámu je Bůh. Nedovolím Božské Matce, aby se tvýma rukama dotkla mých nohou!“

Jestli nás snad někdo pozoroval, jak odcházíme z přeplněného chodníku, určitě nás podezříval, že jsme opilí. Já jsem měl pocit, že i klesající stíny večera jsou opilé – Bohem. Když se tma vzpamatovala ze své noční mdloby, musel jsem čelit novému ránu už zase beze své extatické nálady. Ale andělský syn Božské Matky Mistr Mahášaj zůstal navždy uzavřen v mých vzpomínkách.

Pokouším se vystihnout chudými slovy vlídnost Mistra Mahášaje a ptám se sebe sama, zda on i jiní světcí, kteří mi zkřížili cestu, věděli, že o léta později budu v západní zemi psát o jejich zbožných životech. Ani by mě nepřekvapilo, kdyby to opravdu věděli – a doufám ani mé čtenáře, kteří se se mnou dostali až tak daleko.

Mistr Mahášaj, vždy ponořen do své blažené kosmické romance.

SETKÁVÁM SE SE SVÝM MISTREM ŠRÍ JUKTÉŠVAREM

„Víra v Boha může přinést jakýkoli zázrak vyjma jednoho – složit zkoušky bez učení.“ S nechutí jsem zavřel knihu, kterou jsem vzal ve volné chvíli do ruky.

Slíbil jsem otci, že dokončím střední školu. Nemohu předstírat, že jsem byl pilný. Míjející měsíce mě zastihovaly stále méně ve třídě než na jiných místech u kalkatských koupacích *ghátů*. Sousední žároviště, zvláště pochmurná v noci, považuje jógin za nanejvýš přitažlivá. Kdo chce nalézt Bezsmrtnou podstatu, nesmí se nechat odradit několika holými lebkami. V ponurém příbytku různých kostí vystupuje zvláště jasně lidská nedostatečnost. Moje noční bdění mělo tedy jinou povahu než učencovo.

Týden závěrečných zkoušek na Hinduistické střední škole se rychle blížil. Toto zkušební období je jako noční můra a vyvolává dobře známou hrůzu. Ale moje mysl zůstávala klidná. Vzdrovoval jsem duchům a exhumoval poznání, které v přednáškových síních nenajdete. Chybělo mi však umění Svámího Pranabánandy, který se tak snadno objevil na dvou místech najednou. Moje výchovné dilema bylo prostě záležitostí Nekonečného důmyslu. Tak jsem uvažoval, i když to asi zní mnoha lidem nelogicky. Iracionalita uctíváče pramení z tisíce nevysvětlitelných projevů Boží pomoci v nouzi.

„Ahoj, Mukundo! V tyhle dny je tě sotva vidět,“ oslovil mě jednoho odpoledne spolužák na Gurpar Road.

„Ahoj, Nantu! Moje neviditelnost ve škole mě přivedla opravdu do nepříjemné situace,“ svěřil jsem se pod jeho přátelským pohledem.

Nantu, který byl výborný student, se srdečně zasmál; mým potížími nechyběl komický aspekt.

„Jsi docela nepřipraven na závěrečné zkoušky. Myslím, že se tě budu muset ujmout.“

Prostá slova zněla mému sluchu jako božský příslib; honem jsem pospíchal do příteleva domu. Laskavě mi načrtl řešení různých

problémů, o nichž předpokládal, že mi je examinátoři mohou předložit.

„Tyhle otázky jsou chytáky, na které se při zkouškách nacytá spousta důvěřivých chlapců. Zapamatuj si moje odpovědi a dostaneš se z toho bez úhony.“

Když jsem odcházel, byla už pozdní noc. Nabit nevyzrálou erudicí až k prasknutí zbožně jsem se modlil, aby mi vydržela po těch několik kritických dní. Nantu mě vyškolil v několika předmětech, ale pod tlakem času zapomněl na sanskr. Horečně jsem připomněl Bohu jeho opomenutí.

Příštího rána jsem se vydal na krátkou procházku a přizpůsoboval jsem své nové vědomosti rytmu svých kroků. Když jsem si zkracoval cestu plevelem na jednom smetišti, padl můj zrak na pár volných listů. Ukázalo se, že jsou to sanskrtské verše. Vyhledal jsem jednoho pandita, aby mi pomohl s mým klopýtavým výkladem. Jeho sytý hlas rozezvučel vzduch sladkou krásou starobylého jazyka.

„Tyto výjimečné sloky ti však asi při zkoušce ze sanskrtu nepomohou,“ odbyl je učenec skepticky.

Ale právě znalost této básně mi nazítrí umožnila projít při sanskrtské zkoušce. A díky Nantuově pomoci jsem dosáhl i ve všech ostatních předmětech alespoň minimálního počtu bodů k tomu, abych uspěl.

Otec byl potěšen, že jsem dodržel slovo a dokončil střední školu. Moje vděčnost mířila k Pánu, jehož vedení jsem přičítal svou návštěvu u Nantua i neobvyklou trasu smetištěm. Hravě včas zakročil k mé záchraně.

Ve své nové hodnosti jsem nyní otevřeně plánoval odchod z domova. Spolu s mladým přítelem Džitendrou Mazumdárem jsem hodlal vstoupit do ášramu Mahámandal ve Váránasí a podrobit se jeho duchovní kázni.

Když jsem jednou ráno pomyslel na to, že budu odloučen od své rodiny, přepadl mě smutek. Od matčiny smrti zesílila moje láska hlavně k mým mladším bratrům Sánandovi a Bišnuovi. Utekl jsem do svého útočiště, podkrovního pokojíku, který byl svědkem mnoha výjevů při mé bouřlivé *sádhane*.⁴¹ Po dvouhodinovém přívalu slz jsem se cítil jedinečně přetvořen jako jakýmsi alchymickým čistidlem. Všechna náklonnost⁴² zmizela; odhodlání hledat Boha jako

⁴¹ Cesta k Bohu.

⁴² Hinduistická písmata učí, že rodinná náklonnost je šalebná, pokud brání uctívači hledat Dárce všech milostí včetně milujících příbuzných, o životě samém ani nemluvě. Ježíš kázal podobně: „Kdo je má matka a kdo jsou moji bratři?“ (Matouš

Přítele přátel se ve mně utvrdilo jako žula. Rychle jsem dokončil přípravu na cestu.

„Mám ještě poslední prosbu.“ Otec byl zdrcen, když jsem před ním stanul, aby mi naposledy požehnal. „Neopust' mě ani svoje zarmoucené bratry a sestry!“

„Ctěný otče, nemohu ti ani vypovědět, jak tě miluji. Ale ještě větší je moje láska k Nebeskému Otci, který mi daroval tak dokonalého otce na zemi. Nechej mě odejít, abych se mohl jednou vrátit s božštějším pochopením.“

Se zdráhavým souhlasem otce jsem se vydal na cestu, abych se připojil k Džitendrovi, který už byl v ášramu ve Váránasí. Uvítal mě tam srdečně mladý hlavní svámí Dajánanda. Byl vysoký a štíhlý, měl přemýšlivý vzhled a příznivě na mě zapůsobil. Z jeho světlého obličejce vyzářoval buddhovský klid.

Měl jsem radost, že můj nový domov má podkroví, kde se mi dařilo trávit večerní a ranní hodiny. Členové ášramu, kteří toho věděli o meditačních cvičeních jen málo, se domnívali, že bych měl trávit všechn svůj čas organizačními povinnostmi. Mou odpolední práci v kanceláři chválili.

„Nepokoušej se chytit Boha tak brzy!“ Tento výsměch z úst jednoho spoluobyvatele doprovázel můj raný odchod do podkroví. Zašel jsem za Dajánandou do jeho malé svatyně s okny na Gangu.

„Svámídzí,⁴³ nechápu, co se tu ode mne požaduje. Hledám přímé vnímání Boha. Bez něho mě neuspokojí žádná víra ani dobré skutky.“

Duchovní v oranžovém rouše mě přátelsky poplácal. S předstíranou přísností pokáral několik žáků, kteří byli zrovna u něho: „Dejte Mukundovi pokoj! Však se naučí našim způsobům.“

Zdvořile jsem skryl své pochyby. Studenti opustili místnost, nijak příliš nezkrúšeni napomenutím. Dajánanda mi řekl ještě něco.

„Vidím, Mukundo, že ti otec posílá pravidelně peníze. Vrať mu je, prosím; tady žádné nepotřebuješ. Druhý příkaz pro tvou kázeň se týká jídla. I když máš hlad, nezmiňuj se o tom!“

Nevěděl jsem, jestli mi hlad nekouká z očí. Ale věděl jsem až příliš dobře, že hlad mám. Pravidelnou dobou prvního jídla v ášramu bylo poledne. Já jsem byl zvyklý z domova v devět vydatně posnídat.

Tříhodinová mezera byla den ze dne nekonečnější. Ty tam byly kalkatské roky, kdy jsem mohl vyčíst kuchaři i desetiminutové zpoždění. Teď jsem se snažil ovládnout svoji chuť k jídlu; jednou

12:48).

⁴³ -dží je zdvořilostní přípona, používaná hlavně v oslovení: svámídzí, gurudží, Šrí Juktéšvardží, paramhansadží apod.

jsem držel čtyřiaadvacetihodinový půst. S tím větší nedočkavostí jsem se nazítky těšil na oběd.

„Vlak Dajánandadžího má zpoždění; budeme jíst, až přijede,“ přinesl mi Džitendra zdrcující zprávu. Na uvítanou svámího, který byl mimo ášram dva týdny, bylo připraveno mnoho lahůdek. Všude bylo plno lákavých vůní. Co jiného jsem mohl spolknout než svou hrdost na včerejší výkon, když mi nic jiného nenabídlí?

„Pane, popožen ten vlak!“ Nevěřil jsem, že by byl do zákazu, který mi uložil Dajánanda, zahrnut i Nebeský dárce. Ale Božská pozornost byla zřejmě jinde; než náš vůdce vstoupil do dveří, padla už tma. Pozdravil jsem ho s nepředstíranou radostí.

„Než začneme jíst, Dajánandadží se vykoupe a bude meditovat,“ sdělil mi Džitendra další špatnou zvěst.

Div jsem se nezhroutil. Můj mladý žaludek, nenavyklý na strádání, křečovitě protestoval. Jako přízraky se vznášely před mým zrakem obrázky obětí hladomoru, které jsem viděl.

„K příští váránasijské smrti hladem dojde za chvíli v této poustevně,“ pomyslel jsem si. Hrozící pohroma byla odvrácena až v devět. Božská mana! To jídlo žije v mých vzpomínkách jako dokonalá chvíle mého života.

Přesto jsem zpozoroval, že Dajánanda jí roztržitě. Byl zjevně povznesen nad mé materialistické choutky.

„Svámídzí, vy jste neměl hlad?“ Blaženě nasycen ocitl jsem se s vůdcem v jeho pracovně sám.

„Ale ano! Poslední čtyři dny jsem strávil bez jídla a pití. Nikdy nejím ve vlaku, plném cizorodých vibračních světských lidí. Dodržuji přísně příkazy *šáster*⁴⁴ pro mnichy mého řádu. Ale dnes mě zaměstnávají jisté organizační problémy. Co na tom? Zítřka si dám záležet, abych se pořádně najedl.“ A vesele se zasmál.

Hanbou jsem se div nezadusil. Ale na uplynulý den muk se nedalo jen tak zapomenout; odvážil jsem se další poznámky:

„Svámídzí, jsem zmaten. Co kdybych podle vašich instrukcí nepožádal o jídlo a nikdo mi žádné nedal? To bych pak musel umřít hladem.“

⁴⁴ *Šástry*, doslova „svaté knihy,“ zahrnují čtyři třídy písem: *šruti*, *smrti*, *purány* a *tantry*. Tato obsáhla pojednání pokrývají všechny aspekty náboženského i společenského života. *Šruti* jsou „přímě slyšená“ či „zjevená“ písma, *vědy*. *Smrti* čili „zapamatované“ věci byly zapsány v dávné minulosti jako největší světové eposy *Mahábhárata* a *Rámájana*. *Purány* jsou doslova „staré“ alegorie; *tantry* značí doslova „obřady“ či „rituály“; tato pojednání sdělují hluboké pravdy zahalené pláštěm detailní symboliky.

„Tak bys umřel,“ rozčísila vzduch drtivá rada. „Umři, jestli musíš, Mukundo. Nikdy nepřiznej, že žiješ díky jídlu a ne díky síle Boha. Ten, který stvořil všechny druhy výživy a obdařil tě chutí k jídlu, se určitě postará, aby jeho uctívač zůstal naživu. Nepředstavuj si, že tě živí rýže nebo že tě udržují při životě peníze či lidé. Mohli by ti pomoci, kdyby ti Pán odňal dech života? Jsou jen jeho nepřímými nástroji. Tráví tvůj žaludek potravu díky nějaké tvé obratnosti? Používej meče svého rozlišování, Mukundo! Přesekni řetěz zprostředkování a vnímej Jedinou příčinu!“

Cítil jsem, jak mi jeho pronikavá slova vnikají hluboko do nitra. Pryč byl odvěký klam, podle něhož ovládají duši tělesné imperativy. Okusil jsem všedostatečnost ducha. V kolika cizích městech se mi v pozdějším životě naskytla příležitost potvrdit si při neustálém cestování užitečnost této lekce!

Jediným pokladem, který mě doprovázel z Kalkaty, byl *sádhuův* stříbrný amulet odkázaný matkou. Po léta jsem jej střežil a teď ležel pečlivě ukryt v mém ášramovém pokoji. Abych se znovu potěšil jeho svědectvím, otevřel jsem jednoho rána zamčenou skříňku. Víčko bylo netknuté, ale amulet byl pryč! Zarmouceně jsem roztrhl jeho obal a napevno se ujistil – zmizel, jak předpověděl *sádhu*, do éteru, odkud byl přivolán.

Moje vztahy s Dajánandovými stoupenci byly stále horší. Domácnost mi zůstávala odcizena, dotčena mou rozhodnou samostatností. Moje přísné dodržování meditací o Ideálu, kvůli kterému jsem se vzdal domova a všech světských ambicí, vyvolávalo na všech stranách plytkou kritiku.

Rozerván duchovní úzkostí vstoupil jsem jednoho večera do podkroví, odhodlán modlit se tak dlouho, dokud nedostanu odpověď.

„Slitovná Matko veškerenstva, uť mě sama svými vizemi, nebo prostřednictvím gurua, kterého mi sešleš.“

Míjely hodiny a mé vzlykové prosby zůstávaly bez odezvy. Najednou jsem měl pocit, jako bych byl tělesně vyzdvížen do nepopsatelné sféry.

„Dnes přijde tvůj mistr!“ zazněl odevšad a odnikud ženský hlas.

Tuto nadpřirozenou zkušenost narušilo zvolání zřejmě místního původu. Zdola z kuchyně volal na mě mladý kněz přezdívaný Habu: „Nech toho meditování, Mukundo! Máš někam jít.“

Jindy bych byl odpověděl netrpělivě; teď jsem si otřel uslzenou tvář a krotce jsem poslechl. Spolu s Habuem jsme se vydali na vzdálené tržiště v bengálské čtvrti Váránasí. Nelítostné indické slunce nebylo ještě v zenitu, když jsme na bazáru nakoupili. Razili jsme si

cestu barvitou směsí hospodyněk, průvodců, kněží, prostě oděných vdov, důstojných bráhmanů a všudepřítomných býků. Když jsme míjeli nenápadnou postranní uličku, otočil jsem hlavu a podíval se do ní.

Na jejím konci stál nehybně svámí kristovského zjevu v oranžovém rouše. Okamžitě mi připadal odedávna známý; můj zrak ho chvíli hladově hltal. Potom mě přepadly pochybnosti.

„Pleteš si toho potulného mnicha s někým, koho znáš,“ pomyslel jsem si. „Jdi dál, ty snilku!“

Po deseti minutách jsem ucítil v nohách podivnou tíži. Jako by zkameněly – nechtěly mě nést dál. S námahou jsem se otočil; nohy byly zase normální. Obrátil jsem se opačným směrem a zase na mne dolehla ta divná tíže.

„Světce mě k sobě přitahuje jako magnet!“ S touto myšlenkou jsem navršil své balíčky Habuovi do náručí. Pozoroval mě, jak se motám, s údivem a teď propukl ve smích.

„Co je ti? Zbláznil ses?“

Bouřlivé city mi zabránily mu odpovědět; mlčky jsem uháněl pryč.

Vracel jsem se, jako bych měl křídla, až jsem dorazil k úzké uličce. Rychlý pohled odhalil klidnou postavu, upřeně se dívající mým směrem. Několik dychtivých kroků, a už jsem byl u jeho nohou.

„Gurudévo!“⁴⁵ Jeho božský obličej měl podobu, kterou jsem vídal v tisících vizí. Alkyónské oči ve lví hlavě se zašpičatělým vousem a rozevlátými kadeřemi často pronikaly šerem mého nočního snění s příslibem, který jsem plně nechápal.

„Ty můj, tak jsi přece přišel!“ říkal můj guru znovu a znovu bengálsky a hlas se mu chvěl radostí. „Kolik let už na tebe čekám!“

Vstoupili jsme do jednoty mlčení; slova se zdála být čirou přebytečností. Výmluvnost proučila v bezezvučném zpěvu z mistrova srdce k žákovi. Anténou neomylného vhledu jsem cítil, že můj guru zná Boha a zavede mě k němu. Temnota tohoto života zmizela v křehkém svítání prenatalních vzpomínek. Dramatický čas! Minulost, současnost i budoucnost jsou jeho cyklickými scénami. Toto nebylo první slunce, které mě zastihlo u jeho svatých nohou.

S mojím rukou ve své mě guru zavedl do svého dočasného obydlí ve čtvrti Ránamahala. Jeho atletická postava se pohybovala pevnými kroky. Štíhlý a urostlý, tehdy asi pětapadesátiletý muž byl aktivní a

⁴⁵ „Božský učitel“, obvyklé sanskrtské oslovení duchovního učitele. Tady je běžně nahrazuji slovem „mistře“.

silný jako mladík. Jeho tmavé oči byly velké a krásné bezbřehou moudrostí. Lehce kučeravé vlasy změkčovaly jeho obličej. Mísila se v něm síla s jemností.

Když jsme vystoupili na kamenný balkon domu nad Gangou, řekl s láskou:

„Dám ti svoji poustevnu a všechno, co mám.“

„Pane, přišel jsem si pro moudrost a styk s Bohem. To jsou vaše jediné poklady, o které stojím.“

Rychlé indické stmívání spustilo napůl svou oponu, než můj mistr znovu promluvil. V očích měl bezednou něhu.

„Dám ti svou bezvýhradnou lásku.“

Vzácná slova! Uplynulo čtvrt století, než se mi dostalo dalšího slyšitelného důkazu jeho lásky. Exaltace byla jeho rtům cizí.

„Budeš mou bezvýhradnou lásku opětovat?“ Zadíval se na mne s dětskou důvěřivostí.

„Věčně vás budu milovat, gurudévo!“

„Obyčejná láska je sobecká, temně zakořeněná v touhách a sebeuspokojování. Božská láska je bez výhrad, bez hranic, bez proměn. Přetvářejícím dotekem čisté lásky mizí navždy těkavost lidského srdce.“ Dodal: „Jestli mě někdy přistihneš, že odpadávám od stavu uvědomění Boha, slib mi, že si položíš mou hlavu na klín a pomůžeš mi vrátit se zpět k Vesmírnému milovanému, jehož uctívám.“

Nato v houstnoucí tmě vstal a zavedl mě dovnitř do svého pokoje. Zatímco jsme pojídali mango a mandlové cukroví, nenápadně vplétal do svého hovoru důkazy intimní znalosti mé povahy. Žasl jsem nad jeho velikou moudrostí, půvabně smíšenou s vrozenou skromností.

„Nermuť se pro svůj amulet! Posloužil svému účelu.“ Jako zázračné zrcadlo zachycoval zřejmě guru odraz celého mého života.

„Živoucí realitou vaší osobnosti, mistře, je radost, která je nad všechny symboly.“

„Je čas na změnu, když je tvoje situace v ášramu tak neuspokojivá.“

Vůbec jsem se o svém životě nezmiňoval; teď se to zdálo zbytečné. Z jeho přirozeného chování jsem vyrozuměl, že si nepřeje žádné výkřiky úžasu nad svou jasnozřivostí.

„Měl by ses vrátit do Kalkaty. Proč vylučovat ze své lásky k lidstvu přibuzné?“

Jeho návrh mě zklamal. Moje rodina předpovídala, že se vrátím, ačkoli jsem na četné prosby v dopisech neodpovídal. „Ať si mladý pták poletuje po metafyzické obloze,“ poznamenal Ananta. „Jeho

křídla se v tom těžkém ovzduší brzy unaví. Uvidíme ho, jak míří k domovu, složí křídla a pokorně přistane v rodném hnízdě.“ Měl jsem to odrazující přirovnání ještě v čerstvé paměti a byl jsem odhodlán nikdy nezamířit do Kalkaty.

„Domů se nevrátím, pane. Ale vás budu následovat kamkoli. Řekněte mi svoji adresu a jméno!“

„Svámí Šrí Juktéšvar Giri. Můj hlavní ášram je ve Šrírámpuru v ulici Rájghát. Sem jsem přijel jenom na pár dnů navštívit matku.“

Udivilo mě, jak si Bůh hraje se svými uctívači. Šrírámpur je pouhých dvanáct mil od Kalkaty, ale svého gurua jsem v těch končinách nikdy nezahlédl. Abychom se setkali, museli jsme cestovat až do starobylého města Káší (Váránasí), posvěceného vzpomínkami na Láhirího Mahášaje. Půdu tu posvětily i nohy Buddhy, Šankaráčárje a mnoha svatých jóginů.

„Přijedeš za mnou za čtyři týdny.“ Poprvé zazněla v hlase Šrí Juktéšvara přísnot. „Teď jsem ti projevil svou věčnou lásku a dal najevo radost nad tím, že jsem tě našel – proto nedbáš mé žádosti. Až se setkáme příště, budeš muset znovu probudit můj zájem; nepřijmu tě za žáka jen tak. Budeš se muset poslušně podrobit mému výcviku.“

Zůstal jsem umíněně mlčet. Guru snadno pochopil mé potíže.

„Myslíš si, že se ti příbuzní vysmějí?“

„Nevrátím se tam.“

„Vrátíš se do třiceti dnů.“

„Nikdy.“ Uctivě jsem se sklonil k jeho nohám a odešel jsem, aniž jsem uvolnil rozporuplné napětí. Když jsem kráčel půlnoční tmou, divil jsem se, proč to zázračné setkání skončilo tak neharmonicky. Podvojně váhy *máje*, které vyvažují každou radost zármutkem! Moje mladé srdce nebylo ještě dostatečně tvárné pro přetvářející prsty mého gurua.

Příštího rána jsem si povšiml zvýšeného nepřátelství v postoji členů ášramu. Moje dny tu byly prošpikovány hrubostmi. O tři týdny později odjel Dajánanda na konferenci do Bombaje; nad mou bezbrannou hlavou vypuklo skutečné peklo.

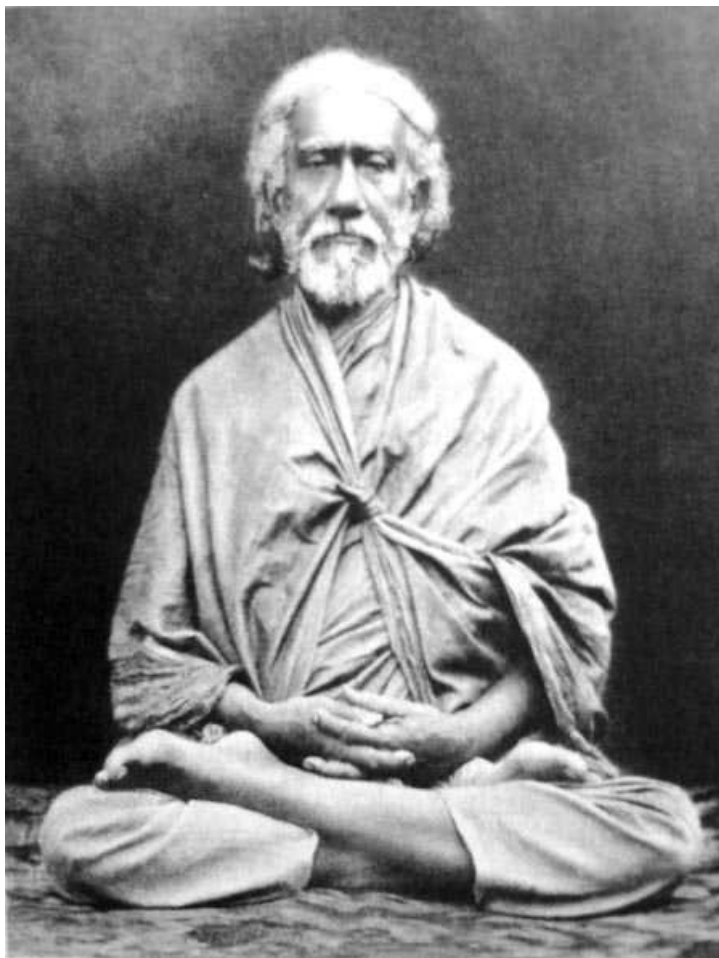
„Mukunda je parazit, přijímá pohostinství ášramu a ničím je nesplácí.“ Když jsem zaslechl tuto poznámku, poprvé jsem zalitoval, že jsem poslechl pokyn, abych otci vrátil peníze. S těžkým srdcem jsem vyhledal svého jediného přítele Džitendru.

„Odjízďím. Vyříd', prosím tě, Dajánandadžimu můj uctivý pozdrav, až se vrátí.“

„Odjedu taky. Moje snaha meditovat se tu nesetkává s větším pochopením než tvoje,“ řekl Džitendra rezolutně.

„Setkal jsem se s kristovským světcem. Navštívíme ho ve Šrírámpuru.“

A tak byl „pták“ hotov zamířit do nebezpečné blízkosti Kalkaty.

Svámí Šrí Juktéšvar Giri

DVA CHLAPCI BEZ HALÍŘE V BRINDÁVANU

„Zasloužil bys, aby tě otec vydědil, Mukundo. Jak pošetile promrháváš svůj život!“ bušilo do mých uší kázání staršího bratra.

Džitendra a já jsme zrovna přišli do domu Ananty nedávno přeloženého z Kalkaty do starobylé Ágry. Bratr byl kontrolním účetním u Bengálsko-nágpurské dráhy.

„Víš dobře, Ananto, že stojím jenom o dědictví Nebeského Otce.“

„Peníze napřed, Bůh až potom. Kdo ví? Život může být až příliš dlouhý.“

„Bůh napřed; peníze jsou jeho otrok. Kdo ví? Život může být až příliš krátký.“

Moji odpověď vynutila okamžitá situace; nevyjadřovala žádnou předtuchu. Ale listí času opadalo pro Anantu opravdu brzy; o pár let později vstoupil do země, kde už peníze nejsou k ničemu.

„Tu moudrost máš asi z ášramu, co? Ale vidím, že jsi Váránasí opustil.“ Anantovi zasvítily oči uspokojením; ještě pořád doufal, že připoutá má křídla k rodnému hnízdu.

„Můj pobyt ve Váránasí nebyl nadarmo. Našel jsem tam všechno, po čem toužilo mé srdce. Můžeš si být jist, že to nebyl ten tvůj pandit ani jeho syn.“

Ananta se při té vzpomínce připojil k mému smíchu; musel přiznat, že „jasnovidec“, kterého vybral ve Váránasí, byl značně krátkozraký.

„Jaké máš teď plány, toulavý bratříčku?“

„Džitendra mě přemluvil zajet do Ágry. Podíváme se na krásy Tádžmahalu,“ vysvětloval jsem. „Potom pojedeme za mým nově nalezeným guruem, který má ášram ve Šíríampur.“

Ananta se pohostinně postaral o naše pohodlí. Několikrát za večer jsem si všiml, že na mne zamyšleně upírá zrak.

„Ten pohled znám,“ pomyslel jsem si. „Kuje nějaké pikle.“

K odhalení došlo při snídani.

„Takže ty si myslíš, že jsi docela nezávislý na otcově bohatství.“ Ananta se tvářil nevinně, když navazoval nit našeho včerejšího rozhovoru.

„Jsem si vědom jenom své závislosti na Bohu.“

„Slova jsou laciná. Život tě zatím šetřil. Ale byla by to rána, kdybys neměl co jíst a kam se uchýlit. Brzy bys žebрал po ulicích.“

„Nikdy! Nedůvěřoval bych kolemjdoucím víc než Bohu. On dokáže vymyslet pro své uctíváče tisíce zdrojů kromě žebrácké misky.“

„Samá rétorika! Co kdybich ti navrhl, abys tu svoji vychloubavou filozofii podrobil zkoušce v tomto hmatatelném světě?“

„Souhlasil bych. Omezuješ snad Boha jenom na svět úvah?“

„Uvidíme; budeš mít dnes příležitost buď rozšířit nebo potvrdit moje názory.“ Ananta se na dramatický okamžik odmlčel.

Potom pokračoval zvolna a vážně:

„Pošlu dnes ráno tebe a tvého spoluúčedníka do nedalekého Brindávanu. Nesmíte přijmout jedinou rupii; nesmíte žebrot o jídlo ani o peníze; nesmíte nikomu říct, že jste v tísní; nesmíte hladovět; a nesmíte v Brindávanu uvíznout. Jestli se vrátíte sem do mého bungalovu před půlnocí a neporušíte žádnou podmínku zkoušky, budu tím nejužaslejším člověkem v Ágře.“

„Platí!“ V mém hlase ani v mém srdci nebylo nejmenšího zaváhání. Myslí mi probleskly vzpomínky na okamžité zásahy: mé vyléčení ze smrtelné cholery modlitbou k obrázku Láhirího Mahášaje; hravý dar dvou draků na láhaurském balkonu s Umou; amulet, který zahnal mou skleslost; rozhodné svědectví neznámého váranasijského sádhua před panditovým domem; vize Božské Matky a její velebná slova lásky; pomoc v poslední chvíli, která zhmotnila můj středoškolský diplom; a největší dar – živoucí mistr z mlhy celoživotních snů. Nikdy bych nemohl přiznat, že moje „filozofie“ neobstojí na kterémkoli tvrdém zkušebním poli na světě.

„Tvoje ochota je ti ke cti. Hned vás dopravím na nádraží.“ Ananta se obrátil na Džitendru, který poslouchal s otevřenou pusou. „Musíš jet s ním jako svědek a pravděpodobně i spoluobět.“

O půl hodinu později jsme už byli oba vybaveni jednosměrnou jízdenkou na cestu. V koutku nádraží jsme se podrobili osobní prohlídce. Ananta se rychle ujistil, že s sebou nevezeme žádnou skrytou sumu; naše prostá *dhóti* neskrývala nic víc, než je nutné.

Můj přítel zaprotestoval: „Ananto, dejte mi jednu nebo dvě rupie jako pojistku, abych vám mohl v případě nehody poslat telegram.“

„Džitendro!“ Mé zvolání bylo ostře vyčítavé. „Nebudu v tom pokračovat, jestli vezmeš nějaké peníze.“

„Cinkot mincí má v sobě cosi uklidňujícího,“ řekl Džitendra pod mým přísným pohledem.

„Mukundo, nejsem bez srdce.“ Do Anantova hlasu se vloudil náznak pokory. Třeba ho trápilo svědomí – možná proto, že posílá dva chlapce bez halíře do cizího města, možná pro jeho náboženský skepticismus. „Jestli nějakou náhodou projdeš tou brindávanskou zkouškou, požádám tě, abys mě zasvětil jako svého učedníka.“

V souladu s nekonvenční situací bylo i v tomto slibu cosi neobvyklého. Starší bratr se v indické rodině zřídka skloní před mladším; přísluší mu úcta a poslušnost hned po otci. Ale na nějaký komentář nebyl čas, vlak se už chystal k odjezdu.

Zatímco náš vlak ujížděl, Džitendra zachovával pochmurné mlčení. Konečně se probral, naklonil se a bolestivě mě štípnul do jistého místa.

„Nevidím žádný náznak, že nám Bůh obstará příští jídlo.“

„Uklidni se, nevěřící Tomáši! Pán pracuje s námi.“

„A můžeš taky zařídít, aby si prospíšil? Už teď mám při vyhlídce na to, co nás čeká, hlad. Opustil jsem Váránasí, abych spatřil mauzoleum Tádž, a ne abych se dostal do svého vlastního!“

„Seber se, Džitendro! Copak nás nečeká první pohled na svaté divy Brindávanu?⁴⁶ Mám velkou radost při pomyšlení, že budu chodit po půdě posvěcené nohama Pána Kršny.“

Dveře od našeho kupé se otevřely; dva muži usedli. Příští zastávka už měla být poslední.

„Mladí páni, máte v Brindávanu přátele?“ projevila překvapivý zájem cizinec naproti mně.

„Do toho vám nic není!“ Hrubě jsem se odvrátil.

„Asi vás okouzluje Zloděj srdcí⁴⁷ a prcháte od svých rodin. Sám jsem také nábožensky založený. Považuji za svou povinnost postarat se, abyste dostali jídlo a přístřeší v tom hrozném vedru.“

Další konverzace nenásledovala; vlak zastavil. Když jsme s Džitendrou vystoupili, naši náhodní společníci nás vzali pod paži a přivolali drožku.

Vyklopila nás před pěkným ášramem, stojícím mezi věčně zelenými stromy na dobře udržovaném pozemku. Naše dobrodince tu zřejmě znali; usměvavý mladík nás zavedl bez komentáře do přijímací místnosti. Brzy se k nám připojila starší žena důstojného vzezření.

„Gaurímá, princové nemohli přijet,“ oslovil velitelku ášramu jeden z mužů. „V posledním okamžiku jim do toho něco přišlo; velmi

⁴⁶ Brindávan v mathurském kraji Uttarpraděše je hinduistický Jeruzalém. Pro blaho lidstva tu předvedl svou slávu Pán Kršna.

⁴⁷ Hari, lichotivé přízvisko Pána Kršny používané jeho učiváči.

se omlouvají. Ale přivedli jsme jiné dva hosty. Hned jak jsme se ve vlaku setkali, vycítil jsem v nich uctívače Pána Kršny. Sbohem, mladí přátelé!“ Naši dva noví známí zamířili ke dveřím. „Bude-li to Boží vůle, opět se setkáme.“

„Jste tu vítáni.“ Gaurimá se mateřsky usmála na nečekané hosty. „Nemohli jste si vybrat vhodnější den. Očekávala jsem dva královské patrony této poustevny. Byla by to hanba, kdyby jídlo, které jsem navařila, nenašlo nikoho, kdo by je ocenil.“

Tato slibná slova měla na Džitendru zdrcující vliv; propukl v slzy. „Vyhlička“, které se v Brindávanu obával, se proměnila v královské uvítání; bylo to na něho příliš okamžitě se přizpůsobit. Naše hostitelka se na něho zvědavě podívala, ale bez poznámky; asi byla navyklá vrtochům mladých lidí.

Byl ohlášen oběd; Gaurimá nás zavedla do jídelního dvora plného lákavých vůní. Potom zmizela v sousední kuchyni.

Čekal jsem na ten okamžik. Vybral jsem si příslušné místo na Džitendrově anatomii a štipnul jsem ho stejně vydatně, jako on mne ve vlaku.

„Nevěřící Tomáši, Pán pracuje – a taky rychle!“

Hostitelka se znovu objevila s *pankhou*. Když jsme seděli na zdobených sedátkách, vytrvale nás s ní po orientálním způsobu ovívala. Ášramoví učedníci přicházeli jeden za druhým asi s třiceti chody. Lze to popsat jako „vydatnou hostinu“ spíš než „jídlo“. Od té doby, co jsme se ocitli na této planetě, jsme Džitendra ani já neokusili takové lahůdky.

„Je to vpravdě oběd hodný princů, ctihodná matko! Nedovedu si představit, co mohli vaši královští patroni považovat za naléhavější, než se zúčastnit vaší hostiny. Budeme na ni vzpomínat celý život.“

Umlčení Anantovými podmínkami nemohli jsme té ctihodné dámě vysvětlit, že náš dík má dvojí význam. Alespoň naše upřímnost byla však zjevná. Odcházeli jsme s jejím požehnáním a vášním pozváním k opětovné návštěvě.

Horko venku bylo nelítostné. Zamířili jsme do stínu vzrostlého kadambového stromu u vrat ášramu. Následovala ostrá slova; Džitendru znovu přepadly pochyby.

„Dostals mě do pěkné kaše! Náš oběd byl jenom šťastná náhoda. Jak si můžeme prohlédnout město bez jediného halíře? A jak mě chceš dostat zpátky k Anantovi?“

„Když máš teď plné břicho, rychle zapomínáš na Boha,“ obvinil jsem ho. Jak krátká je lidská paměť na Boží milost! Není člověka, který by se nedočkal splnění některé ze svých modliteb.

„Já asi nezapomenu na svou hloupost, že jsem si vyrazil s takovým bláznem jako ty!“

„Mlč, Džitendro! Pán, který nás nasytil, nám ukáže i Brindávan a vrátí nás do Ágry.“

Rychlým krokem přišel k nám drobný mladý muž příjemného vzhledu. Stanul pod naším stromem a sklonil se k mým nohám.

„Drahý příteli, ty a tvůj společník tu musíte být cizinci. Dovolte mi, abych byl vaším hostitelem a průvodcem.“

Ind může jen stěží zblednout, ale Džitendrův obličej prozrazoval náhlou nevolnost. Já jsme nabídku zdvořile odmítli.

„Snad mě od sebe neodeženeš?“ Za všech jiných okolností by byl cizincův úlek komický.

„Proč ne?“

„Jsi můj guru.“ Jeho oči hleděly na mne s důvěrou. „Při mé poslední pobožnosti se mi zjevil požehnaný Pán Kršna. Ukázal mi dvě osamělé postavy tady pod tím stromem. Jedna z tváří byla tvoje, můj mistře. Často jsem ji vídal v meditaci. Bude to pro mne štěstí, přijmeš-li mé pokorné služby.“

„Jsem také rád, žeš mě našel. Bůh ani člověk nás neopustili.“ Ačkoli jsem se ani nepohnul, niterná zbožnost mě vrhla k Božím nohám.

„Drazí přátelé, nepoctíte svojí návštěvou můj dům?“

„Jsi laskav, ale nejde to. Jsme už hosty mého bratra v Ágře.“

„Alespoň mi tedy dovolte, abych vás provedl po Brindávanu.“

Rád jsem souhlasil. Mladý muž, který, jak řekl, se jmenoval Pratáp Čatterdži, přivolal koňský povoz. Navštívili jsme Madanamóhanův chrám a jiné kršnovské svatyně. Během našich chrámových pobožností se začala snášet noc.

„Omluvte mě, než donesu *sandeš*.“⁴⁸ Pratáp zašel do krámu blízko nádraží. Džitendra a já jsme zvolna kráčeli širokou ulicí, nyní zalitou poměrným chladem. Náš přítel nějakou dobu nešel, ale pak se vrátil s hromadou cukroví.

„Musíte mi dovolit, abych si získal tímto dárkem duchovní zásluhy,“ usmál se Pratáp prosebně a podával mi svazeček rupiových bankovek a dvě čerstvě zakoupené jízdenky do Ágry.

Moje vděčnost platila Neviditelné ruce. Vyhledali jsme osamělé místo v blízkosti nádraží.

„Pratápe, poučím tě o *krijájóze* Láhirího Mahášaje, nejsvětějšího jógina moderní doby. Jeho technika bude tvým guruem.“

⁴⁸ Indické cukroví.

Zasvěcení trvalo jen půl hodiny. „*Krijá* je tvá *čintámani*,“ řekl jsem novému žákovi. „Technika, která je, jak vidíš, prostá, ztělesňuje umění uspíšit duchovní vývoj člověka: Hinduistické spisy učí, že převtělující se ‚já‘ potřebuje milion let, aby se osvobodilo od *máje*. Tuto přirozenou lhůtu *krijájóga* značně zkracuje. Tak jako prokázal Džagadiščandra Bose, že růst rostlin je možno oproti normálnímu tempu urychlit, je možné urychlit vnitřní vědou i psychický vývoj člověka. Zůstaň věrný svému cvičení; přiblížíš se ke Guruovi všech guruů.“

„Jsem unešen, že jsem našel jógický klíč, který jsem dlouho hledal,“ řekl Pratáp. „Jeho neomylný účinek na pouta mých smyslů mě osvobodí pro vyšší sféry. Dnešní zjevení Pána Kršny může znamenat jediné nejvyšší dobro.“

Chvilí jsme poseděli v mlčenlivém porozumění a potom jsme šli zvolna na nádraží. Když jsme nastupovali do vlaku, byla v mém srdci radost, ale pro Džitendru to byl den plný slz. Moje přátelské loučení s Pratápem doprovázely vzlyky obou mých společníků. Džitendra se znovu utápěl v zármutku – tentokrát ne nad sebou, ale proti sobě.

„Jak malá je moje víra! Měl jsem srdce z kamene! Už nikdy nebudu pochybovat o Boží ochraně.“

Blížila se půlnoc. Dvě „Popelky“, vyslané na cestu bez halíře, vešly do Anantovy ložnice. Jak slíbil, byla jeho tvář obrazem úžasu. Mlčky jsem zasypal stůl rupiemi.

„Pověz pravdu, Džitendro!“ Anantův hlas zněl žertovně. „Nepřepadl někoho tenhle mládenec?“

Ale jak vyprávění pokračovalo, byl můj bratr stále střízlivější a nakonec už docela vážný.

„Zákon poptávky a nabídky zasahuje do jemnějších oblastí, než jsem tušil,“ prohlásil Ananta s větším duchovním nadšením, než jaké jsem kdy u něho zpozoroval. „Poprvé chápu tvou lhotejnost vůči sejfům a hromadění statků.“

Ačkoli už bylo pozdě, trval bratr na tom, abych ho zasvětil do *krijájógy*. „Guru“ Mukunda musel vzít v jediném dni na svá bedra zodpovědnost za dva nehledané učedníky.

Příštího jitra jsme snídali v souladu, který den předtím chyběl. Usmál jsem se na Džitendru.

„Nepřijdeš o svůj Tádžmahal. Podíváme se na něj, než vyrazíme do Šrírámpuru.“

Rozloučili jsme se s Anantou a brzy jsme už stáli před chloubou Ágry Tádžmahalem. Je to vidina číré symetrie z bílého mramoru oslňujícího ve svitu slunce. Je dokonale zasazen mezi tmavé cypřiše,

hladké trávníky a pokojnou lagunu. Interiér nádherně zdobí krajkové řezby vykládané polodrahokamy. Z mramoru se vynořují složité, jemné věnce a závity, hnědé a fialové. Z kopule dopadá osvětlení na náhrobky císaře Šáhdžahána a Mumtáz Mahal, královny jeho říše i srdce.

Ale dost už turistiky! Toužil jsem po svém guruovi. Brzy jsme už seděli ve vlaku mířícím na jih do Bengálska.

„Mukundo, už celé měsíce jsem neviděl svou rodinu. Změnil jsem plán; tvého mistra ve Šrírámpuru navštívím možná někdy později.“

V Kalkatě mě můj přítel, který byl, mírně řečeno, kolísavé povahy, opustil. Místním vlakem jsem brzy dorazil do Šrírámpuru, dvanáct mil na sever.

Zachvátil mě údiv, když jsem si uvědomil, že uplynulo osmadvacet dní od mého setkání s guruem ve Váránasí. „Přijedeš za mnou za čtyři týdny.“ A tady jsem stál s bušícím srdcem na jeho dvoře v tiché ulici Rájghátu. Poprvé jsem vstoupil do poustevny, kde jsem měl strávit větší část příštích deseti let s indickým *Džňánávátárem*, „vtělením moudrosti“.

(Zleva doprava) Džitendra Mazumdár, můj společník při „bezhaléřovém testu“ v Brindávanu; Džotinda, můj bratranec; Svámí Kegalánanda („Šástrí Mahášaj“), můj svatý učitel sanskrtu; já, jako středoškolský mladík.

LÉTA V MISTROVĚ ÁŠRAMU

„Tak jsi přišel,“ přivítal mě Šrí Juktéšvar ze svého sedadla z tygří kůže na podlaze místnosti s balkonem. Jeho hlas byl chladný, chování bez emocí.

„Ano, drahý mistře, jsem tu, abych vás následoval.“ Poklekl jsem a dotkl se jeho nohou.

„Jak bys mohl? Vždyť ignoruješ moje přání.“

„Už ne, gurudží. Vaše přání mi bude zákonem.“

„To už je lepší. Teď mohu převzít zodpovědnost za tvůj život.“

„Rád vám svěřím toto břemeno, mistře.“

„Pak je mojí první žádostí, aby ses vrátil domů ke své rodině. Chci, aby ses zapsal v Kalkatě na univerzitu. Musíš pokračovat ve svém vzdělávání.“

„Dobře, pane.“ Skryl jsem své zklamání. To mě budou ty neodbytné knihy pronásledovat celá léta? Napřed otec, teď Šrí Juktéšvar!

„Jednou odjedeš na Západ. Tamní lidé budou naslouchat starobylé indické moudrosti ochotněji, bude-li mít cizí hinduistický učitel univerzitní titul.“

„Vy to víte nejlíp, gurudží.“ Moje chmury se rozplynuly. Zmínka o Západě mě udivila; ale příležitost potěšit mistra poslušností byla životně bezprostřední.

„Budeš nablízku v Kalkatě; přijed' sem, kdykoli budeš mít čas.“

„Pokud možno každý den, mistře. S vděčností přijímám vaši autoritu v každém detailu svého života – s jedinou podmínkou.“

„A to?“

„Že mi slíbíte, že mi odhalíte Boha.“

Následovala hodinová slovní tahanice. Mistr nemůže nedodržet slovo; proto je nedá jen tak. V sázce byly metafyzické výhledy. Guru musí znát Stvořitele důvěrně, než ho může přimět, aby se objevil. Cítil jsem jednotu Šrí Juktéšvara s Bohem a byl jsem odhodlán využít postavení jeho učedníka.

„Máš náročné sklony!“ Potom zazněl ze soucitnou konečností mistrův souhlas.

„Nechť je tvoje přání i mým přáním.“

Ze srdce mi spadl celoživotní stín; marné hledání bylo u konce. Nalezl jsem věčný útulek v pravém guruovi.

„Pojď, ukážu ti svůj ášram.“ Mistr se zvedl ze své tygří rohože. Rozhlédl jsem se; můj zrak padl s úžasem na obraz na stěně ověšený jasmíny.

„Láhirí Mahášaj!“

„Ano – můj božský guru.“ Hlas Šrí Juktéšvara se zachvěl úctou.

„Byl větší jako člověk i jako jógin než kterýkoli jiný učitel, jehož život jsem kdy zkoumal.“

Mlčky jsem se poklonil známému obrazu. Moje úcta platila mistrovi, který požehnal mé dětství a až dosud vedl mé kroky.

V doprovodu svého gurma jsem procházel domem. Poustevna byla velká, starodávná a výstavná; obklopoval ji dvůr s masivními sloupy. Vnější zdi pokrýval mech; nad plochou šedou střechou poletovali holubi, kteří neobradně sdíleli ášramový příbytek. Pěkná zadní zahrada byla plná mangovníků a banánovníků. Do dvora shlížely ze tří stran balkony horních místností. Prostornou přízemní halu s vysokým stropem používali, jak řekl mistr, hlavně o výroční *Durgapúdzí*. Úzké schodiště vedlo do mistrova obývacího pokoje, jehož balkonek přehlížel ulici. Ášram byl zařízen prostě; všechno bylo jednoduché, čisté a účelné. Bylo tu i několik židlí, lavic a stolů západního typu.

Mistr mě pozval, abych zůstal přes noc. Dva mladí žáci, kteří absolvovali v ášramu výcvik, nám podali večeři ze zeleninového káří.

„Gurudží, povězte mi, prosím, něco o svém životě!“ Dřepěl jsem na slaměné rohoži vedle jeho tygří kůže. Zdálo se, že přátelské hvězdy jsou velice blízko, hned nad balkonem.

„Moje rodinné jméno je Prijanáth Karár. Narodil jsem se⁴⁹ tady ve Šrírámpuru, kde byl otec zámožným obchodníkem. Odkázal mi tento dům po předcích, nyní můj ášram. Do školy jsem moc nechodil; připadala mi pomalá a mělká. Jako mladý muž jsem se ujal povinností hospodáře a měl jsem dceru, nyní vdanou. Později se mi dostalo požehnání – vedl mě Láhirí Mahášaj. Když mi zemřela žena, vstoupil jsem do řádu svámijů a dostal nové jméno Šrí Juktéšvar Giri.⁵⁰ To jsou prostá fakta.“

⁴⁹ Šrí Juktéšvar se narodil 10. května 1855.

⁵⁰ *Juktéšvar* znamená „spojený s Bohem“. *Giri* je označení jedné z deseti prastarých větví svámijů. *Šrí* značí „svatý“; není to jméno, nýbrž uctivý titul.

Mistr se usmál. Jako všechny biografické črty podávala jeho slova jenom vnější skutečnosti a neodhalovala niterného člověka.

„Gurudží, chtěl bych slyšet nějaké historky z vašeho dětství.“

„Pár ti jich řeknu – všechny s morálním ponaučením.“ Varování Šrí Juktéšvara bylo doprovázeno mrknutím. „Matka se mě jednou pokoušela postrašit odpornou pohádkou o duchovi v temné komnatě. Okamžitě jsem tam šel a vyjádřil svoje zklamání nad tím, že jsem ducha nezastihl. Pak už mi matka nikdy žádnou strašidelnou historku nevyprávěla. Ponaučení – pohled strachu do tváře a přestane tě sužovat.“

Jinou ranou vzpomínkou je, jak jsem si přál mít ošklivého psa, který patřil sousedovi. Týdny jsem všechny trápil, aby mi takového opatřili. Byl jsem hluchý k nabídkám jiného mazlíčka příjemnějšího vzhledu. Ponaučení – láska zaslepuje; obdařuje objekt touhy falešnou svatozáří přitažlivosti.

Třetí historka se týká tvárnosti mladé mysli. Jednou jsem zaslechl, jak matka poznamenala: ‚Muž, který přijme práci pod jiným, je otrok.‘ Tak mi to utkvělo v paměti, že jsem investoval rodinný majetek do půdy. Ponaučení – citlivý sluch dětí by měl poučovat jen Bůh a pozitivní rady. Rané myšlenky zůstávají dlouho v paměti.“

Mistr se ponořil do mlčení. Kolem půlnoci mě zavedl k úzkému lehátku. První noc pod guruovou střechou jsem spal zdravě a sladce.

Šrí Juktéšvar zvolil příští jitra k tomu, aby mi dal zasvěcení do *krijajógy*. Poznal jsem už její techniku od dvou žáků Láhirího Mahášaje – od otce a svého domácího učitele Svámího Kegalánandy – ale teprve v mistrově přítomnosti jsem plně pocítil její přetvářející sílu. Pod jeho dotekem se na mne vylilo veliké světlo, jako by společně zazářila nesčetná slunce. Záplava požehnání, zdolávající mé srdce až do jádra, pokračovala i další den. Teprve odpoledne jsem se přiměl opustit ášram.

„Do třiceti dnů se vrátíš.“ Když jsem dorazil do kalkatského domova, vstoupilo tam se mnou i naplnění mistrovsky předpovědi. Nikdo z mých příbuzných nešpičkoval o návratu „toulavého ptáka“, jak jsem se obával.

„Jsem šťasten za nás oba, synu.“ Seděli jsme s otcem ve večerním klidu. „Našel jsi svého gurma, tak jako jsem kdysi já našel zázračným způsobem toho svého. Naše životy střeží svatá ruka Láhirího Mahášaje. Ukázalo se, že tvůj mistr není žádný nedostupný himálajský světec, nýbrž že je nablízku. Moje modlitby byly vyslyšeny; nemusel jsem tě při tvém hledání Boha ztratit natrvalo z dohledu.“

Otec byl potěšen i tím, že budu pokračovat ve studiích; vhodně všechno zařídil. Nazítří jsem byl zapsán na Vyšší školu skotské církve v Kalkatě.

Šťastné měsíce rychle mijely. Moji učitelé si bezpochyby všimli, že mě v učebnách není moc často vidět. Šrírámpurský ášram byl příliš neodolatelným lákadlem. Mistr přijímal mou častou přítomnost bez komentáře. K mé úlevě se jen zřídka zmínil o učebních síních. I když bylo všem jasné, že ze mě nebude nikdy učenec, dařilo se mi získat čas od času minimum bodů, abych prošel.

Denní život v ášramu plynul hladce s řídkými změnami. Můj guru vstával před úsvitem. Vleže nebo někdy vsedě na posteli vstupoval do stavu *samádhi*.⁵¹ Bylo velmi jednoduché odhalit, kdy mistr procitl; jeho chrápání rázně ustalo.⁵² Ozval se povzdech či dva; někdy tělesný pohyb. Potom následoval tichý stav bez dýchání; byl v hlubokém jógickém blahu.

Nesnídalo se; napřed přišla dlouhá procházka u Gangy. Ty ranní toulky s guruem – jak jsou dodnes skutečné a živé! Ve vzpomínkách se často ocitám po jeho boku; jitřní slunce zahřívá řeku. Jasně zní jeho hlas, sytý autentičností pravdy.

Koupel a pak oběd. Jeho pečlivá příprava podle každodenních mistrových pokynů byla úkolem mladých žáků. Můj guru byl vegetarián. Ale než se stal mnichem, jedl vejce a ryby. Studentům radil, aby jedli jakoukoli prostou stravu, která vyhovuje jejich přirozenosti.

Jedl málo; často rýži, zbarvenou kurkumou, šťávou z řepy nebo špenátem a lehce pokropenou přepuštěným buvolím máslem. Jindy měl třeba čočkový *dál*⁵³ nebo tvarohové káří se zeleninou. Jako moučník manga či pomeranče s rýžovým pudingem nebo džus.

Odpoledne se objevovali návštěvníci. Ze světa jich proudil do ticha ášramu pravidelný proud. Každý se setkal u mistra se stejnou zdvořilostí a laskavostí. Pro člověka, který se realizuje jako duše a ne jako tělo nebo ego, dostává ostatní lidstvo nápadnou podobnost vzhledu.

Lhostejnost světců pramení z moudrosti. Místiti už unikli *máji*; její proměnlivé tváře intelektu či hlouposti už nejsou pro ně významné. Šrí Juktéšvar neprojevoval zvláštní ohledy vůči těm, kdo byli mocní nebo vlivní; ani nehleděl spatra na jiné pro jejich chudobu či

⁵¹ Doslova „zaměřit dohromady“. *Samádhi* je nadvědomý stav extáze, v němž jógin vnímá totožnost duše a Ducha.

⁵² Chrápání je podle fyziologů náznakem naprostého uvolnění.

⁵³ *Dál* je hustá polévka z drčené čočky či jiných luštěnin.

negramotnost. Uctivě vyslechl slova pravdy z úst dítěte a otevřeně ignoroval pokryteckého pandita.

V osm se večerelo a někdy tu byli ještě otálejší hosté. Můj guru se neomluvil, aby se navečeřel sám; nikdo neopustil jeho ášram hladov nebo neuspokojen. Nečekání hosté nikdy Šrí Juktéšvara nevyvedli z míry; pod jeho vynalézavým vedením se vždycky vynořila úplná hostina. Byl však spořivý. „Dopřej si pohodlí podle své peněženky,“ říkával často. „Rozmařilostí si přivodíš leda nepohodlí.“ Ať už šlo o chod ášramu nebo jeho stavební práce a opravy či jiné praktické záležitosti, projevoval mistr originalitu tvořivého ducha.

Tiché večerní hodiny přinesly často jednu z guruových rozprav, nadčasový poklad; každý jeho výrok byl vyměřen a vybroušen moudrostí. Jeho vyjadřování se vyznačovalo jemnou sebejistotou; bylo jedinečné. Mluvil jako nikdo jiný, koho jsem poznal. Svě myšlenky vážil na citlivých vahách rozlišování, než je oděl do roucha slov. Vycházela z něho podstata pravdy jako vonné výdechy duše. Vždy jsem si uvědomoval, že se nacházím v přítomnosti živého projevu Boha. Váha jeho božskosti mi před ním automaticky skláněla hlavu.

Jestliže pozdní hosté zjistili, že se Šrí Juktéšvar začíná nořit do Nekonečna, rychle se s nimi pouštěl do hovoru. Nebyl schopen zaujímat pózy nebo se vychloubat svou vnitřní otažitostí. Protože byl stále zajedno s Pánem, nepotřeboval pro svůj styk s ním zvláštní dobu. Mistr, který dosáhl seberealizace, už zanechal schůdky meditace za sebou. „Květ opadne, když se objeví plod.“ Ale světci často lpí na duchovních formách, aby povzbudili své žáky.

Když se blížila půlnoc, upadl někdy guru do spánku s přirozeností dítěte. Nestaral se o postel. Často ulehl i bez polštáře na úzký divan za svým obvyklým tygřím sedadlem.

Celonoční filozofická diskuse nebyla vzácností; kterýkoli žák ji mohl vyvolat intenzitou svého zájmu. Tehdy jsem nepociťoval únavu ani ospalost; stačila mistrova živá slova. „Och, už svítá! Projdeme se podél Gangy.“ Tak skončila nejedna lekce mého nočního školení.

Moje rané měsíce se Šrí Juktéšvarem vyvrcholily užitečnou lekcí na téma „Jak vyzrát na komáry“. Doma používala moje rodina v noci vždy moskytiéry. Zneklidnilo mě zjištění, že ve šrírámpurském ášramu se tento rozumný zvyk nedodržuje. A přece byla poustevna plná hmyzu; byl jsem poštipáný od hlavy až k patě. Guru se nade mnou slitoval.

„Kup si moskytiéru a jednu taky pro mne!“ Zasmál se a dodal: „Kdybys koupil jenom jednu pro sebe, soustředili by se všichni komáři na mne.“

Poslechl jsem víc než vděčně. Každý večer, když jsem přespával ve Šrírámpuru, mě guru vyzval, abych nad postelí natáhl moskytiéry.

Jednoho večera byli komáři zvlášť dotěrní. Ale mistr zapomněl na svou obvyklou instrukci. Nervózně jsem čekal, kdy začne hmyz bzučet. Když jsem uléhal, vyslal jsem ke komárům prosebnou modlitbu. O půl hodinu později jsem nenápadně zakašlal, abych vzbudil guruovu pozornost. Myslel jsem, že se zblázním z těch štípanců a zejména ze zpěvavého bzučení, kterým moskyti doprovázejí své krvežíznivé obřady.

Mistr se ani nepohnul; opatrně jsem k němu přistoupil. Nedýchal. Bylo to poprvé, co jsem ho pozoroval v jógickém transu; naplnilo mě to strachem.

„Určitě mu selhalo srdce!“ Přiložil jsem mu k nosu zrcátko; nezamlžilo se dechem. Abych si byl docela jist, stíkl jsem mu nozdry a ústa prsty. Tělo měl studené a nehybné. Jako omámený jsem se otočil, abych přivolal pomoc.

„Tak! Náš mladý experimentátor! Chudák můj nos!“ Mistrův hlas se zachvíval smíchem. „Proč nejdeš spát? Má se kvůli tobě změnit celý svět? Změň sebe sama – zbav se vědomí moskytů!“

Krotce jsem se vrátil na lůžko. Ani jeden komár se neodvážil přiblížit. Uvědomil jsem si, že guru předtím souhlasil s moskytiérou, jen aby mě potěšil; nebál se komárů. Měl takovou jógickou sílu, že je buď mohl přinutit, aby ho nechtěli bodnout, nebo jim mohl uniknout do vnitřní nezranitelnosti.

„Předváděl mi to,“ pomyslel jsem si. „Je to jógický stav, kterého se musím snažit dosáhnout.“ Jógin musí být schopen vniknout do nadvědomí a setrvat v něm bez ohledu na četná rozptýlení, která na této zemi nikdy nechybí. Ať už jde o bzučení hmyzu nebo pronikavou záři slunce, je třeba přehradit cestu smyslům. I pak sice člověk slyší a vidí, ale světy krásnější než ráj, ze kterého byl vyhnán.⁵⁴

Pouční moskyti posloužili i při další rané lekci. Stmívalo se. Mistrovi se nikdo nevyrovnal ve výkladu starých textů. Seděl jsem pokojně u jeho nohou. Do této idyly vnikl drzý komár a soupeřil o mou pozornost. Když mi zabodl svou jedovatou injekční stříkačku do stehna, automaticky jsem zvedl trestající ruku. Vtom jsem si

⁵⁴ Síly jógina, kterými vidí, slyší, chutná, čichá a hmatá svou jednotu ve stvoření bez použití smyslových orgánů, líčí *Taittirijáranjaka* takto: „Slepec probodl perlu; bezprsty ji navlékl na nit; bezkrký ji nosil; a bezjazyčný ji pochválil.“

vzpomněl na jeden z jógových aforismů Pataňdžalího – ten o *ahinse* (neubližování).

„Proč jsi nedokonal dílo?“

„Mistře! Chcete snad obhajovat zabítí?“

„Ne; ale v duchu jsi už smrtící ránu zasadil.“

„Nerozumím.“

„Pataňdžali měl na mysli odstranění *touhy* zabíjet.“ Pro Šrí Juktéšvara byly mé duševní pochody otevřenou knihou. „Tento svět není uzpůsoben pro doslovné praktikování *ahinsy*. Člověk může být nucen vyhubit škodlivé tvory. Ale není nucen pociťovat hněv nebo nepřátelství. Všechny formy života mají stejné právo na vzduch *máje*. Světec, který odhalí tajemství stvoření, bude v souladu s jeho nesčetnými udivujícími projevy. Každý se může přiblížit onomu pochopení, které krotí vnitřní vášeň ničit.“

„Gurudží, má se člověk raději obětovat divoké šelmě, než ji zabít?“

„Ne. Lidské tělo je vzácné. Má nejvyšší evoluční hodnotu pro svůj jedinečný mozek a páteřní centra. Ty umožňují pokročilému uctívači plně chápat a vyjadřovat i nejvznešenější aspekty božskosti. Žádná nižší forma není tak vybavena. Je pravda, že se člověk dopustí menšího hříchu, když je nucen zabít zvíře nebo kteréhokoli živočicha. Ale *vědy* učí, že svévolná ztráta lidského těla je vážným přestupkem proti karmanovému zákonu.“

S úlevou jsem si oddechl; ne vždy se člověk dočká potvrzení svých vrozených instinktů písmem.

Nikdy jsem nespatřil mistra v blízkosti tygra nebo leoparda. Střetl se však jednou s vražednou kobrou a přemohl ji svou láskou. Tento druh hada je v Indii velice obávaný – zaviní tu každoročně víc než pět tisíc úmrtí. K nebezpečnému střetu došlo v Purí, kde měl Šrí Juktéšvar druhou poustevnu, kouzelně situovanou u Bengálského zálivu. S mistrem tam byl tehdy Praphulla, mladý učedník z pozdějšího období.

„Seděli jsme venku u ášramu,“ vyprávěl mi Praphulla. „Nablízku se objevila kobra, půldruha metru čiré hrůzy. Roztáhla zlostně kápi a hnala se k nám. Guru ji uvítal přátelským uchechtnutím, jako by to bylo dítě. Strnul jsem, když jsem viděl, že začal rytmicky tleskat do dlaní.⁵⁵ Zůstal jsem docela tiše a jenom v duchu jsem horečně odříkával všechny modlitby, na které jsem si vzpomněl. Had byl už

⁵⁵ Kobra okamžitě zaútočí na každý pohybující se objekt ve svém dosahu. Zpravidla je jedinou nadějí na záchranu naprostá nehybnost.

docela blízko gurua a teď znehybněl, jako by ho jeho láskyplný postoj zmagnetizoval. Hrozivá kápě se postupně stáhla; had prolezl mistrovi mezi nohama a zmizel v křoví. Tehdy bylo pro mě nevysvětlitelné, proč guru tleskal a proč ho kobra neuštkla,“ končil Praphulla své vyprávění. „Teprve později jsem pochopil, že můj božský učitel neví, co je strach, že mu některý živý tvor ublíží.“

Jednou odpoledne ve svých raných měsících v ášramu jsem zjistil, že je zrak Šrí Juktéšvara pronikavě upřen na mne.

„Jsi moc hubený, Mukundo.“

Měl pravdu. Rady lahviček s posilovacími prostředky v mém kalkatském pokoji dosvědčovaly, že moje zapadlé oči a vyzáblá postava mi nejsou ani zdaleka po chuti. Nic však nepomáhalo; chronické nechutenství mě pronásledovalo už od dětství. Občas dosáhlo mé zoufalství vrcholu a tehdy jsem si kladl otázku, zda má vůbec smysl žít s tak nezdravým tělem.

„Léky mají svá omezení; tvořivá životní síla je nemá. Věř tomu a budeš zdrav a silný.“

Jeho slova probudila ve mně přesvědčení, jaké ve mně nedokázal vyvolat žádný léčitel – a vyzkoušel jsem jich hodně.

A hle! Den za dnem jsem přibíral. Za dva týdny po mistrově skrytém požehnání jsem nabral posilující váhu, která mi v minulosti unikala. Vytrvalé bolení břicha nadobro zmizelo. Později jsem byl svědkem, jak guru v okamžiku vyléčil i osoby trpící vážnými chorobami – tuberkulózou, cukrovkou, epilepsií nebo paralýzou. Nikdo z nich mu však nemohl být vděčnější než já, když mě najednou osvobodil od vzhledu kostlivce.

„Také jsem před lety potřeboval notně přibrat,“ vyprávěl mi Šrí Juktéšvar. „V době rekonvalescence po těžké nemoci jsem navštívil ve Váránasí Láhirího Mahášaje.

„Pane, byl jsem moc nemocný a ztratil jsem hodně na váze.“

„Vidím, že sis napřed přivodil nemoc, a teď si myslíš, že jsi hubený.“

Nebyla to ani zdaleka odpověď, jakou jsem očekával; ale guru dodal povzbudivě: „Podíváme se na to; zítra se už budeš určitě cítit líp.“

Vzal jsem jeho slova jako tajnou léčebnou metodu pro mou mysl, a tak mě nepřekvapilo, že jsem příštího rána pocítil vítaný přírůstek síly. Vyhledal jsem mistra a nadšeně zvolal: „Pane, už je mi dnes o mnoho líp.“

„Ano? Tak to ses dneska sám posílil.“

„Ne, mistře!“ protestoval jsem. „To vy jste mi pomohl; poprvé za celé týdny mám v sobě nějakou energii.“

„Ano, tvoje nemoc byla docela vážná. Tělo máš ještě křehké; kdo ví, jak ti bude zítra.“

Pomyšlení na možný návrat slabosti způsobilo, že jsem se zachvěl strachem. Příští ráno jsem se sotva dovlekl do domu Láhirího Mahášaje.

„Pane, už jsem zase nemocen.“

Guruův pohled byl zvláštní. „Tak! Zase ses připravil o zdraví.“

„Gurudévo, teď už vím, že si ze mne utahujete!“ Moje trpělivost byla vyčerpána. „Nechápu, proč nevěříte mým pravdivým zprávám.“

„Opravdu způsobovaly to, že ses cítil střídavě slabý a silný, jenom tvoje myšlenky.“ Mistr se na mne láskyplně zadíval. „Viděl jsi, jak se tvoje zdraví přesně řídilo tvým očekáváním. Myšlenka je síla, stejně jako elektřina nebo gravitace. Lidská mysl je jiskra všemocného vědomí Boha. Mohl bych ti ukázat, že se okamžitě stane to, v co tvoje mocná mysl uvěří.“

Věděl jsem, že Láhirí Mahášaj nikdy nemluví naprázdno, a tak jsem ho oslovil s velkou úctou a vděčností: „Jestli si budu myslet, mistře, že je mi dobře a že jsem opět nabyl normální váhy, stane se to?“

„Už se to v tomto okamžiku stalo,“ odvětil můj guru vážně s pohledem soustředěným do mých očí.

Hned jsem pocítil nejen příliv síly, ale i váhy. Láhirí Mahášaj se uchýlil k mlčení. Po několika hodinách u jeho nohou jsem se vrátil do matčina domu, kde jsem bydlel při svých návštěvách Váránasí.

„Co je to s tebou, synu? Snad jsi neotekl z vodnatelnosti?“ Matka sotva uvěřila vlastním očím. Moje tělo mělo teď stejně statné rozměry jako před nemocí.

Zvážil jsem se a zjistil jsem, že jsem za jediný den přibral pětadvacet kilo; už mi zůstaly. Přátelé a známí, kteří předtím spatřili moji vyzáblou postavu, byli bez sebe úžasem. Mnoho z nich změnilo způsob života a stalo se v důsledku tohoto zázraku žáky Láhirího Mahášaje.

Můj guru věděl, že tento svět není nic jiného než objektivizovaný sen Stvořitele. Protože si byl docela vědom své jednoty s Božským snilkem, mohl Láhirí Mahášaj přivodit v kosmické vizi jakoukoli změnu.⁵⁶

⁵⁶ „Proto vám pravím: Věřte, že všechno, oč v modlitbě prosíte, je vám dáno, a budete to mít.“ Marek 11:24. Místí, kteří mají božskou vizi, jsou s to přenést své uvědomění na žáky, jako to při této příležitosti udělal Láhirí Mahášaj se Šrí Juktéšvarem.

Všechnu tvorbu řídí zákony,“ zakončil Šrí Juktéšvar. „Ty, co se projevují ve vnějším vesmíru a jsou vědou odhalitelné, se nazývají přírodní zákony. Ale existují i jemnější zákony vládoucí v oblastech vědomí, které lze poznat jen vnitřní vědou jógy. I skryté duchovní úrovně mají své přirozené a zákonité principy fungování. Pravou povahu hmoty nechápe fyzik, nýbrž plně uvědomělý mistr. Tak byl Kristus schopen vrátit sluhovi ucho, které mu usekl jeden z jeho učedníků.“⁵⁷

Šrí Juktéšvar byl skvělý vykladač písem. Mnoho mých nejšťastnějších vzpomínek je spojeno s jeho rozpravami. Ale perly svých myšlenek neházel do popela nepozornosti nebo hlouposti. Stačil jediný neklidný pohyb mého těla nebo krátké upadnutí do roztržitosti a mistr najednou ustal ve svém výkladu.

„Nejsi tady,“ přerušil jednou odpoledne svou rozpravu. Jako vždy sledoval mou pozornost se zničující bezprostředností.

„Gurudží!“ protestoval jsem. „Vůbec jsem se nepohnul, ani jsem nemrknul; mohu opakovat každé slovo, které jste pronesl.“

„A přece jsi nebyl plně se mnou. Ve svém duševním pozadí sis vytvářel tři instituce – jednu v lesní samotě, druhou na kopci a třetí u moře.“

Opravdu jsem měl v hlavě skoro podvědomě tyto vágně formulované myšlenky. Omluvně jsem se na něho podíval.

„Co si mám počít s mistrem, který pronikne i do mého náhodného zamyšlení?“

„Sám jsi mi dal k tomu právo. Hluboké pravdy, které ti vykládám, nelze pochopit bez úplného soustředění. Pokud to není nutné, nevtírám se jiným do myšlení. Člověk má přirozené právo potají se toulat mezi svými myšlenkami. Pán do nich nezván nevstupuje; a ani já se do nich neodvážuji vtírat.“

„Jste vždy vítán, mistře.“

„Svoje stavitelské sny uskutečníš později. Teď je čas na studium.“

Tak odhalil můj guru svým prostým způsobem příchod tří velkých událostí v mém životě. Od raného mládí jsem míval záhadné vize tří budov, každé v jiném prostředí. Tyto vidiny nabyly podoby přesně v tom pořadí, jak naznačil Šrí Juktéšvar. Nejprve přišlo založení jógové školy pro chlapce v Ráňčí, potom můj americký hlavní stan na kopci u Los Angeles a nakonec ášram v jižní Kalifornii u širého Pacifiku.

⁵⁷ „A jeden z nich napadl sluhu veleknězova a uťal mu pravé ucho. Ježíš však řekl: ‚Přestaňte s tím!‘ Dotkl se jeho ucha a uzdravil ho.“ Lukáš 22:50-51.

Mistr nikdy arogantně neprohlašoval: „Prorokuji, že se stane to a to.“ Spíše naznačoval: „Nemyslíš, že se to může stát?“ Ale jeho prostá řeč skrývala věšteckou sílu. Nic nemusel odvolávat; jeho lehce zastřená slova nikdy nelhala.

Šrí Juktéšvar se choval rezervovaně a věcně. Nebylo v něm nic vágního nebo hloupě vizionářského. Jeho nohy stály pevně na zemi; jeho hlava byla v útočišti nebe. Obdivoval praktické lidi. „Svatost není hloupost. Božské vjemy neochromují,“ říkával. „Nejbystřejší inteligenci dává vznik aktivní ctnost.“

Z mistrova života jsem poznal, jaká propast dělí duchovní realismus od obskurního mysticismu, mylně považovaného za jeho protějšek. Můj guru nebyl ochoten diskutovat o nadfyzických oblastech. Jeho jedinou „kouzelnou“ auru byla aura dokonalé prostoty. Při hovoru se vyhýbal ohromujícím zjištěním. Jiní hovořili o zázracích, ale nedokázali nic; Šrí Juktéšvar se jen zřídka zmínil o tajemných zákonech, ale potají s nimi zacházel, jak se mu zachtělo.

„Uvědomělý člověk nekoná zázraky, pokud nezíská niterný souhlas,“ vysvětloval mistr. „Bůh si nepřeje, aby se tajemství jeho tvorby jen tak odhalovala. Každý jedinec na světě má také nezadatelné právo na svou svobodnou vůli. Světec této nezávislosti nezneužívá.“

Příčinou guruova zvyku mlčet bylo jeho hluboké vnímání Nekonečna. Nezbyval mu čas na neustálá „odhalení“, která vyplňují dny učitelů bez sebeuvědomění. „V mělkých lidech způsobují rybky malých myšlenek velké pozdvižení. Oceán myslí velryby inspirace sotva zčeří.“ Tomuto pozorování z hinduistických písem neschází humor.

Pro neokázalý převlek mého guru poznalo v něm jen málo současníků nadčlověka. Populární rčení, že kdo nedokáže skrýt svou moudrost, je hlupák, by se na Šrí Juktéšvara nikdy nedalo použít. Ačkoli se stejně jako všichni ostatní narodil jako smrtelník, dosáhl totožnosti s Vládce času a prostoru. Nenašel žádnou nepřekonatelnou překážku, která by zabránila splývání lidského s božským. Pochopil jsem, že žádná taková překážka neexistuje, leda v duchovní nedobrodružnosti člověka.

Dotek svatých nohou Šrí Juktéšvara mě vždy vzrušil. Jógini učí, že uctivý dotek mistra žáka duchovně magnetizuje; vytváří jemný proud. Často rozleptá nežádoucí návykové mechanismy v mozku uctívajícího a blahodárně naruší žláby jeho světských tendencí. Alespoň na okamžik se před ním mohou nadzvednout tajemné závoje *máje* a umožnit mu zahlédnout skutečnost požeňání. Celé mé tělo reagovalo

osvobozujícím žárem, kdykoli jsem po indickém způsobu poklekl před svým guruem.

„I když Láhíri Mahášaj mlčel,“ vyprávěl mi mistr, „nebo když rozmlouval o něčem jiném než o náboženských věcech, zjišťoval jsem, že mi i tak předává nevýslovné poznání.“

Šrí Juktéšvar na mne působil podobně. Kdykoli jsem přišel do ášramu ustaraný nebo lhostejný, můj postoj se okamžitě nepozorovatelně změnil. Při pouhém spatření guruu sestoupil na mne léčivý klid. Každý den s ním byl novým zážitkem radosti, míru a moudrosti. Nikdy jsem ho neviděl zklamaného nebo opojeného chtivostí či hněvem nebo jinou emocí.

„Mlčky se blíží temnota *máje*. Odkvapme domů do svého nitra!“ Těmito slovy připomínal vždy za soumraku žákům, že potřebují krijájógu. Vždy měl ve své poustevně *čély*.⁵⁸ Jejich duchovní a intelektuální výchova byla jeho celoživotním zájmem; ještě krátce předtím, než skončil, přijal na výcvik dva šestileté chlapce a jednoho šestnáctiletého mladíka. Usměřňoval jejich mysl i životy s pečlivou kázní. Obyvatelé ášramu svého guruu milovali a zbožňovali; stačilo, aby slabě tleskl, a už byli dychtivě u něho. Když odtazité mlčel, nikdo se neodvážil promluvit; a když zazněl jeho smích, hleděli na něho jako děti na vlastního otce.

Mistr zřídka někoho požádal o osobní službu a také nepřijal od studenta pomoc, pokud jeho ochota nebyla upřímná. Klidně si sám vypral oděv, jestliže jeho žáci tuto povinnost zanedbali. Nosil tradiční okrový šat svámijů; jeho obuv bez tkaniček byla v souladu s jóginským zvykem z tygří nebo srnčí kůže.

Mistr hovořil plynule anglicky, francouzsky, hindsky a bengálsky; měl i dobrou znalost sanskrtu. Trpělivě poučoval své žáky o různých zkratkách, které důmyslně vymyslel při studiu angličtiny a sanskrtu.

Na své tělo byl opatrný. Nekonečno, říkal, se projevuje tělesným a duševním zdravím. Ozdravoval od všech extrémů. Jeden žák se jednou pustil do dlouhého půstu. Guru se jen zasmál: „Proč nehodit psovi kost?“

Jeho zdraví bylo znamenité; nikdy jsem ho neviděl stonat. Ale dovoloval studentům navštívit lékaře, když se to jevílo potřebné. To proto, aby projevil respekt k světským zvyklostem: „Lékaři musí konat svou práci – léčit aplikováním božího zákona na hmotu.“ Vyzdvihoval však nadřazenost mentální terapie a často opakoval: „Největší čistič je moudrost.“

⁵⁸ Žáky; od sanskrtského kořene „sloužit“.

„Tělo je zrádný přítel. Dávej mu, co mu patří, ale nic víc,“ říkával. „Bolest i radost přejdou; snášej obojí s klidem, ale současně se snaž zbavit se jich. Představitivost jsou dveře, jimiž vstupuje nemoc i uzdravení. Nevěř v reálnost choroby, ani když jsi nemocen; neuznaný návštěvník uteče.“

Mezi mistrovými žáky bylo hodně lékařů. „Ti, kdo vyslídili fyzikální zákony, mohou snadno zkoumat i vědu o duši,“ říkal jim. „Za tělesnou strukturou se skrývá jemný duchovní mechanismus.“⁵⁹

Šrí Juktěšvar nabádal své žáky, aby byli živoucím spojením západních a východních ctností. Sám byl ve vnějších zvycích čínorodý Západan, ale v nitru duchovní Orientálec. Chválil pokrokové, důmyslné a hygienické zvyky Západu i náboženské ideály, které obdařily svatozáří Východ.

Kázeň nebyla pro mě ničím neznámým; doma byl otec důsledný a Ananta často přísný. Ale výcvik Šrí Juktěšvara nelze charakterizovat jinak než jako drastický. Můj guru byl perfekcionista, hyperkritický ke svým žákům, ať už šlo o okamžik nebo o jemné odstíny chování.

„Dobré mravy bez upřímnosti jsou jako krásná mrtvá dáma,“ poznamenal při jedné vhodné příležitosti. „Přísnost bez zdvořilosti je jako chirurgův nůž, účinný, ale nepřijemný. Otevřenost se zdvořilostí pomáhá a je obdivuhodná.“

Můj duchovní pokrok mistra zřejmě uspokojoval, protože se o něm zmínil jen zřídka; zato po jiných stránkách nebyly mým uším jeho výčitky cizí. Mými hlavními prohřešky byly rozržitost, neustálé upadání do smutných nálad, nedodržování jistých pravidel etikety a občasná nemetodičnost.

„Podívej se, jak dobře organizovaná a po všech stránkách vyvážená je činnost tvého otce Bhagabatího,“ poukazoval guru. Oba žáci Láhirího Mahášaje se setkali brzy poté, co jsem zahájil své poutě do Šírámपुरu. Oba s obdivem hodnotili toho druhého. Oba si vybudovali vnitřní život z duchovní žuly, věky nenarušitelný. Přechodní učitelé mého ranějšího věku mi vštěpovali některé mylné zásady. *Čéla*, bylo mi řečeno, se nemusí usilovně starat o světské

⁵⁹ Odvážný lékař Charles Robert Richet, nositel Nobelovy ceny za fyziologii, napsal: „Metafyzika nebyla ještě oficiálně uznána za vědu. Ale bude... V Edinburghu jsem před 100 fyziology prokázal, že našich pět smyslů není jediným prostředkem našeho poznání a že skutečnost někdy dospěje k inteligenci i jinak. To, že některý fakt je vzácný, ještě neznamená, že neexistuje. Protože studium je těžké, je to důvodem k jeho neuznání?... Ti, kdo horlí proti metafyzice jako okultní vědě, se budou stydět jako ti, kdo horlili proti chemii jenom proto, že kámen mudrců je iluze... Pokud jde o zásady, jsou tu jediné zásady Lavoisiera, Clauda Bernarda a Pasteura – vždy a všude *experimentální*. Proto zdravím novou vědu, která změní orientaci lidského myšlení.“

povinnosti; když jsem zanedbal své úkoly nebo je vykonal nedbale, netrestali mě. Takové výuce se lidská povaha přizpůsobí velice snadno. Ale pod neúprosnou mistrovou rákoskou jsem se z příjemné desiluze nezodpovědnosti brzy vzpamatoval.

Mého gurua nešlo podplatit, a to ani láskou. K tomu, kdo se jako já dobrovolně nabídl, že bude jeho učedníkem, neprojevoval žádnou shovívavost. Ať už jsme byli mistr a já obklopeni jeho žáky nebo cizími lidmi, nebo jsme byli spolu sami, vždycky hovořil přímo a ostře. Ani sebemenší upadnutí do mělkosti nebo nedůslednosti neuniklo jeho výčitkám. Toto zkrušující zacházení bylo těžké snášet, ale já jsem byl odhodlán nechat Šrí Juktéšvara, aby ze mne vyhnal všechny psychické vrtochy. Když se dřel s tímto titánským přetvářením, mnohokrát jsem se otřásal pod vahou jeho kázeňského kladiva.

„Jestli se ti moje slova nelíbí, můžeš kdykoli odejít,“ ujišťoval mě mistr. „Nechci od tebe nic jiného než tvé vlastní zdokonalení. Zůstaň jedině, když cítíš, že z toho máš prospěch.“

Za každou pokořující ránu, kterou zasadil mé marnivosti, za každý zub, který mi přesným úderem vyrazil z metaforické čelisti, jsem mu nevýslovně vděčný. Tvrdé jádro lidského egoismu lze těžko vyloupnout jinak než hrubě. Teprve když zmizí, nalezne Božství nezatarasený kanál; marně se pokouší proniknout do srdcí zatvrdlých sobectvím.

Moudrost Šrí Juktéšvara byla tak pronikavá, že často odpovídal na nevyslovené poznámky. „Co si člověk představuje, že slyší, a co měl mluví opravdu na mysli, mohou být dvě docela odlišné věci,“ říkal. „Snaž se cítit za zmatkem slov myšlenky!“

Ale božský vzhled je pro světské uši bolestivý; u povrchních žáků nebyl mistr oblíben. Zato moudří – vždycky v menšině – ho hluboce ctili. Troufám si tvrdit, že Šrí Juktéšvar by byl nejvyhledávanějším guruem v Indii, nebýt toho, že jeho slova byla tak přímá a tak káravá.

„Jsem tvrdý k těm, kdo si ke mně přijdou pro výcvik,“ přiznal přede mnou. „Takový je můj způsob – ber, nebo nech být! Nikdy nedělám kompromisy. Ale ty budeš ke svým žákům shovívavější; to je zase tvůj způsob. Já se jenom pokouším očist'ovat ohněm přísnosti, který pálí nad průměrnou snesitelnost. Jemný přístup lásky také přetváří. Metoda neústupnosti a poddajnosti jsou stejně účinné, používá-li se jich moudře. Ty pojedíš do cizích zemí, kde přímé útoky na ego neoceňují. Učitel nemůže šířit na Západě poselství Indie bez hojné míry přizpůsobivé trpělivosti a shovívavosti.“ Nebudu ani konstatovat, kolik pravdy jsem později našel v mistrových slovech.

Ačkoli Juktéšvarova přsnost zabránila tomu, aby za svých let na zemi získal velký počet následovníků, jeho živoucí duch se projevuje po celém světě prostřednictvím vážných studentů *krijájogy* a jiných učení dodnes. Ovládá duše v rozsáhlejší oblasti, než o jaké kdy snil Alexandr.

Jednou přijel navštívit Šrí Juktéšvara otec. Pravděpodobně očekával, že o mně uslyší pár pochvalných slov. Byl to pro něho otřes, když musel vyslechnout dlouhý výčet mých nedostatků. Mistr měl ve zvyku vypočítávat prosté, zanedbatelné nedostatky s výrazem okázalé vážnosti. Otec pospíchal za mnou: „Z poznámek tvého gurua jsem vyrozuměl, že v tobě zjistil naprostou trosku!“ Ale nevěděl, zda se tomu smát nebo plakat.

Jedinou příčinou tehdejší mistrovy nelibosti bylo, že jsem se navzdory jeho jemnému náznaku pokoušel obrátit jistého člověka na duchovní cestu.

Hnán pohoršením vyhledal jsem mistra. Přijal mě se sklopeným zrakem, jako by si byl vědom své viny. Byl to jediný případ, kdy jsem spatřil před sebou božského lva krotkého. Plně jsem si ten ojedinělý okamžik vychutnal.

„Pane, proč jste mě před mým udiveným otcem tak nelítostně odsoudil? Bylo to spravedlivé?“

„Už to nikdy neudělám.“ Mistrův hlas zněl omluvně.

Okamžitě mě tím odzbrojil. Jak pohotově přiznal ten velký muž svou chybu! I když už nikdy otce neznepokojil, nelítostně mě trhal dál na kusy, kdykoli a kdekoli se mu zlíbilo.

Noví žáci se v obsáhlé kritice druhých často přidávali ke Šrí Juktéšvarovi. Moudří jako guru! Ale kdo útočí, nesmí být bez obrany. Titěž žakovští kritici se dávali na překotný útěk, sotva mistr vypustil veřejně pár šípů ze své analytické kuše jejich směrem.

Jsou žáci, kteří hledají gurua podle svého obrazu. Takoví studenti si často stěžovali, že Šrí Juktéšvara nechápou.

„Stejně nechápete ani Boha!“ odsekl jsem jednou. „Až vám bude světec jasný, budete sami světci.“ Kdo může chtít pochopit bezednou povahu mistra v jediném okamžiku?

Studenti přicházeli a zpravidla zase odcházeli. Ti, kdo bažili po cestě uhlazených sympatií a pohodlného poznání, ji v ášramu nenašli. Mistr nabízel útočiště a vedení na celý věk, ale mnoho žáků lakotně požadovalo ještě balzám pro své ego. Odešli a dali před pokorou přednost nesčetným pokořením života. Mistrovy planoucí paprsky, sluneční svit jeho moudrosti, byly příliš silné pro jejich duchovní

neduh. Našli si jiného, menšího učitele, který je zaštitil lichotkami a umožnil jim neklidný spánek nevědomosti.

Ve svých raných měsících s mistrem jsem mívával strach z jeho výtek. Ty byly, jak jsem brzy zjistil, vyhrazeny učedníkům, kteří si žádali jeho slovní vivisekci. Jestliže některý dotčený žák zaprotestoval, Šrí Juktéšvar zmlknul. Jeho slova nebyla nikdy hněvivá, nýbrž ve své moudrosti neosobní.

Mistrův hluboký pohled nebyl pro nepřipravený sluch náhodných návštěvníků; zřídka se zmínil o jejich nedostacích, ani když byly nápadné. Ale vůči studentům, kteří hledali jeho rady, pociťoval Šrí Juktéšvar vážnou zodpovědnost. Odvážný je věru guru, který se ujme úkolu přetavit tvrdou rudu lidství prostoupenou egem! Odvaha světce pramení z jeho soucitu s klopytajícími slepci tohoto světa.

Když jsem se vzdal vnitřního vzdoru, zaznamenal jsem z jeho strany výrazný pokles kárání. Mistr roztál v relativní shovívavost. Časem jsem odboural všechny zdi logických argumentů a podvědomých výhrad, kterými se zpravidla zaštiťuje lidská osobnost.⁶⁰ Odměnou mi byl přirozený soulad s guruem. Tehdy jsem v něm odhalil důvěřivého, ohleduplného a mlčky milujícího člověka. Ale neprojevoval své city navenek a nevěnoval mi jediné slovo náklonnosti.

Moje povaha je v podstatě uctívačská. Zpočátku mě znepokojovalo zjištění, že můj guru, prosycený *džňánou*, ale zdánlivě bez *bhakti*,⁶¹ se vyjadřuje jen v termínech chladné duchovní matematiky. Ale když jsem se uvedl v soulad s jeho povahou, můj

⁶⁰ Podvědomím řízené logické argumentování je naprosto odlišné od neomylného vedení pravdou, které pochází z nadvědomí. Západní myslitelé v čele s francouzskými vědci ze Sorbonny začínají zkoumat možnost vnímání božskosti v člověku. „V posledních dvaceti letech věnovali psychologové pod Freudovým vlivem všechen svůj čas zkoumání oblasti podvědomí,“ napsal v roce 1929 Rabbi Israel H. Levinthal. „Je pravda, že podvědomí odhaluje mnoho záhad, které mohou vysvětlit lidské jednání, ale ne všechno naše jednání. Může vysvětlit abnormální reakce, ne však skutky, které jsou nad normálem. Nejnovější psychologie vedená francouzskými školami objevila v člověku novou oblast, kterou nazývá nadvědomím. V protikladu k podvědomí, které představuje ponorné proudy naší přirozenosti, odhaluje výšiny, kterých může naše přirozenost dosáhnout. Člověk zahrnuje trojí, nikoli dvojí osobnost: naše vědomí a podvědomí jsou korunovány nadvědomím. Před mnoha lety naznačil anglický psycholog F. W. H. Meyers, že v hlubinách naší bytosti se skrývá právě tak hromada smetí jako pokladna. V protikladu k psychologii, která soustřeďuje všechen svůj výzkum na podvědomí, zaměřuje tato nová psychologie nadvědomí svou pozornost na onu pokladnu, která jediná může vysvětlit veliké, nesobecké, hrdinské skutky lidí.“

⁶¹ *Džňána* – moudrost; *bhakti* – oddanost; dvě hlavní cesty k Bohu.

zbožný postoj k Bohu nijak neoslábl, ale spíše zesílil. Sebeuvědomělý mistr je plně schopen vést různé žáky v intencích přirozené dráhy jejich základních sklonů.

Můj vztah ke Šrí Juktéšvarovi, ačkoli nevyсловovaný, byl obdařen veškerou výmluvností. Často jsem pod svými myšlenkami našel jeho mlčenlivý podpis, který činil řeč zbytečnou. Když jsem tiše seděl vedle něho, cítil jsem, jak se na mne řinou jeho dary.

O letních prázdninách mého prvního roku na vysoké škole se výrazně projevila mistrova nestranná spravedlnost. Uvítal jsem příležitost strávit se svým guruem ve Šrírámpuru několik nerušených měsíců.

„Můžeš se starat o ášram.“ Mistr byl potěšen mým nadšeným příjezdem. „Tvou povinností bude přijímat hosty a dohlížet na práci ostatních žáků.“

O dva týdny později byl přijat k výcviku v poustevně Kumár, mladý vesničan z Východního Bengálska. Byl pozoruhodně inteligentní a brzy si získal mistrova náklonnost. Z jakéhosi nepochopitelného důvodu byl Šrí Juktéšvar k novému žákovi velmi shovívavý.

„Mukundo, předej Kumárovi svoje povinnosti a věnuj se zemetání a vaření,“ nařídil mistr poté, co byl u nás nový chlapec asi měsíc.

Kumár, nadšený svou vůdčí rolí, se proměnil v malého domácího despotu. V tiché vzpouře se ostatní žáci obraceli i nadále v každodenních záležitostech na mne.

„Mukunda je nemožný! Udělal jste ze mne dozorce, ale ostatní chodí za ním a poslouchají jeho,“ postěžoval si o tři týdny později Kumár našemu guruovi. Slyšel jsem to ze sousední místnosti.

„Proto jsem ho přidělil do kuchyně a tebe do přijímacího pokoje.“ Zničující tón Šrí Juktéšvara byl pro Kumára něčím novým. „Tak sis mohl uvědomit, že člověk hodný vůdcovství má touhu sloužit a ne vládnout. Chtěl jsi Mukundovo postavení, ale nedokázal sis je po zásluze udržet. Vrať se teď ke své dřívější práci pomocného kuchaře!“

Po tomto zahanbujícím incidentu obnovil mistr vůči Kumárovi svůj dřívější neobvykle shovívavý postoj. I když byl nový chlapec zjevně jeho oblíbencem, nijak mě to nezdrtilo. Osobní idiosynkrasie, třeba i mistrů, dodávají obrazu života bohatou složitost. Moji povahu zřídka ovládne detail; u Šrí Juktéšvara jsem hledal něco vzácnějšího než vnější pochvalu.

Jednou se mnou mluvil Kumár bez důvodu jedovatě; hluboce se mě to dotklo.

„Hlava ti div nepraskne pýchou,“ varoval jsem ho a intuitivně jsem cítil, že mám pravdu. „Jestli se nepolepšíš, budeš jednoho dne vyzván, abys z ášramu odešel.“

Kumár se tomu sarkasticky zasmál a opakoval má slova guruovi, který zrovna vešel do místnosti. V očekávání, že dostanu vyhubováno, uchýlil jsem se krotce do kouta.

„Možná že má Mukunda pravdu.“ Z mistrovy odpovědi zazněl neobvyklý chlad. Unikl jsem bez pokárání.

O rok později se Kumár vypravil na návštěvu do svého domova. Ignoroval tichý nesouhlas Šrí Juktéšvara, který nikdy autorativně nenařizoval svým žákům, kam mají či nemají jít. Když se chlapec za pár měsíců vrátil do Šrírámpuru, byla na něm patrná nepříjemná změna. Ten tam byl impozantní Kumár s vážně zářící tváří. Před námi stál už jen bezvýrazný venkovan, který si v poslední době osvojil mnoho nepěkných zvyků.

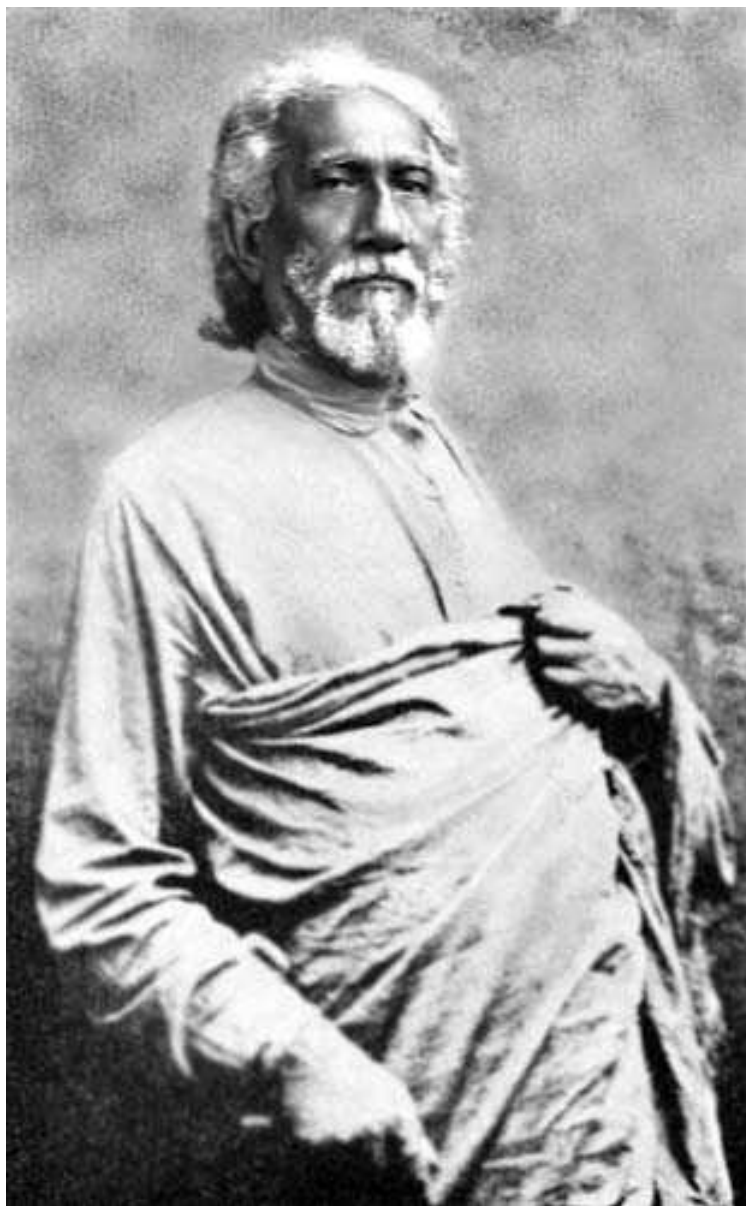
Mistr si mě zavolal a se zlomeným srdcem hovořil o tom, že chlapec se už nehodí pro život v ášramu.

„Mukundo, nechám to na tobě, abys řekl Kumárovi, aby zítra odešel; já nemohu!“ Šrí Juktéšvar měl slzy v očích, ale rychle se ovládl. „Ten chlapec by nebyl nikdy klesl tak hluboko, kdyby mě byl poslechl a neodešel někam, kde se stýkal s nežádoucími společníky. Odmítl moji ochranu; jeho guruem musí ještě být necitelný svět.“

Kumáruv odchod mě nijak nenadchl; smutně jsem se divil, jak se mohl někdo, obdařený schopností získat si mistrovi lásku, nechat zvlábit lacinějšími lákadly. Potěšení z vína a sexu je zakořeněno v lidské přirozenosti a nevyžaduje žádnou zvláštní vnímavost. Smyslové neřesti jsou jako věčně zelený oleandr, jehož barevné květy krásně voní, ale každá část rostliny je jedovatá.⁶²

„Bystrá inteligence je dvousečná,“ poznamenal jednou mistr o Kumárově znamenité hlavě. „Můžeš jí použít konstruktivně nebo destruktivně jako nože – buď k vyříznutí vředu nevědomosti, nebo k podříznutí vlastního hrdla. Inteligence je správně vedena jedině tehdy, když rozum uzná nevyhnutelnost duchovního zákona.“

⁶² „Člověk vynakládá v bdělém stavu mnoho úsilí na experimentování se smyslovými rozkošemi; když je celá skupina smyslových orgánů unavena, zapomene i na rozkoš, která je po ruce, a jde spát, aby si odpočinul v duši, své vlastní přirozenosti,“ napsal velký vědák Šankara. „Nadsmyslové blaho je takto velmi snadno dosažitelné a je mnohem vyšší než smyslové potěšení, které vždy končí znechucením.“

Můj mistr Šrí Juktéšvar, učedník Láhirího Mahášaje

Můj guru se volně stýkal s mužskými i ženskými žáky a se všemi jednal jako se svými dětmi. Uvědomoval si rovnost jejich duší a neprojevoval vůči nikomu žádnou zaujatost.

„Ve spánku nevíš, jestli jsi muž nebo žena,“ říkal. „Stejně jako se nestane ženou muž, který se za ni převleče, nemá duše, převlečená za muže nebo ženu, žádné pohlaví. Duše je čistý, neměnný obraz Boha.“

Šrí Juktéšvar se nikdy nevyhýbal ženám, ani je neodsuzoval jako objekty svádění. Říkal, že i muži jsou pokušením pro ženy. Jednou jsem se ho zeptal, proč jeden velký starověký světec označil ženy za „bránu do pekel“.

„Nějaká dívka musela v jeho raném životě způsobit jeho duševnímu klidu velké potíže,“ odvětil guru sarkasticky. „Jinak by nebyl odsuzoval ženy, ale nějakou nedokonalost ve svém sebeovládání.“

Když se některý návštěvník odvážil vyprávět v ášramu dvojsmyslný příběh, zachoval mistr neúčastné mlčení. „Nenechte se bít provokujícím bičem hezké tváře,“ říkal svým žákům. „Jak může mít opravdové potěšení ze světa otrok svých smyslů? Když se brodí v bahně, unikají mu jemné vůně. Člověk se živelnými choutkami ztrácí všechno jemné rozlišování.“

Studenti, kteří se snažili uniknout klamu dualistické *máje*, dostávali od Šrí Juktéšvara trpělivé a chápavé rady.

„Tak jako je účelem jezení uspokojit hlad a ne chtivost, je sexuální instinkt určen k rozmnožování druhu podle přírodního zákona a ne k zažehávání nenasytné touhy,“ říkal. „Zničte už nyní špatné tužby; jinak vás budou následovat, až bude vaše astrální tělo odloučeno od své fyzické schránky. I když je tělo slabé, mysl by měla stále odolávat. Přepadne-li vás s krutou silou pokušení, překonejte je neosobní analýzou a nezdolnou vůlí. Každá přirozená vášně se dá ovládnout.“

Uchovávejte si sílu. Buďte jako prostorný oceán, vstřebávající všechny říční přítoky smyslů. Malé touhy jsou otvory v rezervoáru vašeho vnitřního pokoje, které umožňují promrhání hojivých vod v pouštním písku materialismu. Mocný aktivizační podnět nesprávné touhy je největší nepřítel štěstí člověka. Procházej světem jako lev sebeovládání; postarej se, aby tě neproháněla žába slabosti.“

Uctívač je nakonec osvobozen od všech bezděčných impulsů. Promění svou potřebu lidské lásky v tužbu jedině po Bohu, lásku výlučnou, neboť všudepřítomnou.

Matka Šrí Juktéšvara žila ve čtvrti Ránamahala ve Váránasí, kde jsem svého gurma poprvé navštívil. Byla vlídná a laskavá, ale měla

velmi vyhraněné názory. Jednou jsem stál na balkoně a pozoroval, jak spolu matka a syn hovoří. Svým klidným, rozumným způsobem se mistr pokoušel svou matku o něčem přesvědčit. Zjevně se mu to nepodařilo, protože velmi energicky zavrtěla hlavou.

„Ne, ne, můj synu, jdi teď pryč! Tvoje moudrá slova nejsou pro mne. Já nejsem tvůj žák.“

Šrí Juktéšvar couvl bez dalšího slova jako vyhubované dítě. Byl jsem dojat jeho úctou k matce i v její nerozumné náladě. Viděla v něm jenom svého malého chlapce a ne mudrce. Tato drobná událost měla jistý půvab; vrhala dodatečné světlo na neobvyklou povahu mého gurua, vnitřně pokorného a navenek neoblomného.

Řádové předpisy nedovolují svámijům udržovat světská pouta, když už je formálně přet'ali. Nesmějí provádět rodinné obřady, které jsou pro hospodáře povinné. Ale Šankara, starověký zakladatel řádu svámijů, na tento předpis nedbal. Po smrti své milované matky spálil její tělo v nebeském ohni, který nechal vytrysknout ze své zdvižené dlaně.

Také Šrí Juktéšvar ignoroval tato omezení, i když méně okázalým způsobem. Když zemřela jeho matka, zařídil na břehu svaté Gangy ve Váránasí kremační obřad a ve shodě s odvěkým zvykem pohostil mnoho bráhmanů.

S výjimkou písem poctil Šrí Juktéšvar jen zřídka nějakou knihu tím, že si ji přečetl. Přesto byl obeznámen z posledními vědeckými objevy a jinými pokroky v oblasti poznání. Jako brilantní debatér si rád vyměňoval se svými hosty názory na různé věci. Jeho pohotový vtip a veselý smích oživily každou diskusi. Mistr byl často vážný, ale nikdy zachmuřený. „Když člověk hledá Pána, nemusí znásilňovat svou tvář,“ říkával. „Pamatujte si, že nalezení Boha bude znamenat pohřeb veškerého žalu.“

Z filozofů, profesorů, právníků a vědců, kteří navštěvovali ášram, jich mnoho přicházelo poprvé s očekáváním, že se setkají s ortodoxním pámbičkářem. Shovívavý úsměv nebo pohled pobavené tolerantnosti občas prozradily, že příchozí nečeká nic víc než pár zbožných frází. Ale to, jak se jim potom nechtělo odejít, dokazovalo, že Šrí Juktéšvar dokázal vniknout i do jejich specializace.

Guru byl zpravidla jemný a k hostům přívětivý; vítal je s okouzující srdečností. Ale zatvrzelí egoisté se někdy dočkali pořádného šoku. Setkali se u mistra buď s ledovou lhostejností nebo silným odporem: led nebo železo.

Jednou zkřížil se Šrí Juktěšvarem meče známý chemik. Návštěvník nechtěl připustit existenci Boha, protože věda neobjevila žádný způsob, jak ho odhalit.

„Takže se vám nepochopitelně nepodařilo izolovat Nejvyšší sílu ve vašich zkumavkách!“ podíval se na něho mistr přísně. „Doporučuji vám neslýchaný experiment. Zkoumejte po čtyřiaadvacet hodin neúprosně své myšlení! Potom se už nebudete divit Boží nepřítomnosti.“

Podobně pochodil jeden proslulý pandit. S ostentativní horlivostí oťřásal stěnami ášramu citáty z písem. Řinuly se z něho zvukně pasáže z Mahábháraty, upanišad⁶³ i ze Šankarových *bhášjí*.⁶⁴

„Čekám, až vás uslyším.“ Tón mistrova hlasu zněl tázavě, jako by bylo vládlo naprosté ticho. Pandit byl zmaten.

„Citátů bylo hodně, až příliš.“ Mistrova slova způsobila, že jsem se ve svém koutku, kde jsem dřepěl v uctivé vzdálenosti, oťřásal veselím. „Ale jaký původní komentář můžete přidat z jedinečnosti svého života vy sám? Který svatý text jste vstřebal a učinil svým vlastním? Jakým způsobem přetvořily tyto nadčasové pravdy vaši povahu? Copak vám stačí být dutým gramofónem, který jenom mechanicky opakuje slova jiných?“

„Vzdávám se!“ Učencovo zklamání bylo komické. „Nemám vnitřní uvědomění.“

„Tihle bezkrevní pedanti páchnou po lampě,“ poznamenal guru po odchodu vyplíněného učence. „Dávají přednost tomu, když je filozofie jenom mírným kondičním cvičením. Pečlivě udržují své vznešené myšlenky bez jakéhokoli vztahu k drsnosti vnějšího dění nebo k náročné vnitřní kázni.“

Při jiných příležitostech zdůrazňoval mistr marnost pouhé knižní učenosti.

„Nepleť si porozumění s obsáhlejším slovníkem,“ poznamenal. „Posvátná písma blahodárně podněcují touhu po vnitřním uvědomění, jestliže zvolna asimiluješ vždycky jenom jednu sloku. Souvislé

⁶³ *Upanišady* či *védánta* (doslova „zakončení věd“) se vyskytují v jistých částech *véd* jako podstatné souhry. Tvoří věroučný základ hinduismu. Schopenhauer jim složil tento hold: „Jak dokonale dýchá z upanišad svatý duch věd! Jak je každý, kdo se seznámí s touto nesrovnatelnou knihou, pohnut tímto duchem až do hloubi své duše! Z každé věty vyvstávají hluboké, původní a vznešené myšlenky a celek je prodchnut svatým a vážným duchem... Přístup k védám prostřednictvím upanišad je v mých očích největší výsadou, kterou se může toto století pochlubit před všemi předchozími.“

⁶⁴ Komentáře; Šankara vykládal upanišady jedinečným způsobem.

intelektuální studium vede k marnivosti a falešnému uspokojení z nestrávených vědomostí.“

Šrí Juktěšvar vyprávěl o jedné své vlastní zkušenosti s výukou písem. Scénou byl lesní ášram ve Východním Bengálsku, kde pozoroval způsob, jakým vyučoval proslulý učitel Dabru Ballav. Jeho metoda, prostá i obtížná současně, byla ve starověké Indii běžná.

Dabru Ballav shromáždil kolem sebe své žáky v lesní samotě. Před nimi ležela otevřená *Bhagavadgíta*. Půl hodiny upřeně hleděli na jednu pasáž a pak zavřeli oči. Uplynula další půlhodina. Mistr pronesl krátký komentář. Bez pohybu potom o něm hodinu meditovali. Nakonec promluvil guru:

„Pochopili jste?“

„Ano, pane,“ odvážil se prohlásit jeden ze skupiny.

„Ne; ne úplně. Pátrejte po duchovní vitalitě, která dala těmto slovům sílu omlazovat Indii století za stoletím.“ V mlčení prošla další hodina. Mistr propustil žáky a obrátil se na Šrí Juktěšvara.

„Znáš *Bhagavadgítu*?“

„Ne, pane, opravdu ne, i když můj zrak a mysl proběhly jejími řádky mnohokrát.“

„Tisíce lidí mi odpovědělo jinak,“ usmál se na mistra velký učitel v požehnání. „Když má člověk plné ruce práce s vnějškovým vystavováním bohatství písem, kolik času mu zbude na vnitřní potápění za vzácnými perlami?“

Šrí Juktěšvar vedl studium svých vlastních žáků v duchu téže intenzivní metody soustředění. „Moudrost se nevstřebává očima, nýbrž atomy,“ říkal. „Je-li vaše přesvědčení o nějaké pravdě nejen ve vašem mozku, ale ve vaší bytosti, můžete jinak ručit za její smysl.“ Odrazoval studenty od tendence osvojovat si knižní vědomosti jako stupeň k duchovnímu uvědomění.

„*Ršijové* napsali v jedné větě hluboké myšlenky, se kterými mají komentátoři co dělat po celé generace,“ poznamenal. „Nekonečné literární pŭtky jsou pro lenivé mysli.“

Muži, kteří si byli pyšně vědomi svého vysokého postavení ve světě, získávali ke svému vlastnictví v mistrově přítomnosti nejčastěji zahanbení. Do přímořské poustevny v Purí přišel jednou na rozhovor místní soudce. Bylo v moci toho člověka, který byl proslulý svou bezohledností, vypudit nás z ášramu. Varoval jsem guraa před jeho despotickými možnostmi. Ale on se s nekompromisním výrazem posadil a nevstal, aby návštěvníka pozdravil. Lehce znervóznělý jsem si dřepkl ke dveřím. Soudce se musel spokojit s dřevěnou bednou; guru

mě nevyzval, abych mu přinesl židli. Soudcovo zřejmé očekávání, že bude slavnostně přivítán, se nenaplnilo.

Následovala metafyzická diskuse. Host se potácel mezi chybnými výklady písem. Čím víc upadala jeho přesnost, tím víc stoupala jeho podrážděnost.

„Víte, že jsem byl první při mistrovských zkouškách na univerzitě?“ Rozum ho opustil, ale křičet ještě dokázal.

„Pane soudce, zapomínáte, že nejste ve své soudní síni,“ odvětil mistr klidně. „Z vaší dětinské poznámky bych spíš usoudil, že vaše vysokoškolská kariéra nebyla nijak pozoruhodná. Univerzitní diplom nemá ostatně nic společného s pochopením véd. Světci neabsolvují v každém semestru jako účetní.“

Po ohromeném mlčení se návštěvník srdečně rozesmál.

„Tohle je moje první setkání s nebeským soudcem,“ prohlásil. Později formálně požádal slovy zabalenými do právnických termínů, které byly zřejmě složkou jeho bytosti, aby byl „podmíněně“ přijat za žáka.

Můj guru se osobně staral o všechny podrobnosti spojené se správou jeho majetku. Nesvědomití lidé se při různých příležitostech pokoušeli zmocnit se jeho půdy zděděné po předcích. Šrí Juktěšvar odhodlaně zdolal každého protivníka, třeba i za cenu soudní pře. Podstupoval tyto nepříjemné zkušenosti z touhy, aby nikdy nebyl žebravým guruem nebo břemenem pro své žáky.

Jeho finanční nezávislost byla jednou z příčin, proč byla mému znepokojivě přímočarému mistrovi cizí každá lstivost diplomacie. Na rozdíl od učitelů, kteří musí lichotit svým živelům, odolával můj guru otevřeným i skrytým vlivům bohatství jiných. Nikdy jsem ho ani náznakem neslyšel požádat o peníze na jakýkoli účel. Ášramový výcvik poskytoval všem zdarma.

Drzý soudní zřízenec přišel jednou do šrírámpurského ášramu, aby doručil Šrí Juktěšvarovi soudní obsílku. Byli jsme s učedníkem Kánáim u toho. Zřízencův postoj k mistrovi byl urážlivý.

„Udělá vám dobře, když opustíte chládek své poustevny a přijdete se nadýchat poctivého vzduchu do soudní síně,“ ušklíbl se opovržlivě. Nedokázal jsem se ovládnout.

„Ještě jednu drzost a budeš na podlaze!“ Hrozivě jsem k němu vykročil.

„Ty mizero!“ vykřikl Kánái současně se mnou. „Ty se opovažuješ s takovým rouháním do tohoto posvátného ášramu?“

Ale mistr se svého hanobitele zastal. „Nerozčilujte se pro nic za nic! Ten člověk koná jenom svou povinnost.“

Zřízenec, zmatený tímto rozdílným přivítáním, se uctivě omluvil a odkvapil.

Bylo překvapivé, že mistr s tak prudkou vůlí může být ve svém nitru tak klidný. Odpovídal védské definici Božího člověka: „Měkčí než květina, jde-li o laskavost, silnější než hrom, kde jsou v sázce zásady.“

Vždycky budou na světě lidé, kteří, řečeno Browningovými slovy, „nesou světlo, jsouce sami temní“. Jeden nezasvěcenec občas spílal Šrí Juktéšvarovi kvůli jakési domnělé křivdě. Guru ho zdvořile poslušal a rozebíral jeho slova, aby zjistil, zda v jeho obviněních není přece jen alespoň zrnko pravdy. Tyto výjevy mi připomínaly jedno z mistrových nenapodobitelných pozorování: „Někteří lidé se pokoušejí být velcí tím, že stínají hlavy druhým.“

Nehybný klid světce je působivější než jakékoli kázání. „Lepší je shovívavý než bohatýr, a kdo ovládá sebe, je nad dobyvatele města.“⁶⁵

Často jsem uvažoval, že můj majestátní mistr mohl být snadno císařem nebo světovládným válečníkem, kdyby se jeho mysl soustředila na slávu či světské úspěchy. Místo toho si zvolil dobývání oněch niterných pevností hněvu a sobectví, jejichž pád je měrou výšky člověka.

⁶⁵ Příslovi 16:32.

Hlavní budova na Mount Washington Estates v Los Angeles, založená v roce 1925 jako americká centrála Sdružení pro sebeuvědomění.

Chrám sebeuvědomění všech náboženství, Hollywood, Kalifornie.

SVĚTEC, KTERÝ NESPAL

„Prosím vás, dovoluňte mi jet do Himálaje! Doufám, že v nerušené samotě dosáhnu trvalého spojení s Bohem.“

Těmito nevděčnými slovy jsem skutečně jednou oslovil svého mistra. Zachvácen jedním z těch nevypočítatelných zmatků, které občas přepadnou uctívače, pociťoval jsem vzrůstající netrpělivost s povinnostmi v ášramu a studiem ve škole. Slabou omluvou mi může být, že jsem svůj návrh přednesl, když jsem byl se Šrí Juktéšvarem teprve půl roku. Ještě jsem plně nedohlédl jeho výšku.

„Mnoho horalů žije v Himálaji, a přece nevnímají Boha,“ zněla prostá guruova odpověď. „Moudrost je lepší hledat u uvědomělého člověka než u nehybné hory.“

Ignoroval jsem mistrův jasný náznak, že mým učitelem je on a ne nějaký kopec, a opakoval jsem svou prosbu. Šrí Juktéšvar mi nedal žádnou odpověď. Přijal jsem jeho mlčení jako souhlas, jak to člověk dělává, když mu to vyhovuje.

Toho večera jsem měl ve svém kalkatském domově plně ruce práce s přípravami na cestu. Když jsem si zavazoval pár věcí do pokrývky, vzpomněl jsem si na podobný ranec, shozený nenápadně z mého okna v podkroví před lety. Ptal jsem se sebe sama, zda to není další útěk do Himálaje za nepříznivé konstelace hvězd. V prvním případě jsem se cítil duchovně povznesen; teď mě zle trápilo svědomí, že opouštím svého gura.

Příštího rána jsem vyhledal pandita Behářího, svého profesora sanskrtu ze Scottish Church College.

„Pane, řekl jste mi o svém přátelství s jedním velkým učedníkem Láhirího Mahášaje. Prosím vás, dejte mi jeho adresu!“

„Myslíš Rámgopála Mazumdára? Říkám mu ‚světec, který nespí‘. Pořád bdí v extatickém vědomí. Bydlí v Ranbádžpuru u Tarakešvaru.“

Poděkoval jsem panditovi a hned jsem nasedl do tarakešvarského vlaku. Doufal jsem, že své svědomí umlčím tím, že získám souhlas „nespícího světce“ se svým úmyslem věnovat se osamělé meditaci

v Himálaji. Jak jsem slyšel, dosáhl Behářího přítel osvícení po dlouhých letech provádění *krijájógy* v odlehlých jeskyních.

V Tarakešvaru jsem zašel do tamní slavné svatyně. Hinduisté na ni pohlížejí se stejně zbožnou úctou jako katolíci na Lourdy ve Francii. V Tarakešvaru došlo k nesčetným zázračným uzdravením včetně jednoho člena mé vlastní rodiny.

„Celý týden jsem tam seděla v chrámu,“ vyprávěla mi jedna moje teta. „Držela jsem naprostý půst a modlila se za uzdravení tvého strýce Sárady z chronické nemoci. Sedmého dne se mi zhmotnila v ruce bylina. Z jejích lístků jsem uvařila nápoj a dala ho tvému strýci. Jeho choroba okamžitě zmizela a nikdy se už nevrátila.“

Vešel jsem do posvátné tarakešvarské svatyně; na oltáři tu není nic víc než kulatý kámen. Jeho obvod bez začátku a bez konce symbolizuje Nekonečno. Kosmické abstrakce nejsou ničím cizím ani pro nejprostšího indického venkovana; Zápaďané ho dokonce obviňují, že z abstrakcí žije.

Moje nálada byla v té chvíli tak zatrpklá, že jsem pocítil nechuť sklonit se před kamenným symbolem. Říkal jsem si, že Boha je třeba hledat jedině v duši.

Opustil jsem chrám bez pokleknutí a rychle jsem krácel k vesnici Ranbádžpuru. Můj dotaz na cestu vyvolal u jednoho kolemjdoucího dlouhé přemítání.

„Až přijdete na křižovatku, zahněte doprava,“ řekl mi nakonec.

Poslechl jsem ho a motal se po březích nějakého kanálu. Setmělo se; okraje vesnice v džungli oživily světluškami a vytím šakalů. Měsíční svit byl příliš slabý, než aby dával mnoho jistoty; klopýtal jsem dobré dvě hodiny.

Zaslechl jsem vítaný cinkot kravského zvonce. Opakované volání přivolalo nakonec jakéhosi vesničana.

„Hledám Rámgopálbábua.“

„Nikdo takový v naší vesnici nebydlí,“ zněla nevrlá mužova odpověď. „Asi jste nějaký prolhaný policajt.“

V naději, že ukonejším jeho zneklidnělou mysl, vylíčil jsem mu dojemně své potíže. Vzal mě k sobě domů a nabídl mi pohostinství.

„Ranbádžpur je odtud daleko,“ poznamenal. „Měl jste tam na křižovatce zahnout doleva a ne doprava.“

Můj předchozí informátor, pomyslel jsem si smutně, byl zřejmě postrachem pocestných. Po chutné večeři z hrubé rýže, čočkového *dálu* a bramborového káří se syrovými banány jsem se uchýlil do malé kůlny na dvoře. V dálce zpívali vesničané za hlučného

doprovodu *mrdágy* a tympánů. Spánek nepřicházel v úvahu; vroucně jsem se modlil, aby mi jógin Rámgopál ukázal cestu.

Když pletivem mého temného útulku pronikly první paprsky úsvitu, vydal jsem se do Ranbádžpuru. Překračoval jsem rýžová pole a plahočil se přes zbytky posečených pichlavých rostlin a kopečky uschlé hlíny. Občas jsem potkal nějakého venkovana, který mě vždy ujistil, že k cíli to mám „už jenom *króš* (dvě míle)“. Za šest hodin urazilo slunce vítězně cestu od obzoru až k zenitu, ale já jsem začínal mít dojem, že se nikdy nedostanu k Ranbádžpuru blíž než na ten jeden *króš*.

Uprostřed odpoledne jsem se ještě pořád trmácel přes nekonečná rýžoviště. Vedro řinoucí se z oblohy mě přivedlo skoro ke zhroucení. Když se ke mně volným krokem přiblížil jakýsi muž, sotva jsem se odvážil vyslovit svou obvyklou otázku v obavě, že uslyším opět monotonní „už jenom *króš*“.

Muž se zastavil. Byl malý a hubený, fyzicky nepůsobivý s výjimkou mimořádného páru pronikavých tmavých očí.

„Chystal jsem se už odejít z Ranbádžpuru, ale přicházíš s dobrým úmyslem, a tak jsem na tebe počkal.“ Zahrozil prstem před mým užaslým obličejem. „Co je to za nápad vtrhnout ke mně jen tak bez ohlášení? Profesor Beháří neměl právo dát ti moji adresu.“

Pochopil jsem, že představovat se by v přítomnosti tohoto mistra bylo plýtváním slov, a stál jsem před ním trochu dotčen tímto přijetím. Jeho další poznámka přišla najednou:

„Pověz mi, kde si myslíš, že je Bůh?“

„Kde! Ve mně a všude.“ Nepochybně jsem vypadal stejně udiveně, jak jsem se cítil.

„Vším pronikající, co?“ uchechtl se světec. „Tak proč ses, mladý muži, nesklonil včera v tarakešvarském chrámu před Nekonečnem v kamenném symbolu?⁶⁶ Tvoje pýcha ti vynesla trest, že tě poslal nesprávným směrem vesničan, který si plete pravou s levou. Takže dnes sis užil dost nepohodlí.“

Z plna srdce jsem souhlasil, ohromen tím, že se v tak obyčejném těle skrývá vševedoucí zrak. Z jógina vyzářovala léčivá síla; i v těch vyprahlých polích mě okamžitě osvěžila.

„Uctívač má sklon si myslet, že ta jeho cesta k Bohu je jediná,“ řekl. „Jóga, kterou nacházíme božství v sobě, je nepochybně nejvyšší cestou; tak nám říkal Láhirí Mahášaj. Ale když objevíme Pána ve

⁶⁶ Vzpomeňme Dostojevského myšlenky: „Kdo se nesklání před ničím, nemůže unést břemeno sebe sama.“

svém nitru, brzy ho vnímáme i venku. Svatyně v Tarakešvaru i jinde jsou právem uctívány jako centra duchovní síly.“

Káravý postoj světce zmizel; oči mu změkly soucitem. Poplácal mě po rameni.

„Vidím, mladý jógine, že utíkáš od svého mistra. Má všechno, co potřebuješ; musíš se k němu vrátit. Hory nemohou být tvým guruem.“ Rámgorpál opakoval tutěž myšlenku, kterou při našem posledním setkání vyjádřil Šrí Juktéšvar.

„Nic ve vesmíru nenutí mistry, aby nějak omezovali svůj pobyt.“ Můj společník se na mne upřeně zadíval. „Himálaj v Indii ani v Tibetu nemá monopol na světce. Co se člověk neobtěžuje hledat v sobě, neobjeví tím, že bude stěhovat své tělo sem a tam. Jakmile je uctívač ochoten jít za duchovním osvícením třeba až na konec světa, jeho guru se objeví nablízku.“

Mlčky jsem souhlasil; vzpomněl jsem si na své modlitby ve váranasijském ášramu, po nichž následovalo setkání se Šrí Juktéšvarem v uličce plné lidí.

„Máš pokojík, kde se můžeš zavřít a být sám?“

„Mám.“ Pomyslel jsem si, že světec sestoupil od obecného ke zvláštnímu znepokojivě rychle.

„To je tvoje jeskyně.“ Jógin mi věnoval pohled osvícení, na který nikdy nezapomenu. „To je tvoje svatá hora. Tam najdeš království Boží.“

Jeho prostá slova okamžitě zahнала moji celoživotní posedlost Himálajem. Na rozpáleném rýžovém poli jsem procítl ze svých snů o věčném sněhu.

„Mladý muži, tvoje žízeň po božskosti je chvályhodná. Cítím k tobě velikou lásku.“ Rámgorpál mě vzal za ruku a vedl mě k podivné výšce. Domy z nepálených cihel byly pokryty kokosovými listy a měly ozdobené venkovské vchody.

Světec mě posadil na stinnou bambusovou plošinku své drobné chýše. Dal mi slazenou citronovou šťávu a kousek kandovaného cukru a pak odešel dovnitř a usedl v lotosové pozici. Asi po čtyřech hodinách meditace jsem otevřel oči a viděl, že měsícem zalitá jóginova postava se dosud ani nepohnula. Když jsem důrazně připomněl svému žaludku, že člověk není živ jen chlebem, přišel Rámgorpál za mnou.

„Vidím, že máš velký hlad; jídlo bude za chvíli.“

V hliněné pícece na dvorku byl rozžehnut oheň; brzy jsem dostal na širokých banánových listech rýži a *dál*. Můj hostitel zdvořile odmítl mou pomoc při vaření. Hinduistické přísloví, že host je Bůh, se

zbožně dodržuje od nepaměti. Při svých pozdějších cestách po světě jsem byl okouzlen zjištěním, že podobná úcta k návštěvníkům se vyskytuje ve venkovských složkách mnoha zemí. U obyvatel měst otupuje ostří pohostinnosti nadmíra cizích tváří.

Když jsem dřepěl po jóginově boku v izolované vesničce v džungli, připadala mi vřava světa odlehle šerá. Nitro chaty zalévalo tajemné měkké světlo. Rámgorpál mi prostřel na podlaze pár roztrhaných pokrývek a sám se posadil na slaměnou rohož. Překonán jeho duchovním magnetismem odvážil jsem se zeptat:

„Proč mi neudělíte *samádhi*, pane?“

„Můj drahý, rád bych tě uvedl do styku s Bohem, ale není na mně, abych to udělal.“ Světec se na mne podíval polozavřenýma očima. „Brzy ti dá tu zkušenost tvůj mistr. Tvoje tělo není ještě naladěné. Jako slabá žárovka neodolá nadměrnému elektrickému napětí, nejsou ještě tvoje nervy připraveny na vesmírný proud. Kdybych tě uvedl do nekonečné extáze už teď, shořel bys, jako by zapálil každou tvoji buňku.“

„Žádáš po mně osvícení,“ pokračoval jógin zadumaně, „a já se zatím musím ptát, zda se mi podařilo při své bezvýznamnosti a s tou trochou meditace, kterou jsem absolvoval, potěšit Boha a jakou cenu asi budu mít v jeho očích při posledním účtování.“

„Copak už dlouho nehledáte soustředěně Boha?“

„Moc jsem toho neudělal. Beháří ti jistě řekl něco o mém životě. Dvacet let jsem bydlel v tajné jeskyni a osmnáct hodin denně meditoval. Potom jsem se přestěhoval do ještě nedostupnější jeskyně, zůstal v ní pětadvacet let a vstupoval do jógického spojení na dvacet hodin každý den. Spát jsem nepotřeboval, protože jsem byl stále s Bohem. Moje tělo bylo v naprostém klidu nadvědomí odpočatější, než by mohlo být v částečném míru obyčejného podvědomého spánku.“

Ve spánku se svaly uvolňují, ale srdce, plíce a oběhový systém neustále pracují; neodpočinou si. V nadvědomí zůstávají vnitřní orgány ve stavu pozastavené živosti, elektrifikovány kosmickou energií. Takovým způsobem bylo pro mne po léta zbytečné spát. Přijde čas, kdy i ty upustíš od spaní.“

„Propána, vy už meditujete tak dlouho, a ještě si nejste jist boží milostí?“ Hleděl jsem na něho s úžasem. „Co potom my ubozí smrtelníci?“

„Ale hochu, copak nevidíš, že Bůh je sama Věčnost? Předpokládat, že bych ho mohl za pouhých pětadvaceti let meditování plně poznat, je dost pošestilé. Bábádží nás však ujišťuje, že

i trocha meditace ochrání člověka před hrozným strachem ze smrti a posmrtných stavů. Nespojuj svůj duchovní ideál s malou horou – zaměř ho k hvězdě naprostého dosažení božskosti! Jestli budeš tvrdě pracovat, dostaneš se tam.“

Okouzlen touto vyhlídkou požádal jsem ho o další osvícená slova. Vyprávěl mi podivuhodný příběh o svém prvním setkání s Bábádžím, guruem Láhirího Mahášaje. Kolem půlnoci se Rámgorál ponořil do mlčení a já jsem ulehl na pokrývky. Když jsem zavřel oči, uviděl jsem záblesky záře; širý prostor ve mně byl komnatou tajícího světla. Otevřel jsem oči a pozoroval tutéž oslňující záři. Místnost se stala součástí oné nekonečné klenby, kterou jsem vnímal svým vnitřním zrakem.

„Proč nespíš?“

„Jak bych mohl spát při těch záblescích, které šlehlají, ať mám oči zavřené nebo otevřené?“

„Jsi požehnan, že máš tento zážitek; duchovní vyzařování nelze vidět jen tak,“ řekl světec láskyplně.

Za úsvitu mi dal Rámgorál kandovaný cukr a řekl, že už musím odejít. Pocítil jsem takovou nechut' se s ním rozloučit, až mi vytryskly z očí slzy.

„Nenechám tě odejít s prázdnou,“ ujistil mě jógin něžně. „Něco pro tebe udělám.“

Usmál se a upřeně se mi zadíval do očí. Stál jsem pevně na zemi a branou mých očí se jako mocná záplava řinul mír. Okamžitě jsem byl vyléčen z bolesti v zádech, která mě už léta neustále trápila. Obnoven, vykoupán v moři zářivé radosti, jsem už neplakal. Dotkl jsem se světlových nohou, vkročil jsem do džungle arazil si tropickou změť cestu, až jsem došel do Tarakešvaru.

Tam jsem vykonal druhou pouť do slavné svatyně a celým tělem jsem se poklonil před oltářem. Kulatý kámen vzrůstal v mé niterné vizi, až se proměnil ve vesmírné sféry, kruh v kruhu, pásmo za pásmem, vše prodchnuto božstvím.

Šťasten jsem nasedl o hodinu později do kalkatského vlaku. Moje cestování neskončilo ve vysokých horách, nýbrž u himálajské osobnosti mého mistra.

ZÁŽITEK KOSMICKÉHO VĚDOMÍ

„Jsem tu, gurudží.“ Moje zahanbená tvář hovořila za všechno.

„Půjdeme do kuchyně a najdeme si něco k jídlu.“ Šrí Juktéšvar se choval tak přirozeně, jako by nás odloučily jenom hodiny a ne dny.

„Mistře, jistě jsem vás zklamal tím, že jsem tak najednou opustil své zdejší povinnosti; myslel jsem, že se na mne budete hněvat.“

„Ne, samozřejmě ne. Hněv pramení jen ze zmařených tužeb. Já od jiných nic nečekám, a tak nemohou být jejich skutky v rozporu s mými přáními. Nepoužil bych tě pro své cíle; jsem šťasten jedině z tvého opravdového štěstí.“

„Pane, člověk slyší o božské lásce jenom vágní slova, ale poprvé mi vaše andělská bytost podala její konkrétní příklad. Ve světě nepromine snadno ani otec synovi, když opustí bez varování otcovský dům. Ale vy neprojevíte sebemenší pobouření, i když vám to množství nedokončených úkolů, které jsem za sebou zanechal, muselo způsobit nemalé nepohodlí.“

Podívali jsme se oba do očí toho druhého, kde se zaleskly slzy. Zalila mě vlna štěstí; uvědomoval jsem si, že Pán v podobě mého gurua zvyšuje slabou horoucnost mého srdce do šíře vesmírné lásky.

O několik dní později jsem vešel do mistrova prázdného obývacího pokoje. Naplánoval jsem si meditaci, ale moje neposlušné myšlenky tento chvályhodný záměr nesdílely. Rozletěly se jako ptáci před lovcem.

„Mukundo!“ zazněl ze vzdáleného vnitřního balkonu hlas Šrí Juktéšvara.

Cítil jsem se stejně vzdorovitý jako mé myšlenky. „Mistr mě pořád vybízí, abych meditoval,“ bručel jsem si pro sebe. „Neměl by mě rušit, když ví, proč jsem v jeho pokoji.“

Zavolal znovu; umíněně jsem mlčel. Potřetí už zazněl jeho hlas káravě.

„Medituju, pane,“ vykřikl jsem na protest.

„Já vím, že medituješ,“ zavolal můj guru, „ale s myslí rozházenou jako listí v bouři. Pojď sem ke mně!“

Usvědčen a zkrotlý šel jsem schlíple za ním.

„Ubohý chlapče, hory ti nemohly dát, co jsi chtěl.“ Guru mluvil laskavě a konejšivě. „Ale přání tvého srdce bude splněno.“

Šrí Juktéšvar se zřídka uchyloval k hádankám. Udivilo mě to. Lehce mě uhodil do prsou nad srdcem.

Moje tělo znehybnělo; vzduch z plic jako by mi vytáhl nějaký obrovský magnet. Duše i mysl okamžitě pozbyly fyzických pout a řinuly se z každého mého póru jako tekuté světlo. Tělo jsem měl jako mrtvé, a přece jsem si byl intenzivně vědom, že jsem ještě nikdy nežil tak plně. Můj pocit identity se už neomezoval jen na tělo, ale zahrnoval i atomy obíhající kolem. Lidé na vzdálených ulicích jako by se zvolna pohybovali po svém vlastním odlehlém obvodu. V šeré, průsvitné půdě bylo vidět kořeny rostlin a stromů; sledoval jsem, jak v nich proudí míza.

Celé okolí leželo přede mnou obnaženo. Moje normální čelné vidění se změnilo v široký sférický rozhled vnímající současně vše. Zátýlkem jsem viděl, jak lidé chodí po ulici Rájghátu, a povšiml jsem si, jak se líně blíží kráva. Když došla před otevřená vrata ášramu, pozoroval jsem ji fyzickými očima, a když je minula a zašla za cihlovou zeď, ještě pořád jsem ji jasně viděl.

Všechny objekty v mém panoramatickém zorném poli se chvěly a vibrovaly jako rychlá políčka filmu. Moje tělo, mistrovo, dvůr se sloupy, nábytek a podlaha, stromy a sluneční svit – všechno se prudce otřásl a pak splynulo v zářivé moře; jako když se rozpustí krystalky cukru hozené do vody, jestliže s ní zařesete. Jednotící světlo se střídalo se zhmotnělými formami a metamorfózy odhalovaly zákon příčiny a následku ve tvorbě.

Oceánská radost vtrhla na klidné, nekonečné břehy mé duše. Boží Duch, uvědomil jsem si, je nevyčerpatelné blaho; jeho tělem jsou nesčetné tkáně světla. Nádhera vzdouvající se ve mně začala halit města, kontinenty, zemi, sluneční a hvězdné systémy, nejasné mlhoviny a ploucí vesmíry. Celý kosmos, jemně zářící jako noční město při pohledu zdálky, se třpytil v nekonečnu mé bytosti. Ostré zemské obrysy se na vzdálených okrajích poněkud rozplývaly; viděl jsem tam měkkou záři, stále slabší. Byla nepopsatelně jemná; planetární obrazce tvořilo hrubší světlo.

Z věčného zdroje se šířily božské paprsky až do galaxií zkreslených nepopsatelnou aurou. Znovu a znovu jsem pozoroval, jak se tvořivé paprsky srážejí v souhvězdí a zase se rozpouštějí v plochy průsvitného plamene. V rytmických obrátkách přecházely miliardy světů v průzračnou záři; oheň se měnil v oblohu.

Rozpoznal jsem střed nejvyššího nebe jako bod intuitivního vnímání v mém srdci. Z mého jádra vyzařovalo světlo do všech částí vesmírné struktury. S rtuťovitou tekutostí pulzovala ve mně blažená *amrta*, nektar nesmrtnosti. Slyšel jsem tvůrčí hlas Boha znící jako *aum*,⁶⁷ vibrace vesmírného motoru.

Najednou se mi vzduch vrátil do plic. Se skoro nesnesitelným zklamáním jsem si uvědomil, že jsem pozbyl svou nekonečnou nesmírnost. Znovu jsem byl omezen na pokořující klec těla, nesnadno přizpůsobitelnou Duchu. Jako marnotratný syn jsem uprchl ze svého makrokosmického domova a uvěznil se v úzkém mikrokosmu.

Můj guru stál nehnutě přede mnou; chystal jsem se padnout k jeho svatým nohám z vděčnosti za tento zážitek kosmického vědomí, po němž jsem tak dlouho vášnivě toužil. Přidržel mě vestoje a řekl klidně a prostě:

„Nesmíš se nechat příliš opájet extází. Ještě ti zbývá mnoho práce ve světě. Pojď, zameteme balkon a pak se projdeme u Gangy.“

Přinesl jsem koště; věděl jsem, že mě mistr učí tajemství vyváženého života. Duše se musí rozpínat přes kosmické propasti, zatímco tělo plní své každodenní úkoly. Když jsme se později vydali na procházku, ještě stále mě unášelo nevýslovné vytržení. Viděl jsem naše těla jako dva astrální obrazce, pohybující se po cestě u řeky, jejíž podstatou bylo čiré světlo.

„Je to Boží Duch, co aktivně podepírá každou formu a sílu ve vesmíru; a přece je transcendentní a volný v blažené nestvořené prázdnotě vířících jevů,“⁶⁸ vysvětloval guru.

„Světcí, kteří si uvědomují svou božskost, i když ještě setrvávají v těle, znají podobnou dvojí existenci. Svědomitě se věnují pozemské práci, a přece zůstávají ponořeni do niterné blaženosti. Pán stvořil všechny lidi z neomezené radosti svého bytí; i když jsou duše

⁶⁷ „Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh.“ Jan 1:1.

⁶⁸ „Otec nikoho nesoudí, ale všechen soud dal do rukou Synovi.“ Jan 5:22. „Boha nikdy nikdo neviděl; jednorozený Syn, který je v náručí Otcově, nám o něm řekl.“ Jan 1:18. „Amen, amen, pravím vám: Kdo věří ve mne, i on bude činit skutky, které já činím, a ještě větší, neboť já jdu k Otci.“ Jan 14:12. „Ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“ Jan 14:26.

Tato biblická slova se týkají trojí povahy Boha jako Otce, Syna a Ducha svatého (v hinduistických písmech *sat*, *tat* a *aum*). Bůh Otec je Absolutno, Neprojevené, existující *mimo* vibrace a stvoření. Bůh Syn je kristovské vědomí (brahma či *kutastha čaitanja*) existující ve vibracích tvorby; toto kristovské Vědomí je „jediné zplozené“ či jediný odraz Ducha, božská, tvořivá, neviditelná síla, která strukturuje veškerou tvorbu vibrací. *Aum*, blaženého Utěšitele, lze slyšet v meditaci; odhaluje uctívači nejvyšší Pravdu.

bolestně tísněny tělem, očekává od nich Bůh, že se nakonec pozvednou nad všechnu smyslovou identitu a znovu se spojí s ním, protože jsou stvořeny k jeho obrazu.“

Kosmická vize ve mně zanechala mnoho trvalých ponaučení. Každodenním utišováním myšlenek jsem se mohl osvobodit od klamného zdání, že mé tělo je jen hromadou masa a kostí. Viděl jsem, že dech a neúnavná mysl jsou jako bouře, která bičuje oceán světla ve vlny hmotných forem – země, oblohy, lidských bytostí, zvířat, ptáků, stromů. Jedině utišením těchto bouří lze vnímat Nekonečno jako Jediné Světlo. Kdykoli jsem umlčel obě přirozené bouře, viděl jsem, jak četné vlny tvorby splývají v jediné zářivé moře a jak jejich vichry ulehají jako vlny na oceánu a vyrovnaně se rozplývají v jednotě.

Mistr sdělil učedníkovi božskou zkušenost kosmického vědomí teprve tehdy, když jeho žák posílil meditací svou mysl do té míry, že už ho obrovské výhledy nezdrťí. Tento zážitek nelze nikomu předat z pouhé intelektuální ochoty nebo svobodomyšlnosti. Jedině přiměřené dozrání jógickou praxí a oddanou *bhakti* může připravit mysl na to, aby vstřebala osvobozující otřes všudepřítomnosti. Upřímný uctívač se ho dočká s přirozenou nevyhnutelností. Jeho intenzivní touha začne táhnout Boha neodolatelnou silou. Pán jako Kosmická vize je vtažen magnetickým zápallem hledače do dosahu jeho vědomí.

Ve svém pozdějším věku jsem napsal báseň „Samádhi“, ve které jsem se pokusil vyjádřit nádheru kosmického stavu:

Zmizely závoje světla a stínu,
zvedly se všechny páry žalu,
odpluly všechny soumraky prchavé radosti,
pryč je i šerá fata morgána smyslů.
Láska, nenávisť, zdraví, nemoc, život a smrt,
všechny ty falešné stíny na plátně duality zanikly.
Vlny smíchu, netvoří sarkasmu, melancholické víry
tají v širém moři blaženosti.
Kouzelná hůlka hluboké intuíce
ztišila bouři *máje*.
Vesmír, zapomenutý sen, číhá v podvědomí,
připraven vtrhnout do nově vzbuzené božské paměti.
Žiji bez vesmírného stínu,
on však není beze mne;
tak jako moře existuje bez vln,
ony však bez moře nedýchají.

Sny, bdění, stavy hlubokého spánku *turíje*,
přítomnost, minulost, budoucnost – už ne pro mne,
ale stále přítomné –, plynoucí já, já všude.
Planety, hvězdy, hvězdný prach, země,
sopečné výbuchy kataklysmat zániku světa,
hrnčířské pece tvorby,
ledovce mlčících rentgenových paprsků,
planoucí záplavy elektronů,
myšlenky všech lidí, minulých, současných
i těch, kteří přijdou,
každé stéblo trávy, já, lidstvo,
každá částička vesmírného prachu,
hněv, chtivost, dobro a zlo, spása i touha –
všechno jsem spolykal, přetvořil
v širý oceán krve své vlastní bytosti.
Doutnající radost, často rozdmýchaná meditací,
oslepující mé uslzené oči,
propukla v nesmrtelné plameny blaha,
strávila mé slzy, můj rámec, mé všechno.
Ty jsi já, já jsem Ty,
Poznávající, Znalý, Poznaný v jednom.
Ztišené, nepřerušené vzrušení, věčný život, vždy nový mír.
Šťěstí *samádhi*, obrovské nad všechna očekávání.
Nikoli nevědomý stav
či duševní chloroform bez záměrného návratu;
samádhi jen šíří oblast mého vědomí
za omezení smrtelného rámce
k nejzazším hranicím věčnosti,
kde já, Kosmické moře,
shlížím na maličké ego vznášející se ve mně.
Ani vrabec, ani zrníčko písku nespadne mimo můj zrak.
Veškerý prostor pluje jak ledovec na moři mé mysli.
Obrovskou schránou je mé já zhotovené ze všeho.
Hlubší a delší, žíznivá, guruem daná meditace
přináší tuto nebeskou *samádhi*.
Je slyšet hybné mručení atomů,
temná země, hory, velryby roztály v tekutost.
Plynoucí moře mění se v páry mlhovin.
Aum vane do par, kouzelně otvírá jejich závoje,
oceány jsou odhaleny, zářící elektrony,
až zazní konečně vesmírný buben

a hrubší světlo mizí ve věčných paprscích
vším pronikajícího blaha.

Z radosti jsem vzešel, pro radost žiji,
v posvátné radosti taji.

Můj oceán myslí vypíjí vlny veškeré tvorby.

Čtyři závoje hmoty, tekutiny, páry a světla
zvednou se současně.

Já ve všem vstupuji do Velkého Já.

Navždy jsou ty tam těžké stíny smrtelné paměti.

Bez poskvrny je má duševní obloha,
dole, vpředu i vysoko nahoře.

Věčnost a já, jediný spojený paprsek.

Droboučká bublina smíchu, já,
stávám se mořem samého veselí.

Šrí Juktéšvar mě naučil, jak si libovolně přivolat blažený zážitek i jak jej předat jiným, pokud mají rozvinuty kanály intuice. Po měsíce jsem vstupoval do extatického spojení; teprve teď jsem chápal, proč *upanišady* říkají o Bohu, že je *rasa*, „nejchutnější“. Jednoho dne jsem však přišel za mistrem s problémem.

„Rád bych věděl, pane – kdy najdu Boha?“

„Už jsi ho našel.“

„Ach ne, pane, to si nemyslím.“

Guru se usmíval. „Jsem si jist, že neočekáváš velebnou postavu, sedící na trůně v nějakém antiseptickém koutku vesmíru! Ale vidím, že si představuješ, že poznání Boha znamená mít zázračné schopnosti. Člověk může mít celý vesmír, a přece mu bude Pán unikat. Duchovní pokroky se neměří vnějšími silami člověka, ale jedině hloubkou jeho štěstí v meditaci.“

Věčně nová radost je Bůh. Je nevyčerpatelný; po léta budeš pokračovat ve svých meditacích, a On ti bude s nekonečnou důmyslností unikat. Uctívačům jako ty, kteří už našli cestu k Bohu, nikdy ani nenapadne vyměnit Ho za jiné štěstí; je tak svůdný, že s ním v tom nikdo nemůže soupeřit.

Jak rychle nás unaví pozemské radosti! A přece touha po materiálních věcech nebere konce; člověk není nikdy plně uspokojen a žene se za jedním cílem po druhém. Ono ‚něco jiného‘, co hledá, je Pán, který může jedině dát trvalé štěstí.

Vnější touhy nás vyhánějí z vnitřního ráje; nabízejí falešné radosti, které jenom předstírají, že jsou duševním štěstím. Ztracený ráj můžeme rychle znovu získat meditací. Protože Bůh je netušená, stále

čerstvá novost, nikdy nás neunaví. Cožpak nás může zklamat blaženost, která se po celou věčnost tak rozkošně mění?“

„Teď už chápu, pane, proč světcí nazývají Pána nevyzpytatelným. Ani věčný život by nestačil k jeho docenění.“

„To je pravda, ale je také blízký a drahý. Když se mysl očistí *krijájógou* od smyslových překážek, podá meditace dvojí důkaz Boha. Věčně nové štěstí je důkazem jeho existence, přesvědčivým do posledního atomu. A v meditaci nacházíme také jeho okamžité vedení, jeho přiměřenou odpověď na každou potíž.“

„Vidím, gurudží, že jste můj problém vyřešil,“ usmál jsem se vděčně. „Teď si uvědomuji, že jsem už našel Boha, protože kdykoli se mi podvědomě vrátí v hodinách činnosti radost z meditace, vede mě to jemně, abych ve všem, i v podrobnostech, vykročil správným směrem.“

„Lidský život je stíhán žalem, dokud se nenaučíme, jak jej sladit s Boží vůlí, jejíž ‚správný směr‘ sobeckou inteligenci často mate. Bůh nese břemeno vesmíru; jedině on nám může dávat neomylné rady.“

Přímořská poustevna mého gurma v Purí. Neustálý tok návštěvníků proudil ze světa do poustevního ticha. Množství učenců přicházelo s očekáváním setkání se s fanatickým pámbičkářem. Pohrdavý úsměv nebo pohled posměšné tolerance občas prozradil, že nově příchozí neočekávají nic víc než pár zbožných frází. Přesto jejich neochotný odchod přinášel neochvějnou jistotu, že Šrí Juktéšvar prokázal přesný vhled do jejich specializovaných vědních oborů. Můj guru míval ve své poustevně vždy mladé trvalé žáky. Řídil jejich myšlení a životy s tak pečlivou kázní, s jakou je slovo „žák“ etymologicky zakořeněné.

KVĚTÁKOVÁ LOUPEŽ

„Dárek pro vás, mistře! Těchto šest velkých květáků jsem zasadil vlastní rukou; dohlížel jsem na ně s něžnou starostlivostí matky, která pečuje o své dítě.“ Podal jsem mistrovi košík zeleniny s obřadnou okázalostí.

„Děkuji ti,“ ocenil Šrí Juktéšvar můj dar úsměvem. „Schovej je, prosím tě, ve svém pokoji – budu je potřebovat zítra na speciální večeři.“

Přijel jsem zrovna do Purí,⁶⁹ abych strávil vysokoškolské prázdniny se svým guruem v jeho přímořském ášramu. Příjemný malý, jednopatrový útulek, postavený mistrem a jeho žáky, hledí na Bengálský záliv.

Příští ráno jsem se probudil časně, osvěžen slaným vánkem od moře a půvaby svého okolí. Ozval se melodický hlas Šrí Juktéšvara; podíval jsem se na své vzácné květáky a pečlivě jsem je schoval pod postelí.

„Pojďte, půjdeme na pláž!“ Mistr šel v čele a několik jeho žáků včetně mne za ním v roztroušené skupině. Náš guru nás přehlédl mírně kritickým pohledem.

„Když jdou vaši západní bratři, zpravidla pochodují stejným krokem. Seřadte se do zástupu po dvou a udržujte rytmicky krok!“ Šrí Juktéšvar se díval, jak to poslušně provádíme, a pak se dal do zpěvu: „Chlapci jdou, chlapci jdou, ve dvou řadách za sebou.“ Musel jsem mistra obdivovat, jak snadno dokáže držet krok s mladými studenty.

„Stát!“ Guruovy oči vyhledaly moje. „Nezapomněl jsi zamknout zadní dveře ášramu?“

„Myslím že ne, pane.“

Šrí Juktéšvar chvíli mlčel s polopotlačovaným úsměvem na rtech. „Ne, zapomněl jsi,“ řekl nakonec. „Meditování o Bohu nesmí být

⁶⁹ Purí, asi 450 km jižně od Kalkaty, je pro uctíváče Kršny slavným poutním místem; slaví se tu zejména dva obrovské výroční svátky, *snánadžátra* a *rathadžátra*.

výmluvou pro materiální neopatrnost. Zanedbal jsi svou povinnost zajistit ášram; musíš být potrestán.“

Myslel jsem, že jenom tak záhadně žertuje, když dodal: „Z tvých šesti květáků bude brzy jen pět.“

Na mistrův rozkaz jsme se otočili a pochodovali zpátky, až jsme byli zase blízko ášramu.

„Počkejte chvíli! Mukundo, podívej se doleva; pozoruj cestu za naším pozemkem. Za chvíli se tam objeví muž, který bude nástrojem tvého potrestání.“

Skryl jsem svůj zmatek z těchto nepochopitelných poznámek. Brzy se objevil na cestě venkovan; groteskně poskakoval a s nesmyslnými gesty mával rukama. Skoro ochromen zvědavostí nespouštěl jsem zrak z té podivné podívané. Když muž dospěl k bodu na cestě, kde by nám zmizel z dohledu, řekl Šrí Juktéšvar: „Teď se otočí.“

Venkovan okamžitě změnil směr a zamířil k zadní části ášramu. Přešel přes pruh písku a zadními dveřmi vešel dovnitř; nechal jsem je odemčené, přesně jak řekl guru. Muž se za chvíli opět vynořil s jedním z mých vzácných květáků v ruce. Teď už kráčet důstojně, obtěžkán vlastnictvím.

Fraška, ve které mi připadla zjevně role užaslé oběti, mě nedokázala vyvést z míry natolik, abych upustil od pohoršeného pronásledování pachatele. Už jsem byl skoro na cestě, když mě mistr zavolal zpátky. Celý se otřásal smíchem.

„Ten bláznivý chudák toužil po květáku,“ vysvětloval mezi výbuchy veselí. „Myslel jsem, že je to dobrý nápad, když dostane jeden z těch tvých, tak špatně strážených.“

Uháněl jsem do svého pokoje a zjistil, že zloděj, zřejmě zatížený na zeleninu, nechal moje zlaté prsteny, hodinky i peníze nedotčeny; ležely na dece všem na očích. Místo toho vlezl pod postel, kde probudil jeho jedinou touhu jeden z mých pečlivě ukrytých květáků.

Večer jsem poprosil mistra, aby mi vysvětlil tuto příhodu, která měla několik zarážejících rysů.

Guru zvolna zavrtěl hlavou. „Jednou to pochopíš. Věda brzy odhalí několik z těchto utajených zákonů.“

Vzpomněl jsem si na mistrova předpověď, když o pár let později přišel div rádia. Odvěké pojetí času a prostoru se zhroutilo; domov žádného venkovana nebyl dost odlehlý, aby do něho nemohl vstoupit Londýn nebo Kalkata. I nejtupější inteligence se musela sklonit před tímto neoddiskutovatelným důkazem lidské všudepřítomnosti alespoň v jednom ohledu.

„Zápletku“ květákové komedie lze nejlépe pochopit z analogie rádia. Šrí Juktéšvar byl dokonalé lidské rádio. Myšlenky nejsou nic jiného než velmi jemné vibrace, které se pohybují v éteru. Stejně jako naladěný přijímač zachytí hudbu z tisíce jiných programů na všech stranách, byl můj guru schopen zachytit myšlenku prostřáčka, který měl chuť na květák, mezi nesčetnými myšlenkami vysílajících lidských mozků na světě.⁷⁰

Dík své síle byl mistr zároveň lidskou vysílačkou a s úspěchem nařídil venkovanovi, aby změnil směr svých kroků a šel do jisté místnosti pro jediný květák.

Intuice⁷¹ je duchovní vedení, které se přirozeně objevuje v člověku v okamžicích, kdy je jeho mysl klidná. Skoro každý už zažil nevysvětlitelně správné „tušení“ nebo s úspěchem přenesl své myšlenky na druhého.

Lidská mysl osvobozená od statického neklidu může zastávat prostřednictvím své antény intuice všechny funkce složitého rozhlasového mechanismu – vysílat a přijímat myšlenky i odladovat ty nežádoucí. Tak jako síla rádia závisí na množství elektrického proudu, které má k dispozici, odpovídá energie lidského rádia síle vůle, kterou má ten či onen jedinec.

Všechny myšlenky věčně vibrují ve vesmíru. Dík hluboké koncentraci je mistr schopen odhalit myšlenky kterékoli myslí, živé

⁷⁰ Objev rádiového mikroskopu v roce 1939 odhalil nový svět dosud neznámých paprsků. „Člověk stejně jako všechny druhy domněle inertní hmoty vysílá neustále paprsky, které ‚vidí‘ tento přístroj,“ hlásil *Associated Press*. „Ti, kdo věří v telepatii, druhý zrak a jasnovidectví, tu dostávají první vědecký důkaz o existenci neviditelných paprsků, které skutečně cestují od člověka k člověku. Rozhlasové zařízení je fakticky rádiový frekvenční spektroskop. Dělá s chladnou, nezářící hmotou totéž co spektroskop odhalující ony druhy atomů, ze kterých se skládají hvězdy... Vědci už mnoho let předpokládali existenci takových paprsků vyzařujících z člověka a ze všech živých tvorů. Dnes získali první experimentální důkaz o jejich existenci. Objev ukazuje, že každý atom a každá molekula v přírodě je nepřetržitou rozhlasovou stanicí... I po smrti vysílá to, co bylo člověkem, nadále jemné paprsky. Vlnová délka těchto paprsků se pohybuje od kratších, než jsou paprsky dnes používané rozhlasem, až po nejdější. Směsice těchto paprsků je skoro nepředstavitelná. Jsou jich miliony. Jediná hodně velká molekula může vyslat současně až milion různých vlnových délek. Delší druhy tohoto druhu cestují stejně snadno a stejně rychle jako rozhlasové vlny... Mezi novými rádiovými paprsky a známými světelnými paprsky je jeden překvapivý rozdíl. Je to prodloužený čas dosahující až tisíciletí, po který tyto rádiové vlny vycházejí z nerušené hmoty.“

⁷¹ Slova „intuice“ používám jen zdráhavě; Hitler je málem zničil spolu s jinými náročnějšími věcmi. Význam latinského *intuitio* je „vnitřní ochrana“. Sanskrtské *ágama* označuje intuitivní poznání zrozené z přímého duševního vnímání; proto se některým starověkým pojednáním ršijů říkalo *ágamy*.

nebo mrtvé. Myšlenky mají univerzální a ne individuální kořeny; pravdu nelze stvořit, nýbrž jenom vnímat. Omylné myšlenky člověka jsou důsledkem nedokonalosti jeho rozpoznávání. Cílem jógy je uklidnit mysl, aby mohla odrážet bez zkreslení božskou vizi ve vesmíru.

Rozhlas a televize přenesly momentální zvuk a obraz vzdálených osob ke krbům milionů – první slabý vědecký náznak, že člověk je duch pronikající vším. Nikoli tělo omezené na jediný bod v prostoru, ale velická duše, proti níž kuje ego marně ty nejbarbarštější pikle, aby ji ochromilo.

„Velmi podivné, velmi podivuhodné a zdánlivě velmi nepravděpodobné jevy se ještě mohou objevit, které, až budou zavedeny, nás nebudou udivovat o nic víc, než nás teď udivuje všecko to, čemu nás za poslední století naučila věda,“ prohlásil Charles Robert Richet, nositel Nobelovy ceny za fyziologii. „Předpokládá se, že jevy, které teď přijímáme bez překvapení, v nás nebudí úžas jen proto, že jim rozumíme. Ale není tomu tak. Nepřekvapují nás proto, že bychom je chápali, nýbrž protože je dobře známe; neboť kdyby nás mělo překvapovat to, co nechápeme, muselo by nás překvapovat všecko – pád kamene vyhozeného do vzduchu, semínko, ze kterého vyroste dub, rtuť, jež se při zahřátí rozpíná, železo přitahované magnetem, fosfor, který vzplane, když jej třeme... Dnešní věda není nic; revoluce a evoluce, které zažijeme v příštích tisíci letech, daleko přesáhnou nejsmělejší očekávání. Pravdy – ony překvapivé, ohromující, netušené pravdy – které odhalí naši potomci, jsou už teď všude kolem nás, hledí nám tak říkajíc do očí, a přece je nevidíme. Ale nestačí říct, že je nevidíme; nechceme je vidět. Neboť jakmile se objeví nečekaný a neznámý fakt, snažíme se jej zasadit do rámce všednosti už získaného poznání a pohoršuje nás, že se někdo odvažuje dál experimentovat.“

Několik dní poté, co jsem byl tak neslavně oloupen o květák, došlo ke komické události. Nemohli jsme najít jednu petrolejovou lampu. Protože jsem byl tak nedávno svědkem guruovy vševědounosti, domníval jsem se, že nám předvede, že nalézt lampu je úkol pro malé děcko.

Mistr pochopil mé očekávání. S přehnanou vážností vyslychal všechny obyvatele ášramu. Jeden chlapec se přiznal, že lampu použil, když šel ke studni na zadním dvoře.

Šrí Juktéšvar mi slavnostně poradil: „Hledej lampu u studny!“

Běžel jsem tam; lampa tam nebyla. Sklesle jsem se vrátil ke guruovi. Srdečně se zasmál, bez lítosti nad mým zklamáním.

„To je škoda, že jsem tě nedokázal zavést ke ztracené lampě; nejsem žádný jasnovidce.“ Se zajiskřením v očích dodal: „Dokonce ani pořádný Sherlock Holmes!“

Uvědomil jsem si, že mistr nikdy nepředvádí své schopnosti na výzvu nebo pro nic za nic.

Příjemné týdny mījely. Šrí Juktéšvar plánoval náboženské procesí. Požádal mě, abych vedl žáky přes město a pláž. Sváteční den vzešel jako jeden z nejhorčejších dnů toho léta.

„Gurudží, jak mám vést bosé studenty po tom rozpáleném písku?“ zeptal jsem se zoufale.

„Prozradím ti tajemství,“ odvětil mistr. „Pán vám pošle mračný deštník; půjde se vám pohodlně.“

Zorganizoval jsem průvod; naše skupina vyrazila od ášramu s praporem *satsangy*.⁷² Navrhl jej sám Šrí Juktéšvar a byl na něm symbol jediného oka,⁷³ teleskopický pohled intuice.

Sotva jsme opustili poustevnu, pokryla se jako zázrakem část oblohy nad námi mraky. Za doprovodu užaslého jáсотu ze všech stran snesl se velmi lehký deštník, který ochladil městské ulice a rozpálenou pláž. Chladivé kapky dopadaly po celé dvě hodiny našeho průvodu. Přesně v okamžiku, kdy se naše skupina vrátila do ášramu, mraky i déšť beze stopy zmizely.

„Vidíš, jak s námi Bůh cítí?“ řekl mistr, když jsem mu vyjádřil svou vděčnost. „Pán odpovídá na všechno a působí pro všechny. Tak jako seslal na mou prosbu déšť, splní každé upřímné přání svého uctíváče. Lidé si jen zřídka uvědomují, jak často vyslyší Bůh jejich modlitby. Není předpojatý jen pro několik jedinců, ale vyslechne každého, kdo k němu přistoupí s důvěrou. Jako děti bychom měli vždycky věřit v milující laskavost svého všudepřítomného Otce.“⁷⁴

Šrí Juktéšvar pořádal každoročně oslavu čtyř svátků o rovnodeních a slunovratech, kdy se shromažďovali jeho žáci zblízka i zdálky. Oslavy zimního slunovratu se konaly ve Šrírámpuru; první, které jsem se zúčastnil, mi zanechala trvalé požehnání.

⁷² *Sat* je doslova „jsoucí“, pak „podstata, skutečnost“. *Sanga* je „sdružení“. Šrí Juktéšvar nazval svou ášramovou organizaci „Sdružení v pravdě“.

⁷³ „Je-li proto tvé oko čisté (nebo: jedinečné), celé tvé tělo bude mít světlo.“ Matouš 6:22. Při hluboké meditaci se objevuje uprostřed čela jediné či duchovní oko. O vševídicím oku se písma zmiňují různě jako o třetím oku, hvězdě Východu, vnitřním oku, holubici sestupující z nebe, Šivově oku, oku intuice atd.

⁷⁴ „Neslyší snad ten, jenž učinil ucho? Nedívá se snad ten, jenž vytvořil oko? Neumí snad trestat ten, jenž kárá pronárody, ten, jenž učí člověka, co by měl vědět?“ Žalm 94:9-10.

Oslava začala ráno bosým procesím v ulicích. Zvučely v nich hlasy stovky studentů prospěvující sladké náboženské písně; několik hudebníků hrálo na flétnu a *khol-kartál* (bubny a tympány). Nadšení měšťané posypávali cestu květinami; rádi se nechali odlákat naším zvučným velebením požehnaného jména Páně od prozaických povinností. Dlouhý pochod končil na dvoře ášramu. Tam jsme obklopili v kruhu svého gurua a studenti z horních balkonů nás zasypávali květy měsíčku.

Mnoho hostů přišlo nahoru, aby dostali pudink z tvarohu a pomerančů. Já jsem zamířil ke skupině spolubratří, kteří dnes sloužili jako kuchaři. Pro tak velké shromáždění se muselo vařit venku v širokých kotlech. Kouř z improvizovaných cihlových pecí vytápěných dřevem štípal do očí, až nám slzely, ale vesele jsme se při práci smáli. Náboženské slavnosti nepovažuje nikdo v Indii za dřinu; každý hraje svou roli, dodává peníze, rýži, zeleninu nebo osobní služby.

Brzy byl mezi námi i mistr; dohlížel na všechny podrobnosti. Pořád měl plné ruce práce a držel krok i s těmi nejchytřejšími studenty.

V prvním poschodí probíhal *sankirtan* (sborový zpěv) za doprovodu harmonia a indických bubnů. Šrí Juktéšvar pozorně poslouchal; měl dokonalý hudební sluch.

„Zpívají falešně!“ Mistr opustil kuchaře a připojil se k umělcům. Uslyšeli jsme znovu tutéž melodii, ale tentokrát ve správném podání.

V Indii je hudba stejně tak jako malířství a divadlo považována za božské umění. Prvními hudebníky byli Brahma, Višnu a Šiva – Věčná Trojice. Božského tanečníka Šivu představují písmata jako tvůrce, který ve svém kosmickém tanci vesmírného stvoření, zachování a rozmetání vypracoval nekonečné druhy rytmu, zatímco je Brahma zdůrazňoval zvonivými tympány a Višnu doprovázel hrou na posvátnou *mrđangu* čili buben. Kršna, Višnuovo vtělení, se v hinduistickém umění zobrazuje vždy s flétnou, na kterou hraje úchvatné písně, jež volají lidské duše bloudící v klamu *máje* zpět do jejich pravého domova. Sarasvatí, bohyně moudrosti, hraje zase na *vínu*, matku všech strunných nástrojů. Indická *Sámavéda* obsahuje nejranější záznamy hudby na světě.

Základním kamenem hinduistické hudby jsou rágy neboli ustálené melodické stupnice. Šest základních *rág* se štěpí na 126 odvozených *rágini* („manželek“) a *putrů* („synů“). Každá *rága* má minimálně pět tónů: dominantní tón (*vádí* čili krále), sekundární tón (*samavádí* čili ministerského předsedu), pomocné tóny (*anuvádí*, asistenty) a disonantní tóny (*vivádí*, nepřátele).

Každé se šesti základních *rág* přirozeně odpovídá určitá denní doba, roční období a hlavní božstvo udílející jí zvláštní schopnost. Tak 1. *rága hindóla* zní jedině za úsvitu na jaře, aby vyvolala náladu univerzální lásky; 2. *rága dípaka* se hraje o letním večeru a probouzí soucit; 3. *rága mégha* je melodií poledne v období dešťů a dodává odvahu; 4. *rága bhairava* zaznívá ráno v srpnu, září a říjnu a přináší klid; 5. *rága šrí* je vyhrazena podzimmímu soumraku a tlumočí čistou lásku; a 6. *rágu málkaušu* je možno uslyšet o zimní půlnoci a vyjadřuje neohroženost.

Tyto zákonitosti zvukového spojení mezi přírodou a člověkem odhalili už starověcí ršijové. Protože příroda je objektivizací *aum*, prazvuku či vibračního slova, může člověk použitím jistých *manter* či zpěvů získat vládu nad všemi přírodními jevy.⁷⁵ Historické doklady vypovídají o pozoruhodných schopnostech Mijána Tánséna, dvorního hudebníka Akbara Velikého ze 16. století. Císař mu jednou nařídil, aby zazpíval noční *rágu*, když bylo ještě slunce nad hlavou; Tánsén zanotoval *mantru*, která v okamžiku zahalila palácové prostory ve tmě.

Indická hudba dělí oktávu na 22 *šruti* čili čtvrttónů. Tyto mikrotónové intervaly umožňují jemné odstíny hudebního výrazu, kterých západní chromatická stupnice se 12 půltóny nemůže dosáhnout. Každý ze sedmi základních tónů oktávy je v hinduistické mytologii spojen s určitou barvou a hlasem ptáka nebo zvířete: *do* se zelenou a pávem, *re* s červenou a skřivánkem, *mi* se zlatou a kozou, *fa* se zažloutle bílou a volavkou, *sol* s černou a slavíkem, *la* se žlutou a koněm a *si* s kombinací všech barev a slonem.

Západní hudba používá jen tři stupnic – durové, harmonické molové a melodické molové – kdežto indická hudba má 72 *thát* čili škál. Hudebník má tvůrčí prostor pro nekonečné improvizace na stanovené tradiční melodie neboli *rágy*; soustředí se na cit nebo určitou náladu strukturálního námětu a potom je zdobí až po nejzazší mez své vlastní originality. Hinduistický hudebník nečte pevné noty;

⁷⁵ Folklor všech národů obsahuje zmínky o zařikadlech k ovládnání přírody. O amerických Indiánech je dobře známo, že si vytvořili zvukové rituály pro dešť. Tánsén, velký hinduistický hudebník, dokázal silou svého zpěvu uhasit oheň. Kalifornský přírodovědec Charles Kellog předvedl v roce 1926 před skupinkou newyorských hasičů účinky tonální vibrace na oheň. „Tím, že přešel smyčcem podobným zvětšenému houslovému smyčci rychle po aluminiové ladičce, vytvořil praskot podobný intenzivním rádiovým poruchám. Půlmetrový nažloutlý plynový plamen okamžitě skočil do duté skleněné trubice, zmenšil se na výšku patnácti centimetrů a proměnil se v blikající modrý plamínek. Další pohyb smyčcem a další vibrační zaskřipání ho uhasily.“

při každé produkci odívá holou kostru *rágy* nově, často se omezuje na jedinou melodickou sekvenci a opakováním zdůrazňuje všechny její jemné mikrotónové a rytmické variace. Mezi západními skladateli měl Bach pochopení pro kouzlo a sílu opakování zvuku, lehce obměňovaného na sto různých způsobů.

Starověká sanskrtská literatura popisuje 120 *tál* čili taktů. Tradiční zakladatel hinduistické hudby Bharata prý izoloval ze zpěvu skřivánka 32 druhů *tál*. Původ *tály* či rytmu má své kořeny v lidských pohybech – dvoutakt v chůzi a trojtakt v dýchání ve spánku, kdy je vdech dvakrát delší než výdech. Indie považovala vždy za nejdokonalejší hudební nástroj lidský hlas. Proto se hinduistická hudba zpravidla omezuje na rozsah tří oktáv. Z téhož důvodu je také položen větší důraz na melodii (vztah následných tónů) než na harmonii (vztah současných tónů).

Hlubším cílem raných ršijů–hudebníků bylo sladit pěvce s Kosmickým zpěvem, který lze slyšet díky probuzení skrytých páteřních center v člověku. Indická hudba je subjektivní, duchovní a individualistické umění, nezaměřené na symfonickou brilantnost, nýbrž na osobní soulad s Nadduší. Sanskrtské slovo pro hudebníka je výraz značící „ten kdo pěje Boží chválu“. *Sankírtany* čili hudební shromáždění jsou účinnou formou jógy nebo duchovní kázně, vyžadující hluboké soustředění, intenzivní ponor do myšlenky a zvuku. Protože člověk sám je výrazem Tvůrčího Slova, má na něj zvuk nejsilnější a okamžitý účinek – nabízí mu způsob rozpomenutí na jeho božský původ.

Sankírtan, linoucí se v den svátku z pokoje Šrí Juktéšvara v prvním patře, inspiroval i kuchaře mezi hrnci, ze kterých se kouřilo. Moji spolubratři i já jsme radostně prozpěvovali refrény a tleskali dlaněmi do rytmu.

Kolem západu slunce jsme obsloužili stovky návštěvníků *khičuri* (rýží s čočkou), zeleninovým káří a rýžovým pudinkem. Po dvoře jsme rozprostřeli bavlněné deky; brzy dřepělo shromáždění pod hvězdnou klenbou a v tiché pozornosti naslouchalo moudrosti, která se řinula mistrovi ze rtů. Jeho veřejné projevy zdůrazňovaly hodnotu *krijájógy* a sebeúctu, odhodlanost, prostou stravu a pravidelné cvičení.

Potom zazpívala skupina velmi mladých žáků několik zbožných písní; shromáždění zakončil *sankírtan*. Od deseti do půlnoci umývali obyvatelé ášramu hrnce a pánve a čistili dvůr. Guru si mě zavolal k sobě.

„Potěšilo mě, s jakou radostí jsi tvrdě pracoval dnes i po celý týden příprav. Chci tě u sebe; můžeš dnes spát v mé posteli.“

To byla výsada, o které se mi nikdy ani nesnilo. Sotva deset minut poté, co jsme ulehli, mistr vstal a začal se oblékat.

„Co se děje, pane?“ V neočekávaném štěstí, že smím spát vedle svého gurua, jsem pocítoval cosi neskutečného.

„Myslím, že tu bude za chvíli pár studentů, co zmeškali vlak. Připravíme jim něco k snědku.“

„Gurudží, v jednu v noci už přece nikdo nepřijde.“

„Zůstaň ležet, pracoval jsi hodně tvrdě. Ale já jim jdu něco uvařit.“

Při rezolutním tónu Šrí Juktéšvara jsem vyskočil z lůžka a následoval ho do malé kuchyňky sousedící s vnitřním balkonem v prvním patře. Brzy se už vařila rýže i *dál*.

Guru se láskyplně usmál. „Dnes jsi přemohl únavu i obavy z těžké práce; nikdy v budoucnu tě už nebudou trápit.“

Sotva vyslovil tato slova celoživotního požehnání, ozvaly se na dvoře kroky. Seběhl jsem dolů a vpustil skupinu studentů.

„Moc neradi rušíme mistra v tuhle hodinu, bratře,“ oslovil mě jeden z nich omluvně. „Ale spletli jsme si jízdní řád a potom jsme měli pocit, že se nemůžeme vrátit domů, dokud ještě jednou neuvidíme našeho gurua.“

„Čekal vás a zrovna vám chystá něco k jídlu.“

Potom se ozval vítající hlas Šrí Juktéšvara; zavedl jsem užaslé návštěvníky do kuchyně. Mistr se ke mně otočil a mrknul na mne.

„Když už jste si porovnali poznámky, jistě ses přesvědčil, že naši hosté opravdu zmeškali vlak.“

O půlhodinu později jsem ho následoval do ložnice s plným vědomím toho, že budu spát po boku božského gurua.

JAK VYZRÁT NA HVĚZDY

„Mukundo, proč si neopatříš astrologický náramek?“

„Měl bych, mistře? Nevěřím v astrologii.“

„To není otázka *víry*; jediný vědecký postoj, který může zaujmout k jakémukoli námětu, je, zda je to *pravda*. Zákon gravitace fungoval stejně účinně před Newtonem jako po něm. Vesmír by byl hodně chaotický, kdyby jeho zákony nemohly platit bez schválení lidskou vírou.

Do dnešního stavu nevážnosti přivedli astrální vědu šarlatáni. Astrologie⁷⁶ je také příliš obrovská, jak matematicky tak filozoficky, než aby ji mohl správně pochopit kdokoli jiný než lidé hlubokého chápání. Jestliže nevědomci čtou nebesa nesprávně a vidí tam čmáranice místo písma, lze to v tomto nedokonalém světě očekávat. Nesmíme zavrhnout moudrost spolu s takzvanými ‚moudrými‘.

Všechny části stvoření jsou navzájem propojeny a ovlivňují jedna druhou. Vyrovnaný rytmus vesmíru má své kořeny ve vzájemnosti,“ pokračoval guru. „Člověk ve svém lidském aspektu musí bojovat se dvěma soustavami sil – zaprvé se zmatky v sobě, způsobenými směsicí země, vody, ohně, vzduchu a éterických složek, a zadruhé

⁷⁶ Z astronomických údajů v hinduistických písmech byli vědci schopni zjistit správně data jejich autorů. Vědecké znalosti ršijů byly veliké; v *Kaušítakibráhmaṇe* nacházíme přesné astronomické pasáže prokazující, že už v roce 3100 př. Kr. byli hinduisté hodně pokročilí v astronomii, která měla praktickou hodnotu při výběru příznivých dat pro obřady. *Džjótiš* čili vědecká astronomická pojednání shrnul článek v *East-West* v únoru 1934: „Obsahují vědecký materiál, který udržel Indii v popředí všech starověkých národů a činil z ní Mekku hledačů poznání. Starověká *Brahmagupta*, jedno z děl o *džjótiši*, je astronomický spis o takových věcech, jako je heliocentrický pohyb planet v naší sluneční soustavě, sklon ekliptiky, sférická podoba země, odražené světlo měsíce, denní otočení země kolem své osy, existence pevných hvězd v Mléčné dráze, zákon gravitace a jiná vědecká fakta, která Západ objevil teprve v době Koperníka a Newtona.“ Je dobře známo, že takzvané „arabské číslice“, bez jejichž symbolů by byl pokrok v matematice obtížný, přišly do Evropy v 9. století prostřednictvím Arabů z Indie, kde byl tento systém zaznamenávání čísel formulován už ve starověku.

s vnějšími rozkladnými silami přírody. Dokud člověk zápasí s vlastní smrtelností, ovlivňují ho miliardy mutací nebe a země.

Astrologie studuje reakce člověka na planetární podněty. Hvězdy nemají vědomou benevolenci nebo zaujetí; vysílají pouze kladná a záporná záření. Ta sama o sobě lidstvu nepomáhají ani mu neškodí, ale nabízejí zákonitě kanály pro vnější fungování rovnováhy mezi příčinou a následkem, které člověk uvedl v pohyb v minulosti.

Dítě se narodí v den a v hodinu, kdy se nebeské paprsky matematicky shodují s jeho individuální karmou. Jeho horoskop je vyzývavý portrét, odhalující jeho nezměnitelnou minulost a její pravděpodobné budoucí důsledky. Ale tento rodný list dokážou správně vyložit jenom lidé obdaření intuitivní moudrostí; a těch je málo.

Poselství zveřejněné na obloze v okamžiku zrození člověka nemá zdůraznit jeho osud – důsledek dobrých a špatných minulých skutků – nýbrž v něm probudit vůli uniknout svému vesmírnému otroctví. Co udělal, může odčinit. Nikdo jiný než on sám nepodnítl příčiny jakýchkoli následků, které teď v jeho životě převládají. Může překonat každé omezení, protože je především sám svými činy vytvořil a protože má duchovní zdroje, jež nejsou podrobeny tlaku planet.

Pověřivá bázeň z astrologie dělá z člověka automat, otrocky závislý na mechanickém vedení. Moudrý člověk planety – to jest svou minulost – poráží tím, že přenáší své spojenectví ze stvoření na Stvořitele. Čím víc si uvědomuje svou jednotu s Duchem, tím méně je ovládán hmotou. Duše je věčně svobodná; je bezsmrtná, protože je bez zrození. Hvězdy jí nemohou poroučet.

Člověk *je* duše a *má* tělo. Když pochopí správně svou identitu, zanechá všechny donucovací vzorce za sebou. Dokud zůstává zmaten ve svém obyčejném stavu duchovní amnézie, zná jenom jemná pouta zákonů prostředí.

Bůh je soulad; uctíváč, který se s ním uvedl v soulad, se nikdy nedopustí chybného činu. Jeho jednání bude správně a přirozeně načasováno tak, aby se shodovalo s astrologickým zákonem. Po hluboké modlitbě a meditaci je ve styku se svým božským vědomím; neexistuje větší síla, než je tato vnitřní ochrana.“

„Proč tedy chcete, mistře, abych nosil astrologický náramek?“
odvážil jsem se zeptat po dlouhém mlčení, ve kterém jsem se pokoušel přizpůsobit své myšlenky vznešenému výkladu Šrí Juktěšvara.

„Teprve když cestovatel dorazí k cíli, je oprávněn zahodit své mapy. V průběhu cesty využívá všech vyhovujících zkratk. Staří ršijové odhalili mnoho způsobů, jak zkrátit období vyhnanství člověka v klamu. V karmanovém zákonu jsou jisté mechanické rysy, které si prsty moudrosti mohou obratně upravit.

Všechno lidské zlo povstává z nějakého překročení vesmírného zákona. Písma poukazují na to, že člověk musí uspokojovat přírodní zákony a přitom nepochybovat o Boží všemohoucnosti. Má říkat: „Pane, důvěřuji ti a vím, že mi můžeš pomoci, ale i já udělám všechno, abych odčinil každé zlo, jehož jsem se dopustil.“ Mnoha prostředky – modlitbou, silou vůle, jógickou meditací, poradou se světci, použitím astrologického náramku – je možno snížit nepříznivé účinky minulých zel na minimum nebo je zrušit.

Tak jako se dá vybavit dům měděnou tyčí, aby pohltila otřes elektřiny, lze tělesný chrám vybavit různými ochrannými prostředky. Už před dávnými časy odhalili naši jógini, že čisté kovy vydávají astrální světlo, které je mocným protiprostředkem proti negativnímu tahu planet. Jemné elektrické a magnetické paprsky neustále cirkulují ve vesmíru; když lidskému tělu pomáhají, neví o tom; a když je rozkládají, není si toho vědom. Může s tím něco dělat?

Tento problém přivábil pozornost našich ršijů; zjistili, že pomáhá nejen kombinace kovů, ale i rostlin, a neúčinnější ze všeho jsou bezvadné, nejméně dvoukarátové drahokamy. Mimo Indii se preventivní použití astrologie studovalo jen zřídka. Jednou z mála známých skutečností je, že drahokamové, kovové nebo rostlinné přípravky jsou bezcenné, není-li zajištěna jejich požadovaná váha a nenosí-li se tyto léčivé prostředky přímo na kůži.“

„Samozřejmě vás poslechnu, mistře, a opatřím si náramek. Fascinuje mě pomyslení, že vyrazí na hvězdy!“

„Pro obvyklé účely doporučuji náramek ze zlata, stříbra, mědi. Ale pro zvláštní účel bych chtěl, aby sis opatřil náramek ze stříbra a olova.“ Šrí Juktéšvar pečlivě doplnil podrobnosti.

„Co myslíte tím zvláštním účelem, gurudží?“

„Hvězdy o tebe projeví nevlídný zájem, Mukundo. Neboj se, budeš chráněn. Asi za měsíc budeš mít hodně trápení s játry. Nemoc by měla trvat šest měsíců, ale používáním astrologického náramku zkrátíš tuto dobu na čtyřiaadvacet dní.“

Druhého dne jsem zašel k zlatníkovi a brzy jsem už nosil svůj náramek. Moje zdraví bylo výtečné; mistrova předpověď mi vyklouzla z paměti. Odjel na návštěvu do Váránasí. Třicet dní po našem rozhovoru jsem najednou pocítil v oblasti jater bolest. Další

týdny byly noční můrou drtivého utrpení. Nechtěl jsem rušit gurua; myslel jsem, že své útrapy zvládnou sám.

Ale třiadvacet dní bolesti oslabilo mé odhodlání. Nasedl jsem do vlaku do Váránasí. Šrí Juktéšvar mě tam uvítal s neobvyklou vřelostí, ale neposkytl mi příležitost povědět mu o svém trápení v soukromí. Onoho dne navštívilo mistra mnoho jeho ctitelů jenom kvůli *daršanu*.⁷⁷ Seděl jsem v koutku, nemocný a nepovšimnut. Teprve po večeri všichni hosté odešli. Guru si mě zavolal na balkon.

„Určitě jsi přijel kvůli potížím s játry.“ Šrí Juktéšvar se na mne zadíval; přecházel sem a tam a občas mi zastínil měsíc. „Počkej – už tě bolí čtyřicet dní, že?“

„Ano, pane.“

„Cvič cviky na žaludek, které jsem tě naučil.“

„Kdybyste věděl, pane, jaké mám bolesti, nechtěl byste po mně, abych cvičil.“ Stejně jsem však však udělal chabý pokus ho poslechnout.

„Říkáš, že máš bolesti; já říkám, že žádné nemáš. Jak to tedy je?“ podíval se na mne guru zvědavě.

Byl jsem ohromen radostnou úlevou. Už jsem necítil tu mučivou bolest, co mi po celé týdny nedovolovala ani spát; při mistrových slovech zmizela, jako by ani nikdy neexistovala.

Chtěl jsem před ním padnout z vděčnosti na kolena, ale zabránil mi v tom.

„Nebud' dítě! Vstaň a těš se z krásy měsíce nad Gangou.“ Ale když jsem mlčky stanul vedle něho, oči mu šťastně zářily. Z jeho postoje jsem pochopil, že chce, abych cítil, že léčitelem je Bůh a ne on.

Dodnes nosím těžký stříbrný a olovený náramek, připomínku onoho dne, kdy jsem znovu zjistil, že žiji s osobností vskutku nadlidskou. Když jsem později přiváděl ke Šrí Juktéšvarovi kvůli léčení přítele, vždy doporučoval drahokamy nebo náramek a chválil jejich používání jako skutek astrologické moudrosti.

Proti astrologii jsem býval zaujat už od dětství, částečně proto, že jsem viděl, jak mnoho lidí je jí otrocky oddáno, a částečně kvůli předpovědi našeho rodinného astrologa: „Třikrát se oženíš, neboť dvakrát ovdovíš.“ Dupal jsem nad tím a cítil jsem se jako kozel čekající, až ho budou obětovat před chrámem trojnásobného manželství.

„Musíš se smířit se svým osudem,“ říkal mi můj bratr Ananta. „Tvůj psaný horoskop už správně předpověděl, že se v raných letech

⁷⁷ Požehnání plynoucí z pouhého spatření světce.

pokusíš utéct do Himálaje, ale budeš násilím přiveden zpátky. I předpověď o tvých svatbách se musí splnit.“

Jedné noci jsem měl vnuknutí, že to proroctví je docela nepravdivé. Svitek s horoskopem jsem spálil a popel jsem nasypal do papírového sáčku, na který jsem napsal: „Semena minulé karmy nemohou vzklíčit, jsou-li upečena v božských plamenech moudrosti.“ Sáček jsem položil na nápadné místo; Ananta si můj vzdorný komentář brzy přečetl.

„Nemůžeš zničit pravdu tak snadno, jako jsi spálil ten svitek,“ smál se mi pohrdavě.

Je pravda, že než jsem dosáhl dospělosti, pokusila se mě rodina třikrát oženit.⁷⁸ Pokaždé jsem jejich plány odmítl s vědomím, že moje láska k Bohu je silnější než jakékoli astrologické přesvědčování založené na minulosti.

„Čím hlubší je sebeuvědomění člověka, tím víc ovlivňuje svými jemnohmotnými duchovními vibracemi celý vesmír a tím méně je sám ovlivňován tokem jevů.“ Tato mistrova slova se mi často vracela jako inspirace na mysl.

Občas jsem vyzval astrology, aby podle svých planetárních výpočtů vybrali má nejhorší období, a přesto jsem splnil každý úkol, který jsem si vytkl. Je pravda, že mě v takových dobách stál úspěch mimořádné úsilí. Ale mé přesvědčení se vždycky ověřilo: víra v božskou ochranu a správné používání Bohem dané vůle jsou strašnou silou.

Pochopil jsem, že hvězdný zápis při narození člověka z něho nedělá loutku v rukou minulosti. Jeho poselství je spíše výzvou k hrdosti; samo nebe se snaží probudit v člověku odhodlání osvobodit se od všech omezení. Bůh stvořil každého člověka jako duši obdařenou individualitou a důležitou pro vesmírnou strukturu, ať už v dočasné roli opory nebo příživníka. Když chce, je jeho svoboda konečná a bezprostřední; nezávisí na vnějších, nýbrž na vnitřních vítězstvích.

Šrí Juktěšvar objevil matematickou aplikaci 24 000-letého rovnodennostního cyklu na současný věk. Cyklus je rozdělen na vzestupný a sestupný oblouk po 12 000 letech. Každý oblouk má čtyři *jagy* neboli věky zvané *kali*, *dvápara*, *tréta* a *satja*, které odpovídají řecké představě železného, bronzového, stříbrného a zlatého věku.

⁷⁸ Jedna z dívek, které mi rodina vybrala, se potom provdala za mého bratrance Prabhásčandru Ghoše.

Různými výpočty dospěl můj guru k závěru, že poslední *kalijuga* neboli železný věk vzestupného oblouku začala kolem roku 500 po Kr. Železný věk trvající 1200 let je obdobím materialismu; skončil asi roku 1700 po Kr. Tehdy začala *dváparajuga* dlouhá 2400 let, doba rozvoje elektrické a atomové energie, věk telegrafu, rádia, letadel a jiných ničitelů prostoru.

Trétajuga o délce 3600 let začne roku 4100 po Kr.; bude se vyznačovat všeobecnou znalostí telepatické komunikace a jiných ničitelů času. Za 4800 let *satjajugy*, konečné fáze vzestupného oblouku, se plně rozvine inteligence člověka; bude pracovat v souladu s božským plánem.

Potom, v roce 12 500, začne pro svět sestupný oblouk o délce 12 000 let se sestupným zlatým věkem trvajícím 4800 let; člověk bude postupně upadat do nevědomosti. Tyto cykly jsou věčnými okruhy *máje*, kontrastů a relativity fenomenálního vesmíru.⁷⁹ Jeden člověk za druhým uniká z vězení duality, jak procítá k vědomí své nedílné božské jednoty se Stvořitelem.

Mistr rozšířil nejen mé chápání astrologie, ale i světových písem. Kladl posvátné texty na neposkvrněný stůl své mysli, a tak je dokázal pitvat skalpelem intuitivního uvažování a oddělovat omyly a přídavky učenců od pravd původně vyjádřených proroky.

„Upří pohled na špičku nosu.“ Tento nepřesný výklad citátu z Bhagavadgíty,⁸⁰ obecně přijímaný východními pandity i západními překladateli, vyvolával u mistra posměšnou kritiku.

⁷⁹ Hinduistická písma kladou současnou dobu do *kalijugy* mnohem delšího vesmírného cyklu, než je prostý rovnídennostní cyklus o délce 24 000 let Šrí Juktéšvara. Vesmírný cyklus trvá podle písem 4 300 560 000 let a vyměřuje našemu planetárnímu systému v jeho nynější podobě jeden Den stvoření čili délku života. Toto obrovské číslo udávané ršiji je založeno na vztahu mezi délkou solárního roku a násobkem π (3,1416, poměru mezi obvodem a průměrem kruhu).

Doba života celého vesmíru čili „Brahmův věk“ je podle starověkých zřeců 314 159 000 000 000 solárních roků.

Vědci odhadují současné stáří země asi na dvě miliardy let; své závěry zakládají na studiu kapes olova zanechaných ve skalách jako důsledek radioaktivity. Hinduistická písma prohlašují, že země jako ta naše se rozpadne z jednoho ze dvou důvodů: její obyvatelstvo se jako celek stane buď zcela dobrým, nebo naprosto zlým. Světová mysl tak vytvoří sílu, která uvolní uvězněné atomy držící pohromadě jako země.

Občas jsou publikovány odvážné předpovědi o hrozícím „konci světa“. Poslední pronesl P. G. Long z Pasadeny, který veřejně určil „Soudný den“ na 21. září 1945. Reportéři *United Press* se mě zeptali na můj názor; vysvětlil jsem jim, že světové cykly se řídí řádem podle božského plánu. Žádný rozpad našeho světa není v dohledu. Číslo udávané ršiji pro různé věky by si zasloužila, aby je Západ pečlivě prostudoval; časopis *Time* (17. 12. 1945) je nazval „povzbudivou statistikou“.

⁸⁰ VI.13.

„Jóginská cesta je už tak dost jedinečná,“ poznamenal. „Proč mu ještě radit, aby šilhal? Skutečný význam slova *násikágra* je ‚původ nosu‘ a ne ‚špička nosu‘. Nos začíná v bodu mezi oběma obočími, v sídle duchovního vidění.“⁸¹

Kvůli sánkhjovému⁸² výroku *išvarásiddha* – „Pána stvoření nelze odvodit“ nebo „Boha nelze dokázat“ – nazývá mnoho učenců celou tuto filozofii ateistickou. Šrí Juktéšvar však vysvětloval: „Ten verš není nihilistický. Znamená jen, že pro neosvíceného člověka, který ve všech svých konečných soudech závisí na svých smyslech, musí zůstat důkaz Boha neznámý a tedy neexistující. Praví stoupenci *sánkhje*, obdaření neochvějným vhledem zrozeným z meditace, chápou, že Bůh existuje a je poznatelný.“

Mistr vykládal s krásnou jasností i křesťanskou Bibli. Od něho jsem se naučil vnímat podstatu Bible a chápat pravdivost Kristova ujištění – určitě nejvzrušivěji nekompromisního ze všech, jež kdy byla pronesena: „Nebe a země pominou, ale má slova nepominou.“⁸³

Velcí indiští mistři utvářejí své životy podle stejných božských ideálů, jaké sdílel Ježíš; sám je prohlásil za muže svého rodu: „Neboť kdo činí vůli mého Otce v nebesích, to je můj bratr, má sestra i matka.“⁸⁴ „Zůstanete-li v mém slovu,“ pravil Kristus, „jste opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými.“⁸⁵ Indiští jóginští kristové, všichni osvobození, páni sebe sama, jsou součástí nesmrtelného bratrstva – těmi, kdo dosáhli osvobozujícího poznání Jediného Otce.

„Nepochopitelný je pro mne příběh o Adamovi a Evě,“ poznamenal jsem jednou v dobách svého raného zápolení s alegoriemi se značným rozhořčením. „Proč Bůh nepotrestal jenom pár, který se provinil, ale všechny nevinné dosud nenarozené generace?“

Mistra pobavila víc moje vehemence než nevědomost. „*Genesis* je hluboce symbolická a nelze ji pochopit doslovným výkladem,“ vysvětloval. „Její ‚strom života‘ je lidské tělo. Páteř je jako obrácený strom s lidskými vlasy místo kořenů a s přívodnými a vývodnými

⁸¹ „Světlem tvého těla je oko. Je-li tvé oko čisté (nebo: jedinečné), i celé tvé tělo má světlo. Je-li však tvé oko špatné, i tvé tělo je ve tmě. Hleď tedy, ať světlo v tobě není tmou.“ Lukáš 11:34-35.

⁸² Jeden ze šesti systémů hinduistické filozofie. *Sánkhja* hlásá konečné osvobození poznáním pětadvaceti principů od *prakrti* čili přírody až po *purušu* neboli duši.

⁸³ Matouš 24:35.

⁸⁴ Matouš 12:50.

⁸⁵ Jan 8:31-32. Sv. Jan svědčí: „Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno (i těm, kdo jsou zakotveni ve vědomí Krista), dal moc stát se Božími dětmi.“ Jan 1:12.

nervy místo větví. Strom nervového systému nese mnoho chutného ovoce čili zrakových, sluchových, chuťových, čichových a hmatových vjemů. Člověk je může oprávněně vychutnávat; ale byl mu zakázán zážitek sexu, „jablko“ uprostřed rajské zahrady.⁸⁶

„Had“ představuje stočenou páteřní energii, která stimuluje pohlavní nervy. „Adam“ je rozum a „Eva“ cit. Když je emoční či evovské vědomí v kterékoli lidské bytosti přemoženo pohlavním impulsem, její rozum či Adam podlehne také.⁸⁷

Bůh stvořil lidský rod zhmotněním těl muže a ženy silou své vůle; obdařil nový druh schopností vytvářet děti podobným „neposkvrněným“ neboli božským způsobem.⁸⁸ Protože jeho projev v individualizované duši byl až do té doby omezen na zvířata, instinktivní a bez schopností plného používání rozumu, stvořil Bůh první lidská těla, symbolicky nazývaná Adam a Eva. Na ně kvůli vzestupnému vývoji přenesl duše či božské esence dvou zvířat. V Adamovi neboli muži převládl rozum, v Evě čili ženě cit. Tak došla vyjádření dualita či polarita, která je podkladem fenomenálního světa. Rozum a cit zůstávají v ráji štěstí tak dlouho, dokud lidskou mysl nesvede hadí energie zvířecích sklonů.

Lidské tělo nebylo tedy jen výsledkem vývoje ze zvířat, ale bylo vytvořeno aktem speciálního Božího stvoření. Zvířecí formy byly příliš hrubé, než aby vyjadřovaly plnou božskost; lidská bytost dostala jedinečně obrovskou duševní kapacitu – „tisíciplátkový lotos“ mozkou – i bystře probuzená skrytá centra v páteři.

Bůh čili Božské vědomí přítomné v prvním stvořeném páru mu radilo užívat si všech lidských požitků, ale nesoustřeďovat se na hmatové vjemy.⁸⁹ Ty byly zakázány, aby se zabránilo vývoji pohlavních orgánů, které by uvrhly lidstvo do nižší zvířecí metody rozplodování. Varování, aby neoživovali podvědomé zvířecí vzpomínky, však Adam a Eva nedbali. Obnovili způsob zvířecího rozmnožování a upadli ze stavu nebeského štěstí, vlastního původnímu dokonalému člověku.

⁸⁶ „Plody ze stromů v zahradě jíst smíme. Jen o plodech ze stromu, který je uprostřed zahrady, Bůh řekl: „Nejezte z něho, ani se ho nedotkněte, abyste nezemřeli.“ “ Gen. 3:2-3.

⁸⁷ „Žena, kterou jsi mi dal, aby při mě stála, ta mi dala z toho stromu a já jsem jedl.“ ...Žena odpověděla: „Had mě podvedl a já jsem jedla.“ Gen. 3:12-13.

⁸⁸ „Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil. A Bůh jim požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji...“ Gen. 2:7.

⁸⁹ „Nejzchytralejší ze vši polní zvěře (všech tělesných smyslů), kterou Hospodin Bůh učinil, byl had (sexuální síla).“ Gen. 3:1.

Poznání ‚dobra a zla‘ se vztahuje ke kosmickému dualistickému nutkání. Člověk tím, že zneužitím svého rozumu a citu, čili evovsko-adamovského vědomí, podlehne *máji*, ztratí právo na vstup do nebeské zahrady božské soběstatečnosti.⁹⁰ Je osobní zodpovědností každého lidského tvora znovu přivést svou ‚rodičovskou‘ čili dualistickou přirozenost ke sjednocenému souladu neboli ráji.“

Když Šrí Juktéšvar zakončil svůj výklad, podíval jsem se na stránky *Genese* s novým respektem.

„Mistře,“ řekl jsem, „poprvé se cítím Adamovi a Evě jaksepatří synovsky zavázán.“

Se svým guruem, Juktéšvarem

⁹⁰ „A Hospodin Bůh vysadil zahradu v Edenu na východě a postavil tam člověka, kterého vytvořil.“ Gen. 2:8. „Proto jej Hospodin Bůh vyhnal ze zahrady v Edenu, aby obdělával zemi, z níž byl vzat.“ Gen. 3:23. Božský člověk, napřed stvořený Bohem, měl vědomí soustředěno ve všemohoucím jediném oku na čele. Všetvořivé síly vůle, soustředěné v tomto bodě, člověk ztratil, když začal „obdělávat půdu“ své fyzické přirozenosti.

ŠAŠÍ A TŘI SAFÍRY

„Protože máte ty i můj syn o Svámím Juktéšvarovi tak vysoké mínění, podívám se na něho.“ Tón, kterého použil dr. Nárájančandra Ráj, naznačoval, že chce jenom vyhovět vrtochům dvou poloblbečků. Skryl jsem své pohoršení.

Doktor, povoláním veterinář, byl zatvrzelý agnostik. Jeho mladý syn Santoš mě prosil, abych projevil o jeho otce zájem. Moje pomoc zůstávala zatím bez ovoce.

Příštího dne mě dr. Ráj doprovodil do šrírámpurského ášramu. Po krátkém rozhovoru s mistrem, který se z větší části vyznačoval stoickým mlčením na obou stranách, návštěvník rázně odešel.

„Proč vodiš do ášramu mrtvého člověka?“ podíval se na mne Šrí Juktéšvar zvědavě, sotva se za kalkatským skeptikem zavřely dveře.

„Ale pane! Doktor je přece docela naživu!“

„Jenže zanedlouho bude mrtev.“

Byl jsem otřesen. „To bude pro jeho syna hrozná rána. Santoš doufá, že je ještě čas změnit materialistické názory jeho otce. Prosím vás, mistře, pomozte mu!“

„Tak dobrá – kvůli tobě.“ Guruova tvář byla bez výrazu. „Ten pyšný koňský doktor má cukrovku v pokročilém stavu, i když o tom neví. Za patnáct dní ho to položí. Doktoři ho prohlásí za beznadějný případ; přirozená doba jeho odchodu z tohoto světa je ode dneška za šest týdnů. Ale díky tvé přímlově se toho dne zotaví. Je tu však jedna podmínka. Musíš ho přimět, aby nosil astrologický náramek; nepochybně bude protestovat jako jeden z jeho koní před operací,“ uchechtl se mistr.

Po chvíli mlčení, ve které jsme se Santošem uvažovali, jakých sladkých slov by bylo nejlepší použít vůči vzpurnému doktorovi, odhalil nám Šrí Juktéšvar ještě něco jiného.

„Jakmile bude tomu člověku líp, porad' mu, aby nejedl maso. Jenže tě neposlechne a po šesti měsících, zrovna když se bude cítit nejlíp, padne mrtev. I toto šestiměsíční prodloužení života získá jenom na tvou prosbu.“

Příští den jsem navrhl Santošovi, aby objednal u zlatníka náramek. Do týdne byl hotov, ale dr. Ráj ho odmítl nosit.

„Moje zdraví je v nejlepším pořádku. S těmi astrologickými pověrami si na mě nepřijdete,“ podíval se na mne doktor vzdorně.

Pobaveně jsem si vzpomněl, že mistr oprávněně přirovnal toho člověka k jankovitému koni. Uplynulo dalších sedm dní; doktor, náhle nemocný, se krotce uvolil nosit náramek. O dva týdny později mi jeho ošetřující lékař řekl, že pacientův stav je beznadějný. Připojil znepokojivý výčet škod, které nemoc napáchala.

Zavrtěl jsem hlavou. „Můj guru pravil, že po měsíční nemoci bude dr. Ráj zase v pořádku.“

Lékař se na mne jenom nevěřičně podíval. Ale po dalších dvou týdnech mě vyhledal s omluvným výrazem.

„Dr. Ráj se docela uzdravil!“ zvolal. „Je to nejpřekvapivější případ v mé praxi. Ještě nikdy jsem neviděl umírajícího takhle nevysvětlitelně se sebrat. Váš guru musí být opravdu léčitelský prorok!“

Po jediném rozhovoru s dr. Rájem, při němž jsem mu opakoval guruova slova o bezmasé stravě, jsem toho muže šest měsíců neviděl. Až jednou večer, když jsem seděl na verandě našeho domu na Gurpar Road, se zastavil na kus řeči.

„Pověz svému učiteli, že jsem plně obnovil své síly tím, že jsem často jedl maso. Jeho nevědecké řeči o stravě mě neovlivnily.“ Je pravda, že dr. Ráj vypadal jako ztělesněné zdraví.

Ale příštího dne přiběhl ke mně Santoš ze svého domova ve vedlejším bloku. „Otec dneska ráno umřel!“

Byl to jeden z mých nejpodivuhodnějších zážitků s mistrem. Vyléčil rebelantského veterináře navzdory jeho nevěře a prodloužil jeho přirozenou lhůtu na světě o půl roku jenom proto, že jsem ho o to vážně prosil. Šrí Juktéšvar byl bezmezně laskavý, když se setkal s naléhavou modlitbou uctíváče.

Přivádět za guruem přátele ze školy patřilo k mým nejhrdějším výsadám. Mnoho z nich odkládalo – alespoň v ášramu – módní akademický plášť náboženského skepticismu.

Jeden z mých přátel jménem Šaší strávil ve Šrírámpuru řadu šťastných víkendů. Mistr si ho velice oblíbil a naříkal nad tím, že je chlapcův soukromý život divoký a nevázaný.

„Jestli se nepolepšíš, Šaší, ode dneška za rok těžce onemocníš.“ Šrí Juktéšvar se díval na mého přítele s láskyplným zoufalstvím. „Mukunda je svědek; neříkej mi potom, že jsem tě nevaroval.“

Šaší se smál. „Mistře, nechám to na vás, abyste zainteresoval sladkou dobročinnost ve vesmíru na mém žalostném případě. Duch by chtěl, ale vůli mám slabou. Jste můj jediný spasitel na světě; v nic jiného nevěřím.“

„Aspoň bys měl nosit na sobě dvoukarátový modrý safír. Pomůže ti.“

„To si nemůžu dovolit. Ale i tak plně věřím, gurudží, že mě ochráníte, jestli nastanou potíže.“

„Za rok přineseš tři safíry,“ odvětil Šrí Juktéšvar záhadně. „Jenže to už nebudou k ničemu.“

Variace na tento rozhovor se odehrávaly docela pravidelně. „Nemůžu se polepšit,“ tvrdil Šaší s komickým zoufalstvím. „A moje důvěra ve vás, mistře, je pro mě víc než nějaký drahokam.“

O rok později jsem byl se svým guruem na návštěvě v kalkatském domě jeho žáka Narenbábua. Asi v deset dopoledne, když jsme klidně seděli v pokoji v prvním patře, jsem uslyšel, jak se otevřely domovní dveře. Mistr se prudce napřimil.

„To je Šaší,“ poznamenal vážně. „Rok už uplynul; obě plíce má pryč. Nedbal mých rad; pověz mu, že ho nechci vidět.“

Poloomráčen mistrovou přísností seběhl jsem po schodech dolů. Šaší po nich zrovna vystupoval.

„Mukundo! Doufám, že mistr je tady; měl jsem vnuknutí, že tu bude.“

„Je, ale nepřeje si, abys ho vyrušoval.“

Šaší propukl v pláč a přehnal se kolem mne. Vrhil se mistrovi k nohám a položil na zem tři krásné safíry.

„Vševědoucí guru, doktoři říkají, že mám rychlé souchotiny. Nedávají mi víc než tři měsíce života! Pokorně vás prosím o pomoc; vím, že mě můžete vyléčit.“

„Není už trochu pozdě dělat si starosti se svým životem? Odes si svoje drahokamy; doba, kdy mohly pomoci, je už pryč.“ A mistr zůstal sedět jako sfinga v neúprosném mlčení, přerušovaném jen chlapcovými vzlyky.

Intuice mi vnukla přesvědčení, že Šrí Juktéšvar jenom prověřuje hloubku Šašího víry v jeho božskou léčivou moc. Proto mě po hodině napjatého mlčení nepřekvapilo, když mistr upřel na mého přítele ležícího u jeho nohou laskavý pohled.

„Vstaň, Šaší! Jak můžeš tropit v cizím domě takový kravál? Vrať ty safíry klenotníkovi – teď už je to zbytečné vydání. Ale opatři si astrologický náramek a nos ho! Neboj se, za pár týdnů budeš v pořádku.“

Úsměv ozářil Šašího uplakanou tvář jako náhlé slunce zmoklou krajinu. „Milovaný guru, mám brát léky, co mi předepsali doktoři?“

Mistrův pohled byl plný shovívavosti. „Jak chceš – pij je, nebo je vyhoď, na tom nesejde. Spíš si slunce a měsíc vymění navzájem polohu, než ty umřeš na tuberkulózu.“ Potom dodal najednou: „A teď už jdi, než si to rozmyslím!“

S polekanou úklonou můj přítel spěšně odešel. V příštích pár týdnech jsem ho několikrát navštívil a zhrozil jsem se, když jsem viděl, že se jeho stav neustále zhoršuje.

„Šaší nepřežije ani dnešní noc.“ Tato slova jeho lékaře a vzhled mého přítele, nyní vyhublého skoro na kost, mě zahnal do Šrírámpuru. Guru vyslechl moji plačtivou zprávu chladně.

„Proč mě s tím otravuješ? Už jsi slyšel, jak jsem Šašího ujistil, že se uzdraví.“

S velkou úctou jsem se mu poklonil a vycouval ze dveří. Šrí Juktéšvar mi neřekl jediné slovo na rozloučenou; ponořil se do mlčení s polopřivřenýma očima bez jediného mrknutí. Jejich pohled prchl do jiného světa.

Okamžitě jsem se vrátil do Kalkaty k Šašímu. S úžasem jsem našel přítele, jak sedí a popíjí mléko.

„Mukundo! Je to zázrak! Před čtyřmi hodinami jsem pocítil, že mistr je tady se mnou v pokoji; moje hrozné příznaky rázem zmizely. Cítím, že jsem díky jeho milosti naprosto v pořádku.“

Za pár týdnů byl Šaší šťastnější a zdravější než kdykoli předtím.⁹¹ Ale jeho reakcí na uzdravení bylo, že zřídka znovu navštívil Šrí Juktéšvara. Jednou mi řekl, že svého předchozího způsobu života lituje tak hluboce, že se stydí ukázat se před mistrem.

Mohl jsem jenom konstatovat, že Šašího nemoc na jedné straně posílila jeho vůli a na druhé napravila jeho způsobu.

První dva roky mého studia na Scottish Church College se chýlily ke konci. Školu jsem navštěvoval sporadicky; studoval jsem jenom natolik, abych měl doma pokoj. Moji dva domácí učitelé k nám docházeli pravidelně; já jsem býval stejně pravidelně nepřítomen. To byla jediná pravidelnost v mé studentské kariéře, kterou mohu konstatovat.

V Indii vynesou dva úspěšné roky na vysoké škole studentovi diplom za prospěchovou zkoušku; před sebou má pak vyhlídku na další dva roky studia a hodnost bakaláře umění.

⁹¹ V roce 1936 jsem slyšel od přítele, že Šaší se dosud těší výtečnému zdraví.

Závěrečné prospěchové zkoušky se už hrozivě tyčily přede mnou. Uprchl jsem do Purí, kde trávil několik týdnů můj guru. Choval jsem chabou naději, že schválí, abych se u závěrečných zkoušek ani neukázal, až mu povím o své zahanbující nepřipravenosti.

Ale mistr se útěšně usmál. „Plnil jsi celým srdcem své duchovní povinnosti a nemohl jsi nezanedbávat školní práci. V příštím týdnu se pilně věnuj knihám; projdeš zkouškami bez pohromy.“

Pevně jsem potlačil všechny oprávněné obavy, které ve mně občas s nervy drásajícím výsměchem vyvstaly, a vrátil jsem se do Kalkaty. Když jsem se podíval na horu knih na svém stole, měl jsem pocit cestovatele, který zabloudil v pustinách. Dlouhá meditace mi přinesla inspiraci, která mi ušetřila hodně dřiny. Namátkou jsem otevřel každou knihu a prostudoval jenom ty pasáže, které jsem měl před očima. Když jsem to tak dělal osmnáct hodin denně po celý týden, považoval jsem se za oprávněného radit ve věci biflování všem příštím generacím.

Příští dny ve zkušebních síních byly ospravedlněním mého zdánlivě náhodného postupu. Prošel jsem při všech zkouškách, i když jen o vlasek. Do gratulací přátel a rodiny se mísily výkřiky prozrazující úžas.

Když se Šrí Juktéšvar vrátil z Purí, příjemně mě překvapil: „Kalkatská studia máš už za sebou. Postarám se, abys mohl po příští dva roky studovat na univerzitě tady ve Šrírámpuru.“

Byl jsem tím zmaten. „V tomhle městě není žádný bakalářský běh, pane.“ Šrírámpurská vysoká škola, jediná zdejší instituce pro vyšší vzdělání, měla jenom dvouleté kursy.

Mistr se klukovsky usklíbl. „Jsem už moc starý na to, abych sháněl dary na založení bakalářských kursů pro tebe. Myslím, že to budu muset zařídit prostřednictvím někoho jiného.“

O dva měsíce později ohlásil veřejně profesor Howells, prezident Šrírámpurské vysoké školy, že se mu podařilo shromáždit dostatek fondů, aby se tu mohly otevřít čtyřroční kursy. Zdejší škola se stala pobočkou Kalkatské univerzity. Byl jsem jedním z prvních studentů, kteří se tu zapsali jako kandidáti studia na bakaláře umění.

„Gurudží, jak jste ke mně laskav! Toužil jsem po tom opustit Kalkatu a být vám každý den nablízku tady ve Šrírámpuru. Profesor Howells nemá tušení, za co vděčí vaší pomoci!“

Šrí Juktéšvar se na mne podíval s předstíranou přísností. „Teď už nebudeš muset strávit tolik hodin ve vlaku; budeš mít spoustu času na studium. Třeba už nebudeš honit všechno na poslední chvíli a bude

z tebe opravdový student.“ Ale tón jeho hlasu jaksi postrádal přesvědčení.

Já ve věku 26 let, v Ráňčí, rok 1919

MUSLIMSKÝ DIVOTVORCE

„Před lety právě v tomto pokoji, kde teď bydlíš, předvedl před mýma očima muslimský divotvorce čtyři zázraky.“

Toto překvapivé konstatování pronesl Šrí Juktěšvar při své první návštěvě mého nového obydlí. Hned jak jsem začal chodit na Šrírámpurskou vysokou školu, pronajal jsem si pokoj v nedalekém penzionu zvaném *Panthí*. Byl to staromódní cihlový dům na břehu Gangy.

„To je ale náhoda, mistře!“ Rozhlédl jsem se po svém skromně zařízeném pokoji s novým zájmem.

„Je to dlouhá historie,“ usmál se guru. „Ten *fakír* se jmenoval Afzal Khán. Při náhodném setkání s jedním hinduistickým jóginem získal mimořádné schopnosti.“

„Synu, mám žízeň, přines mi trochu vody!“ požádal jednou Afzala v jeho raném dětství jakýsi *sannjásin* v malé východobengálské vesničce.

„Jsem muslim, pane. Jak byste mohl vy hinduista přijmout vodu z mých rukou?“

„Tvoje upřímnost mě potěšila, mé dítě. Ale já nedodržuji diskriminační předpisy bezbožného sektářství. Jdi a honem mi přines vodu!“

Afzalovu uctivou poslušnost odměnil jóginův láskyplný pohled.

„Máš z minulých životů dobrou karmu,“ poznamenal jógin slavnostně. „Naučím tě jedné jógické metodě, která ti dá vládu nad jednou z neviditelných oblastí. Velkou sílu, kterou získáš, musíš však používat k důstojným účelům a nikdy ne sobecky. Ale cítím, že sis bohužel přinesl z minulosti i několik semínek destruktivních sklonů. Nedovol jim vyrašit tím, že bys je zaléval častými zlými skutky. Spletitost tvé dřívější karmy je taková, že musíš využít tohoto života, abys sladil své jóginské výkony s nejvyššími humanitárními cíli.“

Potom mistr zasvětil užaslého hochu do jedné komplikované techniky a zmizel.

Afzal prováděl věrně svá jógická cvičení po dvacet let. Jeho zázračné kousky začaly budit stále větší pozornost. Zdá se, že ho neustále doprovázel netělesný duch, kterému říkal ‚Hazrat‘. Tato neviditelná bytost dokázala splnit fakírovi i sebemenší přání.

Afzal ignoroval varování svého mistra a začal svých sil zneužívat. Čehokoli se dotkl a zase odložil, později beze stopy zmizelo. Tato znepokojující schopnost dělala zpravidla z muslima nevídaného hosta.

Občas navštívil velké klenotnictví v Kalkatě, kde se tvářil jako zákazník. Každý klenot, který vzal do ruky, zmizel krátce poté, co Afzal opustil obchod.

Často býval obklopen stovkami studentů, které vábila naděje, že se naučí jeho tajemství. Fakír je tu a tam pozval, aby cestovali s ním. Na nádraží se mu podařilo dotknout se sloupku jízdének. Ty pak vrátil pokladníkovi s poznámkou: „Rozmyslel jsem si to, teď si je nevezmu.“ Ale když nastoupil se svou družinou do vlaku, měl už potřebné listky u sebe.⁹²

Tyto kousky vyvolávaly velké pohoršení; bengálští klenotníci a prodavači jízdének se nervově hroutili. Policie, která se pokoušela Afzala zatknout, byla bezmocná; fakír dokázal odstranit usvědčující důkazy pouhým rozkazem: „Hazrate, odnes to!“

Šrí Juktéšvar vstal a vyšel na balkon mého pokoje, který pohlížel na Gangu. Následoval jsem ho, zvědav na další podrobnosti o tom nevyzpytatelném muslimovi.

„Tenhle dům *Panthe* patřil tehdy jednomu mému příteli. Ten se seznámil s Afzalem a pozval ho sem. Pozval také asi dvacet sousedů včetně mě. Byl jsem ještě mladík a pociťoval jsem živou zvědavost na proslulého fakíra.“ Mistr se zasmál. „Dal jsem si dobrý pozor, abych u sebe neměl nic cenného. Afzal si mě zklamaně prohlédl a pak poznamenal:

„Máte silné ruce. Sejděte dolů do zahrady a vyberte si tam hladký kámen a napište na něj křídou svoje jméno; potom hod'te kámen co nejdál do Gangy!“

Poslechl jsem. Kámen zmizel ve vzdálených vlnách a muslim mě znovu vyzval: „Naplňte před domem hrnec ganžskou vodou!“

Když jsem se vrátil s vodou v nádobě, fakír zvolal: „Hazrate, dej ten kámen do hrnce!“

Kámen se okamžitě objevil. Vytáhl jsem ho z nádoby a našel svůj podpis stejně čitelný, jako když jsem ho napsal.

Bábu, jeden z mých přátel v místnosti, měl u sebe masivní starožitné zlaté hodinky. Fakír si je prohlížel se zlověstným obdivem. Brzy byly pryč.

⁹² Otec mi později řekl, že jeho Bengálsko-nágpurská dráha byla jednou z prvních obětí Afzala Khána.

„Afzale, prosím vás, vraťte mi tu vzácnost – je to dědictví!“ Bábu div neplakal.

Muslim chvíli stoicky mlčel a pak řekl: „Máte v sejfu pět set rupií. Přineste mi je a já vám povím, kde najdete svoje hodinky.“

Zoufalý Bábu pospichal okamžitě domů. Brzy se vrátil a podal Afzalovi požadovanou sumu.

„Teď jděte k můstku před vaším domem,“ instruoval fakír Bábu. „Zavolejte na Hazrata, aby vám vrátil hodinky i s řetízem.“

Bábu odkvapil. Když se vrátil, měl na tváři úsměv úlevy a na sobě žádné klenoty.

„Když jsem poručil Hazratovi, jak mi bylo řečeno,“ oznámil, „přilétly mi hodinky ze vzduchu přímo do ruky! Můžete si být jisti, že jsem je zamkl do sejfu, než jsem se k vám opět připojil.“

Bábuovi přátelé, kteří byli svědky toho tragikomického vydírání kvůli hodinkám, hleděli na Afzala pohoršeně. Teď řekl, aby si je usmířil: „Jmenujte kterýkoli nápoj chcete; Hazrat ho dodá.“

Někteří chtěli mléko, jiní ovocnou šťávu. Ani mě to moc nepohoršilo, když znervóznělý Bábu požádal o whisky. Muslim vydal rozkaz; poslušný Hazrat poslal dolů zapečetěné nádobky, které dopadly s rachotem na podlahu. Každý našel svůj požadovaný nápoj.

Čtvrtý okázalý kousek dne byl pro našeho hostitele dvojnásob uspokojivý – Afzal nabídl, že dodá okamžitě oběd.

„Objednejme si ta nejdražší jídla,“ navrhl Bábu pochmurně. „Chci za svých pět set rupií něco pořádného. A všechno ať je naservírováno na zlatých talířích!“

Sotva každý vyslovil své přání, fakír oslovil nevyčerpatelného Hazrata. Následoval velký rachot; odnikud přistávaly u našich nohou zlaté talíře s důmyslně připraveným káří, horké placky *luči* a mnoho mimosezonního ovoce. Všechna jídla byla lahodná. Asi po hodinovém hodování jsme se začali rozcházet. Strašný hluk, jako když někdo hází nádobí na hromadu, nás přimělo se otočit. Po lesklých talířích a zbytcích jídla nezůstala ani stopa.“

„Gurudží,“ přerušil jsem mistra, „jestli si Afzal mohl tak snadno zajistit takové věci jako zlaté talíře, proč ještě toužil po majetku druhých?“

„Fakír nebyl duchovně vysoce vyspělý,“ vysvětloval Šrí Juktěšvar. „Jeho mistrovství v určité jógové technice mu poskytovalo přístup k astrální úrovni, kde se okamžitě zhmotní každé přání. Díky síle astrální bytosti Hazrata mohl svou silnou vůlí přivolat z éterické energie atomy kteréhokoli předmětu. Ale takové astrálně vyrobené objekty jsou strukturálně prchavé; nedají se nadlouho udržet. Afzal

toužil po světském bohatství, které má spolehlivější trvanlivost, i když je nutné si je vydělat tvrdším způsobem.“

„A i ono často nevyčerpitelně zmizí,“ zasmál jsem se.

„Afzal nebyl člověk s uvědoměním Boha,“ pokračoval mistr. „Zázraky trvalé a blahodárné povahy konají jenom praví světci, protože se sladili se všemohoucím Stvořitelem. Afzal byl jen obyčejný člověk s mimořádnou schopností pronikat do jemnomotné oblasti, do které zpravidla smrtelníci před smrtí nevstoupí.“

„Teď už to chápu, gurudží. Posmrtný svět má, jak se zdá, některé obdivuhodné rysy.“

Mistr s tím souhlasil. „Po tom dni jsem už Afzala nikdy nespatriil, ale o pár let později přišel za mnou Bábu, aby mi ukázal v novinách zprávu o muslimově veřejném doznání. Z něho jsem se dozvěděl fakta, která jsem ti právě řekl o Afzalově raném zasvěcení hinduistickým guruem.“

Pokud si Šrí Juktéšvar vzpomínal, zněla poslední část uveřejněného dokumentu v kostce asi takto: „Já Afzal Khán píši tato slova jako akt pokání a jako varování těm, kdo usilují o získání zázračných schopností. Po léta jsem zneužíval zázračnou sílu, které se mi dostalo z milosti Boha a mého mistra. Byl jsem opilý sobectvím a cítil jsem se mimo normální zákony mravnosti. Nakonec nadešel den účtování.“

Nedávno jsem potkal na silnici mimo Kalkatu starého muže. Bolestně kulhal a v rukou nesl lesklý předmět, který vypadal jako zlato. Oslovil jsem ho s chtivostí v srdci:

„Jsem velký fakír Afzal Khán. Co to máš?“

„Tahle zlatá koule je můj jediný hmotný majetek; fakíra nemůže nijak zajímat. Prosím vás, pane, vyléčte mě z kulhavosti!“

Dotkl jsem se koule a bez odpovědi jsem odcházel. Starý muž kulhal za mnou. Brzy se dal do nářku: „Moje zlato je pryč!“

Když jsem si ho nevšímal, promluvil najednou mohutným hlasem, který zněl podivně z jeho křehkého těla:

„Ty mě už nepoznáváš?“

Stanul jsem oněmělý, polekán pozdním zjištěním, že ten nenápadný starý mrzák není nikdo jiný než veliký světec, který mě kdysi dávno zasvětil do jógy. Napřimil se; jeho tělo bylo rázem statné a mladistvé.

„Tak!“ Z pohledu mého gurua sršel oheň. „Přesvědčil jsem se na vlastní oči, že nepoužíváš svých schopností k tomu, abys pomáhal trpícímu lidstvu, nýbrž abys z něho kořistil jako obyčejný zloděj!“

Odnímám ti svůj dar; Hazrat je od tebe osvobozen. Už nebudeš postrachem Bengálska!‘

Zavolal jsem úzkostlivým hlasem Hazrata; poprvé se mému vnitřnímu zraku neobjevil. Ale ve mně se najednou zvedl jakýsi temný závoj; spatřil jsem jasně, jak rouhavý život jsem vedl.

„Děkuji vám, můj guru, že jste přišel zahnat mou dlouhodobou pobloudilost,“ vzlykal jsem u jeho nohou. „Slibuji, že se vzdám světských ambicí. Uchýlím se do hor, abych v samotě meditoval o Bohu s nadějí, že si odpykám své minulé zlo.“

Můj mistr se na mne díval s mlčenlivým soucitem. „Cítím, že to myslíš upřímně,“ řekl konečně. „Za ranější léta přísné poslušnosti a za tvé nynější pokání ti udělím jedinou milost. Tvé ostatní schopnosti jsou pryč, ale kdykoli budeš potřebovat jídlo a oděv, můžeš si zavolat Hazrata, aby ti je opatřil. Věnuj se celým srdcem v horské samotě chápání Boha.“

Potom můj guru zmizel; zůstaly mi jen slzy. Sbohem, světe! Odcházím hledat odpuštění Vesmírného Milovaného.“

Jídelní terasa v druhém patře šírámpurského ášramu Šrí Juktěšvara.
Sedím (uprostřed) u guruových nohou.

MISTR JE V KALKATĚ, ALE OBJEVÍ SE VE ŠRÍRÁMPURU

„Často mě přepadnou ateistické pochyby. A přece mě někdy pronásleduje myšlenka – opravdu nemohou existovat netušené možnosti duše? Neuniká člověku jeho pravý úděl, když jej nezkoumá?“

Tyto poznámky vyvolalo v Dvidženbábuovi, spolubydlícím v penzionu *Panthí*, mé pozvání, aby navštívil mého gurua.

„Šrí Juktéšvar tě zasvětil do *krijájógy*“, odvětil jsem. „Božskou vnitřní jistotou utiňuje dualistické zmatky.“

Toho večera mě Dvidžen doprovodil do ášramu. V mistrově přítomnosti zakusil takový duchovní mír, že byl z něho brzy stálý návštěvník. Všední práce každodenního života člověku nestačí; vrozeným hladem je i touha po moudrosti. Řečeno slovy Šrí Juktéšvara, Dvidžen našel pohnutku – napřed bolestivou, potom bez úsilí osvobozující – aby ve své hrudi našel opravdovější já, než je zahanbující ego dočasného zrodu, které Duchu stačí jenom zřídka.

Protože Dvidžen i já jsme studovali na šrírámpurské škole na bakaláře umění, zvykli jsme si chodit společně do ášramu, sotva bylo po vyučování. Často jsme vidali Šrí Juktéšvara, jak stojí na balkoně v prvním patře a vítá nás úsměvem.

Jednou odpoledne však na nás čekal u dveří mladý obyvatel ášramu Kánái se zprávou, která nás zklamala: „Mistr tu není; byl naléhavě povolán do Kalkaty.“

Příštího dne jsem dostal od gurua lístek: „Odjedu z Kalkaty ve středu ráno,“ psal. „Čekej na mne s Dvidženem ve Šrírámpuru u devátého vlaku.“

Asi v osm třicet ve středu ráno mi bleskla naléhavě hlavou telepatická zpráva od mistra: „Opozdil jsem se; nečekej u vlaku v devět!“

Sdělil jsem tuto nejnovější instrukci Dvidženovi, který už byl oblečen k odchodu.

„Ty a ta tvoje intuice!“ Přítelův tón hraničil s výsměchem. „Já dám přednost tomu, co napsal mistr.“

Pokrčil jsem rameny a klidně se posadil. Dvidžen zamířil se zlostným mumláním ke dveřím a hlučně je za sebou zabouchl.

Protože byla místnost dost tmavá, přešel jsem blíž k oknu vedoucímu na ulici. Sporé sluneční světlo najednou vzrostlo v intenzivní záři, ve které zamřížované okno docela zmizelo. Na oslnujícím pozadí se jasně objevila zhmotněná postava Šrí Juktěšvara!

Udiven, až bezmála otřesen jsem vstal ze židle a padl před ním na kolena. Dotkl jsem se v navyklém uctivém pozdravu jeho nohou. Měl na nich dobře známou obuv z oranžového plátna svázanou šňůrkami. Jeho okrové svámijské roucho se o mne otřelo; zřetelně jsem cítil nejen tkanivo jeho šatu, ale i drsný povrch obuvi a tlak palců v ní. Příliš ohromen, než abych se zmohl na jediné slovo, jsem vstal a tázavě se na něho zadíval.

„Potěšilo mě, že jsi dostal moji telepatickou zprávu.“ Mistrův hlas zněl klidně, docela normálně. „Se svou prací v Kalkatě jsem už hotov a do Šrírámpuru přijedu v deset.“

Když jsem ještě pořád němě hleděl, Šrí Juktěšvar pokračoval: „To není žádné zjevení, ale moje podoba z masa a kostí. Dostal jsem božský příkaz, abych ti poskytl tento ojedinělý zážitek. Přijď mi naproti na nádraží; ty i Dvidžen uvidíte, jak k vám přicházím oblečen jako teď. Předě mnou půjde jeden spolucestující – chlapec se stříbrným džbánem.“

Můj guru mi s mumlavým požehnáním položil ruce na hlavu. Když skončil slovy *tabe asi*,⁹³ uslyšel jsem zvláštní hřmot.⁹⁴ Jeho tělo se začalo v pronikavém světle postupně rozpouštět. Nejdřív mu zmizely nohy a potom trup a hlava, jako když smotáváš směrem vzhůru svitek. Až do konce jsem cítil na svých vlasech lehký dotek jeho prstů. Záře vybledla; předě mnou nebylo nic než zamřížované okno a slabý proud slunečního světla.

Zůstal jsem ve zmateném poloomámení a ptal jsem se sebe sama, zda jsem se nestal obětí nějaké halucinace. Brzy vešel do pokoje schlíplý Dvidžen.

„Mistr nebyl ve vlaku v devět ani v půl desáté,“ řekl poloomluvným tónem.

⁹³ Bengálské „sbohem“, doslova: „já tedy přijdu“.

⁹⁴ Charakteristický zvuk dematerializace tělesných atomů.

„Tak pojď – vím, že přijede v deset.“ Vzal jsem Dvidžena za ruku a násilím ho táhl s sebou bez ohledu na jeho protesty. Asi za deset minut jsme byli na nádraží, kde už právě vlak se supěním zastavoval.

„Celý vlak je plný mistrovy aury. Je tam!“ zvolal jsem s radostí.

„Nezdá se ti něco?“ zasmál se Dvidžen posměšně.

„Počkáme.“ Vyprávěl jsem příteli, jak ke mně guru přišel. Zrovna jsem to dopověděl, když se objevil v dohledu Šrí Juktéšvar ve stejném odění, v jakém jsem ho spatřil před chvílí. Kráčel zvolna za mládencem, který nesl stříbrný džbán.

Na okamžik mě z toho neobyčejného zážitku polil chladný strach. Měl jsem pocit, že materialistické dvacáté století ustupuje někam do dálky. Ocitli jsme se snad zpátky ve starých časech, kdy se Ježíš zjevil Petrovi na jezeře?

Když Šrí Juktéšvar, moderní jógin-Kristus, došel k místu, kde jsem oněměle stál s Dvidženem, usmál se na mého přítele a poznamenal: „Tobě jsem taky poslal zprávu, ale tys ji nedokázal přijmout.“

Dvidžen mlčel; jenom se na mne podezřívavě podíval. Když jsme doprovodili gurma do ášramu, pokračoval jsem s přítelem v cestě do školy. Dvidžen se na ulici zastavil a z každého jeho póru se řinulo rozhořčení.

„Tak! Mistr mi poslal zprávu! A tys ji přede mnou zatajil. Vysvětli mi to!“

„Můžu za to, že tvoje duševní zrcadlo se tak neklidně chvěje, že nedokážeš zaregistrovat guruovy pokyny?“ odvětil jsem.

Dvidženovi zmizela zlost z obličeje. „Vím, jak to myslíš,“ řekl zarmouceně. „Ale pověz mi, prosím tě, jak jsi mohl vědět o tom chlapci se džbánem.“

Než jsem dokončil vyprávění o tom, jak se mistr zjevil toho rána v penzionu, byli jsme u školy.

„To, co jsem zrovna vyslechl o schopnostech našeho gurma,“ prohlásil Dvidžen, „mi vnuká pocit, že každá univerzita na světě je jenom mateřská školka!“

JAK JSME NEJELI DO KAŠMÍRU

„Otče, rád bych pozval mistra a čtyři kamarády, aby mě o mých letních prázdninách doprovodili do himálajského podhůří. Mohl bych dostat šest volných jízdenek do Kašmíru a dost peněz na naše cestovní výdaje?“

Jak jsem očekával, otec se tomu srdečně zasmál. „To už je potřetí, co jsi za mnou přišel z touhle povídkou. Nepožádal jsi mě o totéž už loni v létě a rok předtím? V poslední chvíli odmítne Šrí Juktěšvar jet.“

„To je pravda, otče; nevím, proč mi můj guru nedá nikdy stran Kašmíru jasnou odpověď.⁹⁵ Ale když mu řeknu, že už mám jízdenky, bude snad už tentokrát ochoten jet.“

Otce jsem momentálně nepřesvědčil, ale příštího dne mi s několika dobromyslnými úsměšky podal šest jízdenek a svazeček desetirupiových bankovek.

„Nemyslím, že ta tvoje teoretická cesta potřebuje tak praktické rekvizity,“ poznamenal. „Ale tady to máš!“

Hned odpoledne jsem svou kořist předvedl Šrí Juktěšvarovi. Usmál se mému nadšení, ale jeho odpověď byla nezávazná:

„Rád bych jel; uvidíme.“ Nijak to nekomentoval, když jsem vyzval jeho ášramového žáčka Kánáiho, aby nás doprovázel. Pozval jsem také tři další přátele – Rádžendranátha Mitru, Džotina Odiho a ještě jednoho chlapce. Za den odjezdu jsme zvolili příští pondělí.

V sobotu a v neděli jsem zůstal v Kalkatě na oslavách svatby jednoho bratrance. Do Šrírámpuru jsem přijel i se zavazadlem v pondělí ráno. U dveří ášramu na mě čekal Rádžendra.

„Mistr se šel projít. Odmítl jet.“

⁹⁵ Ačkoli mi to mistr nikdy nevysvětlil, byla asi jeho neochota navštívit v oněch dvou letech Kašmír plodem vědomí, že ještě nedozrál čas k jeho tamnímu onemocnění (viz kap. 21).

Vyvolalo to ve mně právě tak zármutek jako umíněnost. „Nedám už potřetí otci příležitost, aby se vysmál mým chimérickým plánům s Kašmírem. My ostatní pojedeme i tak.“

Rádžendra souhlasil; vydal jsem se hledat nějakého sluhu. Věděl jsem, že Kánái bez mistra nepojede, a potřebovali jsme někoho, kdo by dohlížel na naše zavazadla. Vzpomněl jsem si na Behářího, někdejšího sluhu u nás doma, který byl teď zaměstnán u jednoho šrírámpurského řídícího. Když jsem tak čile kráčet, potkal jsem před křesťanským kostelem blízko soudu gurua.

„Kam jdeš?“ zeptal se Šrí Juktéšvar bez úsměvu.

„Slyšel jsem, pane, že vy a Kánái na tu plánovanou cestu nepojedete. Hledám Behářího. Možná si vzpomenete, že loni moc chtěl jet do Kašmíru – dokonce mi nabídl, že pojede bez platu.“

„Vzpomínám si. Ale nemyslím, že bude ochoten jet.“

Popudilo mě to. „Vždyť na tu příležitost čeká!“

Guru mlčky pokračoval v chůzi. Brzy jsem dorazil k domu řídícího. Beháří mě pozdravil na dvoře s přátelskou vřelostí, která však rázem zmizela, sotva jsem se zmínil o Kašmíru. Zamumlal slova omluvy a šel do domu svého zaměstnavatele. Čekal jsem půl hodiny a nervózně jsem si namlouval, že se chystá na cestu. Nakonec jsem zaklepal na hlavní dveře.

„Beháří odešel asi před třiceti minutami zadem,“ informoval mě nějaký člověk. Kolem rtů mu pohrával lehký úsměv.

Smutně jsem odcházel a uvažoval, zda bylo moje pozvání příliš náhlé, nebo zapůsobil mistrův neviditelný vliv. U kostela jsem znovu uviděl gurua, jak mi jde vstříc. Ani nečekal na mou zprávu a zvolal:

„Takže Beháří odmítl jet. Co máš dál v plánu?“

Cítil jsem se jako vzdorovité dítě, odhodlané postavit se panovačnému otci. „Požádám strýce, aby mi půjčil svého sluhu Láldháriho.“

„Jen jdi, když chceš,“ zasmál se Šrí Juktéšvar. „Ale nemyslím, že bude mít z tvé návštěvy velkou radost.“

S obavami, ale vzdorně jsem gurua opustil a vešel do budovy šrírámpurského soudu. Sárada Ghoš, vládní právník a můj strýc z otcovy strany, mě láskyplně uvítal.

„Jedu dnes s přáteli do Kašmíru,“ řekl jsem mu. „Už léta se na tu cestu do Himálaje těším.“

„To rád slyším, Mukundo. Můžu ti tu cestu něčím zpříjemnit?“

Jeho laskavá slova mě povzbudila. „Strýčku,“ pravil jsem, „nemohl bys mi půjčit svého sluhu Láldháriho?“

Moje prostá odpověď měla stejný účinek jako zemětřesení. Strýc vyskočil tak prudce, až převrhl židli; papíry na jeho stole se rozletěly na všechny strany a jeho vodní dýmka, kokosový ořech s dlouhou troubelí, dopadla s hlučným bouchnutím na podlahu.

„Ty mladý sobče!“ křičel a třásl se zlostí. „To je ale nápad! Kdo se bude starat o mne, jestli si vezmeš na ten svůj výlet mého sluhu?“

Skryl jsem své překvapení a uvažoval o tom, že náhlá proměna mého vlídného strýce je jenom další záhadou toho naprosto nepochopitelného dne. Můj ústup ze soudní budovy byl spíš spěšný než důstojný.

Vrátil jsem se do ášramu, kde se už s nadějami shromáždili moji přátelé. Narůstalo ve mně přesvědčení, že za mistrovým postojem musí být jakýsi dostatečný, byť krajně nejasný motiv. Zachvátily mě výčitky svědomí, že se pokouším zvrátit vůli svého guru.

„Mukundo, nechtěl bys se mnou ještě chvíli zůstat?“ zeptal se Šrí Juktéšvar. „Rádžendra a ostatní mohou jet napřed a počkat na tebe v Kalkatě. Budeš mít spoustu času, abys chytil poslední večerní vlak z Kalkaty do Kašmíru.“

„Nechce se mi jet bez vás, pane,“ řekl jsem žalostně.

Moji přátelé nevěnovali mé poznámce žádnou pozornost. Zavolali si drožku a se všemi zavazadly odjeli. Kánái a já jsme mlčky seděli u mistrových nohou. Po půlhodině naprostého ticha mistr vstal a vykročil do jídelny v prvním patře.

„Kánái, dej Mukundovi najíst. Brzy mu jede vlak.“

Když jsem se zvedal ze své deky, najednou jsem se zapotácel nevolností a ošklivým pocitem v břiše. Bolest byla tak prudká, že jsem měl dojem, že jsem se najednou ocitl v nejhlubším pekle. Slepě jsem doklopýtal ke guruovi a zhroutil se před ním se všemi příznaky obávané asijské cholery. Šrí Juktéšvar a Kánái mě odnesli do obývacího pokoje.

Plakal jsem zhroucen v agonii: „Mistře, odevzdávám vám svůj život.“ Byl jsem přesvědčen, že už rychle odplouvá od břehů mého těla.

Šrí Juktéšvar si položil moji hlavu na klín a s andělskou něžností mi hladil čelo.

„Aspoň vidíš, co by se stalo, kdybys byl teď s kamarády na nádraží,“ řekl. „Musel jsem se o tebe postarat tímhle podivným způsobem, protože jsi pochyboval o mém úsudku stran cesty v tuhle dobu.“

Konečně jsem pochopil. Protože velcí mistři jen zřídka předvádějí své síly otevřeně, náhodný pozorovatel by byl považoval sled událostí

onoho dne za docela přirozený. Guruův zásah byl téměř nepozorovatelný. Uplatnil svou vůli prostřednictvím Behářího a mého strýce Sárady a Rádžendry a ostatních tak nenápadně, že by se pravděpodobně každý kromě mne domníval, že ty situace byly logicky normální.

Šrí Juktéšvar nikdy nezanedbal své povinnosti, a tak poslal Kánáího, aby zavolal odborníka a uvědomil mého strýce.

„Mistře,“ protestoval jsem, „jenom vy mě můžete vyléčit. Na doktora je už pozdě.“

„Chrání tě Boží milost, dítě. S doktorem si nedělej starosti; v tomhle stavu tě nenajde. Už teď jsi vyléčen.“

Při mistrových slovech mučivé bolesti zmizely. Chabě jsem se posadil. Brzy přišel doktor a pečlivě mě prohlédl.

„Zdá se, že máš nejhorší za sebou,“ prohlásil, „ale vezmu vzorky do laboratoře.“

Příštího rána se lékař přihnul zpátky. Seděl jsem v dobré náladě na lůžku.

„To se podívejme – sedíš si tady a povídáš, jako bys ani nebyl zrovna o vlasek unikl smrti!“ Pohládl mě po ruce. „Málem jsem ani nečekal, že tě ještě najdu naživu, když jsem ze zkoušek zjistil, že máš asijskou cholera. Máš štěstí, mladý muži, že máš gurma s tak zázračnými léčivými schopnostmi. Tím jsem si jist!“

Z celého srdce jsem s ním souhlasil. Zrovna když se doktor chystal k odchodu, objevili se ve dveřích Rádžendra a Odi. Při pohledu na lékaře a můj poněkud pobledlý obličej vystřídaly zlost na jejich tvářích sympatie.

„Zlobili jsme se, když ses neobjevil na nádraží, jak jsme se dohodli. Tys byl nemocný?“

„Ano.“ Musel jsem se zasmát, když složili zavazadla do stejného kouta, kde stála včera. Citoval jsem: „Do Španělska odjel vlak, pak se vrátil zase tak.“

Do pokoje vešel mistr. Dovolil jsem si rekonvalescentskou opovázlivost a s láskou jsem se chopil jeho ruky.

„Gurudží,“ řekl jsem, „už od svých dvanácti let se bezúspěšně pokouším dostat se do Himálaje. Teď už jsem definitivně přesvědčen, že mě bez vašeho požehnání bohyně Párvatí⁹⁶ nepřijme.“

⁹⁶ Doslova „Horská“. Párvatí, podle mytologie dcera Himávanta neboli posvátného pohoří, je jméno davané Šivově *Šakti* čili „manželce“.

JAK JSME NAVŠTÍVILI KAŠMÍR

„Už jsi dost silný na cestování. Doprovodím tě do Kašmíru,“ informoval mě Šrí Juktéšvar dva dny po mém zázračném uzdravení z asijské cholery.

Téhož večera nasedlo nás šest do vlaku na sever. Naši první neuspěchanou zastávkou byla Simla, město trůnící na himálajských kopcích. Toulali jsme se po strmých ulicích a obdivovali velkolepý rozhled.

„Anglické jahody na prodej!“ vyvolávala stařena dřepící na malebném tržišti.

Mistr byl zvědav na podivné červené plody. Koupil jich plný košík a nabídl Kánáimu a mně, kteří jsme byli nablízku. Ochutnal jsem jednu jahodu, ale honem jsem ji vyplivl.

„To je ale kyselé ovoce! Jahodám nikdy nepřijdu na chuť.“

Guru se zasmál. „Ale ano – v Americe. Na jedné večeři ti je tam nabídne hostitelka s cukrem a smetanou. Až ti je rozšlehá vidličkou, ochutnáš je a řekneš: ‚Jak lahodné jahody!‘ Potom si vzpomeneš na tenhle den v Simle.“

Jeho předpověď mi vymizela z paměti, ale vynořila se opět o mnoho let později, krátce po mém příjezdu do Ameriky. Byl jsem jako host na večeři u paní Alice T. Haseyové (sestry Jógamáty) ve West Sommervillu ve státě Massachusetts. Když přinesli na stůl jako zákusek jahody, hostitelka vzala vidličku a rozšlehala mi je se smetanou a cukrem. „To ovoce je dost kyselé; myslím, že vám bude líp chutnat takhle,“ poznamenala.

Nabral jsem si sousto. „Jak lahodné jahody!“ zvolal jsem a okamžitě se mi z nezměrné jeskyně paměti vynořila předpověď mého gurua v Simle. Bylo to ohromující, že s Bohem sladěná mysl Šrí Juktéšvara citlivě odhalila program karmických událostí, bloudící v éteru budoucna.

Naše skupina brzy opustila Simlu a pokračovala vlakem do Rávalpindi. Tam jsme si najali velký landauer tažený párem koní a v něm jsme zahájili sedmidenní cestu do Šrínagaru, hlavního města

Kašmíru. Druhý den jízdy na sever nás přivedl na dohled právě himálajské obrovitosti. Železná kola našeho vozidla skřípala po kamenité silnici a nás uchvacovala měnící se scenérie horské velebnosti.

„Pane,“ řekl Odi mistrovi, „z těch nádherných pohledů ve vaší společnosti mám ohromnou radost.“

Odiho ocenění mě potěšilo, protože jsem vystupoval na této cestě jako hostitel. Šrí Juktéšvar zachytil mou myšlenku, otočil se ke mně a zašeptal:

„Moc si nelichoť! Odi není ani zdaleka tak unesen scenérií jako vyhlídkou na to, že nás opustí na dost dlouho, aby si stačil vykouřit cigaretu.“

Pohoršilo mě to. „Pane,“ řekl jsem polohlasem, „neměl byste rušit tak nepříjemnými slovy náš soulad. Sotva se mi chce uvěřit, že by Odi toužil po zakouření.“⁹⁷

„Dobrá, nic Odimu neřeknu,“ uchechtl se mistr. „Ale až landauer za chvíli zastaví, uvidíš, že tu příležitost nepropase.“

Vůz dorazil k malému karavanseraji. Když odvedli naše koně, aby je napojili, zeptal se Odi: „Nebude vám vadit, pane, když chvíli pojedu vedle kočího? Chtěl bych se trochu nadýchat čerstvého vzduchu.“

Šrí Juktéšvar mu to povolil, ale poznamenal ke mně: „Chce čerstvé zakouření a ne čerstvý vzduch.“

Kočár pokračoval ve své hlučné jízdě po prašné cestě. Mistr na mne mrknul a pravil: „Vystrč hlavu ze dvířek a podívej se, jak si Odi počíná se vzduchem.“

Poslechl jsem a užasl, když jsem viděl, jak Odi vyfukuje obláčky dýmu. Můj pohled na mistra byl omluvný.

„Jako vždycky jste měl pravdu, mistře. Odi vychutnává spolu s vyhlídkou i bafání z cigarety.“ Předpokládal jsem, že ji dostal od kočího; věděl jsem, že z Kalkaty si žádné cigarety nepřivezl.

Pokračovali jsme ve své točité pouti ozdobené pohledy na řeky, údolí, skalní převisy a mnoho řad hor. Každou noc jsme se zastavili ve venkovském hostinci a připravili si své vlastní jídlo. Šrí Juktéšvar zvlášť pečoval o mou dietu a trval na tom, abych pil ke každému jídlu citronovou šťávu. Byl jsem ještě slabý, ale den ze dne to bylo lepší, i když drkotání vozu bylo přímo předurčeno k nepohodlí.

Radostné očekávání plnilo naše srdce, když jsme se blížili ke střednímu Kašmíru, rajské zemi lotosových jezer, plovoucích zahrad,

⁹⁷ V Indii je projevem neúcty kouřit v přítomnosti staršího nebo nadřízeného.

obytných člunů s veselými baldachýny, hojně přemostěné řeky Džihlam a květy posetých pastvin; to vše obklopoval kolem dokola himálajský majestát. Do Šrínagaru jsme přijeli alejí vysokých stromů. Pronajali jsme si pokoje v jednopatrovém hostinci s výhledem na ušlechtilé kopce. Tekoucí voda tu nebyla; nosili jsme si ji z nedaleké studny. Letní počasí bylo ideální, dny teplé a noci jen mírně chladné.

Vykonali jsme pouť ke starodávnému šrínagarskému chrámu Svámího Šankary. Když jsem pohlížel na poustevnu na vrcholku hory, směle se tyčící k obloze, upadl jsem do extatického transu. Zjevila se mi vidina domu na kopci ve vzdálené zemi. Vznešený Šankarův ášram přede mnou se proměnil ve stavbu, kde jsem o léta později založil hlavní středisko Sdružení pro sebeuvědomění v Americe. Když jsem poprvé navštívil Los Angeles a uviděl velkou budovu na hřebeni Washingtonovy hory, okamžitě jsem v ní poznal svou dávnou vidinu z Kašmíru i odjinud.

Několik dní ve Šrínagaru a potom dál do Gulmárgu („Lesní cesty květů“) o dva tisíce metrů výš. Tam jsem jel poprvé na velkém koni. Rádžendra si vlezl na drobného klusáka, jehož srdce bylo prodchnuto touhou po rychlosti. Odvážili jsme se na velmi příkrý Khilanmárg; cesta vedla hustým lesem s hojností stromových hub, kde byly zamlžené stezky často zrádné. Ale Rádžendrovo drobné zvíře nedopřálo mému nadměrnému oři ani chvíli oddechu, a to ani na těch nejnebezpečnějších serpentýnách. Dál a dál klusal Rádžendrův neúnavný koník, zapomínající na všechno kromě soupeření.

Naše namáhavé dostihy odměnil výhled, který bral dech. Poprvé v tomto životě jsem hleděl na himálajské sněhem lemované hřebeny, táhnoucí se ve vrstvách jako obrysy obřích ledních medvědů. Můj zrak se rozjásaně pásl na nekonečných pásmech ledových hor proti sluncem zalité modré obloze.

Vesele jsem se válel se svými mladými druhy, všichni v kabátech, po třpyticích se bílých svazích. Cestou dolů jsme zahlédli v dálce rozlehlý koberec žlutých květů, zcela přetvářející holé kopce.

Další výlety nás zavedly do slavných „zahrad radovánek“ císaře Džahángíra v Šalimaru a Nišatbághu. Starodávný palác v Nišatbághu je postaven přímo nad přírodním vodopádem. Bystřina řítící se dolů z hor byla důmyslnými mechanismy přinucena stékat přes barevné terasy a vlévat se do fontán uprostřed oslnivých květinových záhonů. Proud vstupuje i do několika palácových místností, až se nakonec jako v pohádce zřítí do jezera dole. Rozlehlé zahrady září barvami – růží v tuctu odstínů, hledíků, levandule, macešek, máku. Smaragdové

obrysy tvoří symetrické řady *činárů*, cypřišů, třešní; za nimi se tyčí bílé končiny Himálaje.

Kašmírské hrozny jsou v Kalkatě považovány za vzácnou lahůdku. Rádžendra, který si sliboval úplné hroznové hody, až dorazí do Kašmíru, byl zklamán zjištěním, že nikde nevidí velké vinice. Občas jsem ho škádlil pro jeho neopodstatněné naděje.

„Už jsem se těch hroznů tak přejedl, že ani chodit nemůžu,“ říkal jsem. Později jsem slyšel, že mnoho sladkých hroznů se pěstuje v Kábulu, západně od Kašmíru. Utěšovali jsme se zmrzlinou z *rabri*, velmi zahuštěného mléka ochuceného celými pistáciiovými oříšky.

Podnikli jsme několik projížděk na *šikárách* čili obytných člunech, zastíněných baldachýny s červeným vyšíváním, a proploovali na nich složitými kanály jezera Dál, sítí průplavů spletitou jako vodní pavučina. Člověka tu překvapí početné plovoucí zahrady improvizované z klád a hlíny – nečekaný je první pohled na zeleninu a melouny rostoucí uprostřed širých vod. Občas tu uvidíte rolníka pohrdajícího „sepětím s půdou“, jak vleče své čtvercové „políčko“ na nové místo na jezeře s mnoha zálivy.

V tomto poschodřovitém údolí najdete ve zkratce všechny krásy světa. Kašmírská dáma je korunována horami, ověncena jezery a oděna květy. Když jsem v pozdějších letech procestoval mnoho vzdálených zemí, pochopil jsem, proč se o Kašmíru říká, že je to nejmalebnější místo na světě. Má něco z kouzla švýcarských Alp, Loch Lomondy ve Skotsku i nádherných anglických jezer. Americkému cestovateli připomene v Kašmíru ledacos rozeklanou velebnost Aljašky a Pikes Peaku nedaleko Denveru.

Z účastníků soutěže o nejkrásnější scenérii typují na přední místo buď úchvatný pohled na Xochimilco v Mexiku, kde se hory, obloha a topoly zrcadlí v milionech vodních uliček s hravými rybami, nebo drahokamům podobná jezera v Kašmíru, střezaná jako krásné dívky přísným dohledem Himálaje. Tato dvě místa vyvstávají v mých vzpomínkách jako nejkrásnější na zemi.

Ale užasl jsem také, když jsem poprvé spatřil divy Yellowstonského národního parku a Velkého kaňonu v Coloradu a Aljašku. Yellowstonský park je snad jediný kraj, kde můžete spatřit nespočetné gejzíry vystřelující vysoko do vzduchu, které pořádají svá představení po celý rok s hodinovou přesností. Jeho opálové a safírové rybníčky a horká sírnatá zřídla, jeho medvědi a divá zvěř připomínají, že tu příroda zanechala ukázky své nejranější tvorby. Když jsem jel autem po silnicích Wyomingu k „Dábově pánvi“ s horkým bublajícím bahnem, obklopen ze všech stran klokotavými

zřídly, parou zahalenými fontánami a prskajícími gejzíry, byl jsem ochoten přiznat, že si Yellowstone zaslouží zvláštní uznání pro svou jedinečnost.

Starodávné majestátní duby Yosemite, vzpínající své vysoké sloupy až k nekonečnému nebi, jsou zelené přírodní katedrály projektované Boží dovedností. Ačkoli i v Orientě jsou obdivuhodné vodopády, žádný se nevyrovná strhující kráse Niagary blízko kanadských hranic. Mamutí jeskyně v Kentucky a Carlsbadské jeskyně v Novém Mexiku s barevnými formacemi jako z ledu jsou ohromující pohádkové kraje. Dlouhé jehly jejich stalaktitů, visící ze stropů jeskyní a odrážející se v podzemních vodách, nabízejí pohled na to, jak si člověk představuje jiné světy.

Většina kašmírských hinduistů je bílá jako Evropané a má podobné rysy a stavbu kostí; mnoho z nich má modré oči a světlé vlasy. Když se obléknou do západních obleků, vypadají jako Američané. Chladný Himálaj chrání Kašmír před palčivým sluncem a šetří jejich světlou pleť. Čím dál cestujete do jižních a tropických šířek Indie, tím tmavší obyvatele potkáváte.

Když jsem strávil v Kašmíru několik šťastných týdnů, musel jsem se vrátit na podzimní semestr do Bengálska. Šrí Juktéšvar zůstal s Kánám a Odím ve Šrínagaru. Než jsem odjel, naznačil mi mistr, že jeho tělo čekají útrapy.

„Vždyť vypadáte jako ztělesněné zdraví, pane,“ protestoval jsem.

„Je dokonce možné, že opustím tento svět.“

„Gurudží!“ Padl jsem mu s prosebným gestem k nohám. „Slibte mi, prosím vás, že ještě neopustíte své tělo. Nejsem naprosto připravený pokračovat v životě bez vás.“

Šrí Juktéšvar mlčel, ale usmál se na mne tak soucitně, že mě to povzbudilo. Jen nerad jsem ho pouštěl.

„Mistr nebezpečně nemocen.“ Tento telegram od Odiho mě zastihl v Kalkatě krátce po mém návratu ze Šrínagaru.

„Pane,“ telegrafoval jsem guruovi horečně, „žádal jsem vás o slib, že mě neopustíte. Prosím, podržte své tělo; jinak umřu také.“

„Stane se, jak si přeješ,“ zněla mistrova odpověď z Kašmíru.

O pár dní později přišel dopis od Odiho, že mistr se uzdravil. Když se guru za další dva týdny vrátil do Šrírámपुरu, viděl jsem se zármutkem, že jeho tělo ztratilo polovinu obvyklé váhy.

Na štěstí pro jeho učedníky spálil Šrí Juktéšvar v ohni vysoké horečky v Kašmíru mnoho jejich hříchů. Vysoce pokročilí jóginí ovládají metafyzickou metodu fyzického přenosu nemoci. Silný člověk může pomoci slabšímu nést jeho těžké břemeno; duchovní

nadělověk je schopen ulehčit fyzické nebo duševní břemeno svých žáků tím, že se podílí na karmě jejich minulých skutků. Tak jako boháč pozbuďe něco ze svých peněz, když zaplatí velký dluh za marnotratného syna a ušetří ho tak špatných následků jeho pošetilosti, obětuje mistr z vlastní vůle část svého tělesného zdraví, aby ulehčil útrapy svým žákům.⁹⁸

Tajnou metodou spojí jógin svou mysl a astrální dopravní prostředek s myslí trpícího jedince; choroba je úplně nebo částečně dopravena do světceva těla. Mistr, který sklídl na fyzickém poli Boha, se už nestará, co bude s jeho materiální formou. I když jí může dovolit prodělat určitou nemoc, aby ulevil jiným, jeho mysl se to nedotkne; je šťasten, že mohl poskytnout takovou pomoc.

Uctíváč, který dosáhl konečné spásy v Pánu, zjišťuje, že jeho tělo plně posloužilo svému účelu; může s ním pak naložit, jak mu napadne. Jeho prací na světě je ulehčovat lidstvu strasti, ať už duchovními prostředky, nebo intelektuální radou, nebo silou vůle či fyzickým přenosem nemoci. Mistr, který dokáže uniknout do nadvědomí, kdykoli se mu zachce, může zapomenout na fyzické utrpení; někdy se rozhodne stoicky snášet tělesnou bolest jako příklad svým žákům. Tím, že na sebe vezme trápení druhých, může za ně jógin naplnit karmanový zákon příčiny a následku. Tento zákon funguje mechanicky či matematicky; s jeho působností mohou lidé božské moudrosti vědecky manipulovat.

Duchovní zákon nevyžaduje, aby mistr onemocněl, kdykoli léčí jinou osobu. Terapii provádí zpravidla světec svou znalostí různých metod okamžitého vyléčení, které duchovnímu léčiteli nijak neublíží. Ale o vzácných příležitostech může mistr, který chce značně urychlit žákův vývoj, přenést na své vlastní tělo notnou dávku jeho nežádoucí karmy.

Ježíš se označil za oběť za hříchy mnohých. Při jeho božské síle⁹⁹ by nemohlo být jeho tělo nikdy usmrceno ukřižováním, kdyby dobrovolně nespolupracoval s kosmickým zákonem příčiny a následku. Vzal tak na sebe následky karmy druhých, zejména svých učedníků. Tímto způsobem byli vysoce očištěni a získali schopnost přijmout všudepřítomné vědomí, které na ně později sestoupilo.

⁹⁸ Mnoho křesťanských světců včetně Terezie Neumannové (viz kap. 39) zná dobře metafyzický přenos nemoci.

⁹⁹ Těsně předtím, než ho odvedli k ukřižování, řekl Ježíš: „Či myslíš, že bych nemohl poprosit svého Otce, a poslal by mi ihned víc než dvanáct legií andělů? Ale jak by se potom splnila Písma, že to tak musí být?“ Matouš 26:53–54.

Jedině sebeuvědomělý mistr může přenášet svou životní sílu nebo převzít do vlastního těla nemoci druhých. Obyčejný člověk nemůže této jógové metody léčby použít, a ani to není žádoucí; neboť nezdravý fyzický nástroj je překážkou v meditaci o Bohu. Hinduistické spisy učí, že povinností člověka je udržovat své tělo v dobré kondici; jinak není jeho mysl schopna setrvávat ve zbožném soustředění.

Velmi silná mysl může však překonat všechny fyzické potíže a dosáhnout uvědomění Boha. Mnoho světců ignorovalo nemoc a uspělo ve svém zbožném úsilí. Svátý František z Assisi, ačkoli byl napaden nemocí, léčil druhé a dokonce křísil z mrtvých.

Znal jsem jednoho indického světce, jehož polovina těla byla kdysi pokryta vředy. Jeho stav byl takový, že by za normálních okolností nevydržel klidně sedět déle než patnáct minut. Ale jeho duchovní aspirace byly nezdolné. „Pane,“ modlil se, „přijď do mého rozbitého chrámu!“ Dík neustálému volnému úsilí nabyl postupně schopnost sedět denně v lotosové pozici osmnáct hodin v nepřetržitém sledu, pohroužen do extatického transu.

Rekl mi: „Po třech letech jsem zjistil, že v mém otřeseném těle září Nekonečné světlo. V nadšení nad jeho radostnou září jsem na své tělo zapomněl. Později jsem viděl, že je díky Boží milosti opět celé.“

Historický případ vyléčení se týká císaře Bábura (1483–1530), zakladatele mughalské říše v Indii. Jeho syn, princ Humájun, smrtelně onemocněl. Otec se modlil s úzkostným odhodláním, aby jeho nemoc přešla na něho a syn byl ušetřen. Když se už všichni lékaři vzdali naděje, Humájun se uzdravil. Bábura okamžitě ochořel a zemřel stejnou nemocí, která předtím postihla jeho syna. Humájun pak vystřídal Bábura jako císař Hindustánu.

Mnoho lidí se domnívá, že každý světec je nebo by měl být zdravý jako buk. Je to neopodstatněná domněnka. Choré tělo nenaznačuje, že guru není ve styku s božskou mocí, stejně jako celoživotní zdraví neznamená nutně vnitřní osvícenost. Jinými slovy řečeno nemůže být stav fyzického těla po právu zkouškou mistra. Jeho odlišující kvality je třeba hledat v duchovní doméně.

Mnoho zmatených hledačů na Západě si mylně myslí, že výmluvný řečník nebo spisovatel o metafyzice musí být mistrem. Ršijové však poukázali na to, že zkouškou ohněm mistra je jeho schopnost libovolně vstupovat do stavu bez dechu a nepřetržitě se udržovat v *samádhi nirvikalpě*.¹⁰⁰ Jedině tím může lidská bytost

¹⁰⁰ Viz příští kapitolu.

prokázat, že „ovládla“ *máju* čili dualistickou vesmírnou iluzi. Jenom takový člověk může říci z hloubi svého uvědomění: „*Ékam sat*“ – „Existuje jen Jedno.“

„Vědy prohlašují, že neuvědomělý člověk, který se spokojuje s tím, že dělá sebemenší rozdíl mezi individuální duší a Nejvyšším Já, je vystaven nebezpečí,“ napsal veliký monista Šankara. „Kde je dík nevědomosti dualita, vidí člověk všechno jako odlišné od sebe. Vidí-li všechno jako své já, neexistuje ani jediný atom jiný než jeho já... Jakmile se vynoří poznání Skutečnosti, není už možné pro nereálnost těla zakoušet žádné plody minulých skutků, stejně jako nemohou po probuzení existovat žádné sny.“

Jenom velcí guruové jsou schopni převzít karmu svých žáků. Šrí Juktéšvar by nebyl v Kašmíru trpěl, pokud by nedostal svolení Ducha v sobě, aby tímto zvláštním způsobem pomohl svým učedníkům. Jenom málo světců bylo kdy citlivěji vybaveno moudrostí provádět Boží příkazy, než můj s Bohem sladěný guru.

Když jsem se odvážil několika slov sympatií s jeho vyzáblou postavou, odvětil můj guru vesele:

„Má to své výhody – vlezu se teď aspoň do některých malých *gañdži* (tílek), která jsem už léta nenosil.“

Když jsem poslouchal mistrův veselý smích, vzpomněl jsem si na slova svatého Františka Saleského: „Světec, který se oddává žalu, je žalostný světec!“

Mistr Šrí Juktéšvar mě přivítal ze svého sedadla z tygří kůže.

SRDCE KAMENNÉ SOCHY

„Jako oddaná hinduistická manželka si nechci stěžovat na svého muže. Ale moc bych chtěla, aby se odvrátil od svých materialistických názorů. Dělá mu potěšení posmívat se obrázkům světců v mém meditačním pokoji. Pevně věřím, drahý bratře, že mu můžeš pomoci. Uděláš to?“

Moje nejstarší sestra Roma se na mne dívala prosebně. Byl jsem na krátké návštěvě v jejím kalkatském domově v Girish Vidyaratna Lane. Její prosba mě dojala, protože Roma měla hluboký duchovní vliv na můj raný život a s láskou se snažila zaplnit mezeru, kterou v naší rodině zanechala matčina smrt.

„Milovaná sestro, samozřejmě udělám, co budu moci.“ Usmál jsem se ve snaze zahnat chmury z její tváře, které tak kontrastovaly s jejím obvykle klidným a radostným výrazem.

Roma a já jsme chvíli poseděli v tiché prosbě o vedení. Rok předtím mě sestra požádala, abych ji zasvětil do *krijájógy*, ve které teď dělala viditelné pokroky.

Něco mě napadlo. Řekl jsem: „Zítra jdu do Dakšinešvaru. Pojď se mnou a přemluv manžela, aby nás doprovodil. Cítím, že ve vibracích toho svatého místa se Božská Matka dotkne jeho srdce. Ale neříkej mu, proč chceš, aby šel s námi.“

Sestra s nadějí souhlasila. Hodně časně příštího rána mě potěšilo, když jsem zjistil, že Roma a její manžel jsou přichystáni na cestu. Zatímco naše drožka rachotila po Upper Circular Road k Dakšinešvaru, můj švagr Satiščandra Bose se bavil tím, že si tropil posměch z duchovních guruů minulosti, přítomnosti i budoucnosti. Všiml jsem si, že Roma tiše pláče.

„Vzchop se, sestro!“ zašeptal jsem jí. „Neposkytuj svému muži to uspokojení, aby si mohl myslet, že bereme jeho posměšky vážně.“

„Jak můžeš obdivovat bezcenné podvodníky, Mukundo?“ říkal právě Satiš. „Už zjev *sádhuů* je nápadný. Buď jsou hubení jako kostry, nebo nesvatě tlustí jako sloni!“

Chrám sebeuvědomění všech náboženství v San Diegu v Kalifornii

(VLEVO) Já se svými sestrami Romou (po mé levici) a Naliní (po pravici).
(VPRAVO) Moje sestra Uma jako mladé děvče

Hlasitě jsem se zasmál. Moje dobromyslná reakce Satíše urazila; uchýlil se k mrzutému mlčení. Když naše drožka vjela na půdu Dakšinešvaru, sarkasticky se usklíbl.

„Předpokládám, že tenhle výlet je projekt k mé nápravě, že?“

Když jsem se bez odpovědi odvrátil, chytil mě za paži. „Mladý pane mnichu,“ řekl, „nezapomeň se pořádně dohodnout s chrámovou správou, aby se nám postarala o oběd.“

„Jdu teď meditovat. O svůj oběd neměj starost,“ odvětil jsem. „Božská Matka už na to dohlédne.“

„Nevěřím, že by pro mě Božská Matka něco udělala. Ale činím za své jídlo zodpovědným tebe.“ Satišův hlas zněl výhružně.

Šel jsem sám k hale se sloupovím, která stojí naproti chrámu Káli, Matky Přírody. Vybral jsem si stinné místo u jednoho sloupu a složil své tělo do lotosové pozice. Bylo teprve sedm hodin, ale ranní vedro bude brzy úmorné.

Svět ustoupil, když jsem upadl do zbožného transu. Soustředil jsem svou mysl na bohyni Káli, jejíž socha v Dakšinešvaru byla zvláštním objektem zbožňování velikého mistra Šrí Rámakrišny Paramhansy. V odpověď na jeho úzkostlivé prosby brala na sebe kamenná socha často živou podobu a rozmlouvala s ním.

„Mlčenlivá Matko s kamenným srdcem,“ modlil jsem se, „na žádost svého milovaného ctitele Rámakrišny jsi se naplňovala životem; proč nevyslyšíš i úpěnlivé prosby tohoto svého toužícího syna?“

Moje nadějeplná horlivost vzrůstala, doprovázena božským mírem. Ale když uplynulo pět hodin a bohyně, kterou jsem si v nitru zviditelnil, neodpovídala, srdce ve mně poněkud pokleslo. Někdy Bůh člověka zkouší tím, že odkládá splnění jeho proseb. Ale nakonec se objeví vytrvalému uctíváči v jakékoli podobě, která je mu drahá. Zbožný křesťan uvidí Ježíše; hinduista spatří Kršnu nebo bohyni Káli či šířící se Světlo, pokud má jeho bohoslužba neosobní charakter.

Zdráhavě jsem otevřel oči a viděl jsem, jak jeden kněz právě zamyká podle poledního zvyku chrámové dveře. Vstal jsem ze svého místa v otevřené hale se střešou a vyšel na nádvoří. Jeho kamenná dlažba byla rozžhavená poledním sluncem; bosé nohy mě bolestivě pálily.

„Božská Matko,“ stěžoval jsem si mlčky, „neobjevila ses mi ve vizi a teď jsi skryta v chrámu za zavřenými dveřmi. Chtěl jsem ti přednést speciální prosbu za svého švagra.“

Mojí niterné žádosti bylo okamžitě vyhověno. Nejdřív mi přeběhla po zádech až do nohou lahodně chladná vlna, která zahrála všechno

nepohodlí. Potom se k mému úžasu chrám velice zvětšil. Jeho velká brána se otevřela a odhalila kamennou sochu bohyně Káli. Zvolna se proměnila v živoucí postavu a s úsměvem mi pokynula. Jako po mystické injekci mi unikl z plic dech; moje tělo strnulo, i když ne v nehybnosti.

Následovalo extatické rozšíření vědomí. Mohl jsem jasně vidět na vzdálenost mnoha mil přes řeku Gangu po své levici i za chrám do všech prostor Dakšinešvaru. Zdi všech budov se průzračně třpytily; pozoroval jsem skrze ně lidi, jak chodí sem a tam.

Ačkoli jsem byl bez dechu a moje tělo se nacházelo v podivně klidném stavu, byl jsem schopen volně hýbat rukama i nohama. Několik minut jsem na zkoušku střídavě otvíral a zavíral oči; v obou případech jsem zřetelně viděl celé dakšinešvarské panoráma.

Duchovní zrak proniká jako rentgenové paprsky veškerou hmotou; všude je centrem božské oko a dohled nikde nekončí. Když jsem tak stál na slunném nádvoří, znovu jsem si uvědomil, že když člověk přestane být marnotratným synem Božím, zabraným do fyzického světa, který je skutečně jenom sen bez základů jako bublina, znovu zdědí svou věčnou říši. Je-li potřebou člověka stísněného v úzké osobnosti „únik“, může se jakýkoli únik vyrovnat majestátu všudepřítomnosti?

Jedinými mimořádně zvětšenými objekty byly při mém posvátném zážitku v Dakšinešvaru chrám a podoba bohyně. Všechno ostatní mělo své normální rozměry, i když vše obestírala svatozář měkkého světla – bílého, modrého a v pastelových odstínech duhy. Moje tělo mi připadalo, jako by mělo éterickou substanci a chystalo se levitovat. Plně si vědom svého hmotného okolí rozhlížel jsem se kolem sebe a udělal několik kroků, aniž jsem přerušil kontinuitu své blažené vize.

Za zdmi chrámu jsem najednou zahlédl svého švagra, jak sedí pod trnitými větvemi posvátného bělového stromu. Bez úsilí jsem mohl sledovat jeho myšlenky. Svátý vliv Dakšinešvaru sice poněkud pozvedl jeho mysl, ale přesto v ní zůstaly jisté nelaskavé myšlenky o mně. Obrátil jsem se přímo na milostivou podobu bohyně.

„Božská Matko,“ modlil jsem se, „nezměníš duchovně manžela mé sestry?“

Krásná postava, která až dosud mlčela, promluvila: „Tvé přání bude splněno.“

Šťastně jsem se podíval na Satíše. Jako by si instinktivně uvědomil, že na něho působí nějaká duchovní síla, rozmrzele vstal.

Viděl jsem ho, jak běží za chrám; potom se přiblížil ke mně a hrozil mi pěstí.

Všeobšáhla vize zmizela. Už jsem nádhernou bohyni neviděl; vysoký chrám se zmenšil do svých obvyklých rozměrů a pryč byla i jeho průsvitnost. Moje tělo zalil znovu pod prudkými slunečními paprsky pot. Skočil jsem do stínu sloupové haly, kam mě Satiš zlostně následoval. Podíval jsem se na hodinky. Byla jedna; božská vize trvala celou hodinu.

„Ty blázne!“ vyhrknul na mě švagr. „Seděl jsi tu se zkříženýma nohama a zkříženýma očima šest hodin! Chodil jsem sem a tam a pozoroval tě. Kde je moje jídlo? Chrám už je zavřený; neupozornil jsi chrámovou správu. Zůstali jsme bez oběda.“

V srdci mi dosud vibrovalo vytržení, které jsem cítil v přítomnosti bohyně. Dodalo mi odvalu zvolat: „Božská Matka nás nakrmí!“

Satiš byl zlostí bez sebe. Křičel: „Jednou pro vždy – rád bych viděl tu tvoji Božskou Matku, jak nám tu dá jídlo bez předchozího ohlášení.“

Sotva to dořekl, přešel přes nádvoří jeden z chrámových kněží a připojil se k nám.

„Synu,“ oslovil mě, „pozoroval jsem tvou tvář, jak ti při meditaci slavnostně září. Viděl jsem vás ráno přijet a pocítil jsem touhu odložit stranou dostatek jídla na váš oběd. Je to proti chrámovým předpisům nakrmit ty, co o to předem nepožádají, ale ve vašem případě jsem udělal výjimku.“

Poděkoval jsem mu a podíval se Satišovi přímo do očí. Začervenal se a v mlčenlivém pokání sklopil zrak. Když nám podávali vydatný oběd včetně mimosezonních mang, všiml jsem si, že můj švagr nemá moc chuti do jídla. Byl udiven, ponořený hluboko do moře myšlenek. Na zpáteční cestě do Kalkaty se na mne Satiš občas prosebně zadíval se změkklým výrazem na tváři. Ale od té chvíle, co se objevil kněz, aby nás jakoby v odpověď na Satišovy stížnosti pozval k obědu, nepronesl jediné slovo.

Příští poledne jsem navštívil sestru. Uvítala mě radostně.

„Je to zázrak, drahý bratře!“ zvolala. „Včera večer se můj manžel přede mnou rozplakal.“

„Milovaná *dévi*,“¹⁰¹ pravil, „jsem nevýslovně šťasten, že ve mně ten nápravný plán tvého bratra způsobil proměnu. Odčiním každé zlo, kterého jsem se vůči tobě dopustil. Ode dneška budeme používat velkou ložnici jenom k bohoslužbám a z tvé komůrky na meditace

¹⁰¹ Bohyně.

uděláme ložnici. Je mi upřímně líto, že jsem se tvému bratrovi posmíval. Potrestám se za ten hanebný způsob, jakým jsem s Mukundou hovořil, tím, že s ním nepromluví, dokud neudělám pokrok na duchovní cestě. Od nynějška budu z celého srdce hledat Božskou Matku; jednou ji určitě najdu.“

O léta později jsem navštívil svého švagra v Dillí. Byl jsem přešťasten, když jsem zjistil, že vysoce rozvinul své sebeuvědomění a byl požehnán vizí Božské Matky. Za svého pobytu s ním jsem si povšiml, že Satiš potají tráví větší část každého večera v meditaci, ačkoli trpí vážnou chorobou a přes den je zaměstnán v kanceláři.

Napadlo mi, že švagr už nebude dlouho žít. Roma zřejmě četla mé myšlenky.

„Jsem zdravá a můj manžel je nemocný,“ řekla mi. „Chtěla bych však, abys věděl, že jako oddaná hinduistická žena budu z nás dvou první, kdo zemře.¹⁰² Nebude to už dlouho trvat.“

Její neblahá slova mě zarazila, ale uvědomil jsem si jejich pravdivost. Byl jsem v Americe, když sestra zemřela asi rok po své předpovědi. Podrobnosti mi později sdělil můj nejmladší bratr Bišnu.

„V době její smrti byli Roma a Satiš v Kalkatě,“ vyprávěl mi. „Toho rána se oblékla do svatebního.“

„K čemu ta paráda?“ vyptával se jí Satiš.

„Je to poslední den mé služby tobě na zemi,“ odpověděla Roma. Krátce nato ji postihla srdeční mrtvice. Když chtěl její syn utíkat pro pomoc, řekla mu:

„Neopouštěj mě, synáčku! Nemá to smysl; budu mrtva dřív, než by doktor stačil přijít.“ Deset minut nato opustila Roma s nohama svého manžela v náručí šťastně, bez bolesti a při plném vědomí své tělo.

Satiš se po její smrti začal velice stranit lidí,“ pokračoval Bišnu. „Jednou jsme se spolu dívali na velkou fotografii usmívající se Romy.“

„Proč se usmíváš?“ zvolal najednou Satiš, jako by jeho žena byla s námi. „Ty si myslíš, že to bylo od tebe chytré zařídít si, abys odešla přede mnou. Dokážu ti, že nemůžeš zůstat dlouho beze mne – brzy se k tobě připojím.“

Ačkoli se Satiš tenkrát docela uzdravil ze své nemoci a těšil se skvělému zdraví, umřel bez zjevné příčiny krátce poté, co pronesl před fotografií tu podivnou poznámku.“

¹⁰² Hinduistická žena věří, že je znakem duchovního pokroku, zemře-li na důkaz své věrnosti před manželem nebo s ním.

Takto prorocky zesnuli moje milovaná sestra Roma i její manžel Satiš – ten, který se změnil v Dakšinešvaru z obyčejného světáka v mlčenlivého světce.

Jógánanda s přáteli připravují pohoštění pro sádhuy, Kalkata 1936.

Jógánanda v Indii s rodinou a přáteli (bratr Bišnu je vpravo nahoře)

JAK JSEM ZÍSKAL VYSOKOŠKOLSKÝ TITUL

„Ignoruješ lekce filozofie z učebnice. Zřejmě spoléháš na to, že ti pomůže složit zkoušky nějaká bezpracná ‚intuice‘. Ale jestli se nezačneš věnovat studiu, postarám se, abys neprošel.“

Takto přísně mě oslovil profesor D. C. Ghošál ze Šrírámpurské vysoké školy. Kdybych propadl u jeho výroční písemky, nemohl bych skládat závěrečné zkoušky. Pro ty formuluje otázky fakulta Kalkatské univerzity, ke které je šrírámpurská škola přičleněna jako jedna z poboček. Na indické univerzitě musí uchazeč o hodnost bakaláře umění, který byl neúspěšný v jediném předmětu, skládat v příštím roce zkoušky ze *všech* oborů.

Moji učitelé na šrírámpurské škole se mnou většinou jednali s laskavostí, které nescházela trocha pobavené tolerance. „Mukunda je trošku opilý náboženstvím.“ Tak mě hodnotili a taktně mě ušetřili rozpaků, se kterými bych ve třídě odpovídal na jejich otázky; spoléhali na to, že mě písemky na konci roku vyřadí ze seznamu uchazečů o bakalářskou hodnost. Mínění mých spolužáků vyjadřovala přezdívka, kterou mi dali – „bláznivý mnich“.

Podnikl jsem důmyslné kroky, abych zmařil hrozbu profesora Ghošála, že z filozofie propadnu. Když měly být vyhlášeny výsledky závěrečných písemek, požádal jsem jednoho spolužáka, aby mě doprovodil do profesorovy pracovny.

„Pojď se mnou; potřebuji svědka,“ řekl jsem mu. „Budu moc zklamaný, jestli se ukáže, že se mi nepodařilo ho přelstít.“

Když jsem se zeptal, jak ohodnotil moji písemku, zavrtěl profesor Ghošál hlavou.

„Nejsi mezi těmi, co prošli,“ řekl vítězoslavně. Prohraboval se v hromadě na svém stole. „Tvoje práce tu vůbec není; v každém případě jsi propadl, protože ses nedostavil ke zkoušce.“

Usmál jsem se. „Byl jsem tam, pane. Smím se do toho stohu podívat sám?“

Profesor znejistěl a povolil mi to; rychle jsem našel svoji písemku, na které jsem pečlivě vynechal všechno, co by mě s ní mohlo ztotožnit, kromě svého zápisového čísla. Nevarován „červenou vlajkou“ mého jména dal mi můj učitel vysoký počet bodů, i když mé odpovědi nebyly vyzdobeny citáty z učebnice.¹⁰³

Když pochopil můj trik, zahřimal: „Čirá nestydatá klika!“ A dodal s nadějí: „Určitě propadneš při závěrečných bakalářských zkouškách.“

Na písemky z jiných předmětů jsem byl trochu připraven, zejména svým drahým přítelem a bratrancem Prabháščandrou Ghošem, synem strýce Sárady. Proklopýtal jsem s odřenými zády, ale úspěšně – s nejnižším možným počtem bodů – všemi písemkami.

Teď po čtyřech letech na vysoké škole jsem se mohl přihlásit k bakalářským zkouškám. Stěží jsem však očekával, že této výsady použiji. Závěrečné zkoušky na šrírámpurské škole byly dětskou hračkou ve srovnání s těmi, které připraví pro budoucí bakaláře Kalkatská univerzita. Téměř každodenní návštěvy u Šrí Juktéšvara mi ponechávaly jen málo času na docházku do školy. Výkřiky údivu tam vyvolávala u mých spolužáků spíše má přítomnost než absence.

Mým běžným zvykem bylo sednout kolem půl desáté dopoledne na kolo. V jedné ruce jsem nosil obětinu pro svého gurua – pár květin ze zahrady mého penzionu. Mistr mě vždy přátelsky uvítal a pozval na oběd. Bez výjimky jsem pokaždé okamžitě souhlasil, s radostí ochoten vyhnat pro ten den z hlavy myšlenky na školu. Po hodinách se Šrí Juktéšvarem, kdy jsem naslouchal jedinečným výlevům jeho moudrosti nebo pomáhal s ášramovými povinnostmi, neochotně jsem kolem půlnoci odjížděl do *Panthí*. Občas jsem zůstal s guruem celou noc, tak šťastně zabrán do rozhovoru, že jsem si sotva povšiml, kdy se tma změnila v úsvit.

Jednou asi kolem jedenácté v noci, když jsem se obouval¹⁰⁴ k odjezdu do penzionu, zeptal se mě mistr vážně:

„Kdy ti začínají bakalářské zkoušky?“

„Za pět dní, pane.“

„Doufám, že jsi na ně připraven.“

Polekal jsem se tak, že mi zůstala ruka s jednou botou trčet ve vzduchu. „Ale pane,“ protestoval jsem, „víte přece, že jsem trávil

¹⁰³ Abych byl k profesoru Ghošálovi spravedlivý, musím přiznat, že napjaté vztahy mezi námi nezavinil on, ale jediné moje nepřítomnost, respektive nepozornost na přednáškách. Prof. Ghošál byl a dosud je pozoruhodný přednášeč se širokými znalostmi. V pozdějších letech jsme dospěli k srdečnému porozumění.

¹⁰⁴ Žák se v indickém ášramu vždycky zouvá.

svoje dny víc s vámi než s profesory. Jak bych mohl sehrát takovou frašku, že bych se vůbec objevil u těch těžkých zkoušek?“

Šrí Juktéšvar upřel na mne pronikavý pohled. „Musíš se u nich objevit.“ Jeho tón byl chladně kategorický. „Neměli bychom zavdat tvému otci a jiným příbuzným příčinu ke kritice, že dáváš přednost ášramovému životu. Jen mi slib, že se ke zkouškám dostavíš; budeš odpovídat, jak nejlíp budeš umět.“

Neovladatelné slzy mi vytryskly z očí. Měl jsem pocit, že mistrův příkaz je nerozumný a že jeho zájem je přinejmenším opožděný.

„Půjdu tam, když si to přejete,“ řekl jsem uprostřed vzlyků. „Ale na pořádnou přípravu už není čas.“ Pro sebe jsem zamumlal: „V odpověď na jejich otázky zaplním zkušební archy vašim učením!“

Když jsem příštího dne vešel v obvyklou hodinu do ášramu, podal jsem svou kytici Šrí Juktéšvarovi s jakousi pohřební vážností. Mistr se zasmál mému utrápenému vzhledu.

„Už tě někdy, Mukundo, Bůh zklamal – při nějaké zkoušce nebo jindy?“

„Ne, pane,“ odvětil jsem vřele. Vděčné vzpomínky se přivalily oživující záplavou.

„V úsilí o vysokoškolskou hodnost ti nebránila lenost, nýbrž planoucí horlivost vůči Bohu,“ řekl můj guru laskavě. Po odmlce citoval: „Hledejte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno.“¹⁰⁵

Už potisícáté jsem ucítil, jak ze mne spadlo v mistrově přítomnosti břemeno. Když jsme dojedli časný oběd, navrhl, abych se vrátil do *Panthei*.

„Bydlí v penzionu ještě tvůj přítel Rameščandra Datta?“

„Bydlí.“

„Spoj se s ním; Pán ho podnítl, aby ti pomohl s tvou přípravou na zkoušky.“

„Dobře, pane; ale Rameš má neobyčejně napilno. Je to primus našeho ročníku a má těžší program než ostatní.“

Mistr mávnul nad mými námitkami rukou. „Rameš si pro tebe najde čas. Jdi už!“

Jel jsem na kole zpátky do *Panthei*. První, koho jsem v penzionu potkal, byl Rameš. Jako by neměl celé dny nic na práci, ochotně s mou nesmělou žádostí souhlasil.

„Samozřejmě, jsem ti k dispozici.“ Ono odpoledne i další strávil tím, že mě školil v různých předmětech.

¹⁰⁵ Matouš 6:33.

„Věřím, že mnoho otázek z anglické literatury se bude točit kolem Childa Harolda,“ řekl. „Musíme hned sehnat atlas.“

Spěchal jsem ke strýci Sáradovi a vypůjčil si atlas. Rameš vyznačil na mapě Evropy místa, která navštívil Byronův romantický cestovatel.

Několik spolužáků se shromáždilo kolem nás a poslouchalo moje školení. „Rameš ti radí chybně,“ poznamenal jeden z nich po skončení lekce. „Zpravidla se týká knih jenom padesát procent otázek; druhá polovina bude o životech autorů.“

Když jsem příštího dne usedl ke zkoušce z anglické literatury, vyvolal první pohled na otázku v mých očích slzy vděčnosti, které smáčely můj papír. K mému stolku přišel třídní prefekt a soucitně se dotazoval, co se stalo.

„Můj guru mi předpověděl, že mi Rameš pomůže,“ vysvětloval jsem. „A podívej se – tady na zkušebním archu jsou otázky, co mi Rameš nadiktoval! Naštěstí pro mne je letos moc málo otázek o anglických autorech – jejich životy jsou pro mne zahaleny tajemstvím.“

Když jsem se vrátil do penzionu, zavládlo v něm pozdvižení. Chlapci, kteří se posmívali Ramešově metodě mého doškolení, hleděli na mne s úžasem a div mě neohlušili svými gratulacemi. Ve zkušebním týdnu jsem strávil s Ramešem hodně hodin; formuloval otázky, které mohli podle jeho mínění profesori pravděpodobně položit. Den za dnem se jeho otázky objevovaly ve skoro stejné podobě na zkušebních arších.

Ve škole se roznesla zpráva, že se děje cosi jako zázrak a že roztržitý „bláznivý mnich“ pravděpodobně uspěje. Nepokoušel jsem se zatajovat fakta. Místní profesori byli bezmocní; nemohli změnit otázky, které poslala Kalkatská univerzita.

Když jsem jednou ráno uvažoval o zkoušce z anglické literatury, uvědomil jsem si, že jsem se dopustil vážného omylu. Jedna část otázek byla rozdělena na dvě části – A nebo B a C nebo D. Místo abych zodpověděl jednu otázku z každé části, nepozorně jsem napsal odpovědi na obě otázky z první skupiny a ničeho z druhé jsem si nevšímal. Nejvyšší počet bodů, jaký jsem mohl za tuto písemku získat, byl 33, o tři méně než 36 potřebných k projití. Utíkal jsem za mistrem a vylil mu své srdce.

„Pane, provedl jsem neodpustitelnou hloupost. Nezasloužím si božské požehnání Ramešovým prostřednictvím; jsem toho naprosto nehoden.“

„Vzchop se, Mukundo!“ Tón hlasu Šrí Juktéšvara byl lehký a bezstarostný. Ukázal na modrou klenbu nebe. „Spíš si slunce a měsíc vymění v prostoru svá postavení, než ty nedokážeš získat svůj titul.“

Opouštěl jsem ášram v poněkud klidnější náladě, i když se zdálo matematicky nemožné, abych prošel. Párkrát jsem se podíval pátravě na oblohu; zdálo se, že Pán dne je bezpečně zakotven na své oběžné dráze.

Když jsem dorazil do *Panthí*, zaslechl jsem poznámku jednoho spolužáka: „Zrovna jsem se dozvěděl, že letos poprvé snížili počet bodů potřebných k projití u zkoušek z anglické literatury.“

Vrazil jsem do jeho pokoje takovou rychlostí, že polekaně vzhlédl. Dychtivě jsem se ho na to zeptal.

„Proč ten náhlý zájem o školní záležitosti, dlouhovýslý mnichu?“ řekl se smíchem. „K čemu plakat za pět minut dvanáct? Ale je pravda, že ten počet bodů zrovna snížili na 33.“

Pár radostných poskoků mě přeneslo do mého pokoje, kde jsem padl na kolena a velebil matematickou přesnost Božího Otce.

Každý den mě vzrušovalo vědomí, že mě prostřednictvím Rameše vede duchovní bytost. V souvislosti se zkouškou z bengálštiny došlo k významné události. Rameš, který se toho tématu dotkl jen letmo, mě jednou ráno, když jsem už odcházel do zkušební síně, zavolal zpátky.

„To tě volá Rameš,“ řekl mi netrpělivě jeden spolužák. „Nevracej se, nebo přijdeme pozdě.“

Nedbal jsem jeho rad a utíkal jsem zpátky do domu.

„Naši bengálští hoši zpravidla z bengálštiny snadno projdou,“ pravil Rameš. „Ale dostal jsem zrovna tušení, že si letos profesori naplánovali masakr studentů tím, že položí otázky ze starší literatury.“ Potom mi můj přítel krátce nastínil dvě historiky ze života slavného lidumila Bidjásagara.

Poděkoval jsem Ramešovi a uháněl na kole do školy. Ukázalo se, že zkušební arch obsahuje dvě části. První zněla: „Uveďte dva příklady Bidjásagarovy dobročinnosti.“ Když jsem přenesl na papír, co jsem se tak nedávno dozvěděl, zašeptal jsem pár slov díkůvzdání za to, že jsem na poslední minutu uposlechl Ramešova zavolání. Kdybych byl zůstal v nevědomosti, pokud jde o Bidjásagarovu dobročinnost vůči lidstvu (včetně mé osoby), nebyl bych zkoušku z bengálštiny složil. A kdybych propadl z jediného předmětu, musel bych napřesrok skládat znovu zkoušky ze všech předmětů. Taková vyhlídka byla pochopitelně děsivá.

Druhé téma na zkušební archu bylo: „Napište bengálsky esej o životě muže, který vás nejvíc inspiroval.“ Jistě tě, laskavý čtenáři, nemusím informovat, kterého muže jsem si vybral za svůj námět. Když jsem plnil stránku za stránkou velebením svého gurma, usmál jsem se při pomýšlení, jak se uskutečnila moje zamumlaná předpověď: „Zaplním zkušební archy vašim učením!“

Neměl jsem předtím chuť vyptávat se Rameše na filozofii. Důvěřoval jsem dlouhému výcviku u Šrí Juktéšvara a s pocitem jistoty jsem ignoroval výklady učebnic. Nejvyšší počet bodů, který jsem získal za kterýkoli předmět, byl z filozofie. V ostatních předmětech jsem jen taktak prošel.

S radostí mohu ještě zaznamenat, že můj nesobecký přítel Rameš získal svou hodnost *cum laude*.

Otec byl nad mým titulem samý úsměv. „Ani jsem nemyslel, že projdeš, Mukundo,“ doznal. „Tolik času trávíš se svým guruem!“ Mistr skutečně správně vytušil otcovu nevyslovenou kritiku.

Po léta jsem si nebyl jist, že budu někdy moci psát za svým jménem A. B. Zřídka kdy použiji tohoto titulu bez pomýšlení, že to byl Boží dar, udělený mi z důvodů poněkud nejasných. Občas slýchávám od lidí s vysokoškolským vzděláním, že jim po absolvování zůstalo v hlavě jenom málo vědomostí, které si předtím museli nacpat do hlavy. Toto doznání mě poněkud utěšuje v mé nepochybné akademické nedokonalosti.

Onoho dne, kdy jsem obdržel na Kalkatské univerzitě svou hodnost, poklekl jsem u guruových nohou a poděkoval mu za všechna požehnání, která splynula z jeho života na můj.

„Vstaň, Mukundo!“ řekl shovívavě. „Pán prostě zjistil, že je pohodlnější udělit ti akademický titul, než přemístit slunce a měsíc!“

JAK JSEM SE STAL MNICHEM SVÁMIJSKÉHO ŘÁDU

„Mistře, otec by chtěl, abych přijal nějaké místo u Bengálsko-nágpurské dráhy, ale já jsem to definitivně odmítl.“ A dodal jsem s nadějí: „Neuděláte ze mne mnicha řádu svámijů?“ Podíval jsem se na gurua prosebně. Aby vyzkoušel hloubku mého odhodlání, v předchozích letech tutěž žádost odmítal. Dnes se však laskavě usmál.

„Dobrá, zítra tě zasvětím.“ Pokračoval klidně: „Jsem rád, že jsi vytrval ve své touze stát se mnichem. Láhirí Mahášaj často říkával: Nepozveš-li Boha, aby byl tvým letním hostem, v zimě tvého života nepřijde.“

„Nikdy bych nemohl zaváhat, pokud jde o můj cíl patřit k řádu svámijů jako vy, můj ctěný mistře.“ Usmál jsem se na něho s bezmeznou láskou.

„Svobodný se stará o věci Páně, jak by se líbil Bohu, ale ženatý se stará o světské věci, jak by se zalíbil ženě.“¹⁰⁶ Zkoumal jsem životy mnoha svých přátel, kteří se podrobili určité duchovní kázni a potom se oženili. Když se vydali na moře světské zodpovědnosti, zapomněli na své odhodlání hluboce meditovat.

Přidělit Bohu v životě druhé místo nepřicházelo pro mne v úvahu. I když je jediným Vlastníkem ve vesmíru, mlčky nás zahrnujícím dary od života k životu, zůstává jedna věc, kterou nevlastní a kterou Mu může každé lidské srdce odepřít nebo dát – lidská láska. Stvořitel, který se bez konce snaží zahalit svou přítomnost v každém atomu tajemstvím, může mít jenom jediný motiv – touhu, aby ho lidé ze svobodné vůle hledali. Jak hedvábnou rukavicí pokory pokryl železnou ruku všemohoucnosti!

Příští den byl v mém životě jedním z nejpamátnejších. Vzpomínám si, že byl slunný čtvrtek v červenci 1914, několik týdnů po mém dokončení studií. Na vnitřním balkonu svého šrírámpurského

¹⁰⁶ První list Korintským 7:32–33.

ášramu namočil mistr kus nového bílého hedvábí do okrového barviva, tradiční barvy svámijského řádu. Když potom tkanina uschla, omotal mi ji guru kolem těla jako roucho toho, kdo se zřekl světa.

„Jednou odjedeš na Západ, kde dávají přednost hedvábí,“ pravil. „Jako symbol jsem pro tebe zvolil tento hedvábný materiál místo obvyklé bavlny.“

V Indii, kde mniši vyznávají ideál chudoby, je svámího oděného do hedvábí vidět jen zřídka. Ale mnoho jóginů nosí hedvábný šat, který uchovává jisté jemnohmotné proudy v těle lépe než bavlna.

„Jsem proti obřadům,“ poznamenal Šrí Juktéšvar. „Udělám z tebe svámího po způsobu *vidvat* (neobřadném).“

Složitě zasvěcení ke svámíjovství zvané *vividišá* zahrnuje ohňový obřad, při němž se provádějí symbolicky pohřební rituály. Fyzické tělo učedníka představuje mrtvolu spálenou v plamenech moudrosti. Potom dostane novopečený svámí mantru, například „Tento átman je brahma“,¹⁰⁷ „To jsi ty“ nebo „Já jsem On“. Ale Šrí Juktéšvar se svou zálibou v prostotě upustil od všech formálních obřadů a jen mě požádal, abych si zvolil nové jméno.

„Poskytnu ti tu výsadu, že si je můžeš vybrat sám,“ řekl s úsměvem.

„Jógánanda,“ odvětil jsem po chvíli zamyšlení. Jméno značí doslova „Štěstí (*ánanda*) skrze božské spojení (*jógu*)“.

„Budiž! Od nynějška se vzdáš svého rodinného jména Mukundalál Ghoš a budeš nazýván Jógánanda z větve Giri řádu svámíjů.“

Když jsem klečel před Šrí Juktéšvarem a poprvé ho slyšel vyslovit moje nové jméno, srdce mi překypovalo vděčností. Jak láskyplně a neúnavně dřel, aby se chlapec Mukunda jednoho dne proměnil v mnicha Jógánandu! Radostně jsem zazpíval několik veršů z dlouhé Šankarovy písně:

„Myšlení, rozum, ego ani city,
obloha, země ani kov – to nejsem já.
Já jsem On, já jsem On, Blažený duch, jsem On!
Zrození, smrt ani kastu nemám,
otce ani matku nemám.
Já jsem On, já jsem On, Blažený duch, jsem On!

¹⁰⁷ Doslova „Tato duše je Duch“. Nejvyšší duch, Nestvořený, je zcela nepodmíněný (*néti néti*, ani to, ani to), ale védánta ho často označuje jako *sat-čit-ánandu*, tj. bytí, inteligenci a radost.

Pán ve svém aspektu Šivy (od B. K. Mitry v „Kaljánakalpataru“).

Šiva není historickou osobností jako Kršna. Je to jméno dávané Bohu v posledním z Jeho tří aspektů přirozenosti (Stvořitel-Udržovatel-Ničitel). Šiva, Ničitel *máje* či klamu, je v písmech symbolicky představován jako Pán asketů, Král jóginů. Hinduistické umění jej vždy prezentuje se srpem měsíce ve vlasech a s věncem z hadů, prastarým emblémem překonání zla a dokonalé moudrosti. Na Jeho čele je otevřené „liché“ oko vševědčnosti.

Mimo vzlet představ nemám žádnou formu,
prostupuji údy celého života;
nebojím se pout, jsem volný, navždy volný –
já jsem On, já jsem On, Blažený duch, jsem On!“

Každý svámí patří k prastarému monastickému řádu, který zorganizoval v jeho dnešní podobě Šankara.¹⁰⁸ Protože je to formální řád s nepřerušenu řadou svatých představitelů sloužících jako aktivní vůdci, nemůže si titul svámí udělit nikdo sám. Po právu jej obdrží jen od jiného svámího; všichni mniši tak mohou vysledovat svůj duchovní rodokmen k jedinému společnému guruovi Šankarovi. Slibem chudoby, cudnosti a poslušnosti duchovnímu učiteli připomíná řád svámijů mnoho katolických mnišských řádů.

Na přídavek k novému jménu, které zpravidla končí na *-ánanda*, dostává svámí titul, který naznačuje jeho formální spojení s jednou z deseti řádových sekcí. Tyto *dašanámí* čili deset přídomků zahrnují *Giri* (Hora), ke kterému patřil i Šrí Juktéšvar a tedy také já, *Ságara* (Moře), *Bhárati* (Země), *Áranja* (Les), *Purí* (Pruh země), *Tírtha* (Poutní místo) a *Sarasvatí* (Moudrost přírody).

Nové jméno, které dostane svámí, má tak dvojí význam a představuje dosažení nejvyššího štěstí (*ánandy*) skrze některou božskou vlastnost nebo stav – lásku, moudrost, oddanost, službu, jógu – a skrze souzvuk s přírodou, vyjádřenou v její nekonečné obrovitosti oceánů, hor a oblohy.

Ideál nesobecké služby celému lidstvu a vzdání se osobních pout a ambicí vede většinu svámijů k tomu, že se aktivně věnují humanitární a vzdělávací činnosti v Indii a příležitostně i v cizích zemích. Svámí ignoruje všechny předsudky týkající se kasty, víry, třídy, barvy pleti, pohlaví nebo rasy a řídí se příkazy lidského bratrství. Jeho cílem je absolutní jednota s Duchem. Vštěpuje svému bdícímu i spícímu vědomí myšlenku „já jsem On“ a spokojeně pobývá na světě, ale nespokojuje se s ním. Jedině tak může ospravedlnit titul svámí – ten kdo se snaží dosáhnout jednoty se *sva* čili sebou. Je zbytečné dodávat, že ne všichni, kdo formálně nosí titul svámí, jsou stejně úspěšní v dosahování svého vysokého cíle.

¹⁰⁸ Někdy nazývaný také Šankaráčárja. *Áčárja* značí „náboženský učitel“. Šankarovo datování je předmětem diskuse učenců. Několik málo záznamů naznačuje, že tento veliký mistr žil v letech 510–478 př. Kr.; západní historikové ho kladou až do 8. století po Kr. Čtenáři, kteří se zajímají o Šankarův slavný výklad *Brahmasúter*, najdou pečlivý anglický překlad v knize Paula Deussena *System of the Vedanta* (Chicago, Open Court Publishing Co., 1912). Krátké výňatky z jeho spisů obsahují *Selected Works of Sri Shankaracharya* (Natesan a. Co., Madras).

Šrí Juktéšvar byl jak svámí tak jógin. Svámí, formálně mnich díky svému spojení s prastarým řádem, není vždycky jóginem. K jóginům patří všichni, kdo praktikují vědeckou techniku spojení s Bohem; mohou být ženatí nebo svobodní, světské osoby nebo lidé s formálními náboženskými pouty. Svámí může jít cestou suchého uvažování, chladné odříkavosti; ale jógin se věnuje určité postupné metodě, která ukazuje mysl a tělo a osvobozuje duši. Jógin nebere nic za samozřejmé z citových důvodů nebo z víry a provádí důkladně prověřenou sérii cvičení, která jako první zmapovali raní ršijové. Jóga zplodila ve všech indických obdobích muže, kteří byli skutečně svobodní, skuteční jógičtí Kristové.

Jako každé poznání mohou i jógu používat lidé všech podnebí a dob. Teorie některých nevědomých autorů, že jóga je „pro Západ“ nevhodná, je naprosto falešná a zabránila bohužel mnoha vážným hledačům dosáhnout jejího mnohonásobného požehnání. Jóga je metoda k omezování přirozené neukázněnosti mysli, která brání všem lidem ve všech zemích zahlédnout svoji pravou přirozenost Ducha. Jóga nemůže znát přehradu mezi Východem a Západem o nic víc než léčení a rovnostářský sluneční svit. Dokud bude mít člověk mysl s jejími neklidnými myšlenkami, dotud bude všude potřebovat jógu čili ovládnutí.

Starověký rši Patañďžali definoval jógu jako „ovládání těkavosti myšlení“.¹⁰⁹ *Jógasútry*, jeho velmi stručné a mistrovské výklady, tvoří jeden ze šesti systémů hinduistické filozofie.¹¹⁰ V protikladu k západním filozofiím zahrnuje všech šest hinduistických systémů nejen teoretické, ale i praktické učení. Vedle všemožného ontologického zkoumání formuluje šest systémů šest určitých disciplín, zaměřených na trvalé odstranění strasti a dosažení nadčasového štěstí.

Tím, co spojuje všech šest systémů, je prohlášení, že skutečná svoboda není pro člověka možná bez poznání nejvyšší Skutečnosti.

¹⁰⁹ *Čitta-vrtti-niródha* – Jógasútra 1:2. Patañďžalio datum není známo, i když ho mnoho učenců klade do 2. stol. př. Kr. Ršijové vytvářeli pojednání o všech námětech s takovou hloubkou poznání, že je ani věky nedokázaly překonat; ale k údivu historiků se nesnažili připojovat ke svým literárním dílům svá data a údaje o své osobnosti. Věděli, že jejich životy mají jen dočasnou důležitost, jako záblesky velikého nekonečného Života; a že pravda je nadčasová a není jejich soukromým majetkem.

¹¹⁰ Šest ortodoxních systémů (*šaddaršana*) jsou sánkhja, jóga, védánta, mimánsa, njája a vaišéšika. Čtenáře s vědeckými sklony nadchnou jemnosti a široký záběr těchto starověkých formulací, jak je shrnul anglicky prof. Surendranáth Dásgupta ve své *History of Indian Philosophy* (Cambridge University Press, 1922).

Pozdější *upanišady* vyzdvihují mezi šesti systémy *Jógasútry*, protože obsahují nejúčinnější metody k dosažení přímého vnímání pravdy. Praktickými jógovými technikami překonává člověk natrvalo neplodné oblasti spekulace a z vlastní zkušenosti poznává skutečnou Podstatu.

Systém jógy, jak jej načrtl Pataňdžali, je znám jako osmistupňová cesta. První stupně, 1. *jama* a 2. *nijama*, požadují, aby člověk dodržoval deset záporných a kladných mravních direktiv – vystříhal se ubližování druhým, nepravdivosti, krádeže, necudnosti, přijímání darů (které přináší závazky); a požadují čistotu těla a mysli, spokojenost, sebeovládání, studium a oddanost vůči Bohu.

Dalšími stupni jsou 3. *ásana* (správná pozice – páteř je třeba držet zpříma a tělo pevně v pozici pohodlné pro meditaci), 4. *pránájáma* (ovládání *prány*, jemnohmotných životních proudů) a 5. *pratjáhára* (odvrácení smyslů od vnějších předmětů).

Posledními stupni jsou vlastní formy jógy: 6. *dhárana* (soustředění), přidržování mysli u jediné myšlenky, 7. *dhjána* (meditace) a 8. *samádhi* (nadvědomé vnímání). To je osmidílná cesta jógy,¹¹¹ která vede člověka ke konečnému cíli *kaivalje* (absolutnosti); tento termín lze srozumitelněji formulovat jako „uvědomění si pravdy nad veškerým intelektuálním chápáním“.

„Kdo je větší? Svámí nebo jógin?“ může se někdo zeptat. Když a jestliže je dosaženo konečné jednoty s Bohem, rozdíly mezi různými cestami mizí. *Bhagavadgíta* však poukazuje na to, že metody jógy jsou všeobšáhle. Její techniky nejsou určeny jen pro určité typy a temperamenty, jako třeba pro ty, kdo mají sklon ke klášternímu životu; jóga nevyžaduje žádnou formální podřízenost. Jelikož uspokojuje všeobecné potřeby, je přirozeně i všeobecně použitelná.

Pravý jógin může zůstat věren svým světským povinnostem; je pak jako máslo na vodě a ne jako zředěné mléko neukázněného lidství. Plnit své pozemské povinnosti je skutečně vyšší cestou za předpokladu, že jógin se duševně nezaplétá do sobeckých tužeb a plní svou úlohu ochotného nástroje Boha.

Je mnoho velkých duší, žijících dnes v amerických, evropských a jiných nehinduistických tělech, které sice třeba nikdy neslyšely slova jógin a svámí, a přece jsou skutečnými vzory těchto pojmů. Svou nesobeckou službou lidstvu, nebo svým ovládním vášní a myšlení,

¹¹¹ Nesmí se zaměřovat za „ušlechtilou osmidílnou stezku“ buddhismu, návod ke způsobu života, který tvoří 1. pravý názor, 2. pravé myšlení, 3. pravá řeč, 4. pravé jednání, 5. pravý život, 6. pravé snažení, 7. pravá bdělost a 8. pravé soustředění mysli.

nebo svou upřímnou láskou k Bohu, nebo svou velikou schopností soustředění jsou v jistém smyslu jóginy; vytýčili si cíl jógy – sebeovládání. Tito lidé by mohli dosáhnout ještě větších výšin, kdyby byli poučeni o jógové vědě, která umožňuje uvědomělejší zaměření myšlenek a života.

Jóga se setkává u některých západních autorů s povrchním nepochopením, ale její kritici ji nikdy sami neprováděli. Z mnoha uvážlivých holdů józe je možno uvést názor dr. C. G. Junga, slavného švýcarského psychologa:

„Když se náboženská metoda sama doporučí jako ‚vědecká‘, může si být jista na Západě publicitou. Jóga splňuje toto očekávání,“ píše dr. Jung.¹¹² „Vedle půvabu novosti a kouzla polochápaného má jóga dobré vyhlídky na získání mnoha stoupenců. Nabízí možnost kontrolovatelných zážitků, čímž uspokojuje vědeckou potřebu ‚faktů‘, a kromě toho díky své šíři a hloubce, ctihodnému věku, svému učení a metodě, která zahrnuje všechny fáze života, slibuje netušené možnosti.“

Každá náboženská nebo filozofická praxe znamená psychologickou disciplínu, to jest metodu duševní hygieny. Rozmanité, ryze tělesné praktiky jógy¹¹³ znamenají také fyziologickou hygienu, nadřazenou obyčejné gymnastice a dechovým cvičením tím, že není pouze mechanická a vědecká, ale také filozofická; ve svém výcviku částí těla je spojuje s celým duchem, jak je zřejmé například z cvičení *pránájámy*, kde je *prána* jak dech, tak univerzální dynamika kosmu.

Jestli to, co provádí jedinec, je zároveň kosmickou událostí, spojuje se účinek zakoušený v těle (inervace) s emocí ducha (univerzálním ideálem) a z toho se vyvíjí živoucí jednota, kterou nemůže vytvořit žádná sebevědečtější technika. Jógická praxe je nemyslitelná – a byla by také neúčinná – bez onoho pojetí, na němž je jóga založena. Spojuje navzájem tělesné a duševní mimořádně úplným způsobem.

Na Východě, kde se tyto myšlenky a praktiky vyvinuly a kde nepřerušovaná tradice několika tisíciletí vytvořila nezbytné základy, je jóga, jak mohu ochotně přiznat, dokonalou a vhodnou metodou

¹¹² Dr. Jung se zúčastnil v roce 1937 Indického vědeckého kongresu a dostal čestný doktorát Kalkatské univerzity.

¹¹³ Dr. Jung tu má na mysli *hathajógu*, specializované odvětví pozic těla a technik pro zdraví a dlouhověkost. *Hatha* je užitečná a přináší okázalé fyzické výsledky, ale tohoto odvětví jógy používají jógini, zaměřující se na duchovní osvobození, jen málo.

spojování těla a ducha, takže tvoří jednotu, o níž lze stěží pochybovat. Tato jednotu vytváří psychologické předpoklady umožňující intuici, která přesahuje vědomí.“

Bliží se věru na Západě den, kdy bude věda vnitřního sebeovládání shledána stejně potřebnou jako vnější zdolávání přírody. Tento nový atomový věk bude svědkem toho, jak lidské myšlení vystřízliví a jak je rozšíří nová vědecky nesporná pravda, že hmota je ve skutečnosti koncentrovaná energie. Jemnější síly lidské mysli mohou a musí osvobodit energii větší než ty, jež jsou v kamenech a kovech, nemá-li se materiální atomický obr, čerstvě puštěný z řetězu, obrátit v bezmyšlenkovitém ničení proti světu.¹¹⁴

(VLEVO) Já po ukončení Kalkatské univerzity;
(VPRAVO) Šrí Juktéšvar

¹¹⁴ V příběhu o Atlantidě v Platónově díle *Timaios* vypráví autor o pokročilém stavu vědeckých znalostí jejich obyvatel. O ztraceném kontinentu se věří, že zanikl kolem roku 9500 př. Kr. přírodní katastrofou; někteří metafyzičtí autoři však tvrdí, že Atlantidu zničilo zneužití atomové energie. Dva francouzští autoři sestavili nedávno *Bibliografii Atlantidy*, registrující přes 1700 historických a jiných odkazů.

BRATR ANANTA A SESTRA NALINÍ

„Ananta nezůstane naživu; písek jeho karmy je už pro tento život přesypán.“

Tato neobměkčitelná myšlenka dospěla do mého vnitřního vědomí, když jsem jednoho rána seděl v hluboké meditaci. Krátce poté, co jsem vstoupil do řádu svámijů, navštívil jsem svého staršího bratra Anantu ve svém rodišti v Górahpuru. Náhlá choroba ho upoutala na lůžko; s láskou jsem ho ošetřoval.

Vážný vnitřní výrok mě zarmoutil. Měl jsem pocit, že nedokáži zůstat v Górahpuru, jen abych se díval, jak bratr před mým bezmocným zrakem odchází. Kritizován svými nechápajícími příbuznými odjel jsem první dosažitelnou lodí z Indie. Plula podél Barmy a přes Čínské moře do Japonska. Vylodil jsem se v Kóbe, kde jsem strávil jenom několik dnů. Měl jsem příliš těžké srdce pro turistiku.

Na zpáteční cestě do Indie se loď zastavila v Šanghaji. Lodní lékař Dr. Mišra mě tam zavedl do několika obchodů se suvenýry, kde jsem vybral různé dárky pro Šrí Juktéšvara a svoji rodinu a přátele. Anantovi jsem koupil velký kus vyřezávaného bambusu. Jakmile mi čínský prodavač podal bambusový suvenýr, upustil jsem jej na podlahu a vykřikl: „To jsem koupil pro svého drahého zemřelého bratra!“

Jasně jsem si uvědomil, že jeho duše byla právě osvobozena pro Nekonečno. Suvenýr ostře a symbolicky při pádu praskl; se vzlykotem jsem na něj napsal: „Mému právě zemřelému milovanému bratrovi.“

Můj společník doktor to všechno pozoroval se sarkastickým úsměvem.

„Ušetřete si ty slzy,“ poznamenal. „Proč je prolévat, dokud si nejste jist, že je opravdu mrtev?“

Když naše loď dorazila do Kalkaty, byl dr. Mišra opět se mnou. Do přístavu mě přišel uvítat můj nejmladší bratr Bišnu.

„Vím, že Ananta opustil tento svět,“ řekl jsem mu, ještě než stačil promluvit. „Pověz doktorovi i mně, kdy umřel.“

Bišnu uvedl datum téhož dne, kdy jsem kupoval v Šanghaji suvenýry.

„Prosím vás!“ zvolal dr. Mišra. „Nedovolte, aby se to dostalo na veřejnost, nebo přidají profesori ke studiu medicíny, které je už tak dlouhé, ještě roční studium telepatie!“

Když jsem přišel domů na Gurpar Road, otec mě vřele objal. „Tak už jsi přijel,“ pravil něžně. Dvě velké slzy mu skanuly z očí. Zpravidla neprojevoval své city a nikdy předtím mi nedal najevo podobnými výlevy svou lásku. Navenek to byl vážný otec, ale v nitru měl měkké srdce matky. Jeho podvojná rodičovská role byla výrazně zřetelná z veškerého jeho jednání s rodinou.

Krátce po Anantově smrti přivedlo božské vyléčení od bran smrti mou mladší sestru Naliní. Než ten příběh vypovím, zmíním se o několika etapách jejího předchozího života.

Vztahy mezi Naliní a mnou nebyly v raném dětství právě nejšťastnější. Já jsem byl hubený, ona ještě hubenější. Z neuvědomělé příčiny, kterou by psychiatři snadno identifikovali jako „komplex“, jsem často popichoval sestru pro její vyzábělý zjev. Její reakce byly rovněž prodchnuty krutou přímostí krajního mládí. Někdy zakročila matka a ukončila dětskou šarvátku něžným plesknutím po mém uchu, které bylo starší než sestřino.

Čas míjel. Naliní byla zasnoubena s mladým kalkatským lékařem Pañčánanem Bosem. Dostal od otce štědré věno, asi – jak jsem poznamenal k sestře – jako kompenzaci za to, že se musí oženit s lidskou tyčkou od plotu.

V příslušném čase byly provedeny složité svatební obřady. O svatební noci jsem se připojil k početné a rozveselené skupině příbuzných v obývacím pokoji našeho kalkatského domu. Ženich s Naliní po svém boku se opíral o obrovský zlatem prošívaný polštář. Ani nádherné purpurové *sári* nedokázalo bohužel zakrýt hranatost mé sestry. Zpoza polštáře jsem se na švagra přátelsky ušklíbl. Až do svatebního obřadu Naliní nikdy neviděl a teprve tehdy se konečně dozvěděl, co vyhrál v manželské loterii.

Dr. Bose vycítil mé sympatie, nenápadně ukázal na Naliní a pošeptal mi do ucha: „Co je to?“

„Co, doktore?“ odvětil jsem. „Kostra pro tvé pokusy!“

Švagr a já jsme se zmítali smíchem a dalo nám velkou práci zachovat před shromážděnými příbuznými dekorum.

Jak roky mýjely, naše rodina si dr. Boseho oblíbila a všichni ho volali ke každé nemoci. On a já jsme se stali dobrými přáteli; často jsme spolu žertovali, většinou na účet Naliní.

„Je to medicínská kuriozita,“ poznamenal ke mně jednou švagr. „Zkusil jsem už s tou tvou hubenou sestrou všecko – rybí tuk, máslo, slad, med, ryby, maso, vejce, posilovací prostředky. Přesto se nezakulatí ani o centimetr.“ Oba jsme se zasmáli.

O pár dní později jsem Bosovy navštívil v jejich domově. Vyřídít, co jsem měl, mi trvalo jenom pár minut; odcházel jsem, jak jsem se domníval, sestrou nezpozorován. Když jsem došel k předním dveřím, uslyšel jsem její hlas, srdečný, ale panovačný.

„Pojď sem, bratře! Tentokrát mi nevyklouzneš. Chci s tebou mluvit.“

Vyšel jsem po schodech do jejího pokoje. K mému překvapení byla v slzách.

„Drahý bratře,“ řekla, „zakopejme tu starou válečnou sekyru! Vidím, že teď stojíš pevně na duchovní cestě. Chtěla bych být po všech stránkách jako ty.“ Dodala s nadějí v hlase: „Vypadáš teď statně; mohl bys mi pomoci? Můj manžel se ke mně ani nepřiblíží a já ho tak miluju! Ale ještě víc bych chtěla udělat pokrok v uvědomění si Boha, i kdybych musela zůstat hubená a nepřitažlivá.“¹¹⁵

Její slova mě hluboce dojala. Naše nové přátelství postupně sílilo; jednoho dne požádala, aby se mohla stát mou žačkou.

„Cvič mě, jak chceš. Důvěřuju víc Bohu než posilovacím prostředkům.“ Sebrala náruč léků a vylila je do střešního okapu.

Jako důkaz její víry jsem ji vyzval, aby ze své stravy vypustila všechny ryby, maso a vejce.

Po několika měsících, kdy Naliní přísně dodržovala různé mé pokyny a přes četné potíže se držela vegetariánské stravy, jsem ji navštívil.

„Sestřičko, svědomitě jsi plnila duchovní příkazy; tvoje odměna se blíží.“ Čtverácky jsem se usmál. „Jak tlustá chceš být – jako obézní teta, co si už léta nedohlédne na nohy?“

„To ne! Ale ráda bych byla statná jako ty.“

¹¹⁵ Protože většina lidí v Indii je hubená, je rozumná tělnatost považována za velmi žádoucí.

Odvětil jsem slavnostně: „Z milosti Boží, protože jsem vždycky mluvil pravdu, mluvím ji i teď.“¹¹⁶ Dík Božimu požehnání se tvé tělo ode dneška změní; do měsíce budeš vážit tolik co já.“

Tato slova pronesená z hloubi srdce se naplnila. Do třiceti dnů měla Naliní stejnou váhu jako já. Zakulacení jí dodalo novou krásu; její manžel se do ní hluboce zamiloval. Jejich manželství, započaté za tak nepříznivých okolností, se proměnilo v ideálně šťastné.

Po návratu z Japonska jsem se dozvěděl, že Naliní onemocněla tyfem. Spěchal jsem k ní a vyděsil jsem se, když jsem viděl, že na kost zhubla. Byla v kómatu.

„Nemoc jí už zakalila rozum,“ pravil můj švagr. „Často říkala: Kdyby tu byl bratr Mukunda, nebyla bych na tom tak zle.“ Zoufale dodal: „Ostatní doktoři i já jsme se už vzdali veškeré naděje. Po dlouhém zápase s tyfem přišla krevní úplavice.“

Začal jsem svými modlitbami bojovat o nemožné. Najal jsem také angloindickou ošetřovatelku, která se mnou plně spolupracovala, a použil jsem u sestry různé léčebné jógové techniky. Krevní dyzenterie zmizela.

Ale dr. Bose smutně vrtěl hlavou. „Prostě už nemá žádnou krev k prolití.“

„Uzdraví se,“ odpověděl jsem umíněně. „Do sedmi dnů bude horečka pryč.“

O týden později mě rozjařilo, když Naliní otevřela oči a podívala se na mne s láskyplným poznáním. Potom se už rychle zotavovala. I když nabyla své normální váhy, zůstala jí po téměř osudné nemoci jedna jizva – měla ochrnuté nohy. Indičtí i angličtí specialisté ji prohlásili za nevléčitelného mrzáka.

Neustálá válka o její život, kterou jsem vedl modlitbami, mě vyčerpala. Jel jsem do Šrírámpuru požádat o pomoc Šrí Juktéšvara. Když jsem mu vyprávěl o utrpení Naliní, jeho zrak vyjadřoval hluboké porozumění.

„Ke konci měsíce budou nohy tvé sestry zase v pořádku.“ A dodal: „Ať nosí přímo na kůži náramek s nepropíchnutou dvoukarátovou perlou zasazenou do přezky.“

S radostnou úlevou jsem mu padl k nohám.

„Jste mistr, pane, vaše slova, že se uzdraví, stačí. Ale trváte-li na tom, hned jí tu perlu opatřím.“

¹¹⁶ Písma praví, že kdo zásadně hovoří pravdu, vyvine si schopnost proměnit svá slova ve skutečnost. Příkazy, které vysloví v srdci, se v životě splní.

Guru přikývl. „Ano, udělej to!“ A pak podal správnou fyzickou i psychickou charakteristiku Naliní, ačkoli ji nikdy neviděl.

„Je to astrologická analýza, pane?“ vyptával jsem se. „Neznáte přece ani den ani hodinu jejího narození.“

Šrí Juktéšvar se usmál. „Existuje i hlubší astrologie, nezávislá na svědectví kalendáře a hodin. Každý člověk je součástí Stvořitele neboli Kosmického člověka; má stejně tak nebeské tělo jako pozemské. Lidské oko vidí jenom fyzickou podobu, ale vnitřní zrak pronikne hlouběji, až do vesmíru vzorce, jehož integrální a individuální součástí je každý člověk.“

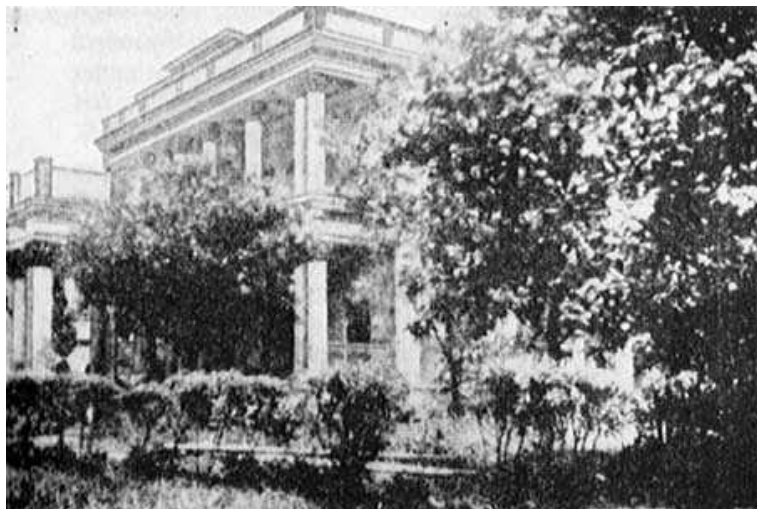
Vrátil jsem se do Kalkaty a koupil jsem pro Naliní perlu. O měsíc později byly její ochrnuté nohy naprosto vyléčeny.

Sestra mě požádala, abych svému guruovi tlumočil její upřímný dík. Vyslechl její vzkaz mlčky. Když jsem však odcházel, pronesl významnou poznámku:

„Mnoho doktorů řeklo tvé sestře, že nemůže mít děti. Ujisti ji, že za pár roků porodí dvě dcery.“

O několik let později přivedla Naliní ke své velké radosti na svět děvčátko, po němž následovala později další dcera.

„Tvůj mistr požehnal našemu domu a celé naší rodině,“ řekla sestra. „Přítomnost takového člověka je požehnáním pro celou Indii. Pověz, bratře, Šrí Juktéšvarovi, že se tvým prostřednictvím považují za jednoho z jeho krijájógových učedníků.“

Jógódámash, nádherný ášram Sdružení pro sebeuvědomění v Dakšinešvaru na Ganze. Založen roku 1938 jako útočiště pro jógické studenty Východu i Západu.

VĚDA KRIJÁJÓGY

Krijájóga, tak často zmíněná na těchto stránkách, se stala v Indii široce známou díky Láhirimu Mahášajovi, guruovi mého guru. Sanskrtský kořen slova *krijá* je *kr-*, dělat, jednat a reagovat; tentýž kořen nacházíme ve slově *karma*, které vyjadřuje přirozený princip příčiny a následku. *Krijájóga* je tedy „spojení (jóga) s Nekonečnem určitým jednáním nebo obřadem“. Jógin, který se věrně přidržuje této techniky, se postupně osvobozuje od karmy čili univerzálního řetězu příčinnosti.

Kvůli určitým prastarým jógovým předpisům nemohu na stránkách této knihy určené pro všeobecnou veřejnost podat plný výklad *krijájógy*. Vlastní techniku se musí každý naučit od *krijávána* neboli *krijájógina*; zde musí postačit širší odkaz.

Krijájóga je prostá psychofyziologická metoda, kterou se lidská krev zbavuje dusíku a je znovunabíjena kyslíkem. Atomy tohoto kyslíku navíc se přeměňují v životní proud k omlazování mozku a páteřních center.¹¹⁷ Tím, že zastaví hromadění otrávené krve, je jógin schopen snížit rozpad tkání nebo mu zabránit; pokročilý jógin promění své buňky v čistou energii. Elijáš, Ježíš, Kabír a jiní proroci byli mistry minulosti v používání *krijájógy* nebo podobné techniky, kterou dokázali libovolně odhmotnit své tělo.

Krijájóga je prastará věda. Láhirí Mahášaj ji získal od svého guru Bábádžího, který znovuobjevil a objasnil tuto techniku poté, co byla v Temném věku ztracena.

„*Krijájóga*, kterou dávám tvým prostřednictvím světu v tomto devatenáctém století,“ řekl Bábádží Láhirimu Mahášajovi, „je oživením téže vědy, kterou dal před tisíciletími Kršna Ardžunovi a kterou znali později Pataňdžali i Kristus, svatý Jan, svatý Pavel a jiní učedníci.“

¹¹⁷ Známý vědec Dr. George W. Crile z Clevelandu vysvětlil v roce 1940 na schůzi Americké asociace pro pokrok vědy experimenty, kterými dokázal, že všechny tělesné tkáně jsou elektricky negativní s výjimkou tkání mozku a nervového systému, jež zůstávají elektricky pozitivní, protože přijímají oživující kyslík rychleji.

O krijájóze se zmiňuje veliký indický prorok Kršna v jednom zpěvu *Bhagavadgíty*: „Tím, že obětuje vdechovaný dech ve výdechu a vydechovaný ve vdechovaném, jógin oba tyto dechy neutralizuje; tak uvolňuje životní sílu ze srdce a ovládá ji.“¹¹⁸ Výklad zní: „Jógin zastaví rozklad v těle přidáním životní síly a *ápanou* (eliminujícím proudem) zastaví přeměny v těle. Tím, že takto neutralizuje rozklad i růst uklidněním srdce, naučí se jógin ovládat život.“

Kršna také vypráví,¹¹⁹ že to byl on, kdo v jedné dřívější inkarnaci poučil o nezničitelné józe starodávného osvícence Vivasvanta, který předal toto poučení zákonodárci Manuovi.¹²⁰ Ten je zase odevzdal Ikšvákuovi, otci indické sluneční dynastie válečníků. Královskou jógu, takto přecházející z jednoho na druhého, sřežili ršijové až do příchodu materialistických věků.¹²¹ Potom vinou kněžského utajování a lidské lhostejnosti se posvátné učení stalo postupně nedostupným.

O krijájóze se zmiňuje dvakrát mudrc Pataňdžali, přední vykladač jógy, který praví: „*Krijájóga* se skládá z tělesné kázně, ovládnutí myšlenek a meditování o *aum*.“¹²² Pataňdžali hovoří o Bohu jako konkrétním Kosmickém zvuku *aum* slyšeném v meditaci.¹²³ *Aum* je Tvůrčí slovo,¹²⁴ zvuk Vibračního motoru. I začátečník v józe slyší brzy v nitru zázračný zvuk *aum*. Když se mu dostane tohoto

¹¹⁸ Bhagavadgíta IV.29. (Pro odlišnost autorova překladu a výkladu neuvádíme tuto pasáž v překladu J. Filipského a J. Vacka jako ostatní citace – pozn. překl.)

¹¹⁹ Tamtéž IV:1–2.

¹²⁰ Autor *Mánavadharmašástry*. Tato ustanovení kanonizovaného obecného práva platí v Indii dodnes. Francouzský učenec Louis Jacolliot píše, že Manuovo datum „se ztrácí v noci předhistorického období Indie; ale žádný vědec se neodvážil upřít mu titul nejstaršího zákonodárce na světě“. V knize *La Bible et l'Inde* reprodukuje Jacolliot na str. 33–37 paralelní textové odkazy, aby dokázal, že římský Kodex Justiniánův se řídí Manuovými zákony.

¹²¹ Počátek materialistických věků spadá podle výpočtů hinduistických písem do roku 3102 př. Kr. To byl začátek sestupného věku *dváparý* (viz kap. 14). Moderní vědci, bezstarostně věřící, že před 10 000 lety byli lidé ponořeni do kamenné doby, odmítají všechny záznamy a tradice prastarých kultur Indie, Číny, Egypta a jiných zemí jako „mýty“.

¹²² Pataňdžali II:1. Slovem *krijájóga* označoval buď přesně techniku, které učil Bábádží, nebo nějakou velmi podobnou. To, že šlo o určitou techniku ovládnutí života, dokazují jeho slova v II:49.

¹²³ Tamtéž I:27.

¹²⁴ „Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh... Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic.“ Jan 1:1–3. *Aum* véd (*óm*) se stalo u muslimů posvátným slovem *amin*, u Tibetanů *hum* a u křesťanů *amen* (význam v hebrejštině byl „jistý, věrný“). „Toto praví ten, jehož jméno je Amen, svědek věrný a pravý, počátek stvoření Božího.“ Zjevení Janovo, 3:14.

blaženého duchovního povzbuzení, nabude jistoty, že je skutečně ve styku s božskými oblastmi.

Podruhé naráží Patañdžali na ovládání života či techniku *krijájógy* takto: „Osvobození lze dosáhnout onou *pránájámou*, která se provádí odloučením proudu vdechu od proudu výdechu.“¹²⁵

Svatý Pavel znal *krijájógu* nebo techniku jí velmi podobnou, kterou mohl napojovat životní proudy na smysly a odpojovat je od nich. Proto mohl říci: „Den za dnem hledím smrti do tváře – ujišťuji vás o tom při radosti, kterou mám v Kristu.“¹²⁶ Tím, že denně stahoval svou tělesnou životní sílu, spojoval ji jógicky s radostí (věčným štěstím) uvědomování si Krista. V tomto blaženém stavu si byl vědom toho, že je mrtev pro klamný smyslový svět *máje*.

V počátečních stavech kontaktu s Bohem (*savikalpa samádhi*) splývá vědomí uctivače s Vesmírným duchem; jeho životní síla je vytažena z těla, které se jeví jako mrtvé nebo nehybné a ztuhlé. Jógin si plně uvědomuje svůj tělesný stav pozastavené životnosti. Jak však postupuje k vyšším duchovním stavům (*nirvikalpa samádhi*), vchází ve styk s Bohem bez znehybnění těla a při normálním bdělém vědomí, a to i uprostřed náročných světských povinností.¹²⁷

„*Krijájóga* je nástroj, kterým lze urychlit lidský vývoj,“ vysvětloval Šrí Juktéšvar svým žákům. „Starodávní jógini odhalili, že tajemství vesmírného vědomí je těsně spjata s dokonalým ovládnutím dechu. To je jedinečný a nesmrtelný příspěvek Indie světové pokladnici vědomostí. Životní sílu, která se normálně vyčerpává udržováním srdeční pumpy, je třeba osvobodit pro vyšší činnosti metodou zklidnění a utišení neustálých požadavků dechu.“

Krijájóga duševně vede životní energii, aby se otáčela nahoru a dolů kolem šesti páteřních center (míšního, šíjového, hřbetního, lumbálního, křížového a kokcygeálního plexu), která odpovídají dvanácti znakům zvěrokruhu, symbolického Kosmického člověka. Půlminutová otočka energie kolem citlivé páteře má za následek drobný pokrok ve vývoji člověka; tato půlminutová *krijá* se rovná jednomu roku normálního duchovního rozvoje.

Astrální systém lidské bytosti se šesti (v polaritě dvanácti) vnitřními konstelacemi, otáčejícími se kolem slunce vševědoucího

¹²⁵ II:49.

¹²⁶ První Korintským 15:31. „Při radosti, kterou mám“, je správný překlad; sv. Pavel naráží na *všudepřítomnost* uvědomění si Krista.

¹²⁷ *Kalpa* značí čas či eón. *Savikalpa* je podrobený času či změně; zůstávají jisté vazby na *prakrti* čili hmotu. *Nirvikalpa* je bezčasový, neměnný; je to nejvyšší stav *samádhi*.

duchovního oka, je ve vzájemném vztahu s fyzickým sluncem a dvanácti znaky zvěrokruhu. Všichni lidé jsou tak ovlivňováni vnitřním i vnějším vesmírem. Starověcí ršijové odhalili, že pozemské a nebeské prostředí člověka ho posouvá kupředu po jeho přirozené cestě ve dvanáctiletých cyklech. Písma tvrdí, že ke zdokonalení lidského mozku natolik, aby vyjadřoval vesmírné vědomí, potřebuje člověk milion let normálního, nechorobného vývoje.

Tisíc *krijí* provedených v osmi hodinách dá jóginovi za jediný den ekvivalent tisíce let přirozeného vývoje, 365 000 let vývoje za rok. Za tři roky může tak jógin vlastním inteligentním úsilím dosáhnout stejného výsledku, ke kterému potřebuje příroda milion let. Krijové zkratky mohou ovšem využít jenom hluboce rozvinutí jógini, kteří pod guruovým vedením pečlivě připravili svá těla a mozky na přijetí síly vytvořené intenzivním cvičením.

Začátečník v *krijájóze* provádí pouze čtrnáct až osmnáct jógických cviků dvakrát denně. Mnoho jóginů dosáhne osvobození za šest, dvanáct, čtyřicet nebo osmačtyřicet let. Kdo zemře, než dosáhne plného uvědomění, odnáší si dobrou karmu za své minulé krijové úsilí s sebou; v novém životě je harmonicky hnán ke svému cíli – Nekonečnu.

Tělo průměrného člověka je jako padesátiwattová žárovka, která se nemůže přizpůsobit miliardám wattů síly probuzené nadměrným cvičením *krije*. Postupným a pravidelným zvyšováním prostých a „snadných“ metod *krije* se lidské tělo den za dnem astrálně přetváří, až je nakonec schopné vyjádřit nekonečné možnosti kosmické energie – prvního hmotného aktivního vyjádření Ducha.

Krijájóga nemá nic společného s nevědeckými dechovými cvičeními, kterým vyučuje mnoho pobloudilých horlivců. Jejich snaha násilím zadržovat v plicích dech je nejen nepřirozená, ale i výrazně nepříjemná. Naproti tomu *kriju* doprovází od samého počátku nárůst míru a konejšivé pocity regenerativních účinků na páteř.

Starodávná jógová technika mění dech v mysl. Při duchovním pokroku může člověk poznat dech jako akt myšlení – snový dech.

Mohli bychom uvést mnoho ilustrací k matematickému vztahu mezi dechovou kapacitou člověka a variacemi jeho stavů vědomí. Jedinec, jehož pozornost je plně zaujata, například sledováním hutného intelektuálního argumentu nebo nějakým delikátním či obtížným fyzickým úkonem, automaticky dýchá velmi pomalu. Upnutí pozornosti závisí na pomalém dýchání; rychlý nebo nerovnoměrný dech je nevyhnutelným doprovodem škodlivých

citových stavů: strachu, chtivosti, hněvu. Neklidná opice dýchá rychlostí 32 vdechů za minutu v protikladu k lidským průměrným osmnácti. Slon, želva, had a jiná zvířata známá svou dlouhověkostí dýchají pomaleji než člověk. Například želva, která se může dožít až 300 let, dýchá jenom čtyřikrát za minutu.

Omlazující účinky spánku jsou způsobovány tím, že si člověk neuvědomuje své tělo a dýchání. Spící člověk se stává jóginem; každou noc nevědomky provádí jógový obřad vyproštění sebe sama z tělesné totožnosti a splynutí životní síly s hojivými proudy v hlavní mozkové oblasti a šesti vedlejších dynamech páteřních center. Aniž o tom ví, noří se tak spáč do rezervoáru kosmické energie, která udržuje jeho život.

Dobrovolný jógin provádí prostý, přirozený proces uvědoměle, nikoli nevědomky jako pomalý spáč. *Krijájógin* používá své techniky k sycení a živení všech svých fyzických buněk neochabujícím světlem a udržuje je ve zmagnetizovaném stavu. Vědecky činí dýchání nepotřebným, aniž vytváří stavy podvědomého spánku nebo bezvědomí.

Dík *krijájóze* není vycházející životní síla promrhávána a zneužívána smysly, nýbrž je nucena znovu se sjednocovat s jemnohmotnými páteřními energiemi. Toto posilování života elektrifikuje jóginovo tělo a mozkové buňky duchovním elixírem. Tak se jógin vymaňuje z pracného dodržování přírodních zákonů, které ho mohou – prostředky danými řádnou stravou, slunečním světlem a harmonickým myšlením – dovést oklikou k cíli až za milion let. Je třeba dvanácti let normálního zdravého života, aby přivodily jen slabou, sotva postřehnutelnou změnu v mozkové struktuře, a milion slunovratů je zapotřebí k tomu, aby dostatečně zjemnily mozkové sídlo pro projevy kosmického vědomí.

Tím, že rozvazuje šňůru dechu, která poutá duši k tělu, prodlužuje *krijá* život a rozšiřuje vědomí do nekonečna. Jógová metoda překonává válečný stav mezi myslí a smysly svázanými s hmotou a osvobozuje uctíváče, aby mohl znovu zdědit své věčné království. Ví, že jeho skutečná přirozenost není spoutána ani fyzickou schránkou ani dechem, symbolem smrtelného otročení vzduchu, základnímu donucovacímu prostředku přírody.

Introspekce čili „posed v mlčení“ je nevědecký způsob snahy o násilné odtržení mysli a smyslů, svázaných životní silou. Kontemplativní mysl, pokoušející se o návrat k božskosti, je životními proudy vlečena neustále zpátky ke smyslům. *Krijá*, která ovládá mysl *přímo* skrze životní sílu, je nejsnazší, nejučinnější a

nejvědeckější cestou, jak se přiblížit k Nekonečnu. V protikladu k pomalé, nejisté teologické cestě k Bohu, přirovnávané k pohybu „dobyččí káry“, můžeme *krijájógu* právem nazvat „leteckou“ cestou.

Jógová věda je založena na empirickém zkoumání všech forem cvičení koncentrace a meditace. Jóga umožňuje prováděči libovolně zařazovat či vyřazovat spojení životního proudu s pěti smyslovými telefony zraku, sluchu, čichu, chutě a hmatu. Když jógin dosáhne této schopnosti odpojování smyslů, je pro něho snadné spojit mysl s božskými končinami nebo hmotným světem, jak se mu zachce. Není už nedobrovolně unášen životní silou zpět k pozemské sféře hrubých pocitů a neklidných myšlenek. Jako pán nad svým tělem i myslí dosahuje nakonec *krijájógin* vítězství nad „posledním nepřítelem“ – smrtí.

Ze smrti budeš živ, jak Smrt je živa z lidí;
až zemře sama Smrt, nebude umírání.¹²⁸

Život pokročilého *krijájógina* neovlivňují následky minulých skutků, nýbrž jedině příkazy duše. Vyšší metoda duševního života osvobozuje jógina, který, vyproštěn z vězení svého ega, vychutnává hluboké ovzduší všudepřítomnosti. Otročtví přirozeného života je naproti tomu trapně pomalé. Když člověk přizpůsobí svůj život vývojovému řádu, nemůže přimět přírodu k žádnému ústupku, a i když se nijak neproviní proti zákonům svého fyzického a duševního vybavení, potřebuje milion let inkarnační maškarády, než pozná konečné osvobození.

Teleskopická metoda jóginů, kteří se odpoutají od fyzické a mentální identifikace ve prospěch individuality duše, se tak doporučuje sama těm, kdo se bouří proti perspektivě tisíce tisíciletí. A tato perspektiva ještě vzrůstá v případě obyčejného člověka, který ani s přírodou, natož pak s duší nežije v souladu a vplouvá do nepřirozených zátočin, a tak tělem i myšlením uráží sladkou normálnost přírody. Tomu postačí k osvobození stěží dvakrát milion let.

Materialista si uvědomuje jen zřídka nebo vůbec ne, že jeho tělo je království, kterému vládne Císař-duše z trůnu lebky s pobočníky v šesti páteřních centrech či sférách vědomí. Tato teokracie se rozprostírá nad davem poslušných poddaných, dvacetí sedmi tisíc miliard buněk – obdařených bezpečnou, ba automatickou inteligencí, se kterou provádějí všechny povinnosti tělesného růstu, změn a rozkladu – a padesáti milionů podkladových myšlenek, emocí a

¹²⁸ Shakespeare: Sonety, č. 146.

variant proměnlivých fází lidského vědomí za průměrný věk šedesáti let. Jakákoli zjevná vzpoura tělesných nebo lebečních buněk proti Císaři-duši, projevující se jako nemoc nebo deprese, není projevem neposlušnosti pokorných občanů, ale minulého nebo současného zneužití individuality či svobodné vůle, kterou dostal člověk souběžně s duší a jež mu nemůže být odňata.

Člověk se ztotožní se svým egem a považuje za jisté, že to on myslí, chce, cítí, stravuje potravu a udržuje se naživu; nikdy nepřipustí po úvaze (a stačilo by jí tak málo!), že není ve svém normálním životě ničím víc než loutkou minulých skutků (karmy) a přírody nebo prostředí. Intelektuální reakce, pocity, nálady a zvyky každého jedince jsou omezeny následky minulých příčin, ať už z tohoto nebo dřívějšího života. Povznesena nad takové vlivy je však jeho královská duše. *Krijájóga* odvrhne pomíjivé pravdy a svobody a povznáší nad všechny klamy do nespoutané Existence. Všechna písmena prohlašují, že člověk není tělo podléhající zkáze, ale živá duše; *krijá* mu dává metodu, jak tuto pravdu písemně prokázat.

„Vnější rituál nemůže zničit nevědomost, protože obojí není vzájemně protikladné,“ napsal Šankara ve své slavné *Stovce strof*. „Jedině realizované poznání ničí nevědomost... Poznání nelze vyvolat jinak než dotazováním: Kdo jsem? Jak se zrodil tento vesmír? Kdo je jeho tvůrcem? Jaká je jeho materiální příčina? Takové je ono zmíněné dotazování.“ Intelekt nemá na tyto otázky odpověď; proto vytvořili ršijové jako techniku duchovního dotazování jógu.

Krijájóga je skutečný „ohňový obřad“, často chválený v *Bhagavadgítě*. Očistné ohně jógy přinášejí věčné osvětlení; tím se velice liší od vnějškových a málo účinných náboženských ohňových obřadů, kde je často za slavnostního doprovodu zpěvu spolu s kadidlem spaleno i vnímání pravdy.

Pokročilý jógin, zabírající veškerému svému myšlení, vůli a citění falešně se ztotožňovat s tělesnými tužbami a spojující svou mysl s nadvědomými silami v páteřních svatyních, žije na tomto světě, jak zamýšlel Bůh, nehnán podněty z minulosti ani novými nerozumnostmi čerstvých lidských motivací. Takový jógin dosáhne splnění své nejvyšší touhy a bezpečně přistane v konečném přístavu nevyčerpatelného blaženého Ducha.

Jógin obětuje své bludištní lidské tužby na monoteistické hranici zasvěcené nesrovnatelnému Bohu. To je vpravdě jógický ohňový obřad, ve kterém jsou všechny minulé i přítomné touhy palivem stravovaným božskou láskou. Nejvyšší Plamen přijme oběť veškerého lidského šílenství a člověk je očistěn od strusky. Jeho kosti

jsou zbaveny všeho toužícího masa, jeho karmická kostra je vybělena antiseptickým sluncem moudrosti a on je konečně čistým tvorem, neurážejícím ani člověka ani Tvůrce.

Pán Kršna se zmiňuje o bezpečné a metodické účinnosti jógy a chválí technologického jógina slovy: „Muž kázně (jógin) je víc než kajícníci, je pokládán i za nadřazeného mužům vědění (*džňánajógy*); muž kázně předčí rovněž muže činů (*karmajógy*). Proto se staň mužem kázně, Ardžuno.“¹²⁹

Ústřední budova *Jógódy Satsangy Brahmačarja-vidjálaja* v Ráňčí, v Biháru, založená v roce 1918 jako jógická škola pro chlapce, se základní a středoškolskou výukou. Je s ní spojena dobročinnost Misie Láhiriho Mahášaje.

¹²⁹ Bhagavadgíta VI:46.

ZALOŽENÍ JÓGOVÉ ŠKOLY V RÁŇČÍ

„Proč máš nechuť k organizační práci?“

Mistrova otázka mě trochu polekala. Je pravda, že bylo tehdy mým soukromým přesvědčením, že organizace jsou „vosí hnízda“.

„Je to nevděčný úkol, pane,“ odvětil jsem. „Bez ohledu na to, co vedoucí dělá nebo nedělá, je kritizován.“

„Chtěl bys všechnu božskou *čámu* (tvaroh) jenom pro sebe?“ Mistrovu odpověď doprovázel přísný pohled. „Mohl bys ty nebo kdokoli jiný dosáhnout jógou spojení s Bohem, kdyby řada šlechetných mistrů nebyla ochotna sdělovat své vědomosti druhým?“ A dodal: „Bůh je med, organizace jsou úly; obojího je zapotřebí. Každá forma je ovšem bez ducha k ničemu, ale proč by ses neměl pustit do úlů plných duchovního nektaru?“

Jeho rada na mne hluboce zapůsobila. Ačkoli jsem navenek nic neodpověděl, v mém srdci vyvstalo skálopevné odhodlání. Pokud mi budou síly stačit, budu se dělit se svými druhy o neotřesitelné pravdy, kterým jsem se naučil u nohou svého gurua. „Pane,“ modlil jsem se, „kěz tvoje láska navždy září na svatyni mé oddanosti a kěz jsem schopen probouzet tuto lásku i v srdci druhých!“

Ještě předtím, než jsem vstoupil do řádu, pronesl jednou Šrí Juktéšvar nečekanou poznámku:

„Jak ti bude ve stáří chybět manželka! Nesouhlasíš s tím, že ženatý muž, zabývající se užitečnou prací, aby uživil ženu a děti, hraje v Božích očích vděčnou úlohu?“

„Pane,“ protestoval jsem tehdy polekaně, „víte, že mou touhou v tomto životě je zasnoubit se jedině s Vesmírným milovaným.“

Mistr se zasmál tak vesele, že jsem pochopil, že jeho poznámka byla jen zkouškou mé víry.

„Pamatuj si,“ řekl potom zvolna, „že kdo se zbaví svých světských povinností, může se ospravedlnit jedině tím, že převezme zodpovědnost za nějakou mnohem větší rodinu.“

Ideál všestranné výchovy mládeže byl vždy blízký mému srdci. Viděl jsem jasně plané výsledky obyčejné výuky, zaměřené jen na rozvoj těla a intelektu. Mravní a duchovní hodnoty, bez jejichž oceňování se nikdo nemůže přiblížit ke štěstí, v běžném učebním programu scházely. Rozhodl jsem se založit školu, kde by se mohli chlapci vyvíjet do plné velikosti mužství. První krok k tomuto cíli jsem udělal se sedmi dětmi v Dihice, malé vsi v Bengálsku.

O rok později, v roce 1918, jsem díky štědrosti Sira Maníndračandry Nandího, maharádži z Kásimbázáru, mohl přestěhovat svoji rychle vzrůstající skupinu do Ráňčí. Toto město v Biháru, asi tři sta kilometrů od Kalkaty, je pozeňáno jedním z nejzdravějších podnebí v Indii. Kásimbázárský palác v Ráňčí byl proměněn v hlavní stan nové školy, které jsem dal jméno *Brahmačarja-vidjálaja*¹³⁰ ve shodě s výchovnými ideály ršijů. Jejich lesní ášramy byly starověkými sídly učení, světského i náboženského, pro indickou mládež.

V Ráňčí jsem připravil program výchovy jak pro základní tak pro střední školu. Zahrnoval zemědělské, řemeslné, obchodní a akademické předměty. Studenti se učili také jógickému soustředění a meditaci a jedinečnému fyzickému rozvíjení zvanému *jógódá*, jehož zásady jsem objevil v roce 1916.

Uvědomil jsem si, že lidské tělo je jako elektrická baterie, a usoudil jsem, že je lze nabíjet energií prostřednictvím přímého působení lidské vůle. Protože žádná akce, malá ani velká, není možná bez *chtění*, může člověk využít svého primárního hýbatele, vůle, k obnovování svých tělesných tkání bez obtížného aparátu nebo mechanických cvičení. Proto jsem učil žáky v Ráňčí svým jednoduchým „jógódovým“ technikám, jimiž lze vědomě a okamžitě znovunabíjet životní sílu, soustředěnou v prodloužené míše, z neomezených zásob kosmické energie.

Chlapci reagovali na výcvik výborně; rozvinuli si mimořádnou schopnost přesouvat životní energii z jedné části těla do druhé a sedět v obtížných pozicích v dokonalé rovnováze. Projevovali sílu a vytrvalost, kterým se nemohlo rovnat ani mnoho zdatných dospělých.

¹³⁰ *Vidjálaja*, škola. *Brahmačarja* je tu označením jedné ze čtyř etap ve védském programu lidského života; ten obsahuje stadiu 1. studenta v celibátu (*brahmačárin*), 2. hospodáře se světskými závazky (*grhastha*), 3. poustevníka (*vánaprastha*), 4. obyvatele lesů či poutníka osvobozeného od všech pozemských záležitostí (*sannjásin*). Ačkoli toto ideální schéma života není v moderní Indii široce dodržováno, má dosud mnoho oddaných následovníků. Čtyři etapy se realizují pod celoživotním vedením gurua.

Ke škole v Ráňčí se připojil i můj nejmladší bratr Bišnučaran Ghoš; později se stal předním tělovýchovným pracovníkem v Bengálsku. Spolu s dalším žákem odcestoval do Evropy a Ameriky, kde předváděli sílu a obratnost, které udivovaly univerzitní vědce včetně příslušníků Columbia University v New Yorku.

Koncem prvního roku v Ráňčí dosáhl počet žádostí o přijetí dvou tisíc. Ale škola, která byla tehdy ještě výhradně rezidenční, stačila jen asi pro sto. Brzy jsme přidali i výuku pro docházející žáky.

Ve *vidjálaji* jsem musel dělat malým dětem otce i matku a vyrovnávat se s mnoha organizačními potížemi. Často jsem vzpomínal na Kristova slova: „Amen, pravím vám, není nikoho, kdo opustil dům nebo bratry nebo sestry, nebo matku nebo otce nebo děti nebo pole pro mne a pro evangelium, aby nyní, v tomto čase, nedostal spolu s pronásledováním stokrát více domů, bratří, sester, matek, dětí a polí a v přicházejícím věku život věčný.“¹³¹ Šrí Juktéšvar vykládal tato slova takto: „Uctívač, který se vzdá životní zkušenosti sňatku a rodiny a vymění problémy malé domácnosti s omezenou činností za větší zodpovědnost služby celé společnosti, ujímá se úkolu, který často přináší pronásledování nechápajícího světa, ale také vnitřní uspokojení.“

Jednoho dne přijel do Ráňčí otec, aby mi udělil otcovské požehnání, které mi dlouho odpíral, protože se ho dotklo, že jsem odmítl jeho nabídku dobrého místa u Bengálsko-nágpurské dráhy.

„Synu,“ řekl, „smířil jsem se už s tvou volbou způsobu života. Dělá mi radost vidět tě mezi touto šťastnou a dychtivou mládeží; patříš spíš sem než mezi neživé číslice železničních jízdnicích řádů.“ Mávl směrem ke skupině tuctu menších dětí, které se za mnou táhly. „Já jsem měl jenom osm dětí,“ dodal s mrknutím, „ale dovedu se do tebe vcítit.“

Měli jsme k dispozici velký ovocný sad a pětadvacet akrů úrodné půdy, a tak jsme všichni, studenti, učitelé i já, strávili mnoho šťastných hodin při práci venku v tomto ideálním prostředí. Měli jsme hodně domácích zvířat, včetně mladého srnce, kterého děti přímo zbožňovaly. I já jsem měl kolouška tak rád, že jsem mu dovolil spát v mém pokoji. Za úsvitu se zvířátko vždycky přibatolilo k mé posteli pro ranní pohlázení.

Jednoho dne jsem je nakrmil dřív než obvykle, protože jsem měl ve městě cosi na práci. Ačkoli jsem chlapce varoval, aby až do mého příchodu kolouška nekrmili, jeden z nich neposlechl a dal srnečkovi

¹³¹ Marek 10:29–30.

větší množství mléka. Když jsem se k večeru vrátil, čekala mě smutná zpráva: „Malý srnec je z přežrání skoro mrtvý.“

V slzách jsem vzal zjevně neživého kolouška na klín. Úpěnlivě jsem se modlil k Bohu, aby ušetřil jeho život. O pár hodin později otevřel tvoreček oči, vstal a chabě chodil. Celá škola křičela radostí.

Ale té noci jsem dostal ve spánku lekci, na kterou nikdy nezapomenu. Zůstal jsem u srnečka do dvou, kdy jsem usnul. Objevil se mi ve snu a řekl mi:

„Držíš mě tu. Prosim tě, nech mě jít!“

„Dobrá,“ odvětil jsem.

Okamžitě jsem se probudil a vykřikl jsem: „Chlapci, koloušek umírá!“ Děti se přihnaly ke mně.

Běžel jsem do kouta, kde jsem našeho mazlíčka uložil. Pokusil se naposledy vstát, zapotácel se ke mně a pak mi padl k nohám mrtev.

Podle hromadné karmy, která řídí a určuje úděl zvířat, měl už srneček život za sebou a byl připraven postoupit do vyšší formy. Ale svou hlubokou náklonností, která byla, jak jsem si později uvědomil, sobecká, a horlivými modlitbami jsem ho dokázal udržet v omezení zvířecí podoby, ze které se jeho duše snažila uvolnit. Duše srnečka přednesla ve snu svou prosbu, protože bez mého láskyplného souhlasu nechtěla nebo nemohla jít. Jakmile jsem souhlasil, odešla.

Všechno žal byl pryč; znovu jsem si uvědomil, že Bůh si přeje, aby jeho děti milovaly všechno jako součást Jeho, a ne aby měly klamný pocit, že smrtí všechno končí. Nevědomý člověk vidí jediné nepřekročitelnou zeď smrti, skrývající, zdánlivě navždy, jeho drahé přátele. Ale člověk bez lpění, který miluje druhé jako výrazy Páně, chápe, že jeho drazí se ve smrti jenom vracejí do radosti v Něm.

Škola v Ráňčí vyrostla z malých a skromných počátků v instituci, teď už v Indii dobře známou. Mnoho oddělení je podporováno dobrovolnými příspěvky těch, kterým působí radost udržovat výchovné ideály ršijů při životě. Vzkvétající pobočky byly pod názvem *Jógódá satsanga*¹³² založeny v Medinípuru, Lakšmanpuru a Purí.

Ústředí v Ráňčí má i lékařské oddělení, které poskytuje chudým z okolí zdarma léky a lékařskou péči. Ročně je tu ošetřeno v průměru víc než 18 000 osob. *Vidjálaja* si získala jméno i v indických

¹³² *Jógódá*: jóga, spojení, soulad, rovnováha; *dá*, dávající. *Satsanga*: *sat*, pravda; *sanga*, sdružení. Abychom se vyhnuli použití sanskrtského názvu, dostalo hnutí *Jógódá satsanga* na Západě jméno *Self-Realization Fellowship* (Sdružení pro sebeuvědomění).

soutěžních sportech a v akademických oborech; mnoho žáků z Ráňčí vyniklo v pozdějším univerzitním životě.

Školu, existující dnes už 28 let, která je střediskem mnoha činností,¹³³ počtily návštěvou významné osobnosti z Východu i Západu. Jednou z prvních velkých postav, které si prohlédly *vidjálaju* už v prvním roce, byl Svámí Pranabánanda, „světec se dvěma těly“ z Váránasí. Když velký mistr viděl barvitě třídy venku pod stromy a večer spatřil mladé chlapce, jak po celé hodiny nehybně sedí v jógové meditaci, byl hluboce dojat.

„Radost vchází do mého srdce,“ řekl, „když vidím, že se v této škole uskutečňují ideály správného výcviku mládeže, jak je hlásal Láhirí Mahášaj. Necht' ji provází požehnání mého gura!“

Mladík sedící po mém boku se odvážil položit velikému jóginovi otázku.

„Pane,“ zeptal se, „mám se stát mnichem? Je můj život jenom pro Boha?“

Ačkoli se Svámí Pranabánanda lehce usmál, jeho zrak pronikl do budoucnosti.

„Dítě,“ odpověděl, „až vyrosteš, čeká na tebe krásná nevěsta.“ Chlapec, který si po léta plánoval, že vstoupí do svámijského řádu, se nakonec oženil.

Nějaký čas poté, co Svámí Pranabánanda navštívil Ráňčí, doprovodil jsem otce do kalkatského domu, kde jógin dočasně pobýval. Najednou jsem si vzpomněl na jeho předpověď pronesenou před tolika lety: „Později tě zase uvidím i s tvým otcem.“

Když otec vešel do pokoje svámiho, veliký jógin vstal a s milující úctou ho objal.

„Bhagabatí,“ řekl, „co děláš sám se sebou? Nevidíš, že tvůj syn uhání k Nekonečnu?“ Zarděl jsem se nad tou chválou před otcem. Svámí pokračoval: „Vzpomínáš si, jak často náš požehnaný guru říkával: ‚*Vanata, vanata, vanadžaja*‘?“¹³⁴ Musíš provádět bez přestání *krijájógu* a rychle dosáhnout boží brány.“

Pranabánandovo tělo, které mi při mé památné návštěvě ve Váránasí připadalo tak zdravé a silné, prozrazovalo nyní výrazně stárnutí, i když se ještě stále držel obdivuhodně vzpříma.

¹³³ Činnost Ráňčí popisuje kapitola 40. Lakšmanpurská škola je ve schopných rukou pana G. C. Dea, B. A. Lékařské oddělení vedou úspěšně D. S. N. Pál a Šašibhúšan Malik.

¹³⁴ Jedna z oblíbených poznámek Láhirího Mahášaje, míněná jako povzbuzení studentů. Volný překlad zní: „Snažte se, snažte se, a jednoho dne hle! Božský cíl!“

„Svámídzí,“ řekl jsem a podíval se mu přímo do očí, „povězte mi popravdě – nepocítíte své stárnutí? Neutrpké vaše vnímání Boha, když vaše tělo slábne?“

Andělsky se usmál: „Milovaný je teď se mnou víc než jindy.“ Jeho naprostá přesvědčivost zdolala mou mysl i duši. Pokračoval: „Ještě pořád pobírám dva důchody – jeden od Bhagabatího a druhý shora.“ Ukázal prstem k nebi a upadl do extáze, obličej rozzářený božskou září – pádná odpověď na moji otázku.

Všiml jsem si, že v místnosti je mnoho rostlin a balíčků se semeny, a zeptal jsem se na jejich účel.

„Opustil jsem Váránasí nadobro,“ odpověděl. „Teď jsem na cestě do Himálaje. Tam si otevřu pro své žáky ášram. Tahle semena nám poskytnou špenát a jinou zeleninu. Moji drazí budou žít prostě a trávit čas v blaženém spojení s Bohem. Nic jiného není zapotřebí.“

Otec se zeptal svého spoluučedníka, kdy se vrátí do Kalkaty.

„Už nikdy,“ odvětil světec. „Tohle je rok, o kterém mi Láhirí Mahášaj řekl, že navždy opustím své milované Váránasí a odejdu do Himálaje, abych tam odhodil svůj smrtelný rám.“

Oči se mi při jeho slovech zalily slzami, ale svámí se pokojně usmál. Připomínal mi malé nebeské dítě, bezpečně sedící na klíně Božské Matky. Břemeno let nijak záporně neovlivňuje maximální duchovní schopnosti velkého jógina. Může libovolně obnovovat své tělo; ale někdy se nestará o to, aby zpomalil proces stárnutí, a nechává působit na fyzické úrovni svoji karmu a používá svého starého těla jako nástroje k úspoře času, aby vyloučil nutnost vyrovnat se se svou karmou v další inkarnaci.

O měsíce později jsem potkal starého přítele Sadánandu, který byl jedním z Pranabánandových nejbližších žáků.

„Můj zbožňovaný guru odešel,“ řekl mi vzykavě. „Založil u Rišikéše ášram a s láskou nás cvičil. Když jsme se tam usadili a dělali v jeho společnosti rychlé pokroky, navrhl jednou, že pohostí velký zástup lidí z Rišikéše. Ptal jsem se ho, proč jich chce pozvat tolik.“

„Je to moje poslední sváteční slavnost,“ pravil. Nechápal jsem plný dosah jeho slov.

Pranabánandadží pomáhal navařit ohromné množství jídla. Nasýtli jsme asi 2000 hostů. Po jídle usedl na vysoké pódium a přednesl oduševnělé kázání o Nekonečnu. Nakonec se před zraky tisíců otočil ke mně – seděl jsem na pódium vedle něho – a řekl neobyčejně důrazně:

„Sadánando, připrav se! Chystám se odkopnout rám.“

Po ohromeném mlčení jsem hlasitě zvolal: ‚Nedělejte to, mistře! Prosim vás, nedělejte to!‘ Zástup seděl tiše a zvědavě nás pozoroval. Guru se na mne usmál, ale jeho vážný pohled se už upíral k Věčnosti.

‚Nebud' smutný,‘ řekl, ‚a netruchlí pro mne! Dlouho jsem vám všem radostně sloužil; teď se radujte a přejte mi Boží rychlost. Jdu se setkat se svým Vesmírným milovaným.‘ A šeptem dodal: ‚Brzy se znovu narodím. Až se potěším krátkým pobytem v Nekonečném štěstí, vrátím se a připojím se k Bábádžímu.¹³⁵ Brzy se dozvíš, kdy a kde našla moje duše nové tělo.‘

Potom zvolal znovu: ‚Sadánando, odkopnu svůj rám druhou *krijájógou*.‘¹³⁶

Podíval se na moře tváří před námi a požehnal jim. Zaměřil pohled dovnitř do duchovního oka a znehybněl. Zatímco udivený zástup myslel, že medituje ve stavu extáze, opustil už tělesnou schránku a ponořil svou duši do kosmické nesmírnosti. Učedníci se dotkli jeho těla, ještě stále usazeného v lotosové pozici, ale nebylo už teplé. Zůstal jenom strnulý rám; jeho nájemník uprchl k nesmrtelným břehům.“

Zeptal jsem se, kde se má Pranabánanda znovu narodit.

„To je posvátné tajemství, které nesmím nikomu prozradit,“ odvětil Sadánanda. „Třeba si najdeš způsob, jak to zjistit.“

O léta později jsem se dozvěděl od Svámího Kešabánandy,¹³⁷ že Pranabánanda pár let po svém znovuzrození odešel do Badrínárájanu v Himálaji a připojil se tam ke skupině světců kolem Bábádžího.

¹³⁵ Guru Láhirího Mahášaje, který dosud žije (viz. kap. 33).

¹³⁶ Druhá *krijá*, jak ji učil Láhirí Mahášaj, umožňuje tomu, kdo ji plně zvládl, odejít z těla a libovolně se do něho zase vrátit. Pokročilí jóginí používají druhou krijovou techniku při posledním smrtelném odchodu, v okamžiku, který vždy předem znají.

¹³⁷ Své setkání s Kešabánandou líčím v kap. 42.

KÁŠÍ ZNOVUZROZENÝ A ZNOVU OBJEVENÝ

„Prosím vás, nechodte do vody! Nabereme si vodu do kbelíků a vykoupáme se tady.“

Tak jsem oslovil mladé studenty z Ráňčí, kteří mě doprovázeli na osmimílovém výletě do sousedních kopců. Rybník před námi byl lákavý, ale v mé mysli vyvolal jakousi nechuť. Skupina kolem mne následovala mého příkladu a nabrala si vodu do kbelíků, ale pár mládenců neodolalo pokušení chladné vody a ponořilo se do ní. Okamžitě se kolem nich zavlňili velcí hadi a chlapci byli z vody venku s komickou hbitostí.

Když jsme dorazili na místo určení, pochutnali jsme si na přineseném obědě. Seděl jsem pod stromem, obklopen skupinou studentů. Zjistili, že jsem v náladě, kdy se nechávám vést inspirací, a dotírali na mne otázkami.

„Prosím vás, pane,“ zeptal se jeden z mladíků, „povězte mi – zůstanu vždycky s vámi na cestě odříkání?“

„Ach ne,“ odpověděl jsem. „Násilím tě odvezou domů a později se oženíš.“

Nevěřil mi a vehementně protestoval: „Vrátím se domů, leda až budu mrtvý!“ Ale za pár měsíců si pro něho navzdory jeho usazenému odporu přijeli rodiče; o pár let později se skutečně oženil.

Když jsem zodpověděl mnoho otázek, oslovil mě chlapec jménem Káší. Bylo mu asi dvanáct a byl to skvělý student, kterého měli všichni rádi.

„Jaký bude můj osud, pane?“ zeptal se.

„Brzy budeš mrtev.“ Odpověď mi vyletěla ze rtů nezadržitelnou silou.

Toto nečekané odhalení otráslou mnou stejně jako každým, kdo tu byl, a zarmoutilo nás. Mlčky jsem si vyčetl, že jsem se zachoval jako *enfant terrible*, a odmítl jsem odpovídat na další otázky.

Když jsme se vrátili do školy, přišel Káší do mého pokoje.

„Jestli umřu, najdete mě, až se znovunarodím, a přivedete mě zase na duchovní cestu?“ vzlykal.

Cítil jsem se nucen odmítnout tuto obtížnou okultní zodpovědnost. Ale po celé příští týdny na mne Káší vytrvale naléhal. Když jsem viděl, že by se z toho mohl nervově zhroutit, nakonec jsem ho utěšil.

„Ano,“ slíbil jsem mu. „Poskytne-li mi Nebeský Otec svou pomoc, pokusím se tě najít.“

O letních prázdninách jsem se vydal na krátkou cestu. Litoval jsem, že nemohu vzít Kášího s sebou, a než jsem odjel, zavolal jsem si ho do svého pokoje a důrazně mu nařídil, aby přes všechno přemlouvání zůstal v duchovních vibracích školy. Měl jsem jaksi pocit, že jestli nepojede domů, mohl by se vyhnout blížící se pohromě.

Sotva jsem byl pryč, přijel do Ráňčí Kášího otec. Patnáct dní se pokoušel zlomit odpor svého syna a přemlouval ho, že jestli Káší zajede jenom na čtyři dny za matkou do Kalkaty, může se potom zase vrátit. Káší vytrvale odmítal. Nakonec otec prohlásil, že si syna odveze s pomocí policie. Ta hrozba Kášího znepokojila; nechtěl být příčinou publicity nepříznivé pro školu. Neviděl jinou možnost než jet.

Vrátil jsem se do Ráňčí o několik dní později. Když jsem slyšel, jak chlapce odvezli, hned jsem nasedl do kalkatského vlaku. Tam jsem si vzal drožku. Když drožka přešla přes Háorský most přes Gangu, kupodivu jsem uviděl Kášího otce a jiné příbuzné ve smutečních oděvech. Vykřikl jsem na drožkáře, aby zastavil, vyběhl jsem ven a zadíval se na nešťastného otce.

„Ty vrahu!“ zvolal jsem trochu ukvapeně. „Zabils toho chlapce!“

Otec si už uvědomil, jak zle udělal, když odvezl Kášího násilím do Kalkaty. V těch několika dnech, co tam chlapec byl, snědl nakažené jídlo, dostal cholera a zemřel.

Moje láska ke Kášimu a slib, že ho po smrti najdu, mě pronásledovaly ve dne v noci. Ať jsem šel kamkoli, měl jsem před sebou jeho obličej. Zahájil jsem po něm pátrání, jako jsem kdysi dávno pátral po ztracené matce.

Cítil jsem, že když už mi Bůh dal schopnost uvažování, musím jí využít a maximálně napsat své síly, abych odhalil jemné zákony, podle kterých bych mohl zjistit chlapcův astrální pobyt. Uvědomil jsem si, že je duší vibrující nesplněnými tužbami – masou světla, jež se vznášejí kdesi v astrálních končinách mezi miliony světélkujících duší. Jak jsem se měl sladit mezi tolika vibrujícími světly jiných duší právě s ním?

Použil jsem tajné jógické techniky a vysílal jsem svou lásku ke Kášího duši mikrofonem duchovního oka, vnitřním bodem mezi obočím. S anténou zvednutých rukou a prstů jsem se často otáčel kolem dokola a pokoušel se zjistit směr, ve kterém se znovunarodil jako zárodek. Doufal jsem, že zachytím jeho odpověď přijímačem svého srdce naladěným koncentrací.¹³⁸

Intuitivně jsem cítil, že Káší se brzy vrátí na zem, a jestli budu k němu bez přestání vysílat své volání, jeho duše mi brzy odpoví. Věděl jsem, že sebemenší impuls, který Káší vyšle, ucítím ve svých pažích, rukou, prstech, páteři a nervech.

S neochabující horlivostí jsem prováděl tuto jógickou metodu asi po šest měsíců po Kášího smrti. Když jsem jednoho dne šel s několika přáteli zalidněnou kalkatskou čtvrtí Baubázár, zvedl jsem obvyklým způsobem ruce. Poprvé přišla odpověď. Vzrušily mě elektrické impulsy, které jsem pocítil v prstech a dlaních. Tyto proudy se proměnily v silnou myšlenku vycházející z hlubokého ústraní mého vědomí: „Jsem Káší, jsem Káší; pojď ke mně!“

Když jsem se soustředil na přijímač svého srdce, byla myšlenka skoro slyšitelná. Slyšel jsem jeho volání pronášené znovu a znovu charakteristickým, lehce chraptivým Kášího šepotem.¹³⁹ Chytil jsem jednoho ze svých společníků Prakáše Dáse¹⁴⁰ za paži a radostně jsem se na něho usmál.

„Zdá se, že jsem našel Kášího!“

Začal jsem se k neskrývanému pobavení svých přátel i kolemjdoucích otáčet kolem dokola. Elektrické impulsy mě lechtaly v prstech, jen když jsem se obrátil čelem k nedaleké uličce vhodně pojmenované Serpentinová ulice. Když jsem se otočil jiným směrem, astrální proudy zmizely.

„Aha!“ zvolal jsem. „Kášího duše žije určitě v lůně některé matky, která bydlí v téhle uličce.“

Moji společníci a já jsme šli blíž k Serpentinové ulici; vibrace v mé zvednuté ruce sílily a byly výraznější. Jako magnetem mě

¹³⁸ Vůli vyslanou z bodu mezi obočím znají jógini jako rozhlasový vysílač myšlenek. Když je cit klidně soustředěn v srdci, funguje jako duševní rádio a může přijímat zprávy od jiných zblízka i z dálky. Při telepatii jsou jemné vibrace myšlenek vysílány do jemnomotných vibrací astrálního éteru a pak do hrubšího zemského éteru a vytvářejí elektrické vlny, které se zase mění v myslí druhé osoby v myšlenkové vlny.

¹³⁹ Každá duše je v čistém stavu vševědoucí. Kášího duše si pamatovala všechny charakteristické znaky chlapce Kášího, a proto napodobila jeho chraptivý hlas, abych ji poznal.

¹⁴⁰ Prakáš Dás je nyní ředitelem našeho *Jógódámathu* (ášramu) v Dakšinešvaru v Bengálsku.

přitáhly na pravou stranu uličky. Když jsme došli ke dveřím jednoho domu, překvapilo mě zjištění, že jsem jako přikován na místo. Ve stavu intenzivního vzrušení a se zatajeným dechem jsem zaklepal na dveře. Cítil jsem, že moje usilovné a jistě neobvyklé pátrání úspěšně končí.

Dveře otevřela služka, která mi řekla, že její pán je doma. Sestoupil po schodech z prvního patra a tázavě se na mne usmál. Nevěděl jsem dost dobře, jak formulovat svou otázku, naléhavou i dotěrnou současně.

„Prosím vás, pane, povězte mi – čeká vaše manželka asi šest měsíců dítě?“

„Ano, čeká.“ Když viděl, že jsem svámí, asketa v tradičním oranžovém rouše, dodal zdvořile: „Můžete mi říct, jak to víte?“

Když vyslechl mé vyprávění o Kášim a o slibu, který jsem mu dal, užaslý muž mi uvěřil.

„Narodí se vám dítě mužského pohlaví se světlou pletí,“ řekl jsem mu. „Bude mít široký obličej a kadeř nad čelem. Jeho sklony budou výrazně duchovní.“ Cítil jsem s jistotou, že dítě se bude podobat Kášimu.

Později jsem dítě, jemuž dali rodiče jeho staré jméno Káší, navštívil. Už jako nemluvně se nápadně podobalo mému drahému žáku z Ráňčí. Dítě dalo vůči mně okamžitě najevo náklonnost; přitažlivost z minulosti procitla dvojnásob silně.

O léta později mi chlapec, kterému bylo už přes deset, napsal do Ameriky. Vložil mi svou hlubokou touhu jít cestou odříkání. Odkázal jsem ho na jednoho himálajského mistra, který vede Kášího dodnes.

RABÍNDRANÁTH THÁKUR A JÁ POROVNÁVÁME SVÉ ŠKOLY

„Rabíndranáth Thákur nás učil zpěvu jako přirozené formě sebevyjádření, jako zpívají ptáci.“

Toto vysvětlení mi podal Bholánáth, bystrý čtrnáctiletý chlapec, v mé škole v Ráňčí, když jsem mu jednoho rána složil poklonu za jeho melodický výlev. Z jakéhokoli podnětu i bez něho se z chlapce řinul proud hudby. Předtím navštěvoval slavnou Thákurovu školu v Šántiniketanu (Útulku míru) u Bolpuru.

„Rabíndranáthovy písně jsem měl na rtech už od raného mládí,“ řekl jsem mu. „Celé Bengálsko včetně negramotných vesničanů má z jeho vznešených veršů potěšení.“

Bhola a já jsme společně zazpívali pár refrénů od Thákura; zhudebnil tisíce indických básní, některé svoje původní a jiné z prastaré minulosti.

„Setkal jsem se s Rabíndranáthem krátce poté, co dostal Nobelovu cenu za literaturu,“ poznamenal jsem po našem zpěvu. „Lákalo mě to navštívit ho, protože jsem obdivoval nediplomatickou odvahu, se kterou se vypořádal se svými kritiky.“ Uchechtl jsem se.

Bhola se zvědavě vyptával, jak to bylo.

„Učenci přísně strhali Thákura za to, že uvádí do bengálské poezie nový styl,“ začal jsem. „Mísil hovorové výrazy s klasickými a ignoroval všechny předepsané meze drahé srdcím panditů. Jeho písně vyjadřují hlubokou filozofickou pravdu v citově působivých termínech, bez respektu k uznávaným literárním formám.“

Jeden vlivný kritik se zlehčujícím způsobem vyjádřil o Rabíndranáthovi jako o „holubím básníkovi, který za rupii prodal své vrkání tisku“. Ale Thákurova pomsta se už blížila; celý západní svět se s úctou sklonil k jeho nohám, když přeložil do angličtiny svou *Gítáňdzali* („Oběť písní“). Celý vlak panditů včetně jeho někdejších kritiků se vypravil do Šántiniketanu, aby mu blahopřál.

Rabíndranáth přijal návštěvníky až po záměrně dlouhém odkladu a potom vyslechl jejich chválu ve stoickém mlčení. Nakonec obrátil jejich obvyklé zbraně kritiky proti nim.

„Pánové,“ řekl, „do milé pocty, kterou mi tu prokazujete, se nelogicky mísí ošklivý pach vašeho minulého opovržení. Je snad nějaká souvislost mezi Nobelovou cenou, kterou jsem obdržel, a vaším náhle tak vysokým oceněním? Jsem ještě pořád týž básník, který vám nebyl po chuti, když poprvé nabídl ve svatyni Bengálska své skromné květy.“

Zpráva o Thákurově smělém pokárání vyšla v novinách. Obdivoval jsem přímá slova muže, kterého lichocení nezhypnotizovalo,“ pokračoval jsem. „Rabíndranáthovi mě představil v Kalkatě jeho tajemník C. F. Andrews,¹⁴¹ prostě oblečený do bengálského *dhóti*. O Thákurovi hovořil s láskou jako o svém *gurudévovi*.

Rabíndranáth mě přijal vlídně. Vyzařovala z něho utišující aura půvabu, kultury a elegance. Na mou otázku o jeho literárním pozadí mi řekl, že jedním ze starých zdrojů jeho inspirace byl vedle náboženských eposů i klasický básník Vidjapati.“

Inspirován těmito vzpomínkami pustil jsem se do zpěvu Thákurovy verze starobengálské písně „Světlo lampy tvé lásky“. Bhola a já jsme se procházeli po půdě *vidjálaje* a radostně jsme si prozpěvovali.

Asi dva roky po založení školy v Ráňčí mě Rabíndranáth pozval do Šántiniketanu, abychom si pohovořili o svých výchovných ideálech. Rád jsem tam jel. Když jsem vstoupil, seděl básník ve své pracovně; stejně jako při našem prvním setkání mě napadlo, že je tím nejnápadnějším modelem nádherného mužství, jaký by si mohl přát kterýkoli malíř. Jeho krásně tepaný obličej, ušlechtilé patricijsky, byl zarámován dlouhými vlasy a splývavým vousem. Velké konejšivé oči; andělský úsměv; a doslova okouzlující flétnový hlas. Byl statný, štíhlý a vážný; spojoval v sobě téměř ženskou něžnost s rozkošnou spontánností dítěte. Žádná idealizovaná představa básníka nemohla najít vhodnější ztělesnění než v tomto jemném pěvci.

Thákur a já jsme se brzy zabrali do porovnávání svých škol, obou založených podle neortodoxních pravidel. Objevíli jsme mnoho shodných rysů – výuku pod širým nebem, prostotu, bohatý prostor pro tvořivého ducha dítěte. Rabíndranáth však kladl velký důraz na

¹⁴¹ Anglický spisovatel a publicista, blízký přítel Mahátmy Gándhiho. Pana Andrewse ctí celá Indie za mnoho služeb prokázaných zemi, kterou adoptoval.

studium literatury a poezie a na sebevyjadřování hudbou a zpěvem, jak jsem už poznamenal v souvislosti s Bholou. Šántiniketanské děti dodržovaly chvíle mlčení, ale nebyl jim poskytován žádný speciální jógický výcvik.

Básník poslouchal s lichotivou pozorností můj popis aktivizujících cvičení „jógódy“ a technik jógického soustředění, kterým se učí v Ráňčí všichni studenti.

Vyprávěl mi o svých vlastních raných výchovných zápasech. „Utekl jsem ze školy už po páté třídě,“ pravil se smíchem. Snadno jsem dokázal pochopit, jak urážela jeho vrozenou básnickou jemnost suchopárná kázeňská atmosféra školní třídy.

„Proto jsem otevřel Šántiniketana pod stinnými stromy a nádherou oblohy.“ Mávl výmluvně směrem ke skupince studentů učících se v krásné zahradě. „Dítě je mezi květinami a ptačím zpěvem ve svém přirozeném prostředí. Jedině tak může plně vyjadřovat skryté bohatství svého individuálního nadání. Pravá výchova nesmí svírat a mrzačit zvenčí; spíše musí napomáhat k tomu, aby nekonečné poklady vnitřní moudrosti vycházely spontánně na povrch.“¹⁴²

Souhlasil jsem. „Idealistické instinkty mládeže a její uctívání hrdinů hladoví při výlučné potravě statistik a chronologických období.“

Básník hovořil s láskou o svém otci Debendranáthovi, který inspiroval šántiniketanské počátky.

„Otec mi daroval tuto úrodnou půdu, kde už postavil dům pro hosty a chrám,“ vyprávěl mi Rabíndranáth. „Zahájil jsem tu svůj výchovný experiment v roce 1901 s pouhými deseti chlapci. Osm tisíc liber, které přišly s Nobelovou cenou, padlo plně na udržování školy.“

Starší Thákur Debendranáth, známý široko daleko jako „Mahárši“, byl velice pozoruhodný muž, jak se může člověk přesvědčit v jeho *Autobiografii*. Dva roky svého mužného věku strávil v meditacích v Himálaji. Jeho otec Dvárkánáth Thákur proslul zase po celém Bengálsku svou velkorysou veřejnou dobročinností. Z tohoto vynikajícího rodu vzešla rodina géniů. Nejen Rabíndranáth, všichni jeho příbuzní vynikli v tvůrčím sebevyjadřování. Jeho synovci Gaganendra a Abaníndra patří k předním indickým malířům,¹⁴³ bratr

¹⁴² „Protože duše se už zrodila často nebo, jak říkají hinduisté, „putovala po cestě bytí tisíci zrozeními“... neexistuje nic, co by dosud nepoznala; není divu, že je schopna se rozpomenout na to... co dříve znala... Pro zkoumání a učení je vzpomínání vším.“ Emerson.

Dvidžendra byl hlubokomyslný filozof, na jehož jemné zavolání odpovídali ptáci a lesní zvěř.

Rabindranáth mě pozval, abych zůstal na noc v domě pro hosty. Byla to opravdu okouzující podívaná vidět večer básníka sedět se skupinou na dvoře. Čas se odvíjel zpět; scéna přede mnou byla jako ze starověkého ášramu – radostný pěvec obklopený svými ctiteli, všichni s aureolou božské lásky. Thákur splétal každé pouto ze šňůr souladu. Bez sebeprosazování přitahoval a uchvacoval srdce neodolatelným magnetismem. Vzácné jsou květy poezie rozkvétající v zahradě Páně, které vábí svou přirozenou vůní!

Rabindranáth nám svým melodickým hlasem přečetl několik nádherných básní, které právě vytvořil. Většina jeho písní a her, napsaných pro potěšení studentů, vznikla v Šantiniketanu. Pro mne spočívá krása jeho veršů v jeho umění hovořit v téměř každé sloce o Bohu, a přece jen zřídka uvést svaté Jméno. „Opojen štěstím zpěvu,“ napsal, „se zapomínám a nazývám Tebe, jenž jsi mým pánem, přítelem.“

Jen nerad jsem se příštího dne po obědě s básníkem loučil. Mám upřímnou radost z toho, že jeho malá škola se nyní rozrostla v mezinárodní univerzitu Višva-Bhárati, kde nacházejí ideální prostředí učenci ze všech zemí.¹⁴⁴

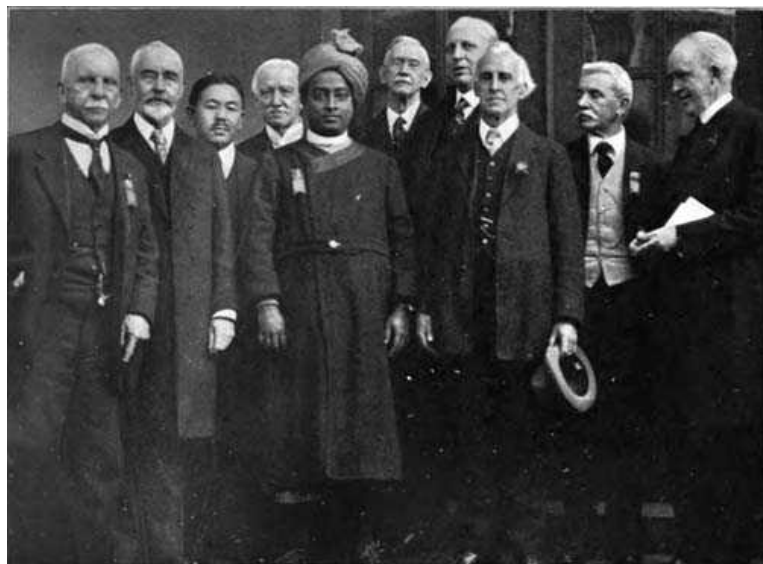
Tam, kde duch je bez bázně a hlava napřimena,
kde je bez pout vše vědění a kde tlustá stěna
nerozděluje dům jeden nikdy na dvě části,
nezavírá sousedy jak do dvou těsných pastí,
kde na jazyk vstupuje vše, co se v srdci tají,
kde vidíš, jak na všech stranách, všude, v každém kraji
neúnavná práce v proudu neustálém pílí
bez oddechu k jedinému, společnému cíli,
kde do písku pouště zvyku – jak v bezedném moři –
kola vozu rozumu se nikdy nezaboří,
tam, kde lidé žijí svorně, bez sektářské špíny,
kde ty vedeš k štěstí jejich myšlenky i činy –
tam v tom ráji, Otče, v kterém nepřátelství není,
tam dej procitnout mé zemi v novém probuzení!

¹⁴³ Také Rabindranáth se ve svých šedesáti letech začal vážně věnovat malířství. Před několika lety se výstava jeho „futuristických“ děl objevila v hlavních městech Evropy a v New Yorku.

¹⁴⁴ S názorovými základy Thákurova pedagogického experimentu se může český čtenář blíže seznámit v jeho statích ve 3. svazku jeho Vybraných spisů (SNKL 1961) a ve výboru „Duch svobody“ (Vyšehrad 1995).

(VLEVO) Káší, ztracený a znovu nalezený. (VPRAVO) Zleva: můj bratr Bišnu; Motilal Mukherji ze Šrírámuru, vysoce pokročilý žák Šrí Juktéšvara; můj otec; pan Wright; já; Tulsi Narayan Bose; Svámí Satyananda z Ráňči.

Skupina delegátů Mezinárodního kongresu náboženských liberálů 1920 v Bostonu, kde jsem pronesl svou úvodní řeč v Americe. (Zleva doprava) Rev. Clay MacCauley, Rev. T. Rhondda Williams, Prof. S. Ushigasaki, Rev. Jabez T. Sunderland, já, Rev. Chas. W. Wendte, Rev. Samuel A. Eliot, Rev. Basil Martin, Rev. Christopher J. Street, Rev. Samuel M. Crothers.

ZÁKON ZÁZRAKU

Velký ruský romanopisec Lev Tolstoj napsal rozkošnou povídku *Tři poustevníci*. Jeho přítel Mikuláš Roerich¹⁴⁵ ji shrnul takto:

Na jednom ostrově žili tři poustevníci. Byli tak prostí, že jediná modlitba, kterou používali, byla: „Jsme tři; Ty jsi Tři – smiluj se nad námi!“ Při této modlitbě se dály veliké zázraky.

O třech poustevnících a jejich nepřipustné modlitbě se doslechl místní biskup¹⁴⁶ a rozhodl se je navštívit, aby je naučil kanonickému vzývání. Přijel na ostrov, řekl poustevníkům, že jejich žádosti k nebi jsou nedůstojné, a naučil je mnoho obvyklých modliteb. Potom na člunu odplul. Za lodí uviděl zářivé světlo. Když se přiblížilo, rozeznal tři poustevníky, kteří se drželi za ruce a uháněli po vlnách, aby plavidlo dohonili.

„Zapomněli jsme ty modlitby, co jste nás naučil,“ zvolali, když biskupa dostihli. „A tak vás spěcháme požádat, abyste nám je zopakoval.“ Užaslý biskup zavrtěl hlavou: „Moji drazí,“ řekl pokorně, „žijte dál se svou starou modlitbou!“

Jak mohli ti tři světci kráčet po vodě?

Jak vzkřísil Kristus své ukřižované tělo?

Jak prováděli své zázraky Láhirí Mahášaj a Šrí Juktéšvar?

Moderní věda nemá na to dosud odpověď, i když se s příchodem atomové bomby a divu radaru rozsah světového myšlení prudce zvýšil; slovo „nemožné“ je ve vědeckém slovníku stále méně prominentní.

Starověká vědecká písma prohlašují, že fyzický svět funguje podle jednoho základního zákona *máje*, principu relativity a duality. Bůh, Jediný život, je Absolutní jednota; může se jevit jako separátní a rozdílné projevy tvorby leda pod falešným či neskutečným závojem.

¹⁴⁵ Slavný ruský malíř a filozof žil léta v Indii v blízkosti Himálaje. „Z vrcholků přichází zjevení,“ napsal. „V jeskyních a na vrcholech žili ršijové. Nad zasněženými vrcholky Himálaje plane záře jasnější než hvězdy a fantastické zášlehy blesku.“

¹⁴⁶ Povídka může mít historický základ; ediční poznámka uvádí, že biskup se setkal s poustevníky, když se plavil z Archangelska do kláštera Slovackij u ústí řeky Dviny.

Touto kosmickou iluzí je *májá*. Každý velký vědecký objev moderní doby slouží jako potvrzení tohoto prostého konstatování ršijů.

Newtonův zákon pohybu je zákonem *máje*: „Každá akce má vždy rovnomocnou a opačnou reakci; vzájemné akce kterýchkoli dvou těles jsou vždy rovnomocné a zaměřené opačně.“ Akce a reakce jsou si přesně rovné. „Mít jedinou sílu je nemožné. Musí být a vždy je pár rovnomocných a protikladných sil.“

Všechny základní přirozené činnosti prozrazují svůj májický původ. Například elektřina je jev odpuzování a přitahování, její elektrony a protony jsou elektricky protikladné. Jiný příklad: Atom či konečná částice hmoty je stejně jako sama země magnet s kladným a záporným pólem. Celý fenomenální svět je pod neúprosnou vládou polarity; nenašel se nikdy žádný zákon fyziky, chemie nebo jiné přírodní vědy, který by byl prost inherentního protikladu nebo kontrastních principů.

Fyzikální věda nemůže formulovat zákony vně *máje*, tkáně a struktury stvoření. Sama příroda je *májá*; přírodní věda musí nutně počítat s touto její podstatou, které nelze uniknout. Ve své vlastní doméně je věčná a nevyčerpatelná; budoucí vědci nemohou dělat nic víc, než zkoumat jeden aspekt její rozmanité nekonečnosti za druhým. Věda tak zůstává v neustálém toku, neschopna dosáhnout konečných závěrů; je skutečně dobrá jen k formulování zákonů už existujícího a fungujícího vesmíru, ale je bezmocná k odhalení Tvůrce zákonů a Jediného operátora. Majestátní projevy gravitace a elektřiny jsou už známy, ale žádný smrtelník neví, co je to gravitace a elektřina.¹⁴⁷

Překonávat máju je úkol, který už po tisíciletí ukládají lidskému pokolení proroci. Povznést se nad dualitu stvoření a vnímat jednotu s Tvůrcem bylo považováno za nejvyšší cíl člověka. Ti, kdo lpí na vesmírné iluzi, musí přijímat její podstatný zákon polarity; přílivu a odlivu, vzestupu a pádu, dne a noci, radosti a smutku, dobra a zla, zrození a smrti. Když člověk prošel několika tisíci lidskými zrody, nabyl tento cyklický vzorek jistě znepokojivé jednotvárnosti; a člověk začíná vrhat nadějeplné pohledy za nátlak *máje*.

Roztrhnout závoj *máje* znamená proniknout tajemstvím stvoření. Jógin, který takto obnaží vesmír, je jediný pravý monoteista. Všichni ostatní se klanějí pohanským modlám. Dokud člověk zůstává

¹⁴⁷ Velký vynálezce Marconi přiznal neadekvátnost vědy vůči konečným závěrům: „Neschopnost vědy rozřešit život je absolutní. Tato skutečnost by byla opravdu děsivá, nebýt víry. Tajemství života je určitě nejtrvalejším problémem, před jakým se kdy ocitl rozum člověka.“

podroben dualistickému klamu přírody, je jeho bohem Májá se dvěma tvářemi jako Jánus.

Světová iluze *májá* se individuálně nazývá *avidjá*, doslova „ne-vědomost“, hloupost, oklamání. *Máju* či *avidju* nelze zničit intelektuálním přesvědčením nebo rozbořen, nýbrž jedině dosažením vnitřního stavu *nirvikalpa samádhi*. Z tohoto stavu vědomí hovořili starozákonní proroci a zřeci všech zemí a věků. Ezechiel říká (43:1–2): „Pak mě zavedl k bráně směřující na východ, a hle, od východu přicházela sláva Boha Izraele.“ Božským okem v čele (východě) plaví jógin své vědomí do všudepřítomnosti a naslouchá přitom Slovu *aum*, božskému zvuku mnoha vod nebo vibrací, který je jedinou realitou stvoření.

Mezi miliardami tajemství vesmíru je nejmarkantnější světlo. Na rozdíl od zvukových vln, jejichž přenašení vyžaduje vzduch nebo jiné materiální prostředí, světelné vlny procházejí volně vakuem meziplanetárního prostoru. I hypotetický éter, považovaný ve vlnové teorii za meziplanetární prostředí světla, je možné odmítnout z einsteinovských důvodů, že geometrické proporce vesmíru činí teorii éteru nepotřebnou. Podle obou hypotéz zůstává světlo ze všech přírodních jevů tím nejjemnějším, nejvíc osvobozeným od materiální závislosti.

V gigantickém Einsteinově pojetí ovládá celou teorii relativity rychlost světla – 186 000 mil za sekundu. Matematicky dokazuje, že pokud jde o omezený lidský rozum, je rychlost světla jedinou *konstantou* ve vesmíru neustálého toku. Jedině na absolutní hodnotě rychlosti světla jsou závislá všechna lidská měřítka času a prostoru. Čas a prostor nejsou abstraktně věčné, jak se dosud mělo za to; jsou to relativní a omezené faktory, odvozující platnost svých měřítek jenom ze vztahu k rychlosti světla. Čas se v rozměrové relativitě připojuje k prostoru a popírá odvěké tvrzení o své neproměnné hodnotě. Čas je nyní obnažen až na svou pravou přirozenost – prostou podstatu dvojakosti! Několika rovnicovými tahy pera vyhnal Einstein z vesmíru s výjimkou světla všechnu pevnou realitu.

V pozdějším vývoji vtěluje veliký fyzik ve své teorii jednotného pole zákony gravitace a elektromagnetismu do jediného matematického vzorce. Redukuje strukturu kosmu na variace jediného zákona¹⁴⁸ a sahá přes celé věky až k ršijům, kteří vyhlásili jedinou tkáň stvoření – tkáň proměnlivé *máje*.

¹⁴⁸ Klíč ke směru, který zvolil Einstein, poskytuje skutečnost, že byl celoživotním žákem velkého filozofa Spinozy, jehož nejznámějším dílem je *Etika demonstrována na geometrickém řádu*.

Na základě epochální teorie relativity vznikly matematické možnosti zkoumání konečného atomu. Velcí vědci dnes směle tvrdí, že atom je nejen spíše energie než hmota, ale že atomová energie je v podstatě myšlenková záležitost.

„Upřímné poznání, že fyzikální věda se zabývá světem stínů, je jedním z nejvýznamnějších pokroků,“ píše Sir Arthur Stanley Eddington ve své *Povaze fyzického světa*. „Ve světě fyziky pozorujeme stínově znázorněný průběh dramatu dobře známého života. Stín mého lokte se opírá o stín stolu a stín inkoustu splývá na stínový papír. Je to všechno symbolické a fyzik to ponechává jako stín. Potom přichází alchymista Rozum, který symboly transmutuje... Řečeno brutálně, látka světa je myšlenková... Realistická hmota a silová pole dřívější fyzikální teorie jsou zcela nepodstatné, leda že myšlenková látka sama upředla tyto vymyšlenosti... Vnější svět se tak stal světem stínů. Odstraněním svých iluzí jsme odstranili základ, protože skutečně vidíme, že základ je jednou z našich největších iluzí.“

S nedávným objevem elektronového mikroskopu přišel definitivní důkaz světelné podstaty atomů a nevyhnutelné duality přírody. *The New York Times* přinesl následující zprávu o předvedení elektronového mikroskopu na schůzi Amerického sdružení pro pokrok vědy v roce 1937:

„Krystalická struktura wolframu, dosud známá jenom nepřímo díky rentgenovým paprskům, se výrazně rýsovala na světélkujícím plátně a ukazovala devět atomů v jejich správném postavení v prostorové mřížce, krychli, s jedním atomem v každém rohu a jedním uprostřed. Atomy v krystalové mřížce wolframu se jevily na zářivkovém plátně jako světelné body uspořádané do geometrického vzorce. Proti této křišťálové krychli světla bylo možno pozorovat bombardující molekuly světla jako tančící světelné body, podobné bodům slunečního svitu tetelícím se na tekoucí vodě...“

Princip elektronového mikroskopu objevili jako první v roce 1927 Dr. Clinton J. Davisson a Dr. Lester H. Germer v Bellových telefonních laboratořích v New Yorku; zjistili, že elektron má podvojný charakter sdílející charakteristické znaky jak částice tak vlny. Vlnová kvalita dává elektronu charakteristiku světla, a tak byl zahájen výzkum k nalezení způsobu, jak „zaostřit“ elektrony způsobem podobným zaostřování světla s pomocí čočky.

Za tento objev jekyll-hydovských vlastností elektronu, který potvrdil předpověď francouzského nositele Nobelovy ceny z roku 1924, fyzika De Broglieho, a ukázal, že celá oblast fyzické přírody

má podvojný charakter, byla i Dr. Davissonovi udělena Nobelova cena za fyziku.“

„Proud poznání,“ píše Sir James Jeans v knize *Tajemný vesmír*, „směřuje k nemechanické realitě; vesmír začíná vypadat spíše jako velká myšlenka než jako veliký stroj.“ Věda dvacátého století tak zní jako stránka z prastarých *véd*.

Z vědy tedy, musí-li to být, necht' se člověk poučí o filozofické pravdě, že neexistuje žádný hmotný vesmír; jeho základní osnovou je *májá*, iluze. Její přeludy reality se při rozboru všechny hroubí. Když pod člověkem praskají jedna za druhou uklidňující podpěry fyzického kosmu, uvědomuje si nejasně svou modloslužebnou důvěřivost – to, jak v minulosti překračoval Boží příkázání: „Nebudeš mít jiného boha kromě mne.“

Ve své slavné rovnici uvádějící ekvivalenci hmoty a energie Einstein dokázal, že energie ve kterékoli částici hmoty se rovná její hmotě či váze znásobené čtvercem rychlosti světla. Uvolnění atomové energie se dosáhne zničením hmotných částic. „Smrt“ hmoty byla „zrodem“ atomového věku.

Rychlost světla je matematickým standardem či konstantou ne proto, že její absolutní hodnota je 186 000 mil za sekundu, ale protože žádné hmotné těleso, jehož hmotnost vzrůstá spolu s jeho rychlostí, nemůže nikdy dosáhnout rychlosti světla. Jinak řečeno jenom hmotné těleso, jehož hmota je nekonečná, by se mohlo vyrovnat rychlosti světlu.

Toto pojetí nás přivádí k zákonu zázraků.

Mistři, kteří jsou schopni zhmotnit a odhmotnit své tělo nebo jiný předmět a pohybovat se rychlostí světla a využít tvořivých světelných paprsků k okamžitému zviditelnění jakéhokoli fyzického projevu, splňují nezbytnou einsteinovskou podmínku: jejich hmota je nekonečná.

Vědomí dokonalého jógina se bez úsilí ztotožňuje nikoli s omezeným tělem, ale s vesmírnou strukturou. Gravitace, ať už Newtonova „síla“ nebo einsteinovský „projev nehybnosti“, je neschopna *přinutit* mistra, aby projevil svou „hmotnost“, která je rozlišujícím gravitačním stavem všech hmotných předmětů. Kdo zná sebe jako všudepřítomného Ducha, není už podroben strnulosti tělesa v čase a prostoru. Jeho věznicí „nepřekročitelný kruh“ ustoupil řešení: „Já jsem On.“

„Fiat lux! A bylo světlo.“ První Boží příkaz nařizený stvoření (Genesis 1:3) uvedl v existenci jedinou atomickou realitu: světlo. Na paprscích tohoto nehmotného média dochází ke všem božským

projevům. Uctívači všech věků dosvědčují, že se Bůh zjevuje jako plamen a světlo. „Král králů a Pán pánů. On jediný je nesmrtelný a přebývá v nepřístupném světle.“¹⁴⁹

Jógin, který dokonalou meditací nechal své vědomí splynout se Stvořitelem, vnímá vesmírnou podstatu jako světlo; neexistuje pro něho žádný rozdíl mezi světelnými paprsky skládajícími vodu a světelnými paprsky skládajícími zemi. Osvobozen od vědomí hmoty, osvobozen od tří rozměrů prostoru a čtvrtého rozměru času přenáší mistr své světelné tělo stejně snadno po paprscích země, vody, ohně nebo vzduchu. Dlouhé soustředění na osvobozující duchovní oko umožňuje jóginovi ničit všechny klamy týkající se hmoty a jejich gravitační hmotnosti; vidí tedy vesmír jako podstatně nediferencovanou masu světla.

„Optické obrazy,“ říká Dr. L. T. Troland z Harvardu, „jsou vystavěny na stejném principu jako obyčejná ‚polotónová‘ rytina; tj. jsou složeny z droboučkých teček nebo čárek příliš malých na to, aby je oko odhalilo... Citlivost sítnice je tak veliká, že zrakový vjem může vytvořit jen několik málo kvant světla správného druhu.“ Dík svému božskému poznání světelných jevů může mistr okamžitě promítnout všudepřítomné atomy světla jako vnímatelné jevy. Konkrétní podoba promítnutí – ať už je to strom, lék, lidské tělo – odpovídá jóginově síle vůle a vizualizace.

Všemohoucnost lidské mysli je každonočně předváděna ve spánkovém vědomí, ve kterém člověk uvolňuje své lpění na egoistických omezeních, která ho denně svírají. Ve spánku se objevují dávno zemřelí přátelé, nejvzdálenější kontinenty, vzkříšené výjevy z dětství. S oním svobodným a ničím nepodmíněným vědomím, které zná ze snových zážitků každý, ukoval si mistr sladěný s Bohem nikdy nepolevující spojení. Bez jakýchkoli osobních motivů a s použitím tvořivé vůle, kterou mu udělil Stvořitel, přeskupuje jógin světelné atomy vesmíru, aby uspokojil upřímnou modlitbu uctívače. K tomuto účelu byl určen člověk ve stvoření – aby vyvstal jako pán *máje*, který zná svou vládu nad vesmírem.

I řekl Bůh: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi.“¹⁵⁰

¹⁴⁹ 1. list Timoteovi 6:15–16.

¹⁵⁰ Genesis 1:26.

V roce 1915, krátce poté, co jsem vstoupil do řádu svámijů, měl jsem vidění prudkých kontrastů. Živě se v něm projevila relativita lidského vědomí; jasně jsem vnímal jednotu Věčného světla za bolestivou dualitou *máje*. Vize se dostavila, když jsem jednou ráno seděl ve svém podkrovním pokojíku v otcově domě na Gurpar Road. Už po měsíce zuřila v Evropě první světová válka; smutně jsem uvažoval o vysokém počtu obětí.

Když jsem zavřel v meditaci oči, bylo mé vědomí náhle přeneseno do těla kapitána jedné válečné lodě. Dunění děl otrásalo vzduchem, když se pobřežní baterie a loď navzájem ostřelovaly. Mohutný granát zasáhl muniční sklad a roztrhl loď. Spolu s několika námořníky, kteří přežili výbuch, jsem skočil do vody.

S bušícím srdcem jsem bezpečně doplaval ke břehu. Ale vtom mě zasáhla do prsou zbloudilá kulka. Se záupněním jsem klesl na zem. Celé tělo jsem měl ochrnuté, ale uvědomoval jsem si, že je mám, jako si je člověk vědom existence zmrtvělé nohy.

„Konečně mě dostihly tajemné kroky Smrti,“ pomyslel jsem si. Už jsem se chystal ponořit se s posledním povzdechem do bezvědomí, když jsem zjistil, že sedím v lotosové pozici ve svém kalkatském pokojíku.

Z očí se mi řinuly hysterické slzy, když jsem se radostně poplácal a štípal do znovunabytého majetku – těla bez díry po kulce v hrudi. Pohupoval jsem se sem a tam a vdechoval jsem a vydechoval, abych se ujistil, že jsem živ. Uprostřed těchto blahopřání sobě samému jsem zjistil, že se mé vědomí opět přeneslo do kapitánovy mrtvolky na zakrváceném pobřeží. Zmocnil se mě naprostý zmatek.

„Pane,“ modlil jsem se, „jsem mrtev nebo živ?“

Celý obraz zalila oslnující záře. Měkká dunivá vibrace se zformovala ve slova:

„Co má život nebo smrt společného se Světlem? Udělal jsem tě k obrazu svého Světla. Relativita života a smrti patří ke kosmickému snu. Pohleď na svou bezesnou bytost! Procitni, mé dítě, procitni!“

Jako stupně v procitání člověka inspiruje Pán vědce, aby v pravou chvíli a na pravém místě odhalovali tajemství jeho tvorby. Mnoho moderních objevů pomáhá lidem chápat vesmír jako rozmanitý výraz jediné síly – světla řízeného božskou inteligencí. Divy filmu, rozhlasu, televize, radaru, fotoelektrického článku, toho vševidícího „elektrického oka“, atomová energie – všechno je založeno na elektromagnetickém jevu světla.

Filmové umění může zobrazit jakýkoli zázrak. Z působivého vizuálního hlediska není pro trikovou fotografii nemožný žádný div. Vidíme, jak průzračné astrální tělo člověka vystupuje z jeho hrubohmotné fyzické podoby, může chodit po vodě, křísit mrtvé, obracet přirozený sled vývoje a tropit různé kousky s časem i prostorem. Fotograf uspořádává světelné obrazy, jak se mu zachce, a dosahuje optických divů, které pravý mistr vytváří se skutečnými světelnými paprsky.

Živoucí obrázky filmu ilustrují mnoho pravd o stvoření. Vesmírný režisér si sám napsal své scénáře a pro podívanou staletí shromáždil obrovský kompars. Z temné kabiny věčnosti promítá svůj tvůrčí paprsek ve filmech jednoho věku za druhým a obrázky dopadají na plátno prostoru. Právě tak, jako se filmové obrázky jeví jako skutečné, ale jsou jenom kombinací světla a stínu, je i vesmírná směs klamná a zdánlivá. Planetární sféry se svými nesčetnými formami života nejsou ničím víc než pro pět smyslů dočasně pravdivými postavami kosmického filmu, který nekonečný tvůrčí paprsek promítá na plátno lidského vědomí.

Diváci v biografu mohou vzhlednout a přesvědčit se, že všechny obrázky na plátně se objevují díky jedinému bezobrazovému paprsku světla. Barvitě vesmírné drama pochází podobně z jediného bílého světla Kosmického zdroje. S nepředstavitelnou důmyslností inscenuje Bůh zábavu pro své lidské děti a dělá z nich ve svém planetárním divadle současně herce i diváky.

Jednoho dne jsem si zašel do biografu, abych se podíval na zpravodajství z evropských bojišť. Na Západě probíhala ještě stále světová válka; zpravodajství zaznamenalo masakr tak realisticky, že jsem odcházel z kina s těžkým srdcem.

„Pane,“ modlil jsem se, „proč dovoluješ tolik utrpení?“

K mému velkému překvapení přišla okamžitě odpověď v podobě vize skutečných evropských bojišť. Hrůzy bitev s mnoha padlými a raněnými daleko překonávaly svou zuřivostí jakékoli zobrazení ve zpravodajství.

„Dívej se pozorně!“ promluvil k mému vnitřnímu vědomí jemný hlas. „Uvidíš, že tyto výjevy, které se nyní odehrávají ve Francii, jsou jenom hrou šerosvitu. Je to kosmický film, stejně reálný i nereálný jako zpravodajství v biografu, které jsi právě viděl – hra ve hře.“

Moje srdce to ještě stále neutěšilo. Božský hlas pokračoval: „Stvoření je jak světlo, tak stín, jinak by nemohl existovat žádný obraz. Dobro a zlo se musí věčně střídat v nadvládě. Kdyby byla na tomto světě neustálá radost, hledal by člověk něco jiného? Bez

utrpení by mu sotva stálo za to vzpomenout si, že opustil svůj věčný domov. Bolest je pobídkou ke vzpomínání. Cestou úniku je moudrost. Tragédie smrti je neskutečná; kdo se nad ní zachvívají, jsou jako hloupý herec, který umírá na scéně hrůzou, když na něho vystřelí slepým nábojem. Moji synové jsou děti světla; nebudou navždy spát v klamu.“

Ačkoli jsem četl popisy *máje* v písmech, nedaly mi tak hluboký vhled, jaký přišel s osobními vizemi a s doprovodnými slovy útěchy. Hodnoty člověka se hluboce změní, když je konečně přesvědčen, že stvoření je jenom obrovský film a že jeho vlastní skutečnost není v něm, nýbrž mimo něho.

Když jsem dopsal tuto kapitolu, usedl jsem v lotosové pozici na lůžko. Můj pokoj byl slabě osvětlen dvěma zastíněnými žárovkami. Zvedl jsem zrak a povšiml jsem si, že strop je poset drobnými, hořčičně zbarvenými světýlky, která se třpytí a chvějí s jasem podobným radiu. Miliardy uzounkých paprsků se jako déšť shlukly do průzračného proudu a tiše se řinuly na mne.

Moje tělo najednou ztratilo hmotnost a proměnilo se v astrální tkáň. Měl jsem pocit letu, když se mé tělo bez váhy, sotva se dotýkajíc lůžka, posouvalo střídavě doleva a doprava. Rozhlédl jsem se po pokoji; nábytek a stěny byly jako předtím, ale drobná masa světla se tak zmnohonásobila, že bylo sotva vidět strop. Užasl jsem.

„To je mechanismus vesmírného filmu,“ promluvil hlas jakoby z nitra světla. „Vrhá své paprsky na bílé plátno tvých prostěradel a vytváří obraz tvého těla. Vidiš? Tvoje podoba není nic víc než světlo!“

Hleděl jsem na své paže a pohyboval jimi sem a tam, a přece jsem necítil jejich váhu. Zachvátila mě extatická radost. Tento kosmický svazek světla, vzkvétající jako mé tělo, zdál se být božskou replikou světelných paprsků linoucích se z projekční kabiny v biografu a objevujících se na plátně jako obrázky.

Dlouho jsem prožíval tento film svého těla ve spoře osvětleném biografu své vlastní ložnice. Ačkoli jsem měl už mnoho vizí, žádná nebyla dosud tak jedinečná. Když moje iluze, že mám pevné tělo, naprosto zmizela a když se prohloubilo mé poznání, že podstatou všech předmětů je světlo, vzhlédl jsem k pulzujícímu proudu živototronů a prosebně řekl:

„Božské Světlo, vsákní, prosím, tento můj pokojný tělesný obraz do sebe, tak jako byl vytažen Elijáš na nebe plamenem.“

Byla to zřejmě nemístná modlitba; paprsek zmizel. Moje tělo získalo opět svou normální váhu a kleslo na lůžko; roj oslnivých

světél na stropě se zatřpytil a pohasl. Zjevně ještě nenastal můj čas k odchodu z tohoto světa.

„Kromě toho,“ pomyslíl jsem si filozoficky, „mohla moje troufalost vyvolat u proroka Elijáše nelibost!“

- B. K. Mitra v „Kalyana-Kalpataru“

Guru a žák. Lesní poustevny byly starodávným sídlem výuky, světské i božské, pro mládež Indie. Zde ctihodný guru, opírajíc se o dřevěné meditační loketní opěrky, uváděl své žáky do vznešených tajů Ducha.

ROZHOVOR SE SVATOU MATKOU

„Ctihodná Matko, v dětství mě pokřtil váš prorocký manžel. Byl guruem mých rodičů i mého vlastního guru Šrí Juktéšvara. Poskytněte mi proto tu výsadu, abych směl vyslechnout několik příhod z vašeho posvátného života.“

Tak jsem oslovil Šrímatí Kášimani, životní družku Láhirího Mahášaje. Ocítl jsem se na krátkou dobu ve Váránasí a splnil jsem svou dávnou touhu navštívit tuto ctihodnou dámu. Přijala mě ve starém sídle Láhirijů ve váránasijské čtvrti Garudéšvara Mahalla laskavě. Ačkoli už byla stará, rozkvétala jako lotos vydávající duchovní vůni. Byla střední postavy se štíhlou šíjí a světlou pletí. Její mateřský obličej změkčovaly veliké zářivé oči.

„Jsi tu vítán, synu. Pojď nahoru!“

Kášimani mě zavedla do malého pokojíku, kde po nějaký čas bydlela se svým manželem. Cítil jsem se poctěn, že smím spatřit svatyni, ve které se nesrovnatelný mistr uvolil hrát lidskou hru manželství. Jemná dáma mi pokynula k polštáři vedle sebe.

„Trvalo to léta, než jsem si uvědomila božskou velikost svého manžela,“ začala. „Jedné noci jsem měla v tomto pokoji živý sen. Nade mnou se vznášeli s nepředstavitelným půvabem nádherní andělé. Byl to tak realistický pohled, že jsem se hned probudila; pokoj halilo podivně oslnivé světlo.“

Můj manžel levitoval v lotosové pozici uprostřed místnosti obklopen anděly, kteří se mu klaněli s rukama sepjatýma v pokorné důstojnosti. Ve svém nesmírném ohromení jsem si byla jista, že ještě sním.

„Ženo,“ řekl Láhirí Mahášaj, „to není sen. Zanech navždy svého spaní!“ Když zvolna sestoupil na podlahu, sklonila jsem se před ním až na zem.

„Mistře,“ volala jsem, „znovu a znovu se před tebou skláním. Odpustíš mi, že jsem tě považovala za svého manžela? Umírám“

hanbou, když si uvědomím, že jsem spala v nevědomosti vedle tebe, který jsi božsky probuzený. Od této noci už nejsi mým manželem, ale mým guruem. Přijmeš tak bezvýznamnou osobu za svého učedníka?’

Mistr se mě něžně dotkl. ‚Vstaň, svatá duše! Jsi přijata.‘ Ukázal na anděly. ‚Pokloň se každému z těchto světců!‘

Když jsem před nimi v pokoře poklekla, zazněly andělské hlasy společně jako sbor z pradávného písma:

‚Jsi požehnána, choti Božského! Buď pozdravena!‘ Sklonili se mi k nohám a jejich průzračné postavy zmizely. Pokoj potměnl.

Můj guru mě vyzval, abych přijala zasvěcení do *krijájógy*.

‚Samozřejmě,‘ odvětila jsem. Je mi líto, že se mi nedostalo jejího požehnání už dávno.‘

‚Čas ještě nebyl zralý,‘ usmál se Láhirí Mahášaj útěšně. ‚Mnoho z tvé karmy jsem ti mlčky pomohl odčinit. Teď jsi ochotna i připravena.‘

Dotkl se mého čela. Objevila se spousta vířícího světla; záře se postupně zformovala v opálově modré duchovní oko ve zlatém orámování a s bílou pěticí hvězdou uprostřed.

‚Pronikni svým vědomím hvězdou do království Nekonečna!‘ V hlase mého guru zazněl nový tón, tichý jako vzdálená hudba.

Na pobřeží mé duše se valila jedna vize za druhou jako příboj oceánu. Panoramatické sféry nakonec splynuly v moře štěstí. Ztrácela jsem se ve stále se vzdouvající blaženosti. Když jsem si po hodinách znovu uvědomila tento svět, sdělil mi mistr techniku *krijájógy*.

Od oné noci už Láhirí Mahášaj nikdy nespal v mém pokoji. Vůbec od té doby nespal. Zůstával v přední místnosti v přízemí ve společnosti svých žáků ve dne i v noci.‘

Vznešená paní se odmlčela. Uvědomil jsem si jedinečnost jejího vztahu k velikému jóginovi a odvážil jsem se požádat ji o další vzpomínky.

‚Jsi nenasytný, synu! Ale povím ti ještě jeden příběh.‘ Plaše se usmála. ‚Přiznám se ti k hříchu, který jsem spáchala proti svému guruovi a manželu. Několik měsíců po svém zasvěcení jsem se cítila opuštěná a zanedbávaná. Jednoho rána přišel Láhirí Mahášaj sem do pokoje pro jakýsi předmět; honem jsem pospíchala za ním. Překonána prudkým zklamáním jsem ho kousavě oslovila:

‚Trávíš všechen čas se svými žáky. Co tvoje zodpovědnost za manželku a děti? Je mi líto, že se nezajímáš o to, jak obstarat pro rodinu víc peněz.‘

Mistr na mne chvíli hleděl a najednou byl pryč. Ohromena a vyděšena jsem uslyšela hlas, který zazníval ze všech částí pokoje:

„Nevidíš, že tu není nic? Jak ti může nic jako já vytvořit bohatství?“

„Gurudží,“ plakala jsem, „prosím tisíckrát o odpuštění! Moje hříšné oči tě nevidí; prosím, zjev se mi ve své svaté podobě!“

„Tady jsem,“ přišla odpověď shora. Vzhlédla jsem a viděla, že se mistr ve vzduchu zhmotnil; jeho hlava se dotýkala stropu. Oči měl jako oslepující plameny. Bez sebe strachem jsem ležela vzlykavě u jeho nohou, když klidně sestoupil na podlahu.

„Ženo,“ řekl, „hledej božské bohatství a ne bezcenné pozemské pozlátko! Až získáš vnitřní pohled, zjistíš, že vždycky přijdou i vnější zásoby.“ Dodal: „Jeden z mých duchovních synů se o tebe postará.“

Slova mého gurma se samozřejmě naplnila; jeden učedník odkázal naší rodině značnou sumu.“

Poděkoval jsem Kášímani za to, že se se mnou podělila o své obdivuhodné zkušenosti.¹⁵¹ Příštího dne jsem se vrátil do jejího domu a měl to potěšení strávit několik hodin ve filozofické diskusi s Tinkurim a Dukurim Láhirijovými. Tito dva svatí synové velkého jógina kráčeli v jeho ideových šlápějích. Oba byli světlí, vysocí, statní a s hustým plnovousem, měkkým hlasem a způsoby staromódního půvabu.

Jeho manželka nebyla jedinou žačkou Láhirího Mahášaje; měl stovky dalších včetně mé matky. Jedna z nich jednou požádala gurma o jeho fotografii. Dal jí ji, ale poznamenal: „Považuješ-li to za ochranu, buď; ale jinak je to jenom obrázek.“

O pár dní později studovaly tato žena a snacha Láhirího Mahášaje *Bhagavadgítu* u stolu, nad nímž visela guruova fotografie, když propukla s velkou zuřivostí elektrická bouře.

„Láhirí Mahášaji, ochraň nás!“ Obě ženy se poklonily obrázku. Blesk udeřil do knihy, kterou četly, ale obě ženy zůstaly nezraněny.

„Měla jsem pocit, jako bych měla kolem sebe plát ledu, který odvrátil palčivý žár,“ prohlásila žačka.

Láhirí Mahášaj vykonal dva zázraky ve spojení se svou žačkou Abhajou. Ona i její manžel, kalkatský advokát, se jednou vypravili do Váránasí navštívit gurma. Jejich vůz zdržela hustá doprava; když dorazili na Háorské nádraží, slyšeli, jak vlak do Váránasí píská k odjezdu.

Abhaja zůstala klidně stát u pokladny s jízdenkami.

¹⁵¹ Ctihodná matka zemřela ve Váránasí v roce 1930.

„Láhirí Mahášaji, prosím vás, zastavte ten vlak!“ modlila se mlčky. „Nesnesla bych tu bolest, kdybych musela čekat další den, až vás uvidím.“

Kola supějícího vlaku se dále otáčela, ale vlak se vůbec nehýbal. Strojvůdce a cestující vystoupili, aby se podívali, co se to stalo. Jeden anglický průvodčí přistoupil k Abhaji a jejímu manželovi. Proti všem zvyklostem jim nabídl své služby.

„Bábu,“ řekl, „dejte mi peníze; koupím vám jízdenky a vy si zatím nastupte!“

Sotva se dvojice usadila a dostala své jízdenky, vlak se dal zvolna do pohybu. V panice do něho naskákali strojvůdce i pasažéři; nevěděli, proč předtím zůstal stát, ani proč se teď rozjel.

Když dorazili do domu Láhirího Mahášaje ve Váránasí, Abhaja se mlčky sklonila před mistrem až k zemi a pokoušela se dotknout jeho nohou.

„Vzpamatuj se, Abhajo,“ poznamenal. „Co ty se mě natrápíš! Jako bys nemohla přijet příštím vlakem!“

Abhaja navštívila Láhirího Mahášaje opět při další památné příležitosti. Tentokrát chtěla, aby zasáhl – ne kvůli vlaku, ale kvůli čápovi.

„Prosím vás, požehnejte mi, aby moje deváté dítě zůstalo naživu,“ prosila ho. „Už jsem porodila osm dětí a všechny po narození umřely.“

Mistr se s porozuměním usmál. „Tvoje další dítě bude žít. Ale drž se pečlivě mých rad! Dítě, děvče, se narodí v noci. Postarej se, aby olejová lampa svítila až do úsvitu. Nesmíš usnout a nechat lampu dohořet.“

Abhaji se narodila dceruška, a to v noci, přesně jak předpověděl vševědoucí guru. Matka přikázala své ošetřovatelce, aby udržovala lampu naplněnou olejem. Obě ženy bděly až do časných ranních hodin, ale nakonec usnuly. Lampa málem dohořela; pláminek už jen slabě blikal.

Závora na dveřích ložnice se odsunula a dveře se prudce otevřely. Polekané ženy se probudily. Jejich užaslé oči spatřily postavu Láhirího Mahášaje.

„Dej pozor, Abhajo, světlo skoro vyhaslo!“ Ukázal na lampu, kterou ošetřovatelka honem dolila. Sotva se znovu jasně rozhořela, mistr zmizel. Dveře se zabouchly a západka se bez viditelného zásahu zavřela.

Abhajino deváté dítě přežilo; žilo ještě v roce 1935, kdy jsem se na ně vyptával.

Jeden z učedníků Láhirího Mahášaje, ctihodný Kálikumár Ráj, mi vyprávěl mnoho fascinujících podrobností ze svého života s mistrem.

„Byl jsem často hostem v jeho váranasijském domově a zůstával jsem celý týden,“ řekl mi Ráj. „Viděl jsem, jak v tichu noci přichází mnoho svatých postav, *danda-svámijů*,¹⁵² usednout guruovi k nohám. Někdy se pouštěli do diskuse o meditačních a filozofických otázkách. Za úsvitu vznešení hosté odcházeli. Při svých návštěvách jsem zjistil, že Láhirí Mahášaj ani jednou neulehne ke spánku.

V raných dobách svého spojení s mistrem jsem se musel vyrovnávat s odporem svého zaměstnavatele,“ pokračoval Ráj. „Byl to materialista, ‚Nechci mít mezi svým personálem náboženské fanatiky,‘ vrčel. ‚Jestli se někdy setkám s tím vaším šarlatánským guruem, povím mu něco, na co tak hned nezapomene.‘

Ani tyto hrozby nepřerušily můj pravidelný program; skoro každý večer jsem strávil v guruově přítomnosti. Jednou mě zaměstnavatel sledoval a hrubě vrazil do přijímací místnosti. Nepochybně se chystal pronést zdrcující poznámky, jak sliboval. Sotva se posadil, oslovil Láhirí Mahášaj skupinu asi dvanácti žáků:

„Chcete vidět obrázek?“

Když jsme přikývli, vyzval nás, abychom v místnosti zatemnili. ‚Posaďte se jeden za druhým do kruhu,‘ řekl, ‚a zakryjte muži před sebou rukama oči!‘

Nepřekvapilo mě, že mistrova pokynu poslechl, ač neochotně, i můj zaměstnavatel. Za několik minut se nás Láhirí Mahášaj zeptal, co vidíme.

„Je to nějaká krásná žena, pane,“ odpověděl jsem. ‚Má na sobě *sári* s červeným lemováním a stojí u nějakého stromu.‘ Všichni ostatní popsali obraz stejně. Mistr se obrátil na mého zaměstnavatele: ‚Poznáváte tu ženu?‘

„Ano.‘ Muž zjevně zápolil s city, které byly jeho povaze cizí. ‚Pošetile jsem na ni vynakládal peníze, ačkoli mám dobrou manželku. Stydím se za důvody, které mě sem přivedly. Opuštěte mi a přijmete mě za svého žáka?‘

„Jestli povedete po šest měsíců mravný život, přijmu vás.‘ A mistr dodal záhadně: ‚Jinak vás už nebudu muset zasvěcovat.‘

Po tři měsíce odolával můj zaměstnavatel pokušení; potom se začal znovu stýkat s tou ženou. O dva měsíce později zemřel. Teprve tehdy jsem pochopil guruovo zahalené proroctví o nepravděpodobnosti zasvěcení toho člověka.“

¹⁵² *Dandu*, hůl, symbolizující páteř, nosí rituálně mniši některých řádů.

Láhíri Mahášaj měl velmi slavného přítele, Svámího Trailangu, o němž se říkalo, že je mu tři sta let. Oba jóginí spolu často sedávali v meditaci. Trailangova proslulost je tak veliká, že jenom málokterý hinduista tvrdí, že různé historky o jeho ohromujících zázracích nemohou být pravdivé. Kdyby se vrátil na zem Kristus, procházel se ulicemi New Yorku a prokazoval své božské schopnosti, vzbudilo by to stejné vzrušení, jako když před desítkami lety kráčel přeplněnými uličkami Váránasí Trailanga.

Při mnoha příležitostech viděli svámího vypít ten nejvražednější jed bez jakýchkoli následků. Tisíce lidí, včetně několika, kteří jsou dodnes naživu, spatřili Trailangu, jak se vznáší na Ganze. Celé dny sedával na hladině nebo zůstával po dlouhá období ukryt pod vodou. Běžným zjevem na váránasijských ghátech bylo svámíjovo nehybné tělo na rozpálených kamenných deskách, plně vystavené nelítostnému indickému slunci. Těmito výkony se Trailanga snažil poučit lidi, že jóginův život není závislý na kyslíku nebo na normálních podmínkách. Ať už byl nad vodou nebo pod ní, či ať už bylo jeho tělo vystaveno prudkým slunečním paprskům, dokazoval mistr, že žije z božského vědomí – smrt se ho nemohla dotknout.

Přítom byl jógin veliký nejen duchovně, ale i fyzicky. Vážil přes sto padesát kilogramů – půl kila za každý rok svého života! Protože jedl velice zřídka, bylo to ještě tajemnější. Mistr však snadno ignoruje všechna obvyklá zdravotní pravidla, když si to z nějakého zvláštního důvodu, známého často jedině jemu, přeje. Velcí světci, kteří procitli z vesmírného snu *máje* a uvědomili si, že tento svět je jenom myšlenkou Božské mysli, mohou si se svým tělem dělat, co se jim zlíbí; vědí, že je to pouze ovladatelná forma zhuštěné či zmrzlé energie. Přírodovědci už dnes chápou, že hmota není nic jiného než zmrazená energie, ale plně osvícení mistři přešli už dávno v oblasti ovládnutí hmoty od teorie k praxi.

Trailanga zůstával stále docela nahý. Utrápená váránasijská policie ho považovala za jakési záhadné problémové dítě. Přirozený svámí si jako Adam v rajske zahradě vůbec neuvědomoval svoji nahotu. Policie si ji však uvědomovala a neobřadně ho uvěznila. Následoval všeobecný zmatek; Trailangovo tělo bylo brzy vidět v celé své mohutnosti na střeše věznice. Jeho bezpečně zamčená cela neposkytla žádný klíč k vysvětlení, jak z ní utekl.

Muži zákona vykonali svou povinnost ještě jednou. Tentokrát postavili svámímu před celu stráž. Moc znovu kapitulovala před právem. Brzy se už Trailanga opět nenuceně procházel po střeše.

Spravedlnost je slepá; přelstěná policie se rozhodla následovat jejího příkladu.

Velký jógin zachovával zpravidla mlčení.¹⁵³ Navzdory svému kulatému obličejí a mohutnému sudovitému břichu jedl jenom příležitostně. Po týdnech bez potravy ukončil půst hrnci sraženého mléka, které mu nabídli jeho ctitelé. Jeden skeptik se jednou rozhodl odhalit Trailangu jako šarlatána. Postavil před svámího velký kbelík vápna, jakým se bílí stěny.

„Mistře,“ řekl materialista s předstíranou uctivostí, „přinesl jsem vám sražené mléko. Prosím, vypijte ho!“

Trailanga vyprázdnil bez váhání celou nádobu s pálivým vápnem do poslední kapky. Za pár minut padl zloduch v agonii k zemi.

„Pomoc, svámí, pomoc!“ naříkal. „Hořím! Odpusťte mi tu zlomyslnou zkoušku!“

Veliký jógin přerušil své obvyklé mlčení. „Ty posměváčku,“ řekl, „neuvědomil sis, když jsi mi nabídl jed, že můj život je zajedno s tvým. Nebýt toho, že v mém žaludku je stejně jako v každém atomu svého stvoření přítomen Bůh, bylo by mě to vápno zabilo. Když už teď znáš božský smysl bumerangu, nikdy už nikomu neprováděj takové kousky!“

Napravený hříšník se odpotácel, vyléčen Trailangovými slovy.

Automatická náprava bezpráví, často nečekaná jako v případě Trailangy a jeho rádoby vraha, usmiřuje naše unáhlené rozhořčení nad lidskou nespravedlností. „Mně patří pomsta, já odplatím, praví Pán.“¹⁵⁴ K čemu jsou omezené lidské možnosti? Vesmír spřádá patřičnou odplatu. Hloupé mozky znevažují možnosti božské spravedlnosti, vševědoucnosti, nesmrtelnosti. „Samé vymyšlené dohady písem!“ Toto necitlivé stanovisko, neznající úctu k vesmírné podívané, vyvolává řadu událostí, které přinášejí probuzení.

O všemohoucnosti duchovního zákona se zmínil i Kristus při svém triumfálním vstupu do Jeruzaléma. Když učedníci a zástupy radostně volali „Na nebi pokoj a sláva na výsostech,“ stěžovali si jistí farizejové na nedůstojnou podívanou. „Mistře,“ protestovali, „napomeň své učedníky!“

„Pravím vám,“ odvětil Ježíš, „budou-li oni mlčet, bude volat kamení.“¹⁵⁵

¹⁵³ Byl *muni*, mnich, který dodržuje *maumu*, duchovní mlčení. Sanskrtský kmen *muni* je příbuzný s řeckým *monos*, „sám, jediný“, ze kterého jsou odvozena anglická slova *monk* (mnich), *monism* (monismus) atd.

¹⁵⁴ List Římanům 12:19.

¹⁵⁵ Lukáš 19:37–40.

Tímto pokáráním farizejů zdůraznil Kristus, že Boží spravedlnost není žádná obrazná abstrakce a že člověk míru, i kdyby mu vyrvali jazyk, nalezne řeč a obranu v základech stvoření, v samém vesmírném řádu.

„Chtěli byste umlčet muže míru?“ říkal tím Ježíš. „Stejně tak byste mohli doufat, že udusíte hlas Boha, jehož kamení pěje jeho slávu a jeho všudepřítomnost. Požadujete, aby lidé neslavili k počtě míru na nebi, ale aby se shromažďovali v zástupech, jen aby volali po válce na zemi? Pak buďte připraveni, farizejové, převrátit základy světa; protože nejen sám člověk, ale i kamení či země a voda a oheň a vzduch povstanou proti vám a vydají svědectví o Jím nařízeném souladu.“

Kristovi podobný světec Trailanga jednou udělil milost i mému *sedžomámovi* (strýci z matčiny strany). Jednou ráno uviděl strýc mistra uprostřed zástupu jeho ctitelů na jednom *ghátu* ve Váránasí. Podařilo se mu protlačit se až k Trailangovi a pokorně se dotknout jeho nohou. Strýc uvažl, když zjistil, že je vyléčen ze své bolestivé chronické nemoci.¹⁵⁶

Jediným známým žijícím učedníkem velkého jógina je žena, Šankarí Majdžu. Tato dcera jednoho z Trailangových žáků se cvičila pod vedením svámího už od raného dětství. Čtyřicet let žila v různých osamělých himálajských jeskyních v blízkosti Badrínáthu, Kédarnáthu, Amarnáthu a Pašupatináthu. *Brahmačárini* (asketka), narozená roku 1826, má dnes hodně přes sto let. Její zjev však neprozrazuje její stáří; uchovala si černé vlasy, zářivé zuby a ohromující energii. Jednou za několik let vyjde ze své samoty, aby se zúčastnila periodických *mél* čili náboženských slavností.

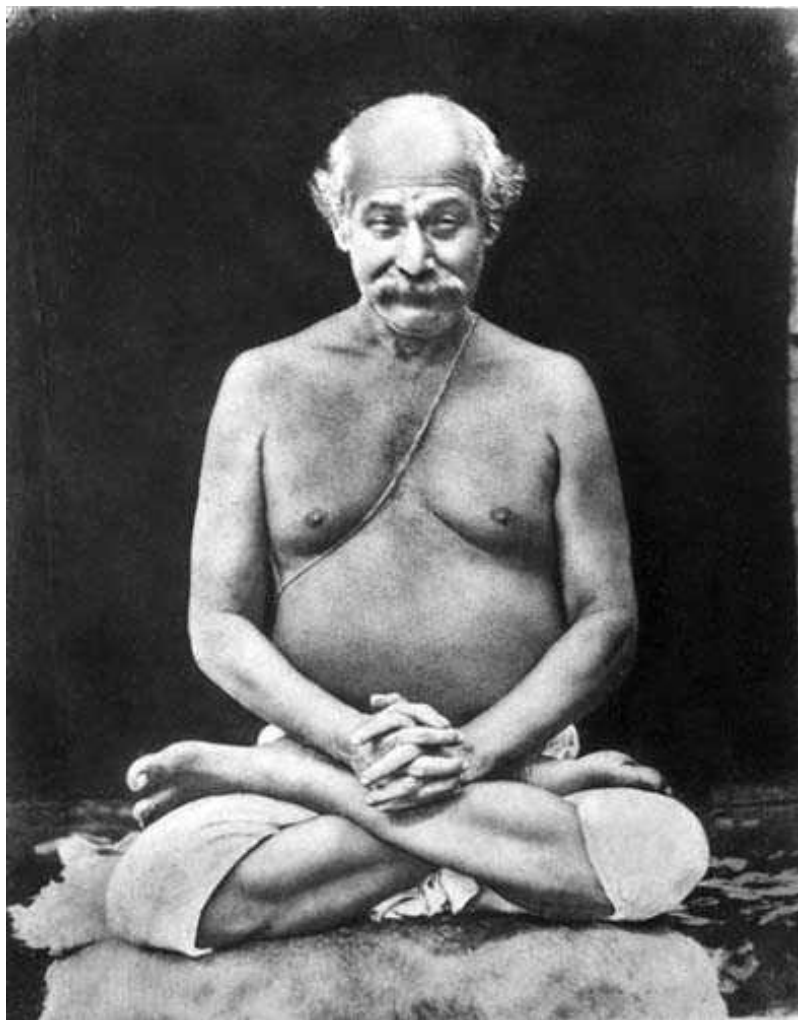
Tato světice často navštěvovala Láhirího Mahášaje. Vyprávěla, že když jednou seděla v Bárákpuru u Kalkaty po boku Láhirího Mahášaje, vstoupil klidně do místnosti jeho veliký guru Bábádží a s oběma rozmlouval.

Při jedné příležitosti přerušil její mistr Trailanga své obvyklé mlčení a velmi výrazně veřejně uctil Láhirího Mahášaje. Jeden váránasijský žák měl proti tomu námitky.

Řekl: „Pane, proč prokazujete vy, svámí, který se vzdal života, takovou úctu hospodáři?“

¹⁵⁶ Život Trailangy a jiných velkých mistrů nám připomene Ježíšova slova: „Ty, kdo uvěří, budou provázet tato znamení: Ve jménu mém (kristovském vědomí) budou vyhánět démony a mluvit novými jazyky; budou brát hady do ruky, a vypijí-li něco smrtícího, nic se jim nestane; na choré budou vkládat ruce a uzdraví je.“ Marek 16:17–18.

„Můj synu,“ odpověděl Trailanga, „Láhirí Mahášaj je jako božské kotě, zůstávající tam, kam je umístila Vesmírná Matka. Hraje poslušně roli světského člověka, ale přitom získal ono dokonalé sebeuvědomění, pro které jsem se já vzdal i svého bederního pásu.“

Láhirí Mahášaj, žák Bábádžího a guru Šrí Juktéšvara.

JAK BYL RÁMA VZKŘÍŠEN Z MRTVÝCH

„Byl nemocen jeden člověk, Lazar... Když to Ježíš slyšel, řekl: ‚Ta nemoc není k smrti, ale k slávě Boží, aby Syn Boží byl skrze ni oslaven.‘“¹⁵⁷

Jednoho slunného rána vykládal Šrí Juktéšvar na balkoně svého šrírámpurského ášramu křesťanské Písmo. Vedle několika jiných mistrových žáků jsem byl přítomen i já se skupinkou svých studentů z Ráňčí.

„V této pasáži se Ježíš nazývá Synem Božím. Ačkoli byl skutečně spojen s Bohem, jeho slova tu mají hlubší neosobní smysl,“ vysvětloval guru. „Syn Boží je Kristus nebo Boží vědomí v člověku. Žádný *smrtelník* nemůže Boha oslavit. Jediná pocta, kterou může člověk prokázat svému Stvořiteli, je hledat ho; člověk nemůže oslavovat Abstrakci, kterou nezná. ‚Sláva‘ čili svatozář kolem hlavy světce je symbolickým svědectvím o jeho *schopnosti* prokazovat Bohu poctu.“

Šrí Juktéšvar pokračoval v předcítání kouzelného příběhu o Lazarově vzkříšení. Na závěr upadl mistr s otevřenou svatou knihou na koleně do hlubokého mlčení.

„Také se mi dostalo té výsady, že jsem mohl být svědkem podobného zázraku,“ promluvil guru konečně se slavnostním zanícením. „Jednoho z mých přátel vzkřísil z mrtvých Láhirí Mahášaj.“

Chlapci po mém boku se zaujatě rozzářili. I ve mně zůstalo ještě dost z chlapce, abych si vychutnal nejen filozofii, ale i každý příběh, který jsem přiměl Šrí Juktéšvara vyprávět o jeho podivuhodných zážitcích s jeho guruem.

„Můj přítel Ráma a já jsme byli nerozluční,“ začal mistr. „Protože byl plachý a uzavřený, navštěvoval našeho gurua Láhirího Mahášaje jen v hodinách půlnoci a svítání, kdy tam nebyl zástup žáků jako ve

¹⁵⁷ Jan 11:1–4.

dne. Jako Rámův nejbližší přítel jsem sloužil jako duchovní ventil, kterým vypouštěl bohatství svých duchovních dojmů. Nacházel jsem v jeho společnosti inspiraci.“ Tvář mého guru ve vzpomínkách změkla.

„Najednou byl Ráma vystaven tvrdé zkoušce,“ pokračoval Šrí Juktéšvar. „Nakazil se asijskou cholerou. Protože náš mistr neměl v případě vážné nemoci nikdy námitky proti lékařům, zavolali k Rámovi dva specialisty. Uprostřed horečného návalu práce s ošetřováním pacienta jsem se úpěnlivě modlil k Láhirimu Mahášajovi o pomoc. Spěchal jsem do jeho domu a se vzlyky mu všechno vypověděl.

„U Rámy jsou doktoři. Bude v pořádku,“ usmál se guru pokojně.

Vrátil jsem se s klidným srdcem k přítelovu lůžku, jen abych zjistil, že je v posledním tažení.

„Nemůže vydržet víc než hodinu nebo dvě,“ řekl mi jeden z doktorů s gestem beznaděje. Znovu jsem pospíchal za Láhirím Mahášajem.

„Doktoři jsou svědomití lidé. Jsem si jist, že Ráma bude v pořádku,“ propustil mě mistr bezstarostně.

U Rámy jsem zjistil, že oba lékaři už odešli. Jeden z nich mi nechal vzkaz: „Dělali jsme, co jsme mohli, ale jeho případ je beznadějný.“

Přítel byl opravdu obrazem umírajícího. Nechápal jsem, jak by se mohla slova Láhirího Mahášaje nesplnit, ale pohled na to, jak z Rámy rychle vyprchává život, mi vnukal myšlenku: „Už je po všem!“ Zmítal jsem se na vlnách víry a pochybností a obsluhoval jsem přítele, jak to jen šlo. Probral se a vykřikl:

„Juktéšvare, běž za mistrem a pověz mu, že je se mnou konec. Požádej ho, aby před posledními obřady požehnal mému tělu.“ S těmito slovy si Ráma těžce povzdychl a vydechl naposledy.¹⁵⁸

Hodinu jsem plakal nad milovaným přítelem. Vždycky měl rád klid a teď dosáhl naprosté nehybnosti smrti. Přišel jiný učedník; požádal jsem ho, aby zůstal v domě, dokud se nevrátím. Napolo omámen jsem se vlekl zpátky ke guruovi.

„Jak je Rámovi teď?“ Jeho tvář byla zbrzděna úsměvem.

„Uvidíte brzy, pane, jak mu je,“ vyhrkl jsem v návalu citu. „Za pár hodin uvidíte jeho tělo, než je odnesou na žároviště.“ Zhroutil jsem se a otevřeně naříkal.

¹⁵⁸ Oběti cholery mluví často logicky a jsou při plném vědomí až do okamžiku smrti.

„Ovládej se, Juktéšvare! Klidně si sedni a medituji!“ Guru se uchýlil do *samádhi*. Odpoledne a noc minuly v nepřerušném mlčení; marně jsem se namáhal znovu nabýt vnitřního klidu.

Za svítání se na mne Láhirí Mahášaj útěšně podíval. „Vidím, že jsi se ještě pořád neuklidnil. Proč jsi mi včera neřekl, že ode mne očekáváš pro Rámu nějakou hmatatelnou pomoc v podobě nějakého léku?“ Mistr ukázal na lampu ve tvaru poháru; byl v ní obyčejný ricinový olej. „Naber z té lampy do lahvičky a kápní Rámovi do úst sedm kapek!“

„Pane,“ odporoval jsem, „je už od včerejšího poledne mrtvý. K čemu mu teď bude olej?“

„Nestarej se a udělej, co ti povídám.“ Veselá nálada Láhirího Mahášaje byla nepochopitelná; ještě pořád jsem se zmítal v neutišitelné agonii zármutku. Nabral jsem z lampy malinko oleje a odešel jsem do Rámova domu.

Příteľovo tělo jsem našel ztuhlé ve smrtelné strnulosti. Nevšímal jsem si jeho hrozného stavu, pravým prstem jsem mu rozevřel rty a podařilo se mi vpravit mu olej levou rukou a s pomocí zátky kapku za kapkou přes zaťaté zuby.

Když se jeho vychladlých rtů dotkla sedmá kapka, Ráma se prudce otřásl. Svaly se mu chvěly od hlavy až k patě; udiveně se posadil.

„Viděl jsem v záblesku světla Láhirího Mahášaje,“ zvolal. „Zářil jako slunce. Vstaň a nech toho spaní! poručil mi. A přijď s Juktéšvarem za mnou!“

Sotva jsem věřil vlastním očím, když se Ráma sám oblékl a měl po osudné nemoci dostatek sil, aby šel do guruova domu. Tam se vrhl se slzami vděčnosti Láhirímu Mahášajovi k nohám.

Mistr byl bez sebe rozjařeností. Čtverácky na mne zamrkal.

„Juktéšvare,“ řekl, „určitě už od teďka nikdy nezapomeneš nosit s sebou lahvičku s ricinovým olejem. Kdykoli uvidíš nějakou mrtvolu, prostě použiješ olej. Vždyť sedm kapek oleje z lampy musí na Jamovu¹⁵⁹ moc stačit!“

„Vy se mi posmíváte, gurudží. Nechápu to; prosím vás, ukažte mi, v čem jsem chyboval.“

„Dvakrát jsem ti řekl, že Ráma bude v pořádku; ale tys mi docela neuvěřil,“ vysvětloval Láhirí Mahášaj. „Nemyslel jsem tím, že ho dokážou vyléčit doktoři; jenom jsem poznamenal, že o něho pečují. Mezi těmito dvěma tvrzeními nebyl kauzální vztah. Nechtěl jsem se

¹⁵⁹ Bůh smrti.

plést lékařům do práce; taky se musí žít.‘ A hlasem, ve kterém zaznívala radost, dodal: ‚Věz vždycky, že nevyčerpatelný Paramátman¹⁶⁰ může vyléčit každého, ať už je u něho doktor nebo ne.‘

‚Vidím už svůj omyl,‘ přiznal jsem kajicně. ‚Teď už vím, že vaše prosté slovo zavazuje celý vesmír.‘ “

Když Šrí Juktéšvar dovyprávěl tu úžasnou historku, jeden z ohromených posluchačů se odvážil otázky, která byla u dítěte dvojnásob pochopitelná:

„Proč použil váš guru zrovna ricinový olej, pane?“

„Dítě, ten olej neměl žádný význam kromě toho, že jsem očekával něco hmotného, a Láhirí Mahášaj si vybral olej, který byl po ruce, jako předmětný symbol ke vzbuzení mé větší víry. Mistr nechal Rámu umřít, protože jsem částečně zapochyboval. Ale božský guru věděl, že když už řekl, že Ráma bude v pořádku, musí se vyléčit, i když bude muset vzkřísit Rámu ze smrti, která je obvykle definitivní.“

Šrí Juktéšvar rozpustil skupinku a pokynul mi na sedátko s pokrývkou u svých nohou.

„Jógánando,“ řekl s neobvyklou vážností, „byl jsi od narození obklopen přímými žáky Láhirího Mahášaje. Veliký mistr prožil svůj ušlechtilý život v částečné uzavřenosti a vytrvale odmítal, aby jeho stoupenci vytvořili kolem jeho učení nějakou organizaci. Pronesl však významnou předpověď.“

‚Asi padesát let po mém odchodu,‘ řekl, ‚napiše někdo kvůli zájmu o jógu, který projeví Západ, o mém životě. Jógické poselství oblétné zeměkouli a pomůže vytvořit lidské bratrství, které pramení z přímého vnímání Jediného Otce.‘

Můj synu Jógánando,“ pokračoval Šrí Juktéšvar, „musíš sehrát v šíření tohoto poselství a ve vyličení onoho posvátného života svoji úlohu.“

Padesát let od smrti Láhirího Mahášaje roku 1895 vyvrcholilo v roce 1945, kdy jsem dokončil tuto knihu. Ohromuje mě i shoda v tom, že rok 1945 přinesl také nový věk – éru revoluční atomové energie. Všechny rozumné myslí se jako nikdy předtím stáčeji k naléhavému problému míru a bratrství, aby pokračující používání fyzické síly nezlikvidovalo spolu s nimi i všechny lidi.

I kdyby lidské pokolení a jeho díla zanikla časem nebo bombou beze stopy, slunce se neodchýlí od své dráhy; a hvězdy budou nadále

¹⁶⁰ Doslova Nejvyšší duše.

bdít. Kosmický zákon nelze zarazit ani změnit a člověk by udělal dobře, kdyby se s ním uvedl v soulad. Jestliže je proti síle vesmír, jestliže slunce neválčí s hvězdami, ale v příslušnou dobu jim přenechává jejich podíl na vládě, k čemu je nám vystrčená pěst? Může z ní vzejít nějaký mír? Zbraní vesmírných svalů není krutost, nýbrž dobrá vůle; v míru pozná lidstvo nekonečné plody vítězství, sladší než ovoce vypěstované z půdy zbrocené krví.

Učinná Společnost národů bude přirozenou, bezejmennou společností lidských srdcí. Široké sympatie a rozlišující vhled, nutné pro léčení pozemských útrap, nemohou pramenit z pouhého intelektuálního respektování rozdílů mezi lidmi, nýbrž z poznání jediné jednoty lidí – jejich spřízněnosti s Bohem. Kéz se jóga, věda o osobním styku s božstvím, rozšíří včas ke všem lidem ve všech zemích, aby mohl být uskutečněn nejvyšší ideál světa – mír skrze bratrství.

Ačkoli indická kultura je starší než jiné, jen málokterý historik si povšiml toho, že národní přežití Indie není rozhodně náhoda, nýbrž logická složka oddanosti věčným pravdám, které Indie nabízela prostřednictvím svých nejlepších mužů v každé generaci. Pouhou kontinuitou své existence, svou nepomíjivostí po celé věky – mohou zaprášení učenci po pravdě říci, kolik jich bylo? – dala Indie ze všech národů, které kdy vyzvaly na souboj čas, tu nejdůstojnější odpověď.

Biblický příběh o Abrahamově prosbě,¹⁶¹ aby Pán ušetřil Sodomu, najde-li se v ní deset spravedlivých, a Boží odpověď „Nezahladím ji kvůli deseti,“ nabývá nový smysl ve světle toho, že Indie unikla zapomenutí Babylonu, Egypta a jiných mocných národů, které byly kdysi jejími současníky. Odpověď Páně jasně ukazuje, že země nežije svými materiálními výdobytky, ale ve svých lidských mistrovských dílech.

Nechť zazní v tomto dvacátém století, za pouhou polovinu už dvakrát vykoupaném v krvi: Žádný národ, schopný zplodit deset mužů, velikých v očích Neúplatného Soudce, nepozná záhubu! S tímto přesvědčením ukázala se Indie hodna i proti tisícovým úskokům času. Její půdu obohatili v každém století sebeuvědomělí mistři; vyvstali moderní, Kristu podobní mudrci jako Láhirí Mahášaj a jeho učedník Šrí Juktéšvar, aby prohlásili, že pro štěstí člověka i pro dlouhověkost národa je jógická věda důležitější než jakýkoli materiální pokrok.

¹⁶¹ Genesis 18:23–32.

V tisku se zatím objevily jen velmi skrovné informace o životě Láhirího Mahášaje a jeho univerzálním učení. Po tři desetiletí jsem se setkával v Indii, Americe i Evropě s hlubokým a upřímným zájmem o jeho poselství osvobozující jógy; nyní je na Západě, kde se o životech velkých moderních jóginů ví velmi málo, zapotřebí písemného vyličení mistrova života.

O guruově životě byly zatím v angličtině napsány jenom jedna nebo dvě malé brožurky. V roce 1941 vyšla v bengálštině jediná biografie *Šrí*¹⁶² *Šrí Šjámáčaran Láhirí Mahášaj*. Napsal ji můj žák Svámí Satjánanda, který byl po mnoho let *áčárjou* (duchovním instruktorem) v naší *vidjálaji* v Ráňčí. Přeložil jsem z jeho knihy několik pasáží a zařazuji je do této kapitoly věnované Láhirimu Mahášajovi:

Láhirí Mahášaj se narodil 30. září 1828 ve zbožné bráhmanské rodině s prastarým rodokmenem. Jeho rodištěm byla vesnice Ghúrní v nadijském okrese nedaleko Krišnanagaru v Bengálsku. Byl nejmladším synem Muktakáší, druhé manželky Gaurmohana Láhirího. (Jeho první žena mu porodila tři syny a na pouti zemřela.) Chlapecova matka zesnula už v jeho dětství; je o ní známo jen málo s výjimkou významné skutečnosti, že byla zanícenou uctívačkou Pána Šivy, kterého písma označují za „Krále jóginů“.¹⁶³

Jako chlapec, který dostal jméno Šjámáčaran, strávil Láhirí raná léta v rodovém domově v Nadiji. Ve věku tří nebo čtyř let byl často vídán, jak sedí v jóginské pozici s celým tělem s výjimkou hlavy zakrytým pískem.

Statek Láhirijů byl zničen v zimě 1833, kdy blízká řeka Džalangí změnila řečiště a zmizela ve vodách Gangy. Jeden ze Šivových chrámů založený Láhiriji zatopila spolu s rodinným domem voda. Jeden uctívač zachránil z rozbourěných vln kamenou sochu Šivy a umístil ji v novém chrámu, dnes známém jako Ghúrníjské Šivovo sídlo.

Gaurmohan Láhirí a jeho rodina opustili Nadiji a usadili se ve Váránasí, kde otec ihned postavil Šivovi chrám. Vedl svou domácnost v duchu védské kázně, s pravidelným dodržováním bohoslužeb,

¹⁶² *Šrí*, předpona značící „svatý“, se připojuje (zpravidla dvakrát nebo třikrát) ke jménům velkých učitelů.

¹⁶³ Jeden z božské trojice – Brahma, Višnu, Šiva – jejímž vesmírným dílem je stvoření, uchovávání a zničení se znovuobnovou. Šiva, představovaný v mytologii jako Pán asketů, se objevuje ve vizích svým vyznavačům v různých aspektech, například jako asketa Mahádéva nebo Natarádža, Kosmický tanečník.

skutky dobročinnosti a studiem písem. Byl však spravedlivý a nezaujatý a nepřehlížel ani blahodárny proud moderních myšlenek.

Jako chlapec se Láhirí učil ve Váránasí hindsky a urdsky. Navštěvoval školu, kterou vedl Džajnarájan Ghošál, a získal tu znalost sanskrtu, bengálštiny, francouzštiny a angličtiny. Jako mladý jógin se věnoval důkladnému studiu véd a dychtivě poslouchal diskuse učených bráhmanů včetně maráthského pandita Nágbhatty o písmu.

Šjámáčaran byl laskavý, jemný a odvážný mladík, milovaný všemi svými společníky. Měl dobře stavěné, silné tělo a vynikal v plavání a v mnoha obratných činnostech.

V roce 1846 byl Šjámáčaran Láhirí oženěn se Šrímatí Kášimani, dcerou Šrí Debnarájana Sanjála. Kášimani, vzorná indická hospodyně, plnila s radostnou myslí své domácí úkoly a tradiční povinnost sloužit hostům a chudým. Svazek byl požehnán dvěma syny, Tinkurim a Dukurim.

Ve věku 23 let, v roce 1851, přijal Láhirí Mahášaj místo účetního v odboru vojenského stavitelství anglické vlády. Za dobu své služby byl mnohokrát povýšen. Nebyl tedy jen mistrem v Božích očích, ale i úspěšným hercem v malém lidském dramatu, ve kterém hrál roli úředníka, která mu byla ve světě svěřena.

Jak se vojenské oddělení stěhovalo, byl i Láhirí Mahášaj překládán do Gázípuru, Mirzápuru, Dánapuru, Nainítalu, Váránasí a jiných měst. Po smrti svého otce převzal plnou zodpovědnost za rodinu, pro kterou zakoupil klidnou rezidenci ve čtvrti Garuděšvar Mahalla ve Váránasí.

Ve svých třiatřiceti letech spatřil Láhirí Mahášaj naplnění účelu, pro který se reinkaroval na zemi. Oheň, dlouho doutnající pod úkrytem popela, nalezl příležitost vypuknout plamenem. Božský výnos spočívající mimo dohled lidských bytostí tajemně pracuje, aby přivedl všechno v pravý čas k vnějšímu projevu. Setkal se v blízkosti Ráníkhétu se svým velkým guruem Bábádžim, který ho zasvětil do *krijájógy*.

Nebyla to šťastná událost jenom pro něho, nýbrž pro celý lidský rod, z něhož se mnohým dostalo později té výsady, že mohli přijmout dar *krije* probouzející duši. Ztracený, nadlouho zmizelý nejvyšší druh jógy spatřil opět světlo světa. Mnoho duchovně žíznicích mužů a žen si našlo časem cestu k chladivým vodám *krijájógy*. Jako v hinduistické legendě, kde Matka Ganga nabídne svůj božský doušek vyprahlému uctívači Bhagíráthovi, vyřinula se nebeská záplava *krije* z tajných pevností v Himálaji do prašných příbytků lidí.

BÁBÁDŽÍ, JÓGINSKÝ KRISTUS MODERNÍ INDIE

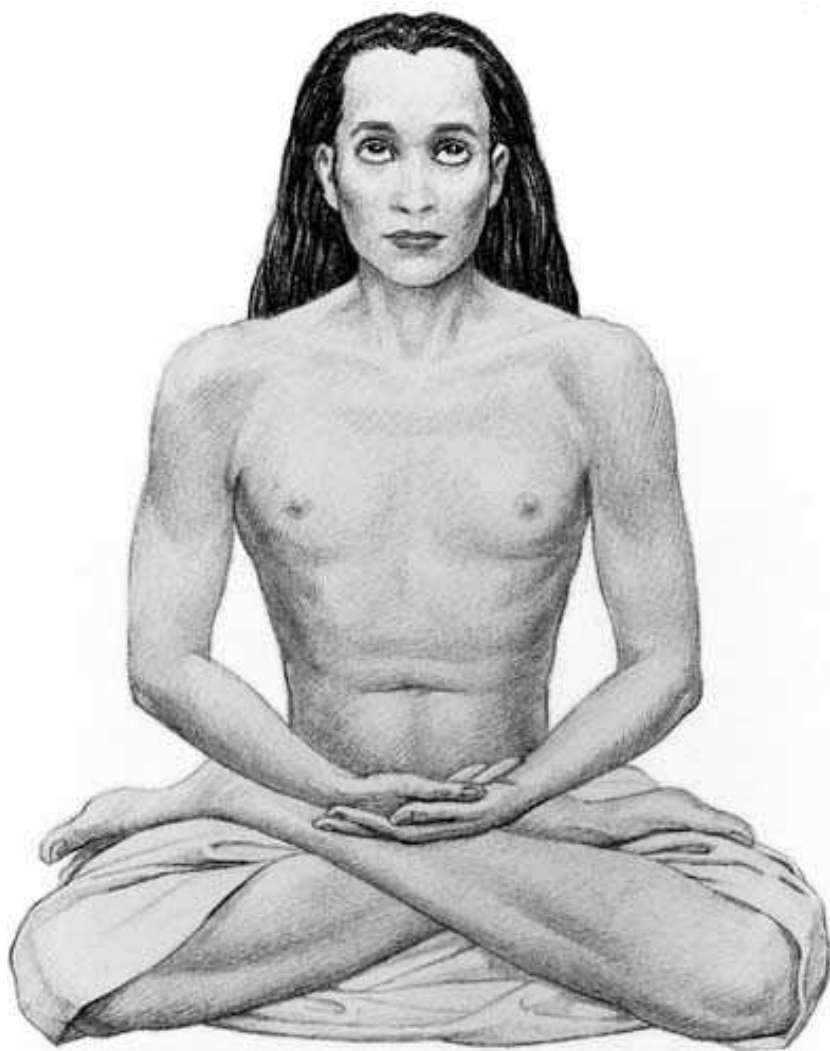
Severní himálajské skalní útesy u Badrínárájanu jsou dosud požehnány živou přítomností Bábádžího, gurua Láhirího Mahášaje. Izolovaný mistr si uchovává svou fyzickou podobu už po staletí a snad i tisíciletí. Nesmrtelný Bábádží je *avatár*. Sanskrtské slovo *avatára* znamená „sestup“; skládá se z *ava-*, „dolů“, a kořene *tr-*, „přejít“. V hinduistických písmech značí tento výraz sestup božstva do těla z masa a krve.

„Duchovní stav Bábádžího je mimo lidské chápání,“ vysvětlil mi Šrí Juktéšvar. „Zakrnělý lidský zrak nemůže proniknout až k jeho transcendentní hvězdě. Člověk se dokonce marně snaží jen zobrazit avatárové výkony. Jsou nepředstavitelné.“

Upanišady detailně zaznamenávají všechna stadia duchovního pokroku. *Siddha* („dokonalá bytost“) postoupí od stavu *dživanmukty* („osvobozeného zaživa“) ke stavu *paramukty* („svrchovaně osvobozeného“ – s plnou mocí nad smrtí); ten druhý naprosto unikl poddanství *máje* a jejímu reinkarnačnímu cyklu. *Paramukta* se proto zřídka vrací do fyzického těla; a pokud to udělá, je *avatárem*, božsky ustanoveným prostředníkem požehnání nebes světu.

Avatár není poddaným vesmírné ekonomie; jeho čisté tělo, viditelné jako světelný obraz, je bez jakýchkoli dluhů přírodě. Letmý pohled nemusí odhalit na *avatárově* postavě nic mimořádného, ale nevrhá stín a nezanechává v půdě stopy. Jsou to vnějškové symbolické důkazy neexistence vnitřní tmy a hmotné spoutanosti. Jedině takový Boží člověk zná pravdu za relativitami života a smrti. Omar Chajjám, tak hrubě nechápaný, zpívá o tomto osvobozeném člověku ve svém nesmrtelném díle *Rubá 'iját*:

„Měsíc mé rozkoše, jenž nezná ubývání,
ten Měsíc nebe znovu vychází;
jak často vzejde a bude mě hledat
zde v této zahradě – leč marně!“

Mahávatár Bábadží, guru Láhirího Mahášaje.
Pomohl jsem jednomu umělci nakreslit věrnou podobiznu
velikého kristovského jógina moderní Indie.

„Měsíc rozkoše“ je Bůh, věčná Polárka, nikdy anachronistická. „Měsíc nebe“ je vnější vesmír, připoutaný k zákonu periodických opakování. Perský zřec rozpletl navždy jeho řetězy svým sebeuvědoměním. „Jak často vzejde a bude mě hledat – marně!“ Jaké zklamání horečného vesmíru z pátrání po absolutním opomenutí!

Kristus vyjádřil svou svobodu jinak: „Jeden zákoník přišel a řekl mu: ‚Mistře, budu tě následovat, kamkoli půjdeš.‘ Ale Ježíš mu odpověděl: ‚Lišky mají doupata a ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu složil.‘“¹⁶⁴

Je opravdu možné následovat Krista prostorného všudepřítomností jinak než v překlenujícím Duchu?

Ke starověkým indickým *avatárům* patřili Kršna, Ráma, Buddha a Pataňdžali. Rozsáhlá poetická literatura vznikla kolem Agastje, jihoindického *avatára*. Ve staletích před a po Kristu vykonal mnoho zázraků a přičítá se mu, že podržel svou fyzickou podobu dodnes.

Bábádžího posláním v Indii bylo pomáhat prorokům v jejich speciálních konání. Hodí se proto pro něho označení *mahávatára* (veliký avatár). Řekl, že zasvětil do jógy Šankaru, starověkého zakladatele řádu svámijů, i Kabíra, slavného středověkého světce. Jeho hlavním učedníkem v 19. století byl, jak už víme, Láhirí Mahášaj, který oživil ztracené umění *krije*.

Mahávatára je v trvalém spojení s Kristem; společně vysílají vibrace vykoupení a naplánovali duchovní techniku spásy pro tento věk. Prací těchto dvou plně osvícených mistrů – jednoho s tělem a druhého bez těla – je podněcovat národy, aby upustily od sebevražedných válek, rasové nenávisti, náboženského sektářství a bumerangových zel materialismu. Bábádží je si dobře vědom trendu moderních časů, zejména vlivu a složitosti západní kultury, a uvědomuje si nutnost šířit osvobozující jógu právě tak na Západě jako na Východě.

Nemusí nás překvapovat, že o Bábádžím neexistují žádné historické zmínky. Veliký guru se v žádném století neobjevil veřejně; v jeho tisíciletých plánech není místo pro zkreslující civění veřejnosti. Stejně jako Stvořitel, osamělá a mlčenlivá Síla, pracuje i Bábádží ve skromné tmě.

Velcí proroci jako Kristus a Kršna přicházejí na svět za určitým, okázalým účelem; jakmile ho dokončí, odcházejí. Jiní *avatárové* jako Bábádží konají dílo, které má co do činění spíše s pomalým evolučním pokrokem člověka v průběhu staletí než s nějakou

¹⁶⁴ Matouš 8:19–20.

významnou historickou událostí. Takoví mistři se vždy zahalují před hrubým pohledem veřejnosti a mají moc libovolně se stát neviditelnými. Z těchto důvodů a proto, že všeobecně radí svým učedníkům, aby o nich mlčeli, zůstává řada vysoko se tyčících duchovních postav světa neznámá. Uvedu na těchto stránkách o Bábádžim jenom náznak o jeho životě – jenom pár faktů, které považují za vhodné a prospěšné veřejně sdělit.

Nikdy nebyly objeveny žádné skutečnosti o Bábádžioho rodině nebo rodišti – fakta tak drahá srdci kronikáře. Jeho řečí je zpravidla hindština, ale konverzuje snadno v kterémkoli jazyce. Přijal prosté jméno Bábádží („Ctěný otec“); jiné uctivé tituly, které mu dali žáci Láhirího Mahášaje, jsou Mahámuni Bábádží Mahárádž (nejvyšší extatický světec), Mahájógí (největší z jóginů), Trambakbábá a Šivabábá (tituly Šivových avatárů). Záleží na tom, že neznáme otcovské jméno mistra osvobozeného už na zemi?

„Kdykoli vysloví kterýkoli uctíváče s úctou jméno Bábádžioho,“ řekl Láhirí Mahášaj, „přitáhne na sebe okamžité duchovní požehnání.“

Neumírající guru nenese na svém těle žádné stopy věku; zdá se, že není starší než pětadvacetiletý mladík. Bábádžio krásné, silné tělo se světlou pleť a středního vzrůstu a váhy vyznačuje pozorovatelnou září. Jeho oči jsou tmavé, klidné a něžné; jeho dlouhé lesklé vlasy mají barvu mědi. Velmi zvláštní je, že Bábádží je mimořádně podoben svému učedníku Láhirímu Mahášajovi. Podoba je tak nápadná, že Láhirí Mahášaj mohl být v pozdějších letech považován za otce mladistvě vyhlížejícího Bábádžioho.

Svámí Kecalánanda, můj světecký učitel sanskrtu, strávil s Bábádžim jistý čas v Himálaji.

„Mistr, který nemá sobě rovného, se pohybuje se svou skupinou v horách z místa na místo,“ řekl mi Kecalánanda, „V jeho skupince jsou i dva vysoce pokročilí američtí žáci. Když Bábádží pobude na některém místě nějaký čas, řekne: ‚*Déra danda utháo*‘ (‚Zvedněte svůj tábor a hůl!‘). Nosí symbolickou *dandu* (bambusovou hůl). Jeho slova jsou pokynem, aby se skupinka okamžitě přesunula jinam. Nepoužívá vždycky metody astrálního stěhování; někdy jde pěšky z vrcholku na vrchol.“

Druzí mohou Bábádžioho uvidět nebo rozpoznat, jenom když si to přeje. Je o něm známo, že se různým uctíváčům zjevil v poněkud rozdílných podobách – někdy bez vousu a kníru, jindy s nimi. Protože jeho nechřadnoucí tělo nevyžaduje žádnou potravu, jí mistr zřídka. Ze

společenské zdvořilosti vůči učedníkům, kteří ho navštíví, přijme občas ovoce nebo rýži uvařenou v mléce a přepuštěném másle.

Vím o dvou úžasných událostech z Bábádžeho života,“ pokračoval Kecalánanda. „Jeho žáci seděli jedné noci kolem velkého ohně, který plál k védské oběti. Mistr najednou uchopil hořící poleno a lehce s ním udeřil *čélu*, který byl blízko ohně, do holého ramene.

„To bylo kruté, pane,“ namítl Láhirí Mahášaj, který byl u toho.

„Chtěl bys ho raději vidět, jak před tvýma očima shoří podle určení své karmy na popel?“

S těmito slovy položil Bábádží svou léčivou ruku na zmrzačené rameno. „Osvobodil jsem tě dnes od bolestivé smrti. Lehká bolest z ohně uspokojila karmanový zákon.“

Při jiné příležitosti vyrušil Bábádžeho posvátný okruh příchod cizího muže. S překvapivou obratností vyšplhal na téměř nepřístupnou římsu u mistrova tábora.

„Vy jste jistě Bábádží, pane.“ Mužův obličej se rozzářil nevyjádřitelnou úctou. „Už celé měsíce po vás neustále pátrám mezi těmito nedostupnými útesy. Prosím vás snažně, přijměte mě za svého žáka!“

Když veliký guru neodpovídal, ukázal muž na kamenitou propast u svých nohou.

„Jestli mě odmítnete, skočím z této hory. Život nemá pro mne žádnou cenu, pokud nemohu získat vaše vedení na cestě k Bohu.“

„Tak skoč!“ řekl Bábádží nevzrušeně. „Nemohu tě v současném stadiu vývoje přijmout.“

Muž se okamžitě vrhl přes útesy. Bábádží přikázal svým ořeseným učedníkům, aby přinesli cizincovo tělo. Když se vrátili se zmrzačenou mrtvolou nahoru, vložil na ni mistr svoji božskou ruku. A hle! Muž otevřel oči a v pokorné úkloně se složil k nohám všemohoucího světce.

„Teď už jsi připraven stát se mým učedníkem,“ usmál se Bábádží zářivě na vzkříšeného *čélu*. „Složil jsi odvážně těžkou zkoušku. Smrt už se tě nedotkne; jsi teď jedním z nesmrtelného zástupu.“ Potom pronesl svůj obvyklý pokyn k odchodu a celá skupina zmizela z hory.“

Avatár žije ve všudepřítomném Duchu. Proto může Bábádžeho motivovat k tomu, aby si od století k století ponechával svou fyzickou podobu, jediný důvod: touha dávat lidstvu konkrétní příklad jeho vlastních možností. Kdyby člověku nebylo dopřáno spatřit božství v podobě z masa a krve, zůstával by obětí těžkého klamu *máje*, že svou smrtelnost nemůže překonat.

Ježíš znal od počátku průběh svého života; neprocházel všemi jeho epizodami kvůli sobě, ani kvůli nějakému karmanovému donucení, nýbrž jedině aby pozvedl hloubavé lidské bytosti. Jeho čtyři učedníci a zpravodajové – Matouš, Marek, Lukáš a Jan – zaznamenali to nepopsatelné drama pro příští generace.

Pro Bábádžího neexistuje relativita minulosti, přítomnosti a budoucnosti; od počátku zná všechny fáze svého života. Ale přizpůsobil se omezenému chápání lidí a mnoho skutků svého božského života předvádí v přítomnosti jednoho nebo více svědků. Tak se stalo, že byl u toho jeden žák Láhirího Mahášaje, když Bábádží usoudil, že dozrál čas, aby vyhlásil možnost tělesné nesmrtnosti. Svůj slib přednesl před Rámgorpálem Mazumdárem, aby vešel ve známost jako inspirace jiným hledajícím srdcím. Velcí hovoří a účastní se zdánlivě přirozeného běhu událostí jedině pro dobro člověka, jak řekl Kristus: „Otče... věděl jsem sice, že mě vždycky slyšíš, ale *řekl jsem to kvůli zástupu, který stojí kolem*, aby uvěřili, že ty jsi mě poslal.“¹⁶⁵

Při mé návštěvě v Ranbádžpuru mi Rámgorpál, „světec, který nespal“,¹⁶⁶ vyprávěl o svém zázračném prvním setkání s Bábádžím.

„Občas jsem opustil svoji izolovanou jeskyni, abych poseděl ve Váránasí u nohou Láhirího Mahášaje,“ zahájil Rámgorpál své vyprávění. „Jednou o půlnoci, když jsem mlčky meditoval ve skupině jeho žáků, vznesl mistr překvapivou žádost.

„Rámgorpále,“ řekl, „jdi hned ke koupacímu ghátu Dašamédha!“

Brzy jsem došel na to odlehlé místo. Noc byla projasněna svitem měsíce a třpyticích se hvězd. Když jsem chvíli seděl v trpělivém mlčení, upoutala moji pozornost veliká kamenná deska u mých nohou. Zvolna se zvedla a odhalila podzemní jeskyni. Když kámen zůstal jakýmsi neznámým způsobem zavěšen ve vzduchu, vznesla se z jeskyně v levitaci vysoko do povětří zahalená postava mladé a nanejvýš krásné ženy. Obklopena měkkou aureolou se spustila zvolna přede mne a zůstala stát, pohroužena do vnitřní extáze. Konečně se pohnula a řekla jemným hlasem:

¹⁶⁵ Jan 11:41–42.

¹⁶⁶ Všudepřítomný jógin, který si povšiml, že jsem se v tárákešvarské svatyni nepoklonil (kap. 13).

„Jsem Mátádží,¹⁶⁷ Bábádžího sestru. Požádala jsem jeho i Láhirího Mahášaje, aby dnes v noci přišli do mé jeskyně pohovořit si o záležitosti velkého významu.“

Nad Gangou letělo rychle mlhavé světlo; jeho podivný třpyt se odrážel na temné hladině. Blížilo se víc a víc, až se s oslňujícím zábleskem objevilo po boku Mátádží a okamžitě se zhuštělo v lidskou podobu Láhirího Mahášaje. Pokorně se sklonil k nohám svěťce.

Než jsem se stačil vzpamatovat ze svého údivu, ohromil mě znovu pohled na vířící masu mystického světla cestujícího po obloze. Planoucí vír rychle klesl dolů, přiblížil se k nám a zhmotnil se v tělo krásného mladíka, kterým byl, jak jsem ihned pochopil, Bábádží. Vypadal jako Láhirí Mahášaj s jediným rozdílem – byl mnohem mladší a měl dlouhé světlé vlasy.

Láhirí Mahášaj, Mátádží i já jsme poklekli ke guruovým nohám. Když jsem se dotkl jeho božského těla, vzrušil každé vlákno mé bytosti éterický pocit blažené nádhery.

„Požehnaná sestro,“ řekl Bábádží, „mám v úmyslu odhodit svou podobu a ponořit se do Nekonečného proudu.“

„Už jsem zahlédla tvůj záměr, milovaný mistře. Chtěla jsem o něm dnes hovořit. Proč bys opouštěl své tělo?“ Svatá žena se na něho tázavě zadívala.

„Jaký je v tom rozdíl, jestli si na oceánu svého Ducha obléknu viditelnou nebo neviditelnou vlnu?“

„Není-li v tom žádný rozdíl, nesmrtelný guru, pak prosím, neopouštěj nikdy svou podobu!“¹⁶⁸

„Staň se!“ řekl Bábádží slavnostně. „Nikdy neopustím své fyzické tělo. Zůstane vždy alespoň pro malý počet lidí na této zemi viditelné. Tvými ústy pronesl své přání Pán.“

Když jsem s posvátnou úctou naslouchal rozhovoru těchto vznešených bytostí, otočil se velký guru s laskavým gestem ke mně.

„Neboj se, Rámgorpále,“ řekl. „Dostalo se ti požehnání, že jsi mohl být svědkem tohoto nesmrtelného slibu.“

Když sladká melodie Bábádžího hlasu dozněla, jeho postava i postava Láhirího Mahášaje se zvolna vznesly do vzduchu a letěly přes Gangu zpátky. Než zmizeli v noční obloze, obklopila jejich těla

¹⁶⁷ „Svatá Matka“. Mátádží žije rovněž už po staletí; je duchovně skoro stejně pokročilá jako její bratr. Zůstává v extázi v podzemní jeskyni v blízkosti ghátu Dašamédha.

¹⁶⁸ Řecký filozof Thálés učil, že mezi životem a smrtí není žádný rozdíl. „Proč tedy nezemřeš?“ zeptal se ho jeden kritik. „Protože v tom nevidím žádný rozdíl,“ odvětil filozof.

svatozář oslňujícího světla. Postava Mátádží odplula k jeskyni a klesla dolů; kamenná deska se sama od sebe zavřela, jako by ji ovládala neviditelná páka.

Nekonečně povznesen šel jsem zpět do domu Láhirího Mahášaje. Když jsem se v ranním úsvitu před ním sklonil, můj guru se na mne chápavě usmál.

„Jsem šťasten společně s tebou, Rámgopále,“ řekl. „Touha spatřit Bábádžího a Mátádží, kterou jsi mnohokrát vyjádřil, došla konečně posvátného naplnění.“

Ostatní žáci mě zpravili o tom, že Láhirí Mahášaj se od včerejšího večera vůbec nehnul ze svého stupínku.

„Když jsi odešel na Dašamédhský ghát, přednesl obdivuhodnou rozpravu o nesmrtnosti,“ řekl mi jeden z *čelů*. Poprvé jsem si plně uvědomil pravdivost veršů z písem, že člověk, který dosáhne sebeuvědomění, se může objevit současně ve dvou nebo více tělech na různých místech.

Láhirí Mahášaj mi později vysvětlil mnoho metafyzických bodů, týkajících se skrytého božského plánu pro tuto zemi,“ uzavřel Rámgopál své vyprávění. „Bábádží byl vybrán Bohem, aby zůstal po dobu trvání tohoto světového cyklu ve svém těle. Věky budou přicházet a odcházet – a nesmrtelný mistr¹⁶⁹ bude stále přítomen na této pozemské scéně a bude pozorovat drama staletí.“

Jóginská žena, Šankarí Majdžu, jediný žijící žák velkého Svámího Trailanga. Postava s turbanem sedící přímo vedle ní je Svámí Benojánanda, ředitel naší jógické školy pro chlapce Ráňčí v Biháru. Snímek byl pořízen v hardvárské kumbhméle v roce 1938; světici bylo tehdy 112 let.

¹⁶⁹ „Amen, amen, pravím vám, kdo zachovává mé slovo (zůstává nepřetřžitě ve vědomí Krista), nezemře navěky.“ Jan 8:51.

ZHMOTNĚNÍ PALÁCE V HIMÁLAJI

„První setkání Bábádžího s Láhirím Mahášajem je fascinující příběh a jeden z mála, který nám poskytuje alespoň letmý pohled na nesmrtelného guru.“

Tato slova Svámího Kebalánandy byla úvodem k podivuhodné historce. Když ji vyprávěl poprvé, byl jsem doslova ohromen. Mnohokrát jsem přemluvil svého vlídného učitele sanskrtu, aby mi zopakoval příběh, který mi později vypověděl prakticky týmiž slovy i Šrí Juktéšvar. Oba tito učedníci Láhirího Mahášaje vyslechli vyprávění přímo z úst svého guru.

„Poprvé jsem se setkal s Bábádžím, když mi bylo třiatřicet,“ řekl jim Láhirí Mahášaj. „Na podzim 1861 jsem byl účetním v odboru vojenského stavitelství v Dánapuru. Jednou ráno si mě zavolal můj ředitel.

„Láhirí,“ pravil, „zrovna přišel telegram z ústředí. Jste přeložen do Ráníkhétu, kde se zřizuje vojenské stanoviště.“¹⁷⁰

Vydal jsem se s jedním sluhou na pětisetmílovou cestu. Jeli jsme na koni i vozem a do třiceti dnů jsme dorazili do himálajského Ráníkhétu.¹⁷¹

Moje úřední povinnosti nebyly těžké; mohl jsem strávit mnoho hodin toulkami po nádherných horách. Doslechl jsem se, že oblast požehnali svou přítomností velcí světci; pociťoval jsem silnou touhu je spatřit. Na jedné časně ranní procházce mě ohromilo, když jsem uslyšel vzdálený hlas volající mé jméno. Pokračoval jsem v usilovném výstupu na horu Dróngiri. Zmocnil se mě lehký nepokoj při pomyšlení, že se třeba nedokážu vrátit, než se na džungli snese tma.

¹⁷⁰ Nyní vojenské sanatorium. V roce 1861 měla už britská vláda vybudovány některé telegrafní spoje.

¹⁷¹ Ráníkhét v almorském okrese Uttarpradéše, leží na úpatí Nandadévi, nejvyššího himálajského vrcholu (7817 m) v Britské Indii.

Konečně jsem dorazil na malou mýtinu, jejíž strany lemovaly jeskyně. Na jedné ze skalních říms stál usměvavý mladý muž s rukou nataženou na uvítanou. S překvapením jsem si povšimnul, že s výjimkou vlasů barvy mědi je mi pozoruhodně podoben.

„Přišel jsi, Láhirí!“ oslovil mě světec vlídně v hindštině. „Odpočíň si tady v té jeskyni! To já jsem tě volal.“

Vešel jsem do úhledné jeskyňky, která obsahovala několik vlněných dek a *kamandal* (žebráckých misek).

„Pamatuješ se na tohle sedátko, Láhirí?“ ukázal jógin na složenou pokrývku v koutě.

„Ne, pane.“ Poněkud omámen podivností tohoto dobrodružství jsem dodal: „Musím už jít, než padne noc. Mám ráno práci v úřadě.“

Tajemný světec odvětil anglicky: „Úřad byl stvořen pro tebe a ne ty pro úřad.“

Překvapilo mě, že tento lesní asketa nejenže mluví anglicky, ale ještě dovede parafrázovat Kristova slova.¹⁷²

„Vidím, že můj telegram zapůsobil.“ Jóginova poznámka byla pro mě nesrozumitelná; zeptal jsem se, co tím myslí.

„Mluvím o telegramu, který tě přivolal do těchto odlehlých končin. To já jsem mlčky vnuknul nadřízenému důstojníkovi, aby tě přeložil do Ráníkhétu. Když člověk cítí jednotu s lidstvem, mění se všechny myslí v retranslační stanice, přes které může libovolně pracovat.“ A dodal jemně: „Jistě ti tato jeskyně připadá známá, Láhirí.“

Když jsem i nadále udiveně mlčel, přistoupil světec ke mně a lehce mě uhodil do čela. Při jeho magnetickém doteku mi zalil mozek podivný proud a uvolnil v něm sladké vzpomínky z předchozího života.

„Už si vzpomínám!“ Můj hlas napolo udusily radostné vzlyky. „Jste můj guru Bábádží, který vždycky patřil ke mně. Živě mi vyvstávají v myslí výjevy z minulosti; tady v té jeskyni jsem ve své poslední inkarnaci strávil mnoho let.“ Nepopsatelné vzpomínky mě přemohly; se slzami jsem objal mistrovy nohy.

„Více než tři desíletí jsem tu na tebe čekal – čekal jsem, až se ke mně vrátíš.“ V Bábádžího hlase zaznívala nebeská láska. „Uklouzl jsi mi a zmizel v bouřlivých vlnách života za smrtí. Dotkla se tě kouzelná hůlka tvé karmy a byl jsi pryč. Ačkoli jsi mě už neviděl, já jsem tě nikdy neztratil z dohledu. Šel jsem za tebou světélkujícím astrálním mořem, po němž se plaví nádherní andělé. Šel jsem za

¹⁷² „Sobota je učiněna pro člověka, a ne člověk pro sobotu.“ Marek 2:27.

tebou šerem, bouří, převraty i světlem jako ptačí matka hlídající své mládě. I když jsi prožíval své lidské období v mateřském lůně a vynořil se jako nemluvně, nespustil jsem z tebe zrak. Když jsi v Nadiji pokrýval své tělíčko pískem, byl jsem neviditelně u toho. Měsíc za měsícem, rok za rokem jsem tě trpělivě pozoroval a čekal jsem na tento dokonalý den. Teď už jsi se mnou. Hleď, tady je tvoje jeskyně, kdysi tak milovaná. Udržoval jsem ji pořád čistou a připravenou pro tebe. Tady je tvoje posvěcená ásanová pokrývka, na níž jsi denně sedával, abys naplnil svoje srdce Bohem. A pohleď na svou misku, ze které jsi často pil nektar, který jsem ti připravil. Podívej se, jak jasně vyleštěný jsem udržoval mosazný pohár, aby ses mohl z něho zase napít. Ty můj, už to chápeš?‘

‘Co na to mohu říct, můj guru?‘ mumlal jsem zlomeně. ‘Kdo kdy slyšel o tak nesmrtelné lásce?‘ Dlouho a unešeně jsem se díval na svůj věčný poklad, na svého gurma v životě i smrti.

‘Láhirí, musíš se očistit. Vypij olej z této misky a ulehni u řeky!‘ Bábádžího praktická moudrost, pomyslel jsem si s rychlým úsměvem vzpomínky, byla vždy na prvním místě.

Poslechl jsem jeho příkaz. Ačkoli se už snášela ledová himálajská noc, začalo mi v každé buňce těla pulzovat příjemné teplo, vnitřní vyzářování. Podivil jsem se. Je snad neznámý olej obdařen vesmírným žářem?

Temnotu kolem mne bičoval řezavý vítr a zuřivě skučel své výzvy. Ledové vlnky říčky Gógaše mi občas skočily na tělo, natažené na kamenitém břehu. Nablízku vyli tygři, ale moje srdce neznalo strach; zářivá, nově ve mně zrozená síla mě ujišťovala, že jsem pod bezpečnou ochranou. Rychle uplynulo několik hodin; vybledlé vzpomínky z jiného života se spředly v současný nádherný vzorec znovusetkání s božským guruem.

Moje osamělé úvahy přerušil zvuk blížících se kroků. Ve tmě mi mužská ruka pomohla jemně na nohy a podala mi suché oblečení.

‘Pojď, bratře!‘ řekl můj společník. ‘Mistr tě očekává.’

Vedl mě lesem. Temnou noc náhle ozářilo klidné světlo v dálce.

‘Že by to už byl východ slunce?’ vyptával jsem se. ‘Jistě ještě neuplynula celá noc.’

‘Je teprve půlnoc,’ zasmál se tiše můj průvodce. ‘To světlo je ze zlatého paláce, který dnes zhmotnil Bábádží. Kdysi v šeré minulosti jsi jednou vyjádřil touhu užít si nádhery paláce. Náš mistr ti teď to

přání splnil a tím tě osvobodí z pout karmy.¹⁷³ A dodal: ‚Velkolepý palác bude dnešní noci dějištěm tvého zasvěcení do *krijájógy*. Všichni tvoji bratři se spojí v hymnu uvítání a budou se radovat z konce tvého dlouhého vyhnanství. Hleď!‘

Před námi stál ohromný palác z oslňujícího zlata. Byl vykládán nesčetnými drahokamy a zasazen doprostřed upravených zahrad a skýtal nesrovnatelně nádhernou podívanou. U krásných bran, napolo zčervenalých leskem rubínů, stáli světci andělského vzhledu. Do dekorativních oblouků byly vsazeny diamanty, perly, safíry a smaragdy velkých rozměrů a záře.

Šel jsem za svým společníkem do prostorné přijímací síně. Vzduchem se linula vůně kadidla a růží; zastíněné lampy vrhaly mnohobarevné světlo. Uctíváči ve skupinkách, někteří světlí, jiní tmavé pleti, lahodně zpívali nebo seděli v meditační pozici, ponořeni do vnitřního míru. Ovzduším prostupovala chvějivá radost.

‚Nasyť svůj zrak; těš se z umělecké nádhery tohoto paláce, protože byl uveden v existenci jedině na tvou počest.‘ Můj průvodce se s porozuměním usmál, když mi uniklo několik výkřiků úžasu.

‚Bratře,‘ řekl jsem, ‚krása této stavby přesahuje hranice lidské fantazie. Pověz mi, prosím, tajemství jejího původu.‘

‚Rád tě poučím.‘ Mému společníkovi zářila z očí moudrost. ‚Ve skutečnosti není na zhmotňování nic nevysvětlitelného. Celý vesmír je zhmotnělá myšlenka Stvořitele. Tato těžká zemská hrouda vznášející se v prostoru je Boží sen. On udělal všechno ze svého vědomí, tak jako člověk reprodukuje a oživuje tvorbu s jejími tvory ve svém snovém vědomí.‘

Bůh stvořil napřed zemi jako ideu. Potom ji urychlil; existence nabyly atomy energie. Uspořádal atomy v pevné ovzduší. Všechny jako molekuly drží pohromadě Boží vůle. Když svou vůli stáhne, rozpadne se země znovu na energii. Energie se rozpustí ve vědomí; země-idea objektivně zmizí.

Při zhmotňování je podstata snu udržována podvědomým myšlením spáče. Když je tato soudržící myšlenka v bdění stažena, sen a jeho složky se rozpustí. Člověk zavírá oči a vytváří snové stvoření, které při probuzení bez úsilí odhmotní. Řídí se božským pravzorem. Podobně když procitne ve vesmírném vědomí, odhmotní bez úsilí iluze vesmírného snu.

¹⁷³ Karmanovův zákon vyžaduje, aby byla splněna všechna lidská přání. Touha je tak řetězem, který poutá člověka k reinkarnačnímu kolu.

Protože je Bábádží zajedno s nekonečnou, všemocnou Vůli, může svolat atomy živlů, aby se spojily a projevíly se v jakékoli podobě. Tento zlatý palác, vytvořený v okamžiku, je reálný stejně tak, jako je reálná tato země. Bábádží vytvořil tuto palácovou budovu ve své mysli a drží její atomy pohromadě silou své vůle, tak jako Bůh stvořil tento svět a udržuje jej neporušený.‘ A dodal: ‚Až tato stavba splní svůj účel, Bábádží ji odhmotní.‘

Když jsem stále ohromeně mlčel, udělal můj průvodce rozmáchlé gesto. ‚Tento třpytný palác, nádherně vyzdobený klenoty, nepostavilo lidské úsilí a není z pracně vydolovaného zlata a drahokamů. Stojí pevně jako monumentální výzva člověku. Kdokoli si uvědomí sebe sama jako Božího syna, jako to udělal Bábádží, může dosáhnout nekonečnou silou ukrytou v něm jakéhokoli cíle. Obyčejný kámen v sobě uzavírá tajemství obrovské atomové energie;¹⁷⁴ stejně tak je smrtelník elektrárnou božskosti.‘

Mudrc vzal z blízkého stolu půvabnou vázu, jejíž ucho zářilo diamanty, ‚Náš veliký guru vytvořil tento palác tím, že zpevnil bezpočet volných kosmických paprsků,‘ pokračoval. ‚Dotkni se této vázy a jejich démantů; projdou všemi zkouškami smyslové zkušenosti.‘

Prozkoumal jsem vázu a přešel rukou po jejích hladkých stěnách obložených silnou vrstvou zářícího zlata. Každý z drahokamů, které byly na ní tak marnotratně rozesety, byl hoden královské sbírky. Ponořená touha, ukrytá v mém podvědomí z minulých životů, jako by byla současně uspokojena i uhašena.

Můj vznešený společník mě provázel ozdobenými oblouky a chodbami do řady komnat, bohatě zařízených ve stylu císařského paláce. Vstoupili jsme do obrovské síně. Uprostřed stál zlatý trůn vykládaný drahými kameny, které se třpytily oslňující směsicí barev. Tam seděl v lotosové pozici svrchovaný Bábádží. Poklekl jsem na zářivou podlahu u jeho nohou.

‚Láhirí, ještě stále sytíš svou snovou touhu po zlatém paláci?‘ Guruovy oči se blýskaly jako safíry. ‚Probud' se! Všechny tvoje pozemské tužby budou navždy uhašeny.‘ Zamumlal jakási mystická slova požeňání. ‚Vstaň, můj synu! Přijmi zasvěcení do Božího království prostřednictvím *krijájógy!*‘

¹⁷⁴ Teorii atomové struktury hmoty rozvinula pojednání starověké indické *vaišéšiky* a *njáje*. ‚Existují širé světy umístěné v dutině každého atomu, rozmanité jako zrníčka prachu v slunečním paprsku.‘ Jógavásišta.

Bábádží vztáhl ruku; objevil se obětní oheň obklopený ovocem a květinami. Před tímto plamenným oltářem jsem přijal osvobozující jógovou techniku.

Za časného úsvitu byly obřady skončeny. Necítil jsem ve svém extatickém stavu potřebu spánku a procházel jsem se po paláci plném na všech stranách pokladů a drahocenných uměleckých předmětů. Když jsem sestoupil do nádherných zahrad, povšiml jsem si nablízku týchž jeskyní a holých skalních říms, které se ještě včera nemohly pochlubit sousedstvím paláce nebo květinových teras.

Když jsem vešel zpět do paláce, báječně se lesknoucího v chladném himálajském slunečním svitu, vyhledal jsem svého mistra. Ještě stále seděl na trůně, obklopen mnoha mlčícími žáky.

„Máš hlad, Láhirí,“ řekl Bábádží. „Zavři oči!“

Když jsem je znovu otevřel, okouzující palác a jeho barvitě zahrady zmizely. Mé vlastní tělo i postavy Bábádžího a houfu žáků teď seděly na holé zemi přesně na místě, kde stál předtím zmizelý palác, nedaleko sluncem zalitých vchodů do skalních jeskyní. Vzpomněl jsem si, jak můj průvodce poznamenal, že palác bude odhmotněn a jeho polapené atomy vypuštěny do myšlenkové podstaty, ze které vzešly. Ačkoli jsem byl ohromen, s důvěrou jsem se podíval na svého gurma. Nevěděl jsem, co dalšího mám od onoho dne zázraků očekávat.

„Účel, pro který byl palác stvořen, je splněn,“ vysvětloval Bábádží. Zvedl ze země hliněnou nádobu. „Dej sem ruku a přijmi jídlo, jaké chceš.“

Sotva jsem se dotkl široké prázdné mísy, byly na ní navršeny *luči* smažené na másle, káří a vzácné cukroví. Posloužil jsem si a viděl jsem, že mísa je pořád plná. Když jsem se najedl, poohlížel jsem se po vodě. Guru ukázal na mísu přede mnou. A hle – jídlo zmizelo a místo něho byla voda, čistá jako z horského pramene.

„Jen málo smrtelníků ví, že království Boží zahrnuje i království světských naplnění,“ poznamenal Bábádží. „Božská oblast sahá až do pozemské, jenže ta nemůže obsahovat podstatu reality, protože je iluzorní.“

„Milovaný guru, dnes v noci jste mi předvedl spojení krásy v nebi i na zemi!“ Usmál jsem se při vzpomínce na zmizelý palác; určitě se žádnému prostému jóginovi nedostalo ještě nikdy zasvěcení do vznešených tajemství Ducha v prostředí působivějšího přepychu! Klidně jsem hleděl na strohý kontrast nynější scény. Pustá půda, obloha místo střechy, jeskyně nabízející primitivní útulek – všechno

se to zdálo být půvabným přirozeným prostředím pro andělské světce kolem mne.

Toho odpoledne jsem seděl na své pokrývce posvěcené spojením s minulým životem. Můj božský guru ke mně přistoupil a přešel mi rukou nad hlavou. Vstoupil jsem do stavu *nirvikalpa samádhi* a zůstal v jejím blahu nepřetržitě po sedm dní. Překračoval jsem jednotlivé vrstvy sebepoznání a pronikal do bezsmrtných oblastí reality. Všechna hlavní omezení odpadala; moje duše byla plně postavena na věčný oltář Vesmírného ducha. Osmého dne jsem padl guruovi k nohám a prosil ho, aby mě ponechal natrvalo ve své blízkosti v této posvátné pustině.

„Můj synu,“ řekl Bábádží a objal mě, „svou roli v tomto převtělení musíš sehrát na vnější scéně. Požehnan už před narozením mnoha životy osamělých meditací musíš se teď vmístit do světa lidí.

Hluboký účel se skrývá za skutečností, že ses se mnou tentokrát nesešel, dokud jsi se nestal ženatým hospodářem se skromnou světskou zodpovědností. Musíš odsunout stranou pomyšlení na to, že se připojíš k naší skupině v Himálaji; tvůj život je v rušných střediscích, abys sloužil jako vzor ideálního hospodáře.

Veliký Jediný neoslyšel pláč mnoha zmatených lidských bytostí, mužů a žen, pokračoval. „Byl jsi vybrán, abys prostřednictvím *krijájógy* přinesl duchovní útěchu mnoha vážným hledačům. Miliony zatížené rodinnými pouty a těžkými světskými povinnostmi získají od tebe, hospodáře jako oni, nové srdce. Musíš je vést, aby viděli, že ani postavení muže v rodině nebrání v dosažení nejvyšších cílů jógy. I ve světě kráčí jógin, který se věrně zhostí své zodpovědnosti bez osobních závazků nebo lpění, po jisté stezce k osvětlení.

Nic tě nenutí opustit svět, neboť vnitřně jsi už přešel všechna karmanová pouta. Ačkoli nebudeš patřit tomuto světu, musíš být v něm. Zbývá ještě mnoho let, po která musíš svědomitě plnit své rodinné, občanské i duchovní závazky. Sladký nový dech naděje prostoupí vyprahlá srdce světských lidí. Z tvého vyrovnaného života pochopí, že osvobození závisí víc na vnitřním, než na vnějším odříkání.“

Když jsem v samotě himálajských výšin naslouchal svému guruovi, připadaly mi moje rodina, úřad i svět nesmírně vzdálené. Ale z jeho slov zněla skálopevná pravda; poslušně jsem souhlasil s tím, že opustím toto požehnané útočiště klidu. Bábádží mě poučil o starověkých přísných pravidlech, kterými se řídí předávání jógového umění od guruovi k žákovi.

„Uděluj *kriju* jenom *čélům* s předpoklady,“ řekl mi Bábádží. „Jenom ten, kdo se zaváže obětovat pro hledání božskosti všechno, je hoden rozluštit konečná tajemství života uměním meditace.“

„Andělský guru, když už jste obšťastnil lidstvo tím, že jste vzkřísil ztracené umění *krije*, nezvýšíte toto dobro ještě víc uvolněním přísných požadavků na žakovství?“ Tázavě jsem se zadíval na Bábádžího. „Prosím vás, abyste mi dovolil sdělit *kriju* všem hledačům, i když zpočátku nebudou schopni se zavázat, že jejich odříkání bude úplně. Trpící muži a ženy tohoto světa, pronásledovaní trojí strastí,¹⁷⁵ potřebují obzvláštní povzbuzení. Asi se nikdy nepokusí vykročit na cestu ke svobodě, bude-li jim odepřeno zasvěcení do *krije*.“

„Budiž! Božské přání bylo vyjádřeno tvými ústy.“ Těmito prostými slovy zrušil soucitný guru přísná omezení, která po věky skrývala *kriju* před světem. „Dej *kriju* svobodně každému, kdo bude pokorně prosit o pomoc.“

Po chvilce mlčení Bábádží dodal: „Opakuj každému svému žáku tento vznešený slib z *Bhagavadgíty*: *Svalpamapjasja dharmasja trájaté mahatá bhaját* – dokonce i nepatrná část této dharmy ochrání před velikým strachem.“¹⁷⁶

Když jsem příštího rána poklekl guruovi k nohám, aby mi na rozloučenou požeňnal, vycítil moji hlubokou nechuť odejít.

„Pro nás neexistuje žádné odloučení, milované dítě.“ Láskyplně se dotkl mého ramene. „Ať budeš kdekoli a ať mě zavoláš kdykoli, okamžitě budu u tebe.“

Utěšen tímto krásným slibem a obohacen o nově nalezené zlato Boží moudrosti vydal jsem se na cestu dolů. V kanceláři mě uvítali spoluzaměstnanci, kteří se deset dní domnívali, že jsem zabloudil v himálajských džunglích. Brzy přišel z ústředí dopis.

„Láhirí nechť se vrátí do Dánapur,“ stálo v něm. „K jeho přeložení do Ráníkhétu došlo omylem. Měl tam být poslán někdo jiný.“

Usmál jsem se a zamyslel se nad protiproudy v událostech, které mě přivedly na toto nejodlehlejší místo v Indii.

Než jsem se vrátil do Dánapur,¹⁷⁷ strávil jsem několik dnů u jedné bengálské rodiny v Mórábádu. Sešla se tu skupina šesti přátel,

¹⁷⁵ Fyzické, duševní a duchovní utrpení, které se projevuje nemocí, duševní nedostatečností či „komplexy“ a nevědomostí o duši.

¹⁷⁶ II:40.

¹⁷⁷ Město nedaleko Váránasí.

aby mě pozdravili. Když jsem zavedl rozhovor na duchovní náměty, poznamenal můj hostitel pochmurně:

„Och, v tomto čase už Indie nemá žádné světce.“

„Bábu,“ odporoval jsem vřele, „samozřejmě jsou ještě v této zemi velcí světci.“

Zaníceně jsem jim vyprávěl o svých zážitcích v Himálaji. Skupinka naslouchala se zdvořilou nevírou.

„Láhíri,“ řekl jeden muž chlácholivě, „v tom řídkém horském vzduchu byla tvoje mysl napjatá. To, cos nám tu povídal, byl nějaký denní sen.“

V zápalu nadšení pro pravdu jsem vyhrknul bez uvažování: „Jestli ho zavolám, objeví se můj guru přímo tady v tomto domě.“

Všechny oči zazářily zvědavostí; nebylo divu, že skupina dychtí po spatření světce zhmotnělého tak zvláštním způsobem. Polozdráhavě jsem požádal o tichou místnost a dvě nové pokrývky.

„Mistr se zhmotní z éteru,“ pravil jsem. „Zůstaňte tiše za dveřmi; brzy vás zavolám.“

Ponořil jsem se do meditativního stavu a pokorně jsem volal svého gura. Zatemněný pokoj zalil brzy slabý měsíční svit; z něho se vynořila třpytivá postava Bábádžího.

„Ty mě voláš kvůli takové malichernosti, Láhíri?“ Mistrův pohled byl přísný. „Pravda je pro vážné hledače a ne pro líné zvědavce. Je snadné věřit, když člověk vidí; není pak co popírat. Nadsmyslovou pravdu si zaslouží a odhalí jenom ti, kdo překonají svůj přirozený materialistický skepticismus.“ A dodal vážně: „Nech mě odejít!“

Prosebně jsem mu padl k nohám. „Svatý guru, uvědomuju si svůj omyl; pokorně vás prosím o odpuštění. Odvážil jsem se vás zavolat jenom proto, abych v těch duchovně zaslepených hlavách vyvolal víru. Když už jste se na mou prosbu milostivě objevil, prosím, neodcházejte bez toho, že mým přátelům požehnáte. Jakkoli jsou nevěřící, jsou aspoň ochotni zkoumat pravdivost mých podivných tvrzení.“

„Dobrá, chvíli tu zůstanu. Nechci, aby tvoji přátelé ztratili důvěru ve tvá slova.“ Bábádžího tvář změkla, ale dodal jemně: „Ode dneška přijdu, můj synu, když mě budeš potřebovat, a ne když mě zavoláš.“

Napjaté ticho ovládlo skupinku, jakmile jsem otevřel dveře. Moji přátelé hleděli na zářivou postavu na sedadle z pokrývek, jako by nevěřili vlastním smyslům.

„To je davová hypnóza!“ zasmál se jeden muž bezostyšně. „Do toho pokoje nemohl bez našeho vědomí nikdo vstoupit.“

Bábádží popošel s úsměvem kupředu a pokynul každému z nich, aby se dotkli pevného masa jeho těla. Jejich pochyby se rozplynuly; v kající bázlivé úctě padli před ním na tvář.

„Nechte připravit *háluju*“,¹⁷⁸ požádal Bábádží; věděl jsem, že chce ještě víc přesvědčit skupinku o své fyzické realnosti. Zatímco se vařila kaše, božský guru s nimi vlídně rozmlouval. Veliká byla metamorfóza nevěřících Tomášů v oddané svaté Pavly. Když Bábádží pojedl, požehnal každému z nás. Následoval náhlý záblesk; byli jsme svědky okamžité dechemikalizace elektronických složek Bábádžího těla na světelný opar. Síla mistrový vůle sladěné s Bohem uvolnila své sevření éterických atomů, držných pohromadě jako jeho tělo; spolu s tím vyprchaly triliony životochronických jisker do nekonečného rezervoáru.

„Spatřil jsem na vlastní oči přemožitele smrti,“ prohlásil Maitra,¹⁷⁹ jeden ze skupiny, se zbožnou úctou. Tvář mu proměnila radost z procitnutí. „Ten nejvyšší guru si hraje s časem a prostorem jako dítě s bublinkami. Viděl jsem někoho, kdo má klíče k nebi i zemi.“

Brzy jsem se vrátil do Dánapur. Pevně zakotven v Duchu ujal jsem se opět různých pracovních i rodinných závazků hospodáře.“

Láhirí Mahášaj vyprávěl Svámímu Kebalánandovi a Šrí Juktěšvarovi také o jiném svém setkání s Bábádžím za okolností, které mu připomněly guruův slib: „Přijdu, až mě budeš potřebovat.“

„Dějištěm byla *kumbhméla* u Iláhábádu,“ řekl Láhirí Mahášaj svým učedníkům. „Zajel jsem si tam o krátké dovolené z úřadu. Když jsem se procházel mezi zástupy mnichů a sádhů, kteří se sjeli z velkých dálek, aby se zúčastnili posvátné slavnosti, povšiml jsem si popelem pomazaného askety se žebráckou miskou v ruce. V mé mysli vyvstala myšlenka, že je to pokrytec, který nosí jen vnější symboly odříkání bez odpovídající vnitřní milosti.“

Sotva jsem asketu minul, padl můj ohromený zrak na Bábádžího. Poklekl před rozčuchaným asketou.

„Gurudží!“ Pospíchal jsem k němu. „Co tu děláte?“

„Umývám nohy tomuto muži, který se vzdal všeho, a potom mu půjdu umýt nádoby na vaření.“ Bábádží se na mne usmál jako malé dítě; viděl jsem, že chce, abych nikoho nekritizoval, ale spatřoval

¹⁷⁸ Kaše z pšeničné pasty osmažené na másle a uvařené v mléce.

¹⁷⁹ Maitra, o němž se tu zmiňuje Láhirí Mahášaj, potom dosáhl vysokého stupně sebeuvědomění. Setkal jsem se s ním krátce po ukončení střední školy; navštívil tehdy ášram Mahámandal ve Váránasí, právě když jsem tam pobýval. Vyprávěl mi o zhmotnění Bábádžího před skupinkou lidí v Mórábádu. „V důsledku tohoto zázraku,“ vysvětloval mi Maitra, „jsem se stal celoživotním žákem Láhirího Mahášaje.“

Pána sídlícího stejně v chrámech všech těl, vyšších i nižších lidí. Veliký guru pak dodal: „Tím, že sloužím moudrým i nevědomým sádhuům, učím se té největší ze všech ctností, která těší Boha nejvíc – pokoře.“

Jedna z jeskyní obývaných Bábádžím na hoře Dróngiri blízko himálajského Ráníkhétu. Vnuk Láhirího Mahášaje, Ánandamohan Láhirí (druhý zprava, v bílém), a tři další přívrženci, navštěvují toto posvátné místo.

ŽIVOT LÁHIRÍHO MAHÁŠAJE PODOBNÉHO KRISTU

„Neboť tak je třeba, abychom naplnili všechno, co Bůh žádá.“¹⁸⁰ Těmito slovy, která pronesl k Janu Křtiteli, a svou žádostí, aby ho Jan pokřtil, uznal Ježíš božská práva svého guru.

Na základě uctivého studia Bible z orientálního hlediska¹⁸¹ i intuice jsem přesvědčen, že Jan Křtitel byl v minulých životech Kristovým guruem. V Bibli je mnoho pasáží, které naznačují, že Jan a Ježíš byli ve svých předchozích inkarnacích Elijáš a jeho učedník Eliša.

Sám závěr Starého zákona je předpovědí reinkarnace Elijáše a Eliši: „Hle, posílám k vám proroka Elijáše, dříve než přijde den Hospodinův veliký a hrozný.“¹⁸² A tak se Jan (Elijáš), seslaný „než přijde den Hospodinův“, narodil o něco dříve, aby posloužil jako Kristův ohlašovatel. Otcí Zachariášovi se zjevil anděl, aby dosvědčil, že jeho přicházejícím synem Janem nebude nikdo jiný než Elijáš:

„Anděl mu řekl: „Neboj se, Zachariáši, neboť tvá prosba byla vyslyšena; tvá manželka Alžběta ti porodí syna a dáš mu jméno Jan... A mnohé ze synů izraelských obrátí k Pánu jejich Bohu; sám půjde před ním¹⁸³ *v duchu a moci Elijášově*, aby obrátil srdce otců a synů a vzpurné k moudrosti spravedlivých a připravil Pánu lid pohotový.“¹⁸⁴

Ježíš dvakrát jednoznačně identifikoval Elijáše jako Jana: „Eliáš již přišel, ale nepoznali ho... Tehdy učedníci pochopili, že mluvil o

¹⁸⁰ Matouš 3:15.

¹⁸¹ Mnoho biblických pasáží odhaluje, že tu byl chápán a přijímán reinkarnační zákon. Cykly reinkarnací jsou pro různé etapy evoluce lidstva rozumnějším vysvětlením než běžná západní teorie, která předpokládá, že něco (vědomí svého já) vzniklo z ničeho, existovalo po třicet až devadesát let v různém stupni chtivosti a potom se vrátilo do původní prázdnoty. Nepředstavitelná povaha takové prázdnoty je problémem, který musel potěšit srdce středověkého scholastika.

¹⁸² Malachiáš 3:23.

¹⁸³ „Před ním“, tj. „před Pánem“.

¹⁸⁴ Lukáš 1:13–17.

Janu Křtiteli.¹⁸⁵ A znovu: „Neboť všichni proroci i Zákon prorokovali až po Jana. A chcete-li to přijmout, on je Eliáš, který má přijít.“¹⁸⁶ Když Jan popřel, že je Eliáš,¹⁸⁷ měl tím na mysli, že v pokorném rouše Jana už nepřišel ve vnější povznešenosti velikého guru Elijáše. Ve své předchozí inkarnaci předal „plášť“ své slávy a svého duchovního bohatství svému učedníku Elišovi: „Eliša řekl: ‚Ať je na mně dvojnásobný díl tvého ducha.‘ Eliáš mu řekl: ‚Těžkou věc si žádáš. Jestliže mě uvidíš, až budu od tebe brán, stane se ti tak...‘ Vzal Elijášův plášť, který z něho spadl.“¹⁸⁸

Role se obrátily, protože Elijáš-Jan už nepotřeboval být údajným guruem Eliši-Ježíše, nyní zdokonaleného v božském uvědomění.

Když byl Ježíš proměněn na hoře,¹⁸⁹ uviděl s Mojžíšem právě svého guru Elijáše. A znovu ve své poslední hodině na kříži vykřikl Ježíš božské jméno: „*Eli, Eli, lema sabachthani?*“, to jest: Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil? Když to uslyšeli někteří z těch, kdo tu stáli, říkali: „On volal Eliáše.“... Nech ho, ať uvidíme, jestli přijde Eliáš a zachrání ho!“¹⁹⁰

Věčné pouto mezi guruem a žákem, které bylo mezi Janem a Ježíšem, existovalo také mezi Bábádžím a Láhirím Mahášajem. S něžnou starostlivostí přeplul nesmrtelný guru přes vody Léthé, vířící mezi posledními dvěma životy jeho *čély*, a vedl další kroky dítěte a pak muže Láhirího Mahášaje. Teprve když jeho žák dosáhl věku třiatváceti let, považoval Bábádží dobu za zralou, aby otevřeně obnovil nikdy nepřerušené pouto. Potom, po jejich krátkém setkání u Ráníkhétu, vypověděl nesobecký mistr svého draze milovaného učedníka z horské skupinky a propustil ho, aby splnil své světské poslání. „Můj synu, přijdu, kdykoli mě budeš potřebovat.“ Který smrtelný milenec může dát tak neomezený slib?

Aniž o tom společnost obecně věděla, začala v odlehlém koutku Váránasí veliká duchovní renesance. Tak jako nelze potlačit vůni květů, nemohl ani Láhirí Mahášaj, poklidně žijící jako ideální hospodář, utajit svou vrozenou velikost. Jako včely začali zvolna uctívači ze všech končin Indie vyhledávat božský nektar osvobozeného mistra.

¹⁸⁵ Matouš 17:12–13.

¹⁸⁶ Matouš 17:13–14.

¹⁸⁷ Jan 1:21.

¹⁸⁸ 2. Královská 2:9–14.

¹⁸⁹ Matouš 17:3.

¹⁹⁰ Matouš 27:46–49.

Jeho anglický představený v úřadě byl jedním z prvních, kdo si povšiml transcendentní proměny svého zaměstnance, kterému říkal přívětivě „extatický bábu“.

„Vypadáte smutně, pane. Máte nějaké starosti?“ zeptal se jednoho rána Láhirí Mahášaj se sympatiemi svého zaměstnavatele.

„Moje žena v Anglii je vážně nemocná. Mám o ni obavy.“

„Zjistím vám, jak jí je.“ Láhirí Mahášaj vyšel z místnosti a chvíli seděl o samotě. Když se vrátil, útěšně se usmíval.

„Vaše paní se už uzdravuje; právě vám píše dopis.“ A vševědoucí jógin citoval z listu několik pasáží.

„Extatický bábu, vím už, že nejste obyčejný člověk. Ale nemohu uvěřit, že byste dokázal libovolně překonávat čas a prostor.“

Slíbený dopis konečně přišel. Ohromený nadřizený zjistil, že obsahuje nejen dobrou zprávu o uzdravení jeho ženy, ale také tytéž věty, které mu už týdny napřed citoval Láhirí Mahášaj.

Žena přijela o pár měsíců později do Indie. Navštívila kancelář, kde seděl Láhirí Mahášaj klidně u svého stolu. S úctou k němu přistoupila.

„Pane,“ řekla, „právě vaši podobu jsem spatřila před měsíci na lůžku v Londýně, obklopenou nádherným světlem. V tom okamžiku jsem byla docela vyléčená. Brzy nato jsem už mohla podstoupit dlouhou plavbu přes moře do Indie.“

Den co den požádali jeden či dva uctívači velikého guru o zasvěcení do *krije*. Vedle těchto duchovních povinností a závazků svého zaměstnání a rodiny se mistr nadšeně zajímal o výchovu. Zorganizoval mnoho studijních skupin a sehrál aktivní roli při vzrůstu velké střední školy v bengálské čtvrti Váránasí. Jeho pravidelným rozpravám o písmu se začalo říkat „schůzky s *Gítou*“ a byly horlivě navštěvovány mnoha hledači pravdy.

Touto mnohostrannou činností se Láhirí Mahášaj snažil odpovědět na častou otázku: „Kde má vzít člověk po splnění svých pracovních a společenských povinností čas na zbožné meditování?“ Harmonicky vyvážený život velikého hospodáře a guru se stal tichou inspirací pro tisíce srdcí. Mistr, který vydělával jen skrovný plat a byl šetrný, neokázalý a každému přístupný, pokračoval přirozeně a šťastně v cestě světským životem.

Ačkoli byl usazen na trůnu Nejvyššího, projevoval Láhirí Mahášaj úctu všem lidem bez ohledu na jejich zásluhy. Když ho zdravili jeho ctitelé, klaněl se i on jim. S dětskou pokorou se často dotkl nohou druhých, ale zřídka jim dovolil, aby mu prokázali stejnou poctu, i když je to vůči guruovi prastarým orientálním zvykem.

Významným rysem života Láhirího Mahášaje bylo jeho nadání v zasvěcování lidí všech věr do *krije*. K jeho předním žákům patřili nejen hinduisté, ale i muslimové a křesťani. Nestranně přijímal všechny, monisty i dualisty, lidi všech vyznání i bez vyznání, a poučoval je. Jedním z jeho vysoce pokročilých *čélů* byl muslim Abdul Džaffar Chán. Je důkazem veliké odvahy Láhirího Mahášaje, že se ze všech sil snažil, ač byl sám z vysoké bráhmanské kasty, odstraňovat tuhou kastovní bigotnost své doby. Pod mistrovými všudepřítomnými křídly nacházeli útočiště lidé všech stavů. Jako Bohem nadaní proroci dával Láhirí Mahášaj lidem bez kasty a jedincům opovrhovaným společnostmi novou naději.

„Vždycky si pamatujte, že nepatříte nikomu a nikdo nepatří vám. Uvažujte o tom, že jednoho dne budete muset najednou všechno na tomto světě opustit – a tak se seznamte s Bohem už teď!“ říkával velký guru svým žákům. „Připravujte se na nadcházející astrální cestu smrti tím, že budete denně létat na balonu vnímání Boha. Klamně se vidíte jako raneček masa a kostí, který je v nejlepším případě hnízdem trápení.¹⁹¹ Meditujte neustále, abyste se mohli spatřit jako Nekonečnou podstatu, osvobozenou od všech forem bídy. Přestaňte být vězni těla; s použitím tajného klíče *krije* se naučte unikat do Ducha!“

Veliký guru povzbuzoval své různé žáky, aby se drželi dobré tradiční kázně svého vlastního vyznání. Zdůrazňoval všeobsáhlou povahu *krije* jako praktické techniky osvobození, ale jinak ponechával svým *čélům* volnost vyjadřovat své životy ve shodě s prostředím a výchovou.

„Muslim má čtyřikrát denně provádět svůj *namáz*,“¹⁹² říkával. „Hinduista by měl čtyřikrát denně usednout k meditaci. Křesťan by měl čtyřikrát denně padnout na kolena, modlit se k Bohu a potom číst Bibli.“

S moudrým rozlišováním uváděl guru své žáky na cestu *bhakti* (oddanosti), *karmy* (činnosti), *džňány* (moudrosti) nebo *rádžajógy* (královské jógy), každého podle jeho přirozených sklonů.

Mistr, který nespěchal se svolením, když jeho uctívači chtěli nastoupit formálně cestu mnišství, je vždycky varoval, aby napřed důkladně zvážili přisnost řádového života.

Učil své žáky vyhybat se teoretickým diskusím o písmu. „Jenom ten je moudrý, kdo se věnuje uskutečňování, a ne pouhému čtení

¹⁹¹ „Kolik druhů smrti je v našich tělech! Není v něm nic než smrt.“ – Martin Luther.

¹⁹² Hlavní modlitba muslimů, zpravidla opakovaná čtyřikrát nebo pětkrát denně.

prastarých zjevení,“ říkal. „Řešte všechny své problémy meditací!¹⁹³ Vyměňte neprospěšné náboženské spekulace za skutečný styk s Bohem. Očistěte svou mysl od dogmatické teologické veteše; vpusťte dovnitř svěží, léčivé vody přímého vnímání. Sladte se s aktivním vnitřním Vedením; božský hlas zná odpověď na každé životní dilema. Ačkoli se lidská důmyslnost, jak se dostat do nesnáží, zdá nekonečná, není Nekonečný pomocník o nic míň vynalézavý.“

Mistr předvedl jednou svoji všudepřítomnost před skupinou žáků, kteří naslouchali jeho výkladu *Bhagavadgity*. Když vysvětloval význam termínu *kutastha čaitanja* čili kristovské vědomí v celém vibrujícím stvoření, Láhirí Mahášaj najednou vydechl a vykřikl: „Topím se v tělech mnoha duší u japonských břehů!“

Příštího rána četli *čelové* v novinách zprávu o smrti mnoha lidí, jejichž loď ztroskotala předchozího dne blízko Japonska.

Vzdálení žáci Láhirího Mahášaje si často uvědomovali jeho objímající přítomnost. „Jsem stále s těmi, kdo provádějí *kriju*,“ říkal útěšně žákům, kteří nemohli zůstat v jeho blízkosti. „Povedu vás do Vesmírného domova prostřednictvím vašeho rozšířeného vnímání.“

Jeden uctíváč řekl Svámímu Satjánandovi, že ačkoli nemohl jet do Váránasí, dostal přesné zasnění do *krije* ve snu. Láhirí Mahášaj se mu zjevil v odpověď na jeho modlitby.

Jestliže žák zanedbal některou ze svých světských povinností, mistr mu to jemně vytkl a ukáznil ho.

„Slova Láhirího Mahášaje byla mírná a hojivá, i když byl nucen hovořit otevřeně o *čelových* chybách,“ řekl mi jednou Šrí Juktěšvar. A dodal smutně: „Žádný učedník nikdy neutekl před ostny našeho mistra.“ Musel jsem se tomu zasmát, ale po pravdě jsem Šrí Juktěšvara ujistil, že každé jeho slovo, ať už ostré nebo ne, je pro můj sluch hudbou.

Láhirí Mahášaj pečlivě roztřídil *kriju* do čtyř postupných zasnění. Tři vyšší techniky dal jedině uctíváči, který projevil výrazné duchovní pokroky. Jednoho dne vyjádřil *čela*, přesvědčený, že jeho hodnota není patřičně oceňována, svůj nesouhlas.

„Mistře,“ řekl „určitě jsem už připraven na druhé zasnění.“

V tom okamžiku se otevřely dveře a vešel skromný žák Brinda Bhagat. Byl to váránasijský listonoš.

„Posaď se sem ke mně, Brindo,“ usmál se na něho guru. „Pověz mi, jsi už připraven na druhou techniku *krije*?“

¹⁹³ „Hleďte pravdu v meditaci, nikoli v plesnivých knihách! Hleďte na oblohu, abyste našli měsíc, a ne na rybník!“ Perské přísloví.

Drobný listonoš sepal prosebně ruce. „Gurudží,“ odvětil polekaně, „prosím vás, už žádné další zasvěcení! Jak bych se dokázal přizpůsobit nějakému vyššímu učení? Přišel jsem si dnes pro vaše požehnání, protože první božská *krija* mě naplnila takovým pojením, že ani nemohu doručovat dopisy.“

„Brinda už plave v moři Ducha.“ Při těchto guruových slovech svěřil jeho druhý žák hlavu.

„Vidím, mistře,“ pravil, „že jsem špatný řemeslník, který viní z vlastních chyb své nářadí.“

Listonoš, člověk bez vzdělání, později rozvinul *krijou* svůj vhléd do takové míry, že i učenci někdy přišli za ním kvůli jeho výkladu složitých pasáží v písmech. Drobný Brinda, neznalý hříchu ani syntaxe, si získal proslulost v doméně učených panditů.

Vedle četných váránasijských žáků přicházely za Láhirím Mahášajem stovky dalších ze vzdálených končin Indie. Sám dost často jezdil do Bengálska navštívit domovy tchánů svých dvou synů. A tak se v Bengálsku, požehnaném jeho přítomností, objevilo mnoho krijových skupin. Zejména v okresech Krišnanagar a Bišnupur udržuje dodnes mnoho mlčenlivých žáků neviditelný proud duchovní meditace v toku.

Mezi četnými světci, kteří přijali *kriju* od Láhirího Mahášaje, je možno uvést slavného Svámího Bháskaránandu Sarasvatího z Váránasí a dévgarhského asketu velkého významu Bálánandu Brahmačárího. Po nějaký čas sloužil Láhirí Mahášaj jako domácí učitel syna mahárádži Išvarínárájana Sinhy bahádura z Váránasí. Mahárádža rozpoznal mistrovy duchovní schopnosti a požádal pro sebe i pro syna o zasvěcení do *krije*; totéž učinil i mahárádža Džjótíndramohan Thákur.

Řada žáků Láhirího Mahášaje ve vlivných postaveních toužila rozšířit okruh *krije* publicitou. Guru odmítl dát k tomu svolení. Jeden *čéla*, královský lékař Lorda z Váránasí, zahájil organizovanou kampaň, aby se proslulost mistrova jména ve znění Kášibábá („Vznešený mistr z Váránasí“)¹⁹⁴ ještě víc rozšířila. Guru to znovu zakázal.

„Ať vůně květů *krije* vane přirozeně bez vystavování,“ říkal. „Její semena zapustí kořinky v půdě duchovně úrodných srdcí.“

Ačkoli mistr nepřevzal systém kázání moderním prostřednictvím nějaké organizace nebo tisku, věděl, že moc jeho poselství vyvstane

¹⁹⁴ Další tituly, které udělili svému guruovi jeho žáci, byly *Jógivar* („Nejlepší z jóginů“), *Jógirádž* („Král jóginů“) a *Munivar* („Největší světec“); já jsem přidal *Jógavatára* („Inkarnaci jógy“).

jako nezadržitelná potopa a zaplaví vlastní silou břehy lidských myslí. Změněné a očištěné životy uctíváčů byly prostou zárukou nesmrtelné vitality *krijájógy*.

V roce 1886, pětadvacet let po svém rániškém zasvěcení, odešel Láhirí Mahášaj do důchodu.¹⁹⁵ Když byl teď dosažitelný i v denní době, vyhledávali ho žáci ve stále vzrůstajících počtech. Veliký guru teď většinou sedával v mlčení, uzavřen v klidné lotosové pozici. Zřídka opouštěl svůj malý přijímací pokoj, třeba i kvůli procházce nebo návštěvě jiných částí domu. Téměř nepřetržitý byl proud *čélů*, kteří si přicházeli pro *daršan* (posvátné spatření) gurma.

K úžasu všech, kdo to viděli, vykazoval obvyklý fyziologický stav Láhirího Mahášaje nadlidské rysy: nedýchal, nespál, puls a tlukot srdce ustávaly, klidné oči po celé hodiny nemrkaly a kolem něho se vznášela aura hlubokého míru. Žádný návštěvník neodcházel duchovně nepovznesen; všichni si byli vědomi toho, že se jim dostalo požehnání opravdového Božího člověka.

Mnich teď povolil svému žáku Paňčánanu Bhattáčárjovi otevřít v Kalkatě Ústav árijské misie. Svatý žák tu šířil poselství *krijájógy* a pro všeobecné blaho připravoval jógické rostlinné léky.¹⁹⁶

Ve shodě s prastarým zvykem dával mistr k léčení různých nemocí nímový olej.^{196a} Když guru požádal některého žáka, aby

¹⁹⁵ Celkem věnoval jedinému vládnímu odboru 35 let služby.

¹⁹⁶ V sanskrtských pojednáních lze najít obsáhlé znalosti léčivých rostlin. Himálajských se používalo k omlazovacímu léčení; v roce 1938 vzbudila světovou pozornost metoda, kterou použil 77-letý vicerektor váranašijské Hinduistické univerzity pandit Madamóhan Málávija. Ve 45 dnech získal známý učenec do značné míry opět zdraví, sílu, paměť a normální zrak; objevily se náznaky třetí sady zubů a zmizely všechny vrásky. Rostlinné léčení známé jako *kájakalpa* je jednou z 80 omlazovacích metod popsaných v hinduistické *ájurvédě* nebo lékařské vědě. Pandit Málávija se podrobil léčbě u Šrí Kalpáčárje Svámího Běšundásdžiho, který tvrdí, že se narodil roku 1766. Má doklady prokazující, že je mu přes sto let; reportéři *Associated Press* poznamenali, že vypadá na čtyřicet.

Starověké hinduistické spisy dělí lékařství na 8 odvětví. Jsou to *šalja* (chirurgie), *šálákja* (choroby nad krkem), *kájačikitsá* (vlastní medicína), *bhútavidjá* (duševní choroby), *kaumára* (péče o nemluvnata), *agada* (toxikologie), *rasájana* (dlouhověkost) a *vádžikarana* (posilovací prostředky). Vědštitelé lékaři používali jemné chirurgické nástroje, prováděli plastické operace, znali protilátky proti účinkům jedovatého plynu, prováděli císařské řezy a operace mozku, byli obratní v dynamizaci drog. Hippokratés, slavný řecký lékař 5. stol. př. Kr., si vypůjčil mnoho ze svých materia medica z hinduistických pramenů.

^{196a} Východoindický strom *Melia azadirachta*. Jeho léčivé vlastnosti jsou dnes uznávány i na Západě, kde se používá hořké kůry nímovníku jako posilovacího prostředku a olej ze semen a plodů je uznáván jako nanejvýš účinný prostředek k léčení lepry a jiných chorob.

vydestiloval olej, dokázal to jeho učedník snadno. Jestliže se o to pokusil někdo jiný, narazil na podivné potíže; zjistil, že když medicínální olej prošel požadovaným destilačním procesem, skoro se vypařil. Mistrovo požehnání bylo zřejmě nezbytnou přísadou.

Ústav árijské misie vydal mnoho guruových komentářů k písmům. Stejně jako Ježíš a jiní velcí proroci nenapsal ani Láhirí Mahášaj žádnou knihu, ale různí žáci zaznamenali a uspořádali jeho bystré výklady. Někteří z těchto dobrovolných famulů byli ve správném tlumočení guruova hlubokého vhledu pečlivější než jiní; ale celkově byly jejich snahy úspěšné. Dík jejich horlivosti má svět nesrovnatelné komentáře Láhirího Mahášaje k šestadvaceti starověkým spisům.

Mistrův vnuk Šrí Ánandamohan Láhirí napsal zajímavou knihu o *kriji*. „Text *Bhagavadgíty* je součástí velikého eposu *Mahábháraty* a obsahuje několik klíčových bodů (*vjásakúta*)“, píše Šrí Ánanda. „Ponecháme-li tyto klíčové body nepovšimnuty, nenajdeme nic víc než mytologické příběhy zvláštního typu, které není snadné pochopit. Ponecháme-li tyto klíčové body bez vysvětlení, ztratíme vědu, kterou dochovával východ s nadlidskou trpělivostí po tisíciletí experimentování.¹⁹⁷ Teprve komentáře Láhirího Mahášaje objasnily bez alegorií samu vědu náboženství, která byla tak chytře postavena mimo dohled v hádance slov a obrazů. Už to není pouhé nesrozumitelné žonglování slovy; mistr prokázal, že jinak nesmyslné formule védské bohoslužby jsou plny vědeckého smyslu...

Víme, že člověk je zpravidla bezmocný vůči vzdouvajícímu se příboji špatných vášní, ale ty jsou zbaveny moci a člověk k nim nenalezne žádný motiv, když mu vzejde z *krije* vědomí vyššího a trvalého blaha. Odmítnutí nižších vášní je tu synchronizováno se zajištěním blaženosti. Bez této orientace by stovky morálních ponaučení, která znají pouhé negativy, byly pro nás bezcenné.

Naše dychtění po světské činnosti v nás ubíjí smysl pro duchovní úctu. Nemůžeme pochopit Veliký život za všemi jmény a formami jen proto, že věda nám dává poznat, jak můžeme využívat sil přírody;

¹⁹⁷ „Mnoho pečetí, nedávno objevených archeology v údolí Indu a datovaných do 3. tisíciletí př. Kr., ukazuje postavy sedící v meditačních pozicích, kterých dnes používá jóga, a naznačuje, že už v té době byly známy jakési prvky jógy. Ne bez oprávnění můžeme usoudit, že systematická introspekce s pomocí promyšlených metod se provádí v Indii už pět tisíc let... Indie vyvinula cenné náboženské myšlenkové přístupy a etické poznatky, jedinečné alespoň co do šíře jejich aplikace v životě. Patří k nim tolerance v otázkách intelektuálních věr – učení –, která ohromuje Západ, kde byl po staletí běžný hon na kacíře a krvavé války mezi národy kvůli sektářské rivalitě byly časté.“ Z článku W. Normana Browna v Bulletinu Americké rady učených společností, Washington D. C., květen 1939.

tato znalost živí pohrdání jejími nejvyššími tajemstvími. Náš vztah k přírodě je prakticky obchodní. Škádlíme ji, tak říkáme, abychom poznali, jak jí využít, aby sloužila našim účelům; využíváme jejích energií, ale jejich Zdroj zůstává dosud nepoznan. Ve vědě je náš vztah k přírodě vztahem, který existuje mezi člověkem a jeho sluhou, nebo ve filozofickém smyslu je jako zatčený na lavici svědků. Podrobujeme ji křížovému výslechu, pečlivě vážíme její výpovědi na lidských vahách, které nemohou změřit její skryté hodnoty. Na druhé straně, když je naše já ve styku s vyšší silou, příroda automaticky poslechne vůli člověka bez stresu či napětí. Toto ovládnutí přírody bez úsilí nazýváme nic nechápající materialista „zázračným“.

Život Láhirího Mahášaje dal příklad, který změnil chybný názor, že jóga je mysterijní praktikou. Každý člověk může *krijou* nalézt cestu k pochopení svého vlastního vztahu s přírodou a pocítit duchovní respekt vůči všem jevům, ať už mystickým či všedním, navzdory věcnosti fyzikální vědy.¹⁹⁸ Musíme mít na paměti, že co bylo před tisíci lety mystické, už jím není, a co je dnes tajemné, může se za sto let stát normálně srozumitelným. Nekonečno, Oceán síly, je v pozadí všech jevů.

Zákon *krijájógy* je věčný. Je pravdivý jako matematika; stejně jako prostá pravidla sčítání a odčítání nelze zákon *krije* nikdy zničit. Spalte na prach všechny knihy o matematice a logicky myslící spisy o józe a její základní zákony vyjdou na povrch vždy, když se objeví pravý jógin, který má v sobě čistou oddanost a v důsledku toho i čisté poznání.“

Právě tak, jako je Bábádží mezi největšími avatary *Mahávatárem* a Šrí Juktéšvar *Džňánávatárem* čili Vtělením moudrosti, je možno Láhirího Mahášaje po právu nazvat *Jógávatárem* neboli Vtělením jógy. Podle měřítek jak kvalitativního tak kvantitativního dobra pozvedl duchovní úroveň společnosti. Svou schopností pozdvihnout své nejbližší žáky ke kristovské vážnosti a svým rozsáhlým rozséváním pravdy mezi masami řadí se Láhirí Mahášaj ke spasitelům lidstva.

Jeho jedinečnost jako proroka spočívá v jeho praktickém zdůraznění určité metody, *krije*, která poprvé otevírá dveře k jógické svobodě všem lidem. Kromě zázraku svého vlastního života dosáhl

¹⁹⁸ Člověk si tu vzpomene na Carlylova slova z díla *Sartor Resartus*: „Člověk, který se neumí divit, který se ze zvyku nediví (a neuctívá), i kdyby byl předsedou nesčetných Královských společností a nosil... v hlavě souhrn všech laboratoří a observatoří včetně jejich výsledků – je jenom párem brýlí, za nimiž nejsou žádné oči.“

Jógávatár jistě vrcholu všech divů tím, že zredukoval starověkou složitost jógy na účinnou jednoduchost, která není mimo dosah prostých lidí.

O zázacích říkával Láhirí Mahášaj často: „O tom, jak fungují skryté zákony, které nejsou lidem obecně známy, by se nemělo veřejně diskutovat ani publikovat bez řádného uvážení.“ Jestliže se zdá, že jsem na těchto stránkách nedbal jeho varovných slov, je to tím, že mi k tomu dal vnitřní souhlas. Také jsem při zaznamenávání životů Bábádžího, Láhirího Mahášaje a Šrí Juktěšvara považoval za rozumnější vynechat mnoho pravdivých zázračných příběhů, které by nebylo možno uvést bez současného sepsání výkladového svazku obtížné filozofie.

Nová naděje pro nové lidi! „Božská jednota,“ prohlašoval *Jógávatár*, „je možná vlastním úsilím a není závislá na teologických vyznáních nebo soudcovské vůli nějakého Kosmického diktátora.“

Lidé, kteří se nemohou přimět uvěřit v božskost některého člověka, uvidí s použitím klíče *krijájógy* konečně plnou božskost sebe sama.

অতীতকাল হইতে
 বাস্তব যোগ
 সম্বন্ধে
 নিম্নোক্ত উক্তি
 শাস্ত্রবিমুখ
 ওইসকল লোকের
 অর্থাৎ যাহার নিম্নোক্ত পদ্যনা
 অর্থাৎ শাস্ত্রবিমুখ
 শ্রী শ্যামাচার্য দেবশর্মান-
 ৩ শ্রাবণ

Rukopis a podpis Láhirího Mahášaje, v bengálském skriptu. Řádky se objevily v dopisu čelovi; velký mistr interpretuje sanskrtský verš takto: „Ten, kdo dosáhl stavu klidu, kdy jeho víčka nemrkají, dosáhl sambhavi mudra.“ (podpis) „Šrí Šjámáčaran Devašarman“.

ZÁJEM BÁBÁDŽÍHO O ZÁPAD

„Mistře, setkal jste se někdy s Bábádžím?“

Byla tichá letní noc ve Šrírámpuru; velké hvězdy tropů se nám třpytily nad hlavou, když jsem seděl vedle Šrí Juktéšvara na balkoně v prvním patře ášramu.

„Ano,“ usmál se na mne mistr; v očích mu zazářila zbožná úcta. „Třikrát se mi dostalo požehnání pohledu na nesmrtelného gurua. K našemu prvnímu setkání došlo na *kumbhméle*.“

Náboženským shromážděním, pořádaným v Indii od nepaměti, se říká *kumbhmély*; udržují duchovní cíle stále na očích mnoha lidí. Každých šest let se tu shromáždí miliony zbožných hinduistů, aby se setkali s tisíci sádhuů, jóginů, svámijů a asketů všeho druhu. Mnozí z nich jsou poustevníci, kteří opouštějí odlehlé úkryty, jenom aby se zúčastnili *mély* a požehnali tu svěským mužům a ženám.

„V době, kdy jsem potkal Bábádžího, jsem ještě nebyl svámí,“ vyprávěl Šrí Juktéšvar. „Ale byl jsem už Láhirím Mahášajem zasvěcen do *krije*. Poradil mi, abych navštívil *mélu*, která se konala v lednu 1894 u Iláhábádu. Byla to moje první zkušenost s *kumbhou*; trochu mě omráčil ten hluk a hřmot davu. Když jsem pátral kolem sebe, nespátřil jsem žádnou osvícenou tvář mistra. Přecházel jsem právě kolem mostu na břehu Gangy, když jsem si povšiml známého, který stál nablízku s nataženou žebráckou miskou.

„Tahle slavnost není nic jiného než chaos hluku a žebráků,“ pomyslel jsem si zklamaně. „Rád bych věděl, jestli nejsou Bohu milejší západní vědci, kteří trpělivě rozšiřují oblast poznání pro praktické dobro lidstva, než tito zahaleci, kteří mají náboženství za své povolání, ale soustřeďují se na almužny.“

Moje hněvivé úvahy přerušil hlas vysokého sannjásina, který se zastavil přede mnou.

„Pane,“ řekl, „volá vás jeden světec.“

„Kdo je to?“

„Pojďte se mnou a uvidíte sám.“

Zdráhavě jsem uposlechl jeho lakonické výzvy a brzy jsem se ocitl u stromu, jehož větve stínily gurua se skupinou žáků. Mistr, neobvyklá jasná postava se zářícíma černýma očima, při mém příchodu vstal a objal mě.

„Vítám tě, svámídží,“ řekl láskyplně.

„Pane,“ odvětil jsem důrazně, „já *nejsem* svámí.“

„Ti, kterým z božského příkazu udělím titul svámího, jej nikdy neodmítají.“ Světec se mnou hovořil prostě, ale z jeho slov zaznívala hluboká pravdivost; okamžitě mě zalila vlna duchovního požehnání. S úsměvem radosti nad svým náhlým povýšením do prastarého řádu¹⁹⁹ sklonil jsem se k nohám této zjevně veliké andělské bytosti v lidské podobě, která mě právě tak poctila.

Bábádží – neboť to byl skutečně on – mi pokynul k sedátku pod stromem vedle sebe. Byl silný a mladý a vypadal jako Láhirí Mahášaj; ale jejich podobnost mi nebyla nápadná, i když jsem často slyšel, jak jsou si oba muži zjevem podobní. Bábádží má schopnost zabránit, aby někomu napadla určitá myšlenka. Veliký guru zřejmě chtěl, abych se v jeho přítomnosti cítil docela přirozeně a nebyl překonán bázní z poznání jeho totožnosti.

„Co si myslíš o *kumbhméle*?“

„Velice mě zklamala, pane.“ Honem jsem dodal: „Dokud jsem se neseťkal s vámi. Světci a tenhle povyk nějak nejdou dohromady.“

„Dítě,“ řekl mistr, ačkoli jsem vypadal dvakrát starší než on, „neposuzuj celek podle chyb mnoha. Všechno na světě má smíšený charakter – jako směs písku a cukru. Buď jako moudrý mravenec, který se chopí jen cukru a písek nechá nedotčený. I když tu ještě mnoho sádhuů bloudí v klamu, je *méla* požehnána přítomností několika mužů s Božím uvědoměním.“

Pro své setkání s tímto vznešeným mistrem jsem s jeho míněním rychle souhlasil.

„Pane,“ poznamenal jsem, „myslil jsem na vědce Západu s mnohem větší inteligencí, než má většina těch, kdo se tu shromáždili; žijí v daleké Evropě a Americe, vyznávají odlišné víry a nevědí nic o skutečných hodnotách takových *mél*, jako je tato. Jsou to lidé, kteří by mohli mít velký prospěch z toho, kdyby se setkali s indickými mistry. Ale ačkoli jsou jejich intelektuální schopnosti vysoké, je mnoho Západanů spjato s ohavným materialismem. Jiní, proslulí ve vědě a filozofii, zase neuznávají základní jednotu všech

¹⁹⁹ Šrí Juktéšvara zasvětil formálně do řádu svámijů později *mahant* (představený řádu) v Bódhgaji.

náboženství. Jejich víra slouží jako nepřekročitelná bariéra, která hrozí navždy je od nás oddělit.⁴

„Viděl jsem, že tě zajímá Západ i Východ.“ Bábádžího tvář souhlasně zářila. „Cítil jsem soužení tvého srdce, dostatečně širokého pro všechny, ať už jsou z Východu nebo Západu. Proto jsem tě sem zavolal.“

Východ a Západ musí vytvořit zlatou střední cestu spojující aktivitu i duchovnost,⁵ pokračoval. „Indie se má hodně čemu učit od Západu v materiálním vývoji; na oplátku může vyučovat univerzálním metodám, díky kterým bude Západ moci založit své náboženské vyznání na neotřesitelných základech jógového poznání.“

Ty, svámídzí, sehraješ v nadcházející harmonické výměně mezi Orientem a Západem svou roli. Za několik let ti pošlu žáka, kterého můžeš vycvičit k šíření jógy na Západě. Přicházejí ke mně jako záplava vibrace mnoha tamních duchovně hledajících duší. Vnímám potenciální světce v Americe i Evropě, kteří čekají jen na své probuzení.⁶ “

V tomto bodě svého vyprávění stočil Šrí Juktěšvar zrak plně na mne.

„Můj synu,“ řekl, usmívaje se v měsíčním světle, „ten žák, kterého mi před lety slíbil poslat Bábádží, jsi ty.“

Byl jsem šťasten, když jsem slyšel, že mé kroky ke Šrí Juktěšvarovi řídil Bábádží, ale bylo pro mne těžké představit si sebe sama na vzdáleném Západě, daleko od svého milovaného gurua a prostého míru v ášramu.

„Potom hovořil Bábádží o *Bhagavadgítě*,“ pokračoval Šrí Juktěšvar. „K mému úžasu naznačil několika pochvalnými slovy, že ví o tom, že jsem napsal výklad k různým kapitolám *Gíty*.“

„Ujmi se na mou žádost dalšího úkolu, svámídzí,“ řekl mi veliký mistr. „Nenapsal bys menší knížku o základní jednotě křesťanských a hinduistických písem? Ukaž paralelními odkazy, že inspirovaní Boží synové říkali tytéž pravdy, nyní zatemněné sektářskými rozdíly.“

„Mahárádží,²⁰⁰ odvětil jsem ostýchavě, „je to těžký úkol. Budu schopen jej zvládnout?“

Bábádží se lehce zasmál. „Proč o tom pochybuješ, můj synu?“ dodával mi odvahy. „Či práci je věru toto všechno a kdo je Vykonavatelem všeho díla? Cokoli mě nechá Pán vyslovit, musí se stát pravdou.“

²⁰⁰ „Velký králi“, uctivý titul.

Cítil jsem se posilněn světcovým požehnáním a souhlasil jsem, že tu knihu napíši. Vycítil jsem nerad, že nadešla hodina rozloučení, a vstal jsem ze svého sedátka z listí.

„Znáš Láhirího? Je to velká duše, že? Pověz mu o našem setkání!“ A předal mi pro Láhirího Mahášaje vzkaz.

Když jsem se mu pokorně poklonil, usmál se světec laskavě. „Až dokončíš svou knihu, navštívím tě,“ slíbil. „Zatím sbohem!“

Příštího dne jsem opustil Iláhábád a odjel do Váránasí. Když jsem přišel do guruova domu, vychrlil jsem svůj příběh o obdivuhodném světci na *kumbhméle*.

„Ach, tys ho nepoznal?“ Láhirímu Mahášajovi se roztančily oči veselím. „Vidím, žes nemohl, protože ti v tom zabránil. Je to můj nesrovnatelný guru, nebeský Bábádží.“

„Bábádží!“ opakoval jsem ohromeně. „Jóginský Kristus Bábádží! Neviditelný-viditelný spasitel Bábádží! Ach, kdybych tak mohl znovu přivolat minulost a být zase v jeho blízkosti, abych prokázal jeho lotosovým nohám svoji oddanost!“

„To nevadí,“ utěšoval mě Láhirí Mahášaj. „Slíbil ti přece, že ho zase uvidíš.“

„Gurudévo, božský mistr mě požádal, abych vám něco vyřídil. Pověz Láhirímu, řekl, že síly nahromaděné pro tento život ubývá; už skoro došla.“

Když jsem vyslovil tato záhadná slova, postava Láhirího Mahášaje se otřásla, jako by se jí dotkl elektrický proud. V okamžiku všechno na něm zmlklo; jeho usměvavá tvář neuvěřitelně zvažněla. Jeho tělo, nehybné na svém sedadle jako dřevěná socha, ztratilo barvu. Polekalo mě to a udivilo. Ještě nikdy v životě jsem neviděl tu radostnou duši tak strašně vážnou. Ostatní přítomní žáci na něho hleděli s obavami.

Tři hodiny uplynuly v naprostém tichu. Potom nabyl Láhirí Mahášaj opět svůj přirozený veselý vzhled a láskyplně promluvil s každým z *čelů*. Všichni si úlevou oddychli.

Z mistrovky reakce jsem si uvědomil, že poselství Bábádžího bylo neomylným signálem, ze kterého Láhirí Mahášaj pochopil, že jeho tělo bude už brzy neobydlené. Jeho děsivé mlčení dokazovalo, že můj guru se okamžitě ovládl, přeřal poslední šňůru lpění na materiálním světě a uprchl do své věčně živé totožnosti s Duchem. Poznámka Bábádžího byl jeho způsob, jak říci: „Vždy budu s tebou.“

Ačkoli Bábádží i Láhirí Mahášaj byli vševědoucí a neměli zapotřebí spolu komunikovat mým prostřednictvím nebo přes kohokoli jiného, velikáni se často uvolí zahrát roli v lidském dramatu. Příležitostně sdělují svá proroctví obyčejným způsobem

prostřednictvím poslů, aby úplné naplnění jejich slov vlilo víc zbožné víry širokému okruhu lidí, kteří se později o všem dozvědí.

Brzy jsem odjel z Váránasí a pustil se ve Šrírámpuru do práce o písmech podle Bábádžího žádosti,“ pokračoval Šrí Juktéšvar. „Sotva jsem začal, byl jsem schopen složit báseň věnovanou nesmrtelnému guruovi. Melodické verše mi bez úsilí plynuly z pera, třebaže jsem se nikdy předtím nepokoušel o sanskrtskou poezii.

V tichu noci jsem se zabral do srovnávání Bible s posvátnými spisy *sanátanadharmy*.²⁰¹ Citoval jsem slova požehnaného Pána Ježíše a ukazoval jsem, že jeho učení bylo v podstatě zajedno se zjevením *véd*. K mé úlevě byla kniha zakrátko dokončena; uvědomil jsem si, že tato rychlost byla dílem požehnání mého *param-guru-mahárádže*.²⁰² Kapitoly vyšly napřed v časopise *Sádhusambád* a později byly vydány soukromě jako kniha jedním z mých kedarpurských žáků.

Ráno poté, co jsem skončil se svým literárním úsilím,“ pokračoval mistr, „šel jsem na zdejší Rájghát vykoupat se v Ganze. Ghát byl opuštěný; chvíli jsem stál a vychutnával slunný klid. Pak jsem se ponořil do jiskřivé vody a zamířil k domovu. Jediný zvuk, který bylo v tichu slyšet, bylo čvachtání mého oděvu smočeného v Ganze, které doprovázelo každý můj krok. Když jsem prošel pod velkým banijánem blízko říčního břehu, přiměl mě silný impuls ohlédnout se dozadu. Tam ve stínu banijánu seděl velký Bábádží, obklopen několika učedníky.

„Buď pozdraven, svámídží!“ zazněl mistrův krásný hlas, aby mě ujistil, že nesním. „Vidím, že jsi úspěšně dokončil svou knihu. Jak jsem slíbil, přišel jsem ti poděkovat.“

²⁰¹ Doslova „věčné náboženství“, název dávaný souboru védského učení. *Sanátanadharm*a začala být nazývána *hinduismus* od dob Řeků, kteří označovali lidi na březích Indu *Induové* či *Hinduové*. Název *hinduista* se vlastně týká jen stoupců *sanátanadharmy* čili hinduismu. Termín *Ind* se vztahuje stejně tak na hinduisty jako na muslimy a jiné obyvatele Indie.

Starověký název Indie zněl *Árjavarta*, doslova „příbytek Árjů“. Sanskrtské slovo *árja* značí „hoden, svatý, urozený“. Pozdější etnografické zneužití slova Árjiec k označování nikoli duchovní, nýbrž fyzické charakteristiky vedlo velikého orientalistu Maxe Müllera k zajímavému prohlášení: „Etnograf, který hovoří o árijské rase, árijské krvi a árijských vlasech a očích, je pro mne stejný hříšník jako lingvista, který by mluvil o dolichocefalickém slovníku nebo brachycefalické gramatice.“

²⁰² *Param-guru* je doslova buď „nejvyšší guru“, nebo „guru po někom“ a označuje následnost učitelů. Bábádží, guru Láhirího Mahášaje, byl *param-guruem* Šrí Juktéšvara.

S bušícím srdcem jsem padl na tvář k jeho nohám. ‚Paramgurudží,‘ řekl jsem prosebně, ‚nepoctíte vy a vaši *čelové* svou návštěvou můj nedaleký domov?‘

Nejvyšší guru s úsměvem odmítl. ‚Ne, mé dítě, jsme lidé, kteří mají raději úkryt stromů; tohle místo nám docela vyhovuje.‘

‚Pozdrzte se chvíli, mistře!‘ Hleděl jsem na něho s úpěnlivou prosbou v očích. ‚Hned budu zpátky s trochou speciálního cukroví.‘

Když jsem se o pár minut později vrátil s mísou lahůdek, běda! Královský baniján už nebeskou skupinu nestínil. Hledal jsem je kolem ghátu, ale v srdci jsem věděl, že už odletěli na svých éterických křídlech.

Hluboce se mě to dotklo. ‚I když se opět setkáme, nebudu stát o to s ním promluvit,‘ ujišťoval jsem sebe sama. ‚Bylo to od něho nelaskavé takhle najednou mě opustit.‘ Byl to ovšem jenom hněv lásky a nic víc.

O pár měsíců později jsem navštívil Láhirího Mahášaje ve Váránasí. Když jsem vešel do jeho přijímací místnůstky, uvítal mě můj guru s úsměvem.

‚Bud’ vítán, Juktéšvare,‘ řekl. ‚Potkal jsi zrovna na prahu mého pokoje Bábádžího?‘

‚Nepotkal,‘ odvětil jsem překvapeně.

‚Pojď sem!‘ Láhirí Mahášaj se dotkl jemně mého čela; okamžitě jsem spatřil u dveří postavu Bábádžího, rozkvétajícího jako dokonalý lotos.

Vzpomněl jsem si na svou starou dotčenost a nepoklonil jsem se mu. Láhirí Mahášaj se na mne podíval s údivem.

Božský guru na mne hleděl hlubokýma očima. ‚Ty se na mne hněváš.‘

‚Jakpak ne, pane?‘ odvětil jsem. ‚Přiletěl jste se svou skupinou z povětří a zase jste beze stopy zmizel!‘

‚Řekl jsem ti, že tě navštívím, ale neřekl jsem, jak dlouho zůstanu.‘ Bábádží se jemně zasmál. ‚Byl jsi plný vzrušení. Ujišťuju tě, že mě ten výbuch tvého neklidu v éteru pořádně vyčerpal.‘

To nelichotivé vysvětlení mě okamžitě uspokojilo. Poklekl jsem k jeho nohám; nejvyšší guru mě laskavě pohladil po rameni.

‚Musíš víc meditovat, dítě,‘ pravil. ‚Tvůj zrak není ještě bezchybný – neviděl jsi mě skrytého za slunečním světlem.‘ S těmito slovy, pronesenými hlasem jako nebeská flétna, Bábádží v záři zmizel.

To byla jedna z posledních návštěv u mého gurma ve Váránasí,“ uzavíral Šrí Juktéšvar své vyprávění. „Jak Bábádží předpověděl na

kumbhméle, vtělení Láhirího Mahášaje v hospodáře se schýlilo ke konci. V létě 1895 se na zádech jeho statného těla vytvořil vřed. Protestoval proti jeho prořiznutí; odpykával ve vlastním těle špatnou karmu některého ze svých žáků. Nakonec na něho několik *čelů* velice naléhalo; mistr jim odpověděl záhadně:

„Tělo si musí najít příčinu k odchodu; budu souhlasit se vším, co budete chtít udělat.“

Krátce poté se nesrovnatelný guru ve Váránasí vzdal svého těla. Už jsem ho nemusel vyhledávat v jeho přijímací místnosti; každý den mého života je požehnán jeho všudepřítomným vedením.“

O léta později jsem z úst jednoho pokročilého žáka, Svámího Kešabánandy,²⁰³ vyslechl mnoho podivuhodných podrobností o skonu Láhirího Mahášaje.

„Několik dní předtím, než guru odložil tělo,“ vyprávěl mi Kešabánanda, „zhmotnil se před mnou v mém ášramu v Hardváru. „Přijed' okamžitě do Váránasí,“ řekl a zmizel.

Odjel jsem nejbližším vlakem. V guruově domě jsem našel mnoho shromážděných žáků. Celé hodiny onoho dne²⁰⁴ mistr vykládal *Gítu*; potom prostě řekl: „Odcházím domů.“

Propukly úzkostné vzlyky jako nezadržitelná bystřina.

„Utěšte se; znovu povstanu.“ Po těchto slovech se Láhirí Mahášaj otočil třikrát dokola a obrácen k severu vstoupil v lotosové pozici do konečné *mahásamádhi*.²⁰⁵

Krásné tělo Láhirího Mahášaje, tak drahé jeho ctitelům, bylo s důstojnými obřady pro hospodáře zpopelněno u ghátu Manikárnika u svaté Gangy,“ pokračoval Kešabánanda. „Druhého dne o desáté, když jsem byl ještě ve Váránasí, zalilo můj pokoj silné světlo. Předě mnou stanul Láhirí Mahášaj v podobě z masa a krve! Vypadala přesně jako jeho staré tělo, jenom se zdál mladší a zářivější. Božský guru ke mně promluvil.

„Kešabánando,“ řekl, „jsem to já. Vzkřísil jsem z rozložených atomů svou přetvořenou podobu. Moje práce hospodáře na světě je vykonána; ale neopouštím docela zemi. Od nynějška budu žít nějaký čas s Bábádžím v Himálaji a s Bábádžím ve vesmíru.“

²⁰³ Návštěvu v Kešabánandově ášramu popisují v kap. 42.

²⁰⁴ Bylo to 26. září 1895, kdy Láhirí Mahášaj opustil své tělo. Za několik dní by mu bylo osmašedesát.

²⁰⁵ Trojí otočení a obrácení těla k severu je součástí védského obřadu používaného mistry, kteří vědí, že jejich fyzickému tělu nadchází poslední hodinka. Poslední meditaci, ve které splynou s vesmírným AUM, se říká *mahá* čili velká *samádhi*.

S několika slovy požehnání transcendentní mistr zmizel. Srdce mi naplnila zázračná inspirace; byl jsem pozdvížen k Duchu, stejně jako Kristovi a Kabírovi²⁰⁶ učedníci, když pohlíželi na své živoucí duchovní učitele po jejich fyzické smrti.

Když jsem se vracel do samoty svého hardvárského ášramu, odnášel jsem si posvátný popel svého gurua. Víím, že unikl z časově-prostorové klece; pták všudepřítomnosti je svobodný. Ale bylo to útěchou pro mé srdce mít jeho posvátné ostatky.“

Jiným učedníkem, kterému se dostalo požehnání spatřit vzkříšeného gurua, byl světec Pañčánan Bhattáćárja, zakladatel kalkatského Ústavu árijské misie.²⁰⁷

Navštívil jsem Pañčánana v jeho kalkatském domově a s potěšením jsem vyslechl jeho vyprávění o letech strávených s mistrem. Na závěr mi pověděl o nejkouzelnější události svého života.

„Tady v Kalkatě,“ pravil Pañčánan, „se v deset dopoledne po své kremaci objevil Láhirí Mahášaj ve své živoucí nádheře.“

Také Svámí Pranabánanda, „světec se dvěma těly“, se mi svěřil s podrobnostmi svého vlastního nadpřirozeného zážitku.

„Několik dní předtím, než Láhirí Mahášaj opustil své tělo,“ vyprávěl mi Pranabánanda při návštěvě mé školy v Ráñčí, „dostal jsem od něho dopis, ve kterém mě žádal, abych ihned přijel do Váránasí. Zdržel jsem se však a nemohl jsem okamžitě odjet. Uprostřed příprav na cestu, asi v deset dopoledne, byl jsem náhle překonán radostí – uviděl jsem zářivou postavu svého gurua.

„Proč spěcháš do Váránasí?“ řekl s úsměvem. „Už mě tam nenajdeš.“

²⁰⁶ Kabír byl světec ze 16. století, k jehož početným následovníkům patřili hinduisté i muslimové. V době jeho smrti se jeho žáci pohádali kvůli tomu, jak provést pohřební obřady. Rozhněvaný mistr vstal ze svého posledního spánku a vydal pokyny: „Polovina mých ostatků nechť je pochována podle muslimského ritu a druhá spálena podle hinduistických zvyklostí!“ Potom zmizel. Když žáci otevřeli rakev s jeho tělem, našli v ní jen oslnivou výzdobu ze zlatě zbarvených čampakových květů. Polovinu poslušně pohřbili muslimové, kteří dodnes uctívají jeho svatyni.

Když byl Kabír ještě mlád, přišli za ním dva žáci, kteří požadovali přesné intelektuální vedení na mystické cestě. Kabír jim odpověděl prostě:

„Cesta předpokládá vzdálenost;
je-li On nablízku, nepotřebuješ cestu.
Vpravdě mě to nutí k úsměvu,
slyším-li o rybě, která ve vodě žízí!“

²⁰⁷ Pañčánan postavil v sedmnáctiakové zahradě v Dėvgarhu v Biháru chrám s kamennou sochou Láhirího Mahášaje. Další sochu velkého mistra umístili jeho žáci v malém přijímacím pokoji jeho domu ve Váránasí.

Když mi došel plný význam jeho slov, rozplakal jsem se se zlomeným srdcem; byl jsem přesvědčen, že je to jenom vidění.

Mistr ke mně přistoupil, aby mě utěšil. ‚Dotkni se mého těla,‘ řekl. ‚Jsem živ jako vždy. Nenaříkej, copak s tebou nejsem navždy?‘ “

Z úst těchto tří velikých učedníků se vynořila zázračná pravda: V deset dopoledne téhož dne, kdy bylo tělo Láhiriho Mahášaje odevzdáno plamenům, objevil se vzkříšený mistr ve skutečném, ale přeměněném těle třem svým žákům, každému v jiném městě.

„A když pomíjitelné obleče nepomíjitelnost a smrtelné nesmrtelnost, pak se naplní, co je psáno:

‚Smrt je pohlcena, Bůh zvítězil!

Kde je, smrti, tvé vítězství?

Kde je, smrti, tvá zbraň?‘ “²⁰⁸

Stojím na pódiu před jednou z mých přednášek v Americe. Tato přednáška pro tisíc jógických studentů se konala ve Washingtonu, D.C.

²⁰⁸ První list Korintským 15:54–55.

JEDU DO AMERIKY

„Amerika! Tihle lidé jsou určitě Američani!“ Taková byla moje myšlenka, když před mým vnitřním zrakem defilovalo panoráma západních tváří.

Ponořen do meditace seděl jsem za jakýmsi zaprášenými bednami ve skladišti školy v Ráňčí. V oněch rušných letech s mládeží bylo vždycky těžké najít si soukromí.

Vize pokračovala; obrovský zástup se sunul jako herci po scéně vědomí a upřeně na mne hleděl.²⁰⁹

Dveře skladiště se otevřely; jako obyčejně vypátral můj úkryt jeden z chlapců.

„Pojď sem, Bimale!“ zavolal jsem na něho vesele. „Mám pro tebe novinu: Pán mě volá do Ameriky.“

„Do Ameriky?“ opakoval chlapec má slova tónem, který zněl, jako bych byl řekl „na měsíc“.

„Ano. Pojedu objevit Ameriku jako kdysi Kolumbus. Ten myslel, že našel Indii; určitě je mezi oběma zeměmi nějaké karmanové pouto.“

Bimal odcválal; brzy už ty dvounohé noviny zpravily o tom celou školu.²¹⁰ Svolal jsem udivený učitelský sbor a svěřil školu do jeho péče.

„Vím, že budete vždy udržovat na prvním místě výchovné ideály jógy Láhirího Mahášaje,“ řekl jsem. „Často vám budu psát; a dá-li Bůh, zase se jednou vrátím.“

V očích jsem měl slzy, když jsem pohlížel na malé chlapce a na slunné prostory Ráňčí. Věděl jsem, že se právě uzavřela jedna kapitola mého života; od nynějška budu pobývat ve vzdálených zemích. Pár hodin po své vizi jsem už seděl v kalkatském vlaku. Příštího dne jsem dostal pozvání, abych se jako indický delegát

²⁰⁹ Mnoho z oněch tváří jsem od té doby uviděl na Západě a okamžitě poznal.

²¹⁰ V době, kdy jsem odjel z Ráňčí, byl jedním ze studentů tamní školy Svámí Premánanda, nyní vůdce Církve sebeuvědomění všech vyznání ve Washingtonu D. C. (Tehdy to byl brahmačárin Džjotí.)

zúčastnil Mezinárodního kongresu náboženských liberálů v Americe. Toho roku se měl konat v Bostonu pod záštitou Amerického unitářského sdružení.

Hlava se mi točila, když jsem vyhledal ve Šrírámpuru Šrí Juktéšvara.

„Gurudží, právě mě pozvali, abych promluvil na náboženském kongresu v Americe. Mám tam jet?“

„Máš otevřeny všechny dveře,“ odvětil mistr prostě. „Je to teď nebo nikdy.“

„Ale pane,“ namítl jsem zaraženě, „co já vím o veřejných projevech? Jenom zřídka jsem přednesl nějakou přednášku a v angličtině ještě nikdy.“

„Anglicky nebo neanglicky, na Západě budou tvým slovům o józe naslouchat.“

Zasmál jsem se. „No, drahý gurudží, nemyslím, že se Američani naučí bengálsky! Prosim vás, požehnejte mi, abych se dokázal přenést přes překážky angličtiny.“²¹¹

Když jsem novinku o svém záměru sdělil otci, byl velice překvapen. Amerika mu připadala nesmírně vzdálená; obával se, že už mě nikdy neuvidí.

„Jak tam můžeš jet?“ zeptal se přísně. „Kdo to zaplatí?“ Protože s láskou hradil výdaje na mé vzdělání a celý dosavadní život, bezpochyby doufal, že tato otázka udělá rozpačitý konec mému projektu.

„Pán to jistě zaplatí.“ Vzpomněl jsem si při té odpovědi na podobnou, kterou jsem dal kdysi dávno v Ágře svému bratru Anantovi, a nezáludně jsem dodal: „Třeba ti, otče, vnukne Bůh myšlenku, že bys mi mohl pomoci.“

„Ne, nikdy!“ Podíval se na mne soucitně.

Proto mě překvapilo, když mi otec podal druhého dne šek na velkou sumu.

„Nedávám ti ty peníze jako otec,“ řekl, „ale jako věrný žák Láhirího Mahášaje. Jeď tedy do té daleké západní země a šíř tam učení *krijájogy*, která nezná rozdíly ve víře.“

Ohromně mne dojal nesobecký duch, se kterým dokázal otec rychle odsunout stranou svá osobní přání. Předchozí noci dospěl ke správnému uvědomění, že motivem mé cesty není obyčejná touha po cestování do ciziny.

²¹¹ Šrí Juktéšvar a já jsme spolu normálně hovořili bengálsky.

„Možná že se už v tomto životě neuvidíme,“ řekl smutně otec, kterému bylo tehdy sedmašedesát.

Intuitivní přesvědčení mě přimělo odpovědět: „Určitě nás zase Pán svede dohromady.“

Když jsem se chystal opustit mistra a vlast a odjet k neznámým břehům Ameriky, zakoušel jsem nemalou úzkost. Slyšel jsem mnoho historek o materialistickém ovzduší na Západě, které se velmi liší od indického duchovního pozadí prodechnutého aurou světců. „Orientální učitel, který se odváží do západního ovzduší, musí být otužilejší než pro himálajskou zimu,“ pomyslel jsem si.

Jednoho časného rána jsem se začal modlit se skálopevným odhodláním pokračovat v tom a třeba při modlitbách i zemřít, dokud neuslyším Boží hlas. Chtěl jsem Jeho požehnání a ujištění, že nezabloudím v mlze moderního prospěchářství. Moje srdce bylo rozhodnuto jet do Ameriky, ale ještě pevněji bylo odhodláno, že musí uslyšet útěchu Božího souhlasu.

Modlil jsem se a modlil a dusil jsem své vzlyky. Žádná odpověď nepřicházela. Moje mlčenlivé prosby stoupaly v mučivém crescendo, až dosáhly v poledne vrcholu; mozek už nebyl schopen vydržet tlak agonie. Měl jsem pocit, že budu-li ještě plakat z hlubin své vnitřní vášně, hlava se mi rozletí na kusy. V tom okamžiku se ozvalo z chodby zaklepání. Otevřel jsem dveře a uviděl mladého muže ve skrovném oděni askety. Vešel, zavřel za sebou dveře, odmítl mé vybidnutí, aby se posadil, a gestem naznačil, že chce se mnou mluvit vestoje.

„Musí to být Bábádží!“ pomyslel jsem si ohromeně, protože muž přede mnou měl rysy mladšího Láhirího Mahášaje.

Odpověděl na mou myšlenku: „Ano, jsem Bábádží.“ Hovořil melodicky v hindštině. „Náš Nebeský Otec uslyšel tvoji modlitbu. Poručil mi, abych ti řekl: Poslechni příkaz svého gurua a jeď do Ameriky! Neboj se, budeš ochráněn.“

Po krátké odmlce promluvil Bábádží znovu: „Jsi ten, který byl vybrán, aby šířil poselství *krijájógy* na Západě. Kdysi dávno jsem potkal na *kumbhméle* tvého gurua Juktéšvara; tehdy jsem mu řekl, že tě pošlu k němu na výcvik.“

Oněměl jsem, zbožně užaslý z jeho přítomnosti a dojatý tím, že slyším z jeho vlastních rtů, že mě přivedl ke Šrí Juktéšvarovi. Padl jsem před nesmrtelným guruem na tvář. Laskavě mě zvedl z podlahy. Řekl mi mnoho věcí o mém životě, dal mi osobní ponaučení a pronesl několik tajných proroctví.

„*Krijájóga*, vědecká technika Božího uvědomění,“ řekl nakonec slavnostním tónem, „se rozšíří do všech zemí a pomůže vnést soulad mezi národy osobním transcendentním vnímáním Nekonečného Otce.“

Mistr s pohledem majestátní síly mě elektrizoval zábleskem vesmírného vědomí. Za chvíli zamířil ke dveřím.

„Nepokoušej se jít za mnou,“ řekl. „Nedokázal bys to.“

„Prosím vás, Bábádží, neodcházejte!“ volal jsem znovu a znovu. „Vezměte mě s sebou!“

Ohlédl se a odpověděl: „Teď ne. Někdy jindy.“

Překonán emocí nevšímá jsem si jeho varování. Když jsem se však pokusil ho následovat, zjistil jsem, že mé nohy jsou pevně přilepeny k podlaze. Od dveří se na mne Bábádží naposledy s láskou podíval. Zvedl ruku k požehnání a odkračel; mé oči se na něho upíraly s touhou.

Po několika minutách jsem měl nohy opět volné. Sedl jsem si a ponořil se do hluboké meditace; neustále jsem děkoval Bohu nejen za odpověď na mou modlitbu, ale i za požehnání, kterého se mi dostalo setkáním s Bábádžím. Celé tělo jako bych měl posvěcené dotekem prastarého, věčně mladého mistra. Už dlouho jsem horoucně toužil po jeho spatření.

Dosud jsem tento příběh o svém setkání s Bábádžím nikdy nikomu nevyprávěl. Považoval jsem je za nejposvátnější z mých lidských zážitků a skrýval ho v srdci. Ale napadlo mi, že čtenáři této autobiografie spíše uvěří v reálnost samotářského Bábádžího a jeho zájem o svět, jestliže vypovím, že jsem ho spatřil na vlastní oči. Pomohl jsem jednomu malíři nakreslit věrný portrét velikého jóginského Krista moderní Indie; je otištěn v této knize.

Předvečer mého odjezdu do Spojených států mě zastihl v přítomnosti Šrí Juktéšvara.

„Zapomeň na to, že ses narodil jako hinduista, a nebuď ani Američan; ber to nejlepší z obou,“ pravil mistr se svou klidnou moudrostí. „Buď tím, čím opravdu jsi – dítětem Božím. Hledej a vstřebávej do své bytosti nejlepší vlastnosti všech svých bratří, roztroušených v různých rasách po celém světě.“

Potom mi požehnal: „Všem těm, kdo k tobě přijdou s vírou, hledající Boha, bude pomozeno. Když se na ně podíváš, duchovní proud z tvých očí vstoupí do jejich mozků, změní jejich materiální návyky a dodá jim větší uvědomění Boha.“

Pokračoval: „Tvůj úděl přitahovat upřímné duše je velmi dobrý. Kamkoli přijdeš, i v pustinách, všude najdeš přátele.“

Obě jeho požehnání se ukázala být účinná. Přijel jsem sám do Ameriky jako do pustiny bez jediného přítele, ale našel jsem tam tisíce těch, kdo byli ochotni přijmout časem prověřená učení o duši.

Z Indie jsem odplul v srpnu 1920 na palubě *The City of Sparta*, první osobní lodě, která jela do Ameriky po skončení první světové války. Cestu jsem si zajistil teprve po skoro zázračném zdolání různých potíží spojených s vydáním pasu.

Během dvouměsíční plavby zjistil jeden ze spolucestujících, že jsem indickým delegátem na bostonský kongres.

„Svámi Jógánando,“ řekl tou první z mnoha kuriozních výslovností, ve kterých jsem později slýchal své jméno z úst Američanů, „prokažte, prosím, cestujícím tu laskavost, že pro ně příští čtvrtek večer uspořádáte přednášku. Myslím, že bychom měli všichni prospěch z projevu na téma ‚Životní bitva a jak v ní bojovat.‘“

Běda! Jak jsem ve středu zjistil, čekala mě bitva mého vlastního života. Zoufale jsem se pokoušel zorganizovat si myšlenky do podoby přednášky v angličtině, až jsem nakonec upustil od všech příprav; moje myšlenky jako divoké hříbě při pohledu na sedlo odmítaly jakoukoli spolupráci s pravidly anglické gramatiky. Objevil jsem se však v salonu parníku před svými posluchači s plnou důvěrou v mistrova ujištění. Žádná výmluvnost však nenavštívila mé rty; mlčky jsem stál před shromážděním. Po desetiminutové soutěži ve vytrvalosti si posluchači uvědomili moje potíže a začali se smát.

Pro mne nebyla v té chvíli situace ani trochu legrační; dotčeně jsem vyslal mlčenlivou modlitbu k mistrovi.

„Umíš to! Mluv!“ zaznělo okamžitě v mém vědomí.

Moje myšlenky navázaly ihned přátelský vztah s angličtinou. O pětáctyřicet minut později posluchači ještě stále pozorně naslouchali. Moje vystoupení mi vyneslo mnoho pozvání k přednáškám před různými skupinami v Americe.

Později jsem se nedokázal rozpomenout na jediné slovo, které jsem pronesl. Diskrétními dotazy jsem se dozvěděl od mnoha pasažérů: „Byla to inspirující přednáška v dojmavé a správné angličtině.“ Při této potěšující zprávě jsem pokorně děkoval svému guruovi za jeho včasnou pomoc a znovu jsem si uvědomoval, že je stále se mnou přes všechny bariéry času a prostoru.

Při zbývající plavbě přes oceán jsem zakusil pár záchvěvů obav z nadcházející zkoušky, která mě čeká při anglickém projevu na bostonském kongresu.

„Pane,“ modlil jsem se, „učiň, prosím, abys mou inspirací byl Ty sám a ne opět bomby smíchu mezi posluchači!“

The City of Sparta zakotvila v Bostonu na sklonku září. Šestého října jsem předstoupil před kongres se svou panenskou řečí v Americe. Byla dobře přijata; s úlevou jsem si oddechl. Velkorysý tajemník Amerického unitářského sdružení napsal pro publikovanou zprávu o průběhu konference²¹² tento komentář:

„Svámi Jógánanda, delegát z Ášramu brahmačarja z Ráňčí v Indii, pozdravil kongres jménem svého sdružení. Plynou angličtinou a s působivým přednesem přispěl projevem filozofického charakteru na téma ‚Věda náboženství‘, který byl vytištěn jako brožura pro širší distribuci. Náboženství, řekl, je univerzální a je jedno. Nemůžeme patrně univerzalizovat jednotlivé zvyky a přesvědčení, ale společný element v náboženství je možno univerzalizovat a můžeme vyzývat všechny, aby jej následovali a poslouchali.“

Dík otcovu štědrému šeku mohl jsem zůstat v Americe i po skončení kongresu. Strávil jsem v Bostonu ve skromných podmínkách čtyři šťastné roky. Pořádal jsem veřejné přednášky, vyučoval a napsal knihu básní *Písně duše* s předmluvou Dr. Fredericka B. Robinsona, prezidenta Vysoké školy města New Yorku.²¹³

V létě 1924 jsem zahájil transkontinentální cestu a hovořil k tisícům lidí v nejdůležitějších městech; cesta skončila dovolenou na krásném severu na Aljašce.

Koncem roku 1925 jsem s pomocí laskavých studentů založil na Mount Washington Estates v Los Angeles americkou centrálu. Budovu jsem spatřil už před lety při své vizi v Kašmíru. Honem jsem poslal Šrí Juktěšvarovi obrázky z těchto vzdálených amerických akcí. Odpověděl mi na pohlednici bengálsky:

11. srpna 1926

Dítě mého srdce Jógánando,

nemohu slovy ani vyjádřit radost, která vstoupila do mého života, když jsem uviděl fotografie Tvé školy a studentů. Taju radostí při pohledu na Tvé studenty jógy v různých městech. Sleduji Tvé metody ve zpěvném ujišťování, léčivých vibracích a božských léčivých technikách a musím Ti ze srdce poděkovat. Když vidím bránu, cestu

²¹² *New Pilgrimages of the Spirit* (Nové poutě ducha). Boston 1921.

²¹³ Dr. Robinson a jeho choť navštívili v roce 1939 Indii a byli váženými hosty v Ráňčí.

vinoucí se vzhůru a krásnou scénérii prostírající se kolem Mount Washington Estates, toužím spatřit všechno na vlastní oči.

Tady pokračuje všechno dobře. Buď z Boží milosti stále blažený!

Šrí Juktéšvar Giri

Léta plynula. Přednášel jsem ve všech částech své nové vlasti a hovořil ke stovkám lidí v klubech, na vysokých školách, v kostelích a na shromážděních všeho druhu. Desetitisíce Američanů přijalo zasvěcení do jógy. Těm všem jsem v roce 1929 věnoval svou novou knihu modlitebních myšlenek *Šepot z věčnosti* s předmluvou Amelity Galli-Curciové.²¹⁴ Uvádím tu z této knihy báseň „Bože! Bože! Bože!“, kterou jsem složil, když jsem jednou stál na řečnické tribuně:

Když z hlubin spánku
stoupám po točitém schodišti k bdění,
šeptám:
Bože! Bože! Bože!
Jsi potrava, a když přeruším svůj půst
nočního odloučení od Tebe,
okouším Tě a v duchu říkám:
Bože! Bože! Bože!
Ať už jdu kamkoli, reflektor mysli
stále se stáčí jen k Tobě;
v bitevní vřavě činnosti
zní stále můj bojový pokřik:
Bože! Bože! Bože!
Když zuří chlubivé bouře zkoušek
a starosti na mne vyjít,
umlčím jejich hluk hlasitým zpěvem:
Bože! Bože! Bože!
Když moje mysl spřádá sny
z vláken vzpomínek,
nacházím na té kouzelné tkanině vyšito:
Bože! Bože! Bože!
Každou noc, v době nejhlubšího spánku,
sní můj mír – volá: Radost! Radost! Radost!

²¹⁴ Paní Galli-Curciová a její manžel, klavírista Homer Samuels, jsou studenty *krijájógy* už dvacet let. Nedávno byl uveřejněn inspirující příběh slavné hudební primadony (*Život Galli-Curciové v písních* od C. E. LeMasseny, Paear Co., New York 1945).

A tato radost zpívá stále znovu:

Bože! Bože! Bože!

V bdění i při jídle, při práci, snění i ve spánku,

při službě, meditaci, zpěvu i božské lásce

má duše stále brouká si, aniž ji kdokoli slyší:

Bože! Bože! Bože!

Někdy – zpravidla prvního v každém měsíci, kdy se valily účty za udržování Mount Washingtonu a jiných center Sdružení pro sebeuvědomění – jsem toužebně vzpomínal na prostý klid v Indii. Ale denně jsem viděl, jak se šíří porozumění mezi Západem a Východem; a moje duše jákala.

Veliké srdce Ameriky jsem našel vyjádřeno v kouzelných verších Emmy Lazarusové, vytesaných do podstavce Sochy svobody, „Matky exulantů“:

Z majáku její ruky

září uvítání celému světu; její mírné oči ovládají
mostem překlenutý přístav zarámovaný dvěma městy.

„Nechte si, vy staré země, zásoby svojí pompy!“ volá

mlčícími rty. „Dejte mi své znavené, své chudé,

své shluklé davy toužící svobodně dýchat,

ubohé odpadky svých přeplněných břehů.

Pošlete ke mně ty bez domova, zmítané bouří.

Zvedám svou lampu u zlatých dveří.

Tereza Neumannová, slavná katolická stigmatička, která v roce 1935 inspirovala mou pout' do Konnersreuthu v Bavorsku.

LUTHER BURBANK – SVĚTEC MEZI RŮŽEMI

„Tajemstvím zdokonaleného pěstování rostlin je vedle vědeckých znalostí láska.“ Tuto moudrost pronesl Luther Burbank, když jsme se spolu procházeli po jeho zahradě Santa Rosa. Stanuli jsme u záhonu jedlých kaktusů.

„Když jsem prováděl pokusy, abych vypěstoval kaktusy bez ostnů,“ pokračoval, „často jsem s rostlinami hovořil a vytvářel vibrace lásky. ‚Nemáte se čeho bát,‘ říkal jsem jim. ‚Nepotřebujete svoje obranné trny. Já vás budu chránit.‘ A postupně se vynořila užitečná pouštní rostlina ve variantě bez ostnů.“

Tento zázrak mě okouzлил. „Prosím vás, drahý Luthere, dejte mi pár kaktusových odnoží, abych je zasadil ve své zahradě na Mount Washington.“

Dělník stojící opodál se chystal uřezat odnože; Burbank mu v tom zabránil.

„Uříznu je pro svámího sám.“ Podal mi tři odnože, které jsem později zasadil; měl jsem radost, když se rozrostly v široké trsy.

Velký zahradník mi řekl, že jeho prvním triumfem byl veliký brambor, známý pod jeho jménem. S nezdolností génia pokračoval v obdarovávání světa stovkami přírodních druhů zdokonalených křížením – novými Burbankovými rajčaty, kukuřicí, třešněmi, švestkami, nektarinkami, bobulemi, mákem, liliemi, růžemi.

Zaostřil jsem svou kameru, když mě Luther přivedl ke slavnému vlašskému ořechu, kterým dokázal, že přirozený vývoj lze teleskopicky urychlit.

„Za pouhých šestnáct let,“ řekl, „dosáhl tento ořech stavu s hojnou úrodou plodů, ke kterému by bez pomoci potřebovala příroda dvojnásobnou dobu.“

Do zahrady se přihnala se svým psem Burbankova adoptivní dceruška.

„To je moje lidská rostlina,“ ukázal na ni Luther s láskou. „Dívám se teď na lidstvo jako na jedinou obrovskou rostlinu, která potřebuje pro své nejvyšší naplnění jenom lásku, přirozené požehnání čistého ovzduší a inteligentní křížení a selekci. Za dobu svého života jsem zažil tak úžasný pokrok ve vývoji rostlin, že hledím optimisticky vstříc zdravému, šťastnému světu, jakmile se jeho děti naučí zásadám prostého a racionálního způsobu života. Musíme se vrátit k přírodě a k Bohu přírody.“

„Vás by, Luthere, jistě potěšila moje škola v Ráňci se svými třídami pod širým nebem a ovzduším radosti a prostoty.“

Moje slova zasáhla strunu, která byla Burbankovu srdci nejbližší – výchovu dětí. Zasypal mě otázkami a z jeho hlubokých, vážných očí zářil zájem.

„Svámídzí,“ řekl nakonec, „školy jako ta vaše jsou pro příští tisíciletí jedinou nadějí. Bouřím se proti výchovnému systému naší doby, odtrženému od přírody a dusícímu veškerou individualitu. Srdcem i duší jsem pro vaše praktické ideály výchovy.“

Když jsem se s jemným světcem loučil, podepsal a daroval mi malý svazček.²¹⁵

„To je moje knížka Výcvik lidské rostliny,“ řekl.²¹⁶ „Je zapotřebí nových typů výcviku – smělých experimentů. Občas uspějí i ty nejdůležitější pokusy a přinesou nejlepší ovoce a květiny. Také výchovné inovace pro děti by měly být početnější a smělejší.“

Hned večer jsem si se zájmem přečetl jeho knížku. Jeho zrak předvídal pro lidské pokolení skvělou budoucnost; psal: „Nejtvrdošijnější živou bytostí na tomto světě, kterou je nejtěžší vychýlit z její dráhy, je rostlina s pevnými návyky... Pamatujte si, že tato rostlina si uchovává svou osobitost už po věky; snad právě ji je možno vystopovat do minulosti před éóny času v kameni a za celou tu obrovskou dobu se příliš nezměnila. Myslíte, že po těchto dlouhých věcích opakování si tato rostlina neosvojí vůli, chcete-li to tak nazvat, k bezpříkladné houževnatosti?“

²¹⁵ Burbank mi dal také svoji podepsanou fotografii. Chovám ji jako poklad, tak jako kdysi choval jeden hinduistický obchodník Lincolnuv obrázek. Hinduista, který byl v Americe v letech občanské války, tak obdivoval Lincolna, že se nechtěl vrátit do Indie bez portrétu velikého osvoboditele. Usadil se pevně na Lincolnově prahu a odmítal odejít, dokud mu užaslý prezident nedovolil použít služeb Daniela Huntigtona, slavného newyorského umělce. Když byl portrét hotov, hinduista si jej vítězoslavně odvezl do Kalkaty.

²¹⁶ New York, Century Co., 1922.

Luther Burbank, milovaný přítel, se mnou ve své Santa Rose na zahradě.

Skutečně existují rostliny, například určité palmy, které jsou tak důsledné, že je dosud žádná lidská síla nedokázala změnit. Lidská vůle je slabá ve srovnání s vůlí rostliny. Ale podívejte se, jak se zlomí celá ta celoživotní tvrdošijnost rostliny prostě tím, že se s ní smísí nový život a že se křížením vnese do jejího života naprostá a mocná změna. Když pak dojde k tomuto zlomu, skombinujte jej s generacemi trpělivého dohledu a selekce a nová rostlina vykročí novou cestou a nikdy se už nevrátí ke staré; její houževnatá vůle je konečně zlomena a proměněna.

Přistoupíme-li pak k něčemu tak citlivému a poddajnému, jako je povaha dítěte, je problém nesrovnatelně snazší.“

Magneticky přitahován k tomuto velikému Američanovi, navštěvoval jsem ho znovu a znovu. Jednou ráno jsem přišel ve stejnou dobu jako listonoš, který doručil do Burbankovy pracovny asi tisíc dopisů. Psali mu zahradníci ze všech částí světa.

„Svámídzí, vaše přítomnost je právě tou zámlinkou, kterou potřebuji, abych mohl jít ven do zahrady,“ řekl Luther vesele. Otevřel velkou zásuvku obsahující stovky pořadačů.

„Podívejte se,“ řekl, „takhle já cestuji. Spoután svými rostlinami a korespondencí uspokojuji svou touhu po cizích zemích tím, že se tu a tam dívám na tyto obrázky.“

Můj vůz stál před vraty; Luther a já jsme projížděli ulicemi městečka, v jehož zahradách zářily jeho vlastní odrůdy Santa Rosa, Peachbow a Burbank.

„Můj přítel Henry Ford i já věříme v prastarou teorii převtělování,“ řekl mi Luther. „Vrhá světlo na aspekty života, které jsou jinak nevysvětlitelné. Paměť není kritériem pravdy; to, že si člověk nepamatuje své minulé životy, ještě nedokazuje, že je neměl. Paměť je prázdná, i pokud jde o pobyt v lůně a rané dětství; a přece jimi pravděpodobně každý prošel!“ Zasmál se.

Veliký vědec přijal zasvěcení do *krije* už při jedné z mých ranějších návštěv. „Provádím tu techniku oddaně, svámíždí,“ řekl. Po mnoha hloubavých otázkách o různých aspektech jógy poznamenal Luther zvolna:

„Východ má skutečně nesmírné poklady poznání, které Západ teprve začíná zkoumat.“

Důvěrný styk s přírodou, který Burbankovi odemkl nejedno z jejích žárlivě střežených tajemství, mu vnuknul bezmeznou duchovní úctu.

„Někdy se cítím být velice blízko Nekonečné síly,“ přiznal se plaše. Jeho citlivá, krásně modelovaná tvář se rozzářila vzpomínkami. „Tehdy jsem schopen léčit stejně tak nemocné lidi kolem sebe jako mnoho chorých rostlin.“

Vyprávěl mi o své matce, upřímné křesťance. „Mnohokrát od své smrti se mi zjevila ve vizích a mluvila ke mně,“ řekl.

Jen neradi jsme se vraceli k jeho domu a oněm tisícům čekajících dopisů.

„Luthere,“ poznamenal jsem, „příští měsíc začínám vydávat časopis, který bude předkládat obětiny pravdy z Východu i Západu. Prosím vás, pomozte mi najít pro něj dobré jméno.“

Chvilí jsme o tom diskutovali a nakonec jsme se shodli na názvu *Východ-Západ*. Když jsme znovu vešli do jeho pracovny, podal mi Burbank článek, který napsal na téma „Věda a civilizace“.

„Ten přijde hned do prvního čísla *Východu-Západu*,“ řekl jsem vděčně.

Když se naše přátelství prohloubilo, nazval jsem Burbanka svým „americkým světcem“. „Vizte muže,“ citoval jsem, „ve kterém není záští!“ Jeho srdce bylo bezedně hluboké, už odedávna obeznámené s pokorou, trpělivostí a obětavostí. Jeho malý domov mezi růžemi byl přísně prostý; znal bezcennost přepychu, radost z mála majetku. Skromnost, se kterou nesl svoji vědeckou slávu, mi opětovně

připomínala stromy, jež se hluboko sklánějí pod tíhou zrajících plodů; jenom neplodné stromy zvedají hlavy vysoko v prázdném chvástání.

Byl jsem v New Yorku, když v roce 1926 můj drahý přítel zemřel. Se slzami v očích jsem si pomyslel: „Rád bych šel pěšky celou tu cestu do Santa Rosy, jen abych ho mohl ještě jednou uvidět!“ Zamkl jsem se před tajemníky i návštěvníky a strávil jsem příštích čtyřiaadvacet hodin o samotě.

Druhého dne jsem provedl před Lutherovým obrázkem védský zádušní obřad. Skupina mých amerických studentů v hinduistickém slavnostním úboru zazpívala starobylé hymny jako doprovod k oběti květin, vody a ohně – symbolů tělesných složek a jejich vypuštění do Nekonečného zdroje.

Ačkoli Burbankovo tělo spočívá v Santa Rose pod libanonským cedrem, který před lety zasadil ve své zahradě, jeho duši chová pro mne každá širokokoká květina, jež kvete u cesty. Není to Luther, kdo se prochází jejím svítáním a šeptá v jejím větru, na čas vtažen do prostorného ducha přírody?

Jeho jméno už přešlo do dědictví obecného jazyka. Pod heslem „burbank“ je Websterův Nový mezinárodní slovník uvádí jako tranzitivní sloveso: „Křížit nebo roubovat (rostlinu). Odtud obrazně zlepšovat (cokoli jako proces nebo zřízení) výběrem dobrých rysů a odmítáním špatných, nebo přidáváním dobrých rysů.“

„Milovaný Burbanku,“ zvolal jsem, když jsem si tu definici přečetl, „samo tvoje jméno je teď synonymem dobroty.“

Tereza Neumannová, Richard Wright a já.

Luther Burbank
Santa Rosa, Kalifornie
USA

22. prosince 1924

Prozkoumal jsem systém Jógodá Svámího Jógánandy a podle mého mínění je ideální pro výcvik a uvádění tělesné, duševní a duchovní povahy člověka v soulad. Svámijovým cílem je vytvořit všude po světě školy „jak žít“, kde se výchova nebude omezovat jen na intelektuální rozvoj, ale bude zaměřena také na výcvik těla, vůle a citu.

Jógódovým systémem tělesného, duševního a duchovního rozvíjení prostými a vědeckými metodami soustředění a meditace lze řešit většinu komplikovaných problémů života a dosáhnout na zemi míru a dobré vůle. Svámijova idea správné výchovy je prostý zdravý rozum bez jakéhokoli mysticismu a neuskutečnitelnosti; jinak by si nezískala můj souhlas.

S radostí využívám této příležitosti, abych se ze srdce připojil k výzvě svámího k zakládání mezinárodních škol umění žít; budou-li vytvořeny, přiblíží nám tisíciletí míru a pokroku víc než cokoli, co znám.

Luther Burbank

Bratři Terezy Neumannové. Stojím s nimi v Konnersreuthu, Bavorsko.

TEREZA NEUMANNOVÁ, KATOLICKÁ STIGMATIČKA

„Vrať se do Indie! Trpělivě jsem na tebe čekal patnáct let. Už brzy vypluji z těla do Zářícího přibytku. Přijed', Jógánando!“

Hlas Šrí Juktěšvara mi zazněl zřetelně ve vnitřním sluchu, když jsem seděl v meditaci ve svém hlavním centru na Mount Washingtonu. Jeho poselství překročilo v okamžiku vzdálenost desetitisíců mil a vniklo jako blesk do mé bytosti.

Patnáct let! Ano, uvědomil jsem si, píše se rok 1935; patnáct let jsem strávil šířením učení svého gurma v Americe. Teď mě volá zpět.

To odpoledne jsem vyprávěl o svém zážitku jednomu ze svých žáků. Jeho duchovní vývoj byl vlivem *krijájogy* tak pozoruhodný, že jsem ho často nazýval „světcem“; pamatoval jsem si proroctví Bábádžiho, že i Amerika vydá prastarou jógickou cestou muže a ženy božského uvědomění.

Tento učedník spolu s mnoha dalšími trvali na tom, že se složí na moji jízdenu. Když byl takto vyřešen finanční problém, začal jsem se pečlivě připravovat na plavbu do Indie přes Evropu. Byly to na Mount Washingtonu rušné týdny. V březnu 1935 už bylo Sdružení pro sebeuvědomění zaregistrováno podle kalifornských zákonů jako nevýdělečná organizace. Tato výchovná instituce dostává veřejné dary i výnos z prodeje mých knih, časopisu a psaných kursů, poplatky za výuku a všechny ostatní příjmy.

„Vrátím se,“ řekl jsem studentům. „Nikdy na Ameriku nezapomenu.“

Na banketu na rozloučenou, který pro mě uspořádali milující přátelé v Los Angeles, jsem se dlouze díval na jejich tváře a s vděčností jsem si říkal: „Pane, kdo pamatuje na Tebe jako na Jediného Ducha, nebude nikdy postrádat sladkost přátelství mezi smrtelníky.“

Z New Yorku jsem odplul 9. června 1935²¹⁷ na *Evropě*. Doprovázeli mě dva žáci – můj tajemník C. Richard Wright a starší dáma ze Cincinnati, slečna Ettie Bletchová. Vychutnávali jsme dny klidu na moři, vítaný protiklad minulých uspěchaných týdnů. Ale naše lenošné období nemělo dlouhé trvání; rychlost moderních lodí má některé politováníhodné rysy.

Jako kterákoli jiná skupina zvědavých turistů prošli jsme se po obrovském a starém městě Londýně. Na příští den jsem měl pozvání, abych promluvil na velkém shromáždění v Caxton Hall, kde mě londýnským posluchačům představil Sir Francis Younghusband. Naše skupinka strávila příjemný den jako hosté Sira Harryho Laudera na jeho statku ve Skotsku. Ale brzy jsme přepluli přes průliv La Manche na pevninu, protože jsem chtěl vykonat speciální pouť do Bavorska. Cítil jsem, že je to moje jediná příležitost k návštěvě velké katolické mystičky Terezy Neumannové z Konnersreuthu.

Už před lety jsem četl o Tereze úžasný výklad. Článek obsahoval tyto informace:

1. Tereza, narozená v roce 1898, byla ve věku dvaceti let při nehodě zraněna; oslepla a ochrnula.

2. Roku 1923 získala díky modlitbám ke sv. Tereze, „Květině“, zázračně zrak. Později byly náhle vyléčeny i její údy.

3. Od roku 1923 přestala Tereza úplně přijímat potravu a nápoje s výjimkou trochy posvěcené vody, kterou denně polkla.

4. V roce 1926 se objevila na Terezině hlavě, prsou, rukou a nohou stigmata čili svaté Kristovy rány. Od té doby prochází každý pátek Kristovým umučením a prožívá ve svém vlastním těle celou jeho historickou agonii.

5. Ačkoli normálně zná jen prostý německý dialekt své vesnice, vyslovuje Tereza při svých pátečních transech věty, které vědci identifikovali jako starou aramejštinu. V některých chvílích hovoří při svých vizích hebrejsky nebo řecky.

6. Se souhlasem církve se Tereza podrobila detailnímu vědeckému pozorování. Dr. Fritz Gerlick, vydavatel protestantských německých novin, přijel do Konnersreuthu, aby „odhalil katolický podvod“, a skončil tím, že napsal s úctou její životopis.²¹⁸

²¹⁷ Za přesné datum vděčím svému tajemníkovi panu Wrightovi, který si vedl cestovní deník.

²¹⁸ Další knihy o jejím životě jsou *Tereza Neumannová, stigmatička naší doby* a *Další kronika Terezy Neumannové*, obě od Friedricha Rittera von Lama (angl. Milwaukee: Bruce Pub. Co.).

Dychtil jsem jako vždycky, ať už na Východě nebo na Západě, po setkání se světci. 16. července přijela naše skupinka do malebné vesnice Konnersreuthu. Bavorští venkované projeví živý zájem o našeho forda (kterého jsme si přivezli s sebou z Ameriky) i jeho smíšenou posádku – mladého Američana, starší dámu a olivově zbarveného Orientálce s dlouhými vlasy zastrčenými za límec saka.

Terezina chaloupka, čistá a úpravná, s rozkvetlými pelargóniemi u primitivní studny, byla zavřená a tichá. Sousedé ani listonoš právě procházející kolem nám nemohli poskytnout žádnou informaci. Začalo pršet; moji společníci navrhli, abychom odjeli.

„Ne,“ odmítl jsem tvrdohlavě. „Zůstanu tady, dokud se nějak k Tereze nedostanu.“

O dvě hodiny později jsme ještě pořád seděli v bezútešném dešti ve svém voze. „Pane,“ postěžoval jsem si s povzdechem, „proč jsi mě sem přivedl, jestli zmizela?“

Vtom se u nás zastavil muž hovořící anglicky a zdvořile nám nabídl pomoc.

„Nevím jistě, kde Tereza je,“ řekl, „ale často navštěvuje profesora Wurze, ředitele semináře v Eichstattu, asi osmdesát mil odtud.“

Příštího rána jsme vjeli do tiché vesnice Eichstattu protkané úzkými uličkami s dlážděním z kočičích hlav. Dr. Wurz nás ve svém domě srdečně přivítal. „Ano, Tereza je tady.“ Poslal jí zprávu o naší návštěvě. Posel se brzy vrátil s její odpovědí:

„Ačkoli mě biskup požádal, abych bez jeho svolení s nikým nemluvila, přijmu Božího muže z Indie.“

Hluboce dojat těmito slovy následoval jsem Dr. Wurze nahoru do obývacího pokoje. Hned nato tam přišla i Tereza; vyzařovala z ní aura míru a radosti. Měla na sobě černé šaty a na hlavě neposkvrněný bílý čepec. Bylo jí sedmatřicet, ale vypadala mnohem mladší, svěží a okouzující jako dítě. Zdravá, urostlá, růžovolící a veselá – taková byla svěťice, která vůbec nejedla!

Na uvítanou mi velmi jemně stiskla ruku. Oba jsme v mlčenlivé shodě zářili – věděli jsme, že i ten druhý miluje Boha.

Dr. Wurz se laskavě nabídl, že bude tlumočit. Když jsme se posadili, všiml jsem si, že se na mne Tereza dívá s naivní zvědavostí; hinduisté jsou zřejmě v Bavorsku vzácní.

„Vy nic nevíte?“ Chtěl jsem slyšet odpověď z jejích vlastních úst.

„Nic kromě posvěcené hostie z rýžové moučky každé ráno v šest.“

„Jak je ta hostie velká?“

„Je tenká jako papír a má velikost mince.“ Dodala: „Přijímám ji jako svátost; když není posvěcená, nedokážu ji spolknout.“

„Přece nežijete z tak mála už dvanáct let!“

„Žiju z Božího světla.“ Jak prostá odpověď a jak einsteinovská!

„Vidím, že si uvědomujete, že do vašeho těla proudí energie z éteru, slunce a vzduchu.“

Tvář jí ozářil rychlý úsměv. „Jsem ráda, že chápete, jak žiju.“

„Váš svatý život je každodenní demonstrací pravdy vyslovené Kristem: ‚Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.‘“²¹⁹

Opět projevila radost nad mým vysvětlením. „Skutečně je to tak. Jedním z důvodů, proč jsem dnes zde na zemi, je, abych dokázala, že člověk může být živ neviditelným Božím světlem a ne jenom potravou.“

„Můžete učit i druhé, jak žít bez potravy?“

Jako by ji to trochu polekalo. „To nemohu; Bůh si to nepřejí.“

Když můj pohled padl na její silné, půvabné ruce, Tereza mi ukázala malé, čtvercové a čerstvě zahojené rány na obou dlaních. Na hřbetě obou rukou mě upozornila na drobnější rány ve tvaru srpku, rovněž čerstvě zahojené. Obě rány procházely jejíma rukama. Při pohledu na ně mi vyvstal zřetelně v mysli obraz velkých čtvercových železných hřebů s hroty ve tvaru srpku, jakých se v Orientě používá dodnes, ale jež jsem, pokud si vzpomínám, na Západě neviděl.

Světiце mi pověděla něco o svých každotýdenních transech. „Přihlížím jako bezmocný divák celému Kristovu umučení.“ Každý týden se na dobu od čtvrtěční půlnoci do jedné hodiny pátečního odpoledne její rány otvírají a krvácejí; ze svých obvyklých šedesáti kilogramů ztratí pokaždé pět. Silně trpí ve své soucitné lásce, a přece se s radostí těší na každotýdenní vizi svého Pána.

Ihned jsem si uvědomil, že Božím záměrem s jejím podivným životem je ujistit všechny křesťany o historické autentičnosti Ježíšova

²¹⁹ Matouš 4:4. Baterii lidského těla neudržuje jen hrubá potrava (chléb), ale vibrační kosmická energie (slovo či AUM). Neviditelná síla proudí do lidského těla vraty prodloužené míchy. Toto šesté tělesné centrum je umístěno vzadu v šíji nad pěti páteřními *čakrami* (v sanskrtu „koly“) neboli centry vyzařující síly. Mícha je pro tělesnou zásobu vesmírné životní síly (AUM) hlavním vchodem a je přímo spojena s lidskou silou vůle, soustředěnou v sedmém centru kristovského vědomí (*kutastha*) ve třetím oku mezi obočím. Kosmickou energii pak skladuje mozek jako rezervoár nekonečných možností; *vědy* se o něm zmiňují poeticky jako o „tisíciplátkovém lotosu světla“. Bible hovoří o AUM vždy jako o „Duchu svatém“ či neviditelné životní síle, která zázračně udržuje všechno stvoření. „Či snad nevíte, že vaše tělo je chrámem Ducha svatého, který ve vás přebývá a jež máte od Boha? Nepatříte sami sobě!“ První list Korintským 6:19.

života a ukřižování, jak je zaznamenal Nový zákon, a dramaticky předvést věčně živé pouto mezi galilejským mistrem a jeho věřícími.

Profesor Wurz vyprávěl o některých svých zážitcích se světicí.

„Často jezdiváme s Terezou a početnou skupinou na výlety po Německu. Je to nápadný kontrast – my jíme třikrát denně a Tereza vůbec ne. Zůstává svěží jako růže, nedotčena únavou, kterou z cesty pocítujeme. Když dostaneme hlad a sháníme nějaký hostinec, vesele se nám směje.“

Profesor připojil i několik zajímavých detailů: „Protože Tereza nepřijímá potravu, má seschlý žaludek. Nevyměšuje, ale její potní žlázy fungují; kůže má stále vláčnou a pevnou.“

Když jsem se s Terezou loučil, vyjádřil jsem přání být přítomen jejímu transu.

„Ano, přijedte příští pátek do Konnersreuthu,“ odpověděla laskavě. „Biskup vám vydá povolení. Jsem moc ráda, že jste mě vyhledal tady v Eichstattu.“

Mnohokrát mi jemně potřásla rukou a doprovodila naši skupinku až k vratům. Pan Wright pustil rádio ve voze; světice si je prohlížela s nadšeným obdivem. Kolem nás se shromáždil takový zástup mládeže, že Tereza raději ustoupila do domu. Viděli jsme ji u okna, odkud se na nás dívala jako děcko a mávala nám.

Z rozhovoru s jejími dvěma bratry, velmi laskavými a přátelskými, jsme se druhého dne dozvěděli, že světice spí v noci jenom hodinu nebo dvě. Navzdory četným ranám na těle je aktivní a plná energie. Má ráda ptáky, pečuje o akvárium s rybičkami a často pracuje na své zahradě. Má bohatou korespondenci; katoličtí věřící ji prosí o modlitby a léčivé požehnání. Mnoho prosebníků se jejím prostřednictvím vyléčilo z vážných chorob.

Její bratr Ferdinand, asi triadvacetiletý, vysvětloval, že díky modlitbám má Tereza moc přenášet na své tělo nemoci druhých. Potravu nepřijímá od té doby, kdy se modlila, aby krční choroba jednoho mladíka z její farnosti, který se připravoval na vstup do kláštera, byla přenesena do jejího hrdla.

Ve čtvrtek odpoledne zajela naše skupinka k biskupovi, který se dost překvapeně podíval na moje vlající vlasy. Ochotně nám vystavil potřebné povolení. Nestálo to nic; omezení zavedla církev jen proto, aby ochránila Terezu před návalem náhodných turistů, kteří přijížděli v předešlých letech každý pátek v tisícových zástupech.

Do Konnersreuthu jsme přijeli v pátek asi o půl desáté. Povšiml jsem si, že Terezina chaloupka má zvláštní přístěnek se skleněnou střechou, aby měla vevnitř hodně světla. Byli jsme rádi, že dveře už

nejsou zamčené, nýbrž pohostinně dokořán otevřené. Stála tu řada asi dvaceti návštěvníků, všichni vyzbrojeni povolením. Mnozí přijeli shlédnout mystický trans z velké dálky.

Tereza složila v mých očích první zkoušku už v profesorově domě, když intuitivně poznala, že ji chce spatřit z duchovních důvodů a ne z pouhé prchavé zvědavosti.

Druhá prověrka spočívala v tom, že jsem se těsně předtím, než jsem vystoupil nahoru do jejího pokoje, uvedl do jógického transu, abych s ní byl v telepatickém spojení. Vešel jsem do místnosti plné návštěvníků; ležela v bílém rouše na posteli. S panem Wrightem v patách jsem se zastavil hned za prahem, ohromen podivnou a nanejvýš děsivou podívanou.

Z Tereziniých spodních víček vytékala bez přerušení asi v třiceticentimetrovém proudu krev. Její pohled byl zaměřen vzhůru na duchovní oko uprostřed čela. Tkanina omotaná kolem její hlavy byla zbrocena krví ze stigmat po trnové koruně. Bílým rouchem nad srdcem prosakovala krev z boku v místě, kde kdysi dávno utrpělo Kristovo tělo poslední znesvěcení vojákovým kopím.

Ruce měla Tereza roztaženy v mateřském, prosebném gestu; její tvář nesla výraz zmučený i božský zároveň. Vypadala hubenější, po mnoha jemných i viditelných stráncích změněná. Mumlala slova v cizím jazyce; její lehce se chvějící rty hovořily s osobami, které viděla svým vnitřním zrakem.

Protože jsem s ní byl sladěn, začal jsem i já vidět scény její vize. Pozorovala Ježíše, jak nese mezi pokřikujícími zástupy kříž.²²⁰ Najednou zvedla zděšeně hlavu; Pán pod krutou tíží upadl. Vidina zmizela. Vyčerpaná palčivým soucitem klesla Tereza těžce na polštář.

V tom okamžiku jsem za sebou uslyšel tupý úder. Na vteřinu jsem pootočil hlavu a uviděl dva muže, jak vynášejí bezvládné tělo. Ale protože jsem se probíral z hlubokého stavu nadvědomí, nepoznal jsem hned člověka, který se zhroutil. Upřel jsem zrak opět na tvář Terezy, smrtelně bledou pod potůčky krve, ale teď už klidnou; vyzařovala z ní čistota a svatost. Teprve později jsem se ohlédl a uviděl pana Wrighta, jak si tiskne ruku na tvář, ze které mu stéká krev.

„Dicku,“ zeptal jsem se s úzkostí, „to vy jste upadli?“

„Ano, omdlel jsem z té strašné podívané.“

²²⁰ V hodinách před naším příchodem prošla už Tereza mnoha vizemi závěrečného dne Kristova života. Její trans začíná zpravidla výjevy událostí, které následovaly po Poslední večeři. Její vidiny končí Ježíšovou smrtí na kříži nebo někdy jeho uložením do hrobu.

„Máte odvahu, že jste se vrátil, abyste se na to znovu podíval,“ řekl jsem útěšně.

Vzpomněli jsme si na poutníky, trpělivě čekající ve frontě, a oba jsme se mlčky s Terezou rozloučili a opustili její posvátnou přítomnost.²²¹

Příštího dne jsme jeli na jih, vděční za to, že nejsme závislí na vlacích, ale že můžeme se svým fordem zastavit kdekoli na venkově. Užili jsme si každou minutu své cesty přes Německo, Holandsko, Francii a švýcarské Alpy. V Itálii jsme si zajeli zvlášť do Assisi uctít apoštola pokory sv. Františka. Evropská cesta skončila v Řecku, kde jsme si prohlédli athénské chrámy a viděli vězení, ve kterém vypil vlídný Sokratés svůj jed.²²² Člověk musí obdivovat umělecký vkus, se kterým vtělili Řekové své představy do alabastru.

Přepluli jsme lodí slunné Středozevní moře a vystoupili v Palestině. Když jsem den za dnem putoval po Svaté zemi, byl jsem víc než jindy přesvědčen o potřebě poutí. V Palestině prostupuje vše Kristův duch; se zbožnou úctou jsem chodil po jeho boku v Betlémě, Getsemanské zahradě, na Kalvárii, posvátné Olivové hoře a po březích řeky Jordánu a Galilejského jezera.

Naše skupinka navštívila Boží jesličky, Josefovou tesařskou dílnu, Lazarův hrob, dům Marty a Marie, síň Poslední večeře. Před námi se odvíjel starověk; scénu za scénou jsem viděl božské drama, které kdysi hrál pro věky Kristus.

A dále do Egypta s jeho moderní Káhirou i starověkými pyramidami. A potom úzkým Rudým mořem a přes Arabské moře – do Indie!

²²¹ Podle americké zprávy, vydané v Německu v roce 1945, přežila Tereza nacistickou perzekuci a je dosud naživu.

²²² Pasáž v Eusebiovi se zmiňuje o zajímavém střetu Sokrata s hinduistickým mudrcem: „Hudebník Aristoxenés vypráví o Indech tuto historku. Jeden z těchto mužů se v Athénách setkal se Sokratem a zeptal se ho, v čem spočívá jeho filozofie. ‚Ve zkoumání lidských jevů,‘ odvětil Sokratés. Ind vybuchl ve smích. ‚Jak může někdo zkoumat lidské jevy,‘ pravil, ‚když neví nic o božských?‘“ Zmíněný Aristoxenés byl žákem Aristotela a známým autorem děl o harmonii. Žil kolem roku 330 př. Kr.

VRACÍM SE DO INDIE

Vděčně jsem vdechoval požehnaný vzduch Indie. Naše loď *Rádžpútána* zakotvila v obrovském bombajském přístavu 22. srpna 1935. Už můj první den mimo loď byl předznamenáním roku, který mě čekal – dvanácti měsíců neustálé činnosti. V přístavu se shromáždili přátelé s věnci a pozdravy; brzy proudili do našeho apartmá v hotelu Tádž Mahal reportéři a fotografové.

Bombaj byl pro mě novým městem; zjistil jsem, že je energicky moderní s mnoha inovacemi ze Západu. Prostorné bulváry lemují palmy; velkolepé státní stavby soupeří o zájem se starými chrámy. Na vyhlídkové jízdě však zbývalo málo času; byl jsem netrpělivý, dychtil jsem spatřit svého gurua a své milované. Svěřili jsme forda železnici a brzy jsme se už hnali vlakem na východ do Kalkaty.²²³

Náš příjezd zastihl na Háorském nádraží tak obrovský dav, že jsme chvíli ani nebyli schopni vystoupit z vlaku. V čele uvítacího výboru byli maharádža z Kásimbázaru a můj bratr Bišnu; nebyl jsem připraven na tak vřelé a velkolepé uvítání.

Za řadou automobilů a motocyklů a uprostřed radostných zvuků bubnů a muší jsme všichni tři, slečna Bletchová, pan Wright a já, jeli zvolna ověšeni od hlavy až k patě květinovými věnci k domu mého otce.

Můj stárnoucí otec mě objal jako někoho, kdo vstal z mrtvých; dlouho jsme na sebe hleděli, oněmělí radostí. Kolem mne se shlukli bratři a sestry, strýcové, tety, bratrance, studenti i přátelé; oko nezůstalo suché. Výjevy z láskyplného znovushledání, které už přešly do archívu vzpomínek, zůstávají v mém srdci živé a nezapomenutelné.

Pokud jde o mé setkání se Šrí Juktěšvarem, nemám slov; spokojte se s následujícím líčením z pera mého tajemníka:

„Naplněn nejvyšším očekáváním vezl jsem dnes Jógánandadžího z Kalkaty do Šrírámpuru,“ zaznamenal pan Wright ve svém cestovním deníku. „Minuli jsme bizarní krámky, z nichž byl jeden oblíbeným lovištěm Jógánandadžího v jeho vysokoškolských časech,

²²³ Přerušili jsme svou cestu v Uttarpradéši, v půli vzdálenosti přes subkontinent, abychom navštívili ve Vardze Mahátmu Gándhího. Tyto dny popisují v kap. 44.

a nakonec jsme vjeli do úzké uličky lemované zdmi. Prudce jsme zahrnuli doleva a už se před námi tyčil prostý, ale působivý jednopatrový ášram, jehož balkon ve španělském stylu trčel z horního poschodí. Převládal dojem klidné samoty.

S vážnou pokorou jsem vešel za Jógánandadžím do dvora obehnaného zdmi. Se srdcem bušícím rychleji jsme vystupovali po starých betonových schodech, po nichž kráčely bezpochyby nesčetné zástupy hledačů pravdy. Napětí bylo stále větší. Před námi se nahoře nad schody objevil Velikán, Svámí Šrí Juktéšvar, stojící tu v ušlechtilé póze mudrce.

Srdce se ve mně vzdouvalo, když jsem cítil požehnání, kterého se mi dostalo s výsadou být v jeho svaté přítomnosti. Slzy mi zastřely zrak, když Jógánandadží padl na kolena, se skloněnou hlavou nabídl svou vděčnost a pozdrav své duše a dotkl se rukou guruových nohou a nato k nim s pokornou poslušností sklonil i hlavu. Potom vstal a Šrí Juktéšvar ho v objetí přitiskl na svou hrud'.

Nejprve nepadlo ani slovo, ale němé věty duše vyjadřovaly ty nejintenzivnější city. Jak jim zářily oči vřelostí znovushledání jejich duší! Tichým dvorem se vzdouvala jemná vibrace a i slunce odsunulo oblaka, aby přidalo náhlou záři nádhery.

Na kolenou před mistrem jsem dal najevo svou nevyjádřenou lásku a díky; dotkl jsem se jeho nohou, otláčených věkem a službou, a přijal jeho požehnání. Potom jsem vstal a uviděl dvě krásné, hluboké oči, ve kterých doutnala zkoumavost, a přece rozzářené radostí. Vešli jsme do obývacího pokoje, jehož celá jedna stěna přecházela ve vnější balkon, který jsem zahlédl už z ulice. Mistr se posadil na omšelou pohovku stojící na betonové podlaze pokryté rohoží. Jógánandadží a já jsme usedli u guruových nohou, opření o oranžové polštáře, aby se nám na slaměné rohoži lépe sedělo.

Znovu a znovu jsem se pokoušel porozumět bengálskému rozhovoru obou svámijů – protože jak jsem zjistil, angličtina prostě neexistuje, když jsou spolu, třebaže Svámídjí Mahárádž, jak říkají guruovi, ovládá angličtinu a často ji používá. Ale srdečný úsměv a lesknoucí se oči Velikého prozrazovaly jeho svatost. Jednou z vlastností, které lze v jeho veselé i vážné konverzaci snadno postřehnout, je rozhodnost jeho konstatování – znak moudrého muže, který ví, že ví, protože zná Boha. Jeho veliká moudrost, síla záměru a rozhodnost jsou po všech stránkách zjevné.

Když jsem ho čas od času pozoroval, všiml jsem si, že má silnou atletickou postavu, zocelenou zkouškami a obětmi askeze. Jeho držení těla je majestátní. Jeho božskému zjevu dominuje výrazně se

svažující čelo, které jako by hledalo nebesa. Má dost velký nos, se kterým si občas pohrává a mne ho a tře prsty jako dítě. Jeho silné, tmavé oči obklopují éterické modré kruhy. Vlasy, rozdělené uprostřed pěšinkou, začínají jako stříbro, mění se ve stříbřitě zlatou a stříbřitě černou a končí v prstencích na jeho ramenou. Jeho vous a knír jsou řídké nebo prořídle, ale jako by ještě zesilovaly jeho rysy, a jsou stejně jako jeho charakter současně hluboké i lehké.

Má veselý a zvučný smích, který vychází z hloubky jeho prsou, až se celé jeho tělo otřásá – je velice radostný a upřímný. Jeho obličej i postava jsou nápadné svou silou, stejně jako jeho svalnaté prsty. Pohybuje se důstojným krokem zcela vzpřímen.

Na sobě měl prosté *dhóti* a košili, obojí kdysi obarvené sytě okrovou barvou, ale teď už vybledlé do oranžova.

Když jsem se rozhlédl kolem sebe, zjistil jsem, že jeho dosti zchátralý pokoj prozrazuje, že jeho majitel nelpí na materiálním pohodlí. Časem potřísněné bílé zdi dlouhé místnosti byly pruhovány blednoucí modrou omítkou. Na jednom konci pokoje visel obrázek Láhirího Mahášaje, ověšený s prostou oddaností. Byla tu také stará fotografie Jógánandadžího z doby, kdy přijel poprvé do Bostonu; je na ní ve společnosti jiných delegátů náboženského kongresu.

Povšiml jsem si zvláštního souladu mezi moderností a zastaralostí. Veliký lustr z křišťálového skla, zřejmě nepoužívaný, pokrývaly pavučiny a na stěně visel světlý kalendář ze současné doby. Z celé místnosti vyzářovala vůně klidu a pohody. Za balkonem jsem viděl kokosové palmy tyčící se jako mlčenlivá ochrana nad ášramem.

Je zajímavé, že stačí, aby mistr tleskl do dlaní, a ještě než zvuk dozní, některý malý žák ho obslouží. Jeden z nich mě velmi přitahuje – hubený mládenec jménem Praphulla²²⁴ s dlouhými černými vlasy až na ramena, pronikavým párem zářících černých očí a nebeským úsměvem; oči mu svítí, a když se zvednou koutky jeho úst, jsou jako hvězdy a srpek měsíce za soumraku.

Svámi Šrí Juktéšvar má zjevně velikou radost z návratu svého ‚produktu‘ (a projevuje zájem i o ‚produkt produktu‘). Ale to, že v jeho povaze převládá aspekt moudrosti, mu brání vyjadřovat své city navenek.

Jógánandadží mu předal několik dáreků, jak je zvykem, když se žák vrací ke guruovi. Později jsme zasedli k prostému, ale dobře připravenému jídlu. Všechny chody tvořily kombinace zeleniny a

²²⁴ Chlapec, který byl s mistrem, když se k němu přiblížila kobra (viz kap. 12).

rýže. Šrí Juktěšvar byl potěšen, že jsem si osvojil mnoho indických zvyků, například „jezení prsty“.

Po několika hodinách, kdy létaly sem a tam bengálské věty a vyměňovaly se vřelé úsměvy a radostné pohledy, sklonili jsme se k jeho nohám, rozloučili se *pranámem* (hlubokou úklonou) a odjeli do Kalkaty s trvalou vzpomínkou na posvátné setkání. I když píši hlavně o svých dojmech z jeho zevnějšku, jsem si stále vědom skutečného základu tohoto světce – jeho duchovní velikosti. Cítil jsem jeho sílu a odnáším si tento pocit jako božské požehnání.“

Z Ameriky, Evropy a Palestiny jsem přivezl Šrí Juktěšvarovi mnoho dárků. Přijal je s úsměvem, ale bez poznámky. Pro sebe jsem si přivezl z Německa kombinaci hole a deštníku. V Indii jsem se rozhodl věnovat ji mistrovi.

„Tenhle dar opravdu oceňuju!“ Guruův zrak se při této nečekané poznámce upřel na mne s láskou. Ze všech dárků si vybral právě tuto hůl, aby ji ukazoval návštěvám.

„Prosím vás, mistře, dovolte mi sehnat pro váš obývací pokoj nový koberec.“ Povšiml jsem si, že Šrí Juktěšvarova tygří kůže spočívá na rozedraném hadru.

„Udělej to, když tě to potěší.“ Z guruova hlasu neznělo žádné nadšení. „Hleď, moje tygří kůže je hezká a čistá; jsem vladařem ve svém malém vlastním království. Za ním je širý svět, který má zájem jen o vnější věci.“

Když to vyslovil, měl jsem pocit, že se léta převalila zpět; znovu jsem byl mladý učedník, očišťovaný každodenním ohněm kárání.

Jakmile jsem se dokázal odtrhnout od Šrírámpuru a Kalkaty, vydal jsem se s panem Wrightem do Ráňčí. Jaké nás tam čekalo uvítání – skutečné ovace! Měl jsem slzy v očích, když jsem objímal nesobecké učitele, kteří v těch patnácti letech mé nepřítomnosti udržovali prapor školy vysoko. Jasné tváře a šťastné úsměvy rezidenčních i docházejících studentů byly dostatečným svědectvím hodnoty jejich všestranného školního i jóginského výcviku.

Bohužel prožívala však škola v Ráňčí velké finanční těžkosti. Sir Maníndračaran Nandí, starý maharádža, jehož Kásimbázarský palác byl přeměněn v ústřední školní budovu a který školu štědře obdarovával, byl už mrtev. Mnoho svobodných rysů školy ohrožoval nedostatek veřejné podpory.

Nestrávil jsem v Americe tolik let, aniž bych si osvojil i něco z její praktické moudrosti a jejího nezdolného ducha vůči překážkám. Zůstal jsem týden v Ráňčí a zápolil s kritickými problémy. Potom přišly rozhovory s předními vůdci a vychovateli v Kalkatě, dlouhý

hovor s mladým maharádžou z Kásimbázaru, finanční výzva otci a hle – otřesené základy Ráňčí se začaly zpevňovat. Zakrátko přišlo i mnoho příspěvků od mých amerických studentů včetně jednoho šeku na hodně vysokou sumu.

Už pár měsíců po mém návratu do Indie byla k mé radosti škola v Ráňčí legálně zaregistrována. Splnil se můj celoživotní sen o jógickém výchovném středisku, natrvalo obdařeném nadací. Tato vidina mě vedla už od roku 1917, kdy jsem skromně začínal se skupinkou sedmi chlapců.

V průběhu desítek let od roku 1935 Ráňčí daleko přesáhlo pouhou chlapeckou školu. Nyní se v Misii Šjámáčarana Láhirího Mahášaje provádějí doširoka rozvinuté humanitární činnosti.

Jógodá Sat-Sanga Brahmačarja Vidjálaja vyučuje učební předměty základní a střední školy. Rezidenčním i docházejícím žákům poskytuje i určitou přípravu pro různá povolání. Většinu činností si chlapci řídí sami prostřednictvím autonomních výborů. Velmi záhy jsem ve své učitelské kariéře zjistil, že chlapci, kteří si uličnický libují v přelstívání svých vychovatelů, se s radostí podřizují kázeňským pravidlům stanoveným jejich spolužáky. Sám jsem nikdy nebyl vzorný student, a tak jsem měl plné pochopení pro všechna klukovská darebáctví a problémy.

Podporují se sporty a hry; na hřištích probíhají tréninky v pozemním hokeji a kopané. Při soutěžích získávají studenti z Ráňčí často poháry. Tělocvična pod širým nebem je hodně proslulá. Jedním z rysů jógody je znovunabíjení svalů silou vůle – duševní zaměřování životní energie do kterékoli části těla. Chlapci se učí také *ásany* (pozice), hru s míčem a *láthí* (holí) a džiu-džitsu. Tisíce lidí už navštívily Zdravotní předvádění jógody na *vidjálaji* v Ráňčí.

Výuku základním předmětům v hindštině tu dostávají také *Kólové*, *Santálci* a *Mundové*, příslušníci místních domorodých kmenů. V nedalekých vesnicích jsou organizovány i třídy pro dívky.

Jedinečným rysem Ráňčí je zasvěcování do *krijájógy*. Chlapci provádějí denně duchovní cvičení, věnují se zpěvnému přednesu *Gíty* a radou i příkladem jsou vedeni ke ctnostem prostoty, obětavosti, čestnosti a pravdy. Zlo je jim vysvětlováno jako zdroj útrap a dobro jako jednání vedoucí k opravdovému štěstí. Zlo se dá přirovnat k otrávenému medu, svůdnému, ale hrozcímu smrti.

Překonávání tělesného i duševního neklidu koncentračními technikami přináší překvapivé výsledky; v Ráňčí není ničím neobvyklým pohled na postavičku devíti nebo desetiletého chlapce, který sedí hodinu i déle v nehybné pozici s pohledem upřeným do

duchovního oka. Když jsem pozoroval studenty na celém světě, kteří vydrží klidně sedět sotva celou vyučovací hodinu, často se mi vracel do mysli obrázek těchto žáčků z Ráňčí.²²⁵

Ráňčí leží v nadmořské výšce téměř 700 metrů. Pěťadvacetiakrový pozemek u velkého koupaliště zahrnuje jeden z nejkrásnějších sadů v Indii s pěti sty ovocnými stromy, plodícími mango, guavy, liči, asijské moruše a datle. Chlapci si pěstují vlastní zeleninu a předou na *čarkhách*.

Dům pro hosty je pohostinně otevřen západním návštěvníkům. Knihovna v Ráňčí obsahuje mnoho časopisů a asi tisíc svazků v angličtině i bengálštině, dary ze Západu i Východu. Je tu soubor světových posvátných písem. Dobře uspořádané muzeum vystavuje archeologické, geologické i antropologické exponáty, do značné míry trofeje z mého putování po rozmanitém světě Páně.

Dobročinná nemocnice a výdejna léků Misie Láhirího Mahášaje s mnoha detašovanými pobočkami ve vzdálených vesnicích už poskytla pomoc 150 000 indických chudých. Studenti v Ráňčí jsou školeni i v poskytování první pomoci a v tragických dobách povodní nebo hladomoru prokázali své oblasti neocenitelné služby.

V sadu stojí Šivův chrám se sochou požeňnaného mistra Láhirího Mahášaje. V zahradě se pod mangovníky konají každodenní modlitby a studium písma.

Otevřeny byly a vzkvétají pobočky střední školy s rezidenčními a jógickými rysy Ráňčí. Jsou to Jógódá Sat-Sanga Vidjápith (škola) pro

²²⁵ Duševní výcvik prostřednictvím jistých technik soustředění vytvářel v každé indické generaci lidi s fenomenální pamětí. Sir T. Vidžajarághavačári popsal v *Hindustan Times* prověrku moderních profesionálních „pamatovačů“ z Madrásu: „Tito muži byli neobyčejně vzdělaní v sanskrtské literatuře. Usazení uprostřed početného publika byli schopni projít zkouškami, kterým je podrobovalo několik posluchačů najednou. Prověrka vypadala asi takto: Jedna osoba zvonila na zvonec a ‚pamatovač‘ spočítal počet úderů. Jiná osoba diktovala z papíru dlouhý aritmetický příklad obsahující sčítání, odčítání, násobení a dělení. Třetí člověk recitoval dlouhé série veršů z *Rámájany* nebo *Mahábháraty*, které bylo třeba opakovat; čtvrtý předložil problémy z prozodie, vyžadující složení slok v příslušném metru na daný námět tak, aby každý verš končil stanoveným slovem; pátý člověk vedl se šestým teologickou rozpravu, která musela být citována přesně v tom pořadí, jak byla přednesena, a sedmý muž otáčel po celou tu dobu kolem a zkoušený musel spočítat počet otoček. Muž s dobrou pamětí musel to všechno provádět jen v duchu, žádný papír a tužka mu nebyly povoleny. Tlak na jeho schopnosti musel být obrovský. Lidé zpravidla z nevědomé závisti takové výkony podceňují a tvrdí, že jsou jenom prověrkou nižších mozkových funkcí. Není to však pouze otázka paměti. Vyšším faktorem je nesmírné soustředění mysli.“

chlapce v Lakšmanpuru v Biháru a střední škola a ášram Jógódá Sat-Sanga v Medinípuru.

Impozantní *Jógódámath* byl otevřen v roce 1939 přímo u Gangy v Dakšinešvaru. Nový ášram, vzdálený jenom pár kilometrů na sever od Kalkaty, nabízí obyvatelům velkoměsta útočiště míru. Je tu k dispozici vhodná ubytování pro hosty ze Západu a zejména pro ty hledače, kteří se chtějí intenzivně věnovat duchovnímu uvědomění. Mezi aktivity Jógódámathu patří dvoutýdenní rozesílání instrukcí Sdružení pro sebeuvědomění studentům v různých částech Indie.

Netřeba jistě ani dodávat, že všechna tato vzdělávací a humanitární činnost vyžaduje obětavou a oddanou službu mnoha učitelů a pracovníků. Neuvádím tu jejich jména, protože je jich tolik; ale v mém srdci má každý z nich svůj zářivý výklenek. Tito učitelé, inspirovaní ideály Láhiriho Mahášaje, se vzdali slibných světských cílů, aby pokorně sloužili a mnoho dávali.

Pan Wright se s mnoha chlapci v Ráňči rychle spřátelil; žil mezi nimi, oblečen do prostého *dhóti*. Ať přišel v Ráňči, Kalkatě nebo Šírírámpuru kamkoli, vytáhl můj tajemník, který dovede živě popisovat, svůj cestovní deník a zaznamenával svá dobrodružství. Jednoho večera jsem se ho zeptal: „Dicku, jaký je tvůj dojem z Indie?“

„Pokoj,“ odvětil hloubavě. „Arou je tu pokoj.“

Mí společníci a já pózujeme před „snem z mramoru,“ Tádž Mahal v Ágře.

IDYLA V JIŽNÍ INDII

„Jsi první člověk ze Západu, Dicku, který kdy vstoupil do této svatyně. Mnoho už se jich o to pokoušelo, ale marně.“

Při mých slovech pan Wright polekaně vzhlédl, ale potom se zatvářil potěšeně. Zrovna jsme vyšli z krásného chrámu Čámundi v kopcích nad Maisúrem v jižní Indii. Poklonili jsme se tam před zlatými a stříbrnými oltáři bohyně Čámundi, ochranného božstva rodiny vládnoucího maharádže.

Pan Wright si pečlivě schoval několik posvěcených růžových plátků. „Budu uchovávat tyto květy, které postříkal kněz růžovou vodou, jako památku na tu jedinečnou poutu.“

Můj společník a já²²⁶ jsme strávili měsíc září 1935 jako hosté maisúrského knížectví. Jeho maharádža, Jeho Výsost Šrí Krišnarádža Vadijar IV., je vzorem knížete inteligentně oddaného svému lidu. Ačkoli je zbožným hinduistou, jmenoval svým dévánem čili premiérem muslima, schopného Mirzu Ismáíla. Sedmimilionový lid má zastoupení jak v maisúrském Národním shromáždění, tak v Zákonodárné radě.

Maharádžův dědic, Jeho Výsost Juvarádža Sir Šrí Krišna Narasinharádž Vadijar, pozval mého tajemníka a mne, abychom navštívili jeho osvícenou a pokrokovou říši. V uplynulých dvou týdnech jsem hovořil k tisícům maisúrských obyvatel a studentů na radnici, na maharádžově střední škole a na lékařské fakultě tamní univerzity; a také na třech masových shromážděních na Národní střední škole, na Intermediate College a na četijské radnici, kde se sešly více než tři tisíce lidí. Nevím, zda dychtiví posluchači uvěřili zářivému obrazu Ameriky, který jsem jim načrtnul; ale potlesk byl vždycky nejhlasitější, když jsem hovořil o vzájemném prospěchu, který může vzejít z výměny toho nejlepšího mezi Východem a Západem.

²²⁶ Slečna Bletchová, neschopna udržet krok s panem Wrightem a mnou, zůstala spokojeně u mých příbuzných v Kalkatě.

Pan Wright a já jsme teď odpočívali v tropickém klidu. Jeho cestovní deník zachytil jeho dojmy z Maisúru:

„Zářivě zelená rýžová pole, střídaná šřapatými pruhy cukrové třtiny, hnízí pod ochranou skalnatých kopců – kopců, kterými je poseto smaragdové panoráma jako výrůstky černého kamene – a hru světél ještě zvýrazňují okamžiky, kdy slunce najednou a dramaticky zmizí při svém hledání odpočinku za důstojnými kopci.

Mnoho úchvatných chvil jsem strávil skoro roztržitým pozorováním věčně proměnného Božího plátna napjatého přes oblohu, neboť jedině Jeho dotek dokáže vytvářet barvy, které se chvějí čerstvostí života. Tato svěžest barev se ztrácí, když se je člověk pokouší napodobit pouhými barvičkami, protože Bůh používá prostších a účinnějších prostředků – olejů, které nejsou ani oleje ani barvičky, nýbrž jenom světelné paprsky. Stříkne světlem a ono se odrazí rudě; znovu mávne štětcem a červená se smísí s oranžovou a zlatou; a potom probodne oblaka pruhem nachu, který zanechá kruh červeně řinoucí se z oblačné rány; a tak dále a tak pořád si hraje, večer i ráno, stále nově, stále jinak; nikdy ve stejných vzorech, nikdy v duplikátech, nikdy ve stejných barvách. Krása indické proměny dne v noc nenajde nikde jinde srovnání; obloha často vypadá, jako by Bůh nabral do svého kbelíku všechny barvy a mocným rozmachem je kaleidoskopicky rozhodil po nebi.

Musím povědět o nádherné podvečerní návštěvě obrovské Křišnarádžovy jezerní přehrady,²²⁷ vybudované dvanáct mil za Maisúrem. Nastoupili jsme s Jógánandadžím do malého autobusu a vyrazili po hladké neasfaltované silnici, právě když slunce zapadalo za obzor a roztékalo se jako přežralé rajče.

Naše cesta vedla podél všudepřítomných rýžovišť alejí útěšných banijánů a hájem vysokých kokosových palm s vegetací skoro stejně hustou jako v džungli, až jsme se přiblížili k vrcholku kopce a ocitli se tváří v tvář nesmírnému umělému jezeru, zrcadlicímu hvězdy i břehy s palmami a jinými stromy a obklopenému krásnými

²²⁷ Tato přehrada s velkou hydroelektrárnou osvětluje město Maisúr a dodává elektřinu továrnám na hedvábi, mýdlo a santálový olej. Maisúrské suvenýry ze santálového dřeva mají rozkošnou vůni, která ani časem nezaniká; vůni obnoví slabé pichnutí špendlíkem. Maisúr se může pochlubit největšími průkopnickými průmyslovými podniky v celé Indii včetně kólarských zlatých dolů, maisúrského cukrovaru, velké ocelárny a železárn v Bhadravati a levných a výkonných Maisúrských státních drah, které pokrývají mnoho ze 30 000 čtverečních mil knížectví. Maharádža i Juvarádža, kteří byli v roce 1935 v Maisúru mými hostiteli, nedávno zemřeli. Juvarádžův syn a nynější maharádža je podnikavý vladař a přidal k maisúrskému průmyslu velkou továrnu na letadla.

terasovitými zahradami a řadami elektrických světel na hrázi; a dole se našemu zraku naskytla oslnivá podívaná z barevných paprsků, které si pohrávaly na gejzírovitých fontánách, jako když se řinou četné proudy zářivého inkoustu – nádherně modré vodopády, poutavé červené katarakty, zelené a žluté spreje, sloni chrlicí vodu, miniatura chicagské Světové výstavy, nádherně vystávající v této prastaré zemi rýžovišť a prostých lidí, kteří nás uvítali tak vřele, že se obávám, že nebude v mých silách odvézt Jógánandadžího zpátky do Ameriky.

A další vzácná výsada – moje první jízda na slonu. Včera nás Juvarádža pozval do svého letního paláce, abychom se projeli na jednom z jeho slonů, mohutném zvířeti. Vylezl jsem po žebříku, po němž se dostanete na haudu čili sedlo, které je vypořstrováno a vyloženo hedvábím a je jako krabice; a už se valíte, houpáte a pohazuje to s vámi a klesáte a stoupáte, příliš vzrušení, než abyste si dělali starosti nebo křičeli, a jen se držíte, abyste to přežili!“

Jižní Indie, bohatá na historické a archeologické památky, je země výrazného, a přece nedefinovatelného kouzla. Na sever od Maisúru se rozkládá největší indické knížectví Haidarábád, malebná náhorní plošina prořatá mohutnou řekou Gódávarí. Jsou tu širé úrodné pláně, krásné Nílgeri čili „Modré hory“ a další oblasti s holými skalami z vápence nebo žuly. Haidarábád má dlouhou, barvitou historii, začínající před třemi tisíciletími ándherskými králi a pokračující pod hinduistickými dynastiemi až do roku 1294, kdy země přešla pod nadvládu muslimských panovníků; ti tu vládou dodnes.

Nejúžasnější výstavu architektury, sochařství a malířství celé Indie najdete v Haidarábádu ve starověkých skalních dílech v Ellóře a Adžantě. Kailás v Ellóře, mohutný monolitický chrám, má vytesané postavy bohů, lidí i zvířat v ohromujících michelangelovských rozměrech. Adžanta je sídlem pěti katedrál a pětadvaceti klášterů, jež byly všechny vytesány ze skály a jsou podepřeny velikými sloupy s freskami, na nichž malíři a sochaři zvětšili svého génia.

Město Haidarábád zdobí Osmánská univerzita a impozantní Mecká mešita, kde se může shromáždit k modlitbám až deset tisíc muslimů.

Také maisúrské knížectví je svou scénérií pohádková země tisíc metrů nad mořem, s hojnými tropickými lesy, domov divokých slonů, buvolů, medvědů, pardálů a tygrů. Její dvě přední města Běngalúru a Maisúr jsou čistá, atraktivní, s mnoha parky a veřejnými zahradami.

Hinduistická architektura a sochařství dosáhly v Maisúru své vrcholné dokonalosti pod patronací hinduistických králů mezi 11. a

15. stoletím. Chrám v Bélúru, mistrovské dílo z 11. století, dokončené za vlády krále Višnuvardhany, je ve světě nepřekonatelné jemností svých detailů a překypující fantazií.

Kamenné sloupy nalezené v severním Maisúru pocházejí ze 3. století př. Kr. a připomínají krále Ašóku. Byl příslušníkem tehdy vládnoucí dynastie Maurjů; jeho říše zahrnovala skoro celou moderní Indii, Afghánistán a Balúčistán. Tento skvělý císař, kterého i západní historikové považují za vládce nemajícího sobě rovného, zanechal po sobě ve svých skalních nápisech tento památník:

A za tímto účelem byl tento nápis vytesán, aby synové a vnuci se nedomnívali, že je třeba vybojovávat nová vítězství. A aby se nedomnívali, že vítězství mečem si zaslouží název vítězství; a aby v něm nespatořovali nic jiného než zkázu a násilí; aby nepovažovali za pravé vítězství nic jiného než vítězství náboženství. Taková vítězství mají na tomto světě i příštím hodnotu.

Ašóka byl syn obávaného Čandragupty Maurje (známého Řekům jako Sandrakottos), který se v mládí setkal s Alexandrem Velikým. Později zničil Čandragupta makedonské posádky zanechané v Indii, porazil v Paňdžábu Seleukovo řecké vojsko, které vtrhlo do země, a potom přijal na svém dvoře v Patně hellénského vyslance Mégasthena.

Velmi zajímavé historiky zaznamenali precizně řečtí historikové a jiní, kteří doprovázeli Alexandra na jeho tažení do Indie nebo následovali v jeho stopách. Vyprávění Arriana, Diodóra, Plutarcha a zeměpisce Strabóna přeložil dr. J. W. M'Crindle,²²⁸ aby vrhl paprsek světla na starověkou Indii. Nejobdivuhodnějším rysem Alexandrova neúspěšného vpádu byl jeho hluboký zájem o hinduistickou filozofii, jóginy a svaté muže, s nimiž se tu a tam setkal a jejichž společnost dychtivě vyhledával. Krátce poté, co řecký válečník přibyl do Takšašily v severní Indii, poslal posla Onésikrita, žáka hellénské Diogenovy školy, aby mu přivedl indického učitele Dandamise, velkého takšašilského sannjásina.

„Bud' pozdraven, učiteli bráhmanů!“ řekl Onésikritos, když vyhledal Dandamise v jeho lesním útulku. „Syn mocného Dia Alexandr, který je svrchovaným pánem nad všemi lidmi, tě žádá, abys k němu přišel, a vyhovíš-li, odmění tě vzácnými dary, ale když odmítneš, srazí ti hlavu.“

Jógin přijal toto dosti naléhavé pozvání klidně a „ani nezvedl hlavu ze svého lože z listí“.

²²⁸ *Ancient India* (Starověká Indie), 6 svazků. Kalkata 1879.

„Já jsem také Diův syn, je-li jím Alexandr,“ poznamenal. „Nechci nic Alexandrovo, neboť jsem spokojen s tím, co mám, zatímco vidím, že on putuje se svými muži přes moře a země pro nic za nic a nikdy nedojde konce svého putování. Jdi a pověz Alexandrovi, že Bůh, Svrchovaný pán, není nikdy původcem nestoudného zla, nýbrž je Stvořitelem světla, míru, života, vody, lidského těla a duší; přijímá všechny lidi, když je smrt vysvobodí, nejsou sám nikterak podroben nemoci. Jedině On je Bohem mých poct, který si oškliví jatka a nepodněcuje žádné války.

Alexandr není žádný bůh, protože musí okusit smrt,“ pokračoval mudrc s tichým opovržením. „Jak může být někdo jako on pánem světa, když ještě neusedl na trůn vnitřního vesmírného panství? Ani dosud nevstoupil živ do Hádu, ani nezná dráhu slunce ústředními oblastmi země, neboť národy na jejích hranicích ani neslyšely jeho jméno!“

Po tomto pokárání, jistě nejostřejším, jaké kdy bylo zasláno duchu „Pána světa“, dodal mudrc ironicky: „Není-li Alexandrovo dosavadní panství pro jeho tužby dostatečně prostorné, nechť překročí řeku Gangu; tam najde kraj schopný uživit všechny jeho muže, pokud je země na této straně příliš úzká, než aby je uživila.“²²⁹

Věz však, že co mi Alexandr nabízí a dary, které mi slibuje, jsou pro mne věcmi naprosto bezcennými; věci, kterých si cením a které shledávám skutečně užitečnými a hodnotnými, jsou toto listí, jež je mým domem, tyto kvetoucí rostliny, jež mi dávají denně potravu, a voda, kterou pijí; zatímco všechen ostatní majetek nahromaděný s úzkostlivou péčí přináší zpravidla tomu, kdo jej sebral, zkázu a působí jen strast a trápení, kterým je plně obtížen každý ubohý smrtelník. Pokud jde o mne, lehám na lesním listí, a nemaje nic, co by bylo třeba střežit, zavírám oči ke klidnému spánku; kdežto kdybych měl cokoli ke střežení, zahánělo by to spánek. Země mi dodává všechno, tak jako matka dává dítěti mléko. Chodím si, kudy chci, a nemusím se zatěžovat žádnými starostmi.

Usekne-li mi Alexandr hlavu, nemůže zničit i mou duši. Zůstane jen moje mlčící hlava a zanechá tělo jako roztrhaný šat zemi, ze které bylo vzato. Já pak, změniv se v Ducha, vystoupím ke svému Bohu, který nás všechny uzavřel do masa a zanechal na zemi, abychom dokázali, zda tu dole budeme poslušni Jeho příkazů, a který od nás všech, až odtud ojdeme k Němu, bude také vyžadovat zprávu o

²²⁹ Alexandr ani jeho generálové nikdy Gangu nepřekročili. Když makedonská armáda narazila na severozápadě na odhodlaný odpor, odmítla postupovat dál; a Alexandr byl nucen Indii opustit a jít za dalšími výboji do Persie.

našem životě, neboť je Soudcem všech pyšných zlých skutků; protože sténání utlačovaných bude trestem utlačovatele.

Nechť Alexandr děsí těmito výhrůzkami ty, kdo touží po bohatství a bojí se smrti, neboť proti nám jsou obě tyto zbraně stejně bezmocné; bráhmani nemilují zlato ani se nebojí smrti. Jdi tedy a pověz Alexandrovi toto: Dandamis nepotřebuje nic, co je tvé; a proto k tobě nepůjde, a chceš-li ty něco od Dandamise, přijď za ním!“

S velkou pozorností vyslechl Alexandr z Onésikritových úst jóginův vzkaz a „pocítil ještě větší touhu spatřit Dandamise, který, ač stár a malý, byl jediným protivníkem, v němž dobyvatel mnoha zemí našel víc než sobě rovného“.

Alexandr pozval do Takšašily řadu bráhmanských asketů, proslulých svou obratností odpovídat s jadrnou moudrostí na filozofické otázky. Plutarchos podává popis takové slovní půtky; všechny otázky kladl sám Alexandr.

„Koho je víc, živých nebo mrtvých?“

„Živých, neboť mrtví nejsou.“

„Co živí větší zvířata, moře nebo země?“

„Země, neboť moře je částí země.“

„Které zvíře je nejchytřejší?“

„To, se kterým se člověk ještě neseznámil.“ (Člověk se obává neznámého.)

„Co bylo dřív, den nebo noc?“

„Den byl o den dřív.“ Tato odpověď vyvolala u Alexandra překvapení; bráhmaň dodal: „Nemožná otázka vyžaduje nemožnou odpověď.“

„Jak může nejlíp člověk dosáhnout toho, aby byl milován?“

„Člověk bude milován, pokud, ač s velikou mocí, nepřiměje lidi, aby se ho báli.“

„Jak se může stát člověk bohem?“

„Tím, že udělá, co je pro člověka nemožné.“

„Co je silnější, život nebo smrt?“

„Život, protože snese tolik zla.“

Alexandrovi se podařilo odvést si s sebou z Indie jako učitele opravdového jógina. Byl to Svámí Sphinés, kterému Řekové říkali „Kalanos“, protože světec, uctíváč Boha v podobě Káli, zdravil každého vyslovením jejího svatého jména.

Kalanos doprovázel Alexandra do Persie. Ve stanovený den se v Súzách vzdal starého těla tím, že před celým makedonským vojskem vstoupil na pohřební hranici. Historikové zaznamenali úžas vojáků, když viděli, že jógin se nebojí bolesti ani smrti a ani se

nepohnul, když ho zachvátily plameny. Než se Kalanos odebral ke své kremaci, objal všechny blízké druhy, ale odmítl se rozloučit s Alexandrem, jemuž řekl: „Brzy se uvidíme v Babylonu.“

Alexandr opustil Persii a o rok později v Babylonii zemřel. Slova jeho indického gurma byla slibem, že bude s Alexandrem v životě i ve smrti.

Řeční historici nám zanechali mnoho živých a podnětných obrázků indické společnosti. Podle Arriana ochraňuje hinduistické právo lidí a „nařizuje, aby nikdo z nich nebyl za žádných okolností otrokem, nýbrž aby všichni požívali svobody a uznávali rovné právo všech na ni. Neboť se domnívají, že ti, kdo se naučili nepanovat druhým ani se před nimi nehrbit, dosáhnou života nejlépe přizpůsobeného všem proměnam osudu.“²³⁰

„Indové,“ píše se v jiném textu, „nevynakládají peníze na lichvu, ani si neumějí půjčovat. Pro Inda odporuje zavedeným zvyklostem dopouštět se křivd nebo jimi trpět, a proto neuzavírají smlouvy ani nevyžadují záruky.“ Léčení se prý provádí prostými a přirozenými prostředky. „Léčí se spíše řízením stravy než používáním léků. Nejváženějšími léčivy jsou masti a náplasti. Všechna ostatní jsou považována za víceméně škodlivá.“ Účast na válce se omezuje na *kšatrije* čili válečnickou kastu. „Také žádný nepřítel, který narazí na rolníka pracujícího na své půdě, mu neublíží, neboť lidé této vrstvy jsou považováni za obecné dobrodince a jsou chráněni před jakýmkoli ubližováním. Půda tak zůstává nevypleněna, plodí bohatou úrodu a zásobuje obyvatelstvo všim potřebným, aby byl život příjemný.“²³¹

Císař Čandragupta, který roku 305 př. Kr. porazil Alexandrova generála Seleuka, se o sedm let později rozhodl předat otěže indické vlády svému synovi. Čandragupta odešel do jižní Indie, kde strávil posledních dvanáct roků života jako chudý asketa, hledající sebeuvědomění ve skalní jeskyni ve Šravanabélgóle, nyní uctívané jako maisúrská svatyně. Nedaleko odtud stojí největší socha na světě, vytesaná roku 983 po Kr. z obrovského balvanu džinisty k uctění světce Gómatéšvary.

²³⁰ Všichni řeční pozorovatelé se zmiňují o neexistenci otroctví v Indii, rysy velmi odlišné od struktury řecké společnosti.

²³¹ *Creative India* (Tvořivá Indie) od prof. Binajkumára Sarkára podává souhrnný obraz starověkých i moderních výdobytků Indie a výrazných hodnot v ekonomii, politice, literatuře, umění a sociální filozofii. (Láhaur: Motilal Banarsi Dass 1937).

Všudepřítomné maisúrské svatyně jsou trvalou připomínkou mnoha velkých jihoindických světců. Jeden z těchto mistrů, Tájumánavar, nám zanechal tuto poetickou výzvu:

Můžeš zvládnout slona v říji;
můžeš umlčet medvěda i tygra;
můžeš jet na lvu;
můžeš si hrát s kobrou;
můžeš se protlouct alchymií;
můžeš putovat vesmírem nepoznán;
můžeš si podrobit bohy;
můžeš být věčně mlád;
můžeš chodit po vodě
a živit se ohněm;
lepší a těžší je však
ovládnout svoji mysl.

V krásném a úrodném knížectví Tiruvidángúru na nejzazším jihu Indie, kde je doprava odkázána na řeky a průplavy, ujímá se mahárádža každoročně dědičné povinnosti pykat za hříchy spáchané rozpoutáním válek a okupováním mnoha drobných státeků v minulosti. Po šestapadesát dní v roce navštěvuje mahárádža třikrát denně chrám, aby naslouchal védským hymnům a recitacím; kající obřad ukončuje *lakšadípam* čili osvětlení chrámu stotisíci světly.

Veliký hinduistický zákonodárce Manu²³² sepsal povinnosti krále: „Má dštít milosti jako Indra (král bohů); vybírat daně jemně a nepozorovaně, jako slunce získává vlhkost z vody; vstupovat do životů svých poddaných jako vítr, který projde všude; udílet spravedlnost všem jako Jama (bůh smrti); poutat provinilce smyčkou jako Varuna (védský bůh oblohy a větru); být všem milý jako měsíc; spalovat ničemné nepřátele jako Bůh ohně; a podpírat všechny jako bohyně země.

Ve válce nechť král nebojuje otrávenými nebo zuřivými zbraněmi, ani nezabíjí slabé či neozbrojené protivníky nebo lidi, kteří se bojí,

²³² Manu je univerzální zákonodárce, nejen pro hinduistickou společnost, ale pro svět. Nastínil všechny systémy moudrých sociálních pravidel a dokonce i práva. Nietzsche mu složil tento hold: „Neznám jinou knihu, ve které je řečeno tolik jemných a laskavých věcí o ženě jako v *Manuově zákoníku*; šediví stařešinové a světci byli vůči ženám galantní způsobem, který snad nelze překonat... nesrovnatelně intelektuální a vrcholné dílo... s hojností ušlechtilých hodnot, je naplněno citem pro dokonalost, přitakává životu a triumfuje v něm smysl pro dobro ve vztahu k sobě samému i životu; na celou knihu září slunce.“

prosí o ochranu či prchají. K válce nechť se uchýlí jen jako k poslednímu prostředku. Ve válce je výsledek vždycky nejistý.“

Madráská provincie na jihovýchodním pobřeží Indie zahrnuje rovinaté, prostorné, mořem opásané město Madrás a „Zlaté město“ Káňčipuram, sídlo pallavské dynastie, jejíž králové vládli v prvních staletích po Kr. V moderní madráské provincii se silně uplatňuje idea nenásilí Mahátmy Gándhího; všude je vidět uniformní „gándhistické čapky“. Mahátma dosáhl na jihu mnoha významných chrámových reforem pro nedotknutelné i reforem kastovního systému.

Základ kastovního systému zformulovaný velkým zákonodárcem Manuem byl obdivuhodný. Viděl jasně, že lidé se přirozeným vývojem rozlišili na čtyři velké skupiny: ty, kdo byli schopni nabízet své služby společnosti fyzickou prací (*šúdrové*); ty, kdo jí sloužili svou obratností, zemědělstvím, obchodem (*vaišjové*); ty, jejichž nadání bylo administrativní, výkonné a ochranné – vladaře a válečníky (*kšatrijové*); a lidi kontemplativní povahy, duchovně inspirované i inspirující (*bráhmani*). „Ani zrod ani svátost ani studium ani předkové nemohou rozhodovat, zda je někdo dvojzrozcem (tj. *bráhmanem*)“,“ prohlašuje *Mahábhárata*. „Jedině charakter a chování o tom rozhodují.“²³³ Manu poučoval společnost,

²³³ „Zařazení do jedné z těchto čtyř kast nezáviselo původně na zrození člověka, nýbrž na jeho vrozených schopnostech, projevujících se tím, jaký úkol si v životě vytkl,“ praví se v jednom článku v časopise *East-West* z ledna 1935. „Tímto cílem mohla být 1. *káma*, touha, aktivita smyslového života (*šúdrovský* stupeň), 2. *artha*, zisk, uspokojování, ale také ovládání tužeb (*vaišjovský* stupeň), 3. *dharma*, sebekázeň, život v zodpovědnosti a správném jednání (*kšatrijovský* stupeň), 4. *móksa*, osvobození, život v duchovnosti a náboženském učení (*bráhmanický* stupeň). Tyto čtyři kasty slouží lidstvu 1. tělem, 2. myslí, 3. silou vůle, 4. duchem. Těmto čtyřem stupňům odpovídají věčné *guny* čili kvality přírody, *tamas*, *radžas* a *sattva*, překážky, činnost a povznesení; nebo *guny* hmoty, energie a inteligence. Čtyři přirozené kasty vyznačují *guny* 1. *tamas* (nevědomost), 2. *tamas-radžas* (směs nevědomosti a aktivity), 3. *radžas-sattva* (směs správné aktivity a osvícenosti), 4. *sattva* (osvícenost). Tak poznamenává příroda každého člověka jeho kastou, převahou jedné z *gun*, nebo směsí dvou. Každá lidská bytost má ovšem v různých proporcích všechny tři *guny*. Kastu či vývojové stadium člověka dokáže správně určit guru.

Rasy kast dodržují v praxi, ne-li v teorii, do značné míry všechny rasy a národy. Kde vládne libovůle nebo takzvaná liberálnost, zejména pokud jde o sňatky mezi krajnostmi v přirozených kastách, pokolení upadá a hyne. *Puránasanhita* přirovnává potomky takových spojení k neplodným hybridům, jako je mula neschopná rozmnožovat svůj druh. Umělé druhy časem zanikají. Dějiny nabízejí hodně důkazů o početných velkých rasách, jež už nemají žádné žijící představitele. Nejhlubší myslitelé Indie přičítají právě jejímu kastovnímu systému, že byl brzdou nebo prevencí libovůle, a tak zachoval čistotu rasy a bezpečně ji provedl tisíciletími úskalí, zatímco jiné rasy upadly v zapomenutí.“

že má ctít své členy, pokud mají moudrost, ctnost, věk, rod nebo – až naposled – majetek. Bohatstvím védská Indie vždy pohrdala, bylo-li lakotně stráženo nebo nebylo používáno na dobročinné účely. Nešlechetným lidem s velkým majetkem bylo ve společnosti přisuzováno nízké místo.

Vážné zlo vzniklo teprve tehdy, když staletí utvrdila kastovní systém v dědičnou ohlávku. Sociální reformátoři jako Gándhí a členové četných spolků v dnešní Indii dosahují pomalého, ale jistého pokroku v obnově prastarých hodnot kasty, založených jediné na přirozené kvalifikaci a ne na zrodu. Každý národ na světě se musí vyrovnávat se svou vlastní karmou plodící bídu a odstraňovat ji; také Indie se svým pružným a nezranitelným duchem musí zvládnout reformu kast.

Jižní Indie je tak úchvatná, že pan Wright i já jsme svoji idylu toužili prodloužit. Ale čas nám se svou odvěkou tvrdostí žádný odklad neposkytl. Brzy jsem měl na programu projev na závěrečném zasedání Indického filozofického kongresu, který pořádala Kalkatská univerzita. Ke konci svého pobytu v Maisúru jsem měl to potěšení pohovořit si s Č. V. Ramanem, prezidentem Indické akademie věd. Tomuto skvělému hinduistickému fyzikovi byla v roce 1930 udělena Nobelova cena za jeho významný objev v oboru šíření světla – „Ramanův efekt“, který dnes zná každý školák.

Jen neradi jsme s panem Wrightem zamávali na rozloučenou zástupu madráských studentů a přátel a vydali se na sever. Cestou jsme se zastavili u malé svatyně zasvěcené památce Sadášivy Bráhmana,²³⁴ v jehož životním příběhu z 18. století se objevuje mnoho zázraků. Větší Sadášivova svatyně v Nerúru, kterou postavil ráďa z Puttukóttaje, je poutním místem, jež už bylo svědkem četných zázračných vyléčení.

Mezi jihoidickými vesničany koluje dodnes mnoho zvláštních historek o Sadášivovi, líbezném a plně osvíceném mistru. Když se jednou ponořil na břehu řeky Kávéri do *samádhi*, viděli ho, jak byl odnesen náhlou povodní. O týdnů později ho našli pohřbeného hluboko pod kopcem hlíny. Když se lopata vesničanu dotkla jeho těla, světec vstal a čile odkráčel.

Sadášiva nikdy nepromluvil jediné slovo a nenosil žádný oděv. Jednoho rána vstoupil nahý jógin neobřadně do stanu muslimského předáka. Jeho dámy zděšeně vykřikly; válečník udeřil Sadášivu

²³⁴ Jeho celý titul zněl Šrí Sadášivéndra Sarasvatí Svámí. Napsal inspirující *Ódu* na Sadášivu. *East-West* přinesl v červenci 1942 o Sadášivově životě článek.

prudce mečem a usekl mu paži. Mistr nevšimavě odešel. Překonán výčitkami svědomí sebral muslim paži z podlahy a vyběhl za Sadášivou. Jógin si klidně strčil paži do krvácejícího trupu. Když ho válečník pokorně poprosil o duchovní ponaučení, napsal Sadášiva prstem do písku:

„Nedělej, co chceš, a pak budeš moct dělat, co chceš.“

Muslimovu mysl to povzneslo; pochopil, že světcova paradoxní rada je vodítkem k osvobození duše cestou ovládnutí svého ega.

Vesnické děti kdysi vyjádřily před Sadášivou přání uvidět náboženskou slavnost v Madurai vzdáleném sto kilometrů. Jógin pokynul dětem, aby se dotkly jeho těla, a hle – celá skupina se okamžitě ocitla v Madurai. Děti se šťastně procházely mezi tisíci poutníky. Za pár hodin je jógin dopravil svým prostým způsobem dopravy zase domů. Rodiče vyslechli s úžasem živé popisy průvodů se sochami a zjistili, že mnoho dětí si přineslo s sebou i pytlíky s cukrovím.

Jeden nevěřící mladík se světci a celé historce vysmál. Příštího rána přišel za Sadášivou.

„Mistře,“ řekl pohrdavě, „proč mě taky nevezmete na slavnost, jako jste tam včera vzal ostatní děti?“

Sadášiva mu vyhověl; chlapec okamžitě zjistil, že je uprostřed davu ve vzdáleném městě. Ale běda! Když se chtěl mládenec vrátit, nebylo po světci ani stopy. Unavený hoch se dovlekl domů prastarým prozaickým způsobem – po svých.

POSLEDNÍ DNY S GURUEM

„Jsem rád, gurudží, že jsem vás dnes ráno zastihl o samotě.“ Právě jsem dorazil do šrírámpurského ášramu s náručí ovoce a růží. Šrí Juktéšvar se na mne trpělivě podíval.

„Na co se chceš zeptat?“ Mistr se rozhlédl po pokoji, jako by hledal, kudy uniknout.

„Gurudží, přišel jsem k vám jako chlapec; teď už jsem dospělý muž, dokonce s několika šedivými vlasy. Ačkoli jste mě od první hodiny až doteď zahrnoval svou mlčenlivou náklonností, uvědomujete si, že jste mi jenom jedinkrát, v den našeho prvního setkání, řekl, že mě máte rád?“ Zadíval jsem se na něho prosebně.

Mistr sklopil zrak. „Je to nutné, Jógánando, vynášet do chladné oblasti řeči city, které nejlépe střeží srdce beze slov?“

„Já vím, gurudží, že mě máte rád, ale moje smrtelné ego to touží slyšet.“

„Jak si přeješ. V dobách, kdy jsem byl ženat, jsem často pocítil touhu mít syna, kterého bych cvičil v jógické cestě. Ale když jsi vstoupil do mého života ty, byl jsem spokojen; v tobě jsem našel syna.“ V očích Šrí Juktéšvara stály dvě jasné slzy. „Vždycky jsem tě miloval, Jógánando.“

„Vaše odpověď je pro mne propustkou do nebe.“ Cítil jsem, jak se mi zvedla ze srdce tíže, navždy rozpuštěná jeho slovy. Často jsem si nevěděl rady s jeho mlčením. Uvědomoval jsem si, že je neemotivní a ovládá se, a přece jsem se někdy obával, že se mi nepodařilo plně ho uspokojit. Byl podivná povaha, nikdy ho nebylo možné zcela poznat; povaha hluboká a tichá, bezedná pro vnější svět, jehož hodnoty už dávno překonal.

O několik dní později, když jsem hovořil před velkým publikem v kalkatské Albert Hall, uvolil se Šrí Juktéšvar sedět vedle mne na pódiu společně s maharádžou ze Santoše a kalkatským primátorem. Ačkoli mi mistr neřekl ani slovo, čas od času jsem se na něho během proslovu podíval a měl jsem dojem, že jsem v jeho očích zahlédl záblesk spokojenosti.

Potom přišel proslov k absolventům Šrírámpurské vysoké školy. Když jsem hleděl na své staré spolužáky a když oni hleděli na svého „bláznivého mnicha“, nestyděli jsme se za své slzy. Uvítal mě můj zlatoústý profesor filozofie Dr. Ghošál; všechna minulá nedorozumění už alchymista Čas dávno rozpustil.

Koncem prosince se ve šrírámpurském ášramu slavil zimní slunovrat. Jako vždy shromáždili se žáci Šrí Juktéšvara zblízka i zdáli. Zbožné *sankirtany*, sóla nektarově sladkého Krištodova hlasu, hostina podávaná mladými žáky, mistrova hluboce dojímavá rozprava pod hvězdami na přeplněném ášramovém dvoře – vzpomínky, vzpomínky! Všechny ty radostné slavnosti dávno minulých let! Dnes tu však mělo být i něco nového.

„Prosím tě, Jógánando, promluv k nim – anglicky!“ Mistrovi zasvítily oči, když pronášel tuto dvojnásob neobvyklou žádost; vzpomněl si snad na moje potíže na lodi, které předcházely mé první přednášce v angličtině? Vyprávěl jsem tu historku posluchačstvu složenému z mých spolubratří učedníků a zakončil ji plamenným holdem našemu guruovi.

„Jeho všudepřítomné vedení bylo se mnou stále, nejen na onom zaoceánském parníku, ale denně po celých těch patnáct let, která jsem trávil v širé, pohostinné americké zemi,“ zakončil jsem.

Když hosté odešli, zavolal si mě Šrí Juktéšvar do téže ložnice, kde mi bylo jednou – jenom jednou po slavnosti raných let – dovoleno spát na jeho dřevěném loži. Dnes tam guru tiše seděl s půlkruhem žáků u svých nohou. Usmál se, když jsem rychle vešel do pokoje.

„Odjíždíš teď do Kalkaty, Jógánando? Prosím tě, vrať se sem zítra, chci ti něco povědět.“

Příští odpoledne mi Šrí Juktéšvar udělil s několika prostými slovy požehnání další řádový titul *Paramhansa*.²³⁵

„Tento titul bude teď formálně nadřazen tvému dřívějšímu titulu *svámí*,“ řekl, když jsem před ním poklekl. S tichým úsměvem jsem pomyslel na potíže, které budou mít moji studenti s vyslovováním slova *Paramhansadží*.²³⁶

²³⁵ Doslova; *param*, nejvyšší; *hansa*, labuť. Labuť je v písmech ptákem, který nosí Brahma, Nejvyššího Ducha; pohlíží se na ni jako na symbol rozlišování, neboť hansa dokáže oddělit pravý nektar sómy od směsi mléka a vody. *Hansa* (s výslovností *hang-sa*) jsou dvě posvátné sanskrtské slabiky s vibračním spojením a vdechem a výdechem. *Aham-sa* znamená doslova „já jsem On“.

²³⁶ Většinou se těmto potížím vyhnuli tím, že mě oslovovali „pane“.

„Můj úkol na zemi je už splněn; teď musíš pokračovat ty.“ Mistr mluvil klidně, jeho oči byly pokojné a něžné. Srdce se ve mně zachvělo strachem.

„Pošli, prosím tě, někoho, kdo by se ujal péče o ášram v Purí,“ pokračoval Šrí Juktéšvar. „Nechám všechno na tobě. Ty už dokážeš úspěšně řídit lodičku svého života i organizace k Božím břehům.“

V slzách jsem mu objal nohy; vstal a ze srdce mi požehnal.

Příštího dne jsem povolal z Ráňčí učedníka Svámího Sebánandu a poslal ho do Purí, aby převzal starost o tamní ášram.²³⁷ Později se mnou guru prodiskutoval právní detaily dohody, aby zabránil možným tahanicím s jeho příbuznými o vlastnictví obou ášramů a jiného majetku po jeho smrti; chtěl odkázat všechno výhradně na dobročinné účely.

„Nedávno jsme domluvili mistrovi návštěvu v Kedárpuru,²³⁸ ale nejel tam,“ poznamenal ke mně jednou odpoledne guruův učedník Amúljabábu; polila mě chladná vlna předtuchy. Když jsem na Šrí Juktéšvara naléhal otázkami, řekl jenom: „Do Kedárpuru už nikdy nepojedu.“ Chvilí se chvěl jako polekané děcko.²³⁹

„Gurudží,“ protestoval jsem vzlykavě, „nemluvte tak! Už nikdy to neříkejte!“

Tvář Šrí Juktéšvara se uvolnila v úsměvu. Ačkoli mu bylo bezmála jedenaosmdesát, vypadal zdravý a silný.

Den co den jsem se vyhříval na výsluní guruovy lásky, nevyslovované, ale silně pociťované, a zaháněl jsem ze své vědomé mysli různé jeho narážky na blížící se odchod.

„Pane, tento měsíc bude v Iláhábádu *kumbhméla*.“ Ukázal jsem mistrovi data *mél* v bengálském kalendáři.²⁴⁰

²³⁷ Vede tam dodnes malou vzkvétající jógickou školu pro chlapce a meditační skupinu dospělých. Pravidelně se tam konají setkání světců a panditů.

²³⁸ Část Kalkaty.

²³⁹ „Lpění na tělesném obydlí, pocházející z vlastní přirozenosti (tj. vznikající z prastarých kořenů, minulých zkušeností smrti),“ napsal Patañdzali, „je přítomno v menší míře i ve světcích.“ (Jógasútra II:9) Při některých svých rozpravách o smrti dodával k tomu můj guru: „Právě tak jako se pták dlouho vězněný v kleci zdráhá opustit navyký domov, když se mu otevrou dvířka.“

²⁴⁰ O náboženských *mélách* se zmiňuje už Mahábhárata. Čínský poutník Sūan-cang popsal obrovskou *kumbhmélu*, konanou roku 644 po Kr. u Iláhábádu. Největší *méla* se koná každých dvanáct let, druhá největší (*ardha* čili poloviční) každých šest let. Menší *mély* se pořádají co tři roky a účastní se jich asi milion věřících. Města, kde se konají *mély*, jsou Iláhábád, Hardvár, Násik a Udždžain. Raní čínští poutníci nám zanechali mnoho význačných obrázků indické společnosti. Čínský kněz Fa-sien sepsal zprávu o jedenácti letech, která strávil v Indii za vlády Čandragupty II. (počátkem 4. století). Napsal: „Po celé zemi nikdo nezabývá žádné živé bytosti a

„Opravdu tam chceš jet?“

Nevycítil jsem mistrovi neochotu nechat mě odjet a pokračoval jsem: „Kdysi se vám dostalo požeňání pohledu na Bábádžího právě na iláhábádské *kumbhméle*. Třeba budu mít tentokrát to štěstí i já.“

„Nemyslím, že se tam s ním setkáš.“ Nato se guru odmlčel; nechtěl mi překazit mé plány.

Když jsem nazítrí odjížděl s malou skupinou do Iláhábádu, mistr mi klidně požeňal jako obvykle. Zřejmě mi zůstaly utajeny hlubší souvislosti s postojem Šrí Juktéšvara, protože mě Pán chtěl ušetřit nutností bezmocně přihlížet skonu mého gurua. Stávalo se mi to v životě vždycky, že když umírali moji drazí, Bůh to soucitně zařídil tak, abych byl někde daleko.²⁴¹

Na *kumbhmélu* jsme dorazili 23. ledna 1936. Pohled na téměř dvoumilionový dav byl působivý, ba zdrcující. Zvláštním darem indických lidí je zbožná úcta, vrozená i tomu nejprostšímu venkovanovi – úcta vůči hodnotám ducha a vůči sádhuům a mnichům, kteří se vzdali světských pout, aby hledali božštější zakotvení. Jsou tu ovšem i podvodníci a pokrytci, ale Indie respektuje všechny kvůli těm několika, kteří ozařují zemi nepřirozeným požeňáním. Lidé ze Západu, kteří přihlíželi této obrovské podívané, měli jedinečnou příležitost ucítit puls země, duchovní zanícení, kterému Indie vděčí za svou neuhasitelnou vitalitu před ranami času.

První den strávila naše skupinka pouhým přihlížením. Byli tu nesčetní koupáči, nořící se do vody svaté řeky, aby je očistila od hříchů; byly tu slavnostní obřady; někde zase pokládali k zaprášeným nohám světců obětiny; když jste otočili hlavu, viděli jste řadu slonů, koní v krásných postrojích a pomalých velbloudů z Rádžpútány, nebo bizarní náboženský průvod nahých sádhuů, mávajících zlatými a stříbrnými žezly, prapory a pruhy hedvábí.

Asketi oděni jen bederním pásem seděli klidně ve skupinkách s tělem potřeným popelem, který je chrání před horkem i chladem. Na čele měli tečkou ze santálové pasty zobrazeno duchovní oko. Byly tu tisíce svámijů s oholenými hlavami, v okrových oděvech a

nepije víno... Nechovají vepře ani drůbež; neexistuje obchod s dobyt看kem, řeznictví ani palírny. Pro usedlé i potulné kněze jsou vždy zajištěny místnosti s postelemi a matracemi, jídlo a oděv; a tak je tomu všude. Kněží se zabývají dobročinnou péčí a prozpěvováním náboženských písní; nebo sedí v meditaci.“ Fa-sien konstatuje, že indiští lidé jsou šťastní a poctiví; trest smrti je čímsi neznámým.

²⁴¹ Nebyl jsem přítomen úmrtí své matky, staršího bratra Ananty, starší sestry Romy, mistra, otce a několika blízkých žáků. (Otec zemřel v Kalkatě roku 1942 ve věku 89 let.)

s bambusovou holí a žebračkou miskou v ruce. Tváře jim zářily mírem těch, kdo se všeho zřekli, když se procházeli nebo konali filozofické diskuse se svými žáky.

Tu a tam seděli pod stromy kolem velkých hranic z hořících polen barvití sádhuové²⁴² s vlasy spletenými do copů a navršenými v závitěch na hlavách. Někteří měli vousy dlouhé skoro metr, vlnité a svázané do uzlu. Tiše meditovali nebo roztahovali ruce na požehnání míjejícím zástupům – žebračkám, maharádžům na slonech, ženám v pestrobarevných *sári* se zvonivými náramky a nákotníčky, fakírům s tenkými pažemi drženími groteskně od těla, *brahmačárinům* s meditačními loketními podpěrami, skromným mudrcům, jejichž vážnost zakrývala vnitřní štěstí. Vysoko nad hlukem bylo slyšet neustálé vyzvánění chrámových zvonů.

O svém druhém dnu na *méle* jsme s mými společníky vešli do různých ášramů a dočasných chat a nabídli *pranám* svatým osobnostem. Požehnal nám vůdce větve *Giri* svámijského řádu – hubený, asketický mnich s úsměvným ohněm v očích. Další návštěva nás zavedla do poustevny, jejíž guru už devět let zachovával slib mlčení a přísně ovocné diety. Na ústředním pódiu v hale v ášramu seděl slepý sádhu Pragmačakšu, hluboce vzdělaný v *šástrách* a vysoce ctěný všemi sektami.

Když jsem přednesl v hindštině krátkou promluvu o *védántě*, opustila naše skupinka ášram plný míru, aby pozdravila Svámího Krišánandu, pohledného mnicha s růžovými tvářemi a impozantními rameny. Vedle něho ležela zkrocená lvice. Šelma z džungle podlehla natolik mnichovu duchovnímu kouzlu – jistě ne jeho fyzické síle –, že dává před masem přednost rýži a mléku. Svámí naučil své žlutohnědé zvíře vyslovovat hlubokým, zajímavým vrčením *aum* – kočičí věřící!

Naše další setkání, rozhovor s učeným mladým sádhuem, vylíčil ve svém cestovním deníku pan Wright:

„Přejeli jsme s fordem přes velmi nízkou Gangu po rozvrzaném pontonovém mostě; hlemýždím tempem jsme se vlekli zástupy a úzkými, klikatými uličkami a minuli jsme místo, které mi Jógánandadží ukázal jako místo setkání Bábádžího se Šrí Juktéšvarem. O chvíli později jsme vystoupili z vozu a šli kousek pěšky stále hustším dýmem z ohňů sádhuů a přes kluzký písek, až jsme dorazili k chumlu drobných, velmi skromných chatiček z bláta a

²⁴² Statisíce indických sádhuů ovládá výkonný výbor sedmi vůdců, kteří reprezentují sedm indických oblastí. Současný *mahámandaléšvara* neboli prezident se jmenuje Džajendra Purí. Tento svatý muž je krajně rezervovaný; často omezuje svoji řeč na tři slova: pravda, láska a práce. Dostatečná konverzace!

slámy. Zastavili jsme se před jedním z těchto dočasných obydlí s trpasličím vchodem, útočištěm Karapatrího, mladého potulného sádhua proslulého svou výjimečnou inteligencí. Seděl se zkříženýma nohama na hromádce slámy a jediným jeho oděvem – a také jediným majetkem – byla oranžová tkanina, kterou měl přehozenou přes ramena.

Když jsme po čtyřech vlezli do jeho chatrče a vykonali *pranám* k nohám této osvícené duše, vpravdě božský obličej se na nás usmál; petrolejová lampa u vchodu roztančila na stěnách pokřivené stíny. Jeho tvář a zejména jeho oči a zuby se leskly a zářily. Ačkoli jsem měl potíže s hindštinou, jeho výraz byl velmi výmluvný; byl plný nadšení, lásky a duchovní nádhery. Nikdo nemohl pochybovat o jeho velikosti.

Představte si šťastný život člověka nelpícího na hmotném světě; zbaveného problémů s odíváním; osvobozeného od touhy po jídle, který nikdy nežebrá, přijímá potravu jenom obden a nikdy s sebou nenosí žebračskou misku; osvobozeného od všech finančních komplikací, který se nikdy ani nedotkne peněz, nikdy si nic neschovává a stále důvěřuje Bohu; osvobozeného od starostí s dopravou, protože nikdy nejede žádným vozidlem a vždy se prochází po březích svatých řek; nikdy nezůstane na jednom místě déle než týden, aby v něm nevznikla žádná náklonnost.

Tak skromná duše! Přitom je neobyčejně vzdělaný ve *védách* a má mistrovský titul a titul *šástrího* (mistra svatých písem) z Váránasijské univerzity. Když jsem seděl u jeho nohou, měl jsem pocit povznešenosti; připadalo mi to jako odpověď na mou touhu spatřit opravdovou, starobylou Indii, neboť je pravým představitelem této země duchovních gigantů.“

Vyptával jsem se Karapatrího na jeho potulný život. „Nemáte ani na zimu jiné oblečení?“

„Ne, tohle mi stačí.“

„Nosíte s sebou knihy?“

„Ne, učím ty, kdo mě chtějí slyšet, zpaměti.“

„Co jiného děláte?“

„Potuluju se u Gangy.“

Při jeho klidných slovech se mě zmocnila touha po tak prostém životě. Vzpomněl jsem si na Ameriku a všechnu tu zodpovědnost, která spočívá na mých ramenou.

„Ne, Jógánando,“ pomyslel jsem si na okamžik smutně, „v tomto životě už potulování u Gangy není pro tebe.“

Když mi sádhu pověděl něco o svém duchovním uvědomění, vystřelil jsem na něho otázku:

„Popisujete to podle písem, nebo podle vnitřní zkušenosti?“

„Napůl podle toho, co jsem se naučil z knih,“ odpověděl s upřímným úsměvem, „a napůl podle zkušeností.“

Chvíli jsme spolu šťastně poseděli v meditativním mlčení. Když jsme odešli, řekl jsem panu Wrightovi: „Je to král, sedící na trůně ze zlaté slámy.“

Toho dne jsme povečeřeli na prostranství *mély* pod hvězdami z listů sepjatých dohromady kuličky. Umývání nádoby zredukovala Indie na minimum.

Ještě dva dny okouzující *kumbhy*; a potom na severozápad podél břehů Jamuny do Ágry. Znovu jsem pohlížel na Tádž Mahal; v duchu stál po mém boku Džitendra, ohromený tímto snem z mramoru. Pokračovali jsme v cestě do brindávanského ášramu Svámího Kešabánandy.

Příčina toho, proč jsem jel za Kešabánandou, souvisí s touto knihou. Nikdy jsem nezapomněl na žádost Šrí Juktéšvara, abych napsal o životě Láhirího Mahášaje. Za svého pobytu v Indii jsem využíval každé příležitosti ke kontaktování Jógavátárových přímých učedníků a příbuzných. Zaznamenával jsem rozhovory s nimi do objemných sešitů, ověřoval si fakta a data a sbíral fotografie, staré dopisy a dokumenty. Můj fascikl o Láhirím Mahášajovi se začal nadouvat; s hrůzou jsem si uvědomil, že je už přede mnou namáhavá autorská práce. Modlil jsem se, abych se dokázal vypořádat s rolí životopisce kolosálního gurua. Mnoho jeho učedníků se obávalo, aby jejich mistr nebyl v písemném podání podceněn nebo nesprávně vylíčen.

„Chladnými slovy nelze plně docenit život božské inkarnace,“ poznamenal jednou Paňčánan Bhattáčárja.

Jiní blízcí učedníci se spokojovali s tím, že chovali Jógavátára ukrytého ve svých srdcích jako neumírajícího učitele. Ale já jsem měl na paměti předpověď Láhirího Mahášaje o jeho životopise a nešetřil jsem námahou, abych si opatřil a potvrdil fakta o jeho pozemském životě.

Svámí Kešabánanda uvítal naši skupinu ve svém brindávanském ášramu vřele; je to impozantní budova z cihel s masivními černými sloupy, zasazená do krásné zahrady. Hned nás pozval do svého obývacího pokoje ozdobeného zvětšeninou portrétu Láhirího Mahášaje. Svámí se už blížil k devadesátce, ale z jeho svalnatého těla vyzařovala síla a zdraví. S dlouhými vlasy, sněhobílým vousem a

očima zářícíma radostí byl skutečným prototypem patriarchy. Informoval jsem ho, že hodlám ve své knize o indických mudrcích uvést i jeho jméno.

„Povězte mi, prosím, něco o svém raném životě.“ Usmál jsem se prosebně; velcí jóginí jsou často nesdílní.

Kešabánanda udělal skromné gesto. „Toho vnějšího je málo. Prakticky celý život jsem strávil v himálajské samotě a cestoval pěšky od jedné pokojné jeskyně ke druhé. Chvilí jsem udržoval malý ášram u Hardváru, obklopený ze všech stran hájem vysokých stromů. Bylo to klidné místo, málo navštěvované cestovateli, protože tam byly všude kobry.“ Kešabánanda se uchechtl. „Později spláchla Ganga poustevnu i kobry. Moji žáci mi pomohli postavit tenhle ášram v Brindávanu.“

Jeden z naší skupiny se svámího zeptal, jak se chránil v Himálaji před tygry.²⁴³

Kešabánanda zavrtěl hlavou. „V těch velkých duchovních výškách obtěžují dravé šelmy jóginí jen zřídka,“ řekl. „Jednou jsem se setkal v džungli s tygrem tváří v tvář. Když jsem najednou vykřikl, zvíře strnulo, jako by se proměnilo v kámen.“ Svámí se při té vzpomínce znovu uchechtl.

„Občas jsem opustil samotu, abych navštívil svého gura ve Váránasí. Žertoval se mnou kvůli mému neustálému cestování v himálajské pustině.

„Máš toulavé nohy,“ řekl mi jednou. „Ještě dobře, že je posvátný Himálaj dost rozsáhlý, aby ti stačil.“

Mnohokrát,“ pokračoval Kešabánanda, „před svým skolem i po něm se mi Láhirí Mahášaj zjevil ve své tělesné podobě. Pro něho není žádná himálajská výška nedostupná.“

O dvě hodiny později nás zavedl do jídelního dvora. Povzdychl jsem si v tichém zoufalství – další hostina o patnácti chodech! Stačil sotva rok indické pohostinnosti a přibral jsem pětadvacet kil! Bylo by však nanejvýš hrubé odmítnout kterékoli z jídel, pečlivě připravených

²⁴³ Zdá se, že k přelstění tygrů existuje mnoho metod. Australský vědecký pracovník Francis Birtles napsal, že indické džungle jsou „rozmanité, krásné a bezpečné“. Jeho zabezpečovacím kouzlem byla mucholapka. „Každou noc jsem rozprostřel kolem svého tábora mnoho mucholapek a nikdy jsem nebyl vyrušen,“ vysvětluje. „Důvod je psychologický. Tygr je zvíře velmi si vědomé své důstojnosti. Plíží se kolem a hledá člověka, dokud nenarazí na mucholapky; pak se odplíží. Žádný důstojný tygr by se neodvážil ocitnout se tváří v tvář lidské bytosti poté, co si dřepel na lepkavou mucholapku.“

pro nekonečné hostiny na mou počest. V Indii (bohužel však nikde jinde) je oplácán svámi považován za nádherný pohled.²⁴⁴

Po večeri si mě Kešabánanda odvedl stranou do kouta.

„Tvůj příchod nebyl nečekaný,“ řekl. „Mám pro tebe vzkaz.“

Překvapilo mě to; nikdo nevěděl, že mám v plánu navštívit Kešabánandu.

„Když jsem se loni potuloval na severu v Himálaji u Badrínárájanu,“ pokračoval svámi, „zabloudil jsem. Úkryt jsem našel v prostorné jeskyni, která byla prázdná; ale v díře ve skalní podlaze doutnaly žhavé oharky. Byl jsem zvědav na obyvatele tohoto osamělého ústraní a posadil jsem se k ohni s pohledem upřeným na sluncem zalitý vchod do jeskyně.“

„Jsem rád, že jsi tu, Kešabánando,“ zaznělo za mnou. Polekaně jsem se otočil a spatřil jsem Bábádžího. Veliký guru se zhmotnil v pozadí jeskyně. Překonán radostí, že ho po dlouhých letech opět vidím, padl jsem na tvář k jeho svatým nohám.

„Zavolal jsem tě sem,“ pokračoval Bábádží. „Proto jsi zabloudil k mému dočasnému obydlí v této jeskyni. Už je to dlouho, co jsme se neviděli; mám radost, že tě mohu zase pozdravit.“

Neumírající mistr mi požehnal několika slovy duchovní pomoci a pak dodal: „Dám ti vzkaz pro Jógánandu. Navštíví tě, až se vrátí do Indie. Bude ho plně zaměstnávat mnoho záležitostí týkajících se jeho guraa a učedníků Láhirího Mahášaje, kteří jsou dodnes naživu. Pověz mu, že ho tentokrát nenavštívím, jak dychtivě doufá; ale uvidím se s ním při některé jiné příležitosti.“

Byl jsem hluboce dojat tímto útěšným slibem Bábádžího, tlumočeným Kešabánandovými ústy. Z mého srdce zmizela jakási bolest; už jsem se nermoutil nad tím, že se Bábádží, jak mi naznačil i Šrí Juktéšvar, na *kumbhméle* neobjevil.

Strávili jsme noc jako hosté v jeho ášramu a příštího odpoledne jsme se vydali zpět do Kalkaty. Když jsme přejížděli přes most na řece Jamuně, naskytl se nám velkolepý pohled na obrysy Brindávanu, zrovna když slunce zapálilo oblohu – skutečná Vulkánova vysoká pec v barvách, zrcadlící se v tichých vodách pod námi.

Břehy Jamuny jsou obklopeny svatozáří vzpomínek na dítě Šrí Kršnu. Tady se se sladkou nevinností oddával své *lile* (božské hře) s *gópí* (pastýřkami) a poskytoval příklad nadpozemské lásky, která vždy existuje mezi inkarnací a jejími ctiteli. Mnoho západních komentátorů nepochopilo život Pána Kršny. Alegorie písemn zmate

²⁴⁴ Po návratu do Ameriky jsem přes 30 kg shodil.

doslovnou mysl. Můžeme to doložit směšnou chybou překladatele. Příběh se týká oduševnělého středověkého světce, ševce Ravidáse, který prostými slovy zpíval o svém řemesle duchovní nádhery, skryté všemu lidstvu:

Pod šírou modrou klenbou

žije božstvo oděné v kůži.

Člověk musí skrýt úsměv, když slyší, jak bez fantazie vyložil Ravidásovu báseň západní autor:

„Potom si postavil chatu, umístil v ní modlu, kterou si zrobil z kůže, a věnoval se jejímu uctívání.“

Ravidás byl spoluúčedník velikého Kabíra. K jeho *čélům* patřila i rání z Čittúru. Pozvala mnoho bráhmanů na hostinu na počest svého učitele, ale oni odmítli jíst s nízkým ševcem. Když se posadili v uctivé vzdálenosti, aby snědli své neposkvřené jídlo, zjistil každý bráhmán, že po jeho boku sedí Ravidás. Tato masová vize vyvolala v Čittúru široce rozvinutou duchovní renesanci.

V několika dnech dorazila naše skupinka do Kalkaty. Dychtil jsem spatřit Šrí Juktéšvara a byl jsem zklamán, když jsem se dozvěděl, že odjel ze Šrírámpuru a je teď v Purí, asi dvě stě kilometrů dál na jih.

„Přijed' okamžitě do Purí!“ Tento telegram mi poslal 8. března Atulčandra Rájčaudhurí, můj spoluúčedník a jeden z mistrových kalkatských *čélů*. Vyděšen náznakem tohoto vzkazu padl jsem na kolena a prosil Boha, aby ušetřil život mého gurua. Když už jsem se chystal v otcově domě na vlak, zazněl v mém nitru božský hlas:

„Nejezdí do Purí! Tvé modlitbě nelze vyhovět.“

„Pane,“ řekl jsem zdrcen žalem, „Ty se nechceš pustit se mnou ‚do křížku‘ v Purí, kde bys musel odmítat mé neustálé modlitby za mistrův život. Musí tedy na Tvůj příkaz odejít?“

Poslušen vnitřního rozkazu neodjel jsem toho večera do Purí. Jel jsem až odpoledním vlakem příštího dne. Cestou pokryl v sedm hodin oblohu černý astrální mrak.²⁴⁵ Později, zatímco se vlak hnal k Purí, objevila se přede mnou vidina Šrí Juktéšvara. Seděl s velmi vážným výrazem na tváři a po obou stranách hořela světla.

„Je už po všem?“ zeptal jsem se a zvedl prosebně paže.

Přikývl a zvolna zmizel.

Když jsem příštího rána stanul na nástupišti v Purí s marnou nadějí v srdci, přistoupil ke mně neznámý člověk.

„Už jste slyšel, že váš mistr umřel?“ Bez dalšího slova odešel; nikdy jsem nezjistil, kdo to byl a jak věděl, kde mě najde.

²⁴⁵ Šrí Juktéšvar zemřel právě v tuto hodinu, v sedm večer 9. března 1936.

Ohromen jsem se zapotácel u zdi nádraží; uvědomil jsem si, že se mi mistr snažil různými způsoby sdělit onu zničující novinu. Moje duše byla jako sopka – kypěla odporem. Než jsem došel k ášramu, byl jsem blízky zhroucení. Vnitřní hlas mi něžně opakoval: „Seber se! Uklidni se!“

Vstoupil jsem do místnosti, kde sedělo v lotosové pozici tělo mého mistra, nepředstavitelně podobné živému – obraz zdraví a krásy. Krátce předtím, než zesnul, měl guru slabou horečku, ale den před jeho odchodem do Nekonečna se jeho tělo plně zotavilo. Ať jsem se díval na jeho drahou postavu sebeděle, nedokázal jsem si uvědomit, že život už z ní odešel. Pokožku měl hladkou a měkkou; na tváři měl blažený výraz. Při plném vědomí opustil své tělo v hodině mystického zavolání.

„Bengálský Lev je mrtev!“ zvolal jsem omámeně.

10. března jsem vykonal zádušní obřad. Šrí Juktěšvar byl pohřben s prastarým svámijským rituálem na zahradě svého ášramu v Purí.²⁴⁶ Později se sjeli jeho žáci zblízka i zdáli, aby při pamětním obřadu o jarním rovnodenní uctili svého guru. Největší kalkatský deník *Amritabázár patriká* přinesl jeho fotografii a tuto zprávu:

„21. března se konal v Purí zádušní obřad za Šrí Svámího Šrí Juktěšvara Giriho Mahárádže, který zesnul ve věku 81 let. Do Purí přijelo mnoho jeho žáků.

Svámí Mahárádž, jeden z největších vykladačů *Bhagavadgíty*, byl velkým učedníkem Šrí Šjámáčarana Láhirího Mahášaje z Váránasí. Svámí Mahárádž založil v Indii několik středisek Jógódá Sat-sangy (Sdružení pro sebeuvědomění) a byl velkou inspirací jógového hnutí, které přenesl na Západ jeho hlavní žák Svámí Jógánanda. Právě prorocké schopnosti a hluboké uvědomění Šrí Juktěšvara podnítilo Svámího Jógánandu, aby překročil oceán a šířil poselství indických mistrů v Americe.

Šrí Juktěšvarovy výklady *Bhagavadgíty* a jiných písem dosvědčují hloubku jeho znalostí východní i západní filozofie a nadále otvírají oči vůči jednotě Orientu a Západu. Protože Šrí Juktěšvar věřil v jednotu všech náboženských vyznání, založil ve spolupráci s vůdci různých sekt a věř *Sádhusabhu* (Spolek světců) pro hlásání vědeckého ducha v náboženství. V době svého skonu jmenoval za svého nástupce ve funkci předsedy *Sádhusabhy* Svámího Jógánandu.

²⁴⁶ Pohřební zvyky v Indii vyžadují pro hospodáře kremaci; svámijové a mniši jiných řádů nejsou spáleni, nýbrž pohřbeni. (Existují i občasná výjimky.) O tělech mnichů se symbolicky předpokládá, že už prošla spálením v ohni moudrosti v době, kdy složili mnišský slib.

Indii odchod tak velikého muže opravdu ochudil. Necht' všichni, kdo měli to štěstí, že se mu mohli přiblížit, upevní v sobě pravého ducha indické kultury a *sádhany*, kterého zosobňoval.“

Vrátil jsem se do Kalkaty. Nevěřil jsem si ještě natolik, abych odjel do šrírámpurského ášramu plného posvátných vzpomínek; povolal jsem si Praphullu, žáčka Šrí Juktéšvara ze Šrírámpuru, a zařídil jsem, aby mohl nastoupit na škole v Ráňčí.

„To ráno, co jste odjel na *mélu* do Iláhábádu,“ řekl mi Praphulla, „mistr těžce dosedl na pohovku.

„Jógánanda je pryč! Jógánanda je pryč!“ volal. A dodal záhadně: „Budu mu to muset říct nějak jinak.“ Celé hodiny potom proseděl v mlčení.“

Moje dny byly naplněny přednáškami, vyučováním, množstvím interview a setkání se starými přáteli. Pod prázdným úsměvem a životem neustálé činnosti znečišťoval proud temné zádumčivosti vnitřní řeku štěstí, která se po tolik let vinula pod pískem veškerých mých vjemů.

„Kam odešel ten božský mudrc?“ plakal jsem beze slov z hloubi své zmučené duše.

Nepřišla žádná odpověď.

„Pro mistra je to to nejlepší, že uzavřel své spojení s Kosmickým milovaným,“ ujišťoval mě můj rozum. „Navždy teď září v říši bez smrti.“

„Už nikdy ho neuvidíš ve starém šrírámpurském domě,“ naříkalo moje srdce. „Už nikdy k němu nepřivedeš své přátele a neřekneš hrdě: „Hleďte, tam sedí *Džhánávatár* Indie!“

Pan Wright zařídil odjezd naší skupinky lodí z Bombaje na Západ na počátek června. Po dvou týdnech květnových banketů na rozloučenou a projevů v Kalkatě jsme vyrazili všichni tři, slečna Bletchová, pan Wright a já, fordem do Bombaje. Když jsme tam přijeli, požádala nás lodní společnost, abychom svou cestu zrušili, protože nemají místo pro forda, kterého jsme potřebovali opět v Evropě.

„To nevdá,“ řekl jsem pochmurně panu Wrightovi. „Chci se vrátit ještě jednou do Purí.“ A v duchu jsem dodal: „Aby moje slzy svlažily ještě jednou guruův hrob.“

Poslední zimní slunovrat slavený se Šrí Juktéšvarem v prosinci 1935, můj guru sedí uprostřed a já po jeho pravici, na velkém nádvoří šrírámpurského ášramu.

Skupina studentů a učitelů z Ráňči pózující se vznešeným maharádžou z Kásimbázáru (uprostřed, v bílém). V roce 1918 poskytl svůj Kásimbázárský palác v Ráňči s dvacetipěti akry jako trvalé místo pro mou školu jógy pro chlapce.

ZMRTVÝCHVSTÁNÍ ŠRÍ JUKTÉŠVARA

„Svatý Kršno!“ Nádherná podoba avatára se mi zjevila v mihotavé záři, když jsem seděl v hotelu Regent v Bombaji. Nepopsatelná vize, která se rozsvítila nad střechou vysoké budovy přes ulici, se ukázala mému zraku, když jsem se zadíval z dlouhého otevřeného okna ve druhém patře.

Božská postava mi zamávala, usmála se a kývla na pozdrav. Když jsem nedokázal porozumět přesně poselství Kršny, s gestem požehnání zmizel. Zázračně osvěžen jsem cítil, že to byla předpověď nějaké duchovní události.

Moje cesta na Západ byla momentálně zrušena. Než se vrátím na opětovnou návštěvu do Bengálska, měl jsem na programu několik veřejných projevů v Bombaji.

Ve tři hodiny odpoledne 19. června 1936 – týden po zjevení Kršny – jsem seděl v bombajském hotelu na lůžku, když tu mě vyrušilo z meditace oblažující světlo. Před mýma otevřenýma a užaslýma očima se celý pokoj proměnil v podivný svět a sluneční svit v nadpřirozenou nádheru.

Zalily mě vlny vytržení, když jsem spatřil postavu Šrí Juktéšvara z masa a kostí.

„Můj synu,“ řekl mistr něžně s úsměvem, který by okouzлил i anděly.

Poprvé v životě jsem nepoklekl v pozdravu k jeho nohám, ale okamžitě jsem pokročil kupředu, abych ho hladově vzal do náručí. Chvilé všech chvil! Zármutek uplynulých měsíců byl daní, kterou jsem považoval za nicotnou ve srovnání s bystřinou požehnání, jež se teď na mne řinula.

„Můj mistře, tak drahý mému srdci, proč jste mě opustil?“ V přemíře radosti jsem mluvil nesouvisle: „Proč jste mě nechal odjet na *kumbhmélu*? Jak trpce jsem si vyčítal, že jsem od vás odjel!“

„Nechtěl jsem zasahovat do tvého blaženého očekávání, že uvidíš poutní místo, kde jsem se poprvé střetl s Bábádžím. Opustil jsem tě jenom na chvíli; cožpak už zase nejsem s tebou?“

„Ale jste to opravdu vy, mistře, týž Boží Lev? Máte totéž tělo, které jsem pohřbil do krutého písku Purí?“

„Ano, mé dítě, jsem to já. Toto je tělo z masa a krve. Ačkoli je vidím jako éterické, pro tvůj zrak je fyzické. Vytvořil jsem si z kosmických atomů úplně nové tělo, docela jako ono fyzické tělo vesmírného snu, které jsi uložil pod snovým pískem v Purí ve svém snovém světě. Jsem vpravdě vzkříšen – ne na zemi, ale na astrální planetě. Její obyvatelé odpovídají víc mé vysoké úrovni než pozemské lidstvo. Tam se ty a tvoji milovaní setkáte jednoho dne i se mnou.“

„Nesmrtelný guru, povězte mi toho víc!“

Mistr se krátce a vesele uchechtl. „Prosím tě, drahý,“ řekl, „nemohl bys trochu uvolnit to své sevření?“

„Jenom maličko!“ Svíral jsem ho jako chobotnice. Cítil jsem stejnou slabou, přirozenou vůni, která byla pro něho kdysi charakteristická. Kdykoli si vzpomenu na ony nádherné hodiny, vyvstane ještě teď v mých pažích a dlaních elektrizující dotek jeho těla.

„Tak jako jsou sesílání na svět proroci, aby pomáhali lidem zbavit se své karmy, bylo i mi Bohem určeno, abych sloužil na astrální planetě jako spasitel,“ vysvětloval Šrí Juktěšvar. „Říká se jí Hiranjalóka čili Zářná astrální planeta. Tam pomáhám vyspělým bytostem zbavit se astrální karmy a tak dosáhnout vysvobození z astrálních znovuzrodů. Obyvatelé Hiranjalóky jsou duchovně vysoce vyspělí; všichni si ve své poslední pozemské inkarnaci osvojili meditací schopnost uvědoměle opustit při smrti své fyzické tělo. Nikdo nemůže vstoupit do Hiranjalóky, pokud neprošel dole na zemi stavem *savikalpasamádhi* do vyššího stavu *nirvikalpasamádhi*.²⁴⁷

Obyvatelé Hiranjalóky už prošli obyčejnými astrálními sférami, kam musí jít po smrti ze země téměř všechny bytosti; tam odčinili mnoho semen svých minulých skutků v astrálních světech. Jenom vyspělé bytosti mohou v astrálních světech provádět takovou spásnou práci. Aby byly jejich duše plněji vysvobozeny ze zámočků

²⁴⁷ V *savikalpasamádhi* postoupí duchovně vyspělý jedinec do stavu vnitřního božského spojení, ale může udržovat své vesmírné vědomí jen v nehybném transu. Neustálou meditací dosáhne vyššího stavu *nirvikalpasamádhi*, kdy se volně pohybuje po světě – a vykonává své povinnosti bez ztráty schopnosti uvědomovat si Boha.

karmanových stop uložených v jejich astrálních tělech, byly pak vyšší bytosti vtaženy astrálním zákonem do znovuzrození v nových astrálních tělech v Hiranjalóce, astrálním slunci či nebi, kde jsem byl vzkříšen, abych jim pomáhal. V Hiranjalóce jsou i vysoce vyspělé bytosti, které přišly z vyššího, jemnohmotnějšího kauzálního světa.“

Moje mysl byla teď tak dokonale sladěna s myslí mého gurua, že mi své slovní obrazy sděloval zčásti řečí a zčásti přenosem myšlenek. Mohl jsem tak rychle vnímat souhrn jeho idejí.

„Četl jsi v písmech,“ pokračoval mistr, „že Bůh umístil lidskou duši postupně do tří těl – myšlenkového či kauzálního těla; jemnohmotného astrálního těla, sídla duševní a citové přirozenosti; a hrubého fyzického těla. Na zemi je člověk vybaven fyzickými smysly. Astrální bytost pracuje se svým vědomím a pocitu a tělem ze živototronů.²⁴⁸ Bytost s kauzálním tělem zůstává v blažené oblasti idejí. Já se zabývám těmi astrálními bytostmi, které se připravují na vstup do kauzálního světa.“

„Zbožňovaný mistře, povězte mi toho, prosím, o astrálním kosmu více!“ Ačkoli jsem na guruovu žádost poněkud uvolnil sevření svých paží, byly ještě stále ovinuty kolem něho, pokladu nad poklady, který se vysmál smrti, aby za mnou přišel.

„Je mnoho astrálních planet, kde se to jen hemží astrálními bytostmi,“ začal mistr. „Obyvatelé používají astrálních letadel čili mas světla, aby cestovali z jedné planety na druhou rychleji než elektřina a radioaktivní energie.“

Astrální vesmír, složený z různých jemnohmotných vibrací světla a barvy, je mnohonásobně větší než hmotný kosmos. Celé fyzické stvoření visí jako malý pevný koš pod obrovským světelným balonem astrální sféry. Právě tak, jako v prostoru bloudí mnoho fyzických sluncí a hvězd, existuje také bezpočet astrálních slunečních a hvězdných soustav. Jejich planety mají astrální slunce a měsíce krásnější, než jsou ty fyzické. Astrální světelné zdroje připomínají polární záři – sluneční astrální záře je oslnivější než mírná záře měsíce. Astrální den a noc jsou delší než ty naše na zemi.

Astrální svět je nekonečně krásný, čistý a spořádaný. Nejsou tam žádné mrtvé planety ani pusté země. Pozemské vady – plevel,

²⁴⁸ Šrí Juktéšvar použil slova *prána*; překládám je jako živototrony. Hinduistická písma se zmiňují nejen o *anu*, „atomu“, a *paramanu*, „čímisi za atomem“, jemnějších elektronových energiích, ale také o *práně*, „tvořivé živototronové síle“. Atomy a elektrony jsou slepé síly; *prána* je inherentně inteligentní. Pránické živototrony ve spermatech a vaječnicích řídí například vývoj zárodku ve shodě s karmanovým určením.

bakterie, hmyz, hadi – tam neexistují. Na rozdíl od proměnlivých podnebí a ročních dob na zemi si astrální planety uchovávají stálou teplotu věčného jara s občasně zářivě bílým sněhem a mnohobarevným deštěm. Na astrálních planetách je hojnost opálových jezer a jasných moří a duhových řek.

Obyčejný astrální vesmír – ne jemnomotnější astrální nebe Hiranjalóka – je zalidněn miliony astrálních bytostí, které přišly víceméně nedávno ze země, a také miliardami víl, mořských panen, ryb, zvířat, skřítků, polobohů a duchů; všichni sídlí na různých astrálních planetách ve shodě se svou astrální kvalifikací. Dobrým a zlým duchům jsou vyhrazena rozdílná sférická obydlí či vibrační oblasti. Dobří mohou cestovat svobodně, ale zlí duchové jsou odsouzeni do vymezených zón. Stejně tak, jako žijí na zemi lidské bytosti na povrchu, červi v půdě, ryby ve vodě a ptáci v povětří, jsou astrálním bytostem různého stupně přiděleny vhodné vibrační příbytky.

Padlí temní andělé vyhnání z jiných světů spolu válčí živototronovými bombami nebo mentálními mantrickými²⁴⁹ vibračními paprsky. Tyto bytosti sídlí v pochmurných oblastech nižšího astrálního kosmu a pykají tam za svoji špatnou karmu.

V rozsáhlých oblastech nad temným astrálním vězením je všechno zářivé a krásné. Astrální vesmír je sladěn s Boží vůlí a plánem dokonalosti přirozeněji než země. Každý astrální objekt je především projevem boží vůle a částečně i volání vůle astrálních bytostí. Mají schopnost upravovat nebo zvyšovat půvab a formu čehokoli, co už Bůh stvořil. Dal svým astrálním dětem svobodu a výsadu libovolně měnit nebo vylepšovat astrální vesmír. Na zemi musí být pevná hmota přeměněna v tekuté nebo jiné skupenství přírodními nebo chemickými procesy, kdežto astrální pevné se mění v astrální tekuté, plyn či energii jediné a okamžitě z vůle obyvatel.

Země je zatemněna válkami a vražděním na moři, na souši i ve vzduchu,“ pokračoval guru, „ale astrální oblasti znají jen šťastný soulad a rovnost. Astrální bytosti zhmotňují a odhmotňují své podoby, jak se jim líbí. Květiny, ryby nebo zvířata se mohou na čas proměnit v astrální lidi. Všechny astrální bytosti mají svobodu vzít na sebe jakoukoli podobu a snadno spolu komunikují. Žádné pevné,

²⁴⁹ Adjektívum od *mantra*: zpěvně pronášené semenné zvuky vypouštěné mentálními děly soustředění. Tyto *mantrické* války mezi *dévy* a *asury* (bohy a demony) líčí *purány* (staré *šástry* či pojednání). Jeden *asura* se kdysi pokoušel zabít *dévu* účinným prozpěvováním, ale pro nesprávnou výslovnost fungovala mentální bomba jako bumerang a zabila démona.

určité přírodní zákony je neomezují – jakýkoli astrální strom lze například s úspěchem požádat o mango či jiné ovoce, květ, ba i o jiný předmět. Jsou tu jistá karmanová omezení, ale ne co do různých podob. Všechno vibruje Božím tvořivým světlem.

Nikdo se nerodí z ženy; potomky zhmotňují astrální bytosti s pomocí své vesmírné vůle do speciálně utvářených, astrálně zhuštěných forem. Nedávno fyzické tělesnosti zbavená bytost přichází do astrální rodiny, přitahována podobnými mentálními a duchovními sklony.

Astrální tělo není podrobena chladu, horku nebo jiným přírodním podmínkám. Jeho anatomie zahrnuje astrální mozek čili tisíciplátkový lotos světla a šest probuzených center *sušumny* neboli astrální mozkopáteří osy. Srdce čerpá kosmickou energii i světlo z astrálního mozku a rozvádí je do astrálních nervů a buněk čili živototronů. Astrální bytosti mohou působit na své tělo živototronickou silou nebo *mantrickými* vibracemi.

Astrální tělo je přesným protějškem poslední fyzické podoby. Astrální bytosti podržují stejný zjev, jaký měly při svém posledním pobytu na zemi v mládí; občas si však některá astrální bytost zvolí zjev svého stáří, jako teď já.“ Mistr, ze kterého vyzařovala sama esence mládí, se vesele zasmál.

„Na rozdíl od trojrozměrného fyzického světa poznatelného jen pěti smysly jsou astrální sféry viditelné i všeobsáhlým šestým smyslem – intuicí,“ mluvil Šrí Juktéšvar dál. „Všechny astrální bytosti vidí, slyší, čichají, chutnají a dotýkají se čirým intelektuálním cítěním. Mají tři oči, z nichž dvě jsou částečně zavřené. Třetí a hlavní astrální oko, vertikálně umístěné na čele, je otevřené. Astrální bytosti mají všechny vnější smyslové orgány – uši, oči, nos, jazyk a pokožku – ale používají intuitivního smyslu, aby vnímaly kteroukoli částí těla; mohou vidět ušima, nosem nebo kůží, mohou slyšet očima či jazykem a chutnat ušima či pokožkou a tak dále.²⁵⁰

Lidské tělo je vystaveno nesčetným nebezpečím a snadno se poraní nebo zmrzačí; éterické astrální tělo může sice občas utrpět zranění pořezáním nebo pohmožděním, ale rány se okamžitě zahojí pouhou vůlí.“

„Gurudévo, jsou všechny astrální bytosti krásné?“

„Krása je v astrálním světě duchovní kvalitou a ne vnější záležitostí,“ odvětil Šrí Juktéšvar. „Proto nepřikládají astrální bytosti

²⁵⁰ Příklady takových schopností nechybí ani na zemi, jako v případě Heleny Kellerové a jiných ojedinelých jedinců.

mnoho významu rysům tváře. Mají však tu výsadu, že se mohou odívat libovolně do nových, barevných, astrálně zhmotněných těl. Tak jako se pozemšťané oblékají při slavnostních příležitostech do nového hávu, najdou si i astrální bytosti příležitost pokrýt se speciálně vymyšlenými podobami.

Radostné astrální oslavy na vyšších astrálních planetách, jako je Hiranjalóka, se konají, když je bytost vysvobozena z astrálního světa duchovním pokrokem, a proto je připravena vstoupit do ráje kauzálního světa. Při takových příležitostech se zhmotní i Neviditelný Nebeský Otec a světci, kteří jsou v Něm ponořeni, do těl podle své volby a připojí se k astrálním oslavám. Aby potěšil své milované uctíváče, bere na sebe Pán jakoukoli žádoucí podobu. Uctíval-li ho věřící oddaností, vidí Boha jako Božskou Matku. Pro Ježíše byl přitažlivější než jakákoli jiná představa otcovský aspekt Nekonečného. Individualita, kterou Stvořitel obdařil každé ze svých stvoření, klade na Pána všechny představitelné i nepředstavitelné nároky!“ Guru i já jsme se společně zasmáli.

„Přátelé se v astrálním světě snadno navzájem poznají,“ hovořil dál Šrí Juktěšvarův krásný flétnový hlas. „Raduji se z nesmrtelnosti přátelství a uvědomuji si nezničitelnost lásky, o níž se při smutném, klamném loučení s pozemským životem často pochybuje.

Intuice astrálních bytostí proniká závojem a pozoruje lidskou činnost na zemi, ale člověk nemůže vidět astrální svět, pokud nemá aspoň poněkud vyvinutý svůj šestý smysl. Tisíce pozemšťanů už aspoň na okamžik zahlédly astrální bytost nebo astrální svět.

Pokročilé astrální bytosti v Hiranjalóce zůstávají většinou za dlouhých astrálních dnů a nocí v bdělé extázi a pomáhají řešit složité problémy vesmírné vlády a spásy marnotratných synů, duší připoutaných k zemi. Když bytosti v Hiranjalóce spí, mívají občas snové astrální vize. Jejich mysl je zpravidla ponořena do vědomého nejvyššího blaha *nirvikalpy*.

Obyvatelé všech částí astrálních světů jsou ještě stále podrobni duševním agoníím. Citlivé myslí vyšších bytostí na planetách, jako je Hiranjalóka, pociťují ostrou bolest, dojde-li k nějaké chybě v chování nebo vnímání pravdy. Tyto vospělé bytosti se snaží sladit každý svůj čin a myšlenku s dokonalostí duchovního zákona.

Komunikace se mezi astrálními obyvateli provádí výhradně astrální telepatii a televiděním; neexistují pro ně zmatky a nedorozumění z psaného či mluveného slova, které musí snašet obyvatelé země. Tak jako se zdá, že díky sérii filmových políček se osoby na plátně v biografu pohybují a jednají, ale ve skutečnosti

nedýchají, chodí a jednají astrální bytosti jako inteligentně řízené a koordinované světelné obrazy, bez nutnosti čerpat sílu z kyslíku. Údržba člověka je závislá na pevných látkách, tekutinách, plynech a energii; astrální bytosti se udržují hlavně kosmickým světlem.“

„Můj mistře, jedí něco astrální bytosti?“ Vpíjel jsem jeho okouzlující výklad vnímavostí všech svých schopností – mysl, srdce i duše. Nadvědomé pravdy jsou trvale skutečné a neměnné, zatímco prchavé smyslové zážitky a dojmy jsou jenom dočasně nebo relativně pravdivé a v paměti rychle ztrácejí svou živost. Slova mého gurua se tak pronikavě vtiskovala do kůže mé bytosti, že mohu kdykoli, když přenesu své myšlení do nadvědomého stavu, jasně znovuprožívat tu božskou zkušenost.

„Z astrální půdy vyrůstá hojnost zeleniny, podobné zářivým paprskům,“ odpověděl. „Astrální bytosti jedí zeleninu a pijí nektar, který proudí v nádherných světelných fontánách a v astrálních potocích a řekách. Tak jako je možné na zemi vydolovat z éteru neviditelné obrazy osob, zviditelnit je s pomocí televizoru a pak je zase vypustit do prostoru, mohou i obyvatelé astrálních planet svou vůlí zhustit Bohem stvořené, neviditelné astrální plány zeleniny a rostlin vznášející se v éteru. Stejně tak se z nejbujnější fantazie těchto bytostí zhmotňují celé zahrady vonných květin, aby se později zase vrátily ke své éterické neviditelnosti. Ačkoli jsou obyvatelé Hiranjalóky a podobných planet téměř osvobozeni od nutnosti jíst, existuje ještě vyšší nepodmíněná existence skoro úplně osvobozených duší v kauzálním světě, které nejedí nic kromě many blaženosti.

Astrální bytosti vysvobozené ze země se setkávají s množstvím příbuzných, otců, matek, žen, manželů a přátel, kteří zůstali v průběhu různých inkarnací na zemi²⁵¹ a čas od času se objeví v různých částech astrální oblasti. Nevědí si proto rady, koho zvláště milovat; tímto způsobem se učí dávat svou božskou, rovnou lásku všem dětem a individuálním výrazům Boha. Ačkoli vnější zjev milovaných se mohl změnit víceméně podle vývoje nových kvalit v posledním životě dotyčné duše, astrální bytost svou neomylnou intuicí pozná všechny, kdo jí byli na jiných úrovních existence drazí, a vítá je v jejich novém astrálním domově. Protože každý atom ve stvoření je neuhastitelně obdařen individualitou,²⁵² je astrální přítel

²⁵¹ Buddha se jednou zeptali, proč má člověk milovat všechny stejně. Veliký učitel odpověděl: „Protože ve velmi početných a různých životech každého člověka byla mu každá bytost někdy drahá.“

²⁵² „Země, voda, oheň, vzduch, éter, mysl, rozmysl a osobivost – to je osmeré rozdělení mé přirozenosti.“ *Bhagavadgíta* VII:4.

rozpoznán, ať už na sebe vezme jakýkoli kostým, tak jako je zblízka rozpoznatelná totožnost herce navzdory jakémukoli převleku.

Život je v astrální světě delší než na zemi. Normální průměrná délka života astrální bytosti je pět set až tisíc let, měřeno časovými měřítky naší země. Tak jako některé sekvoje přežívají jiné stromy o tisíciletí a jako někteří jóginí žijí stovky let, zatímco většina lidí umírá před šedesátkou, žijí i některé astrální bytosti mnohem déle, než je obvyklá délka astrální existence. Návštěvníci astrálního světa tam pobudou delší nebo kratší dobu podle váhy své fyzické karmy, která je po určité době stáhne zpět na zem.

Astrální bytost nemusí bolestně zápasit se smrtí v době, kdy odkládá své světelné tělo. Mnoho těchto bytostí je přesto poněkud nervózní při pomyslení, že mají vyměnit svou astrální podobu za jemnohmotnější kauzální. Astrální svět nezná nedobrovolnou smrt, nemoci ani stárnutí. Tyto tři hrozby jsou prokletím na zemi, kde člověk nechává své vědomí, aby se skoro plně ztotožňovalo s křehkým fyzickým tělem vyžadujícím neustálou pomoc od vzduchu, vody, potravy a spánku, aby vůbec mohlo existovat.

Fyzickou smrt doprovází zmizení dechu a rozpad tělesných buněk. Astrální smrt spočívá v rozptýlení živototronů, oněch jednotek energie, které znamenají život astrálních bytostí. Při fyzické smrti ztrácí bytost povědomí o svém mase a nabývá vědomí o svém jemnohmotném těle v astrálním světě. Bytost, která v danou dobu zažije astrální smrt, tak přechází od vědomí astrálního zrodu a smrti k fyzickému zrodu a smrti. Tyto opakující se cykly astrálního a fyzického zarámování jsou nevyhnutelným údělem všech neosvícených bytostí. Definice nebe a pekla ve svatých písmech vyvolávají někdy vzpomínky – hlubší než podvědomé – na dlouhé řady zkušeností v bezstarostných astrálních a neradostných pozemských životech.“

„Milovaný mistře,“ požádal jsem, „mohl byste mi popsat podrobněji rozdíl mezi znovuzrozením na zemi a v astrálních a kauzálních sférách?“

„Člověk jako individualizovaná duše má v podstatě kauzální tělo,“ vysvětloval guru. „Toto tělo je matricí pětaticeti *idejí* požadovaných Bohem jako základ či kauzální myšlenková síla, ze kterých později vytvořil jemnohmotné astrální tělo o devatenácti elementech a hrubé fyzické tělo o šestnácti elementech.

Oněch devatenáct elementů astrálního těla jsou mentální, citové a živototronové elementy. Devatenáct složek tvoří intelligence, ego, cit, mysl (smyslové vědomí), pět nástrojů *poznávání*, jemnohmotné

protějšky smyslů zraku, sluchu, čichu, chutě a hmatu, pět nástrojů jednání, mentální protějšky výkonných schopností tvořit, vyměšovat, mluvit, chodit a uplatňovat manuální zručnost a pět nástrojů *životní síly*, pověřených provádět krystalizační, asimilační, eliminační, metabolizační a oběhovou funkci těla. Toto jemnohmotné astrální zarámování přežívá smrt fyzického těla, které je složeno ze šestnácti hrubých kovových a nekovových elementů.

Bůh v sobě vymyslel různé ideje a promítl je do snů. Tak vystala Dáma Kosmický Sen, ozdobená všemi svými nesčetnými nádhernými ornamenty relativity.

V pětaticeti myšlenkových kategoriích kauzálního těla propracoval Bůh všechny složitosti devatenácti astrálních a šestnácti fyzických protějšků člověka. Zhuštěním vibračních sil, napřed jemnohmotných a pak hrubých, vytvořil lidské astrální tělo a nakonec fyzickou formu člověka. Podle zákona relativity, kterou se původní jednoduchost změnila v udivující mnohotvárnost, jsou kauzální vesmír a kauzální tělo odlišné od astrálního kosmu a astrálního těla; fyzický kosmos a fyzické tělo jsou obdobně charakteristicky rozdílné od jiných forem stvoření.

Tělo z masa a krve je vyrobeno ze zpevněného, objektivizovaného snu Stvořitele. Na zemi je stále přítomna dualita: nemoc a zdraví, bolest a radost, ztráta a zisk. Lidské bytosti narážejí na omezení a odpor v trojrozměrných věcech. Je-li touha člověka žít vážně oťesena nemocí nebo jinou příčinou, přichází smrt; těžký převlečník masa je dočasně odložen. Duše však zůstává uzavřena v astrálních a kauzálních tělech.²⁵³ Přílnavou silou, která drží pohromadě všechna tři těla, je touha. Síla nesplněných tužeb je kořenem veškerého ztročení člověka.

Fyzické tužby mají své kořeny v egoismu a smyslových rozkoších. Puzení k smyslovým zážitkům nebo jejich svůdnost je mocnější než síla touhy spojená s astrálním lpěním nebo kauzálními vjemy.

Astrální touhy se soustřeďují na požitek ve formě vibrace. Astrální bytosti si užívají éterickou hudbu sfér a uchvacuje je pohled na veškerou tvorbu jako nevyčerpatelná vyjádření měnícího se světla. Astrální bytosti rovněž cítí světlo čichem a chutí a hmatem. Astrální touhy jsou proto spojeny se schopností astrální bytosti vnímat všechny objekty a zkušenosti jako formy světla nebo jako zhuštěné myšlenky či sny.

²⁵³ Tělo znamená jakékoli zarámování duše, ať už hmotné nebo jemnohmotné. Tři těla jsou klece Rajskeho ptáka.

Kauzální touhy uspokojuje jedině vnímání. Téměř osvobozené bytosti, uvězněné jenom kauzálním tělem, spatřují v celém vesmíru realizaci snových idejí Boha; mohou pouhou myšlenkou zhmotnit cokoli a vše. Kauzální bytosti proto považují fyzický smyslový požitek nebo astrální potěšení za hrubé a pro jemnou citlivost duše dusivé. Kauzální bytosti realizují svoje tužby tím, že je okamžitě zhmotňují.²⁵⁴ Kdo zjistí, že ho pokrývá jenom tenký závoj kauzálního těla, může přivést k projevu celé vesmíry jako Stvořitel. Protože všechno stvoření je зробeno z kosmické tkaniny snů, má duše tence oděná kauzalitou velikou realizační sílu.

Duši od přírody neviditelnou je možné rozeznat jedině podle přítomnosti jejího těla nebo těl. Pouhá přítomnost těla znamená, že jeho existence umožňují nesplněné touhy.²⁵⁵

Dokud je duše člověka uzavřena v jedné, dvou nebo třech tělesných nádobách, pevně zapečetěných zátkou nevědomosti a touhy, nemůže splynout s mořem Ducha. Když je hrubá fyzická schránka zničena kladivem smrti, zůstávají ještě stále další dva obaly – astrální a kauzální – a brání duši, aby se vědomě připojila ke Všudepřítomnému Životu. Když se moudrostí dosáhne stavu bez tužeb, její síla rozloží obě zbývající nádoby. Drobná lidská duše se pak vynoří, konečně svobodná, a splyne s Nezměrnou Šíří.“

Požádal jsem mistra, aby mi blíže osvětlil vysoký a tajemný kauzální svět.

„Kauzální svět je nepopsatelně jemný,“ odpověděl. „Aby jej člověk pochopil, musel by mít tak obrovskou sílu koncentrace, že by dokázal zavřít oči a představit si astrální vesmír i fyzický vesmír v celé jejich rozlehlosti – světelný balon s pevným košem – jako existující jenom v myšlenkách. Kdyby se mu díky této nadlidské koncentraci podařilo změnit oba vesmíry se vším všudy v pouhé ideje, dosáhl by kauzálního světa a stanul na hranici, kde mysl a hmota splývají. Tam by vnímal všechno stvoření – pevné, tekuté, plynné, elektřinu, energii, všechny bytosti, bohy, lidi, zvířata, rostliny, bakterie – jako formy vědomí, tak jako když člověk zavře oči a uvědomuje si, že existuje, ačkoli jeho fyzický zrak jeho tělo nevidí a ono je přítomno jenom jako představa.

²⁵⁴ Tak jako Bábádží pomohl Láhirimu Mahášajovi zbavit se podvědomé touhy z některého minulého života po paláci, jak je to vylíčeno v kap. 34.

²⁵⁵ „Řekl jim: Kde bude tělo, tam se slétnou i supi.“ Lukáš 17:37. Kdekoli je duše uvězněna ve fyzickém těle, nebo v astrálním těle, nebo v kauzálním těle, tam se slétnou supi tužeb – kteří pasou po lidských smyslových slabostech, nebo po astrálním či kauzálním lpění – aby drželi duši v zajetí.

Všechno, co může udělat lidská bytost ve fantazii, může udělat kauzální bytost ve skutečnosti. Nejkolosálnější představitivá lidská inteligence je schopna jedině v duchu se pohybovat od jedné myšlenkové krajnosti ke druhé, přeskakovat v duchu z planety na planetu, nebo se bez konce řídit dolů do propasti věčnosti, nebo se hnát jako raketa k baldachýnu s galaxiemi, nebo těkat jako světlo reflektoru po mléčné dráze a hvězdných prostorách. Ale bytosti v kauzálním světě mají mnohem větší svobodu a mohou bez úsilí okamžitě proměňovat své myšlenky ve skutečnost, a to bez jakýchkoli hmotných nebo astrálních zábran či karmanových omezení.

Kauzální bytosti si uvědomují, že fyzický kosmos není primárně složen z elektronů, ani astrální kosmos se původně neskládá ze živototronů, ale že oba byly stvořeny z nejdrobnějších částic Boží myšlenky, rozsekaných a rozdělených *májou*, zákonem relativity, který brání zjevně oddělit noumen od Jeho jevů.

Duše v kauzálním světě rozpoznávají v sobě navzájem individualizované body radostného Ducha; jejich ideje-věci jsou jediné předměty, které je obklopují. Kauzální bytosti vidí rozdíl mezi svými těly a myšlenkami jenom jako pouhé ideje. Tak jako si člověk, když zavře oči, může představit oslnivé bílé světlo nebo slabý modrý opar, jsou kauzální bytosti schopny pouhým myšlením vidět, slyšet, cítit, chutnat a hmatat; vytvářejí nebo rozpouštějí cokoli silou kosmické mysli.

Jak smrt tak znovuzrození existují v kauzálním světě jenom v myšlenkách. Bytosti s kauzálním tělem se živí jedině ambrozií věčně nového poznávání. Pijí z pramenů míru, potulují se po nepošlapané půdě představ, plavou v oceánské nekonečnosti blaha. Jejich jemná myšlenková těla se míhají kolem milionů Duchem stvořených planet jako čerstvé bubliny vesmírů, hvězdy moudrosti, spektrální sny zlatých mlhovin po celé nebesky modré hrudi Nekonečna.

Mnoho bytostí zůstává po tisíce let v kauzálním kosmu. Potom se osvobozená duše vytáhne hloubkou extáze z drobného kauzálního těla a vezme na sebe obrovitost kauzálního kosmu. Všechny jednotlivé proudy idejí, oddělené vlny síly, lásky, vůle, radosti, míru, intuice, klidu, sebeovládání a soustředění splynou ve věčně šťastné Moře blaha. Duše už nemusí zakoušet své štěstí jako individualizovanou vlnu vědomí, ale je vřazena do Jediného Kosmického Oceánu se všemi jeho vlnami – věčným smíchem, vzrušením i tepotem.

Když je duše venku z obalu tří těl, uniká navždy zákonu relativity a stává se nezničitelně věčně existující.²⁵⁶ Pohled' na motýla Všudepřítomnosti s křídly pokrytými hvězdami a měsíci a slunci! Duše rozprostřená v Duchu zůstává sama v oblasti bezsvětlného světla, beztemné tmy, bezmyšlenkového myšlení, opilá svou extází radosti v Božím snu kosmického stvoření.“

„Svobodná duše!“ zvolal jsem s posvátnou úctou.

„Když duše konečně vyjde ze tří džbánů tělesných klamů,“ pokračoval mistr, „splyne v jedno s Nekonečnem bez jakékoli ztráty individuality. Kristus dosáhl této konečné svobody, ještě než se narodil jako Ježíš. Ve třech stadiích své minulosti, symbolizovaných v jeho pozemském životě třemi dny jeho zážitků smrti a zmrtvýchvstání, dosáhl síly plně povstat v Duchu.

Nerovinný člověk musí absolvovat nesčetné pozemské, astrální i kauzální inkarnace, aby se vynořil ze svých tří těl. Mistr, který dosáhne této konečné svobody, si může vybrat buď se vrátit na zem jako prorok, aby přiváděl zpět k Bohu jiné lidské bytosti, nebo jako já sídlit v astrálním vesmíru. Tam přejímá spasitel část břemen karmy²⁵⁷ obyvatel, a tak jim pomáhá ukončit jejich cyklus znovuzrovnání v astrálním kosmu a pokračovat v cestě do kauzálních sfér. Nebo může osvobozená duše vstoupit do kauzálního světa, aby pomáhala tamním bytostem zkrátit jejich úděl v kauzálním těle a dosáhnout absolutní Svobody.“

„Chtěl bych se dozvědět víc o karmě, která nutí duše vracet se do tří světů.“ Byl bych dokázal poslouchat svého vševědoucího mistra navěky. Nikdy za jeho pozemského života jsem si nemohl osvojit tolik z jeho moudrosti najednou. Poprvé jsem teď získával jasný, pevný vhled do tajemných meziprostor na šachovnici života a smrti.

„Fyzickou karmu či touhu musí člověk úplně odčinit, než je umožněn jeho trvalý pobyt v astrálních světech,“ vysvětloval svým vzrušujícím hlasem mistr. „V astrálních sférách žijí dva druhy bytostí. Ty, kdo se ještě musí zbavit pozemské karmy, a proto musí znovuoobývat hrubé fyzické tělo, můžeme po jejich fyzické smrti

²⁵⁶ „Kdo zvítězí, toho učiním sloupem v chrámě svého Boha a chrám již neopustí (tj. už se nepřevtělí)... Kdo zvítězí, tomu dám usednout se mnou na trůn, tak jako já jsem zvítězil a usedl s Otcem na jeho trůn.“ – Zjevení Janovo 3:12,21.

²⁵⁷ Šrí Juktěšvar naznačoval, že jako ve své pozemské inkarnaci vzal občas na sebe břemeno nemoci, aby ulehčil žákovu karmu, poskytovala mu i v astrálním světě jeho mise spasitele příležitost brát na sebe část astrální karmy obyvatel Hiranjalóky, a tak urychlovat jejich vývoj do vyššího kauzálního světa.

klasifikovat spíše jako dočasné návštěvníky astrálního světa než jeho trvalé obyvatele.

Bytostem s neodpykanou pozemskou karmou není dovoleno odejít po astrální smrti do vyšších kauzálních sfér kosmických idejí; musí pendlovat sem a tam jenom mezi fyzickým a astrálním světem, postupně si vědom svého fyzického těla ze šestnácti hrubých elementů a astrálního těla o devatenácti jemnohmotných složkách. Po každé ztrátě fyzického těla zůstává však nerozvinutá bytost ze země z větší části v hluboké mdlobě smrtelného spánku a sotva si uvědomuje krásnou astrální sféru. Po astrálním odpočinku se takový člověk vrací pro další lekce na materiální úroveň a opakovanými cestami postupně přivývá světům z jemnohmotné astrální tkáně.

Řádní nebo dlouhodobí obyvatele astrálního vesmíru jsou naproti tomu ti, kdo se už nemusí vracet k hrubým vibracím země, navždy osvobození od všech materiálních tužeb. Takové bytosti se musí vypořádat jenom s astrální a kauzální karmou. Při astrální smrti přecházejí do nekonečně jemnějšího kauzálního světa. Na konci určitého období, určeného kosmickým zákonem, odhodí myšlenkovou formu kauzálního těla a potom se vracejí do Hiranjalóky nebo na jinou podobně vysokou astrální planetu, znovuzrození v novém astrálním těle, aby se vyrovnali se svou dosud neodpykanou astrální karmou.

Teď už můžeš, můj synu, plněji pochopit, že jsem byl božským rozhodnutím vzkříšen,“ pokračoval Šrí Juktěšvar, „jako vykupitel astrálně se znovurodicích duší, jež se vracejí zpět z kauzální oblasti, spíše než oněch astrálních bytostí, které přicházejí ze země. Pokud ty ze země ještě podržují zbytky materiální karmy, nevystupují na tak vysoké astrální planety, jako je Hiranjalóka.

Tak jako se většina lidí na zemi nenaučila oceňovat viděním získaným meditací vyšší radosti a přednosti astrálního těla, a proto se touží po smrti vrátit k omezeným, nedokonalým radostem země, i mnoho astrálních bytostí si při normálním rozpadu svých astrálních těl nedovede představit vyšší stav duchovní radosti v kauzálním těle, drží se představ o hrubším astrálním štěstí a touží znovunavštívit astrální ráj. Takové bytosti se musí zbavit těžké astrální karmy, než mohou po astrální smrti dosáhnout trvalého pobytu v kauzálním myšlenkovém světě, tak tence odděleném od Stvořitele.

Teprve když už bytost nemá další touhu po zážitcích v astrálním vesmíru, libém pro oko, a nemůže upadnout do pokušení vrátit se tam, zůstává v kauzálním světě. Tam se uvězněná duše zbaví veškeré kauzální karmy či zárodků minulých tužeb, vyrazí poslední ze tří

zátek nevědomosti, vynoří se z poslední nádoby kauzálního těla a splyne s Věčným. Už to chápeš?“ usmál se mistr.

„Dík vaší milosti ano. Nemám slov, jak jsem rád a vděčný.“

Ještě nikdy jsem odnikud nezískal tak inspirující poznání. Ačkoli se hinduistická písma zmiňují o kauzálních a astrálních světech a třech tělech člověka, byly ony stránky nesmírně vzdálené a bezobsažné ve srovnání s vřelou autentičností mého vzkříšeného mistra. Pro něho už opravdu neexistovala ani jediná „neobjevená země, od jejíchž řek se žádný cestovatel nevrací“.

„Vzájemné postupování tří těl člověka vyjadřuje mnoha způsoby jeho trojí přirozenost,“ hovořil guru dál. „V bdělém stavu na zemi je si lidská bytost více či méně vědoma svých tří nosičů. Když se smyslově oddává chutím, vůním, dotekům, zvukům a pohledům, funguje hlavně její fyzické tělo. Když si něco představuje nebo chce, uplatňuje se především její astrální tělo. A její kauzální nástroj dochází vyjádření, když člověk přemýšlí nebo se noří hluboko do sebezkoumání či meditace; geniální kosmické myšlenky napadají člověka, který si zvykl kontaktovat své kauzální tělo. V tomto smyslu můžeme klasifikovat člověka zhruba jako ‚materiálního‘, ‚energického‘ a ‚intelektuálního‘.

Asi po šestnáct hodin denně se člověk ztotožňuje se svým fyzickým nosičem. Potom spí; jestliže sní, zůstává ve svém astrálním těle a bez úsilí si vytváří jakékoli objekty, stejně jako to dělají astrální bytosti. Spí-li však hluboce a beze snů, je na několik hodin schopen přenést své vědomí – neboli pocit svého jáství – do kauzálního těla; takový spánek oživuje. Ten, kdo sní, kontaktuje své astrální a ne kauzální tělo; jeho spánek plně neosvěžuje.“

S láskou jsem se díval na Šrí Juktéšvara při jeho obdivuhodném výkladu.

„Andělský guru,“ řekl jsem, „vaše tělo vypadá přesně jako tehdy, když jsem je oplakával v ášramu v Purí.“

„Ano, moje nové tělo je dokonalou kopií starého. Zhmotňuji nebo odhmotňuji tuto formu libovolně a mnohem častěji, než jsem to dělal, když jsem byl ještě na zemi. Teď cestuji v okamžiku světelným rychlíkem z planety na planetu nebo dokonce z astrálního vesmíru do kauzálního či do fyzického.“ Božský guru se usmál. „I když se teď pohybuješ tak rychle, nebylo pro mě nijak těžké tě v Bombaji dostihnout.“

„Ach mistře, tak jsem truchlil kvůli vaší smrti!“

„Copak jsem zemřel? Není to protimluv?“ Šrí Juktéšvarovi se rozsvítila v očích láska a pobavení.

„Jenom jsi na zemi snil; na zemi jsi viděl mé snové tělo,“ pokračoval. „Později jsi ten snový obraz pohřbil. A teď bylo moje jemnější tělo – které vidíš a ještě pořád svíráš v náručí – vzkříšeno na jiné, jemnější snové planetě Boha. Jednoho dne skončí i toto jemnější tělo a jemnější snová planeta; ani ony nejsou navěky. Všechny snové bubliny musí jednou při posledním doteku procitnutí prasknout. Rozlišuj, můj synu Jógánando, mezi sny a Realitou!“

Tato myšlenka *védánského*²⁵⁸ vzkříšení mě naplnila úžasem. Styděl jsem se teď, že jsem mistra litoval, když jsem viděl v Purí jeho tělo bez života. Konečně jsem pochopil, že můj guru vždycky plně bděl v Bohu a nepojímal svůj život a skon na zemi i své nynější vzkříšení jako nic víc než relativity božských idejí v kosmickém snu.

„Teď jsem ti, Jógánando, pověděl pravdu o svém životě, smrti i vzkříšení. Netruchli pro mne; raději šíř všude příběh mého vzkříšení z Bohem vysněné lidské země na jinou Bohem vysněnou planetu astrálně oděných duší. Vlije to novou naději do srdcí snilků tohoto světa, poblázněných utrpením a bojících se smrti.“

„Ano, mistře.“ S radostí se podělím o svou radost z jeho vzkříšení s jinými.

„Na zemi byly moje požadavky nepohodlně vysoké, pro povahu většiny lidí nedostupné. Často jsem ti huboval víc, než bylo třeba. Prošel jsi mojí zkouškou; tvoje láska zářila skrze mraky všeho kárání.“ A dodal něžně: „Přišel jsem ti dnes taky říct, že už nikdy se nebudu dívat přísným pohledem výtek. Už ti nebudu hubovat.“

Jak mi to mistrovo kárání scházelo! Každé z nich bylo ochranným andělem strážným.

„Jen mi vyčítejte třeba milionkrát, nejdražší mistře! Vyhubujte mi i teď!“

„Ne, už nebudu.“ Jeho božský hlas zněl vážně, ale pod ním byl spodní proud smíchu. „Ty a já se budeme spolu usmívat tak dlouho, dokud se budou naše dvě podoby jevit v iluzorním Božím světě jako různé. Nakonec splyneme společně ve Vesmírném Milovaném; naše úsměvy budou Jeho úsměvem a náš společný zpěv radosti bude znít věčností, aby dolehl k duším sladěným s Bohem.“

Potom mi Šrí Juktéšvar odhalil jisté věci, které tu nemohu prozradit. Za ty dvě hodiny strávené se mnou v hotelovém pokoji v Bombaji mi zodpověděl každou otázku. Mnoho proroctví o světě, která onoho červnového dne 1936 pronesl, se už splnilo.

²⁵⁸ Život a smrt jako pouhé relativnosti. *Védánta* ukazuje, že jedinou Realitou je Bůh; všechno stvoření či separátní existence je *májá* neboli iluze. Tato monistická filozofie došla nejvyššího vyjádření v Šankarových komentářích k *upanišádám*.

„A teď tě opustím, můj milovaný.“ Při těchto jeho slovech jsem cítil, jak se mi v náručí rozplývá.

„Mé dítě,“ zazněl jeho hlas, vibrující až v samé obloze mé duše, „kdykoli vstoupíš do *nirvikalpa samádhi* a zavoláš mě, přijdu k tobě z masa a krve jako dnes.“

S tímto nebeským slibem mi Šrí Juktéšvar zmizel z očí. Oblačný hlas zvučel melodicky. „Pověz to všem! Kdokoli pozná v *nirvikalpě*, že naše země je jenom snem Boha, může přijít na jemnější snovou planetu Hiranjalóky a najde mě tam vzkříšeného v těle, naprosto podobném mému pozemskému tělu. Pověz to všem, Jógánando!“

Ten tam byl žal z rozchodu. Lítost a zármutek nad jeho smrtí, které mi dlouho kradly klid, s hanbou uprchly. Nekonečnými, nově otevřenými póry duše se jako fontána řinulo štěstí. Tyto póry, dříve ucpané nepoužíváním, očistila a rozšířila záplava extáze. Podvědomé myšlenky a city z minulých inkarnací setřásly své karmanové skvrny, zářivě obnoveny božskou návštěvou Šrí Juktéšvara.

V této kapitole své autobiografie jsem uposlechl příkazu svého gurma a rozšířil dobrou zvěst, i když ji třeba nezvídává generace zavrhne. Válet se dovede člověk dobře; zoufalství je mu zřídka cizí; a přece nejsou tyto zvrácenosti složkou jeho pravého údělu. V den, kdy bude chtít, může vstoupit na cestu ke svobodě. Příliš dlouho naslouchal zatuchlému pesimismu svých rádců typu „prach jsi“, nemajících ani tušení o nepřemožitelnosti duše.

Nebyl jsem jediný, kdo spatřil vzkříšeného gurma.

Jedním z *čelů* Šrí Juktéšvara byla stará paní, láskyplně nazývaná Má (Matka), jejíž dům stál blízko ášramu v Purí. Mistr se při svých ranních procházkách často s ní zastavil na kousek řeči. Večer 16. března 1936 přišla Má do ášramu a chtěla vidět gurma.

„Ale mistr přece už před týdnem zemřel!“ podíval se na ni zarmouceně Svámí Sebánanda, který teď pečoval o ášram.

„To není možné,“ usmála se lehce. „Asi se jenom snažíš ochránit gurma před dotěrnými návštěvami, že?“

„Ne.“ Sebánanda jí pověděl o podrobnostech pohřbu. „Pojďte, zavedu vás ke hrobu Šrí Juktéšvara v přední zahradě.“

Má zavrtěla hlavou. „Nemůže mít žádný hrob. Dnes v deset dopoledne prošel jako obvykle kolem mých dveří. Pár minut jsem s ním venku v jasném denním světle mluvila. Řekl mi: ‚Přijď dnes večer do ášramu!‘ A tak jsem tady. Moje stará, šedivá hlava je požehnána! Nesmrtelný guru chtěl, abych pochopila, v jakém transcendentním těle mě ráno navštívil.“

Užaslý Sebánanda před ní poklekl.

„Má,“ řekl, „svalila jste mi ze srdce těžké břemeno. On vstal!“

- B. K. Mitra, "Kalyana-Kalpataru"

Krišna, starodávny prorok Indie. Moderní umělcovo pojetí božského učitele, jehož duchovní rady v *Bhagavadgítě* se staly hinduistickou Biblií. Krišna je v hinduistickém umění zobrazován s pavím pérem ve vlasech (symbol boží čistoty, hry nebo tvořivé zábavy) a držící flétnu, jejíž okouzující tóny probouzí oddané, jednoho po druhém, z jejich spánku *máje* nebo kosmického klamu.

S MAHÁTMOU GÁNDHÍM VE VARDZE

„Vítejte ve Vardze!“ Těmito srdečnými slovy a věnci z *khaddaru* (doma utkané tkaniny) uvítal Mahádév Désái, tajemník Mahátmy Gándhího, slečnu Bletchovou, pana Wrighta a mne. Naše skupinka právě vystoupila za časného srpnového jitra na stanici Vardha a s radostí opustila vedro a prach ve vlaku. Svěřili jsme svá zavazadla buvolí káře a nasedli s panem Désáiem a jeho společníky, Bábásáhibem Déšmukhem a dr. Pingalem do otevřeného auta. Krátká jízda po blátivých venkovských cestách nás dopravila do *Maganvádí*, ášramu indického politického světce.

Pan Désái nás zavedl rovnou do pisárny, kde seděl se zkříženýma nohama Mahátma Gándhí – pero v jedné ruce, kousek papíru ve druhé a široký, podmanivý, vřelý úsměv na tváři.

„Vítejte!“ napsal hindsky; bylo pondělí, jeho každotýdenní den mlčení.

Ačkoli to bylo naše první setkání, s láskou jsme se na sebe usmívali. V roce 1925 poctil Mahátma Gándhí svou návštěvou školu v Ráňčí a napsal laskavý hold do knihy návštěvníků.

Z drobného padesátikilového světce vyzařovalo tělesné, duševní i duchovní zdraví. Měkké hnědé oči mu svítily inteligencí, upřímností a rozlišováním; tento politik uplatnil svůj důvtip v tisíci soudních, sociálních i politických bitvách a vyšel z nich jako vítěz. Žádný vůdce na světě si nezískal tak bezpečný koutek v srdcích svého lidu, jaký zaujímá Gándhí u negramotných milionů Indie. Jejich spontánním holdem je jeho slavný titul *Mahátma*, „velká duše“.²⁵⁹ Jenom kvůli nim omezuje Gándhí svůj oděv na bederní roušku, symbol jeho jednoty s utlačenými masami, které si víc nemohou dovolit.

²⁵⁹ Jeho rodinné jméno je Móhandás Karamčand Gándhí. Nikdy o sobě nemluví jako o „Mahátmovi“.

„Obyvatelé ášramu jsou vám plně k dispozici; prosím, zavolejte je, když budete cokoli potřebovat.“ S charakteristickou zdvořilostí mi Mahátma předal narychlo napsanou poznámku a pan Désái odvedl naši skupinku z pisárny do domu pro hosty.

Šel s námi sady a rozkvetlými záhony k budově s doškovou střechou a zamřížovanými okny. Přední studna sloužila, jak řekl pan Désái, k napájení dobytka; opodál stálo betonové kolo k mletí rýže. Každá z našich malých ložnic obsahovala jenom minimum, které se už nedalo zredukovat – lůžko ručně vyrobené z provazů. Obilná kuchyně se pyšnila kohoutkem v jednom rohu a ohništěm na vaření ve druhém. K uším nám doléhaly arkádské zvuky – křik vran a vrabců, bučení dobytka a údery majzlíku rozbíjejícího kamení.

Pan Désái si povšiml cestovního deníku pana Wrighta, otevřel jej na volnou stranu a napsal na ni seznam závazků *satjágrahy*,²⁶⁰ k nimž se musí zavázat všichni Mahátmovi přísní následovníci (*satjágrahinové*):

„Nenasílí, pravda; nekradení; celibát; nevlastnění; tělesná práce; ovládání choutek; nebázlivost; stejné respektování všech náboženství; *svaděší* (používání domácích výrobků); osvobození od nedotknutelnosti. Těchto jedenáct závazků je třeba dodržovat v duchu pokory.“

(Gándhí sám podepsal tuto stránku příštího dne a připojil datum – 27. srpna 1935.)

Dvě hodiny po našem příchodu nás zavolali k obědu. Mahátma už seděl na ášramové verandě naproti své pracovny přes dvůr. Asi pětadvacet bosých *satjágrahinů* dřepělo před svými mosaznými pohárky a talíři. Sborově zazpívali modlitbu; potom následovalo jídlo servírované z velkých mosazných nádob – *čapátí* (placky z nekvašeného pšeničného těsta) pokropené *ghí*, *talsari* (vařená zelenina nakrájená na kostky) a citronový džem.

Mahátma jedl *čapátí*, vařenou řepu, trochu syrové zeleniny a pomeranče. Vedle talíře měl velkou hroudu z hořkých nímových listů, známého čističe krve. Oddělil trochu lžící a položil mi ji na talíř. Spláchl jsem ji vodou; pamatoval jsem si, jak mě v dětství nutila matka polykat nepříjemné dávky. Gándhí však pojídal nímovou pastu kousek po kousku s takovou chutí, jako by to bylo lahodné cukroví.

Tento drobný incident prozrazoval, že Mahátma dokáže libovolně odpoutat svou mysl od smyslů. Vzpomněl jsem si na slavnou operaci

²⁶⁰ Doslovný překlad sanskrtského termínu je „přidržování se pravdy“. *Satjágraha* je slavné hnutí nenásilí vedené Gándhím.

slepého střeva, které se podrobil před několika lety. Odmítl anestetika a po celou operaci si vesele povídal se svými učedníky; jeho nakažlivý úsměv prozrazoval, že si neuvědomuje žádnou bolest.

Odpoledne jsem měl možnost pohovořit si se známou žačkou Gándhího, dcerou anglického admirála slečnou Madeleine Sladeovou, teď zvanou Mírábái.²⁶¹ Její silná, klidná tvář se rozsvítila nadšením, když mi bezchybnou hindštinou vyprávěla o své každodenní činnosti.

„Obnova venkova je vděčná práce. Několik nás chodí každé ráno v pět sloužit blízkým vesničanům a učit je prosté hygieně. Hlavně čistíme jejich latriny a hliněné chatrče. Vesničané jsou negramotní, můžete je vychovávat jedině příkladem.“ Vesele se zasmála.

Díval jsem se s obdivem na tuto urozenou Angličanku, které její pravá křesťanská pokora umožňuje vykonávat metařské práce, zpravidla vyhrazené jedině „nedotknutelným“.

„Do Indie jsem přijela v roce 1925,“ řekla mi. „V této zemi mám pocit, jako bych byla doma. Teď už bych se nikdy nevrátila ke svému starému životu a starým zájmům.“

Chvilí jsme diskutovali o Americe. Poznamenala: „Vždycky mě těší a udivuje, jak hluboký zájem o duchovní záležitosti projevuje při své návštěvě Indie mnoho Američanů.“²⁶²

Mírábái brzy zaměstnala své ruce *čarkhou* (kolovrátkem), přítomnou ve všech ášramových místnostech a vlastně – díky Gándhímu – všude ve venkovské Indii.

Gándhí má pádné ekonomické i kulturní důvody pro podněcování obnovy domáckých řemesel, ale neradí k fanatickému odmítání všeho moderního pokroku. V jeho vlastním kolosálním životě sehrály stroje, vlaky, automobily a telegraf významnou roli. Padesát let služby veřejnosti, ve vězení i mimo něj, denní zápolení s praktickými detaily a tvrdými skutečnostmi světa politiky jenom zvýšily jeho vyváženost,

²⁶¹ Nedávno se rozšířily nepravdivé a zlovolné zprávy, že slečna Sladeová přerušila všechna svá pouta s Gándhím a zrušila své závazky. Slečna Sladeová, satjágrahinská žačka Mahátmy Gándhího po dvacet let, vydala pro *United Press* podepsané prohlášení s datem 29. prosince 1945, že vznikly nepodložené pověsti poté, co odjela s Gándhího požehnaním do severovýchodní Indie do blízkosti Himálaje, aby tu založila nyní kvetající *Kisán ášram* (středisko pro zdravotní a zemědělskou pomoc rolníkům). Mahátma Gándhí plánuje návštěvu nového ášramu v roce 1946.

²⁶² Slečna Sladeová mi připomínala jinou významnou západní ženu, slečnu Margaret Woodrow Wilsonovou, nejstarší dceru velkého amerického prezidenta. Setkal jsem se s ní v New Yorku; velmi se zajímala o Indii. Později odjela do Puttuččéri, kde strávila posledních pět let života a šťastně se podrobovala cestě kázně u nohou Šrí Aurabinda Ghoše. Tento světec nikdy nemluví; své žáky pozdraví mlčky jenom třikrát do roka.

svobodomyslnost, zdravý rozum a humorné hodnocení bizarního lidského divadla.

Naše trio bylo v šest pozváno na večeři k Bábásáhibovi Děšmukhovi. Sedmá hodina, hodina večerních modliteb, nás už zastihla zase zpátky v ášramu, kde jsme vyšplhali na střechu; v půlkruhu kolem Gándhího tam sedělo třicet *satjágrahinů*. Mahátma dřepěl na slaměné rohoži se starodávnými hodinkami opřenými před sebou. Blednoucí slunce vrhalo poslední záblesky na palmy a banijány; začal bzukot noci a cikád. Atmosféra byla slavnostně vážná; byl jsem uchvácen.

Pan Désái vedl při zpěvu a žáci mu odpovídali; následovalo předčítání z *Gíty*. Mahátma mi pokynul, abych pronesl závěrečnou modlitbu. Tak božská shoda myšlenek a aspirací! Vzpomínka navždy: meditace na střeše ve Vardze pod prvními hvězdami.

Přesně v osm ukončil Gándhí své mlčení. Herkulovská práce jeho života vyžaduje, aby si rozděloval čas na minutu přesně.

„Vítejte, svámídží!“ Tentokrát mě už Mahátma nepozdravil prostřednictvím papíru. Právě jsme sestoupili ze střechy do jeho pracovny, prostě zařízené čtvercovými rohožemi (ne židlemi) a nízkým psacím stolem s knihami, papíry a několika obyčejnými (ne plnicími) pery; v rohu tikaly staromódní hodiny. Vším prostupovala aura míru a oddanosti. Gándhí mi udělil jeden ze svých okouzlujících širokých, skoro bezzubých úsměvů.

„Před lety,“ vysvětloval, „jsem začal se svými každotýdenními dny mlčení jako s prostředkem, jak získat čas na korespondenci. Ale teď se mi těch čtyřadvacet hodin stalo životně důležitou duchovní potřebou. Periodický příkaz mlčení není mučení, ale požehnání.“

Z celého srdce jsem s ním souhlasil.²⁶³ Mahátma se mě vypytl na Ameriku a Evropu; diskutovali jsme o poměrech v Indii a ve světě.

„Mahádéve,“ řekl Gándhí, když do místnosti vstoupil pan Désái, „zařídte, prosím, aby zítra večer pohovořil svámídží na radnici o józe.“

Když jsem přál Mahátmovi dobrou noc, ohleduplně mi podal lahvičku s citronellovou silicí.

„Zdejší moskyti nemají ani tušení o *ahinse*,^{263a} svámídží,“ řekl se smíchem.

Příští ráno posnídala naše skupinka časně pšeničnou kaši se sirupem a mlékem. V deset třicet nás zavolali na ášramovou verandu,

²⁶³ Už léta dodržuji v Americe k údivu návštěvníků a tajemníků období mlčení.

^{263a} Neublížování, nenásilí; základní kámen Gándhího víry.

abychom s Gándhím a *satjágrahiny* poobědvali. Dnešní jídelní lístek obsahoval hnědou rýži, nový výběr zeleniny a kardamomová semínka.

Poledne mě zastihlo na procházce po ášramových pozemcích a pastvinách pro několik krav, které se nenechaly vyrušit ze svého klidu. Ochrana krav je Gándhího vášní.

„Kráva pro mě znamená celý podlidský svět, rozšiřující sympatie člověka za jeho vlastní rod,“ vysvětloval Mahátma. „Prostřednictvím krávy by si měl člověk uvědomovat svou totožnost se vším, co žije. Je mi zřejmé, proč starověcí ršijové vybrali ke zbožnění právě krávu. Kráva byla v Indii to nejlepší, dárce hojnosti. Nejen že dávala mléko, ale umožňovala i zemědělství. Kráva je poezie soucitu; v tom jemném zvířeti lze soucit přímo číst. Je druhou matkou milionů lidí. Ochrana krávy znamená ochranu všeho němého Božího tvorstva. Nižší druhy stvoření se na nás obracejí o to naléhavěji, že nedovedou mluvit.“

Pravověrným hinduistům jsou nařízeny tři každodenní obřady. Jedním je *bhútajadžňa*, obětování potravy království zvířat. Tento obřad symbolizuje, že člověk je si vědom svých povinností vůči méně vyvinutým formám stvoření, instinktivně spoutaným tělesnou identifikací. *Bhútajadžňa* tak posiluje odhodlání člověka ochraňovat slabé, jako se sám těší nesčetné péči vyšších neviditelných bytostí. Člověk je také povinen omlazovat dary přírody, kterými oplývá země, moře i obloha. Mlčenlivá láska tak překonává evoluční bariéry nekomunikativnosti mezi přírodou, zvířaty, lidmi a astrálními anděly.

Dalšími dvěma každodenními *jadžňami* jsou *pitř* a *nr*. *Pitřjadžňa* je oběť předkům jako symbol toho, že člověk uznává své dluhy vůči minulosti, jejíž esence moudrosti osvěcuje dnes lidstvo. *Nrjadžňa* je nabídnutí potravy cizím lidem nebo chudým, symbol současné odpovědnosti člověka, jeho povinností vůči současníkům.

Brzy odpoledne jsem splnil sousedskou *nrjadžňu* návštěvou Gándhího ášramu pro malé dívky. Při desetiminutové jízdě mě doprovázel pan Wright. Drobné mladé tvářičky jako květy na dlouhých stoncích barevných *sáří!* Po krátkém proslovu v hindštině²⁶⁴ pod širým nebem se z oblohy spustil náhlý liják. Se smíchem jsme si vlezli oba, pan Wright i já, do vozu a pospíchali zpět do *Maganvádí* uprostřed stříbrných plachet vody.

²⁶⁴ Hindština je lingua franca celé Indie. Je to indoevropský jazyk se sanskrtskými základy a je největším jazykem severní Indie. Hlavním dialektem západní hindštiny je hindustání, psané jak písmem *dévanágari* (sanskrtským), tak arabskými znaky. Jeho subdialektem urdú mluví muslimové.

Když jsme se vrátili do domu pro hosty, znovu jsem si povšiml prostoty a důkazů obětavosti, které jsou tu všude zjevné. Gándhího slib nevlastnění se datuje už z jeho raného rodinného života. Vzdal se rozsáhlé právnické praxe, která mu vynášela ročně přes 20 000 dolarů, a rozdál všečen svůj majetek chudým.

Šrí Juktéšvar žertovával na účet nepřiměřených představ o tom, co je to vzdát se něčeho.

„Žebrák se nemůže vzdát bohatství,“ říkával. „Jestliže někdo konstatuje, že neuspěl v obchodě, že ho opustila žena a že se všeho vzdá a půjde do kláštera, o jaké světské oběti to mluví? Nevzdává se bohatství a lásky, ony se vzdaly jeho!“

Na druhé straně světci jako Gándhí přinesli nejen citelné hmotné oběti, ale vzdali se také – což je obtížnější – sobeckých motivů a soukromých cílů a ponořili svou nejniternější bytost do proudu lidstva jako celku.

Mahátmova pozoruhodná manželka Kasturbáí nic nenamítala, když si neponechal ani část majetku pro ni a jejich děti. Gándhí a jeho choť se vzali už v dětství, a když se jim narodilo několik synů, složili slib celibátu.²⁶⁵ Kasturbáí, tichá hrdinka dramatu, kterým byl jejich společný život, následovala svého manžela do vězení, sdílela jeho třítýdenní pústy a plně nesla svůj díl jeho nekonečných zodpovědností. Složila Gándhímu tento hold:

„Děkuji ti, že jsem měla tu výsadu být tvou celoživotní družkou a pomocnicí. Děkuji ti za nejdokonalejší manželství na světě, založené na *brahmačarji* (sebeovládání) a ne na sexu. Děkuji ti, že jsi mě považoval za sobě rovnou ve své životní práci pro Indii. Děkuji ti, že jsi nebyl jedním z těch manželů, kteří tráví čas hraním, dostihy, ženami, pitím a zpěvem, unaveni svými manželkami a dětmi, jako se malý chlapec brzy unaví svými dětskými hračkami. Jsem ti vděčná, že jsi nebyl jedním z těch manželů, kteří věnují svůj čas tomu, aby bohatli vykořisťováním práce druhých.“

²⁶⁵ Gándhí vylíčil svůj život se zničující otevřeností v *Příběhu mých experimentů s pravdou* (Ahmadábád 1927-9, 2 sv.). Tato autobiografie byla shrnuta v knize *Mahátma Gándhí, jeho vlastní příběh*, kterou vydal C. F. Andrews s předmlouvou Johna Haynese Holmese (New York, Macmillan 1930). Mnoho autobiografií, kde se to jen hemží slavnými jmény a barvitými příběhy, skoro úplně mlčí o kterékoli fázi vnitřní analýzy nebo vývoje. Každou takovou knihu odkládá člověk s jistým neuspokojením, jako by si říkal: „Tady je člověk, který znal mnoho proslulých lidí, ale nikdy nepoznal sebe sama.“ V případě Gándhího autobiografie není taková reakce možná; odhaluje své chyby a poklesky s neosobní oddaností pravdě, jaká je v análech kteréhokoli věku vzácná.

Jsem ti vděčná, že jsi postavil Boha a vlast před úplatky, že jsi měl odvahu přesvědčení a naprostou a samozřejmou víru v Boha. Jsem vděčná za manžela, který dával přednost Bohu a vlasti i přede mnou. Jsem ti vděčná, že jsi byl snášenlivý ke mně i mým mladistvým nedostatkům, když jsem bručela a bouřila se proti změnám, které jsi zaváděl do našeho způsobu života – od tak mnoha k tak málu.

Jako dítě jsem žila v domě tvých rodičů; tvoje matka byla veliká a dobrá žena; cvičila mě, učila mě, jak být statečnou, odvážnou ženou a jak si udržet lásku a úctu jejího syna, mého budoucího manžela. Jak léta mýjela a ty ses stával jedním z nejmilovanějších vůdců Indie, neprožívala jsem ony obavy, které zachvacují ženy, jež mohou být odloženy stranou, když jejich manžel vyšplhá po žebříku úspěchů, jak se často stává v jiných zemích. Věděla jsem, že smrt nás ještě stále najde jako muže a ženu.“

Po léta plnila Kasturbái povinnosti pokladníka veřejných fondů, které byl zbožňovaný Gándhí schopen sbírat po milionech. V indických domovech koluje mnoho vtipů o mužích, nervózních kvůli tomu, že jejich manželky jdou na setkání s Mahátmou ozdobeny šperky; Mahátmův kouzelný jazyk prosící za utlačované dokáže prý odčarovat zlaté náramky a diamantové náhrdelníky z paží a šíjí bohatých přímo do košů na příspěvky.

Jednoho dne nemohla Kasturbái vysvětlit schodek čtyř rupií. Gándhí zveřejnil revizní zprávu, ve které nelítostně pokáral manželčinu chybu.

Často jsem ten příběh vyprávěl ve třídách svých amerických studentů. Jednou vydechla jedna žena v publiku pohoršeně.

„Mahátma nemahátma,“ zvolala, „kdyby to byl můj manžel, dala bych mu za takovou veřejnou urážku pořádnou do nosu!“

Po dobrodušné výměně názorů na téma amerických a hinduistických manželek jsem pokračoval v plnějším výkladu:

„Paní Gándhiová nepovažuje Mahátmu za svého manžela, ale za svého gurua, který má právo volat ji k zodpovědnosti i za bezvýznamný poklesek,“ řekl jsem. „Nějaký čas poté, co byla Kasturbái veřejně pokárána, byl Gándhí odsouzen na základě politické obžaloby do vězení. Když se klidně loučil se svou ženou, padla mu k nohám. ‚Mistře‘, řekla pokorně, ‚odpusť mi, jestli jsem tě někdy urazila.‘“²⁶⁶

²⁶⁶ Kasturbái Gándhiová zemřela ve vězení v Púně 22. února 1944. Zpravidla neemotivní Gándhí mlčky plakal. Jakmile její obdivovatelé navrhli založit pamětní nadaci na její počest, sešlo se z celé Indie 12,5 milionů rupií (skoro 4 miliony dolarů). Gándhí zařídil, aby se peněz použilo na dobročinné účely pro venkovské

Ve tři onoho odpoledne ve Vardze jsem se odebral podle předchozí dohody do pisárny světce, který byl schopen proměnit ve svého neochvějného učedníka i vlastní manželku – ojedinělý zázrak! Gándhí vzhlédl se svým nezapomenutelným úsměvem.

„Mahátmadží, prosím vás, řekněte mi svou definici *ahinsy*,“ požádal jsem ho, když jsem si dřepł na holou matraci po jeho boku.

„Vyhýbat se ubližování jakémukoli živému tvorů myšlením nebo skutkem.“

„Krásná myšlenka! Ale svět se bude vždycky ptát: Smí člověk zabít kobru, aby ochránil dítě nebo sebe sama?“

„Nemohl bych zabít kobru, abych přitom neporušil dva ze svých slibů – neohroženost a nezabijení. Raději bych se pokusil vnitřně kobru uklidnit vibracemi lásky. Nemohu dost dobře snižovat své požadavky tak, aby vyhovovaly okolnostem.“ A se svou udivující otevřeností dodal: „Musím přiznat, že kdybych se setkal s kobrou, asi bych už nemohl vést tento rozhovor.“

Povšiml jsem si několika velmi nedávno vydaných západních knih o stravě, které ležely na jeho stole.

„Ano, strava je pro hnutí *satjágraha* důležitá – jako všude jinde,“ pravil s krátkým zasmáním. „Protože obhajují úplnou pohlavní zdrženlivost pro *satjágrahiny*, pořád se snažím nalézt pro lidi žijící v celibátu tu nejvhodnější stravu. Člověk musí napřed zvládnout své horní patro, než může ovládnout rozmnožovací pud. Polohladovění nebo nevyvážená strava nejsou odpovědí. Když *satjágrahin* překoná vnitřní *chťivost* po jídle, musí pokračovat v racionální dietě se všemi potřebnými vitamíny, minerály, kaloriemi a tak dále. Díky vnitřní i vnější moudrosti, pokud jde o jídlo, se *satjágrahinova* sexuální tekutina snadno promění ve vitální energii pro celé tělo.“

Porovnávali jsme si s Mahátmou své vědomosti o dobrých náhražkách masa. „Výborné je avokádo,“ řekl jsem. „Blízko mého střediska v Kalifornii je mnoho avokádových hájů.“

Gándhímu zasmíval se na tváři zájem. „Jestlipak by se dalo pěstovat i ve Vardze? *Satjágrahinové* by ocenili nové jídlo.“

„Určitě vám pošlu nějaké avokádové sazenice z Los Angeles,“²⁶⁷ slíbil jsem. „Hodně proteinu obsahují i vejce; jsou pro *satjágrahiny* zakázané?“

ženy a děti. O svých aktivitách podává zprávu v anglicky vydávaných novinách *Harijan*.

²⁶⁷ Poslal jsem je brzy po návratu do Ameriky. Bohužel cestou uhynuly – nevydržely strážně dlouhé zaoceánské dopravy.

„Neoplodněná vejce ne.“ Mahátma se zasmál. „Po léta jsem jejich používání neschvaloval; ani teď je sám nejím. Jedna z mých snach kdysi umírala na podvýživu; její lékař trval na vejcích. Nesouhlasil jsem a navrhl, aby jí dával nějakou náhražku vajec.

„Gándhídži,“ řekl doktor „neoplodněná vejce neobsahují žádná spermata, nejde o žádné zabití.“

Pak jsem rád souhlasil, aby dal mé snaše vajíčka; brzy se uzdravila.“

Předešlého večera vyjádřil Gándhí přání přijmout *krijájógu* Láhirího Mahášaje. Mahátmova nepředpojatost a zvědavý duch mě dojaly. Je jako dítě ve svém hledání božství a projevuje onu čistou schopnost přijímat, kterou Ježíš chválil u dětí, „...neboť jejich je království nebeské“.

Nadešla hodina mé slíbené instruktáže; do místnosti přišlo několik *satjágrahinů* – pan Désái, dr. Pingale a pár dalších, kteří se zajímali o techniku *krije*.

Nejprve jsem učil malou třídu fyzickým cvičením *jógódy*. Tělo si člověk představí rozdělené na dvacet částí; vůle zaměřuje energii střídavě do každé sekce. Brzy už přede mnou všichni vibrovali jako lidský motor. Bylo snadné pozorovat vlnivý účinek na dvacet částí Gándhího těla, stále zcela vystavených zraku. I když je hubený, není nepříjemně hubený; má hladkou a nesvraskalou pokožku.

Později jsem zasvětil skupinu do osvobozující *krijájógy*.

Mahátma studoval s úctou všechna světová náboženství. Džinistické spisy, biblický Nový zákon a sociologická díla Tolstého²⁶⁸ jsou tři hlavní zdroje jeho pojetí nenásilí. Takto formuloval své kredo:

„Věřím, že Bible, Korán a Avesta²⁶⁹ jsou stejně božsky inspirované jako *vědy*. Věřím v instituci guruů, ale v tomto věku se miliony musí obejít bez guru, protože je vzácností najít kombinaci dokonalé čistoty a dokonalé učenosti. Netřeba však zoufat, že se člověk nedobere pravdy svého náboženství, protože základy hinduismu, stejně jako každého velkého náboženství, jsou neměnné a snadno pochopitelné.

Věřím jako každý hinduista v Boha a Jeho jedinnost, ve znovuzrození a spásu. Nemohu popsat své city vůči hinduismu víc než vůči své ženě. Dojímá mě víc než kterákoli jiná žena na světě. Ne že by neměla své chyby; troufám si říct, že jich má víc, než sám

²⁶⁸ Dalšími třemi západními autory, jejichž spisy Gándhí pečlivě studoval, jsou Thoreau, Ruskin a Mazzini.

²⁶⁹ Svaté písmo, které dal kolem roku 1000 př. Kr. Persii Zarathuštra.

vidím. Ale je tu pocit nerozlučného pouta. Stejně jsou i mé city vůči hinduismu se všemi jeho chybami a omezeními. Nic mi nepůsobí takové potěšení jako hudba *Gíty* nebo Tulsídásovy *Rámájany*. Když jsem se domníval, že nadešla moje poslední chvíle, byla mou útěchou *Gíta*.

Hinduismus není výlučné náboženství. Je v něm prostor pro uctívání všech proroků světa.²⁷⁰ Není to misionářské náboženství v obvyklém slova smyslu. Nepochybně absorboval do svého náručí mnoho kmenů, ale tato absorpce měla evoluční nepozorovaný charakter. Hinduismus říká každému člověku, aby uctíval Boha podle své vlastní víry či *dharmy*,²⁷¹ a tak žije v míru se všemi náboženstvími.“

O Kristovi napsal Gándhí: „Jsem si jist, že kdyby žil teď zde mezi lidmi, požehnal by životu mnoha, kteří třeba ani nikdy neslyšeli Jeho jméno, jak stojí psáno: „Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale ten, kdo činí vůli mého Otce v nebesích.“²⁷² Lekci svého vlastního života vytyčil Ježíš lidstvu velkolepý účel a jediný cíl, o který bychom měli všichni usilovat. Věřím, že nepatří jedině křesťanstvu, ale celému světu, všem zemím a rasám.“

O svém posledním večeru jsem hovořil ke shromáždění, které svolal do radnice pan Désái. Místnost byla až po okenní rámy nacpána asi 400 lidmi, kteří si přišli poslechnout něco o józe. Mluvil jsem napřed hindsky a potom anglicky. Naše skupina se vrátila do ášramu právě včas, aby ještě na dobrou noc zahlédla Gándhího pokojně zabraného do své korespondence.

Byla ještě tma, když jsem v pět hodin vstal. Vesnice se už probouzela; nejprve buvolí kráva u vrat ášramu, potom venkovan balancující na hlavě velkým vratkým břemenem. Po snídani vyhledala naše trojice Gándhího, aby mu složila *pranám* na rozloučenou. Světec vstává ke své ranní modlitbě už ve čtyři.

„Sbohem, Mahátmadží,“ poklekl jsem, abych se dotkl jeho nohou. „Indie je pod vaší ochranou v bezpečí.“

²⁷⁰ Jedinečným rysem hinduismu mezi světovými věrami je, že se neodvozuje od jediného velkého zakladatele, nýbrž od neosobních védských písem. Poskytuje tak prostor pro zbožné začlenění všech proroků všech dob a zemí do svého rámce. Védské spisy neurčují jenom náboženské praktiky, ale i všechny důležité společenské zvyky, aby uvedly všechno lidské jednání v soulad s božským zákonem.

²⁷¹ Obsažné sanskrtské slovo pro zákon; shodu se zákonem nebo přirozenou spravedlností; povinností odpovídající okolnostem, ve kterých se člověk v danou dobu nachází. Písmo definují *dharmu* jako „přirozený univerzální zákon, jehož dodržování umožňuje člověku uchránit se ponižení a utrpení“.

²⁷² Matouš 7:21.

Od idyly ve Vardze uplynula léta; země, oceány i obloha ztemněly světem ve válce. Mezi velkými vůdci jedině Gándhí nabídl praktickou nenásilnou alternativu k ozbrojené moci. Mahátma používá k odstranění rozhořčenosti a k odčinění bezpráví nenásilných prostředků, které vždy znovu prokazují svoji účinnost. Své učení formuluje těmito slovy:

„Zjistil jsem, že život přetrvává i uprostřed zkázy. Proto musí existovat vyšší zákon než zákon zkázy. Jedině pod tímto zákonem si dobře uspořádaná společnost porozumí a život bude stát za prožití.

Je-li to zákonem života, musíme jej realizovat ve své každodenní existenci. Všude, kde jsou války a kde se proti nám postaví protivník, přemáhejme ho láskou! Zjistil jsem, že mému vlastnímu životu odpovídá určitý zákon lásky tak, jak to nikdy nedokáže zákon zkázy.

V Indii jsme zažili viditelnou demonstraci, jak funguje tento zákon v nejšířším možném měřítku. Nechci tvrdit, že nenásilí prostoupilo všech 360 milionů indických lidí, ale tvrdím, že proniklo v neuvěřitelně krátké době hlouběji než kterékoli jiné učení.

Dosáhnout duševního stavu nenásilí vyžaduje dosti usilovný výcvik. Je to život kázně, jako život vojáka. Dokonalého stavu dosáhnete, teprve když jsou dokonale koordinovány mysl, tělo a řeč. Každý problém by se dal vyřešit, kdybychom byli odhodláni učinit ze zákona pravdy a nenásilí zákon života.

Tak jako vědec dokáže divy aplikací různých přírodních zákonů, může ještě větší divy dokázat člověk, který s vědeckou precizností používá zákonů lásky. Nenásilí je nekonečně úžasnější a jemnější než přírodní síly, jako například elektřina. Zákon lásky je mnohem větší vědou než kterákoli moderní věda.“

Sledujeme-li dějiny, můžeme popravdě konstatovat, že použití hrubé síly problémy lidstva neřeší. První světová válka vytvořila sněhovou kouli válečné karmy, jež zmrazila svět a přivedla jej ke druhé světové válce. Jedině teplem bratrství může roztát obrovská sněhová koule válečné karmy, která by jinak mohla přerůst ve třetí světovou válku. Tato nesvatá trojice by díky konečnosti atomové bomby zabránila možnosti vzniku čtvrté války. Používání logiky džungle v řešení sporů místo lidského rozumu promění v džungli celý svět. Nebudeme-li bratry v životě, budeme bratry v násilnické smrti.

Válka a zločin se nikdy nevyplatí. Miliardy dolarů, které vylétly komínem s kouřem výbušných nicotností, by bývaly stačily k tomu, aby vytvořily nový svět, skoro zbavený nemocí a zcela zbavený bídy. Nikoli svět strachu, zmatku, hladomoru a epidemií, nikoli *danse*

macabre, ale jedinou širou zemi míru, prosperity a stále širšího poznání.

Nenásilný hlas Gándhího se dovolává nejvyššího svědomí člověka. Necht' se už národy nespojují se smrtí, ale se životem; ne se zkázou, ale s budováním; ne s Ničitelem, ale se Stvořitelem.

„Člověk má odpouštět jakákoli ublížení,“ říká *Mahábhárata*. „Bylo řečeno, že pokračování druhu závisí na odpouštění člověka. Odpouštění je svatost; odpouštění drží vesmír pohromadě. Odpouštění je síla mocných, odpouštění je oběť; odpouštění je klid myslí. Odpouštění a laskavost jsou přednosti těch, kdo se ovládají. Jsou to věčné ctnosti.“

Nenásilí je přirozeným výhonkem zákona odpouštění a lásky. „Je-li ve spravedlivé bitvě nutná ztráta života,“ prohlašuje Gándhí, „má být člověk připraven prolít jako Ježíš vlastní krev, a ne krev druhých. Nakonec tak bude prolito ve světě méně krve.“

Eposy se budou jednou psát o indických *satjágrahinech*, kteří vzdorovali nenávisti láskou, násilí nenásilím, kteří se nechávali raději nelítostně pobíjet, než aby opláceli. Při některých historických příležitostech bylo výsledkem to, že ozbrojení protivníci odhazovali své pušky a prchali, do hloubi duše zahanbení a otřesení pohledem na lidi, kteří si vážili cizího života víc než vlastního.

„Raději bych čekal, bude-li to nutné, celé věky,“ říká Gándhí, „než abych usiloval o svobodu své vlasti krvavými prostředky.“ Mahátma nikdy nezapomíná na majestátní varování: „Všichni, kdo se chápou meče, mečem zajdou.“²⁷³ Gándhí napsal:

„Nazývám se nacionalistou, ale můj nacionalismus je široký jako vesmír. Zahrnuje ve svém rozmachu všechny národy na zemi.²⁷⁴ Můj nacionalismus zahrnuje blaho celého světa. Nechci, aby moje Indie povstala z popela jiných národů. Nechci, aby Indie vykořisťovala jedinou lidskou bytost. Chci, aby Indie byla silná proto, aby mohla nakazit svou silou také jiné národy. V dnešní Evropě tomu tak není; žádný národ nedává sílu druhým.“

Prezident Wilson se zmínil o svých krásných čtrnácti bodech, ale řekl: „Jestliže toto naše úsilí dosáhnout míru selže, máme koneckonců své zbraně, abychom se o ně opřeli.“ Já bych to chtěl obrátit a říci: „Naše zbraně už selhaly. Hledejme teď něco nového; zkusme sílu lásky a Boha, který je pravdou.“ Až toho dosáhneme, nebudeme už chtít nic víc.“

²⁷³ Matouš 26:52.

²⁷⁴ Necht' člověk není hrdý na to, že miluje svoji zemi; necht' je hrdý spíše na to, že miluje svůj druh. Perské přísloví.

Mahátmovým výcvikem tisíců *satjagrahinů* (kteří složili oněch jedenáct přísných závazků zmíněných v první části této kapitoly), kteří zase šířili poselství dál; trpělivou výchovou indických mas, aby chápaly duchovní a vposledku i materiální přednosti nenásilí; ozbrojováním svého lidu nenásilnými zbraněmi – nespolupráce s bezprávím, ochoty vydržet ponižování, věznění i samu smrt, spíše než se uchýlit ke zbraním; získáváním sympatií světa nesčetnými příklady hrdinského mučednictví *satjagrahinů* – tím vším vykreslil Gándhí dramaticky praktický charakter nenásilí, jeho závažnou sílu řešit spory bez války.

Nenásilnými prostředky získal už Gándhí pro svou vlast víc politických ústupků, než kolik jich kdy získal kterýkoli vůdce jiné země kulkami. Nenásilných metod k odstraňování různých zel a bezpráví se okázale používalo nejen v politické aréně, ale i na delikátním a komplikovaném poli indické sociální reformy. Gándhí a jeho stoupenci odstranili mnoho záští mezi hinduisty a muslimy; statisíce muslimů pohlíželi na Mahátmu jako na svého vůdce. Nedotknutelní v něm našli svého neohroženého a vítězného zastávce. „Mám-li se znovu narodit,“ napsal Gándhí, „chci se narodit jako pária uprostřed páriů, protože tak jim budu moci účinněji sloužit.“

Mahátma je skutečně „velká duše“ a byly to negramotné miliony, kdo měl tu bystrost, že mu tento titul udělil. Tento vlídný prorok je prorokem ve své zemi. Na jeho výzvy je schopen odpovědět i prostý venkovan. Mahátma věří celým srdcem ve vrozenou ušlechtilost člověka. Nevyhnutelné neúspěchy ho nikdy neodradily. Píše: „I když s ním protivník zahraje dvacetkrát podvodně, *satjagrahin* je hotov důvěřovat mu i po jedenadvacáté, protože pravou podstatou víry je důvěra v lidskou přirozenost.“²⁷⁵

„Vy jste výjimečný člověk, Mahátmadží. Nesmíte očekávat, že svět bude jednat jako vy,“ řekl mu jednou jeden kritik.

„Je to zvláštní, jak se klameme, když si představujeme, že tělo se dá vylepšovat, ale vyvolat skryté síly duše není možné,“ odpověděl mu Gándhí. „Snažím se ukázat, že mám-li některou schopnost, jsem stejně křehký smrtelník jako kdokoli jiný a že na mně není nic mimořádného. Jsem prostý jedinec, který se mýlí jako kterýkoli jiný smrtelník. Mám však dost pokory, abych se přiznával ke svým omylům a vracel se ve vlastních stopách. Mám pevnou víru v Boha a

²⁷⁵ „Tehdy přistoupil Petr k Ježíšovi a řekl mu: ‚Pane, kolikrát mám odpustit svému bratru, když proti mně zhřeší? Snad až sedmkrát?‘ Ježíš mu odpověděl: ‚Právím ti, ne sedmkrát, ale až sedmdesátkrát sedmkrát.‘“ Matouš 18:21-22.

Jeho dobrotivost a neuhazitelnou vášně pro pravdu a lásku. Ale nemá snad totéž latentně v sobě každý? Máme-li dělat pokroky, nesmíme opakovat starou historii, ale vytvářet novou. Musíme přidávat k dědictví, které nám zanechali naši předkové. Můžeme-li dělat nové objevy a inovace ve fenomenálním světě, musíme v duchovní oblasti vyhlášovat úpadek? Je nemožné rozmnožit výjimky tak, aby se staly pravidlem? Musíme být vždycky napřed zvířaty a teprve potom – pokud vůbec – lidmi?²⁷⁶

Američané mohou s hrdostí vzpomínat na úspěchy nenásilného experimentu Williama Penna při založení jeho kolonie v Pensylvánii v 17. století. Nebyly tam „žádné pevnosti, žádní vojáci, žádná milice, ba ani žádné zbraně“. Uprostřed divokých pohraničních válek a řezničiny, které probíhaly mezi novými osadníky a Indiány, jedině pensylvánští kvakeři zůstávali ušetřeni. „Ostatní byli zabíjeni, ostatní byli masakrováni; ale oni byli v bezpečí. Jediná kvakerská žena nebyla znásilněna, jedině kvakerské dítě nebylo zabito, jediný kvakerský muž nebyl umučen.“ Když byli nakonec kvakeři přinuceni vzdát se vlády státu, „vypukla válka a někteří Pensylvánci byli zabiti. Ale z kvakerů byli zabiti jen tři, kteří tak dalece odpadli od své víry, že nosili obranné zbraně.“

„Použití síly v (první) světové válce nepřineslo klid,“ konstatoval Franklin D. Roosevelt. „Vítězství i porážka byly stejně neplodné. Svět by se měl z této lekce poučit.“

„Čím víc násilných zbraní, tím víc bídy pro lidstvo,“ učil Lao-c'. „Triumf násilí končí slavností truchlení.“

„Nebojuji o nic míň než o světový mír,“ prohlásil Gándhí. „Bude-li indické hnutí dovedeno na bázi *satjágrahy* k úspěchu, dodá nový smysl vlastenectví, a smím-li to tak s veškerou skromností říci, samému životu.“

Než Západ odmítne Gándhího program jako program nepraktického snílka, měl by se napřed zamyslet nad definicí *satjágrahy* z úst galilejského Mistra: „Slyšeli jste, že bylo řečeno:

²⁷⁶ Velikého elektroinženýra Charlese P. Steinmetze se zeptal Roger W. Babson: „Který směr výzkumu zaznamená v příštích padesáti letech největší rozvoj?“ Steinmetz odpověděl: „Myslím, že největší objevy budou učiněny v duchovní oblasti. Je tu síla, která, jak nás jasně učí historie, byla největší silou ve vývoji člověka. Přesto jsme si s ní zatím jenom pohrávali a nikdy jsme ji vážně nestudovali jako fyzické síly. Jednoho dne se lidé poučí, že materiální věci nepřinášejí štěstí a málo pomáhají lidem stát se tvořivými a silnými. Potom zaměří světoví vědci své laboratoře na studium Boha a modlitby a duchovních sil, kterého se zatím sotva dotkli. Až nadejde ten den, zažije svět v jediné generaci větší pokrok, než za uplynulé čtyři.“

Státní vlajku pro Indii navrhl Gándhí v roce 1921. Pruhy jsou šafránový, bílý a zelený; *čarkha* (kolovrátek) uprostřed je tmavomodrá.

„*Čarkha* symbolizuje energii,“ napsal, „a připomíná nám, že v minulých epochách prosperity v dějinách Indie zaujímalo ruční předení a jiná domácí řemesla význačné místo.“

(1) Gándhího návrh vlajky 1921; (2) vlajka přijatá Kongresem 1931;
(3) současná vlajka Indie

Mahátma Gándhí. Užívám si poklidného oběda s indickým politickým světcem v jeho ašramu ve Vardze, srpen, 1935.

BENGÁLSKÁ „MATKA PROSTOUPENÁ RADOSTÍ“

„Neodjíždějte, pane, dokud nevidíte Nirmalu Déví. Je velice svatá; široko daleko ji lidé znají jako Ánandamají Má (Matku prostoupenou radostí).“ Moje neteř Amija Bosová se na mne vážně zadívala.

„Ovšem. Moc bych si přál tu světici uvidět,“ odvětil jsem. „Četl jsem, jak je pokročilá v Božím uvědomění. Před lety vyšel o ní článek v *East-Westu*.“

„Já jsem se s ní setkala,“ pokračovala Amija. „Nedávno navštívila naše městečko Džamšédpur. Na prosbu jednoho svého učedníka zašla Ánandamají Má do domu umírajícího člověka. Stanula u jeho lůžka; když se dotkla jeho čela, jeho smrtelný třas ustal. Nemoc okamžitě zmizela; k úžasu všech se uzdravil.“

O několik dní později jsem se doslechl, že Blažená Matka pobývá v domě svého žáka v kalkatském Bhabánípuru. Okamžitě jsme se tam s panem Wrightem vypravili. Když se naše fordka blížila k bhabánípurskému domu, byli jsme svědky neobvyklého pouličního výjevu.

Ánandamají Má stála v otevřeném automobilu a žehnala zástupu asi stovky učedníků. Zřejmě se právě chystala odjet. Pan Wright zaparkoval forda opodál a pěšky mě doprovázel ke klidnému shromáždění. Světice se podívala směrem k nám; vystoupila z auta a zamířila ke mně.

„Vy jste přišel, otče!“ S těmito horoucími slovy mi položila paži kolem šíje a hlavu na rameno. Pan Wright, jemuž jsem právě řekl, že světici neznám, byl tímto jejím nečekaným uvítáním velice potěšen. Také oči stovky *čélů* se překvapeně upíraly na láskyplný výjev.

Okamžitě jsem viděl, že světice je ve vysokém stavu *samádhi*. Zřejmě zapoměla na své vnější roucho ženy a považovala se jen za neměnnou duši; na této úrovni radostně zdravila jiného uctíváče Boha. Vedla mě za ruku ke svému automobilu.

„Ánandamají Má, zdržuji vás od vaší cesty,“ protestoval jsem.

„Otče, poprvé se s vámi po celých věcích setkávám v tomto životě,“ řekla. „Prosím, neodcházejte ještě!“

Posadili jsme se spolu na zadní sedadlo vozu. Blažená Matka brzy upadla do nehybné extáze. Její krásné oči se upřely k nebi a polootevřené znehybněly, zahleděné do blízkého, a přece tak dalekého vnitřního Elysea. Její učedníci tiše prozpěvovali: „Vítězství Božské Matce!“

Našel jsem v Indii hodně mužů s uvědoměním Boha, ale ještě nikdy jsem se nesetkal s tak exaltovanou světící. Její jemný obličej byl poznamenán neuhasitelnou radostí, která jí dala jméno. Dlouhé černé copy ležely volně za nezahalenou hlavou. Červená tečka ze santálové pasty na jejím čele jako by symbolizovala duchovní oko, stále v ní otevřené. Drobná tvář, drobné ruce, drobné nohy – protiklad k její duchovní velikosti!

Zatímco Ánandamají Má zůstávala v transu, položil jsem několik otázek jedné její učednici, která stála nablízku.

„Blažená Matka cestuje hodně po Indii, v mnoha krajích má mnoho žáků,“ řekla mi *čela*. „Její odvážné snahy přinesly už mnoho žádoucích sociálních reforem. Ačkoli je bráhmanka, neuznává žádné kastovní rozdíly.²⁷⁸ Vždycky s ní jezdí několik z nás a pečuje o její pohodlí. Musíme se o ni starat; vůbec si nevšimá svého těla. Když jí nikdo nepodá jídlo, nejí, ani se na ně nezeptá. I když se před ni položí, nedotkne se ho. Aby nám nezmizela z tohoto světa, musíme ji my, její žačky, krmit vlastníma rukama. Celé dny zůstává často v božském transu, sotva dýchá a nemrká. Jedním z jejich hlavních žáků je její manžel. Před mnoha lety, brzy po jejich svatbě, složil slib mlčení.“

Ukázala na muže se širokými rameny, hezkými rysy, dlouhými vlasy a šedivými vousy. Stál klidně uprostřed zástupu s rukama sepatýma v uctivém postoji učedníka.

Osvěžená svým ponorem do Nekonečna soustředila teď Ánandamají Má svou pozornost na hmotný svět.

„Řekněte mi, otče, kde bydlíte.“ Její hlas byl jasný a melodický.

„Momentálně v Kalkatě nebo v Ráňčí, ale brzy se zase vrátím do Ameriky.“

„Do Ameriky?“

²⁷⁸ Další fakta o životě Ánandamají Má jsem našel vytištěna v *East-Westu*. Světice se narodila roku 1893 v Dháce ve Východním Bengálsku. Ačkoli byla negramotná, ohromovala intelektuály svou moudrostí. Učenci žasli nad jejími sanskrtskými verši. Přinášela útěchu truchlícím a pouhou přítomností působila zázračná uzdravení.

„Ano. Indickou světici by tam duchovní hledači jistě upřímně ocenili. Nechtěla byste tam jet?“

„Pokud mě tam otec vezme, pojedu.“

Její odpověď vyvolala u okolostojících žáků úlek.

„Dvacet i víc z nás cestuje pořád s Blaženou Matkou,“ řekl jeden z nich pevně. „Nemohli bychom bez ní žít. Musíme jít, kam jde ona.“

Nerad jsem se vzdal toho plánu, protože měl nepraktický rys spontánního zmnožení.

„Přijďte, prosím, i se svými žáky aspoň do Ráňčí,“ řekl jsem světici, když jsem se s ní loučil. „Sama jste Boží dítě a malé děti v mé škole se vám budou líbit.“

„Přijedu tam, kdykoli mě tam otec vezme.“

O krátkou dobu později byla *vidjálaja* v Ráňčí v gala v očekávání slíbené návštěvy světice. Mládež se těšila na každou slavnost – žádná výuka, hodiny hudby a jako vyvrcholení hostina.

„Ať žije! *Ánandamají Má kí džaj!*“ Toto opakované provolání z tuctů nadšených malých hrdel vítalo skupinu se světici, když vcházela do školní brány. Déšť měsíčků, cinkot tympánů, silné troubení na lastury a údery do bubnu mrdangy. Blažená Matka procházela s úsměvem po sluncem zalitých pozemcích *vidjálaje* a jako vždy přinášela s sebou přenosný ráj.

„Je tu krásně,“ řekla *Ánandamají Má* s povděkem, když jsem ji přivedl do hlavní budovy. S dětským úsměvem se usadila po mém boku. Působila tak, že jste měli pocit, že patříte k jejím nejbližším přátelům, a přece ji obklopovala aura odstupů – paradoxní izolace Všudepřítomnosti.

„Povězte mi, prosím vás, něco o vašem životě!“

„Otec o něm ví všechno; proč to opakovat?“ Zřejmě cítila, že faktografická historie jediné krátké inkarnace ani nestojí za zmínku.

Zasmál jsem se a jemně jsem opakoval svoji prosbu.

„Je toho málo co říct, otče.“ Roztáhla ruce zlehčujícím gestem.

„Moje vědomí se nikdy neztotožňovalo s tímto dočasným tělem. Než jsem přišla na tento svět, otče, byla jsem stejná. Jako malé děvče byla jsem stejná. Vyrostla jsem v ženu, a přece jsem byla stejná. Když rodina, ve které jsem se narodila, dohodla, aby se toto tělo provdalo, byla jsem stejná. A když ke mně přišel můj manžel opilý vášní a mumlal mi roztomilá slůvka a lehce se dotýkal mého těla, zažil hrozný otřes, jako by do něho uhodil blesk, protože i tehdy jsem byla stejná. Manžel pak přede mnou poklekl, sepal ruce a prosil mě o odpuštění.“

„Matko,“ řekl, „protože jsem s chtivými myšlenkami znesvětil tvůj tělesný chrám svým dotekem – nevěda, že v něm nesídlí moje žena, nýbrž Božská matka – skládám slavnostně tento slib: Budu tvým učedníkem, následovníkem v celibátu; vždycky budu o tebe mlčky pečovat jako sluha, a dokud budu živ, nikdy už s nikým nepromluví. Tak chci odpykat hřích, kterého jsem se dnes dopustil na tobě, svém guruovi.“

Třebaže jsem mlčky přijala tento návrh svého manžela, byla jsem stejná. A i teď před vámi, otče, jsem stejná. Také potom, až se tanec stvoření kolem mne v sále věčnosti změní, budu stejná.“

Nato upadla Ánandamají Má do hlubokého meditativního stavu. Její postava byla nehybná jako socha; uprchla do svého království, které ji stále volalo. Temná jezírka jejích očí vypadala neživá a skelná. Tento výraz se objevuje často, když světci vzdáli své vědomí od fyzického těla, které je pak jen o málo víc než kus bezduché hlíny. Hodinu jsme spolu seděli v extatickém transu. Do tohoto světa se vrátila s radostným úsměvem.

„Ánandamají Má,“ řekl jsem jí, „pojďte, prosím, se mnou do zahrady. Pan Wright nás vyfotografuje.“

„Ovšem, otče. Vaše přání je i mým přáním.“ Její nádherné oči podržely svou neměnnou božskou záři i při pózování k řadě snímků.

Čas k hostině. Ánandamají Má seděla na svém sedadle s pokrývkou s jednou žákyní u lokte, aby ji krmila. Jako děcko polykala světice poslušně jídlo, které jí *čela* donesla ke rtům. Bylo zřejmé, že Blažená Matka nezná rozdíl mezi káří a cukrovím.

Když se blížil soumrak, odjela světice se svou společností uprostřed deště růžových plátků, ruce zvednuty v požehnání malým chlapcům. Tváře jim zářily láskou, kterou bez úsilí probouzela.

„Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, z celé své duše, z celé své mysli a z celé síly,“ prohlásil Kristus. „To je první přikázání.“²⁷⁹

Ánandamají Má odhodila všechny nižší náklonnosti a nabízí svou věrnost jedině Pánu. Světice, která je jako dítě, rozřešila jediný problém lidského života – dosažení jednoty s Bohem – nikoli hnidopišskými argumenty učenců, ale bezpečnou logikou víry. Člověk zapomněl na tuto holou prostotu, zamlženou nyní milionem věcí. Národy odmítají monoteistickou lásku k Bohu a zakrývají svou nevíru puntičkářským respektem k vnějším svatyním dobročinnosti. Tato humanitární gesta jsou dobrá, protože na okamžik odvracejí

²⁷⁹ Marek 12:30.

pozornost člověka od sebe sama, ale neosvobozují ho od jeho jediné zodpovědnosti v životě, o níž hovoří Ježíš jako o prvním přikázání. Povznášející povinnost milovat Boha dostává člověk s prvním douškem vzduchu, který mu daruje jeho jediný Dobrodinec.

Po její návštěvě Ráňčí měl jsem ještě jednou příležitost spatřit Ánandamají Má. O pár měsíců později stála na šrírámpurském nádražním nástupišti uprostřed svých učedníků a čekala na vlak.

„Jedu do Himálaje, otče,“ řekla mi. „Štědří žáci mi postavili v Déhrádúnu ášram.“

Když nastoupila do vlaku, byl bych rád věděl, zda se její pohled ani uprostřed zástupů, ve vlaku, při půstu, nebo když sedí v mlčení, nikdy neodvrátí od Boha. V nitru slyším dosud její hlas, ozvěnu nezměrné sladkosti:

„Hled'te, otče, teď i vždycky v jednotě s Věčným jsem stále stejná.“

Ánandamají Má, bengálská „Matka prostoupená radostí“.

JÓGINKA, KTERÁ NIKDY NEJÍ

„Kam pojedeme dnes ráno?“ Fordku řídil pan Wright; spustil zrak z vozovky jenom na tak dlouho, aby se na mne tázavě podíval. Ze dne na den neměl tušení, která část Bengálska je na programu.

„Dá-li Bůh,“ odvětil jsem zbožně, „uvidíme osmý div světa – světici, jejíž potravou je jen vzduch.“

„To je po Tereze Neumannové opakování zázraku.“ Ale pan Wright se i tak dychtivě zasmál; dokonce šlápl na plyn. Další mimořádné sousto pro jeho cestovní deník! Nebyl to věru žádný průměrný turista.

Zrovna jsme nechali za zády školu v Ráňčí; vstávali jsme před východem slunce. Kromě mého tajemníka a mne tvořili naši společnost ještě tři bengálští přátelé. Vpíjeli jsme opojný vzduch, přírodní víno jitra. Náš řidič se opatrně proplétal s vozem mezi časnými venkovany a dvoukolými kárami, zvolna taženými hrbatými voly zapřaženými do jha, kteří měli sklon pohádat se o cestu s troubícím vetřelcem.

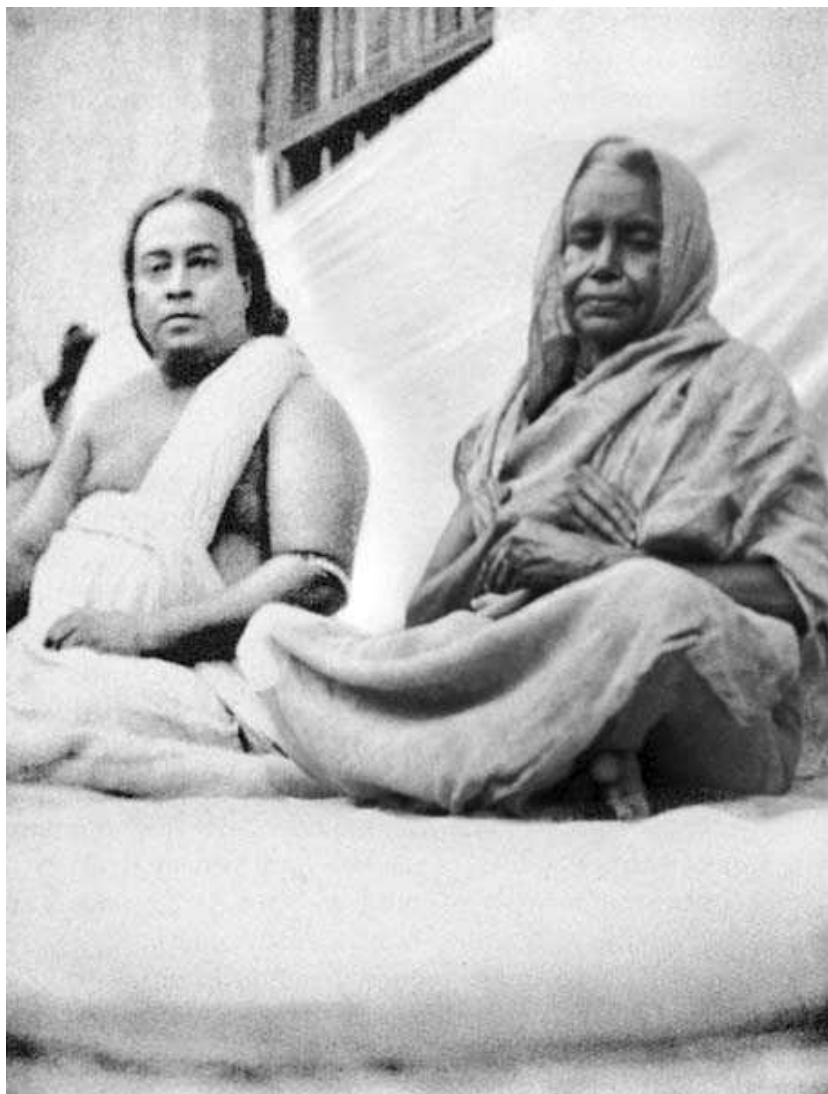
„Pane, rádi bychom se dozvěděli o té světici něco víc.“

„Jmenuje se Giribála,“ informoval jsem své spolence. „Poprvé jsem o ní slyšel před léty od jednoho učeného pána, Sthitilála Nandího. Přicházel často k nám na Gurpar Road dávat soukromé hodiny mému bratru Bišnuovi.“

„Giribálu znám dobře,“ řekl mi Sthitibábu. „Používá určitou jógickou techniku, která jí umožňuje žít bez potravy. Byl jsem jejím blízkým sousedem v Navábgaňdži u Iččhápuru.²⁸⁰ Dal jsem si záležet na tom, abych ji pozoroval zblízka; nikdy jsem nenašel žádný důkaz, že něco jí nebo pije. Můj zájem nakonec tak vzrostl, že jsem požádal mahárádžu z Bardvánu,²⁸¹ aby dal věc prozkoumat. Užasl nad tou historkou a pozval ji do svého paláce.“

²⁸⁰ V severním Bengálsku.

²⁸¹ Jeho Výsost Sir Bidžajčand Mahtáb, dnes už mrtvý. Jeho rodina má však nepochybně uschovány nějaké záznamy o trojím zkoumání Giribály.

Giribála.

Tato velická jóginka nic nejí ani nepije od roku 1880. Sedím tu v roce 1936 v jejím domě v izolované bengálské vesnici Biuru. To, že opravdu nic nejí, prověřil důkladně mahárádža z Bardvánu. Používá jisté jógické techniky, aby znovunabýjela své tělo kosmickou energií z éteru, slunce a vzduchu.

Souhlasila se zkouškou a dva měsíce žila zamčena v malé části jeho domu. Později se vrátila do paláce znovu na dvacetidenní zkoušku a potom na poslední návštěvu, která trvala patnáct dní. Maharádža mi sám řekl, že ho tato tři pozorování přesvědčila mimo jakoukoli pochybnost, že Giribála nejí.⁴

Toto Sthitibábuovo vyprávění mi zůstalo v paměti pětadvacet let,⁴ uzavřel jsem. „Někdy jsem si v Americe říkal, jestli snad tu jógingku nepohlčí řeka času dřív, než ji budu moct uvidět. Musí už dnes být dost stará. Ani nevím, kde žije a zda dosud vůbec žije. Ale za pár hodin budeme v Puruliji; tam bydlí její bratr.“

V deset třicet jsme už hovořili s jejím bratrem, purulijským advokátem Lambádarem Déem.

„Ano, moje sestra je naživu. Někdy zůstává u mne, ale momentálně je v našem rodinném domě v Biuru.“ Lambádarbábu se pochybovačně zadíval na fordku. „Nemyslím, svámídží, že už některý automobil pronikl tak hluboko do vnitrozemí, jako je Biur. Asi by bylo nejlepší, kdybyste se spokojili s prastarou volskou károu.“

Naše skupina odhlasovala jako jeden muž věrnost chloubě Detroitu.

„Fordka přijela z Ameriky,“ řekl jsem advokátovi. „Byla by hanba připravit ji o příležitost seznámit se se srdcem Bengálska.“

„At' vás doprovází Ganéša²⁸²!“ řekl Lambádarbábu se smíchem. A dodal zdvořile: „Jestli tam dojedete, jsem si jist, že vás Giribála ráda uvidí. Bude jí už sedmdesát, ale zdraví má pořád znamenité.“

„Povězte mi, pane, je to skutečně pravda, že nic nejí?“ Podíval jsem se mu přímo do očí, těch výmluvných oken duše.

„Je to pravda,“ jeho pohled byl otevřený a poctivý. „Za víc než pět desítiletí jsem ji nikdy neviděl polknout ani sousto. Ani kdyby najednou nastal konec světa, nemohlo by mě to udivit víc než pohled na to, jak moje sestra jí.“

Společně jsme se usmáli nad nepravděpodobností obou těchto kosmických událostí.

„Giribála nikdy nevyhledávala pro své jógické praktiky nedostupnou samotu,“ pokračoval Lambádarbábu. „Celý život prožila obklopena rodinou a přáteli. Všichni si už na její podivný stav zvykli. A všechny by ohromilo, kdyby se najednou rozhodla něco sníst. Sestra je přirozeně zdrženlivá, jak se sluší na hinduistickou vdovu, ale náš malý okruh v Puruliji a Biuru ví, že je to doslova ‚výjimečná‘ žena.“

²⁸² „Odstraňovatel překážek“, bůh úspěchu.

Bratrova upřímnost byla zjevná. Vřele jsme mu poděkovali a vyrazili směrem k Biuru. V pouličním krámku jsme se zastavili na káři a *luči*, což přivábilo hejno kluků, kteří přihlíželi, jak pan Wright jí po prostém hinduistickém způsobu rukou.²⁸³ Zdravá chuť k jídlu nás přiměla posílit se na odpoledne, které, aniž jsme to ještě věděli, mělo být náročné.

Cesta nás vedla na východ přes sluncem vypálená rýžoviště do bardvánské části Bengálska. Ujížděli jsme po cestách lemovaných hustou vegetací; ze stromů se širokými větvemi podobných deštníkům se řinuly písňe majn a bulbulů s pruhovanými hrdélky. Tu a tam zaznělo vrzání a řinčení volských kár s okovanými koly, vyvolávající v mysli ostrý kontrast ke svištění pneumatik automobilů na aristokratickém asfaltu měst.

„Stát, Dicku!“ Můj náhlý povel přiměl fordku k prudkému drcnutí. „Ten přetížený mangovník přímo volá, abychom mu ulehčili.“

Všech pět se nás vyřítilo jako kluci k zemi pokryté mangy; strom ochotně shodil své plody, jakmile dozrály.

„To v Americe nemáte, že svámídzí?“ smál se Šaileš Mazumdár, jeden z mých bengálských studentů.

„To ne,“ přiznal jsem, pokryt mangovou šťávou i spokojeností. „Jak mi tohle ovoce na Západě chybělo! Hinduistický ráj je bez manga nepředstavitelný.“

Sebral jsem kámen a srazil pyšného krasavce ukrytého na nejvyšší větvi.

„Dicku,“ zeptal jsem se mezi dvěma sousty ambrozie, ohřátými tropickým sluncem. „Jsou ve voze všechny kamery?“

„Jsou v zavazadlovém prostoru.“

„Jestliže se ukáže, že Giribála je opravdová světice, chci o ní na Západě napsat. Hinduistická jóginka s tak inspirujícími schopnostmi by neměla žít a umřít nepoznána – stejně jako většina těchto mang.“

O půlhodinu později jsem se ještě stále procházel ve venkovském míru.

„Pane,“ poznamenal pan Wright, „měli bychom dorazit ke Giribále, než zapadne slunce, abychom měli dost světla k fotografování.“ A dodal s úsměvem: „Západáci jsou skeptická cháska; nemůžete očekávat, že uvěří v dámu bez jejího obrázku.“

Byl to nesporný kousek moudrosti; otočil jsem se zády k pokušení a nasedl znovu do vozu.

²⁸³ Šrí Juktěšvar říkával: „Pán nám dal plody dobré země. Rádi je vidíme, čicháme, chutnáme – a hinduisté se jich i rádi dotýkají!“ Člověku ani nevadí je *šlyšet*, když při jídle není nikdo jiný.

„Máš pravdu, Dicku,“ vzdychl jsem si, když jsme se opět rozjeli. „Obětuji mangový ráj na oltář západního realismu. Fotografie mít musíme.“

Cesta byla pořád horší; vrásky kolejí, hrboly ze zatvrdlé hlíny, smutné znaky stáří. Naše skupinka občas vysedla, aby umožnila panu Wrightovi manévrovat s fordem, kterého jsme my čtyři zezadu tlačili.

„Lambádarbábu měl pravdu,“ přiznal Šaileš. „Ten vůz nás neveze, my vezeme jej.“

Nudu vylézání z auta a vlézání do něho narušila tu a tam nějaká ta vesnice, každá pravý obraz malebné prostoty.

„Cesta se točila a motala porosty palem mezi starodávnými, neporušenými vesničkami, které hnízdlily ve stínu lesa,“ zaznamenal pan Wright do svého cestovního deníku pod datem 5. května 1936.

„Velice okouzující jsou ty chumáče doškových hliněných chat, ozdobených na dveřích některým z Božích jmen; kolem si nevinně hrají malé nahaté děti; němě civí na velký černý vůz bez volského potahu, který se divoce žene jejich vesnicí, nebo se před námi rozprchnou. Ženy vykukují ze stínů; muži se pod stromy u cesty jenom líně pootočí, navzdory své nenucenosti zvědaví. Na jednom místě se všichni vesničané koupali ve velkém rybníku (v oděvech – současně odmotávali z těla mokré a namotávali suché). Ženy nosily domů vodu ve velkých mosazných džbánech.

Naše cesta byla veselá honička přes výmoly a hrboly; házelo to s námi, nořilo nás to do potůčků, odvádělo objížďkami od nehotové cesty; klouzali jsme ve vyschlých písčitých řečištích a v pět odpoledne jsme byli konečně blízko místa svého určení Biuru. Tato miniaturní vesnička ve vnitrozemí bankurského okresu, skrytá v hustém listí, je v období dešťů, kdy se potoky promění v divoké bystřiny a cesty plivají bláto jako hadi jed, pro cestovatele nedostupná.

Zastavili jsme se u skupiny věřících, kteří se vraceli domů z modliteb v chrámu (venku v poli), a hned jsme byli obloženi tuctem skromně oděných mládenců; vlezli si na stupátka vozu, dychtiví dovést nás ke Giribále.

Cesta vedla k háji datlovníků, které stínily skupinu chatrčí uplácaných z hlíny, ale ještě než jsme k ní dorazili, fordka se na okamžik naklonila v nebezpečném úhlu, zvedla se a zase dopadla zpátky. Úzká cesta se vinula mezi stromy a přes rybník, přes hřebeny do děr a hlubokých kolejí. Uvázla v křoví, potom zase přistála na kopečku a vynutila si odstranění trochy hlíny; a tak jsme postupovali pořád dál, pomalu a opatrně; najednou se nám postavila do cesty

hromada větví, která vyžadovala objíždku po srázném svahu do vyschlého rybníku, a chtělo to dost škrábání, tesání a ohánění se lopatou, než jsme mohli jet dál. Znovu a znovu se cesta zdála neprůjezdná, ale pouť musela pokračovat; ochotní mládenci přinesli lopaty a ničili překážky (Ganéšovy stíny!), zatímco spousty dětí a rodičů přihlížely.

Brzy jsme si už razili cestu dvěma prastarými koryty; ženy hleděly s vyvalenými očima ze dveří chatrčí, muži kráčeli kolem nás a za námi, děti poskakovaly, aby bylo procesí větší. Naše auto bylo asi první, které zvládlo tuto trasu; ‚odborový svaz volských kár‘ tu musí být všemocný! Byli jsme senzace – skupina ve frkajícím voze pilotovaném Američanem, mířící přímo do jejich vesnické tvrze a znesvěcující její pradávné soukromí a posvátnost!

Zastavili jsme v úzké uličce a byli jsme jenom kousek od rodového domu Giribály. Pociťovali jsme po dlouhé bitvě s cestou, korunované úspěchem, uspokojivé vzrušení. Šli jsme k velkému jednopatrovému stavení z cihel a malty, které dominovalo okolním hliněným chatrčím; dům právě opravovali, byl obklopen charakteristickým tropickým lešením z bambusu.

V horečném očekávání a s potlačovanou radostí jsme stanuli před otevřenými dveřmi ženy, požehnané ‚bezhladovým‘ dotekem Páně. Vesničané, mladí i staří, neustále hleděli s otevřenými pusami, ženy z trochu větší vzdálenosti, muži a chlapci nestoudně přímo nám v patách, když přihlíželi této nevídané podívané.

Brzy se ve dveřích objevila malá postava – Giribála! Měla na sobě matně zlatavé hedvábí; typicky indickým způsobem popošla skromně a zdráhavě kupředu a vykoukla zpod horního cípu svého svaděšíjského sáří. Oči jí zářily jako doutnající uhlíky ze stínu pokrývky hlavy; zaujala nás její laskavá a dobrotivá tvář, uvědomělá a chápavá, bez poskvrný pozemského lpění.

Plaše se přiblížila a mlčky se podvolila cvakání našich fotoaparátů a filmových kamer.²⁸⁴ Trpělivě a plaše vydržela naše přesouvání kamer do lepšího postavení a lepšího světla. Konečně jsme zvětšili pro potomky mnoha fotografiemi jedinou ženu na světě, o níž je známo, že žije už přes padesát let bez potravy. (Tereza Neumannová se postí od roku 1923.) Mateřský byl výraz Giribály, když před námi stála, zcela zakryta svým volným rouchem, takže z jejího těla nebylo vidět nic než obličej se sklopenými očima, ruce a drobné nohy.

²⁸⁴ Pan Wright nafilmoval také Šrí Juktěšvara při jeho poslední slavnosti zimního slunovratu ve Šrírámपुरu.

Obličej se vzácně pokojným a nevinným výrazem – široká, dětská, chvějící se ústa, ženský nos, úzké zářivé oči a melancholický úsměv.“

Sdílel jsem dojmy pana Wrighta z Giribály; duchovnost ji halila jako jemně zářící závoj. Poklonila se mi *pranámen*, kterým obvykle zdraví hospodář mnicha. Její prosté kouzlo a tichý úsměv byly lepším uvítáním než medové řečnění; zapomenuta byla naše obtížná, prašná cesta.

Drobná světice se posadila se zkříženými nohama na verandu. Ačkoli bylo na ní vidět šrámy stáří, nebyla vyzáblá; její olivově zbarvená pokožka zůstávala čistá a zdravá.

„Matko,“ řekl jsem bengálsky, „víc než pětadvacet roků jsem se těšil na tuto pouť. Slyšel jsem o vašem svatém životě od Sthitilála Nandího.“

Souhlasně přikývla. „Ano, byl to můj dobrý soused v Navábgaňdži.“

„Za ta léta jsem přeplul oceány, ale nikdy jsem nezapomněl na svůj dávný plán, že vás jednou navštívím. Drama, které tu tak nenápadně hrajete, by se mělo zveřejnit před světem, který už dávno zapomněl na vnitřní božskou potravu.“

Světice na okamžik zvedla oči a s vážným zájmem se usmála.

„Bábá (otec) to ví nejlíp,“ řekla pokorně.

Byl jsem šťasten, že se neurazila; člověk nikdy neví, jak bude velký jógin nebo jóginka reagovat na zmínku o publicitě. Zpravidla se jí vyhýbají a chtějí provádět své hluboké zkoumání duše v mlčení.

„Matko,“ pokračoval jsem, „odpusťte mi tedy, že vás budu obtěžovat mnoha otázkami. Odpovězte jenom na ty, na které budete chtít; porozumím i vašemu mlčení.“

Půvabným gestem roztáhla ruce. „Ráda odpovím, pokud může tak bezvýznamná osoba jako já dát uspokojivé odpovědi.“

„Och ne, ne bezvýznamná!“ odporoval jsem upřímně. „Jste veliká duše.“

„Jsem pokorná služebnice všech.“ A dodala kupodivu: „Ráda vařím a krmím lidi.“

Podivný koníček pro světici, která nejí, pomyslel jsem si.

„Povězte mi to, matko, sama – opravdu žijete bez potraviny?“

„To je pravda.“ Chvilí mlčela; její další slova ukázala, že se v duchu potýká s aritmetikou. „Od svých dvanácti let a čtyř měsíců až doteď, kdy je mi osmašedesát – tedy víc než padesát šest let – jsem nic nesnědla ani nevyčila.“

„Jste někdy v pokušení jíst?“

„Kdybych pocítila touhu po jídle, musela bych jíst,“ konstatovala prostě, ale vznešeně tuto axiomatickou pravdu, až příliš dobře známou světu, ve kterém se třikrát denně točí všechno kolem jídla.

„Ale něco přece jíte!“ V mém hlase zazněl protest.

„Ovšem,“ usmála se s rychlým porozuměním.

„Vaše strava se odvozuje z jemných energií vzduchu a slunečního svitu²⁸⁵ a z kosmické síly, která znovunabíjí vaše tělo přes prodlouženou míchu.“

„Bábá to ví,“ souhlasila opět klidně a nevzrušeně.

„Povězte mi, matko, prosím vás, něco o vašem raném životě! Bude to zajímat celou Indii a dokonce i naše bratry a sestry za mořem.“

Giribála odložila svou obvyklou rezervovanost a uvolnila se do hovornější nálady.

„Tak dobře.“ Její hlas zněl tiše, ale pevně. „Narodila jsem se v tomto lesnatém kraji. Moje dětství nebylo nijak pozoruhodné, leda že jsem byla posedlá neukojitelnou chutí k jídlu. V raných letech mě zasnoubili.“

„Dítě,“ varovala mě často matka, „snaž se krotit tu svoji chtivost! Až přijde čas, kdy budeš muset žít mezi cizími v manželově rodině, co si o tobě pomyslí, jestli budeš trávit celé dny jenom jezením?“

K pohromě, kterou předvíдалa, skutečně došlo. Bylo mi teprve dvanáct, když jsem přišla natrvalo do manželovy rodiny v Navábgaňdži. Tchyně mě ráno, v poledne i večer plísnila pro mé hltavé zvyky. Její hubování bylo však skrytým požehnáním;

²⁸⁵ „Co jíme, je záření; naše potrava jsou dávky energie,“ řekl dr. George W. Crile z Clevelandu lékařům shromážděným 17. května 1933 v Memphisu. „Toto velevýznamné záření, které uvolňuje pro tělesný oběh, nervový systém, proudy elektřiny, dodávají potravě sluneční paprsky.“ Podle dr. Crila jsou atomy sluneční systémy. Atomy jsou vozidla naplněná slunečním zářením jako svinuté pružiny. Tyto nesčetné atomy plné energie přijímáme jako potravu. Když jsou v lidském těle, vybíjejí se tato vozidla plná napětí do tělesné protoplazmy a záření dodává novou chemickou energii, nové elektrické proudy. „Vaše tělo se skládá z takových atomů,“ řekl dr. Crile. „Jsou to vaše svaly, mozek a smyslové orgány jako oči a uši.“

„Jednoho dne vědci odhalí, jak může člověk žít přímo ze sluneční energie. Jedinou substancí známou v přírodě, která má schopnost působit jako ‚past na slunce‘, je chlorofyl,“ napsal William L. Lawrence v *New York Times*. „Chytá energii slunečního světla a skladuje ji v rostlině. Bez ní by nemohl existovat žádný život. energii, kterou potřebujeme k životu, získáváme ze sluneční energie uskladněné v naší rostlinné potravě nebo v mase zvířat, jež se živí rostlinami. Energie, kterou získáváme z uhlí nebo nafty, je sluneční energie polapená chlorofylem v rostlinách před miliony lety. Žijeme ze slunce prostřednictvím chlorofylu.“

probudilo duchovní sklony, které ve mně spaly. Jednou ráno už byl její výsměch nelítostný.

„Brzo vám dokážu, že už se nedotknu jídla, dokud budu živa,“ řekla jsem popuzeně.

Tchyně se tomu pohrdavě zasmála. „Tak?“ řekla. „A jak chceš žít bez jídla, když nedokážeš žít bez přejídání?“

Na tuto otázku jsem neměla odpověď. Ale mého ducha posílilo železné odhodlání. V ústraní jsem se obrátila na svého Nebeského Otce.

„Pane,“ modlila jsem se pořád, „pošli mi gura, který mě naučí žít se Tvým světlem a ne jídlem.“

Zachvátila mě božská extáze. Hnána blaženým duchem šla jsem k navábganzskému *ghátu* u Gangy. Cestou jsem potkala kněze manželovy rodiny.

„Ctihodný pane,“ řekla jsem mu s důvěrou, „povězte mi laskavě, jak žít bez jídla.“

Díval se na mne bez odpovědi. Nakonec řekl útěšně: „Dítě, přijď dnes večer do chrámu; vykonám za tebe zvláštní védský obřad.“

Tak mlhavá odpověď nebylo to, co jsem hledala; šla jsem dál ke *ghátu*. Ranní slunce postupovalo vodu; očistila jsem se v Ganze, jako by to bylo posvátné zasvěcení. Když jsem odcházela od říčního břehu v mokřině šatu přilnulém k tělu, zhmotnil se přede mnou v jasném denním světle můj mistr.

„Maličká, jsem guru, kterého ti poslal Bůh na tvé naléhavé modlitby,“ pravil. „Hluboce se ho dotkla jejich neobvyklost. Ode dneška budeš žít v astrálního světla a atomy tvého těla bude živit nekonečný proud.““

Giribála se odmlčela. Vzal jsem tužku a blok pana Wrighta a pro jeho informaci jsem přeložil několik údajů do angličtiny.

Světice pokračovala ve vyprávění; její tichý hlas bylo sotva slyšet. „*Ghát* byl opuštěný, ale můj guru rozprostřel kolem nás auru ochranného světla, aby nás později nevyrušil nikdo, kdo se přijde vykoupat. Zasvětil mě do *krijové* techniky, která osvobozuje tělo od závislosti na hmotné potravě smrtelníků. Technika zahrnuje použití jisté *mantry*²⁸⁶ a dechové cvičení, obtížnější, než jaké může zvládnout průměrný člověk. Není v tom žádný lék ani kouzlo; nic než *krijá*.“

²⁸⁶ Mocný vibrační zpěv. Doslovný překlad sanskrtského termínu *mantra* je „nástroj myšlení“; značí neslyšitelný zvuk, který představuje jeden aspekt stvoření; je-li *mantra* vokalizována jako slabiky, tvoří vesmírnou terminologii. Nekonečná síla zvuku je odvozena z AUM, „Slova“ či tvůrčího hukotu Kosmického Motoru.

Po způsobu amerických reportérů, kteří mě tomu nevědomky naučili, jsem se vyptával Giribály na mnoho věcí, o nichž jsem se domníval, že by mohly svět zajímat. Kousek po kousku mi poskytla tyto informace:

„Nikdy jsem neměla děti; před mnoha lety jsem ovdověla. Spím velmi málo, protože spát a bdít je pro mne totéž. V noci medituji, ve dne se věnuji svým domácím povinnostem. Málo cítím změny počasí od jedné roční doby ke druhé. Nikdy mi nebylo špatně a nikdy jsem nestonala. Když se náhodně zraním, cítím jenom slabou bolest. Nevyměšuji. Mohu ovládat své srdce a dýchání. Často vídávám ve vizích svého gurma a jiné veliké duše.“

„Proč neučíte tomu, jak žít bez potravy, i jiné, matko?“ zeptal jsem se.

Mé náročné naděje ve prospěch hladovějících milionů světa se v zárodku rozplynuly.

„Ne,“ zavrtěla hlavou. „Můj guru mi přísně nařídil, abych to tajemství nikomu neprozradila. Nepřeje si zasahovat do Božího dramatu stvoření. Rolníci by mi nepoděkovali, kdybych naučila mnoho lidí žít bez potravy. Zdá se, že bída, hladovění a nemoci jsou bič, kterým nás naše karma nakonec dohání k tomu, abychom hledali pravý smysl života.“

„Matko,“ řekl jsem zvolna, „jaký to má smysl, že jste byla jako jediná vybrána, abyste žila bez potravy?“

„Dokázat, že člověk je Duch.“ Tvář jí ozářila moudrost. „Ukázat, že duchovním pokrokem se člověk může postupně naučit žít z Věčného světla a ne z potravy.“

Svěťice se ponořila do hlubokého meditativního stavu. Její pohled se upřel dovnitř; tichá hloubka jejích očí ztratila výraz. Vydala jakýsi vzdech, předeheru k extatickému bezdechému transu. Na čas uprchla do oblasti bez otázek, ráje vnitřní radosti.

Padla už tropická tma. Světlo malé petrolejové lampy se míhalo neklidně po tvářích tuctu vesničanů, kteří mlčky dřepěli ve stínu.

Poletující světlušky a vzdálené olejové lampy chat vetkávaly do sametové noci jasné přízračné vzorky. Nadešla bolestná hodina rozloučení; před naší skupinkou byla pomalá, únavná cesta.

„Giribálo,“ řekl jsem, když svěťice otevřela oči, „dejte mi, prosím, dárek na památku – proužek z vašeho *sári*.“

Brzy se vrátila s kouskem váranasijského hedvábí. Najednou klesla na zem, aby mě pozdravila, a proužek mi podala.

„Matko,“ řekl jsem se zbožnou úctou, „dovolte raději vy mně, abych se dotkl vašich svatých nohou!“

(VLEVO) Šrí Juktéšvar a já v Kalkatě, 1935.
(VPRAVO) Rabindranáth Thákur, inspirující básník Bengálska, nositel
Nobelovy ceny za literaturu.

Pan Wright, já, slečna Bletchová – v Egyptě.

VRACÍM SE NA ZÁPAD

„Pořádal jsem už mnoho kursů jógy v Indii i v Americe. Ale musím se přiznat, že jsem jako hinduista neobyčejně šťasten, že mohu vést tyto hodiny pro anglické studenty.“

Žáci mého londýnského kursu ocenili má slova úsměvem; žádné politické různice nikdy nenarušily náš jógický mír.

Indie už byla jenom vzpomínkou. Byl srpen 1936; byl jsem v Anglii, abych splnil slib daný před šestnácti měsíci, že budu opět přednášet v Londýně.

Také Anglie je vnímavá vůči nadčasovému poselství jógy. V mém obydlí v Grosvenor House se to jen hemžilo reportéry a filmovými zpravodaji. Britská národní rada světového bratrstva vyznání zorganizovala 29. září ve whitefieldském kongregačním chrámu shromáždění, kde jsem promluvil na závažné téma „Jak může víra v bratrství zachránit civilizaci“. Přednášky v Caxton Hall o osmé večer přivábily takové zástupy, že po dva večery čekali lidé, kteří se už nevešli do sálu, na můj druhý proslov v devět třicet. Kursy jógy se v dalších týdnech tak rozrostly, že pan Wright musel zařídit jejich přemístění do jiného sálu.

Anglická soudržnost dochází obdivuhodného vyjádření v duchovních vztazích. Londýnští studenti jógy si po mém odjezdu sami zorganizovali Sdružení pro sebeuvědomění a po celá trpká léta války se každý týden scházeli k meditacím.

Byly to v Anglii nezapomenutelné týdny; dny vyhlídkových jízd po Londýně a potom po krásném venkově. Pan Wright a já jsme pověřili fordku, aby nás vozila po rodištích a k náhrobkům velkých básníků a hrdinů britských dějin.

Koncem října vyplula naše skupinka na parníku *Bremen* ze Southamptonu do Ameriky. Majestátní Socha svobody v newyorském přístavu vyvolala radostný povzdech nejen z hrdel slečny Bletchové a pana Wrighta, ale i mého.

Ford, poněkud otlučený z bitev na prastaré půdě, byl ještě stále zdatný; teď nás vezl dlouhou trasou přes celý kontinent do Kalifornie. Koncem roku 1936 se před námi objevil Mount Washington.

Konec roku se oslavuje ve středisku Los Angeles každoročně osmihodinovou meditací 24. prosince (duchovní Vánoce), po níž následuje dalšího dne banket (společenské Vánoce). Tentokrát zvýšila slavnostní ráz setkání přítomnost drahých přátel a studentů ze vzdálených měst, kteří se sjeli, aby uvítali doma tři světoběžníky.

Vánoční hostina zahrnovala lahůdky přivezené pro tuto radostnou příležitost z dálky patnácti tisíc mil: houby *gučchi* z Kašmíru, konzervované *rasagoly* a mangovou dřev, sušenky *pápar* a olej z indických keorových květů, který dodal vůni naší zmrzlině. Večer nás zastihl shromážděné kolem obrovského vánočního stromu; v krbu opodál praskala polena aromatického cypřiše.

A potom chvíle pro dárky. Dary ze vzdálených koutů světa – Palestiny, Egypta, Indie, Anglie, Francie, Itálie. Pan Wright počítal na každé přestupní stanici v cizině kufry, aby poklady určené pro naše milované v Americe nepadly do zlodějských rukou. Destičky z posvátného olivovníku ze Svaté země, jemné krajky a výšivky z Belgie a Holandska, perské koberce, krásně tkané kašmírské šály, podnosy z věčně vonného santálového dřeva z Maisúru, kameny zvané „oko Šivova býka“ z Madhjapraděše, staré indické mince dávno zašlých dynastií, vázy a poháry s drahými kameny, miniatury, tapiserie, chrámové kadidlo a parfémy, potištěné bavlněné tkaniny *svaděsí*, předměty z laku, maisúrské řezby ze slonoviny, perské střevice s dlouhými špičkami, půvabné staré iluminované rukopisy, samet, brokát, gándhistické čapky, nádoby, kachle, mosaz, modlitební koberečky – kořist ze tří světadílů.

Jeden po druhém rozdával jsem vesele zabalené balíčky z ohromné hromady pod stromem.

„Sestra Džňanamáta!“ Podal jsem dlouhou krabici americké světici se sladkým obličejem a hlubokým uvědoměním, která v mé nepřítomnosti pečovala o Mount Washington.

„Děkuji vám pane, přináší mi to před oči nádheru Indie.“

„Pan Dickinson!“ Další balíček obsahoval dárek, který jsem koupil na kalkatském bazáru. „Tohle se bude líbit panu Dickinsonovi,“ pomyslel jsem si tehdy. Velice milovaný žák pan Dickinson nechyběl ani na jediné vánoční oslavě od založení Mount Washingtonu v roce 1925. Při této jedenácté slavnosti stál přede mnou a rozvazoval stužky na hranatém balíčku.

„Stříbrný pohár!“ Díval se na štíhlý pohárek na pití a zápasil s emocemi. Posadil se opodál, zřejmě jako omámený. Než jsem se znovu ujal role Santa Clause, s láskou jsem se na něho usmál.

Večer plný radostných výkřiků zakončila modlitba k Dárci všech darů a sborový zpěv vánočních koled.

O něco později jsem si povídal s panem Dickinsonem.

„Musím vám poděkovat za ten stříbrný pohár,“ řekl. „Předtím jsem neměl slov.“

„Přivezl jsem ten dárek zvlášť pro vás.“

„Třiačtyřicet roků jsem na ten pohár čekal! Je to dlouhá historie, kterou jsem v sobě skrýval.“ Pan Dickinson se na mne podíval plaše. „Začátek byl dramatický – topil jsem se. Můj starší bratr mě při hře strčil v jednom městečku v Nebrasce do rybníka hlubokého pět metrů. Bylo mi tehdy teprve pět. Když už jsem šel podruhé pod vodu, objevilo se mnohobarevné světlo, které vyplnilo prostor. Uprostřed stála postava muže s klidnými očima a povzbudivým úsměvem. Moje tělo už chtělo klesnout potřetí, když jeden z bratrových kamarádů ohnul tenkou vrbu tak hluboko, že jsem se jí mohl zoufale zachytit prsty. Chlapci mě vynesli na břeh a úspěšně mi poskytli první pomoc.“

O dvanáct let později jsem jako sedmnáctiletý mladík navštívil s matkou Chicago. Bylo to v roce 1893; zasedal tam Světový parlament náboženství. Matka a já jsme šli po hlavní třídě, když jsem znovu uviděl mocný záblesk světla. O několik kroků dál kráčel volně muž, kterého jsem spatřil před lety ve vizi. Přiblížil se k velké hale a zmizel ve dveřích.

„Maminko,“ zvolal jsem, „to byl ten člověk, co se mi zjevil, když jsem se topil!“

Oba jsme pospíchali do budovy; muž seděl na pódiu. Brzy jsme zjistili, že je to Svámí Vivékánanda²⁸⁷ z Indie. Když přednesl dojemný projev, šel jsem kupředu, abych se s ním setkal. Byl jsem tak mladý, že jsem nevěděl, jak vyjádřit své city, ale v srdci jsem doufal, že mi nabídne, že bude mým učitelem. Četl mi myšlenky.

„Ne, můj synu, já nejsem tvůj guru.“ Vivékánanda se zadíval svými krásnými pronikavými očima do mých. „Tvůj učitel přijde až později. Dá ti stříbrný pohár.“ Po krátké odmlce dodal s úsměvem: „Vyleje na tebe víc požehnání, než bys teď mohl unést.“

O pár dní později jsem odjel z Chicaga a nikdy jsem už velikého Vivékánandu nespatriil,“ pokračoval pan Dickinson. „Ale každé slovo, které pronesl, bylo nesmazatelně vepsáno do mého

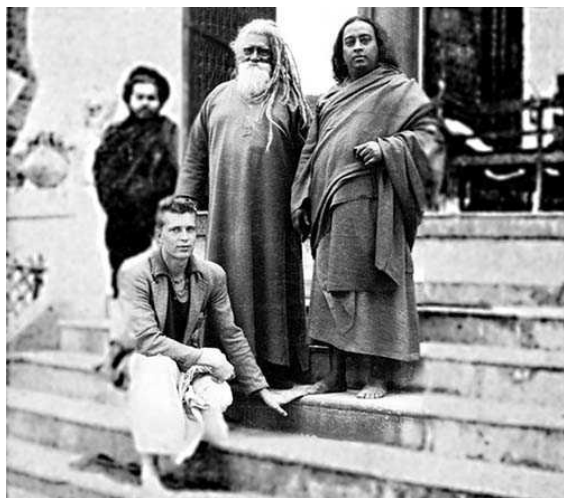
²⁸⁷ Hlavní žák Kristovi podobného Šrí Rámakrišny.

nejniternějšího vědomí. Léta mýjela a žádný učitel se neobjeoval. Jedné noci v roce 1925 jsem se vroucně modlil, aby mi Pán poslal mého gura. O pár hodin později mě probudily ze spánku tiché tóny melodie. Před mým zrakem se objevila skupina nebeských bytostí s flétnami a jinými nástroji v rukou. Andělé naplnili povětří nádhernou hudbou a pak zvolna zmizeli.

Večer poté jsem poprvé navštívil jednu z vašich přednášek tady v Los Angeles a hned jsem věděl, že moje modlitby byly vyslyšeny.“

Mlčky jsme se na sebe usmáli.

„Už jedenáct let jsem vaším učedníkem *krijájógy*,“ hovořil dál pan Dickinson. „Občas jsem si vzpomněl na ten stříbrný pohár; skoro jsem už přesvědčil sebe sama, že Vivékánandova slova byla jenom metafora. Ale když jste mi teď pod vánočním stromem hranatou krabičku, uviděl jsem potřetí v životě ten oslnivý záblesk světla. A chvíli nato jsem už hleděl na guruův dar, který mi před třiatřiceti lety předpověděl Vivékánanda – stříbrný pohár!“

(VLEVO) Pan E. E. Dickinson z Los Angeles; hledal stříbrný pohár.
(VPRAVO) Pan Wright a já pózujeme se ctihodným Svámím Kešabánandou a žákem před majestátným ášramem v Brindávanu.

V ENCINITAS V KALIFORNII

„Máme pro vás překvapení, pane. Během vaší nepřítomnosti v cizině jsme postavili tuto budovu Encinitas; je to dárek na uvítanou domů.“ Sestra Džňanamáta mě s úsměvem vedla vraty a nahoru po stezce zastíněné stromy.

Uviděl jsem budovu, čnicí jako velký zaoceánský parník k modrému moři. Napřed oněmělý, potom s „ach!“ a „och!“ a nakonec s nedostačujícím slovníkem radosti a vděčnosti jsem si prohlížel ášram – šestnáct neobvykle velkých místností, každou kouzelně vybavenou.

Důstojný ústřední sál s obrovskými okny až ke stropu vyhlíží ven na jednotný oltář trávy, oceánu a oblohy – symfonii ve smaragdové, opálové a safírové. Panel nad velkým krbem nese zarámovaný portrét Láhirího Mahášaje, s úsměvem žehnajícího tomuto vzdálenému pacifickému ráji.

Přímo pod sálem, zabudovány rovnou do výběžku, se otvírají proti nekonečnosti oblohy a moře dvě meditační jeskyně. Verandy, výklenky koupající se ve slunci, akry sadu, háj eukalyptů, dlážděné chodníky vedoucí růžemi a liliemi k tichým altánkům, dlouhé schodiště končící na izolované pláži a u širých vod. Mohl se někdy některý sen uskutečnit v konkrétnější podobě?

„Nechat sem přijdou dobré a hrdinné a štědré duše světců,“ čteme v „Modlitbě za obydlí“ z Avesty, připevněné na dveřích ášramu, „a necht' kráčejí ruku v ruce s námi a dávají nám hojivé ctnosti svých požehnaných darů širých jako země, rozlehlých jako řeky a vysokých jako slunce, abychom se stali lepšími a aby vzrůstala hojnost a sláva.

Nechat' poslušnost přemáhá v tomto domě neposlušnost; nechat' tu mír vítězí nad neshodou, upřímné dávání nad lakotou, pravdivá řeč nad falší, úcta nad opovržením. Aby naše mysli byly potěšeny a naše duše povznešeny, necht' jsou zvelebena i naše těla; a necht' vidíme tebe, Vznešené světlo, a přijdeme k tobě a dostaneme se do tvé společnosti!“

Encinitas v Kalifornii s výhledem na Tichý oceán. Hlavní budova a část pozemku Sdružení pro sebeuvědomění.

(VLEVO) Chrám sebeuvědomění všech náboženství ve Washingtonu, D.C., jehož vůdce, Svámí Prémánanda, je zde se mnou vyobrazen. (VPRAVO) Můj ctihodný otec, sedící v tiché lotosové pozici, Kalkata, 1936.

Postavení tohoto ášramu Sdružení pro sebeuvědomění umožnila štedrost několika amerických žáků, obchodníků s nekonečnou řadou zodpovědností, kteří si přesto najdou denně čas na svou *krijájógu*. Za mého pobytu v Indii a Evropě nesmělo ke mně proniknout ani slůvko o stavbě ášramu. Úžas, radost!

Ve svých ranějších letech v Americe jsem pročesával kalifornské pobřeží a pátral po malém pozemku pro přímořský ášram; kdykoli jsem našel vhodné místo, vyvstala nějaká překážka a zmařila to. Když teď pohlížím přes širé hektary Encinitasu,²⁸⁸ s pokorou vidím, jak se bez mého přičinění naplnilo dávné proctví Šrí Juktéšvara o „ášramu u oceánu“.

O několik měsíců později, o Velikonocích 1937, jsem vykonal na hladkých trávnících Encinitasu první z mnoha nedělních bohoslužeb. Jako staří mágové přihlíželo několik set studentů ve zbožné úctě každodennímu zázraku, rannímu ohňovému obřadu slunce na východním nebi. Na západě se rozprostíral nevyčerpatelný Tichý oceán dunící svou slavnostní chválu; v dále drobná plachetnice a osamělý let racka. „Vstal jsi, Kriste!“ Nikoli sám se svěžím sluncem, nýbrž ve věčném svítání Ducha!

Plynuly šťastné měsíce; v míru dokonalé krásy jsem mohl dokončit v ášramu dlouho plánované dílo, *Kosmické písně*. Dal jsem anglický text a západní notaci asi čtyřiceti písním, některým původním; další byly mé adaptace starodávných melodií. Byly mezi nimi Šankarova píseň „Žádné zrození, žádná smrt“, dvě oblíbené Šrí Juktéšvara, „Bdi, stále bdi, můj světče“ a „Touha, tvůj velký nepřítel“, prastarý „Hymnus na Brahma“, starobengálské písně „Jaký záblesk světla“ a „Slyšeli Tvé jméno“, Thákurovo „Kdo je v mém chrámu?“ a řada mých skladeb: „Vždy budu Tvůj“, „V zemi za sny“, „Vyjdi z mlčící oblohy“, „Slyš volání mé duše“, „V chrámu mlčení“ a „Ty jsi můj život“.

Jako předmluvu ke svému zpěvníku jsem uvedl vylíčení své první význačné zkušenosti s vnímavostí lidí ze Západu vůči zvláštnímu ovzduší Východu. Bylo to při jedné veřejné přednášce. Čas: 11. duben 1926; místo: Carnegie Hall v New Yorku.

„Pane Hunsickere,“ svěřil jsem se jednomu americkému studentovi, „hodlám vyzvat posluchače, aby zazpívali prastarou hinduistickou píseň ‚Ó krásný Bože‘.“

²⁸⁸ Městečko Encinitas je 150 km jižně od Los Angeles a asi 40 km severně od San Diega.

Pan Hunsicker protestoval: „Pane, tyhle orientální písňe jsou americkému chápání cizí. Byla by to hanba, kdyby měla přednášku pokazit přezralá rajčata.“

Zasmál jsem se tomu, ale nesouhlasil jsem s ním. „Hudba je univerzální jazyk. Američané určitě vycítí z této vznešené písňe touhu duše.“²⁸⁹

Při přednášce seděl pan Hunsicker na pódiu vedle mne; asi se obával o mou bezpečnost. Jeho pochyby byly bezdůvodné; nejen že nepřiletěla nežádoucí zelenina, ale tóny písňe „Ó krásný Bože“ zněly z tří tisíc hrdel bez přerušení hodinu a pětadvacet minut. Drazí Newyorčané už nebyli blazeováni; jejich srdce se vznášela vzhůru v prastarém chvalozpěvu radosti. Onoho večera došlo mezi uctívající, kteří zpívali o pozeňnaném jménu Páně, k zázračným uzdravením.

Izolovaný život literárního pěvce nebyl nadlouho rolí pro mne. Brzy jsem dělil každých čtrnáct dní mezi Los Angeles a Encinitas. Nedělní bohoslužby, hodiny, přednášky v klubech a na vysokých školách, interview se studenty, neustálý proud korespondence, články pro *East-West*, řízení činnosti v Indii a v mnoha menších střediscích v amerických městech. Mnoho času bylo věnováno také na rozčleňování *krije* a jiných nauk Sdružení pro sebeuvědomění do sérií lekcí pro vzdálené hledače jógy, jejichž horlivost neznala hranice prostoru.

Radostné otevření Chrámu sebeuvědomění všech náboženství se konalo v roce 1938 ve Washingtonu D. C. Důstojný chrám stojí uprostřed upraveného pozemku v části města s vhodným jménem „Výšiny přátelství“. Washingtonským vůdcem je Svámí Prémánanda, vychovaný ve škole v Ráňči a na Kalkatské univerzitě. Povolal jsem ho v roce 1928, aby se ujal vedení washingtonského centra Sdružení pro sebeuvědomění.

„Prémánando,“ řekl jsem mu při návštěvě nového chrámu, „toto východní středisko je kamenným památkem tvé neúnavné

²⁸⁹ Překládám tu slova oné písňe Gurua Nánaka:

Ó krásný Bože! Ó krásný Bože!
V lese jsi zelený,
v horách jsi bílý,
v řece jsi neklidný,
v moři jsi vážný.
Pro toho, kdo slouží, jsi službou,
pro toho, kdo miluje, jsi láskou,
pro jógina jsi blahem.
Ó krásný Bože! Ó krásný Bože,
skláním se k tvým nohám.

oddanosti. Držel jsi tady v hlavním městě světlo ideálů Láhirího Mahášaje vysoko.“

Prémánanda mě doprovodil z Washingtonu na krátkou návštěvu centra Sdružení v Bostonu. Byla to radost uvidět opět krijájógovou skupinu, která zůstala věrná už od roku 1920. Bostonský vůdce dr. M. W. Lewis ubytoval mého společníka a mne v moderním, umělecky zařízeném apartmá.

„Pane,“ řekl mi dr. Lewis s úsměvem, „ve svých raných letech v Americe jste bydlíval v tomto městě v jediném pokoji bez koupelny. Chci, abyste věděl, že Boston má i luxusní apartmá.“

Stíny blížícího se krveprolévání se nad světem dloužily; bystré ucho už mohlo zaslechnout děsivé bubny války. Z rozhovorů s tisíci lidmi v Kalifornii a z celosvětové korespondence jsem zjišťoval, že muži i ženy hledají hluboce svá srdce; tragická vnější nejistota zvyšovala potřebu Věčného zakotvení.

„Opravdu jsme se poučili o hodnotě meditace,“ napsal mi v roce 1941 vůdce londýnského centra Sdružení pro sebeuvědomění. „Víme už, že nic nemůže narušit náš vnitřní mír. V posledních týdnech jsme při svých schůzkách slyšeli poplašné sirény a výbuchy časovaných bomb, ale naši studenti se stále shromažďují a opravdu se těší z naší krásné bohoslužby.“

Jiný dopis jsem dostal z válkou rozdírané Anglie těsně předtím, než se Amerika připojila ke konfliktu. Ušlechtilé poetickými slovy napsal dr. L. Cranmer Byng, známý vydavatel *Řady moudrosti Východu*:

„Když jsem četl *East-West*, uvědomil jsem si, jak daleko od sebe jsme se zdáli být, jako bychom žili ve dvou docela rozdílných světech. Krása, řád, klid a mír ke mně přicházejí z Los Angeles a vplouvají do přístavu jako loď s nákladem požehnání a útěchy Svatého Grálu obleženému městu.

Vidím jako ve snu váš palmový háj a chrám Eincinitasu s prostorami oceánu a výhledem na hory a především jeho bratrstvo duchovně založených mužů a žen, obec v jednotě, zaujatou tvořivou prací a napájející se kontemplací. Je to svět mých vlastních vidin, na jehož vytváření jsem doufal nést svůj skromný podíl, a teď...

Možná že tělem nikdy nedorazím k vašim zlatým břehům a k bohoslužbám ve vašem chrámu. Ale stálo to za to mít tyto vidiny a vědět, že i uprostřed války existuje dosud mír, který vládne ve vašich přístavech a mezi vašimi kopci. Pozdrav celému Sdružení od prostého vojáka, psaný na strážní věži v očekávání úsvitu.“

Válečná léta přinesla probuzení mezi lidmi, jejichž zábava nikdy předtím nezahrnovala četbu Nového zákona. Alespoň jeden sladký destilát z trpkých bylin války! K uspokojování našich vzrůstajících potřeb byl v roce 1942 vybudován v Hollywoodu inspirující malý Chrám sebeuvědomění všech náboženství. Stojí naproti Olivové hory a vzdáleného losangeleského planetária. Chrám modré, bílé a zlaté barvy se zrcadlí ve velkém jezeře s vodními hyacinty. Zahradu ožívují květiny, několik kamenných soch, pergola z matného skla a poutavá studna přání; spolu s mincemi a kaleidoskopickými přáními házejí do ní lidé mnoho čistých nadějí na jediný poklad ducha. Obecná laskavost proudí z výklenků se sochami Láhirího Mahášaje a Šrí Juktéšvara a Kršny, Buddhy, Konfucia a sv. Františka i z krásné perleťové reprodukce Kristovy Poslední večeře.

Další chrám Sdružení pro sebeuvědomění všech náboženství byl založen v roce 1943 v San Diegu. Stojí na tichém kopci nad svažitým údolím eukalyptů a shlíží dolů na zářící Sandiegský záliv.

Když jsem jednoho večera seděl v tomto klidném útočišti, vylil jsem své srdce v písni. Pod mými prsty byly libozvučné varhany chrámu a na mých rtech toužebný nárek starodávného bengálského uctíváče, hledajícího věčnou útěchu:

Na tomto světě, Matko, nikdo mě nemůže milovat.
Na tomto světě, Matko, neznají božskou lásku.
Kde je čistá milující láska?
Kde jsi vpravdě milující Ty?
Tam touží být mé srdce.

Můj společník v kapli, dr. Lloyd Kennell, předák střediska v San Diegu, se trochu usmíval nad slovy té písně.

„Povězte mi po pravdě, Paramhansadží, stálo to za to?“ Díval se na mne s vážnou upřímností. Pochopil jsem jeho lakonickou otázku: „Jste v Americe šťasten? Co zklamání, bolesti srdce, vůdcové středisek, kteří nedokázali vést, studenti, které nebylo možné učit?“

„Blažený je člověk, jehož zkouší Pán, doktore. Vzpomněl si tu a tam se svým břemenem i na mne.“ Pomyslel jsem tehdy na všechny věrné, na lásku a oddanost a pochopení, které spočívají v srdci Ameriky. S tichým důrazem jsem pokračoval: „Ale moje odpověď je: Ano, tisíckrát ano! Stálo to za to; byla to neustálá inspirace, větší, než o jaké jsem kdy snil, vidět, jak se Západ a Východ sblížují v jediném trvalém poutu – duchovním.“

A mlčky jsem přidal modlitbu: „Kéž Bábádží a Šrí Juktéšvar cítí, že jsem sehrál svoji úlohu a nezklamal vysoké naděje, se kterými mě sem poslali.“

Znovu jsem se otočil k varhanům; tentokrát byla moje píseň zabarvena bojovnou srdnatostí:

Drtivá kola Času ničí
mnoho životů, měsíc i slunce
a mnoho jasných jiter –
ale má duše jde dál.
Temnota, smrt a neúspěch
se pokoušejí zabránit mi v cestě,
tvrdý je boj se závistivou přírodou,
ale má duše jde dál.

Novoroční týden 1945 mě zastihl v mé pracovně v Encinitasu, kde jsem opravoval rukopis této knihy.

„Paramhansadží, pojd'te, prosím vás, ven!“ Zpoza okna se na mne prosebně usmíval dr. Lewis, který přijel na návštěvu z Bostonu. Brzy jsme se už procházeli ve slunečním svitu. Můj společník ukázal na nové věže budované na okraji pozemku našeho Sdružení u pobřežní dálnice.

„Vidím tu od své poslední návštěvy mnoho vylepšení.“ Dr. Lewis přijíždí z Bostonu do Encinitasu dvakrát do roka.

„Ano, doktore, projekt, o kterém už dlouho uvažuji, začíná nabývat definitivní podobu. Začal jsem v tomto krásném prostředí zakládat miniaturní světovou osadu. Bratrství je ideál, jehož pochopení umožní líp příklad než předpis. Zdejší malá harmonická skupina by mohla inspirovat další ideální komunity všude na světě.“

„To je skvělá myšlenka, pane. Kolonie bude mít určitě úspěch, sehráje-li každý poctivě svou roli.“

„Svět‘ je široký pojem, ale člověk musí rozšiřovat svoje svazky a pojímat se ve světle světoobčana,“ pokračoval jsem. „Člověku, který opravdu cítí, že jeho vlastí je svět, že je to jeho Amerika, jeho Indie, jeho Filipíny, jeho Anglie, jeho Afrika, nebude nikdy chybět prostor k užitečnému a šťastnému životu. Jeho vrozená lokální hrdost se rozšíří bez omezení; bude ve spojení s tvořivými světovými proudy.“

Dr. Lewis a já jsme se zastavili u lotosového jezírka nedaleko ášramu. Pod námi se rozprostíral Tichý oceán bez hranic.

„Tytéž vody se tříští o pobřeží Západu i Východu, Kalifornie i Číny.“ Můj společník hodil kamínek do první ze sedmdesáti milionů

čtverečních mil oceánu. „Encinitas je symbolické místo pro světovou kolonii.“

„To je pravda. Budeme tu pořádat mnoho konferencí a náboženských kongresů a zvat na ně delegáty ze všech zemí. V našich sálech budou viset vlajky všech národů. Budou se stavět maličké chrámy zasvěcené hlavním náboženstvím světa.“

Pokračoval jsem: „Mám v plánu otevřít tu co nejdřív Ústav jógy. Požehnaná role *krijájógy* je na Západě teprve na začátku. Všichni lidé by se měli dozvědět, že k překonání veškeré lidské bídy existuje určitá vědecká technika sebeuvědomění.“

Dlouho do noci jsme s mým drahým přítelem – prvním *krijájóginem* v Americe – diskutovali o potřebě světových osad založených na duchovní bázi. Zla připisovaná antropomorfové abstrakci zvané „společnost“ lze realističtěji položit každému před dveře. Než může utopie rozkvést v občanskou ctnost, musí napřed vypučet v soukromé hrudi. Člověk je duše, ne instituce; jedině jeho vnitřní reformy mohou dát trvalost i těm vnějším. Zdůrazňováním duchovních hodnot, sebeuvědomění, může osada reprezentující světové bratrství vysílat inspirující vibrace daleko za své hranice.

15. srpen 1945, konec druhé světové války! Konec jednoho světa; úsvit nevyzpytatelného atomového věku. Obyvatelé ášramu se shromáždili v hlavním sále k díkůvzdání. „Nebeský Otče, nechť se to už nikdy nestane! Nechť od nynějška kráčejí Tvé děti jako bratři!“

Zmizelo napětí válečných let; naše duše se vyhřívaly na výsluní míru. Šťastně jsem se díval na každého ze svých amerických druhů. „Pane,“ pomyslel jsem si vděčně, „dal jsi tomuto mnichovi velkou rodinu!“

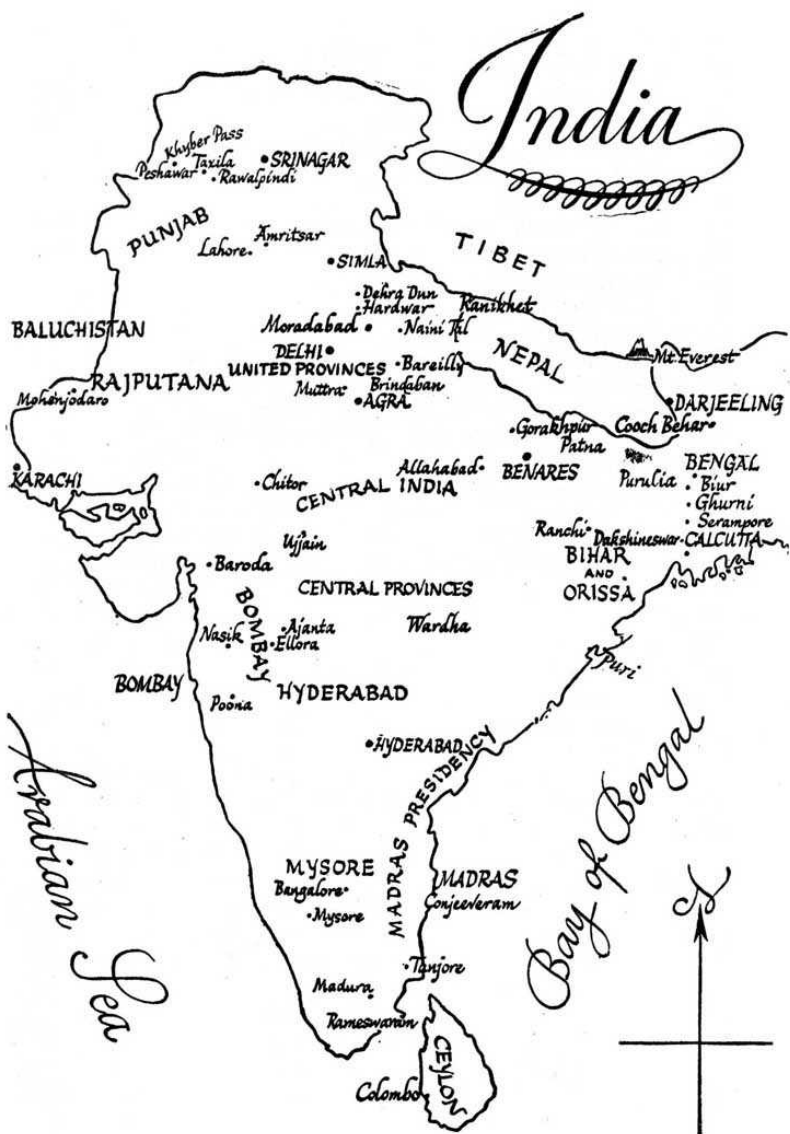

Mluví na Mezirasovém setkání 1945 v San Francisku během shromáždění Mírové konference. (Zleva doprava) Dr. Maneck Anklesaria, John Cohee, já, Hugh E. MacBeth, Vince M. Townsend, Jr., Richard B. Moore.

OBSAH

Předmluva.....	7
1. Moji rodiče a raná léta.....	11
2. Matčina smrt a mystický amulet.....	21
3. Světec se dvěma těly.....	28
4. Můj přerušený útěk do Himálaje.....	34
5. „Světec vůní“ a jeho zázraky.....	45
6. Tygří svámí.....	52
7. Levitující světec.....	60
8. Velký indický vědec Džagadíščandra Bose.....	65
9. Blažený uctívač a jeho kosmická romance.....	72
10. Setkávám se se svým mistrem Šrí Juktéšvarem.....	78
11. Dva chlapci bez halíře v Brindávanu.....	87
12. Léta v mistrově ášramu.....	94
13. Světec, který nespal.....	120
14. Zážitek kosmického vědomí.....	126
15. Kvěťáková loupež.....	133
16. Jak vyžrát na hvězdy.....	142
17. Šaší a tři safiry.....	151
18. Muslimský divotvorce.....	157
19. Mistr je v Kalkatě, ale objeví se ve Šrírámpuru.....	162
20. Jak jsme nejeli do Kašmíru.....	165
21. Jak jsme navštívili Kašmír.....	169
22. Srdce kamenné sochy.....	177
23. Jak jsem získal vysokoškolský titul.....	184
24. Jak jsem se stal mnichem svámijského řádu.....	190
25. Bratr Ananta a sestra Naliní.....	198
26. Věda krijájógy.....	203
27. Založení jógové školy v Ráňčí.....	211
28. Káší znovuzrozený a znovu objevený.....	218
29. Rabíndranáth Thákur a já porovnáváme své školy.....	222
30. Zákon zázraku.....	227
31. Rozhovor se svatou Matkou.....	237

<u>32. Jak byl Ráma vzkříšen z mrtvých.....</u>	<u>246</u>
<u>33. Bábádží, jóginský Kristus moderní Indie.....</u>	<u>253</u>
<u>34. Zhmotnění paláce v Himálaji.....</u>	<u>261</u>
<u>35. Život Láhirího Mahášaje podobného Kristu.....</u>	<u>272</u>
<u>36. Zájem Bábádžího o Západ.....</u>	<u>282</u>
<u>37. Jedu do Ameriky.....</u>	<u>291</u>
<u>38. Luther Burbank – světec mezi růžemi.....</u>	<u>299</u>
<u>39. Tereza Neumannová, katolická stigmatička.....</u>	<u>305</u>
<u>40. Vracím se do Indie.....</u>	<u>312</u>
<u>41. Idyla v jižní Indii.....</u>	<u>319</u>
<u>42. Poslední dny s guruem.....</u>	<u>330</u>
<u>43. Zmrtvýchvstání Šrí Juktéšvara.....</u>	<u>343</u>
<u>44. S Mahátmou Gándhím ve Vardze.....</u>	<u>360</u>
<u>45. Bengálská „Matka prostoupená radostí“.....</u>	<u>376</u>
<u>46. Jóginka, která nikdy nejí.....</u>	<u>381</u>
<u>47. Vracím se na Západ.....</u>	<u>392</u>
<u>48. V Encinitas v Kalifornii.....</u>	<u>396</u>

DOSLOV

Láska vše přeměňuje.

Když jsem před asi 25 lety poprvé spatřil fotografii z obálky této knihy, okamžitě mne zalila láska z ní vyzařující. Vystaly přede mnou obrazy madon od starých mistrů a vůbec symbol ženského principu v jeho nejvlastnější podobě. Nepředpokládal jsem, že na fotografii je muž. O to více jsem se hned začal pít po všem, co se dalo zjistit o tomto podivuhodném jóginovi. Tehdy koloval přepis překladu Autobiografie jógina. Do rukou se mi dostala jeho část až někde od poloviny a byl jsem přímo stržen líčením neuvěřitelných příběhů a přitom zase na druhé straně poetickým jazykem, jímž Jógánanda vysvětloval svůj vztah k duchovnímu učiteli či mnoho duchovních pravd. Z celé knihy byla cítit obrovská upřímnost, přirozenost a tolerantnost této bytosti. Brzy se pro mne mnoho z knihy stalo velkou pomůckou v mém životě. Podařilo se mi sehnat další knihy od Jógánandy a začali jsme je s přáteli překládat. Nicméně mým velkým snem zůstalo vydat Autobiografii jógina v pořádném českém jazyce. Brzy jsem na tom začal pracovat a několik let z více vydání dotvářel překlad. Ten se mi však, bohužel, nepodařilo vydat, pouze knihu Svatá věda od gurua Šrí Juktéšvara. Nyní, kdy máte v rukou z různých důvodů nový překlad Dušana Zbavitele, jsem šťasten, že je kniha po 50 letech od 1. vydání k dispozici také českému čtenáři. Nedejte se odradit její tloušťkou a pečlivě studujte stránku po stránce. Ačkoli se zdá, že jde o „pouhé“ příběhy, zjistíte, že právě v nich a v popise každodenního života a hledání či usilování Jógánandy se ukrývá tajemství duchovní praxe. Duchovní pravdy se žijí a nekážou, čehož je celý život Jógánandy příkladem. Jeho postupné vyceповání a poučování karmanem, když byl malý, láska k učiteli a přesto jeho neústupnost a zároveň laskavost a nakonec nutnost osamostatnění se a splnění poslání na tomto světě, to ukazují.

Dokonce i po smrti dokázal Paramhansa Jógánanda, že byl skutečný mistr. Jeho tělo nezetlelo, vonělo a vydávalo jemnou záři. V tom všem se projevila síla cvičení krija jógy. Stojí za to také připomenout mnoho míst v knize, která svědčí o propojení všech mistrů mezi

sebou i o tom, že o sobě vědí, ačkoli se třeba nikdy v životě nesetkali. Dále se těším na to, že se podaří vydat také krásné Jógánandovy básně a hlavně písně, kterých složil velmi mnoho. Bylo to světlo, které svou přítomností na naší Zemi dokázalo přeměnit nespočet srdcí láskou a inspirovat na mnoho let dopředu. U nás jsme se zatím s jeho učením měli možnost setkat díky žákům Svámího Krijánandy, jednoho z jeho nejbližších žáků. Hltejte tedy řádky této knihy a potom ji znovu hltejte, abyste postřehli mnoho maličností, které utvářejí duchovní život a učí nás skutečné lásce.

Paramhansa Jógánanda

Text z přední záložky prvního vydání z roku 1946:

Toto je poprvé, co autentický hinduistický jógin sepsal příběh svého života pro západní čtenáře. Jógánanda v něm vylíčil se živými podrobnostmi řadu let svého duchovního výcviku u mistra podobného Kristovi, Šrí Juktéšvara z bengálského Šrírámpuru, a odhalil fascinující a málo známou etapu moderní Indie. Jemné, ale pevné zákony, na jejichž základě konají jóginí zázraky a dosahují sebeovládnutí, jsou tu vyloženy s vědeckou jasností.

Najdete tu barvitě kapitoly o autorově návštěvě u Mahátmy Gándhího, Sira Džagadíščandry Boseho a Rabíndranátha Thákura.

Část pojednávající o Jógánandových zkušenostech ze Západu zahrnuje kapitolu o jeho velkém příteli Lutheru Burbankovi i zprávu o autorově pouti v roce 1935 do Bavorska k setkání s Terezou Neumannovou, úžasnou stigmatizovanou katoličkou.

Po založení střední školy s jógickým výcvikem v Ráňčí v Indii přijel Jógánanda v roce 1920 do Ameriky jako indický delegát na Mezinárodní kongres náboženských liberálů. Hodně přednášel po Spojených státech a v cizině a je zakladatelem Ústavu jógy v kalifornském Encinitas.

Jógánanda je absolventem Kalkatské univerzity; píše nejen s nezapomenutelnou upřímností, ale i s britkým vtípem.

Slavný vůz Ford Convertible V8-1935, který Jógánandovi umožnil duchovní expedici do Indie. (Zleva doprava) Svámi Satjánanda, pan Wright, Svámi Šivananda.

Sdružení pro sebeuvědomění: <http://www.yogananda-srf.org>

Napsali o „ŽIVOTOPISE JÓGINA“:

Thomas Mann, nositel Nobelovy ceny:

„Tento obnovený kontakt s jóginskou oblastí, její mentální nadřazeností nad materiální realitou a její duchovní kázní byl pro mne velice poučný a jsem vám vděčný za to, že jste poskytl vhled do tohoto fascinujícího světa.“

W. Y. Evans-Wentz:

„Jako určité svědectví o neobyčejných životních osudech a schopnostech moderních hinduistických světců má tato kniha význam jak dobový tak nadčasový. Jógánandův obyčejný životní dokument je jistě jedním z největších odhalení hloubky hinduistické mysli a srdce i duchovního bohatství Indie, jaké kdy bylo na Západě vydáno.“

Amelita Galli-Curciová:

„Úžasné, pravdivé příběhy o indických světcích a mistrech, promíšené velmi cennými nadfyzickými informacemi – kterých je tolik zapotřebí, aby zjednaly rovnováhu mezi západní materiální výkonností a východní duchovní vyspělostí – pocházející z mocného pera Paramhansy Jógánandy, jehož učení jsem spolu se svým manželem měla to potěšení studovat po dvacet let.“

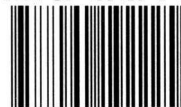
Jean Herbert, francouzský spisovatel a vydavatel:

„Jógánandova autobiografie vyplnila citelnou mezeru v literatuře o józe, dosažitelné pro západní čtenáře. Konečně tu máme autentickou zprávu pravého jógina o takzvaných nadpřirozených – ve skutečnosti vysoce přirozených – schopnostech, jež získali jeho bratři jógini, spolu s plným obrazem jejich duchovního pozadí. Tato kniha rozhodně předčí všechny podobné popisy, o něž se pokoušeli západní autoři a žurnalisté.“

Ruth St. Denisová, slavná tanečnice, která cestovala po Indii:

„Právě jsem po hodinách čirého potěšení odložila Životopis jógina. Neobyčejný duch tu posloužil živou a inspirující autobiografií hned dvěma kontinentům.“

ISBN 80-901922-2-X

9 788090 192225 >